

**TÜRKMEN SAHASI KÖROĞLU
METİNLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

Ercan ESEN

**Yüksek Lisans Tezi
Türk Dünyası Halk Bilimi Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Gülhan ATNUR
2017**

Her hakkı saklıdır.

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DÜNYASI HALK BİLİMİ ANA BİLİM DALI**

Ercan ESEN

**TÜRKMEN SAHASI KÖROĞLU METİNLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Gülhan ATNUR**

ERZURUM - 2017

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "**TÜRKMEN SAHASI KÖROĞLU METİNLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin basılı ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimim 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

15.12.2017

Ercan EŞEN

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ KABUL TUTANAĞI

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Gülhan ATNUR danışmanlığında, Ercan ESEN tarafından hazırlanan bu çalışma 15/12/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **Türk Dünyası Halk Bilimi** Ana Bilim Dalı Türk Halk Bilimi (Folklor) Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN

İmza :

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Gülhan ATNUR

İmza :

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Yusuf Z. SÜMBÜLLÜ

İmza :

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. .../.../20..

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
ÖN SÖZ.....	VII

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI ve YÖNTEMİ.....	1
II. KÖROĞLU DESTANI TEŞEKKÜLÜ ve YAYILMA SAHALARI.....	2
III. TÜRKMEN KÖROĞLU DESTANI	6
IV. KÖROĞLU ÜZERİNE YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR.....	8
A. Kitaplar	8
B. Tezler	16
1. Yüksek Lisans Tezleri.....	16
2. Doktora Tezleri	20
C. Makaleler	22
D. Bildiriler.....	27
V. TÜRKMEN KÖROĞLU DESTANI'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ	43

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKMEN KÖROĞLU DESTANI'NIN İNCELENMESİ

1.1. EPİZOTLAR ve MOTİFLER.....	51
1.1.1. Köroğlu'nun Türeyişi	51
1.1.2. Köroğlu'nun Evlenişi.....	64
1.1.3. Arap'tan İntikam Alış	70
1.1.4. Övez'in Getirilişi	74
1.1.5. Övez'i Dara Çeken	87
1.1.6. Hoşgeldi.....	92
1.1.7. Övez Evlenen.....	99
1.1.8. Ayçemen	105
1.1.9. Servican	110
1.1.10. Övez ve Kırat.....	116
1.1.11. Arap Reyhan	123

1.1.12. Kırk Binler	129
1.1.13. Övez Küsen.....	134
1.1.14. Moruk Kadın.....	139
1.1.15. Köroğlu ve Balı Bey	150
1.1.16. Tellihanım.....	154
1.1.17. Erhasan	158
1.1.18. Gülayım İle Erhasan	170
1.1.19. Peri Küsen.....	178
1.1.20. Merdivenli.....	182
1.1.21. Harmandeli	187
1.1.22. Sapar Mehrem.....	197
1.1.23. Handan Bahadır	202
1.1.24. Bezirgân.....	207
1.1.25. Köroğlu Bey İle Davut Serdar	215
1.1.26. Tebli Bahadır	223
1.1.27. Belagerdan	230
1.1.28. Gencim Bey ve Hıdırali Zengin.....	240
1.1.29. Övez'in Oğlu Nurali	249
1.1.30. Ahmet Bey'in Evlenişi	256
1.1.31. Köroğlu'nun Ölümü.....	263
1.2. ŞİİRLER	269
1.2.1. Köroğlu'nun Türeyişi Koluna Ait Şiirler	269
1.2.2. Köroğlu'nun Evlenişi Koluna Ait Şiirler.....	271
1.2.3. Arap'tan İntikam Alış Koluna Ait Şiirler	272
1.2.4. Övez'in Getirilişi Koluna Ait Şiirler	274
1.2.5. Övez'i Dara Çeken Koluna Ait Şiirler.....	276
1.2.6. Hoşgeldi Koluna Ait Şiirler	278
1.2.7. Övez Evlenen Koluna Ait Şiirler	280
1.2.8. Ayçemen Koluna Ait Şiirler	281
1.2.9. Servican Koluna Ait Şiirler	284
1.2.10. Arap Reyhan Koluna Ait Şiirler	285
1.2.11. Kırk Binler Koluna Ait Şiirler	287

III

1.2.12. Övez Küsen Koluna Ait Şiirler.....	289
1.2.13. Moruk Kadın Koluna Ait Şiirler.....	290
1.2.14. Köroğlu İle Balı Bey Koluna Ait Şiirler.....	292
1.2.15. Tellihanım Koluna Ait Şiirler.....	293
1.2.16. Erhasan Koluna Ait Şiirler.....	295
1.2.17. Gülayım İle Erhasan Koluna Ait Şiirler.....	298
1.2.18. Peri Küsen Koluna Ait Şiirler.....	301
1.2.19. Merdivenli Koluna Ait Şiirler.....	302
1.2.20. Harmandeli Koluna Ait Şiirler.....	302
1.2.21. Sapar Mehrem Koluna Ait Şiirler.....	305
1.2.22. Handan Bahadır Koluna Ait Şiirler.....	306
1.2.23. Bezirgân Koluna Ait Şiirler.....	308
1.2.24. Köroğlu ve Davut Serdar Koluna Ait Şiirler.....	310
1.2.25. Tebli Bahadır Koluna Ait Şiirler.....	312
1.2.26. Belagerdan Koluna Ait Şiirler.....	314
1.2.27. Gencim Bey ve Hıdırali Zengin Koluna Ait Şiirler.....	317
1.2.28. Köroğlu'nun Ölümü Koluna Ait Şiirler.....	318
SONUÇ.....	320
KAYNAKÇA.....	322
ÖZGEÇMİŞ.....	328

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKMEN SAHASI KÖROĞLU METİNLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ercan ESEN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülhan ATNUR

2017, 328 sayfa

Jüri: Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN
Prof. Dr. Gülhan ATNUR
Doç. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ

Türk sözlü kültüründe asırlardır var olan Köroğlu Destanı, büyük bir coğrafi alana yayılmış ve girdiği her yeni muhitte büyük bir ilgi görmüş ve yeniden şekillenmiştir.

Bu tez çalışmasında araştırmacılarca Doğu (Orta Asya) gurubu içinde değerlendirilen Türkmen Köroğlu Destanı'nın Annagülü Nurmemmet'in "Göroğlu Türkmen Halk Destanı" ile Mustafa Arslan'ın "Köroğlu Destanı'nın Türkmen Versiyonu Üzerinde Mukayeseli Bir Çalışma" adlı iki metin üzerinde durulmuştur. Her iki metin de Türkiye Türkçesine aktarılmış olup bunların ilki otuz, ikincisi ise yirmi koldur.

Çalışma "Giriş", "İnceleme" ve "Sonuç" bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Köroğlu Destanı'nın teşekkülü, yayılma sahaları ve Türkmen Köroğlu Destanı hakkında bilgi verildikten sonra Köroğlu üzerine yapılan çalışmalar tanıtılıp Türkmen Köroğlusu'nun genel özellikleri üzerinde durulmuştur. İnceleme kısmında metinlerin tamamı epizotlarına göre özetlenmiş olup Stith Thompson'un altı ciltlik Halk Edebiyatı Motif İndeksi (Motif Index of Folk-Literature) adlı kataloğu esas alınarak motif tespiti ve tasnifi yapılmıştır. Şiirler başlığı altında ise anlatıda geçen şiirlerin şekil ve muhteva özellikleri tablo halinde sunulduktan sonra, çalışma sonuç ve kaynakça bölümüyle sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Köroğlu, Destan, Türkmen, Motif

ABSTRACT**MASTER THESIS****A INVESTIGATION ON THE TURKMEN FIELD KÖROĞLU TEXTS****Ercan ESEN****Supervisor: Prof. Gülhan ATNUR****2017, Page: 328****Jury: Prof. Dilaver DÜZGÜN****Prof. Gülhan ATNUR****Assoc. Prof. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ**

The Köroğlu Epic, which has existed for centuries in the Turkish oral culture, has spread to a large geographical area and every new region has attracted great attention and has been reshaped.

In this thesis, the researchers evaluated the East (Central Asia) group internally of the Turkmen Köroğlu Epic Annagul Nurmehmet's "Göroğlu Turkmen People's Epic" and Mustafa Arslan's "A Comparative Study on the Turkmen Version of the Köroğlu Epic" were discussed.

The study consists of "Introduction", "Review" and "Conclusion" sections. In the introduction, after the information about the formation of Köroğlu Destanı, the spreading fields and the Turkmen Köroğlu Epic, the studies on Köroğlu were introduced and the general features of Türkmen Köroğlusı. In the review section, all the texts are summarized according to their episodes and motif detection and classification were made based on Stith Thompson's six-volume catalog called Motif Index of Folk-Literature. In the case of poems under the heading, the shape and content characteristics of the poems in the narration are presented in a table and then the study is concluded with the result and bibliography section.

Keywords: Köroğlu, Epic, Turkmen, Motif

KISALTMALAR DİZİNİ

AN : Annagılı NURMEMMET

MA : Mustafa ARSLAN

ÖN SÖZ

Milletlerin sözlü geleneklerinde yaşayan ve büyük bir yere sahip olan destanlar, içinden çıktığı halkın kültürünü ve millî duygularını yansıtır. Türkmen Köroğlu Destanı da Türkmen halkının ulus olma bilincini, vatan sevgisini ve kültürünü yansıtan en önemli sözlü kültür kaynaklarından biridir.

Bu tez çalışmasında Türkmen halkı üzerinde derin etkiler bırakan Köroğlu Destanı'nın Annagülü Nurmehmet'in 1996 yılında Ankara'da yayımladığı sekiz ciltlik "Köroğlu Türkmen Halk Destanı" ile Mustafa Arslan'ın 1997'de Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında doktora tezi olarak hazırladığı "Köroğlu Destanı'nın Türkmen Versiyonu Üzerinde Mukayeseli Bir Çalışma" adlı iki metin üzerinde durulmuştur. Her iki metin de Türkiye Türkçesine aktarılmış olup bunların ilki otuz, ikincisi ise yirmi koldur. Çalışmada, kolaylık sağlaması için Annagülü Nurmehmet'in metinleri (AN), Mustafa Arslan'ın metinleri de (MA) şeklinde kısaltılmıştır. Metinlere atıfta bulunurken de cilt numaraları (AN1), (AN2), (AN3), (AN4), (AN5) ve (MA1), (MA2) şeklinde belirtilmiştir.

Bu tez çalışması "Giriş", "İnceleme" ve "Sonuç" bölümlerinden oluşmaktadır.

"Giriş" kısmında çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmış; Köroğlu Destanı'nın teşekkülü, yayılma sahaları ile Türkmen Köroğlusu hakkında bilgi verilmiş ve Köroğlu üzerine yapılan çalışmalar tanıtıldıktan sonra Türkmen Köroğlusu'nun genel özellikleri üzerinde durulmuştur.

"İnceleme" adlı birinci bölümde, "Epizot ve Motifler" başlığı altında destan metinlerinin tamamı epizotlarına göre özetlenmiş olup Stith Thompson'un altı ciltlik Halk Edebiyatı Motif İndeksi (Motif Index of Folk-Literature) adlı kataloğu esas alınarak motif tespiti ve tasnifi yapılmıştır. Metinlerimizde yer alıp da katalogla uyum sağlamayan motiflerin başlarına ise Türk motifini simgeleyen (T) harfi konarak gösterilmiştir. Ele aldığımız her iki metin de konu bakımından aynı olmalarına rağmen anlatıcıdan kaynaklı olduğunu düşündüğümüz bazı epizot ve motif farklılıkları görülmüştür. "Şiirler" başlığında ise destan metinlerindeki şiirler karşılıklı olarak muhteva ve şekil özellikleri yönünden tablolar halinde incelenmiştir. Çoğu ortak olan bu şiirlerde eksik dörtlülere ve bazı hece bozukluklarına rastlanmıştır. Çalışma,

“Sonuç” ve faydalanılan kaynakların verildiği “Kaynaklar” kısımlarıyla sona ermektedir.

Öğrenim hayatımın her anında beni destekleyen ve sevgilerini esirgemeyen başta babam İzzettin ESEN olmak üzere sevgili annem ve kardeşlerime sonsuz teşekkür ediyorum. Çalışmamda yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Okutman İmran İPEK, Arş. Gör. Âdem MASATTAŞ ve Arş. Gör. Elif KOLİKPINAR’a şükranlarımı sunuyorum. Tez çalışmam boyunca bana rehberlik eden ve özellikle her sıkıştığım noktada bana yol gösteren hocam Prof. Dr. Gülhan ATNUR’a teşekkürü bir borç bilirim.

Erzurum – 2017

Ercan ESEN

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI ve YÖNTEMİ

Ağızdan ağıza ve nesilden nesle aktarılarak gelen destanlar, sözlü kültürün en eski ürünlerindedir. Orta Asya'dan Balkanlara kadar uzanan ve girdiği her ortamda büyük bir ilgi gören Köroğlu Destanı da bu kültürün yaşamış ve yaşamaya devam eden ürünlerinden biridir.

Çalışmanın amacı, tarihin çeşitli devirlerinden itibaren Türk boyları ve Türklere komşu kavimler arasında bilinen, çok geniş bir coğrafi alana yayılan ve sözlü kültürün en güzel örneklerinden biri olan Köroğlu Destanı'nın Türkmenlere ait versiyonun iki metninin motif atlasını çıkarmaktır.

Türk dünyasında asırlarca milli ruhu besleyen ve yaygın bir şöhrete ulaşmış olan Köroğlu ve onun etrafında teşekkül eden anlatmalar, girdiği her yeni muhitte sosyal ve kültürel bazı değişikliklere uğramış, Doğu ve Batı olmak üzere iki temel versiyon silsilesi oluşturmuştur. Doğu grubuna dâhil edilen ve bu grubun en hacimli varyantlarından biri olan Türkmen varyantı üzerinde yeterli çalışılma mevcut değildir. Yaptığımız bu çalışmayla söz konusu eksikliğin bir nebze de olsa giderileceğini umut etmekteyiz. Ayrıca inceleme konumuz itibariyle, hem Köroğlu hem de motif çalışmalarına katkı sağlamasını umuyoruz.

Çalışmada mukayese için Annagülü Nurmemet'in 1996 yılında Ankara'da yayınladığı sekiz ciltlik Göroğlu Türkmen Halk Destanı ile Mustafa Arslan'ın 1997'de Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında hazırladığı Köroğlu Destanı'nın Türkmen Versiyonu Üzerinde Mukayeseli Bir Çalışma adlı doktora tezi kullanılmıştır. Her iki metin de Türkiye Türkçesine aktarılmış olup bunların ilki otuz, ikincisi ise yirmi koldur.

Bu tezde Tarihi-Coğrafi Fin Metodu kullanılmıştır. Türkmen Türkçesi bilmediğimizden motif tespiti Türkiye Türkçesi metinler üzerinden yapılmıştır. Köroğlu Destanının yayılma alanı, hacmi ve yüksek lisans çalışmalarının süresi dikkate alındığı için çalışma yalnız iki Türkmen metniyle sınırlandırılmıştır.

İncelemede önce epizotların tespiti yoluna gidilmiştir. AN'deki otuz, MA'daki yirmi kolun müşterek olanları mukayeseli olarak özetlenmiştir. Metinler, metin merkezli

halk bilimi araştırmalarında yaygın olarak kullanılan Tarihi-Coğrafi Fin Kuramı ile incelenmiş olup bu kuramın temsilcilerinden biri olan Stith Thompson'un altı ciltlik Halk Edebiyatı Motif İndeksi (Motif Index of Folk-Literature) adlı katalogu esas alınarak motif tespiti ve tasnifi yapılmıştır. Metinlerimizde yer alıp da katalogla uyum sağlamayan motiflerin başlarına ise Türk motifini simgeleyen (T) harfi konarak gösterilmiştir. Motif çalışmalarında yer alan ilk ve en eski şekle ve tipe ulaşmak amacı güdülmediğinden çalışmada yalnız motif tespiti yapılmıştır.

II. KÖROĞLU DESTANI TEŞEKKÜLÜ ve YAYILMA SAHALARI

Sözlü kaynaklar içinde en eski edebi ürünler olan destanlar, milli kültürlerin ve milli duyguların oluşum ve gelişiminde çok büyük bir öneme sahiptirler. Uzun bir tarihi geçmişe dayanan destanlar, “bir boy, ulus veya millet hayatında tam estetik hüviyet kazanmamış eser sayılan efsanelerden sonra nazım şeklinde ortaya çıkan en eski halk edebiyatı mahsullerinden biridir” (Elçin, 1993: 72). Bu yönüyle “En eski zamanlardan günümüze kadar cereyan eden önemli hadiseler ile toplum hatırasında yer eden savaş, göç, kıtlık ve zafer gibi kavramları işleyen destanların kültürel değerleri geleceğe aktarma işleviyle ortaya çıktığını söylemekte mümkündür” (Gökben Saluk, 2008: 1).

“Dilimize, Farsça ‘dâstân’ kelimesinden ses ve anlam değişikliği ile girmiş olan ‘destan’ kelimesi, Türkçe’de ‘hikâye, kıssa, manzum kıssa, masal’ gibi değişik manalarda kullanılmış olmakla birlikte, günümüzde daha çok gerçek ve olağanüstülüklerin birlikte kullanıldığı; amacı büyük tarihi olayları ve kahramanlıkları dile getirmek olan anlatılardır” (Arslan, 1997: 1).

Türk boyları içinde çok sevilen ve büyük bir ilgi gören Köroğlu Destanı, ortak kültür değerlerimizin başında gelmektedir. Destan, kültürel değerlerimizi aktarmakla kalmayıp, “Türk milletinin zengin destan külliyatı içinde kendine has bir yer de edinmiştir” (Gökben Saluk, 2008: 3).

Türk dünyasında büyük bir yere sahip olan Köroğlu Destanı, bir tek Türk yurtlarında var olmamış, Türklere komşu olan milletlerde de kendine yer bulmuş ve yayılmıştır. Orta Asya bozkırlarından Balkanlara kadar uzanan geniş bir saha içinde teőkül eden ve hâlâ gelişmekte olan Köroğlu Destanını “Batı Versiyonu” ve “Orta Asya (Doğu) Versiyonu” şeklinde ele alan Dursun Yıldırım, destanın Batı versiyonuna Azerbaycan, Anadolu, Balkan ve çevre Türk yerleşim sahalarda yer alan Türk

rivayetleriyle, Gürcü, Ermeni ve diğer etnik gurup ve milletlerin hayatında yer alan rivayetleri dâhil etmekte, Orta Asya versiyonuna ise Türkmen, Özbek, Karakalpak, Tatar, Kazak, Kırgız, Uygur Türklerine ait rivayetler ile Tacikçe anlatılan rivayetleri katmaktadır (Yıldırım, 1989: 10). Fikret Türkmen de Yıldırım gibi destanı Doğu versiyonu ve Batı versiyonu şeklinde ele alır ve Doğu versiyonlarında kahraman mezarda doğduğu için “Guroğlu”, Batı versiyonlarında ise babası kör edildiği için “Köroğlu” olarak tanındığını söyler (Türkmen, 1985: 9).

Geniş bir alana yayılan ve girdiği her ortamda yeniden şekillenen Köroğlu Destanı'nın teşekkülü konusunda araştırmacılar çeşitli görüşler ileri sürmektedir. Köroğlu destanını Göktürk dairesinin bize kadar gelen ikinci derecedeki menkıbeleri arasında gören Köprülü, destanın İslâmiyetten önce ‘Mavera-yı Bahri Hazer’ Oğuzları arasında İran-Oğuz mücadelelerinin sonucunda ortaya çıktığını ve İslamiyetten sonra, Oğuzların Horasan’dan İran, Azerbaycan, Anadolu’ya geldikleri sırada bu sahalara naklolunduğunu belirtir (Köprülü, 1981: 58). Zeki Velidi Togan’da tarihi izahlara dayanarak Köroğlu menkıbelerini çok daha gerilere, Göktürklerle Sasanilerin zamanındaki İran-Türk mücadelelerine götürür (Boratav, 1945: 105). Togan; Türk destanını coğrafi sahalara göre tasnif ederken, Köroğlu’nu Saha Kazakistan ve Türkmenistan kabilelerine mensup destanlar içinde değerlendirir ve Manas gibi eski “usturevi” mahiyetini kaybederek sadece “menkıbevi-tarihi” bir mahiyet sakladığını ifade eder” (Arslan, 1997: 23).

Köroğlu hikâyelerini 16-17. yüzyılın gerçek olaylarını yansıtmalarından dolayı tarihi hikâyeler olarak adlandıran Garriyev ise, hikâyelerin tarihi çekirdeğinin orta çağ sonrası (Güney Azerbaycan tabanı) epik folklor geleneğine sahip bir alanda oluştuğunu ve bu bölgenin farklı kabilelerden oluşan halkının isyanına aktif katılım daha sonra büyük epik anlatmalar formu kazanmış Köroğlu ile ilgili türkü ve efsanelerin Doğunun çeşitli halkları arasında hızla yayılmasında yardımcı olduğunu söyler (Garriyev, 2007: 29).

Bu konuda Garriyev’in görüşüne yakın bir görüş beyan eden V. Jirmunskiy’de, “Köroğlu destanının Anadolu ile Azerbaycan arasında 16. yüzyılda ortaya çıktığını iddia etmekte ve destanın daha sonra Azerbaycan’dan Türkmenistan’a ve onlar vasıtasıyla Özbek ve Kazak Türklerine ve diğer toplumlara yayıldığını, ancak bu

yayıma sırasında destanın aslında mevcut olmayan olağanüstü doğum vb. epizotların destana eklendiği fikrini benimsemektedir” (Ekici, 2012: 49). Metin Ekici Jirmunskiy’nin bu görüşlerinden sadece Türkmen Türklerinin Türk halk anlatmalarının yayılmasındaki rolünü kabul etmekte ve diğer görüşlerine karşı çıkmaktadır. Ekici, destanın Orta Asya versiyonları incelenip Anadolu ve Azerbaycan versiyonlarıyla karşılaştırıldığında bu savın geçersiz kaldığını ve böyle bir karşılaştırma sonunda Köroğlu Destanı’nın Türkmen kaynaklı veya Orta Asya kaynaklı olması ihtimalini artırdığını belirtir (Ekici, 2012: 49).

Köroğlu Destanı’nın Türkmen kaynaklı veya Orta Asya kaynaklı olabileceği hakkında yeterli sebepler vardır diyen Metin Ekici, destanın ilk yazıya geçirildiği Azeri Âşıkların anlatmasına dayanan A. Chadzko’nun metninde Köroğlu’nun Türkmen Teke kabilesine mensup olarak gösterildiğini de ifade eder (Ekici, 2012: 49).

Konuyla ilgili bir diğer önemli bir görüşte Boratav’dan gelmektedir. Yazar, Köroğlu Destanı’nın menşei meselesi hakkında şu görüşleri dile getirir:

“Türkmen rivayetine çok yakın olması icap edilen Özbek rivayeti, Şüphesiz en eski rivayettir. Sonra, bu rivayet destani unsurları daha iyi muhafaza etmiştir. Herhalde, Türkmenlerden Çıkan Köroğlu hikâyesi, Azerbaycan ve Anadolu’da yayılmış ve kendisine yeni yeni unsurlar ilave edilmiştir. Hatta bugün elimizde mevcut Özbek rivayetinin aslını muhafaza etmediği muhakkaktır. Özbek rivayetinde Köroğlu’nu bir Türkmen beyi değil, bir sultan olarak görüyoruz; onun tabi olduğu idare sistemi, Türkistan’ın Timurilerden sonraki yarı müstakil hanlıklar sistemidir. Anadolu’ya geçen rivayetler ise Köroğlu’nu bir asi derebeyi-haydut olarak göstermektedirler” (Boratav, 2016: 134).

Boratav, 1942 yılında Yurt ve Dünya Dergisi’nde yayımladığı “Köroğlu Kimdir” adlı makalesinde de, Ermeni tarihçisi Tebrizli Arakel’in 17. asrın başlarında yazmış olduğu tarih kitabına dayanarak Köroğlu’nu bir Celâli isyancısı olarak tanımlar. Makalenin son kısmında yazar, Köroğlu ile ilgili şu görüşlere yer verir:

“Ermeni müverrihi Tebrizli Arakel’in kitabındaki kayıt, artık Köroğlu ile arkadaşlarının kim olduklarını tamamıyla aydınlatmıştır. Biz onun adını taşıyan hikâyelerdeki mühim epizotlardan birçoğunun Celali isyanlarını aksettirdiğini, hatta bu isyanların, yarı destani bir halk hikâyesi tekniği içinde aldıkları edebi şeklin Köroğlu hikâyelerini meydana getirdiğini, yani Köroğlu hikâyelerini, Celali isyanlarının destanı veya romanı diye

vasıflandırmak gerektiğini ileri sürüyorduk. Şimdi bu faraziyemizin bir hakikati ifade ettiği, hikâyelerin kahramanlarının muhayyel şahsiyetler değil, yaşamış Celali eşkıyaları olduğu meydana çıkmış oluyor” (s.109).

Daha sonra Boratav, Köroğlu Destanı adlı kitabının 1984 yılında yapılan baskısına yazdığı ön sözde ise aradan geçen 50 yılı aşkın süre içinde Köroğlu'nun türü hakkındaki kanaatinin değiştiğini; yapılan çalışmaların ve kendi araştırmalarının, ilk görüşlerinin bir bölümünü çürüttüğünü bir bölümünü de tamamladığını belirtir (Boratav, 2016: 8).

Köroğlu'nun bir Celali olduğunu ve Anadolu'dan yayıldığını söyleyen bir başka araştırmacı da Faruk Sümer'dir. Yazar, Köroğlu Destanı'nın Celali Köroğlu Ruşen'in şahsiyeti etrafında teşekkül ettiğini, Hazar ötesi Türkmenler arasında da kısa zamanda yayılarak milli bir destan haline geldiğini ifade eder (Arslan, 1997: 27).

Köroğlu'nun bir Celali olmadığını iddia eden ve Boratav'ın bu konudaki görüşlerine çok sert bir şekilde karşı çıkan M. Fahrettin Kırzıoğlu ise, “Sefavilerin resmi tarihi sayılan “Tarih-i Âlam-Arây-ı Abbasi” adlı eserdeki bilgilere dayanarak, Köroğlu'nun Celali isyanlarından çok daha evvel yaşamış olduğunu ve “Avşar taifesine mensup Hüsrev Sultan Köroğlu” adıyla kayıtlı meşhur emirlerden biri olduğunu ileri sürer” (Ekici, 2004: 76).

Fikret Türkmen, 1985 yılında yayınladığı “Köroğlu Hikâyelerinin Yayılma Sahası ve Menşe Meselesi” adlı makalesinde, “son yıllarda yaptıkları karşılaştırmaların, Köroğlu'nun adı bir eşkıya olmadığı, bir lider olduğu yani bir destan kahramanı olduğu görüşünün daha ağır bastığını söyler” (s. 18).

Türkmen'in yukarıdaki görüşünü destekleyen mahiyette bir görüşte Garriyev'den gelir. Garriyev Köroğlu hakkında şöyle der:

“Türk halklarında Köroğlu hikâyelerinin tarihsel temelinin doğuş problemini ortaya koymaya çalışırken aralarında Celali isyancılarının da olduğu 16.-17. yüzyıllar Güney Azerbaycan ve Kafkasya halk ve kabilelerinin antifeodal mücadelesiyle ilgili olaylar kaydeden vakayinamelere başvurduk. Bu isyanların önderi Köroğlu adında biridir. Vakayinamelerde destanda bulduğumuz diğer adlarla da karşılaştık. Destanın kahramanlarını tarihi kişiliklerle özdeşleştirmeden epik tiplerin ve motiflerin gerçekte olan bağına tespit etmeye çalıştık. Karakterine göre başkahraman ve onun savaş arkadaşları isyancı Celalilere daha yakındır.

Fakat “Köroğlu” nda, ise bu güne kadar ne yazık ki bir kişiye veya diğer bir şahıs olan Celali’ye benzer bir işaret bulamadık” (Garriyev, 2007: 38).

Konuyla ilgili bir diğer önemli görüş de Metin Ekici’den gelir. Ekici 2012 yılında yayımladığı “Celali İsyancıları ve Köroğlu” adlı makalesinde, Köroğlu’nun Anadolu anlatmalarının, Celali döneminden olduğu kadar, Celali döneminden önceki ve sonraki ve hatta günümüzden bazı olayları bile içermesi, destan kahramanı Köroğlu ile Bolu yöresinde yaşadığı ve Celali olduğu tarihi kayıtlarda belirtilen Köroğlu’nun aynı kişilik olduğunu kabul etmemizi zorlaştırdığını söyler (Ekici, 2012: 46). Yapılan bu çalışmalar destan kahramanı Köroğlu’nun bir isyancı eşkıya olmadığını, halkın sevdiği ve ilgi duyduğu bir kahraman olduğunu göstermektedir.

III. TÜRKMEN KÖROĞLU DESTANI

“Türkmenistan’da destan türüyle ilgili olarak “Epos”, “Dessan”, “Avtorlu Dessan”, “Anonim Dessan”, “Halk Dessanı”, “Gahırmançılıklı Halk Dessanı”, “Erteki Eposu” gibi terimler kullanılmaktadır” (Şahin, 2011: 55). Türkmen halkının büyük bir ilgi duyduğu Köroğlu’nu “dessan” terimiyle açıklayan bazı Türkmen araştırmacılar vardır ancak, Türkmenlerde daha çok Köroğlu Destanı için kullanılan terim “epos”tur. Kahramanlık konulu ve hacim bakımından büyük destanları adlandırmada kullanılan bu terim, Köroğlu Destanını diğer destanlardan ayıran ve ona ayrıcalık kazandıran, adeta Köroğlu Destanına özel bir terim halini almıştır (Şahin, 2011: 55).

Doğu (Orta Asya) varyantının en eski ve en hacimlisi olarak görülen Türkmen Köroğlu Destanı, “yüzyıllar boyunca Türkmen halkı üzerinde derin tesirler uyandırmış, onların insanîyet, kahramanlık, vatanseverlik ve bağımsızlık hislerini takviye etmiştir” (Arslan, 1997: 4). “Gerek Köroğlu Destanı’nın, gerekse diğer halk ürünlerinin Türkmenler arasında yayılmasında, sevilmesinde ve aynı zamanda bu ürünlerin günümüze taşınmasında, şüphesiz “bahşi” olarak adlandırılan anlatıcıların çok önemli bir yeri ve fonksiyonu bulunmaktadır” (Arslan, 1997: 4).

“Türkmen halkının geleneğini, kültürünü yansıtan “Köroğlu Destanı, Türkmenistan’da “Göroğlu” (Mezarın Oğlu), “Keroglı” (Sağırın Oğlu), “Köroğlu” (Körün Oğlu) şeklinde bilinir ve pek çok kolu ile Türkmen destancılık geleneğinin en önemli destanları arasında yer alır” (Şahin, 2012: 564).

Türkmen Köroğlu anlatmalarıyla ilgili ilk yayın İ. N. Berezin'e aittir. Araştırmacı Türk edebiyatı ile ilgili kitabının, Türkmen türkeleri bölümünde bir el yazmasından almış olduğu dört Köroğlu türküsüne yer vermiştir (Türkmen, 1985: 13).

Berezin'den sonra birçok araştırmacı Türkmen Köroğlu anlatmalarıyla ilgili çeşitli yayın ve metin neşri yapmış ancak "Köroğlu Destanı'nın Türkmen versiyonuna ait asıl derleme ve metin neşri çalışmaları, Sovyetler Birliği kurulduktan sonraki yıllarda başlatılmıştır" (Arslan, 1997: 16).

Mustafa Arslan'dan edindiğimiz bilgilere göre, Sovyetler birliğinin kuruluş tarihi olarak da bilinen 1917 Ekim'inde yapılan Bolşevik ihtilalinden önceki yıllarda Köroğlu anlatmalarıyla ilgili çalışmalara rastlanılmamıştır. Sovyet politikasını yönlendirenlerin folklor çalışmalarının önemini fark etmesiyle, halk arasında yaşayan folklor ürünlerinin derlenmesi için, "Türkmen Medeniyet Enstitüsü'nün çalışma programı çerçevesinde bu ürünlerin derlenmesi işine girilmiş ve yapılan çalışmalar sonrasında Türkmen bahşılarının ve diğer halk yaratıcılarının ve kültür taşıyıcıların sözlü gelenekte devam ettirdikleri pek çok eserle birlikte Köroğlu Destanı'na ait anlatmalarda derlenmiştir. Bir araya getirilen bu malzemeler daha sonra "Türkmen Medeniyet Enstitüsü" ne bağlı bir kurum olan 'Dil ve Edebiyat Enstitüsü'nde toplanmış ve bu faaliyetlere daha sonraki yıllarda da devam edilmiştir (Arslan, 1997: 16).

"Köroğlu'nun Türkmen versiyonuna ait rivayetler ilk defa 1937 yılında Ata Çepov tarafından meşhur Pelvan Bahşı'dan 12 kol (şah) halinde derlenmiştir" (Arslan, 1997: 17). Derlenen bu metinleri meşhur yazar ve folklorcu Ata Kovşudov neşire hazırlamıştır. On üç kolu içine alan bu neşir, destanla okurları tanıştırmada önemli bir rol oynamıştır. Bundan sonra 1958'de on dört destan, 1980'de on beş destan, 1990'da yirmi destan neşredilmiştir (Nurmemmet, 1996).

"1958 yılında B. Ahındov, A. Tayımov ve N. Kürreyev'den oluşan "Türkmenistan Dil ve Edebiyat Enstitüsü" üyelerinden bir grup, Pelvan Bahşı anlatması yanında çeşitli taş baskı ve yazma nüshalardan yararlanarak 14 koldan oluşan Köroğlu anlatmalarını "Göroğlu" (Aşkabat: Türkmen Devlet Neşriyatı, 1958) adı altında Türkmen Türkçesi ve Kiril harfli olarak yayınlamıştır" (Ekici, 2004: 31).

"Baymuhammet Ataliyeviç Garriev, 1968 yılında "Türkçe Konuşan Halklar Arasında Köroğlu Eposu" adlı eserini yayınladı. Bu eser, Köroğlu'nun bütün

versiyonlarındaki anlatmalar ve bu anlatmalar üzerinde yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir” (Garriyev, 2007).Garriyev’in konu hakkında bir diğer çalışması de 1983 yılında çıkar. Yazar, “ ‘Göroğlu Türkmen Gahramançılık Eposı’ adıyla bir kitap yayınlar. Sovyet İlimler Akademisi’nin yayınları arasından Moskova’da basılan bu kitapta Köroğlu Destanı’nın Türkmençe ve Rusça metinleri yer almaktadır” (Şahin, 2014: 134).

Yetmişli yılların başında Türkmenistan İlimler Akademisi’nin Mahdumkulu adındaki Dil ve Edebiyat Enstitüsü’nün folklor bölümü araştırmacıları Göroğlu Destanı’nın bütün el yazmalarını derleyip otuz kol halinde bir araya getirirler. Derlenen bu ürünler 1996 yılında Annagulu Nurmehmet tarafından Türkiye Türkçesine çevrilir ve Türkiye’de yayınlanır. Sekiz cilt halinde yayınlanan bu eser Türkmen Köroğlu Destanı üzerine bu güne kadar yapılmış en hacimli çalışmalardan biridir (Nurmehmet, 1996).

Türkmen Köroğlu Destanı üzerine Türkiye’de yapılan diğer bir çalışma ise 1997 yılında Fikret Türkmen danışmanlığında Mustafa Arslan tarafından hazırlanan “Köroğlu Destanı’nın Türkmen Versiyonu Üzerinde Mukayeseli Bir İnceleme” adlı doktora tezidir (Arslan, 1997).

IV. KÖROĞLU ÜZERİNE YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

A. Kitaplar

Köroğlu Destanı hakkında yazılan en önemli kaynaklardan biri Pertev Naili Boratav’ın *Köroğlu Destanı* adlı kitabıdır. Yazarın 1931 yılında bitirme tezi olarak hazırladığı bu eser aynı yıl yayımlanmıştır. Çalışmanın son baskısı Mart 2016’da Ankara’da Bilgesu Yayınlarından çıkmıştır. Boratav, kitabın giriş bölümünde Köroğlu’nun halk hikâyeleri ve destanlar arasındaki yeri ve önemine değinir. Birinci bölümde “Köroğlu Rivayetlerinin Mevzuları” başlığı altında, çeşitli bölge ve yörelerden elde ettiği tam ve parça hikâyelere yer verir; ikinci bölümde bu rivayetlerin mukayeselerini ve Köroğlu’nun Ermeni rivayetini inceler. Üçüncü bölümde Köroğlu hikâyelerindeki destani, dini, tarihi ve masalsı unsurların çeşitli motifleri ele alınmıştır. Dördüncü bölümde halkın gözünde Köroğlu’nun şahsiyetini ve yerini; beşinci bölümde “Köroğlu Destanı’nın Tesirleri” adı altında Köroğlu’nun şiirlerini, halk edebiyatındaki

izlerini, Türkler dışında başka milletlerdeki yerini, bugünkü Köroğlu ananesi ile coğrafi isimlerdeki izlerini ayrıntılı olarak incelemiştir. Altıncı bölümdeki “Köroğlu Destanı’nın Menşei Meselesi” başlığı altında da Köroğlu destanın menşei meselesinin henüz halledilmemiş olmasından ötürü, var olan ve muhtelif yazar ve seyyahların görüşlerini bildirdiğini belirtir. Yazar kitabını ek metinler, Maraş metinleri dizini, kaynakça, ek kaynakça ve sözlükle sonlandırır.

Boratav bu çalışmanın 1984 yılında yapılan baskısına yazdığı ön sözde aradan geçen 50 yılı aşkın süre içinde Köroğlu’nun türü hakkındaki kanaatinin değiştiğini; yapılan çalışmaların ve kendi araştırmalarının, ilk görüşlerinin bir bölümünü çürüttüğünü bir bölümünü de tamamladığını belirtir.

Türkmen Köroğlu anlatmalarının en hacimli olan Annagulu Nurmehmet’in *Göroğlu Türkmen Halk Destanı* adlı sekiz ciltlik kitabı 1996 yılında Ankara’da Bilig Yayınları, Ahmet Yesevi Üniversitesine Yardım Vakfı tarafından yayımlanmıştır. Eserin içeriğini oluşturan otuz Köroğlu kolu Türkmenistan İlimler Akademisi’nin Mahdumkulu Dil ve Edebiyat Enstitüsü Folklor Bölümü araştırmacıları tarafından 1970’li yılların başında bir araya getirilmiştir. Neşredilen bu metinleri Türkiye Türkçesine çeviren ve üç alfabede yayına hazırlayan yazar, eserini Türkmenistan’ın bağımsızlığının 5. yılına armağanı olarak yayımlar. Nurmehmet, eserin başında; Köroğlu Destanı’nın en eski varyantı olarak bilinen Türkmen kümesinin Köroğlu gerçeğine ve bazı soru işaretlerinin cevaplandırılmasına bilim insanlarının yeni araştırmalarına ışık tutacak mahiyette olduğunu söyler.

Tez çalışmamızın malzemesini oluşturan iki ana kaynaktan biri olan bu hacimli eser, Türkmen halkının uzak asırlardan beri kendi tarihindeki olayları, atasözlerini, saz makamlarını, atçılıkla ilgili düşüncelerini, adetlerini ve törelerini, hayatını etkileyen ne varsa hepsini barındırır. Eserin ilk beş cildinde anlatmaların otuz kolunu hem Türkmen Türkçesi hem de Türkiye Türkçesiyle veren yazar, her cildin sonunda verdiği “El Yazmaları” başlıklı bölümlerde ise bir araya getirilen bu metinlerin ne zaman, nerede ve nasıl derlendiği hakkındaki bilgilere yer verir. Birinci ciltte beş, ikinci ciltte sekiz, üçüncü ciltte altı, dördüncü ciltte dört ve beşinci ciltte yedi Köroğlu kolu yer alır. Altı, yedi ve sekizinci ciltlere baktığımızda da Türkmen Türkçesi olan bu otuz kolun, her bir ciltte on kol olmak üzere Kiril Alfabetiyle verildiğini görmekteyiz. Yazar eserini,

sekizinci cildin sonunda verdiği kısa bir sözlük ve destanla ilgili Arslan ve Bayram Hocammayev'in çizdiği resimlerle bitirir.

Köroğlu Destanı üzerine çalışan bir diğer önemli isim Zekeriya Karadavut dur. Yazarın *Köroğlu'nun Ortaya Çıkışı* adlı kitabı, Selçuk Üniversitesinde Saim Sakaoğlu danışmanlığında 1996 yılında doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Eser, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları tarafından 2002 yılında Bişkek'te kitap olarak yayımlanmıştır. Yazar eserini giriş ve beş bölümden oluşturmuştur. Giriş bölümünde "Köroğlu Destanı Üzerinde Yapılan Çalışmalar" başlığı altında, Anadolu, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan varyantları üzerinde yapılan çalışmaları ele almıştır. "Köroğlu'nun Zuhuru Kolumun Yapı Bakımından Tahlili" adlı ilk bölümde varyantların ilk kollarının özetine; varyantlar hakkındaki genel bilgilere; epizot tahliline; ülkelerin, şehirlerin, dağların, göllerin, ırmakların, pınarların, bahçelerin ve meydanların isimlerine ve coğrafi konumlarına; kahraman tiplerine yer verilmiştir. İkinci bölümde "Köroğlu'nun Zuhuru Kolu'nun Motif Yapısı" başlığı altında "Destan Motifleri", "Hikâye Motifleri" ve "Masal Motifleri" kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Üçüncü bölümde epizotlara bağlı şiirler ele alınmıştır. Dördüncü bölümde "Köroğlu'nun Şahsiyeti ve Köroğlu Destanının Teşekkülü" başlığında Köroğlu'nun şahsiyeti ve destanın teşekkülü hakkında geniş bilgiler veren yazar, eserini bu bölümün devamında gelen ve incelemenin sonunda vardığı kanıyı dile getirdiği sonuç, "Metinler" başlığı altında yararlanılan varyantların asıl metin örneklerinin verdiği beşinci bölüm ve sözlük, bibliyografya ve dizin bölümleriyle sonlandırır.

Köroğlu ile ilgili yapılan önemli çalışmalardan biri de Metin Ekici'nin *Türk Dünyasında Köroğlu* adlı kitabıdır. Akçağ Yayınlarından 2004 yılında çıkan eser, Köroğlu Destanı'nın Türk dünyasındaki versiyonları ele alınarak "ilk kol" yani türeyiş kolu üzerinden incelenmiştir. Eserini giriş ve beş bölümden oluşturan yazar, giriş bölümünde Türk boylarının destancılık geleneği ve Köroğlu, Manas ve Alpamış gibi önemli destanların bu boylar arasındaki etkilerine değindikten sonra Köroğlu Destanı'nın diğer Türk destanlarından farklı olarak Türklere komşu olan milletlerin yanı sıra farklı coğrafi alan ve toplumlara da yayıldığını söyler. Birinci bölümde Köroğlu hakkında Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan ve Türk dünyası dışında yapılan çalışmalara kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir. İkinci bölümde şamanlardan başlayarak, Türk boyları arasında destan anlatıcılarının mensubu oldukları

gelenekler ve her geleneğin önemli isimleri tanıtılmıştır. “Köroğlu’nun ve Köroğlu Anlatmalarının Ortaya Çıkışı Hakkındaki Görüşler” başlıklı üçüncü bölümde ise yazar, Köroğlu’nun ortaya çıkışı hakkında Alexander Chodzko, Ziya Gökalp, P. N. Boratav ve M. Fuad Köprülü gibi araştırmacıların görüşlerini verdikten sonra bütün anlatmaların Köroğlu’nu Güney Azerbaycan versiyonunu, destanın şekillenmesindeki belirli aşamasındaki çekirdeği, kaynağı olarak kabul etme imkânı verdiğini, hepsi olmasa da Azerilerin ve Türkmenlerin milli versiyonlarının ondan başlangıç aldığı ihtimalinin göz ardı edilemeyeceğini belirtir. Dördüncü bölümde, doğu ve batı versiyonlarında Köroğlu’nun “ilk kol” anlatmalarının karşılaştırılması yapılmıştır. Kitabın son bölümünde incelemede yararlanılan Türk dünyası versiyonları hakkındaki bilgilere ve metinlerine yer verilmiştir. Ekici eserini, “Bibliyografya” ve araştırmacılara kolaylık sağlaması için metinlerde geçen yer ve şahıs adlarını verdiği “Yer ve Şahıs Adları Dizini” başlıklarıyla bitirir.

Fuzuli Bayat da bu konuda çalışmalar yapmış önemli bir isimdir. *Köroğlu Şamandan Âşık Alptan Erene* adlı kitabı 2003 yılında Ankara’da Akçağ Yayınlarından çıkmıştır. Eser giriş ve on iki bölümden oluşmaktadır. Yazar birinci ve ikinci bölümde Kör Oğlu = Kör/Gur (Mezar) Oğlu isminin genel açıklamasını ve mitolojik yönlerini irdeler. Üçüncü ve dördüncü bölümde âşıklık ögesine, Köroğlu’nun hak vergisi âşıklığına ve bade içme gibi konulara değinir. Beşinci ve altıncı bölümlerde eren ve erenlikte kırklar kültü, şamanın İslami kültürdeki erene dönüşümü gibi konularla Köroğlu anlatısı ve kahramanının farklı zaman ve mekânlarda ne tür merhalelerden geçtiği anlatılır. Yedinci bölümde Köroğlu’nun tasavvufî anlamda Hakk’a yürümesini yani fenafillahtan bekabillaha ulaşmasını; sekizinci bölümde ölmeden önce ölmek, mistik ölüm ve maddi ölüm gibi başlıklarla Köroğlu’nun mezardan çıkması gibi tasavvufî yönüyle ölüp dirilme veya mistik ölüm mevzuları üzerinde durulur. Dokuzuncu bölümde Kızılbaşlık ve Köroğlu’nun mezhep ve sosyal açıdan değerlendirilmesi yapılır. Onuncu bölümde “Erenlik ve Dini İdeoloji”; onbirinci bölümde Köroğlu’nun zor durumlarla baş edebilmek için başvurduğu “trikisterliği” yani aldatmacılığı, son bölümde de “Baba Derviş Etkisi” adlı başlıkla Köroğlu’nun Babailik ve Celalilik mevzusundaki yeri üzerinde durulmaktadır. Sonuç kısmında Köroğlu’nu mevcut olan varyant ve versiyonlarıyla ele aldığını belirten yazar; Rövşenlik (ışık anlamında mitolojik katman), Köroğluluk/Goroğluluk (kahramanın mitolojik kimliği),

Aşıklık/Erenlik (halı ve makamı) şeklinde Köroğlu Destanı'nın anahtarını bu üç ögede topladığını belirtir. Kitap bu bölümlerin ardından kaynaklar ve dizinle sona ermektedir.

Yazarın bu konudaki bir diğer eseri *Türk Destancılık Tarihi Bağlamında Köroğlu Destanı, Türk Dünyasının Köroğlu Fenomenolojisi* adlı kitabıdır. Kitabın ilk baskısı 2009 yılında Ötüken Yayınlarından çıkmıştır. Yazar eserini giriş ve on dört bölümden oluşturmuştur. Giriş bölümünde Köroğlu Destanı'nın önemi, yeri ve zamanla destan kahramanın üstlendiği görevleri anlatan yazar, birinci bölümde araştırmada kullanılan varyantlar, nüshalar, kollar müstakil şiirler ve efsaneler hakkında kısa bilgiler vermektedir. İkinci bölümde Köroğlu Destanı'nın inceleme metodu hakkında bilgi verilir ve destan incelemesinde tek taraflı bir bakış açısından çok bütüncül bir yaklaşımın gerekliliği vurgulanır. Eserin diğer bölümlerinde ele alınan başlıklar şöyledir; “Köroğlu’nda Tarihi Katmanlaşma veya Sözlü Tarih Problemi”, “Destan Geleneği Bağlamında Kahramanın Biyografisi, Köroğlu’nun Doğumu”, “Kahramanın Biyografisini Tamamlayıcı Unsur Olarak Ölüm, Ölüp Dirilme veya Mistik Ölüm”, “Seyislik (Mehterlik) Meselesi ve Atçılık Bilgisi”; bu başlık altında Türklerin atçılık bilgisi, atlar konusunda gösterdikleri özen ve destandaki Kırat’ın öneminden ve yerinden bahsedilir. “Kültür Ekseninde Köroğlu’nun Padişah’tan Beye, Beyden Eşkiyaya Doğru Değişim ve Dönüşümü”, “Konar Göçerlik İdeolojisi Bağlamında Köroğlu”, “Mitolojik Kahramandan Epik Kahramana, Ciddi Kahramandan Komik Kahramana Doğru”; bu başlıkta da Köroğlu’nun kahramanlığının yanı sıra mitolojik, korkutucu/gaddar ve komik gibi farklı karakterlere de sahip olduğu belirtilir. “Batan Ay ve Doğan Güneş Paradigmasında Mitolojik Katmanın Halk Sufizmi Katmanı ile Tamamlanması”, “Yabancı Tipleme Bağlamında Arap Reyhan/Rayhanarap/Rayhan, Tarihi Gerçekliğin Epikleşmiş Varyantı ve Diğer Etnik Zıtlıklar”; başlığında yazar, Köroğlu’nun değişmeyen muhalifi Arap Reyhan tipi ve Türk-Arap ilişkilerini irdeler. “Hz. Ali Kültü ve Sosyal Adalet Konseptinin Kökeni Meselesi”; adlı bu başlık altında ise, Hz. Ali’nin İslam geleneğinde adaletin bekçisi ve ezilenlerin savunucusu, gücün, kudretin simgesi olması, Hz. Ali kültürünün Köroğlu Destanı’nı sosyal adalet uğrunda bir savaş mücadelesi eksenine götürdüğünü savunur. Eser, “Yeni Statüye Geçiş Paradigmasında Köpüklü Su” ve “Dini Tasavvufi Öğeler Bağlamında Bade İçme” gibi başlıklarla sürdürülür. Sonuç bölümünde yazar; Köroğlu etrafında biçimlenmiş bütün bu varyant ve versiyonların Türk sözlü kültürünün tarih boyu yaşayan ve yaşatılan milli-

kültürel dokusunu korumakla ortaya çok katmanlı bir Köroğlu fenomenolojisini çıkarttığını, ayrıca Köroğlu'nun hak-adalet savunucusu olmasını da İslami değerler bağlamında Hz. Ali kültürüyle bağlantılı olduğunu savunur. Kitap, kaynakça ve dizin bölümleriyle sonlandırılır.

B.A. Garriyev'in *Türk Dünyasında Köroğlu Anlatmaları* adlı eseri de bu konu üzerinde yapılan önemli çalışmalardan biridir. Eser 2007 yılında Türk Dil Kurumu Yayınlarından çıkmıştır. Eseri, Fikret Türkmen, Muvaffak Dumanlı ve Feyzullah Rahmankul Türkiye Türkçesine çevirmiştir. Giriş bölümünde "Köroğlu Hikâyesinin Doğuşu ve Gelişimi" başlığı altında, Köroğlu hikâyelerinin dünyanın pek çok yerinde anlatılageldiğini ve bu hikâyelerin "epik folklorda" başka bir örneğinin olmadığını aktardıktan sonra hikâyelerin gerçekliği ve tarihi çekirdeği üzerinde durur. Devamında Köroğlu'nun Azerbaycan ve diğer Kafkasya (Ermeni, Kürt, Gürcü, Türk (Anadolu)) ile Bulgaristan versiyonları hakkındaki ilk çalışmalar ve bunların tenkidine yer vermiştir. Destanın Türkmen versiyonu çalışmada ayrıntılı olarak incelenmiştir. Yazar, Türkmenistan'da Köroğlu üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi verdikten sonra Türkmen Köroğlusunun teşekkülünü 16. ve 17. yüzyılların anti-feodal köylü isyanlarıyla açıklar. Ona göre, destan Azerbaycan Türklerinin ve Türkmenlerin ortak yaratıcılık sürecinde oluşmuş Güney Azerbaycan versiyonuna aittir. Geleneğin taşıyıcıları olan bahşılardan ve Köroğlu konuları ve varyantlarından bahseden yazar, destanın diğer bölgelerdeki (Özbek, Tacik, Kazak ve Tobol-Tatar) versiyonları hakkında da bilgi verir. Sonuç bölümünde çalışmasında doğunun Türk ve kısmen İran dilli halklarında Köroğlu Hikâyelerinin doğuş ve yayılma problemini aydınlatmaya çalıştığını belirten Garriyev, Köroğlu hikâyelerinin kuşakları eğitmesinin yanı sıra halkaların birleşmesinde ve halk kitlelerinin bilincinin gelişmesinde de önemli bir rol oynadığını söyler.

Türkmen Destanları ve Destancılık Geleneği adlı kitabıyla Halil İbrahim Şahin bu konuda çalışma yapmış bir diğer isimdir. Eser, Kömen Yayınlarından 2010 yılında çıkmıştır. Kitabın ön sözünde çalışmada Köroğlu, Yusuf-Ahmet, Dövletyar ve Tulum Hoca gibi destanlarıyla tanınan Türkmenlerin destan geleneğinin konu edinildiği belirtilmektedir. Eserini giriş ve altı bölümden oluşturan yazar, genel anlamda şu başlıklar üzerinde durmuştur: "Türkmen Destanları ve Destancıları Üzerine Yapılan Çalışmalar" adı altında, Çarlık Rusyası, Sovyetler Birliği ve Sovyetler Birliği sonrası

dönemlerde yapılan çalışmaları; Türkmenistan'ın geçirdiği siyasal ve kültürel süreçleri ele almıştır. Bu bölümde konuyla ilgili Avrupa'da ve Türkiye'de yapılan çalışmalara da yer verilmiştir. “Türkmen Destanlarının Tür Özellikleri, Tasnifi ve Kaynakları” adlı başlıkta ise Türkmenistan'da destan türü ve bu türü adlandırmada kullanılan terimler, Türkmen destanlarının tasnifi, kaynakları, konu, şekil ve üslup özellikleri incelenmiştir. Destan tasniflerini kahramanlık, aşk ve dini destanlar şeklinde ele alan yazar, “Kahramanlık Destanları” başlığı altında Köroğlu Destanının oluşum ve gelişimine yer vermiştir. Çalışmada başlılık geleneği, destan anlatımı ve başlıkların destan anlatımıyla ilişkilerini ise “Türkmenistan Destancıları ve Destan Anlatımı” başlığında irdelemiştir. Türkmen destanlarının yapısal özelliklerini, kahramanlık konulu ve aşk konulu şeklinde ele alan yazar, kahramanlık destanlarında alp tipinin, aşk destanlarında ise âşık tipinin yer aldığını söyler ve Köroğlu'nu alp tipi olarak inceler. “Türkmen Destanlarının Motif Yapısı” adlı son başlıkta ise destanlarda yer alan motiflerin tahlillerini verir. Sonuç bölümünde Türkmen destancılık geleneğinin başlılık geleneğine bağlı olarak geçmişten günümüze varlığını koruyabilmiş bir anlatı geleneği olduğunu söyleyen yazar, eserini “Destan Metinleri” başlığında verdiği üç destan metni ve kaynakça ile bitirir.

Köroğlu ile ilgili kitap yayını yapan araştırmacılardan biri de Hatice İnel'dir. *Köroğlu'nun Bolu Beyi Kolu Üzerine Bir İnceleme* adlı eseri 2010 yılında Kömen Yayınlarından çıkan yazar, eserini giriş ve dört bölümden oluşturmuştur. Eserin ön sözünde çalışmasında, amacının Köroğlu'nun Bolu Beyi kolunun çeşitli eş metinlerden hareketle anlatı yapısını incelemek, bunlardaki benzerlik ve farklılıkları tespit etmek olduğunu belirtir. Giriş bölümünde Köroğlu'nun kimliği konusu ve Köroğlu anlatmaları hakkında çeşitli araştırmacıların görüşlerine kapsamlı bir şekilde yer veren yazar, birinci bölümde yedisi Türkiye'den olmak üzere Azerbaycan, Türkmenistan ve Gürcistan'dan alınan toplam on varyantı yapı bakımından inceler. İkinci bölümde Gürcistan kolunda şiirler yer almadığı için diğer dokuz eş metnin şiirleri karşılaştırılarak aralarındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilir. Üçüncü bölümde metinlerin dil ve üslup özellikleri üzerinde durulur ve son bölümde ise bu metinlerin beş tanesine yer verilir. İnel eserini sonuç, kaynakça ve şahıs, millet- yer adları dizini başlıklarıyla bitirir.

M. Sabri Koz'un hazırladığı *Tüfek İcadı Oldu Mertlik Bozuldu Köroğlu Kitabı* adlı eseri de 2014 yılında Kitabevi Yayınlarından çıkmıştır. Yazar, birçok bilim insanının Köroğlu ile ilgili araştırma ve yazılarına üç bölüm halinde yer vermiştir. “Destandan

Halk Hikâyesine” adlı birinci bölümde on sekiz çalışma yer almaktadır. Bunlardan, Abdulkadir İnan’ın, “*Köroğlu’na Ait Notlar*” başlıklı yazısı, farklı zamanlarda Anadolu’da Köroğlu ile ilgi derlediği notlarından oluşmaktadır. “*Köroğlu Destanı’nda Mezarda Doğum Motifi’nin Kökeni ve Varyantları Üzerine Bir Araştırma*” adlı yazısıyla Köroğlu’nun doğumu ve ailesi hakkındaki farklılıkları ortaya koymayı hedeflediğini belirten Ali Berat Alptekin de konuyla ilgili Köroğlu’nun; Kazak, Türkmen, Özbek ve Uygur varyantlarının yanı sıra çeşitli kaynak ve efsaneleri de incelemiştir. Saim Sakaoğlu, Ali Duymaz, Zekeriya Karadavut, Halil İbrahim Şahin, Ali Yakıcı gibi araştırmacılar da bu konuda çok önemli tespitlerde buldukları yazılarıyla eserin bu bölümünde yerlerini almışlardır. “Anlatılar, Derlemeler” adlı ikinci bölümde Şükrü Elçin, M. Sabri Koz, Ali Rıza Yalgın, Doğan Kaya, Nail Tan vb. araştırmacıların önemli derleme ve notları bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise yazar, “Yayınlar, Kaynaklar” başlığı altında, Saim Sakaoğlu’nun “*Köroğlu Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Edebiyatımızdaki Yeri*” adlı bildirisine, Mustafa Duman’ın “*Eski Yazıdan Yeni Yazıya Köroğlu Halk Kitapları*” ve Mustafa Aça’nın “*Köroğlu Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi*” adlı çalışmalarına yer vermiştir.

Köroğlu üzerine yazılan belli başlı kitapları tanıttıktan sonra konuyla ilgili ulaşabildiğimiz diğer kitapların künye bilgilerine aşağıda yer verilmiştir.

Tezel, Naki, *Köroğlu Masalı (İstanbul Rivayeti)*, Arkadaş Basımevi, İstanbul 1939.

Ersunar, Ferruh, *Köroğlu*, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara 1963.

Kaplan, Mehmet- Muhan Bali, Mehmet Akalın, *Köroğlu Destanı (Anlatan: Behçet Mahir)*, Sevinç Matbaası, Ankara 1973.

Özetli, Cahit, *Üç Kahraman Şair Köroğlu Dadaloğlu Kuloğlu*, Millet Yayınları, İstanbul 1974.

Kaftancıoğlu, Ümit, *Köroğlu Kol Destanları*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1979.

Beyaz, Hüseyin, *Köroğlu Antep Rivayeti*, Karacan Yayınları, İstanbul 1981.

Köprülü, M. Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1981.

Boratav, P. Naili, *100 Soruda Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1988.

Tecer, A. Kutsi, *Koçyiğit Köroğlu*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

İdrisi, Habib, *Çoktur Köroğlu'nun Yaşı*, Taş Medrese Yayınları, Erzurum 1994.

Çlaidze, L. G., *Köroğlu Gürcistan'da*, (Çev.: H. Ali Necefoğlu- Habib İdrisi), Taş Medrese Yayınları, Erzurum 1994.

Uzun, Enver, *Köroğlu*, Eser Ofset Mat. Yay., Trabzon 1997.

Anadol, Cemal, *Koçyiğit Köroğlu*, Türkmen Kitabevi, İstanbul 1997.

Reichl, Karl, *Türk Boylarının Destanları: Gelenekler, Şekiller, Şiir Yapısı*, (Çev.: Metin Ekici), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

Eberhard, Wolfram, *Güneydoğu Anadolu'dan Âşık Hikâyeleri*, (Çev.: Müfide Kocaoğlan, Van Der Hoeven), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

Kemal, Yaşar, *Üç Anadolu Efsanesi Köroğlu, Karacaoğlan, Alageyik*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004.

Özturan, H. Ali, *Maraş Ağzı Köroğlu*, Ülke Yayınları, Kahramanmaraş 2009.

Alptekin, A. Berat, *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2013.

Boratav, P. Naili, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.

Taşlıova, M. Mete, *Köroğlu Oltu Kolu (İnceleme-Metinler)*, Akçağ Yayınları, Ankara 2016.

B. Tezler

1. Yüksek Lisans Tezleri

Köroğlu Destanı'nın Azeri Rivayeti Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma adlı yüksek lisan tezi 1992 yılında Bilge Seyidoğlu danışmanlığında Habib İdrisi tarafından hazırlanmıştır. Eser, giriş ve dört bölümden oluşur. Yazar çalışmasında, Köroğlu'nun Azerbaycan ve Türkiye'deki anlatılarının epizotlarını çıkardıktan sonra bunları V. J. Propp'un masalların yapısı ve incelemesinde kullandığı metodu esas alarak

karşılaştırmıştır. Son bölümde ise Köroğlu Destanı'nın Azerbaycan varyantının on sekiz kolunu yeni Türk harflerine çevirerek vermiştir.

Filiz Kırbaşoğlu *Köroğlu Destanı'nın Özbek Rivayeti Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma* adlı yüksek lisan tezini 1993 yılında Bilge Seyidoğlu danışmanlığında hazırlamıştır. Çalışmasını giriş ve üç bölümden oluşturan yazar, Köroğlu'nun Özbek rivayetleri, anlatan bahşılar, ekolleri ve Özbekistan'da bulunan Köroğlu Destanı örnekleri hakkında bilgi verdikten sonra Köroğlu'nun beş Özbek varyantını Propp ve Greimas metotlarını kullanarak mukayeseli bir şekilde inceler.

Osman Nedim Tuna danışmanlığında *Göroglu Türkmen Gahramançılık Eposu* adlı yüksek lisans tezi 1996 yılında Yakup Aktaş tarafından hazırlanmıştır. Yazar tezinde, Türkmen Köroğlu Destanı'nın "Kocakarı" ve "Köroğlu ile Balıbey" kollarının transkripsiyonunu, tercümesini, metin dil özelliklerini ve sözlük çalışmasını yapmıştır.

Köroğlu Türkmen Kahramanlık Destanı adlı yüksek lisans tezi 1996 yılında Mehdi Ergüzel danışmanlığında Eyüp Zengin tarafından hazırlanmıştır. Eserde Türkmen Köroğlu Destanı'nın "Tebli Batır" ve "Harmandeli" kollarının transkripsiyonu, tercümesi, metin grameri ve sözlük çalışması yapılmıştır.

Simten Gündeş danışmanlığında *Türk Sinemasında Destan Filmleri ve Bir Uygulama Örneği Olarak "Köroğlu" Filmi* adlı yüksek lisan tezi 1998 yılında Seçkin Özmen tarafından hazırlanmıştır. Yazar, çalışmasında destan kavramı ve sinemada destanın yeri üzerinde durduktan sonra, P. N. Boratav'ın Chodzko'dan aldığı destan metni ile Köroğlu adlı sinema filmini göstergebilimsel yaklaşımla incelemektedir.

Metin Arıkan *Köroğlu'nun Kazak Varyantları* adlı yüksek lisans tezini 1999 yılında Fikret Türkmen danışmanlığında hazırlamıştır. Eser, giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Kazak sözlü kültür geleneği ve destan türü üzerinde duran yazar, Kazak Köroğlu anlatmaları ve Anadolu sahası Köroğlu anlatmalarını yapısal yönden mukayese ettikten sonra destanın menşei hakkındaki görüşlerini belirtir.

Yine Fikret Türkmen danışmanlığındaki bir diğer yüksek lisans tezi de 2000 yılında Belgin Turgut tarafından hazırlanan *Sarıncı, Bököy-Kedeykan (Köroğlu ile İlgili Kırgız Destanları)* adlı çalışmadır. Yazar eserin ön sözünde çalışmasının amacını, diğer Türk boylarında günümüze kadar anlatılan destanları tespit etmek ve bunları Türkiye Türkleri arasında yaygın olarak anlatılan destanlarla karşılaştırarak Türk boyları

arasındaki ortak kültür değerlerini ortaya çıkarmak olduğunu belirtir. Bunun için temel olarak Kırgız Türkleri arasında anlatılan ve Köroğlu dairesinden olan Sarıncı-Bököy ve Kedeşkan destanlarını seçer ve anlatıları yapı yönünden inceler.

Köroğlu ve Kaçak Nebi Destanlarının Benzer Tarafları adlı yüksek lisans tezi 2004 yılında Mustafa Özgül tarafından Alâeddin Mehmedoğlu danışmanlığında hazırlanmıştır. Çalışmada 19. yüzyılda Azerbaycan bölgesinde oluşmuş Türk destanlarından Kaçak Nebi Destanı ve Köroğlu Destanı karşılaştırılmış olup sosyal motifler, dil ve üslup, coğrafya ve derleme konusundaki benzerlikler ele alınmıştır.

Gülay Mirzaoğlu Sıvacı danışmanlığında *Tematik İlişkiler Bağlamında Köroğlu Destanı ve Köroğlu Oyunu* adlı yüksek lisan tezi 2007 yılında Safiye Ceren Gaffaroğlu tarafından hazırlanmıştır. Çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Yazar Köroğlu Destanı, Köroğlu oyunu ve işlevleri, Anadolu'da Köroğlu oyununun icra edildiği yerler hakkında bilgi verdikten sonra Köroğlu Destanı ve Köroğlu oyununu tematik ilişkiler, metinlerarası ilişkiler, müzikal ilişkiler, performans ilişkileri ve maddi kültürel ilişkiler açısından inceler.

Reyhan Gökben Saluk tarafından *Köroğlu Destanı'nın Uygur Versiyonu* adlı yüksek lisans tezi 2008 yılında İsa Özkan danışmanlığında hazırlanmıştır. Yazar çalışmasında Orta Asya Türk boylarından Uygurların "Emir Göroğlu Destanı" adlı anlatısını metin, aktarma ve inceleme yönüyle ele alır. Çalışmada destan metni olay örgüsü, motif, dil, şekil ve üslup özellikleri bakımından incelenir.

Şehname ve Köroğlu Destanlarında Başkahraman Tiplerinin Karşılaştırılması adlı yüksek lisans tezi 2010 yılında Yurdağül Kıyak tarafından Şahin Köktürk danışmanlığında hazırlanmıştır. Çalışmada Behçet Mahir anlatısı Köroğlu Destanı ile Şerifi Şehnâme Çevirisi adlı eserleri esas alan yazar, Köroğlu ile İran Destanı Şehname kahramanlarından Rüstem karakterlerini karşılaştırmalı edebiyat ekseninde inceler.

Metin Özarslan danışmanlığında *Türk Sinemasında "Köroğlu Destanı"* adlı yüksek lisans tezi 2011 yılında Başak Acınan tarafından hazırlanmıştır. Türk sözlü edebiyat geleneği içerisinde önemli bir yere sahip olan Köroğlu Destanının Türk sinemasındaki yansımalarını ele alan yazar, Köroğlu Destanı ile Köroğlu filmlerinin epizotlarını verdikten sonra destan anlatısını ve film anlatısını motif, şahıs ve olay örgüsü bakımından karşılaştırmıştır.

Pınar Yıldırım tarafından *Ahmed Adnan Saygun'un "Koroğlu Operası"nın İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezi 2011 yılında Gülper Refiğ danışmanlığında hazırlanmıştır. Çalışmanın ön sözünde tezi yazmadaki amacının Ahmed Adnan Saygun'un halk edebiyatımızın çok önemli bir kahramanı olan Koroğlu Operası ile ilgili bütün bilgileri bir araya toplayarak bu çok değerli opera hakkında gelecek kuşaklara üzerinde yapılacak çalışmalarla daha da yükselecek bir temel kaynak oluşturmak olduğunu söyleyen yazar, çalışmada Saygun'un hayatı, eserleri, operaları ve Koroğlu operası hakkında kapsamlı bilgilere yer verir.

Sovyetler Dönemi Azerbaycan Sahası Koroğlu Destanında Etnografya ve Toponimler adlı yüksek lisan tezi 2012 yılında Sadıg Sadıglı tarafından Rabia Bahar Akarpınar danışmanlığında hazırlanmıştır. Çalışma giriş ve iki bölümden oluşturulmuş olup giriş bölümünde Azerbaycan Koroğlusunu hakkında bilgi verilmektedir. Birinci bölümde destandaki yaşam tarzı, kullandıkları silahlar, yaşadıkları mekânlar ve aile yapısı etnografik açıdan incelenir. İkinci bölümde ise Koroğlu ve delilerinin yaşadıkları yer, yaptıkları seferler ve genel olarak destanda geçen yer isimleri toponimler başlığı altında ele alınır.

Z. Tülin Değirmenci danışmanlığında *Ahmed Adnan Saygun'un Koroğlu Operası'ndaki Karakterlerin Türk Edebiyatı ve Türk Mitolojisi Açısından Karşılaştırmalı Analizi ve Müzikal Çözümlemesi* adlı yüksek lisans tezi 2015 yılında Cihan May tarafından hazırlanmıştır. Çalışmada Koroğlu Destanı'ndaki karakterler Azerbaycan, Türkmen, Özbek, Kazak, Uygur ve Tacik varyantlarına göre mitolojik açıdan incelenmiş ve Selahattin Batu'nun yazmış olduğu libretto ile karşılaştırılarak aradaki ortak yanlar ve farklılıklar tespit edilmiştir. Yazar eserini son bölümde verdiği Koroğlu Operası'nın müzikal çözümlemesiyle sonlandırır.

Aşağıda erişim izni olmayan yüksek lisans tezlerinin sadece künye bilgilerine yer verilmiştir.

Süreyya Günendi Doğan *Türk Folklorunda Koroğlu* adlı yüksek lisans tezini 1996 yılında Mustafa Erkan danışmanlığında hazırlamıştır.

Koroğlu Destanı adlı yüksek lisans tezi İzzet Topal tarafından 1996 yılında Mehdi M. Ergüzel danışmanlığında hazırlanmıştır.

Nuri Yüce danışmanlığında *Köroğlu Destanı'nın Kazakça Jambıl Nüshası* adlı yüksek lisans tezi 1998 yılında Hayrettin Sağdıç tarafından hazırlanmıştır

İsa Özkan danışmanlığında *Köroğlu Destanı'nın Ayvaz Kolu* adlı yüksek lisans tezi 2003 yılında Asuman Güneş tarafından hazırlanmıştır.

Halil Çetin *Koblandı Batır, Alpamış ve Köroğlu Destanlarının Kazak Versiyonunun Halk Bilimsel Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisan tezini 2016 yılında Ali Abbas Çınar danışmanlığında hazırlamıştır.

2. Doktora Tezleri

Muharrem Ergin danışmanlığında *Köroğlu Destanı (Azerbaycan Varyantı) İnceleme-Metin* adlı doktora tezi 1990 yılında Gülşen Seyhan tarafından hazırlanmıştır. Çalışma inceleme, metin ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Yazar “inceleme” başlığı altında; Azerbaycan edebiyatı, Köroğlu'nun kişiliği, destanın varyantları ve işlenen motifler hakkında bilgi verdikten sonra destanı ses bilgisi, yapı bilgisi, söz varlığı açısından inceler. Eser, destan kollarının yer aldığı metin ve kapsamlı bir şekilde oluşturulmuş dizin bölümleriyle bitirilir.

Mustafa Arslan'ın Fikret Türkmen danışmanlığında 1997 yılında hazırladığı *Köroğlu Destanının Türkmen Versiyonu Üzerinde Mukayeseli Bir İnceleme* adlı doktora tezi Türkmen Köroğlu'su üzerine yapılan kapsamlı çalışmalardan biridir. Türkmen Köroğlu anlatmaları ile Anadolu'daki Köroğlu anlatmalarının karşılaştırılması üzerine olan tez, giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Türk anlatı geleneği ve Köroğlu Destanı'nın bu gelenekteki yerinden bahseden yazar, devamında Türkmenistan'daki anlatı geleneği ve Köroğlu'nun Türkmen varyantı üzerinde yapılan çalışmaları ele alır. “Köroğlu İle İlgili Problemler” başlıklı birinci bölümde anlatıların menşei ve türü üzerinde hem Anadolu'daki hem de Türk yurtlarındaki araştırmacıların fikirleriyle, çeşitli yıllarda neşredilen Türkmen anlatılarındaki bazı problemleri kendi kanaatlerini de katarak tartışır. İkinci bölümde Türkmenistan'ın değişik yerlerindeki bahşılardan derlenen ve yayınlanmış olan Köroğlu anlatmalarının belli başlı kolları, Anadolu'daki mevcut Köroğlu anlatmalarıyla mukayese edilir. Bunlar yapılırken yer yer Türk dünyasındaki diğer destan ve halk hikâyeleriyle benzer ve farklı olan noktalarına da değinilir. Son bölümde incelemede esas alınan kollardaki şiirler, epizotlarla olan

ilişkilerine göre incelenir ve Anadolu anlatmalarındaki şiirlerle de mukayese edilir. Arslan, sonuç, bibliyografya, indeks ve bu yüksek lisans tezinin de birinci dereceden kaynağı olan Türkiye Türkçesine aktarılmış yirmi Köroğlu kolunu iki cilt halinde verdikten sonra çalışmasını sonlandırır.

Bekir Şişman'ın *Kazakistan'da Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Bu Gelenek İçerisinde Köroğlu Destanı* adlı doktora tezi 1998 yılında M. Öcal Oğuz danışmanlığında hazırlanmıştır. Yazar eserini giriş ve iki bölümden oluşturmuştur. Giriş bölümünde Kazakistan'daki âşıklık (jırvlık ve akınlık) geleneğini inceleyen yazar, bunları Türkiye'deki âşıklık geleneği ile karşılaştırarak benzer ve farklı yönlerini ortaya koyar. Birinci bölümde Kazak destanları kahramanlık, aşk ve tarihi destanlar şeklinde türlere ayrılarak ele alınır, Köroğlu Destanının âşıklık geleneği içerisindeki yeri üzerinde durulur ve destanın Kazakistan'daki yazma nüshaları incelenir. Eserin son bölümünde ise Köroğlu destan metinleri Türkiye Türkçesine aktarılmış şekliyle verilir. Şişman çalışmasını sonuç, kaynakça ve ekler başlıklarıyla sona erdirir.

Köroğlu Destanı'nın Özbek Varyantları Üzerine Bir Araştırma adlı doktora tezi, 2000 yılında Muhan Bali danışmanlığında Filiz Kırbaşoğlu tarafından hazırlanmıştır. Çalışmasını iki cilt halinde oluşturan yazar, birinci ciltte giriş ve inceleme bölümüne, ikinci ciltte ise destanların Türkiye Türkçesine aktarılmış metinlerine yer vermiştir. Giriş bölümünde destan ve Özbekistan'daki destan geleneği, Özbek Köroğlu destanları ve bu destanların derlendiği bahşılardan hayatları gibi konular ele alınmıştır. İnceleme başlıklı ikinci bölümde, Köroğlu'nun yaşamındaki önemli safhaları anlatan ve "biyografik grup" diye adlandırılan altı destan Greimas göstergebilim metoduna göre incelenmiştir. Çalışmasının sonuç bölümünde, gerek bu çalışmasından gerekse daha önceki araştırmalarından Özbek Köroğlu destanlarının menşeinin çok eski zamanlara dayandığını belirten yazar, bu görüşüne kanıt olarak da destanların mitolojik öge bakımından çok zengin olmalarını gösterir.

Gülde Çetindağ Süme, Esmâ Şimşek danışmanlığında 2011 yılında *Köroğlu Merkezli Hikâyelerin Sembolik Açılımı* adlı doktora tezini hazırlamıştır. Eserin ön sözünde, Türk dünyasının ortak zenginliği olan Köroğlu üzerine şimdiye kadar çok fazla çalışmanın yapıldığını söyleyen yazar, bu çalışmasında diğerlerinden farklı olarak Türk dünyasının ortak hazinesi olan Köroğlu'nu, sembolik unsurlar, arkatipsel

sembolizm ve yolculuk, mitolojik ve şamanistik unsurlara göre tahlil ettiğini belirtir. Giriş ve dört bölümden oluşan eser, semboller hakkında genel bilgilerin verildiği giriş bölümünün ardından “Çeşitli Yönleriyle Köroğlu”, “Köroğlu Destanı/ Köroğlu Merkezli Hikâyeler”, “Köroğlu’nun Arkatipsel Yolculuğu”, “Köroğlu Merkezli Hikâyelerde Sembol Dünyası” adlı bölümlerle sürdürülür. Süme, çalışmasını, bu bölümlerin ardından gelen sonuç, kaynaklar ve ekler başlıklarıyla sonlandırır.

Anadolu Sahası Köroğlu Anlatılarında Tema ve Ezgi Meselesi adlı doktora tezi Serdar Erkan tarafından 2012 yılında Metin Özarslan danışmanlığında hazırlanmıştır. Çalışmasını giriş ve üç bölümden oluşturan yazar, Anadolu sahası Köroğlu anlatılarını hem icra kuruluşu hem de ezgileri bakımından ele alır. Çalışmada anlatıcıyı ve onun geleneksel bilgiyi kullanma yöntemlerini de işin içine katan “Sözlü Kompozisyon Teorisi” kullanılır. Yazar Anadolu sahası Köroğlu anlatılarına sözlü kompozisyon teorisini ve onun alan araştırmalarından elde ettiği verilerden yola çıkarak geliştirdiği bulguları uygulayarak formül ve tema kavramları aracılığıyla anlatıların yapısını inceler. Eserde Karanlı Aşık Dursun Cevlani, Baraklı Aşık Mahgül ve Ferruh Ersunar gibi kişilerin çalışmaları ele alınır. Erkan çalışmasını, sonuç, kaynakça ve eserde kullanılan Köroğlu ezgilerini toplu bir halde verdiği ekler başlıklarıyla bitirir.

Esra Bilge Savcı *Köroğlu Destanı ‘Hikâyet-i Köroğlu Sultan’* adlı doktora tezini 2016 yılında İsa Özkan danışmanlığında hazırlamıştır. Söz konusu teze erişim izni olmadığından tanıtılamamıştır.

C. Makaleler

Pertev Naili Boratav 1936 yılında *Türkiyat Mecmuasında* yayınlanan “Anadolu’da ve Türkmenler Arasında Köroğlu Destanının İzlerine Dair Yeni Notlar” başlıklı yazısında, 1931 yılında yayımladığı “Köroğlu Destanı” adlı kitabından sonraki dört sene içinde Köroğlu hakkında Anadolu ve Türkmen sahalarında ulaştığı şiir, rivayetler, coğrafi isimler ve oyunlarla ilgili yeni bilgilere yer verir (1936: 79-86).

Köroğlu hakkında Boratav’ın bir diğer yazısı ise 1942 yılında “Köroğlu Kimdir” başlığıyla *Yurt ve Dünya Dergisinde* yayımlanır. Yazar makalesinde Köroğlu ile ilgili çeşitli araştırmacıların çalışmaları hakkında bilgi verdikten sonra Ermeni tarihçi Tebrizli

Arakel'in 17. yüzyılın başlarında yazmış olduğu tarih kitabına dayanarak Köroğlu'nu bir Celâli isyancısı olarak tanımlar (1945: 103-109).

Fikret Türkmen 1985 yılında *Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisinde* “Köroğlu Hikâyelerinin Yayılma Sahaları ve Menşe Meselesi” adlı makalesinde Köroğlu ile ilgili Anadolu, Orta Asya ve diğer ülkelerde yapılan metin neşri ve incelemeler hakkında kapsamlı bilgiler verdikten sonra Köroğlu'nun menşei konusunda çeşitli araştırmacıların görüşlerine de yer verir. Ayrıca yazar, makalenin son kısmında son dört-beş yıldır yaptıkları fakat henüz sonuçlanamayan karşılaştırmaların, Köroğlu'nun adi bir eşkıya olmadığını gösterdiğini, aksine bir lider yani destan kahramanı olduğu görüşünün daha ağır bastığını söyler (1985: 9-19).

Türkmen'in konu hakkındaki bir diğer makalesi de “Köroğlu Hikâyelerinin Anadolu ve Türkmen Varyantları” başlığıyla 1989 yılında *Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisinde* yayımlanır. Makalede, Doğu versiyonlarının tipik örneğini teşkil eden Türkmen varyantları ile Batı versiyonunu temsil eden Anadolu varyantları ele alınır. Genel konu karşılaştırmasının yanı sıra, kahramanın doğuşu, Kırat'ın doğuşu ve rüyada âşık olma gibi temel motifler üzerinde de duran yazar, sonuç kısmında her iki versiyonun da konu menşelerinin aynı gelenek ve kültür mirasından beslendiğini belirtir (1989: 7-12).

1989 yılında *Milli Folklor* dergisinde yayımlanan “Köroğlu Destanı'nın Orta Asya Rivayetleri” adlı yazısında Dursun Yıldırım, Köroğlu Destanı'nı batı ve Orta Asya versiyonu şeklinde isimlendirdikten sonra Orta Asya versiyonunun yayıldığı sahalara; özellikle Özbek, Kazak ve Türkmen rivayetleri üzerinde yoğunlaşır. Bu üç rivayet hakkında kapsamlı bilgi veren yazar, Köroğlu Destanı'nın Orta Asya versiyonuna bağlı rivayetlerinde Köroğlu'nun Türkmen ve Özbeklerin beyi, kanuni hükümdarı, öz halkının ve vatanının düşmanlardan koruyucusu ve yenilmez bir bahadırı olarak tasvir edildiğini belirtir (1989: 10-11).

İsa Özkan 1997 yılında *Türk Dili* dergisinde yayımlanan “Köroğlu Destanında Kahraman ve Atının Doğuşu ile İlgili Motiflerin Tahlili” adlı makalesinde, destanın doğu ve batı versiyonlardan yararlanarak Köroğlu ve atının doğuşunu ele alır. “Körlük”, “karanlıklar âleminden gelme”, “olağanüstü at”, “karanlık yer” gibi motifleri her iki

versiyonu karşılaştırarak inceleyen yazar, Köroğlu Destanı'nın Türkistan rivayetlerinde kahramanın ve atının karanlık bir yerde doğuşu ve olağanüstü özellikler kazanması motiflerinin saklandığını, batı rivayetlerinde ise sadece atıyla ilgili motiflerin muhafaza edildiğini belirttikten sonra destanın ana çatısında en eski tabakayı teşkil eden bu iki motifin mitolojik devrin izlerini taşıdığını söyler (1997: 223-233).

Mustafa Arslan *Milli Folklor* dergisinde 1998 yılında yayımlanan “Göroğlu'nun Türkmen Versiyonuna Ait Anlatmaların Tespiti ve Bazı Problemler” adlı makalesinde, Türkmen anlatmalarının varlığından haberdar olmamıza rağmen önceki yüzyıllara ait metinlerinin olmayışı yani tespit devresinin eksikliği, neşredilen metinler üzerinde hakim ideolojinin tesiri ile bazı tahrifatların yapılmış olması özellikle Sovyet politikasını yönlendirenlerin folklor eserlerini Komünist öğretiye göre yeniden kurmaya çalışmaları ve neşredilen bazı nüshaların sadece Türkmenistan'ın farklı bölgelerinden derlenmiş metinlerle değil, Özbek, Tacik vs. bölgelerinden elde edilen metinlere dayalı olarak hazırlanmış olmaları gibi problemler üzerinde durur. Sonuç kısmında yazar, bu problemlerin çözümünün, Köroğlu'nun doğu ve batı olmak üzere bütün versiyonlarını, “Milli Mukayese Yöntemi” prensipleri dahilinde inceleyip ortak noktaları tespit ve analiz etmekle mümkün olacağını belirtir (1998: 69-73).

Arslan'ın konu ile ilgili *Milli Folklor* dergisinde yayımlanan bir diğer makalesi de 2001 yılında “Köroğlu Destanı'nın Türkmen Benzer Metninde Genç Kahramanlar Hakkında Hikâyeler” başlığını taşır. Bazı araştırmacıların genç kahramanlarla ilgili hikâyelerin daha sonraki zamanlarda eklendiğini ileri sürdüğünü söyleyen yazar, Köroğlu Destanı'nın Türkmen benzer-metninde Ayvaz, Erhasan, Nurali, Harmandeli gibi genç kahramanların hikâyelerini inceleyerek bu konuya açıklık getirmeye çalışır. Yazar makalenin sonuç kısmında bu hikâyelerin bazılarının köken bakımından çok eski devirlere dayanmakla birlikte sözlü gelenek içinde “yeniden” bazıları ise değişen sosyokültürel yapıya paralel olarak ortaya çıkan şartlara, anlatıcı ve dinleyicilerin psikolojik yapılarına uygun şekilde “yeni” üretildiğini belirtir (2001: 42-50).

Mehmet Emin Bars *Turkish Studies* dergisinde 2008 yılında yayımlanan “Atasözleri ve Köroğlu Destanı'nda Bazı Kullanımları” adlı makalesinde Köroğlu Destanı'nın Türkmen varyantında yer alan atasözlerini ele alır. Giriş kısmında atasözleri hakkında kapsamlı bilgi veren yazar, Köroğlu'nun Türkmen varyantında geçen

atasözlerine yer verdikten sonra, destanda atasözlerinin yoğun olduğunu ve bu sözlerin anlama belirginlik ve güç kattığını söyler (2008: 212-223).

Bars'ın Köroğlu Destanı ile ilgili 2008 yılında *Turkish Studies* dergisinde yayımlanan diğer bir makalesi de “Köroğlu Destanı'nda At, Kadın, Silah” başlığını taşır. Yazar makalesinde Metin Ekici tarafından kaleme alınan “Türk Dünyasında Köroğlu” adlı eserde yer alan “Köroğlu'nun Ortaya Çıkması” kolunun Türkmen versiyonunda geçen at, kadın ve silah kavramlarını ele alır. Atın Türk toplumunda ve Köroğlu Destanı'ndaki yerine kapsamlı bir şekilde değinen yazar, Türklerde İslamiyet öncesi-sonrası kadın ve destanda geçen kadın tipini irdeledikten sonra Köroğlu'nun kullandığı savaş aletlerinden ok, yay, kılıç, zırh, kalkan ve mızrak gibi silahlar üzerinde de durur (2008: 155-178).

2010 yılında *Turkish Studies* dergisinde yayımlanan “Köroğlu Destanlarında Köroğlu ve Binitinin Kıyafet (Şekil) Değiştirmesi” adlı makalesinde Nedim Bakırcı, Köroğlu Destanı'nın çeşitli varyantlarında tespit edilen kıyafet değiştirme motifi ve bu motifin fonksiyonlarını ele alır. Köroğlu'nun genelde kayıp olan birini bulmak, zor bir durumdan kurtulmak ve kötülük yapanları tespit etmek için derviş, bezirgân, seyis, âşık, tabip gibi kılıklara girdiğini söyleyen yazar, kıyafet değiştirme motifinin olayların seyrini değiştirdiğini de belirtir (2010: 860-878).

Handan Aydın Kasımoğlu *Gazi Türkiyat* dergisinde 2011 yılında yayımlanan “Türkmen Halk Destanı Göroğlu Üzerine Mitolojik İncelemeler” adlı makalesinde Annagülü Nurmehmet'in Göroğlu Türkmen Halk Destanı adlı eserinde geçen mitolojik motifler üzerinde durur. Köroğlu'nun doğumu, adının verilmesi, olağanüstü at, Köroğlu'nun Ağayunus Peri ile evliliği, Hızır, dağ-mağara, turna, don değiştirme, ağaç, ok-yay-kılıç-mızrak ve dev gibi mitolojik motifleri inceleyen yazar, mitolojik yönden çeşitlilik arz eden bu versiyonun batı versiyonlarına göre birçok farklılığı bünyesinde barındırdığını belirtir (2011: 239-256).

Fuzuli Bayat, *Acta Turcica* dergisinde 2011 yılında yayımlanan “Köroğlu Destanında Kasapoğlu” adlı makalesinde, kasaplığın Türk toplumundaki yeri ve Köroğlu Destanının doğu ve batı versiyonlarında Kasapoğlu Ayvaz karakterini inceler. Ayvaz'ın kahramanlığı, güzelliği ve mitolojik yönleri üzerinde duran yazar, onun bütün

versiyonlarda hem doğrudan hem de dolaylı olarak korunmasını, Köroğlu Destanının en eski kahramanlarından biri olmasına bağlar (2011: 79-88).

Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011) Bildirileri adlı kitapta yayımlanan “Türkmenistan Sahası Köroğlu Anlatmalarında Kadın Tipler” adlı bildirisinde Halil İbrahim Şahin, Türkmenistan’da anlatılan Köroğlu kollarındaki kadın tiplerin destandaki konumlarını ve görevlerini ele alır. Köroğlu’ndaki kadın tiplerini, eş ve anne, savaşçı, güzel ve soylu, büyücü falcı ve düşman, yardımcı gibi başlıklar altında kapsamlı bir şekilde inceleyen yazar, Köroğlu’ndaki güce dayalı bir yaşamın yansımaları olan savaşçı kadınların destan türünü, kahramanın aşık olduğu ve onun için savaştığı kadın tiplerin ise halk hikâyelerini temsil ettiğini söyler (2012: 563-572).

Mehmet Emin Bars, *Publication of Association Esprit, Société et Rencontre* dergisinde 2012 yılında yayımlanan “Köroğlu Destanı’nda Metinlerarası İlişkiler” adlı makalesinde, Köroğlu Destanının Kazakistan ve Türkmenistan versiyonlarındaki “Köroğlu’nun Türeyişi” kolunu metinlerarası ilişkilere göre inceler. Köroğlu’nun Kazakistan versiyonunun olay örgüsü ile Türkmen versiyonunun olay örgüsünü veren yazar, anlatıları metinlerarası ilişkiler bağlamında inceledikten sonra, Kazak anlatısının Türkmen anlatısıyla ilişkisinin kuvvetli olduğunu Kazak anlatısının Türkmen anlatısına ait birçok unsuru barındırdığını belirtir (2012: 213-229).

Metin Ekici, 2012 yılında yayımlanan Prof. Dr. Fikret Türkmen Kitabı adlı eserde yer alan “Celali İsyancıları ve Köroğlu” adlı makalesinde, çeşitli araştırmacılar tarafından Köroğlu’nun çıktığı dönem olarak kabul edilen 16. yüzyılın ikinci yarısı ve 17. yüzyılın başlarında Anadolu’da yaşanan ve genel olarak Celali isyanları olarak adlandırılan dönemin sosyal şartlarını araştırmacıların verdiği bilgilere göre aktarır, Köroğlu’nun Celali isyanlarıyla ilişkisini inceler (2012: 37-53).

2013 yılında *Tarihin Peşinde* dergisinde yayımlanan “Köroğlu Destanı’nın Türkmenistan ve Elaziz Varyantı Üzerine Bir Kuram Denemesi” adlı makalesinde Yasemin Baki, Lord Raglan’ın milletlerin destan kahramanlarına ait kültürel verilerinin benzerlikler taşıyarak korunduğunu kanıtlamak amacıyla halk anlatılarındaki kahramanın ortak özelliklerini yirmi iki maddede sistemleştirdiği “Geleneksel Kahraman Kalıbı” kuramını Köroğlu Destanı’nın Türkmenistan ve Elaziz varyantlarının

zuhuru koluna mukayeseli olarak tatbik eder. Yazar, karşılaştırmanın sonucunda Geleneksel Kahraman Kalıbı ile Köroğlu Destanı'ndaki Türk destan kahramanlarını temsil eden Köroğlu ve Göroglu arasındaki benzerliklerin son derece sınırlı olduğunu, bu farklılıkların da geleneksel kahraman kalıbı ile Türk destan kahramanının niteliklerinin farklı kültürleri temsil etmelerinden kaynaklandığını söyler.

D. Bildiriler

Köroğlu ile ilgili ilk ilmi toplantı 5-7 Haziran 1982 tarihinde Bolu'da yapılmıştır. *Köroğlu Semineri* adlı bu toplantıda sunulan bildiriler Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca *Köroğlu Semineri Bildirileri* adıyla Başbakanlık Basımevi Ankara 1983 yılında yayımlanmıştır. Seminerde sunulan bildirilerin künye bilgilerini verdikten sonra konumuzla alakalı gördüğümüz bazı bildirileri de tanıtacağız.

Akyoloğlu, İ. H., “Köroğlu Ezgileri Üzerine Bir Çalışma”, (ss. 15-21).

Alptekin, A. B., “Köroğlu Hikayelerinin Bolu Beyi Kolundaki Milli ve Baynelmlel Motifler”, (ss. 23-36).

Cunbur, M., “Köroğlu Destanında Lirik ve Epik Unsurlar”, (ss. 37-52).

Konukçu, E., “Köroğlu'nun Yaşadığı Asırda Bolu'nun Siyasi Durumu (XVI.-XVIII. yy.'lar)”, (ss. 15-21).

Konukçu, E., “Köroğlu'nun Yaşadığı Asırda Bolu'nun Siyasi Durumu (XVI.-XVIII. yy.'lar)”, (ss. 15-21).

Özkaya, Y., “Köroğlu'nun Tarihi Şahsiyeti”, (ss. 67-70).

Sakaoğlu, S., “Köroğlu'nun Şiirindeki Benzetmeler”, (ss. 71-82).

Türkmen, F., “Köroğlu'nun Özbek ve Ermeni Varyantları”, (ss. 83-90).

Uysal, A. E., “İngilizlerin Robin Hood Destanı ile Köroğlu Destanı Arasında Bazı Benzerlikler”, (ss. 91-102).

Yıldırım, D., “Köroğlu Destanının Orta-Asya Rivayetleri”. (ss. 103-114).¹

¹ Yazarın bu bildirisi makaleler kısmında tanıtıldığından tekrara düşmemek için burada tanıtılmamıştır.

Köroğlu ile ilgili ikinci ilmi toplantı Fırat Üniversitesi tarafından 4 Kasım 1986 tarihinde Bingöl’de düzenlenen *Köroğlu Sempozyumu*’dur. Sempozyum bildirileri 1987 yılında *Sultan Baba ve Köroğlu* adıyla Fırat Üniversitesi tarafından Tuncer Gülensoy editörlüğünde yayımlanmıştır. Kitapta toplam 15 bildiri yer almaktadır. Bunlardan 6’sı Köroğlu ile ilgilidir.

Konukçu, E., “Köroğlu’na kadar Bingöl”, (ss. 41-46).

Cunbur, M., “Köroğlu’nda Kahramanlık ve Birlik Ruhu”, (ss. 47-54).

Alptekin, A. B., “Köroğlu’nun Zuhuru ve Onun Bingöl ile Olan Münasebeti”, (ss. 55-60).

Görkem, İ., “Köroğlu’nun şiirlerinde Kahramanlık Unsurları”, (ss. 61-68).

Deniz, R., “Cönklerde Köroğlu Mahlaslı Şiirler”, (ss. 69-78).

Sakaoğlu, S., “Köroğlu Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Edebiyatımızda Yeri”, (ss. 79-83).

Köroğlu üzerine yapılan bir diğer önemli toplantı 11- 12 Ekim 1997 tarihinde *Bolu’da Halk Kültürü ve Köroğlu Uluslararası Sempozyumu* adıyla Bolu’da düzenlenmiştir. Sempozyum bildirileri Abant İzzet Baysal Üniversitesi Basımevi tarafından 1998 yılında yayımlanmıştır. Bu sempozyumda toplam 57 bildiri sunulmuş olup bunların 18’i Bolu halk kültürüyle alakalı olduğu için konumuz dışında kalmaktadır. Geriye kalan 39 bildiri ise Köroğlu hakkındadır.

Oğuz, Ö., “Folklorda Yeni Yöntemler ve Köroğlu”, (ss. 61-64).

Karadağ, M., “Behçet Mahir’in Köroğlu Destanı’ndaki Özel Adlara Üzerinde Bir Araştırma”, (ss. 65-74).

Kaya, T., “Köroğlu Erzincan’daydı”, (ss. 103-108).

Tuncer, H., “Türk Tiyatrosunda Köroğlu”, (ss. 161-168).

Fedai, H., “Taşbaskı Bir ‘Hikayeyi Köroğlu’ Üzerine Notlar”, (ss. 169-195).

Bozkurt, İ., “Kıbrıs Türklerinde Köroğlu’ndan Yansımalar”, (ss. 196-211).

Recepoğlu, A. S., “Makedonya’da derlenmiş Köroğlu Masalında Yer Adları ve Kişiler”, (ss. 212-215).

Sağlam, F., “Kıbrıs Türk Edebiyatında Köroğlu’ya Adanmış Bir Şiir Kitabı: ‘Leyla ile Köroğlu’”, (ss. 216-221).

Hasan, H., “Saraybosna ve Makedonya’da Köroğlu ile İlgili Tespit Edilen Bazı Türküler Üzerinde”, (ss. 222-229).

Bali, M., “Köroğlu Destanı’nın Erzurum Varyantı Hakkında Yeni Bilgiler”, (ss. 230-233).

Kariboğlu, C., “Köroğlu’nun Çin Kökenleri”, (ss. 234-240).

Güler, A., “Türk Toplum Geleneğinde İnsan Tipleri ve Köroğlu”, (ss. 241-245).

Cafarov, İ. – Aliyev. S., “Köroğlu’nun Nahçıvan Seferi’nin Neticeleri”, (ss. 246-247).

Tasnadi, E., “Macaristan’da Köroğlu”, (ss. 248-251).

Özen, K., “Köroğlu Sivas Coğrafyası”, (ss. 252-259).

Ago, A., “Makedonya Cumhuriyeti’nde Yaşayan Türk Halk Edebiyatında Köroğlu Masalı”, (ss. 260-267).

Küyel, M. T., “Felsefeci Gözüyle Destan ve Köroğlu”, (ss. 268-271).

Piličkova, S., “Türk ve Makedon Halk Yaratıcılığında Köroğlu ile Kral Marko Arasındaki Benzerlik ve Farklılık”, (ss. 272-277).

Muzbeğ, İ., “Yugoslavya’da Bugün Gerçekleştirilen Türkçe Eğitim ve Öğretim Süreci için Türk Dili ve Edebiyatı Ders Plan ve Programlarında Köroğlu ve Türk Halk Edebiyatının Yeri”, (ss. 278-281).

Kaya, D., “Köroğlu Kollarının Yeni Varyantları”, (ss. 282-297).

Derzinevesi, H., “Yabancı İddialar Karşısında Şehname’de Köroğlu ve Türk Motiflerinin İzleri”, (ss. 298-302).

Çiftlikçi, R., “Üç Ölümsüz Anadolu Efsanesi: Köroğlu, Karacaoğlan, Alageyik”, (ss. 303-314).

Oluklu, İ., “Çağdaş Şiirimizde Köroğlu Olgusu”, (ss. 315-323).

Özdemir, N., “Köroğlu”, (ss. 324-326).

Arslan, M., “Köroğlu’nun Türkmen Versiyonuna Ait Anlatmalarının Tespiti ve Bazı Problemler”, (ss. 327-330).²

Kılınç, A., “Kazak Türklerinin Kambar Batür Destanı ile Köroğlu Destanı Arasında Bir Karşılaştırma Denemesi”, (ss. 331-337).

Hacı, R., “Eski Uygur Destanları”, (ss. 336-341).

Keskin, M., “Cemiyetimizde Köroğlu Tipi”, (ss. 342-346).

Yüce, K., “Köroğlu Destanı’ndaki Tabakalaşmalar”, (ss. 347-352).

Çetin, İ., “Köroğlu Hikâyelerinde Aşık Tipi ve Fonksiyonları”, (ss. 353-360).

Akyoloğlu, İ. H., “Dörtdivan Türkmenlerinin Köroğlu Destanı ve Müziği”, (ss. 361-367).

Emiroğlu, Ö., “Ardahan Yöresinde Köroğlu Hikâyeleri Varyantı”, (ss. 368,-372).

Turan, M., “Ozanlık Gelenekleri Açısından Köroğlu Kol Destanları”, (ss. 373-377).

Ekici, M., “Anadolu Sahası Köroğlu Anlatmalarında Kadın Tipler”, (ss. 378-386).

Yardımcı, M., “Halk Edebiyatı Ürünlerinde, Âşıkların Dilinde ve Köroğlu’nda Dağ”, (ss. 387-400).

Aliyeva, T., “H. ve Lonafello’nun ‘Rövşen Bey’i-Köroğlu’nun Atlanışı’ Eseri”, (ss. 406-4013).

Meherremova, M. M., “Köroğlu Rusiya’da”, (ss. 414-417).

Bedelbeyli, İ., “Köroğlu Avrupa’da”, (ss. 418-422).

İvgin, H., “Köroğlu Destanlarının Türk Halk Şiirine Etkileri”, (ss. 423-428).

Bu çalışmalardan Öcal Oğuz’a ait “Folklorda Yeni Yöntemler ve Köroğlu” adlı bildiride, Köroğlu metinlerinin geliştiği her yörede kendi içinde bir bütün olarak ele alınması gerektiğini ve gelişen yeni folklor yöntemleriyle bu metinlerin birbirleriyle karşılaştırılmasının doğru olmayacağını söyler. Ayrıca yazar, Köroğlu metinlerini değerlendirirken ‘varyant’ teriminden de uzak durmamız gerektiğini, bunun yerine

² Yazarın bu bildirisi makaleler kısmında tanıtıldığından tekrara düşmemek için burada tanıtılmamıştır.

ayrıştırılmadan uzak bütüncül bir yaklaşım için bu metinlere ‘eş metin’ dememizin daha doğru olacağını belirtir.

Kemal Yüce, “Köroğlu Destanı’nda Tabakalaşmalar” adlı bildirisinde, Köroğlu Destanı’nın günümüzdeki metinlerinde farklı dönemlere ait izlerin bulunduğunu söyler ve destanı en eski dönemden günümüze kadar dört tabakada ele alır. Yazar, Türk kültür tarihinin yansıtıcısı olan Köroğlu’nu çok eski çağlardan çeşitli renkler ve mahalli unsurlar katılarak günümüze kadar gelen bir Türk destanı olarak kabul edilebileceğini söyler.

Köroğlu hakkında yapılan *Halk Kültürü ve Köroğlu Bilgi Şöleni* adlı toplantı 2-4 Kasım 2006 tarihinde Bolu’da düzenlenmiştir. Toplantıda sunulan bildiriler Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi (BAMER) Yayınları tarafından 2008 yılında yayımlanmıştır. Toplantıda toplam 22 bildiri sunulmuş olup bunlardan 13’ü Köroğlu ile ilgilidir.

Kafkasyalı, A., “İran Türklerinde Köroğlu Destanları”, (ss. 139-144).

Altınok, B. Y., “Köroğlu ile Kızıroğlu Mustafa’nın Orta Anadolu’da Egemenlik Mücadelesi (Resmi Belgelere ve Köroğlu’nun Yeni Bulunan Şiirlerine Göre)”, (ss. 145-152).

Elbir, B. – Özgülen. Ö., “Battal Gazi ve Köroğlu’nun Tip Özellikleri Açısından Karşılaştırılması”, (ss. 153-162).

Lüle, E., “Köroğlu Çalışmaları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, (ss. 163-170).

İvgin, H., “Halk Şiirimizde ‘Köroğlu Geleneği’ Var mı?”, (ss. 171-174).

Yılmaz, M. S., “Köroğlu Gazetesi (1908- 1918)”, (ss. 175-188).

Tosunoğlu, M. – Melanlıoğlu. D., “Köroğlu Şiirlerinde Türkçe’nin Deyim Zenginliği”, (ss. 189-214).

Adıgüzel, M. S., “Lise Edebiyat Ders Kitaplarında Köroğlu”, (ss. 215-220).

Salman Çevik, N., “Kültür Kavramı ve Türk Halk Bilimi Açısından Köroğlu Örneği”, (ss. 221-224).

Özcan, N., “Köroğlu’nun Maraş Varyantında ‘Yiğit ve Yiğitlik’ Kavramının Tezahürleri”, (ss. 225-238).

Canlı, S., “Köroğlu Hakkındaki İki Çocuk Kitabının Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi”, (ss. 239-244).

Bozkurt, Ü., “ Köroğlu Destanı’nın Elazığ Rivayeti Üzerine Metindilbilimsel Bir İnceleme”, (ss. 423-428).

Gürel, Z., “Köroğlu’nu Çocuklara Anlatmak”, (ss. 255-260).

21. Yüzyılda Köroğlu ve Bolu Araştırmaları Uluslararası Köroğlu, Bolu Tarihi ve Kültürü Sempozyumu Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinde 17-18 Ekim 2009 tarihinde düzenlenmiştir. Bildiri metinleri Abant İzzet Baysal Üniversitesi (BAMER) Yayınları tarafından 2011 yılında yayımlanmıştır. Sempozyumda 15 Bolu ve yöresi konulu bildiri ve 48 Köroğlu konulu bildiri sunulmuştur.

Başgöz, İ., “Halkın Köroğlu’su Tarihin Köroğlu’su”, (ss. 20-27).

Abbasov, E., “Köroğlu Destanında Savaş Ritüelinin Poetik Metin Tezahürleri”, (ss. 28-35).

Abutalıb Qızı, A. G., “Köroğlu Destanının Üzeyir Hacıbeyli’den Adnan Saygun’a Qeder Azerbaycan ve Türkiye Musiqisinden Keçen Yolu”, (ss. 36-41).

Acınan, B., “Türk sinemasında ‘Köroğlu’ Temalı Filmler”, (ss. 42-49).

Ağasıoğlu, F., “Koroğlu-Herakl Mifi Folklorunda”, (ss. 50-61).

Ağaverdi, H., “köroğlu Destanının Tatar-Tobol Versiyası ve Arxaik Türk Eposunun Strukturu”, (ss. 62-67).

Aktaş Yasa, A.- Kaya Yiğit. B.- Yazar. T., “Bolu Müzesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşları”, (ss. 68-107).

Alekberli, A., “Köroğlu Destanı ve Tarih: İrevan Eyaleti ile Bağlı Obraz ve Motifler”, (ss. 108-111).

Aliyeva, M. A., “Köroğlu Destanının Evrensel Ezoterik Yapısı”, (ss. 112-121).

Alptekin, A. B., “Mezarda Doğum Motifinin Kökeni ve Varyantları Üzerine Bir Araştırma”, (ss. 122-129).

Azibayeva, B., “Kazak Destan Kahramanı: Köroğlu”, (ss. 138-147).

Bakırcı, N., “Köroğlu Destanında Köroğlu ve Binitinin Kıyafet (Şekil) değiştirmesi”, (ss. 148-161).

Barakaev, R., “Go’ro’g’li Dostonlarida Badiiy San’atlar (‘Yunus Va Misqal Pari’ dostoni Misolida)”, (ss. 162 -169).

Bayat, F., “Köroğlu’nun Kurtarıcı Kahraman Tipinden Adaleti Koruyan Kahramana Dönüşümü”, (ss. 170-177).

Bayatlı, N. Y., “Irak Türkmenlerinde Hikaye Anlatma Gereği ve Köroğlu Anlatmaları”, (ss. 178-193).

Cafarli, M., “Köroğlu Destanının Mifoloji Yönden Araştırılma Tarxi (Azerbaycan Tecrübesi)”, (ss. 204-211).

Yalçın Çelik, S. D., “Koçyiğit Köroğlu: Köroğlu Hikayelerinin Tiyatro Formunda Yeniden Bir Üst Metin Olarak Kurgulanışı”, (ss. 212-223).

Çimpoş, L., “Gagauz Halk Edebiyatında Köroğlu Destanı”, (ss. 224-227).

Çobanoğlu, Ö., “Halk Felsefesi ve Dünya Görüşü Bağlamında Sözel Anlatı Türlerinin Dönüşümü: Köroğlu Örneği”, (ss. 228-233).

Duisbayeva, D., “Karaş- Karaş Olayındaki Baktıgul, Abay Yolu’ndaki Bazaralı ile Köroğlu Destanı’ndaki Köroğlu Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma”, (ss. 260-265).

Emiroğlu, Ö., “Alexander Chodzko’nun Köroğlu Hikayeleri Varyantı”, (ss. 266-271).

Erdem, H. S., “Köroğlu Destanında Aşk, Adalet ve Estetik Öğelerinin Değerlendirilmesi”, (ss. 2272-285).

Güler, A., “Korku Kültürünün Doğurguları Olarak Halk Kahramanları (Köroğlu Örneği)”, (ss. 310-315).

Gürel, Z., “Köroğlu Ansiklopedisi Niçin Hazırlanmalıdır, Nasıl ve Kiminle Hazırlanmalıdır”, (ss. 316-319).

Hacyeva, G., “Köroğlu Destanı’nda Özel İsimler”, (ss. 255-260).

Hakkı, B., “Türk Mitolojisi Köroğlu’da Savaş Tanrısı Bozkurt ve Mısırî Kılıç”, (ss. 320-333).

Haşimova, T. A. K., “Bağımsızlık Dönemi- ‘Köroğlubilimcilik’te Yeni Aşama, İlmi Tarihi Yaklaşım”, (ss. 334-341).

Huseynkızı, N., “Ural Batır ve Köroğlu Destanlarında Keçen At ve Kılıncın Mifik Seciyyesi”, (ss. 342-347).

Hüseynov, E., “Köroğlu Destanındaki (Paris Nüshası) Toponimler Hakkında”, (ss. 348-353).

İsmayılov, H., “Köroğlu’nda Mekansal Obrazlar”, (ss. 354-359).

Karadavut, Z., “Türk Destanlarında Hayvan Tarafından Büyütülen Kahramanlar ve Köroğlu”, (ss. 384-393).

Karypbayulu, N., “Kırgız Şairi Alıkul Osmanov’un Tolubay Sıncı Adlı Manzumesi ile Köroğlu Destanının Kazakça Versiyonu Üzerine Bir Karşılaştırma”, (ss. 394-403).

Kaya, D., “Köroğlu’nun Döne Hanımı Kaçırması Kolu”, (ss. 404-419).

Koçak, A.- Mollaibrahimoğlu. Ç., “Benlikten Evrenselliğe: Köroğlu’nun Yolculuğu”, (ss. 430-439).

Köksel, B., “Köroğlu Destanında Kırklar Motifi”, (ss. 440-447).

Memmedova, H., “Azerbaycan Köroğlu Havaları Köroğlu Destanı Esasında”, (ss. 448-455).

Özarslan, M., “Türk Halk Destanlarında Köroğlu”, (ss. 484-493).

Özdemir, N., “Kültür Turizmi ve Köroğlu”, (ss. 494-515).

Özsoy, S., “günümüz Medyasında Köroğlu İmgesi”, (ss. 516-527).

Sadık, İ., “Köroğlu Eposunun Ermeni Varyantı Hakkında”, (ss. 528-543).

Samedova, N., “Köroğlu Destanında Otobiyografik Örnekler”, (ss. 544-549).

Çetindağ Süme. G., “Kendilik Bilinci Kazanma ve Kahraman Olma Yolunda Köroğlu”, (ss. 588-595).

Şamil, A., “Köroğlu Destanında Âşık Serbestliği”, (ss. 610-617).

Şenocak, E., “Köroğlu Destanında Simgesel Değerler”, (ss. 618-635).

Şimşek, E., “Çukurova Yöresi Sözlü Halk Kültüründe Köroğlu Hikayeleri ve Yusuf Sıra Anlatması”, (ss. 636-651).

Şişman, B., “Köroğlu Destanı'nın Kazak Eşmetninin İşlevsel Açından Değerlendirilmesi”, (ss. 652-663).

Yurdoğlu, E., “Köroğlu Destanının Azerbaycan Varyantında Aşık Şeiri Şekilleri”, (ss. 740-747).

Yusupov, J., “Go'ro'g'li İsmi Genezisi Haqida/Goroglu İsminin Kökeni Hakkında”, (ss. 748-753).

Zakirova, İ., “Kür ugli Destanının Tatar Versiyası (Varyantı)”, (ss. 754-757).

Köroğlu ile ilgili uluslararası düzeyde yapılan bir diğer sempozyum da 2013 yılındadır. Bolu'da 26-27 Ekim'de düzenlenen sempozyumun bildirileri 2015 yılında *IV. Uluslararası Bolu Halk Kültürü ve Köroğlu Sempozyumu Bildirileri* adıyla kitap halinde Erol Öztürk, Halit Karatay, Zeki Güler ve Ali Yaman editörlüğünde Akçağ Yayınlarından çıkmıştır. Sempozyumda toplam 62 bildiri sunulmuştur. Bunlardan 47'si Köroğlu hakkında olup kalan 15 bildiri de Bolu halk kültürü ile ilgilidir.

Tuncer, H., “Köroğlu'nun Meydana Çıkışı”, (ss. 97-109).

Memmedova, E., “Köroğlu Destanı'nın Azerbaycan, Özbek, Türkmen, Uygur Varyantlarındaki Yaşname Örnekleri ve Özellikleri”, (ss. 110-125).

Nazlı, A., “Köroğlu Destanı'nda Geçen Fıkralara ve Özellikleri”, (ss. 126-136).

Demir, A., “İlhan Berk'in 'Köroğlu' Şiiri Üzerine Düşünceler”, (ss. 137-153).

Dinç, A., “Gagauz Destanlarında Köroğlu”, (ss. 154-162).

Şenocak, E., “Mitolojik Birliktelik Açısından Kahraman Köroğlu ve Kıratı”, (ss. 163-177).

Sakaoğlu, S., “Meddah Behçet Mahir'in Köroğlu Anlatması Üzerine Farklı Bir Yaklaşım”, (ss. 279-286).

Ninetzâde, S., “Köroğlu Destanı’nın Bakü El Yazmaları Hakkında Mülahazalar”, (ss. 287-293).

Hüseynzâde, R. L., “Köroğlu Destanı’nda Kahramanlık ve Vatanseverlik Motifleri” (ss. 294-297).

Məhərrəmli, Q., “Koroğlu Destanının Tariximizdə, Edebiyatımızda, Mədəniyyətimizdə və Məişətimizdə Yeri”, (ss. 298-312).

Taş, K. Z., “Köroğlu’nun Yaşadığı Coğrafya Olarak 16. Yüzyılda Bolu’nun İskân Tarzı ve Dağılışı”, (ss. 313-328).

Reichl, K., “Karakalpak Köroğlu Destanlarının Türk Ananesindeki Yeri”, (ss. 329-339).

Alptekin, A. B., “Köroğlu Destanı’nda Karşılaştığımız Keloğlan Tipi Üzerine”, (ss. 358-373).

Kasımov, A. E., “Azerbaycan Tiyatrosunda ve Sinemasında Köroğlu”, (ss. 374-380).

Hüseynoğlu, A. Ş., “Azerbaycan’dan ve Özbekistan’dan Derlenmiş Köroğlu Destanlarının Ortak Noktaları”, (ss. 381-391).

İnayet, A., “Emir Göroğlu Destanına Göre Göroğlu’nun İnanç Yapısı”, (ss. 392-401).

Murtazâde, N., “Azerbaycan’da Köroğlu ile Bağlı Rivayetler”, (ss. 408-416).

Özdemir, S. D., “Köroğlu Destanı’nda Su ve Ateş Unsurları”, (ss. 417-431).

Gazanferkızı, A., “Köroğlu Destanının Kumuk Halk Edebiyatında Yansıması”, (ss. 432-439).

Mahmdova, A., “Köroğlu Destanında Eski Mısır Mitolojisinin Unsurları”, (ss. 440-447).

Uçan, B., “Köroğlu Filminin Anlatsal Nitelikli Göstergelere Göre Çözümlemesi”, (ss. 448-454).

Acınan, B., “Türk Sinemasında Köroğlu Destanı’na Modern Bir Yaklaşım: Deli Yusuf Filmi”, (ss. 455-464).

İvgin, H., “Çar İskitlerin Kör Oğulları Efsanesi ile Köroğlu Destanı Özdeşleşebilir mi?”, (ss. 465-473).

Akyüz, Ç., “Toplumsal Yeniden Kurma Arzusu: Modern Türk Edebiyatında Bir Simge Değer Olarak Köroğlu”, (ss. 474-487).

Hammam, S. T., “Köroğlu Destanı’nda Aile, Kadın, Kültür İncelemesi”, (ss. 488-545).

Bekki, S., “Köroğlu Keleşlerinden Köse Kenan’ın Evlenme Yolculuğu”, (ss. 546-554).

Hüseyinzâde, E., “Koroğlu Destanının Azerbaycan Variati Üzerine Yapılmış Bazı Araştırmalar”, (ss. 555-560).

Kahhar, T., “Özbek Göroğlu Destanlarında Köroğlu’nun Yurdu: Çembıl”, (ss. 561-572).

Kaya, D., “Köroğlu’nun Cünun ve Gürün Beyi Kolu”, (ss. 573-591).

Asker, N., “Türk Hikayecilik Geleneği ve Köroğlu”, (ss. 592-600).

Heziyeva, Ş., “Azerbaycan ve Türkiye’de Köroğlu Destanı’nın Karşılıklı Analizi”, (ss. 601-617).

Babeyeva, E. A., “Azerbaycan Edebiyatında Köroğlu”, (ss. 618-629).

Şimşek, E., “Köroğlu ve Köroğlu’na Bağlı Olarak Anlatılan Hikâyelerin Efsanelerle Olan İlgisi”, (ss. 630-652).

Guliyeva, G., “Köroğlu Destanı ve Su Unsuru”, (ss. 653-662).

Çetindağ Süme, G., “Gerçekten Mite Mitten Gerçeğe Dönüşen Köroğlu”, (ss. 663-674).

Yılma, G., “Üzeyir Hacıbeyov ve Ahmed Adnan Saygun’un Köroğlu Operalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, (ss. 675-688).

Birgören, H., “Nizamettin Nazif’in Köroğlu Adlı Eserinde Zaman, Mekan ve Şahıs Kadrosu”, (ss. 689-701).

İçel, H., “Köroğlu Anlatmalarında Bade İçme”, (ss. 702-710).

Kıbrıs, İ., “Köroğlu’nun Şiirlerinde Sevgi ve Aşk”, (ss. 711-721).

Çetin, İ., “İki Dünya Arasında Bir Kahraman Değerlendirmesi: Köroğlu”, (ss. 722-728).

Rəzzagı, M., “Zəngan Aşıq Mühitində Koroğlu'nun Dərbənd Səfəri”, (ss. 729-750).

Yardımcı, M., “Köroğlu'nda ve Edebiyatımızda At Kültü”, (ss. 751-771).

Gürel, N. R., “Ahmet Kutsi Tecer'in Tiyatro Yazarlığı ve Koçyiğit Köroğlu Adlı Eseri”, (ss. 783-795).

Tan, N., “Bolu'da Köroğlu Bilimsel Toplantılarının Başlayışı ve TDK'nin Türk Destanları Projesinde Köroğlu Destanlarıyla İlgili Çalışmalar”, (ss. 796-805).

Hüsenkızı, N., “Köroğlu Destanı'nın Poetikası”, (ss. 806-813).

Əhmədovlu, O., “Gurcustanda Koroğlu”, (ss. 814-824).

Sağlam, F., “Gagauz Türkleri Kültürü'nde Köroğlu ile İlgili Bazı Tespitler”, (ss. 872-878).

Bu sempozyumda Ebru Şenocak'ın sunduğu “Mitolojik Birliktelik Açısından Kahraman Köroğlu ve Kıratı” adlı bildirinde, Köroğlu Destanı'nın Türkmen, Özbek, Kazak, Uygur, Azerbaycan ve Anadolu varyantlarından örneklerle su ve toprak ananın koruması altındaki Köroğlu ve Kırat'ın mitolojik birlikteliği, “Köroğlu ve Kırat'ın Mitolojik Doğumu”, “Köroğlu ve Kırat'ın Eğitimi”, “Köroğlu ve Kırat'ın Olağanüstü Güç Kaynakları” başlıkları altında ele alınır. Kahraman ve atının mitolojik birlikteliğini Campbell'in ‘ayrılış-aşama-dönüş’ şeklinde belirttiği arketipsel yolculuk açısından ele alan yazar, sonuç kısmında Köroğlu Destanının içinde barındırdığı mitolojik unsurlarla varoluşsal değerlerimizi yeniden diriltten, dinsel ve toplumsal öğretinin değer yargılarına sahip çıkan mükemmel bir insanın anlatısı olduğunu söyler.

“Köroğlu ve Köroğlu'na Bağlı Olarak Anlatılan Hikâyelerin Efsanelerle Olan İlgisi” adlı bildirisinde Esmâ Şimşek, Türk dünyasında anlatılan Köroğlu hikâyelerinde yer alan Köroğlu'nun doğumu ve ad verilmesi, Kırat'ın yetiştirilmesi, Köroğlu'nun bade ya da üç köpüğü içmesi, Köroğlu'nun kırklara karışması gibi efsanevi olaylarla kahramanı Köroğlu olan diğer efsaneleri çeşitli yönleriyle değerlendirir. Sonuç kısmında, ‘Köroğlu- efsane’ bağlantısının oldukça geniş bir konu olduğunu ve bildiri sınırını fazlasıyla aştığını söyleyen yazar, halkın Köroğlu'na olan ilgisi, kendi yöresi ile

kahraman arasında bağ kurma arzusu ve kültürler arası etkileşimin birçok yerde konuyla ilgili efsanelerin yaratılmasını sağladığını belirtir.

Naile Asker “Türk Hikâyecilik Geleneği ve Köroğlu adlı bildirisinde, Türk hikâyecilik-destancılık tarihine genel bir bakış açısıyla değinir ve Köroğlu hikâyesinin bu gelenek içerisindeki yeri ve üstlendiği görev hakkında bilgi verir. Köroğlu’nun Anadolu ve Türk dünyasındaki versiyonları üzerinde duran yazar, eski Türk halk hikâyeciliği geleneğinden gelme bahadırılık, alplık sıfatlarının Köroğlu’na verildiğini bunun yanında mitoloji unsurlarına sadık kalan at, kılıç gibi geleneksel mitolojik yardımcılarına da hikâyelerinde yer verildiğini söyler.

Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesinde 26-28 Eylül 2014 tarihinde *V. Uluslararası Bolu Tarihi, Kültürü ve Köroğlu Sempozyumu* düzenlenmiştir. Sempozyumda 26 Bolu ve yöresi konulu bildiri ve 47 Köroğlu konulu bildiri sunulmuş olup bildirimler henüz yayımlanmamıştır.

VI. Uluslararası Köroğlu Sempozyumu “Köroğlu ve Türk Dünyası Destan Kahramanları”. Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesinde 10-12 Ekim 2016 tarihinde düzenlenmiştir. Bildiri metinleri Abant İzzet Baysal Üniversitesi (BAMER) Yayınları tarafından 2016 yılında yayımlanmıştır. Sempozyumda 48 Köroğlu konulu bildiri ve diğer halk anlatımlarıyla ilgili 19 bildiri sunulmuştur.

Öger, Â., “Karamanlıca Yayınlanmış Köroğlu Hikâyesi Üzerine”, (ss. 21-50).

Halilov, A., “Köroğlu ve Sibirya Türklerinin Kahramanlık Destanlarının Yapısal Benzerliği”, (ss. 51-72).

Alptekin, A. B., “Anadolu Varyantlarında Köroğlu’na Kahramanlık İlhamını Veren Olay Nedir?”, (ss. 73-84).

Duymaz, A., “At, Silah ve Alplık Ekseninde Bozkır Kültürünün Sonu ve Köroğlu Destanı”, (ss. 85-100).

Yakıcı, A., “Köroğlu Anlatılarındaki Ozan Tipleri ve Âşık Köroğlu”, (ss. 101-120).

İnayet, A., “Emir Göroğlu Destanı Bağlında Ölüp Dirilme Motifinin Farklı Bir İşlevi Üzerine”, (ss. 121-130).

Baymuradov, A., “Köroğlu Destanının Meydana Gelmesinin Edebi-Tarihi Etkenleri”, (ss. 131-142).

Nazlı, A., “Köroğlu Destanında Geçen Sincılık ve Anadolu’daki Bilinmeyen Varyantları”, (ss. 147-160).

Rahimova, A.- İnce Yakar. H. G., “Köroğlu Destanının Azerbaycan’daki Yayın Tarihinden”, (ss. 161-168).

Celilova, A., “Köroğlu Destanının Diğer Kahramanlık Destanlarıyla Karşılaştırılması”, (ss. 169-178).

İşankul, C., “Köroğlu Destanındaki Ana Motiflerin Analizi”, (ss. 191-198).

Sametova, C., “Kazakistan’daki Köroğlu Sultan Şiirinin Sanat Yönünden İncelenmesi”, (ss. 199-212).

Kaya, D., “Köroğlu’na Ait Yeni Bir Kol: İran Seferi”, (ss. 225-248).

Kısıklı, E., “Bolu Bey’ine Karşı Mücadelesiyle Simgeleşmiş Köroğlu’nu Yaşatan Bir Değer: İzzet Baysal”, (ss. 249-262).

Özdamar, F., “Yazılı ve Sözlü Gelenek Bağlamında Köroğlu’nun İran Türkleri Anlatmalarında Üstatnamelerin Kullanımı”, (ss. 263-282).

Türkmen, F., “XVII. Yüzyılda Polonyalı Albert Bobovius’un Notaya Aldığı Köroğlu’na Ait Beş Türkü ile Günümüzde Söylenen Köroğlu Türküleri”, (ss. 283-290).

Bayat, F., “Köroğlu’nda Delilik, Cünunluk Anlamında Alp Erenlik Modeli”, (ss. 2913-308).

Osman, G., “Çin’de Gör oğlu Hakkındaki Araştırmalar”, (ss. 315-322).

İnce Yakar, H. G. – Yücel Çetin. A., “Can Yoldaşlığı: Köroğlu-Ayvaz ve Akhilleus-Patroklos”, (ss. 323-336).

Şahin, H. İ., “Harmandeli Kolu Örneğinde Köroğlu Tipi Üzerine Bazı Tespitler”, (ss. 351-368).

İvgin, H., “Gürcistan’da Köroğlu Destanı Konusunda Yapılan Çalışmalar”, (ss. 369-392).

Guliyev, H., “Türk Kültüründe Kahraman Arketipinin İki Yüzü: Köroğlu ve Molla Nasrettin”, (ss. 393-406).

Akyoloğlu, İ. H., “Prof. Dr. Faruk Sümer ile Birlikte Yaptığımız Köroğlu Araştırmaları ve Müzikli Bir Köroğlu Destanı”, (ss. 423-430).

Janbekov, K., “Türkmenistan’da Köroğlu Destanıyla İlgili Yapılmış Araştırmalar Tarihi Üzerine”, (ss. 439-446).

Kenzhalın, K., “Türk Halk Destanlarında Alp Kavramı (Er Tarğın ve Köroğlu Destanları Örneğinde)”, (ss. 447-454).

Temizkan, M., “Köroğlu Anlatmalarında Kırklar Motifi ve Köroğlu’nun Kırklara Karışması Üzerine Bir Değerlendirme”, (ss. 463-472).

Ekici, M., “Köroğlu: Destan Kahramanı ile Sosyal İsyancı Arasında Bir Anlatı Kahramanı”, (ss. 473-482).

Arslan, M., “Türkmen Köroğlu Destanında Bilge Tipin Görünümü”, (ss. 483-490).

Özbaş, M., “Chodzk’dan Önce Avrupa’da Köroğlu’yla İlgili Yeni Bir Kayıt”, (ss. 491-496).

Tıdıkova, N., “Köroğlu ve Altay Destanları İçindeki Şaman Unsurları”, (ss. 527-534).

Tan, N., “Köroğlu Kol Destanlarından Bağımsız Kısa Köroğlu Anlatmaları”, (ss. 535-546).

Karaca, N., “Modern Edebiyatta Farklı Bir Epik Söylem Örneği Olarak İlhan Berk’in Köroğlu Destanı”, (ss. 571-590).

Kartallıoğlu, N., “Yaşar Kemal’de Köroğlu Metaforu”, (ss. 591-598).

Mammadova, P., “Köroğlu Destanının Tebriz Seçeneğinin Karşılaştırmalı Analizi”, (ss. 599-610).

Kurenov, R., “El Yazması Kaynaklarında Köroğlu Şahdestanı”, (ss. 611-616).

Gafarov, R., “Köroğlu Destanının Kafkas Versiyonunun Poetik Özellikleri ve Kahraman Karakterinin Tipolojisi”, (ss. 617-636).

Qarayev, S., “Oedipus Kompleksinin Kültürdeki İlişkilere Etkisi: Alı Kişi ve Köroğlu”, (ss. 637-652).

Bekki, S., “Bekir İşlek’in Düziçili Âşıklardan Derlediği Köroğlu Kolları”, (ss. 653-662).

Sarpkaya, S., “Sözlü ve Yazılı Gelenek İlişkisi Bağlamında Samed Behrengî’nin ‘Bu Gelen Köroğlu’dur’ Hikâyesi Üzerine Bir İnceleme”, (ss. 663-676).

Alan, S., “Modern Tiyatroda Destansı Bir Rol-Model: ‘Koçyiğit Köroğlu’”, (ss. 677-688).

Rızasoy, S., “Oğuz Destan Geleneğinde Kahraman Paradigması: Oğuz Kağan ve Köroğlu”, (ss. 689-698).

Yalçın Çelik, S. D., “Çağdaş Türk Edebiyatı Popüler Kültür Ortamında Köroğlu Anlatıları”, (ss. 699-710).

Tutu, S. B., “Köroğlu Anlatılarının Müzik Katmanları Üzerine Bir Değerlendirme (Türkmenistan ve Anadolu Sahaları)”, (ss. 711-724).

Çek, S., “Yazılı Kültür Ortamının Yeniden Üretilen İdeal Kahramanı ‘Koçyiğit Köroğlu’”, (ss. 725-734).

Allahverdiyeva, Ş., “Köroğlu Destanında Vefa”, (ss. 741-748).

Kaya, T. T., “Köroğlu’nun Yaşadığı Coğrafya ve Türk Coğrafyasında Köroğlu Anlatıcıları”, (ss. 749-760).

Hojahanova, T., “Türkmen Göroğlu Destanında Kadın Alplar”, (ss. 775-782).

Zhakupov, Z., “Köroğlu Destanını Dilsel-Halkbilimsel Bakımdan İncelemek”, (ss. 829-842).

Bu sempozyumda Kakajan Janbekov “Türkmenistan’da Köroğlu Destanıyla İlgili Yapılmış Araştırmalar Tarihi Üzerine” adlı bildirisinde, Türkmenistan’da Köroğlu Destanının en eski nüshasından başlayarak günümüze kadar, destan üzerinde yapılan çalışmalar ve çalışanlar hakkında kapsamlı bilgiler verir.

“Türkmen Göroğlu Destanında Bilge Tipin Görünümü” adlı bildirisinde Mustafa Arslan, Türkmen Göroğlu Destanı’nda geçen Cıgalı Bey, Handan Batır, Âşık Aydın Pir ve Ağayunus Peri gibi bilge tipleri inceler. Destandaki bu tipleri sosyal ve kültürel

bağlamları çerçevesinde ele alan yazar, elde edilen verilerden hareketle Türkmenlerin bilgiye ve bilge kişiye yaklaşımları, dünya görüşleri, ortak değerleri ve toplumsal kimliği oluşturan temel kodlamaları yorumlar.

Tyllaguzel Hojahanova “Türkmen Göroğlu Destanında Kadın Alplar” adlı bildirisinde, Türkmen Köroğlu Destanı’nda geçen ve ‘alp’ rolünü üstlenen Harmandeli ve Gülayım karakterlerini inceler. Yazar, destanda yer alan Harmandeli ve Gülayım tiplerinin Türk mitolojik algısıyla biçimlenen ve astral özelliklerle çeşitli anlatılara yansıyan, içinde buldukları olayda aktif roller üstlenen kadın tiplerinden beslenen; epik dönem içinde daha çok erkeklere özgü ortaya çıkan idealize özelliklerle belirginleşen ‘alp’ tipiyle boyut değiştiren; daha sonraki yerleşik hayat dönemlerinde ‘aşk-âşık’ temalarıyla kadın ve sevgili özelliklerini öne çıkaran geleneksel kadın tiplerini yansıttıklarını söyler.

Bolu’dan Türk Dünyasına Köroğlu Çalışmalarının Dünü, Bugünü, Yarını Uluslararası Çalıştayı 2017 yılında Bolu’da düzenlenmiştir. Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi öncülüğünde 15-16 Eylül’de düzenlenen çalıştayda ulusal ve uluslararası toplam otuz altı bildiri sunulmuştur. Bildiri metinleri henüz yayımlanmadığından bunlar hakkında bilgi verilememiştir.

V. TÜRKMEN KÖROĞLU DESTANI’NIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Türkmen halkı üzerinde derin bir etkiye sahip olan Köroğlu, büyük bir kahramanlık destanı olarak karşımıza çıkar. Destan kahramanı Köroğlu, halkının koruyucusu ve lideri konumundadır.

Hem nazım hem de nesir bir anlatıma sahip olan destan, kahramanlık konularının yanında aşk ve sevgiliye ulaşma gibi konuları da işler. Köroğlu, Övez ve diğer kahramanların sevgiliye ulaşmak için çıktıkları yol ve çektikleri çileler bunun en güzel örneğidir. Köroğlu rüyasında gördüğü Ağayunus Peri’yi almak için Kırat’ıyla periler yurdu Köy-ü Kaf’a gider ve büyük bir engel olan ejderha ile savaştıktan sonra Ağayunus Peri’ye ulaşır. Destanda sevdiği kızı rüyasında görüp onun için yollara düşen bir diğer kişi de Erhasan’dır. Erzurum şahının kızı Gülayım’ı rüyasında görüp âşık olan Erhasan, onu almak için Erzurum şehrine gidip Hasan Şah’ın ordusuyla savaşır. Yine aynı

şekilde Övez de Ayçemen ve Tellihanım adlı kollarda sevdiği kızı almak için yollara düşer ve çetin sınavlardan geçtikten sonra sevgiliye ulaşır.

Destanda büyük bir önem arz eden rüya motifi, bir tek sevgiliyi bulma ve ona ulaşma konusunda öne çıkmamakta diğer konularda da anlatıya yön vermektedir. Hemen hemen bütün kollarda yerini alan rüya motifi, genel manada Övez, Erhasan ve diğer yiğitlerin düştükleri zor durumlardan Köroğlu'nun haberdar olmasını sağlar. Anlatılarda oğullarının veya yiğitlerinin zorda olduğunu rüyasında gören Köroğlu hemen yola koyulur ve onları düştükleri o zor durumlardan kurtarır.

Hem nazım hem de nesirle anlatılan destanda, kahramanların karşılıklı konuşmaları ve münakaşaları genellikle nazım şeklinde olmaktadır. Böyle bir durumda geleneği aktaran yani hikâyeleri anlatan kişilerin rolü yadsınamayacak derecede büyüktür. Türkmen anlatı geleneğinde önemli bir yere sahip olan Köroğlu Destanını “bagsı” adlı kişiler anlatmaktadır. Türkmenistan’da bir destanı baştan sona anlatabilen bagsıya “dessançı bagsı” adı verilmektedir (Şahin, 2011: 153).

Bagsıların Türkmenler arasındaki rolü büyüktür. Çünkü şölen, düğün, yarış ve bütün törenlerin aranılan misafiri, köyün saygıdeğer sakinidir (Garriyev, 2007: 103). Bunun yanında anlatıların yayılmasında sevilmesinde ve günümüze kadar aktarılmasında da onların çok büyük emekleri vardır. “Bagsılar Türkmenlerde iyilik habercisi, sevinç ve mutluluk timsalidir. Halk derki: “Yurda bela gelen bolsa, töre bilen tozan geler; yurda devlet gonar bolsa, begşı bilen ozan geler” (Toz toprak göründüğünde ülke için felaket bekle; bagsı göründüğünde ülke için mutluluk bekle)” (Garriyev, 2007: 103). Türkmenlerin hayatında böyle büyük bir yer teşkil eden bagsılar eserlerini “dutar” adını verdikleri sazla icra ederler.

“Günümüz Türkmenlerinde ‘bagsı’lar, dutar çalarak çeşitli şiirleri ve destanları icra etmesiyle tanınırlar, ancak Kazak ve Kırgız Türklerinde olduğu gibi, geçmiş dönemlerde şamanlık geleneği ile de ilişki içinde olmuşlardır” (Şahin, 2011: 162). Bagsıların dutarla ve şiirle sağaltama işlemini şamanlıktan kalma özellikler ile ilişkilendiren Şahin, Türkmen bagsıların hekimliği veya büyücülüğü konusunda çok fazla kayıt bulunmasa da bazı bilgilerin günümüze kadar ulaştığını ve Türkmen bagsıların günümüzde tedavi etme fonksiyonlarını yitirdiğini ancak, 1989 yılında

bağışların suççuğunu dutarla tedavi ettiklerini Kakabay Nazarov, Hudayberdi Sapargeldiyev ve Hocamırat Orayev'in naklettiğini bildirir (Şahin, 2011: 165).

Türkmen halkının gerek sosyal yaşamını gerekse kültürünü çok iyi bir şekilde anlatan Köroğlu Destanında kadın, ayrı bir yer teşkil etmektedir. “Köroğlu çoğunlukla bir kadın için veya bir kadının sözleriyle akına çıkar. Kadınlar, bazen ona yardımcı oldukları gibi, bazen karşısına düşman olarak çıkıp onunla mücadele ederler” (Şahin, 2012: 564). Kısacası Köroğlu destanında kadınlar olayların merkezinde yer alırlar.

Köroğlu'nun kadına verdiği önemi destanın bütün kollarında göre bilmekteyiz. Kahraman karşılaştığı bazı durumlarda eşi Ağayunus Peri'ye danışmakta onun görüşleri çerçevesinde hareket etmektedir. Eşinin verdiği nasihatleri dinlemediği durumlarda ise zora düşmekte ve pişman olmaktadır. Köroğlu ve Balı Bey adlı kolda Ağayunus Peri'nin nasihatini dinlemeyip kendisi için gelen yaşlı kadınla birlikte yola çıkan Köroğlu, bir sürü bela ve musibetle karşılaşır. Köroğlu'nun Ağayunus Peri'yi dinlediği durumlarda karlı çıktığını da görmekteyiz. Bezirgân adlı kolda haksız yere Bezirgân'ı öldüren Köroğlu, Ağayunus Peri'nin önerisiyle Bezirgan'ı defnedip ona kümbet yaptırınca Bezirgan'ın kız kardeş Aysultan, Köroğlu'nun abisi için yaptıklarını görür ve ona düşmanlık beslemekten vazgeçer.

Ağayunus Peri'ye danışan bir tek Köroğlu değildir, yeri geldiğinde yiğitleri de ona danışmaktadır. Gencim Bey ve Hıdırali Zengin kolunda, Gencim Bey'in iç kaleyi fethetmek için geldiğini gören Bedrüstem, Köroğlu olmadığı için Ağayunus Peri'ye danışır. Servican kolunda, Şah Sepit'in kaleye saldırdığını duyan Sapar Köse, harekete geçmeden önce Köroğlu kalede olmadığı için Ağayunus Peri'ye danışıp öyle harekete geçer.

Köroğlu Destanının batı versiyonuna nazaran “Orta Asya versiyonuna bağlı rivayetlerinde beşeri, mitolojik, şamanistik unsurlar kesif bir yapıya sahiptir. Dikkate calip olan bu versiyon, destanın en eski tabakalarından derin izler taşımaktadır” (Yıldırım, 1989: 11). Bu yönüyle baktığımızda Orta Asya versiyonu içinde, en eski ve en hacimli olan Türkmen Köroğlusunun mitolojik öğeler bakımından çok zengin olduğunu görmekteyiz. Daha destanın ilk kolunda karşımıza çıkan Köroğlu'nun olağanüstü atı buna en güzel örneklerden biridir.

Nehirden çıkan bir su aygırının soyundan gelen ve olağanüstü özelliklere sahip olan Kırat, akıllı olmasının yanında, çok uzak mesafeleri kısa zamanda almasıyla da ön plana çıkar. Köroğlu'nun Evlenişi adlı kolda kahraman, rüyasında gördüğü peri kızını almak için olağanüstü uzaklıkta olan Köy-ü Kaf yurduna Kırat'ı sayesinde gidebilmiştir. Köroğlu'nun en büyük yardımcısı olan ve onun bütün eksik yanlarını tamamlayan Kırat, adeta Köroğlu ile bir bütün oluşturmaktadır.

Belagerdan adlı kolda Kırat'ı periler tarafından Köy-ü Kafa götürülen Köroğlu, hayata küsüp bir mağaraya kapanmıştır. Köroğlu'nun atı olmadığına eksik kaldığını anlayan düşmanları da çeşitli oyunlar ve sihirbazlarla Kırat'ı kaçırmakta ve ona işkenceler yapmaktadır. Moruk Kadın ve Övez ve Kırat adlı kollarda Köroğlu'nun düşmanları, yaşlı cadı ve Gövdürgül adlı melun aracılığıyla Kırat'ı çalıp Köroğlu'nu etkisiz hale getirmeyi hedeflemişlerdir. Her defasında zekâsı ve yaptığı hilelerle Kırat'ını düşmanın elinden kurtaran Köroğlu, düşmanlarının oyunlarını bozmuştur.

Kırat'ın bir diğer olağanüstü yönü de çok yemesidir. Övez ve Kırat adlı kolda çeşitli işkencelere maruz kalan Kırat, kurtulduktan sonra hasta düşmektedir. Övez ile katıldığı koşu yarışında hasta düşen Kırat, yarışa katılan diğer atların bütün yemlerini yedikten sonra kendine gelmiş ve yarışı kazanmıştır.

En eski destan tabakalarından izler taşıyan Türkmen Köroğlu Destanında ejderha motifine de rastlamaktayız. Ejderha bir uzak doğu ve Orta Asya motifidir diyen Ögel, onun Ön Asya'ya Türkler ile birlikte geldiğini belirtir (Ögel, 1995: 561). Köroğlu'nun Evlenişi adlı kolda peri kızını almak için Köy-ü Kafa giden Köroğlu, şehrin giriş kapısını koruyan bir ejderha ile karşılaşır ve onunla savaşır. Mitolojik bir varlık olan ejderha anlatıda kahramanın geçmesi gereken bir engel olarak sunulmuştur.

“Türk halklarının sözlü kültürlerinde ve Hint-Avrupa halklarının inanç sisteminde geniş yer tutan, sihirli destanlarda üç başlı, yedi başlı, kırk başlı ve kocaman olarak betimlenen mitolojik karakterlerden biri” (Beydili, 2003: 168) olan devler de Türkmen Köroğlu Destanında önemli bir yer tutar. Kırk Binler adlı kolda Hünkâr Padişah'ın ordusunda yer alan İlyahorlar, anlatıda dev cüsseli kişiler olarak geçmektedir. Köroğlu'nu normal yollardan yenemeyen Hünkâr Padişah dev cüsseli İlyahorları meydana sürer. Yiğitlerinin İlyahorlardan korktuğunu gören Köroğlu ise onlarla tek başına savaşmak zorunda kalır.

Olağanüstülüklerin geniş yer tuttuğu destanda devler birçok kolda geçmekte ve anlatıya yön vermektedirler. Bezirgân kolunda Bezirgân dev cüsseli birdir ve Köroğlu Bezirgân'ı normal yollardan yenemeyeceğini anlayınca onu oyuna getirip öldürmüştür. Yine aynı kolda Bezirgân'ın kız kardeşi Aysultan'a musallat olan Hint şehriden Karahan adlı kişi de bir devdir. Aysultan'ı bu devden kurtarmak isteyen Köroğlu onu da tuzağa düşürdükten sonra öldürebilmiştir.

Arap Reyhan adlı kolda Köroğlu'nu kendi askeri gücüyle yenemeyen Leke Şah, onu yakalaması için Arap Reyhan adlı dev cüsseli kişiyle anlaşır. Candıbil'e gelip Köroğlu'nu uykudayken kaçıran Arap Reyhan, Övez'in yardımı gelmesiyle Leke Şah'a varamadan yolda Köroğlu tarafından kafası kesilerek öldürülür.

Destanda düşman devlerin yanında dost devlerde yer almaktadır. Köroğlu'nun Esen Pehlivan adlı devi, anlatıda Köroğlu'nun yiğitleri arasında geçmektedir. Övez ve Kırat adlı kolda, Kırat'ı alıp ava çıkmak isteyen Övez, Esen Pehlivan'ı da yanında götürür. Edil Şah'ın yurdunda yedi padişahlıktan gelen devlerle karşı karşıya gelen Övez, onlarla güreşmesi için Esen Pehlivan'dan yardım ister. Devlerin başı olan Habeşi Dev ile güreşen Esen Pehlivan onu yenince diğer devler onunla güreşmeyip kaçarlar.

Anlatıda geçen bu devlerin bir diğer özellikleri de çok uyumaları ve çok yemeleridir. Edil Şah'ın yurdunda devlerle savaşmadan önce çok acıktığını söyleyen Esen Pehlivan'a kırk öküz kırk kazanda pişirilerek ikram edilir. Kendisine ikram edilenleri yiyen Esen Pehlivan yemeğin azlığından şikâyet eder.

Destanda geçen diğer olağanüstü varlıklar ise canavar ve cadılardır. Belagerdan adlı kolda Köroğlu'na küsüp Köy-ü Kaf'a giden perileri geri getirmek için yola düşen Övez, Bela Dağı'na vardığında karşısına ayakları havada kafa üstü yürüyen Bela adlı bir canavar çıkar. Mitolojik bir varlık olan bu canavar taşları ezmekte ve insanları yemektir. Bela canavarı oyuna getirip kendisini ondan daha güçlü gösteren Övez, canavarın sırtına binip aylar sürecektir olan Köy-ü Kaf yolunu birkaç saatte alır. Bela canavar sayesinde Köy-ü Kaf'a gelen Övez, orada da insan yiyen yaşlı cadı ile karşılaşır. Perilere ulaşmak için yaşlı cadıdan gerekli bilgileri alan Övez, onu tuzağa düşürüp öldürür.

Cadılar, devler gibi destanda birçok kolda mevcuttur. Bazen bir ordu kadar olan cadılar bazen de kahramanı tuzağa çeken ona kötülük yapan yaşlı bir kadın olarak

karşımıza çıkar. Ayçemen adlı kolda sevdiği kızı almak için yüz yiğidiyle Hacıazım yurduna gelen Övez, Alisultan'ın sekiz yüz kişilik cadı ordusuyla karşılaşır, yetmiş yiğidini şehit verir. Köroğlu'nun yardıma gelmesiyle cadı ordusunu yenebilen Övez, ancak o zaman sevdiği kıza kavuşur.

Moruk Kadın kolunda, Balı Bey Kırat'ı çalması için yaşlı bir cadıyla anlaşır. Kırat'ı çalmak için Candıbil'e gelen yaşlı cadı, Köroğlu ve yiğitlerini uyuttuktan sonra Kırat'ı kaçıtır. Köroğlu, Balı Bey'in yurduna gidip yaşlı cadıyı öldürdükten sonra Balı Bey'i oyuna getirip Kırat'ını geri alır. Bezirgân kolunda Köroğlu'nu Bezirgân'a karşı kışkırtan, onun öldürülmesine neden olan da yaşlı bir cadı kadındır. Harmandeli kolunda, Harmandeli için Köroğlu'nu bulan ve ona elçi olarak giden de yaşlı bir cadıdır. Yine aynı şekilde Köroğlu ve Balı Bey kolunda Dilbercemal de Köroğlu'nu çağırması için yaşlı bir cadı gönderir.

Anlatıda kötü cadıların yanında iyi cadıların da yer aldığını görmekteyiz. Övez Evlenen kolunda, Övez'e Gulruh'u almak için Leke Şah'ın yurduna gelen Köroğlu'na Gulruh'un cadı yengesi Hobnuşan yardım eder. Köroğlu ile görüştüktan sonra onunla kardeş olan Hobnuşan, Gulruh'u uyutup Köroğlu'na verir. Servican kolunda, Hünkâr Şah'ın kızı Servican ile onun koruyan Zeynep dadısı cadıdırlar. Köroğlu Hünkâr'ın tutsak ettiği Övez'i kurtarmak için Servican'ın bahçesine girince Zeynep cadı onu öldürmeye çalışır. Gelenin Köroğlu olduğunu öğrenen Servican, Köroğlu'nu kurtarıp Zeynep cadıyı öldürür. Övez'e âşık olan Servican onun kurtarılması için Köroğlu'na yardım eder.

Köroğlu Destanında öne çıkan bir diğer olgu da dindir. “Destanın hem Batı hem de Doğu versiyonunda Hz. Ali kültürünün geniş geniş yer aldığını görürüz. Hz. Ali Azerbaycan varyantında Şiilerin koruyucusuysa, Özbek, Türkmen, Kazak, Tacik varyantlarında da Sünnilerin koruyucusudur” (Bayat, 2009: 151). Destanda Şir Hüda Pir olarak karşımıza çıkan Hz. Ali, hemen hemen bütün kollarda kahramanın en büyük yardımcısı ve koruyucusudur.

“Köroğlu Destanı'nın hem Batı hem de Doğu versiyonunda kahramanın yeni statü alması, hak ve adalet uğrunda savaşı Hz. Ali, Hz. Hızır, on iki imam, kırk erenler (kırk çiltanlar) ve diğer evliyalardan kültür bağlamında işlevselleşmesidir” (Bayat, 2009: 151). Köroğlu'nun Türeyişi kolunda, oğlu ve gelinin ölümüne çok üzülen Cıgalı Bey, bir gün

rüyasında Hz. Hızır'ı görür. Hz. Hızır ona gelinin mezarına gitmesini söyler. Uyanır uyanmaz mezarlığa giden Cıgalı Bey, gelinin mezarından bir çocuğun çıktığını görünce onu alıp eve getirir. Cıgalı Bey'i evde bekleyen Hz. Hızır, çocuğun sırtına üç defa vurup, ağzına da üç defa tükürdükten sonra Cıgalı Bey'e çocuğun "nefes oğulları" olduğunu ve adının da Rövsen koyduğunu söyler.

Yine aynı kolda Köroğlu atını kaybedince dedesi onu erenlerin yanına gönderir. Dedesinin tarif ettiği çınarın altına gelen Köroğlu yol yorgunu olduğu için uyuyakalır. Gece yarısından sonra bütün erenler gelip toplanınca bu oğlanın kim olduğunu sorarlar. Hz. Hızır bunun onların nefes oğulları olduğunu söyler. Bunu duyan erenler "öyleyse onu muradına erdirelim" derler. Erenler toplanıp yattığı yerde onu baygın hale getirip içini açar ve ciğerini temizleyip içini nurla doldururlar. Daha sonra Hz. Ali Şir Hüda Pir bir nara atar ve Köroğlu'nun atı hemen oraya gelir. Erenler, Hz. Hızır'a bu yiğide ne ad verdiğini sorunca Hz. Hızır ona Rövsen ismini verdiğini söyler. Erenler bu ismi beğenmeyip madem "gör"den çıkıp gelmiş adı da Göroğlu olsun derler.

"Doğu varyantının anlatıcısı olan bakşı, akın, şair, jırav, Hz. Ali ve Hz. Hızır kültürünü olay örgüsüne dâhil etmekle kahramanın soylu bir aileden çıkarmağa bakmaksızın manevi bir destekle de donatmış olur. Köroğlu'nun alp eren, âşık (bakşı) olarak yeniden kurulması Türkmen ve Özbek destanlarında Hz. Ali ve Hz. Hızır kültüne bağlanır" (Bayat, 2009: 152).

Hz. Ali, Hz. Hızır ve diğer evliyalar tarafından kutsanan ve koruma altına alınan Köroğlu, anlatıda ne zaman dara düşse Hz. Ali (Şir Hüda Pir)'den yardım istemektedir. Köroğlu'nun Evlenişi kolunda, peri kızını almak için yola çıkan kahraman Şir Hüda Pir sayesinde Köy-ü Kaf'ı bulur ve yine onun verdiği bir avuç toprak sayesinde ejderhayı yener. Kırk Binler kolunda İlyahorla girdiği mücadeleyi kazanamayan Köroğlu Şir Hüda Pir'in yardıma gelmesiyle galip gelir. Hoşgeldi kolunda, Köroğlu, Şah Sepit'e esir düşen Övez'i kurtarmak için bir çıkar yol bulamayınca Şir Hüda Pir'den yardım ister. Şir Hüda Pir'in verdiği akılla kalender kılığına giren Köroğlu, Özezi'i kurtarmayı başarır. Arap'tan İntikam Alış kolunda, Reyhan Arap'la karşı karşıya gelen Köroğlu, ona ok atmadan önce Şir Hüda Pir'ini yad eder. "Bu bilgilerden, sevilen halk kahramanlarının mukaddeslerin himayesinde olduğu bu nedenle yenilmedikleri ortaya çıkmış olur" (Bayat, 2009: 158).

Destanın sonuna kadar kahramanı yalnız bırakmayan ve bütün zorluklarında yanında olan mukaddesler, onun ölümünde de onu yalnız bırakmamaktadır. Köroğlu'nun Ölümü kolunda öleceğini hissedip Yıldız Dağı'ndaki mağaraya kapanan Köroğlu'nu Şir Hüda Pir ve diğer erenler son nefesine kadar yalnız bırakmamışlardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKMEN KÖROĞLU DESTANI'NIN İNCELENMESİ

1.1. EPİZOTLAR ve MOTİFLER

1.1.1. Köroğlu'nun Türeyişi³

1. Köroğlu'nun Ailesi

Çok eski zamanlarda Çardağlı Candıbil denilen bir yurttta, bütün vaktini zevk ve sefada geçiren ve halkına zulüm eden bir han yaşamaktadır. Bu hanın milletine zulüm etmesi ve onlar için hiçbir şey yapmaması, öteki yurtların hanlarının bu yurda savaş açmalarına, oğul ve kızlarının esir almalarına sebep olmaktadır. Candıbil'de yaşayan Cıgalı/Cığalı Bey de bu acımasız hanın, bütün yurttta bilinen bir seyisi olup, halk tarafından sevilip sayılmaktadır. Halk bütün dertlerini ve sorunlarını Cıgalı Bey'e açar, ondan akıl danışır, onun sözünden hiç çıkmaz. Bu yüzden bir gün acımasız han ölünce, halk Cıgalı Bey'i kendilerine han seçerler (MA.1).

Cıgalı Bey Candıbil'de üç oğlu ile birlikte yaşamaktadır. Onun, çok cimri olan büyük oğluna Gencim, akli gelgitli gözü akıntılı olan ortanca oğluna Mömin, hiçbir şeyden gözü korkmayan ve çok akıllı olan küçük oğluna ise Adıbeğ denilmektedir. Gencim Bey evlenip ailesinden ayrı yaşamaya başlar. Mömin Bey'in evlenmesi için de babası ona kız aramakta fakat durumundan ötürü kimse ona kızını vermemektedir. Adıbeğ ise avcılık yapıp dağ bayır dolaşmaktadır. Bir gün Adıbeğ avcılık için çıktığında kırk yiğitle karşılaşır. Bu kırk yiğit, onun mertliğini duyup ona tabi olmaya geldiklerini söyleyince Adıbeğ de onlara baş olmayı kabul eder. Daha sonra babasının isteğiyle yurduna sultan olur ve yurdundan geçen kervanlardan vergi alıp yağmacılığa başlar.

Adıbeğ'in kırk yiğidiyle yağmacılığa çıktığı bir günde karşılarına bir keçebe çıkar. Bu keçebenin başını, Reyhan Arap adında uzun boz atlı biri çekmektedir. Bunlar keçebeye saldırınca Reyhan Arap korkudan keçebeyi bırakıp kaçar. Adıbeğ, keçebeyi açtırınca içinden Gülenam/Gülendam adında çok güzel bir kız çıkar. Şirvan vilayetinin Padişah'ının kızı olan Gülenam, Reyhan Arap tarafından başlık ödenip alınmıştır

³ AN1: 5-63; MA1: 1-62

(AN1; MA1). MA1’de ise, Reyhan Arap, Gülenam’ın babasının yurduna saldırır, tüm ailesini öldürür, kızı da kaçıır (MA1). Adıbeğ, Gülenam’ı, abisi Mömin Bey ile evlendirir. Yurdun ileri gelenleri Adıbeğ’in de artık evlenmesi gerektiğini söyler ve ona güzel bir kız bulup evlendirirler. Aylar sonra Adıbeğ’in hanımı hamile kalır. Doğum yaklaşınca kadın bebeğini doğuramadan ölür. Bu zamansız ayrılığa dayanamayan Adıbeğ de bir zaman sonra ölür (AN1; MA1).

2. Köroğlu’nun Olağanüstü Bir Şekilde Doğması ve Büyümesi

Oğlunu ve gelinini kaybeden Cıgalı Bey çok büyük bir üzüntü içindedir. Onun üzüntüsünün bir diğer sebebi de soyunu devam ettirecek bir torun sahibi olamamasındandır. Cıgalı Bey bir gün yatarken rüyasına Hızır Aleyhisselam gelir. Ona, bu kadar üzülmemesi gerektiğini, gelininin mezarına gitmesini söyler. Cıgalı Bey sabah olup gelininin mezarına gidince mezarın içinden bir çocuğun çıkmış olduğunu görür. Çocuğu alıp evine getiren Cıgalı Bey, evin içinde yaşlı bir aksakallının olduğunu görünce çocuğu aksakallı adamın kucağına bırakır. Yaşlı adam çocuğun arkasına üç defa vurup ağzına da üç defa tükürdükten sonra çocuğun “nefes oğulları” olmasını ve adının da Rövşen/Ruşen olmasını ister (AN1). MA1’de ise Cıgalı Bey rüyayı gördükten sonra oturup çevreden haber bekler. Bir gün Gencim Bey’in koyunlarına bakan çobanlarından biri, bir keçinin sürüden her gün ayrılıp tekrar döndüğünü görünce, onu takip eder. Bir süre sonra keçinin bir mezarlığa geldiğini ve mezarlıktan bir çocuğun çıkıp keçinin sütünü emdiğini fark edince, hemen gidip durumu Gencim Bey’e anlatır. Çobandan olanları dinleyen Gencim Bey, merak edip mezarlığa gelir. Mezarlıkta bir süre bekleyince yengesinin mezarından bir çocuğun çıktığını görür ve hemen gelip durumu babası Cıgalı Bey’e anlatır. Cıgalı Bey ve Türkmen halkı mezarlığa gelir. Bir oyunla çocuğun cinsiyeti öğrenildikten sonra, tuzak kurulup çocuk yakalanır. Torununu evine getiren Cıgalı Bey Türkmenleri çağırıp, çocuğa ad koymalarını ister. Halk, mezardan çıktığı için isminin Rövşen olmasında hem fikir olur. Ancak bu sırada topluluktan uzakta duran yaşlı ve fakir birisi “bu çocuk adıyla dünyaya gelmiş onun adı Köroğlu/Göroğlu’dur” der (MA1).

Zaman ilerleyip Rövşen, beş yaşına bastıktan sonra akranlarıyla oyunlar oynamakta ve bu oyunlarda diğer çocuklara hep üstünlük taslamaktadır. Artık ele avuca sığmayan Rövşen, yaramazlıkları ile bütün halkı canından bezdirince, halk toplanıp onu

öldürme kararı alır (AN1; MA1). Bunu duyan Cığalı Bey torunu alıp Hünkâr padişahının yurduna gider (AN1). MA1'de Cığalı Bey, halkın torununun başına kötü bir şey getireceği haberini alınca, söylenenlere kulak asmayıp yurdundan yaşamaya devam eder. Bir gün, yedi memleketin padişahlarından baş alıp, onları kendine bağlayan Hünkâr Padişah adlı biri, Türkmen yurduna saldırıp onu da kendine bağlamak ister. Zamanında Türkmenlere çok saldırıp bir şey yapamayan bu padişah, Cığalı Bey'in yaşlanıp yurdu yönetemediğini haber alınca, bir ordu gönderip Candıbil'i yağmalamalarını ve Cığalı Bey ve ailesini de diri getirmelerini emreder. Candıbillilerden sayıca üstün olan Hünkâr'ın bu ordusu, Candıbil'e gelip her tarafı yağmaladıktan sonra, Cığalı Bey ve ailesini esir alıp Hünkâr'a götürürler (MA1).

3. Köroğlu'nun Dedesinin Kör Edilmesi

Hünkâr'ın yurduna sığınan Cığalı Bey, Hünkâr'ın huzuruna çıkıp kendisine hizmet etmek için geldiğini ve ne tür iş olursa yapacağını söyleyince Hünkâr, ona uygun bir iş bulup verir (AN1). MA1'de Cığalı Bey'i eli kolu bağlı bir şekilde karşısında gören Hünkâr, onunla alay etmeye başlar. Cığalı Bey ise, Hünkâr'ın söylediklerine karşılık, gerekli cevapları verdikten sonra ağırbaşlı davranıp susar. Cığalı Bey'in asil davrandığını ve çok akıllı olduğunu gören Hünkâr, ondan en iyi şekilde faydalanmak için hangi işte iyi ise o işin tüm sorumluluğunu kendisine verir (MA1). Hünkâr'ın verdiği her işi layıkıyla yerine getirmesi ve çok akıllı biri olması Cığalı Bey'i baş vezirliğe kadar getirir. Durum böyle olunca Hünkâr'ın diğer vezirler onu kıskanmaya başlar. Cığalı Bey'i kıskanan vezirler, dayanamayıp Hünkâr'ın huzuruna çıkar ve Hünkâr'a Cığalı Bey'in hangi yönünün kendilerinden bu kadar üstün olduğunu sorarlar. Hünkâr, onun çok iyi bir seyis olduğunu söyleyince, vezirler de mademki iyi bir seyis o zaman size dünyada eşi benzeri olmayan bir at getirsin derler. Hünkâr, Cığalı Bey'i çağırır ve kendisine dünyada eşi benzeri olmayan bir at getirmesini ister.

Cığalı Bey izin isteyip bütün Arabistan'ı dolaşır fakat aradığı atı bir türlü bulamaz. Bir gün Derya-yı Şor'un kıyısında ikindi namazını kılarken nehirden bir atın çıktığını ve sürüdeki bir kısrakla çiftleştiğini görür. Kısraklı hemen işaretler ve çobanlara, bu kısrakın doğuracağı tayı Hünkâr'ın sarayına getirmelerini söyler. Hünkâr'ın huzuruna gelen Cığalı Bey, istediği at için bir sene daha beklemesi gerektiğini söyler. Bir senenin sonunda Cığalı Bey'in işaretlediği at doğum yapar ve

tayı Hünkâr'ın huzuruna getirirler. Hünkâr, karşısında çelimsiz bir tay görünce Cığalı Bey'e kızar. Cığalı Bey ise Hünkâra istediği atın bu taydan doğacağını ve onun için beklemesi gerektiğini söyler. Bu durumu fırsat bilen vezirler Hünkâr'a gidip Cığalı Bey'in kendisiyle dalga geçtiğini ve bunun, onun yanına bırakılmaması gerektiğini söyleyince Hünkâr, Cığalı Bey'i çağırıp gözlerini oyduktur. Gözleri oyulan Cığalı Bey Hünkâr'dan, bu güne kadar yaptığı hizmetlerin karşılığı olarak bu çelimsiz tayı ister. Hünkâr, isteğini kabul eder ve onu huzurundan kovar. Birkaç gün geçtikten sonra Hünkâr, vezirlerin kışkırtmasıyla bu sefer Cığalı Bey'in oğlu Mömin Bey'i de öldürtünce, Cığalı Bey artık bu diyarda durulamayacağını anlar ve gelini ile torununu da alıp Üçgümmez Dağı'na yerleşir (AN1; MA1).

4. Köroğlu'nun Olağanüstü Bir Ata Sahip Olması

Torunu ve geliniyle Üçgümmez Dağına yerleşen Cığalı Bey, torununa avlanması için bir ok ile yay yapar. Köroğlu dedesinin yaptığı bu ok ve yay ile ormanda avladıklarıyla geçimlerini sağlar. Köroğlu ava gittiği bir günde kaybolmuş bir ineğin doğurduğu yavruyu bulur ve eve getirip büyütür. Getirdiği bu ineğin büyümesiyle süt ihtiyaçlarını da karşılamış olurlar.

Köroğlu yine bir gün ormanda avlanırken karşısına kırk kalender çıkar. Bu kırk kalender kendisine tanrı misafiri kabul edip etmediğini sorunca, Köroğlu durumu dedesine sorup ondan icazet aldıktan sonra ellerindeki tek ineklerini kesip onları küçük kulübelerinde bir gece ağırlarlar. Diğer gün bu kırk kalender müsaade isteyip Arabistan'a doğru yola çıkarlar. Kalenderler yol üstünde Reyhan Arap'ın şehrine gelip onunda misafiri olurlar. Reyhan Arap misafirlerini ağırladıktan sonra yanlarına gidip bu yalancı dünyada ne gördüklerini sorar. Bu kırk kalenderin başı olan Abdilla kalender Üçgümmez Dağı'nda misafir oldukları küçük bir kulübede Gülenam adında çok güzel bir kız gördüklerini söyler. Gülenam'ın ismini duyan Arap orada kendinden geçer. Birkaç saat sonra kendine geldikten sonra Gülenam'la ilgili başından geçenleri kalenderlere anlatır. Kalenderler bilmeden kötü bir şey yaptıklarını düşünüp onun evinden çıkıp giderler. Reyhan Arap da atına binip Gülenam'ı almak için Üçgümmez Dağı'na doğru yola çıkar. Üçgümmez'e gelen Arap'ın atı Köroğlu'nun kısrağının kokusunu alınca çok büyük bir sesle kişnemeye başlar. Bu sesi duyan Köroğlu korkar, Gülenam ise Reyhan Arap'ın geldiğini anlar. Reyhan Arap onları bulur ve Gülenam'a

ata binip kendisiyle gelmesini ister. Gülenam, onu oyalayıp kendisine yarın gelip onu kaçırmamasını söyler. Buna razı olan Arap diğer gün tekrar geleceğini söyleyip gider. Gülenam, Köroğlu'nu çağırıp Arap'ı bu günlük oyaladığını yarın tekrar geleceğini, o gelince onun atını kendi kısrağıyla çiftleştirmesi gerektiğini, ikisinin de cins at olduğundan doğacak olan tayın çok iyi bir at olacağını söyler. Diğer gün Arap geldiğinde Gülenam onu içeri alıp oyalayınca Köroğlu atları çiftleştirir. Arap çadırdan çıkıp Gülenam'dan su ister, Gülenam suyu getirince Arap Gülenam'ın kolundan tutup atına alıp kaçar. Buna üzülen Köroğlu peşlerinden gider ama elinden bir şey gelemeyeceğini anlayınca geri dönüp olanları dedesine anlatır.

Bir gün Cığalı Bey Köroğlu'na, rüya gördüğünü kısrağının çok iyi bir at doğuracağını müjdelir. Bunu duyan Köroğlu çok sevinir ve kısrağının doğum yapacağı günü sabırsızlıkla beklemeye başlar. Günü gelince kısrağı doğum yapar. Köroğlu kısrağının doğurduğu tayı çok çelimsiz bulup dedesine götürüp kızar. Dedesi kızmaması gerektiğini bu tayın çok iyi bir at olacağını ve otlaması için onu annesiyle birlikte Aras Nehri'nin kıyısına bırakmasını söyler. Tayını Aras Nehri'nin kıyısına bırakan Köroğlu, her gün gidip onu kontrol eder. Yine bir gün tayını kontrol etmeye gidince, onu nehrin karşı tarafında görür ve çok şaşırır. Tayını nehrin bu tarafına nasıl getireceğini düşünürken bir anda tayın yanına iki aksakallı ihtiyarın geldiğini görür. Aksakallı ihtiyarlar tayı biraz sıvazlar ve sonra yönünü çevirip iki tokat attıktan sonra tay nehrin karşı tarafına zıplayıp gelir. Bu durum karşısında çok şaşırın Köroğlu, gelip gördüklerini dedesine anlatır. Dedesi Köroğlu'na, tayı getirip yerin altında güneş görmeyen bir yerde kırk gün beslemesi gerektiğini söyler. Köroğlu denileni yapar, kırk günün sonunda tayı dedesine götürür. Dedesi tayın bir yerinin güneş gördüğünü, o güneş gören yerin kapatılıp tayın bir kırk gün daha beslenmesi gerektiğini söyler. Köroğlu dedesinin dediklerini tekrar yapar ve kırkıncı günün sonunda tayı tekrar dedesine getirir. Dedesi, tayı yokladıktan sonra artık onun çok iyi bir at olduğunu söyler. Köroğlu'ndan, atı, temizlensin diye onu nehrin kıyısına bırakmasını ister. Köroğlu denileni yapıp atı nehrin kıyısına bırakınca at bir süre otlandıktan sonra kible tarafından kaçıp gözden kaybolur (AN1; MA1).

5. Köroğlu'nun Olağanüstü Güç ve Silaha Sahip Olması

Köroğlu atın gidişine çok üzülür, olanları gelip dedesine anlatır. Dedesi, Köroğlu'na üzülmemesini kalkıp bir gömme çörek pişirmesini yarısını kendine bırakmasını diğer yarısıyla da kible tarafına üç günlük yola çıkmasını söyler. Bu üç günlük yolun sonunda bir çınarın altına varacağını, orada namaz kılmakta olan bir aksakallı baba göreceğini, gece yarısından sonra üç yüz altmış erenin gelip orada toplanacağını ve ona atını vereceklerini söyler. Köroğlu denileni yapıp çınarın altına varır. Bir süre sonra yol yorgunu olduğu için orada hemen uykuya dalar. Gece yarısından sonra bütün erenler gelip toplanınca bu oğlanın kim olduğunu sorarlar. Hızır Aleyhisselam bunun onların nefes oğulları olduğunu söyler. Bunu duyan erenler öyleyse onu muradına erdirelim der. Erenler toplanıp yattığı yerde onu baygın hale getirip içini açar ve ciğerini temizleyip içini nurla doldururlar. Daha sonra Hz. Ali Şir Hüda Pir bir nara atar ve Köroğlu'nun atı hemen oraya gelir. Erenler, Hızır Aleyhisselam'a bu yiğide ne ad verdiğini sorunca Hızır Aleyhisselam ona, Rövsen ismini verdiğini söyler. Erenler bu ismi beğenmeyip madem “gör”den çıkıp gelmiş adı da Göroğlu olsun derler. Köroğlu'ndan hangi maksat üzerine yaşamak istediğini öğrenen erenler, ondan kendilerine üç dilek dilemesini isterler. Köroğlu yüz yirmi yıl ömür, kılıcının Müslüman'a karşı değil de küffara karşı keskin olmasını ve yetmiş iki dili konuşabilmeyi diler. Köroğlu soyunun devamı için çocuk dilemediğini hatırlayınca erenler, istediklerinin verildiğini bundan sonra bir şey veremeyeceklerini söyler. Buna üzülen Köroğlu'nu Şir Hüda Pir gelip teselli eder ve üzülmemesi gerektiğini, adının kıyamete kadar yaşatılacağını söyler. Erenlerin Köroğlu'nun atını hazır edip getirmeleri üzerine, Şir Hüda Pir de Köroğlu'na kendi kılıcını verip onu yoluna gönderir.

Köroğlu dedesinin yanına gelip olanları anlatınca, dedesi bunların yetersiz olduğunu İsfahan'da bulunan eşsiz yayı da elde etmesi gerektiğini söyler. Köroğlu yola çıkmaya hazırlanırken dedesi ona, İsfahan'dan kendilerine misafir gelen Abdıla kalenderin yanına gitmesini söyler. Köroğlu, İsfahan'a varıp Abdıla kalenderi bulur ve ona geliş sebebini açıklar. Kalender, Köroğlu'na karşı kendini borçlu hissedip, yayı satın almak için para toplar ve Köroğlu'nu yayın satıldığı dükkâna götürür. Ustalar Köroğlu'na başka yaylar getirirler, ancak Köroğlu istediği yayın bunlar olmadığını söyleyince, onun istediği yayı getirirler. Hiç kimsenin çekemediği bu yay, onu geren kişi tarafından bedava alınacaktır. Köroğlu yayı gerer ve onu bedava almak ister. Ancak

ustalar ona, bir şartlarının daha olduğunu söyleyip onu da yerine getirirse yayı parasız vereceklerini söyler. Ustaların şartı ise, yayla atılan okun yedi filin içinden geçmesidir. Köroğlu bu şartı da yerine getirince, yayı kendisine bedava verirler. Abdilla kalender, Köroğlu'nu başka bir dükkâna götür. Dükkân sahibine, Köroğlu'nun kimsenin alamadığı yayı aldığını söyleyince, dükkân sahibi ona eşsiz bir mızrakla birlikte bir kalkan, zırh ve kılıç hediye eder.

Köroğlu istediği silahları aldıktan sonra, Abdilla kalender, kendisine; Gülenam konusunu açar ve yaptığı hata yüzünden kendisini affetmesini ister. Köroğlu, onu affettiğini söyler ve dedesinin yanına döner. Dedesi gördükleri karşısında çok mutlu olur ve Köroğlu'na, artık Çandibil'e dönmeleri gerektiğini söyler (AN1; MA1).

6. Köroğlu'nun Çandibil'e Yerleşmesi ve Yiğitlerini Toplaması

En iyi silahlara sahip bir şekilde İsfahan'dan dönen Köroğlu'na, Dedesi Cığalı Bey; Çandibil'e gitmesini orada oğlu Gencim'in yaşadığını, onu bulup yanına yerleşmesini, daha sonra gelip kendisini de Çandibil'e götürmesini söyler. Köroğlu dedesinin söylediklerini yerine getirmek için Çandibil'e gider ve amcası Gencim'i bulup ona olanları anlatır. Gencim Bey babasını almak için yol hazırlıklarına başlar ve gidip babasını alıp gelir (AN1). MA1'de Köroğlu İsfahan'dan döndükten sonra dedesi ona; Candibil'e gitmesini orada Gencim adlı oğlu ve Habib adlı yeğeninin olduğunu, Gencim'in çok zengin ve cimri olduğunu bu yüzden kendileri için bir şey yapmayacağını, fakat fakir olan Habib'in kendilerine sahip çıkacağını söyleyip onu Habib'in yanına Candibil'e yollar. Candibil'e gelen Köroğlu, Habib Bey'i bulur ve ona olanları anlatır. Habib Bey amcasını almak için Gencim Bey'in develerinden bir kaçı alıp, gidip amcasını getirir (MA1). Köroğlu ile dedesi Çandibil'e geldikten bir ay sonra Çandibil halkı aralarında istişare edip Köroğlu'nu kendilerine han olarak seçer. Onu han olarak seçen halk, geçinebilmesi için de kendisine mallarının zekâtından erzak, onların, mallarını ve canlarını korusun diye de asker verirler.

Köroğlu kendisine verilen malları, etrafında asker olarak toplanan kişilerle beraber yiyip bitirince amcasından borç almaya başlar. Amcası da borç vermeyi kesince artık izinsiz almaya başlar. Amcası mallarının izinsiz alındığını duyunca Köroğlu'na; böyle hanlık olamayacağını, bu askerleri boşuna beslediğini ve dedesinin öcünü alması gerektiğini söyler. Köroğlu, amcasının söylediklerini iyice düşünür ve etrafındaki

askerlere, dedesinin öcünü almaya gideceklerini, yarına kadar herkesin hazır olması gerektiğini söyler (AN1; MA1). Diğer gün geldiğinde askerlerin çoğu savaşa gelmek istemez. Köroğlu gelenlerle yola çıkar ancak bir süre sonra onlar da vazgeçip geri dönünce, Köroğlu tek başına yola devam eder (AN1). MA1’de ise Köroğlu etrafındaki askerlerine savaşa gideceğini söyleyince, Handan Bahadır dışında hiç kimse savaşa gelmek istemez. Köroğlu gelmek istemeyenleri azledip Handan Bahadır’la hazırlıklarını tamamladıktan sonra yola çıkar (MA1).

Diğer tarafta, Adıbeğ’in sağlığında onunla birlikte olan kırk yiğidi, Adıbeğ’in ölümünden sonra Çandıbil’den kaçıp dağlık bir yere yerleşirler. Bunlar, başlarında bulunan Sapar Köse ile birlikte yaşadıkları dağın yakınından geçen kervanlardan haraç olarak geçinirler. Köroğlu, Hünkâr’la savaşmaya gideceği gün Sapar Köse ve adamlarının bulunduğu yere doğru gelir. Kösenin adamları, kendilerine doğru birisinin geldiğini Köse’ye haber verir, hep birlikte yolu tutarlar. Köroğlu gelince, Sapar Köse adamlarıyla birlikte saldırır, ancak Köroğlu, onların hepsini yere serer. Sapar Köse, onu bu şekilde yenemeyeceğini anlayınca, Köroğlu’nun attan inip kendisiyle güreşmesini ister. Attan inip Köse ile güreşen Köroğlu, arkadan ikişer ikişer yaklaşan kösenin adamlarını görünce, onları Köse ile birlikte tekrar yere serer. Köroğlu’nu yenemeyeceğini anlayan Sapar Köse, ona kim olduğunu sorar. Köroğlu Adıbeğ’in oğlu olduğunu söyleyince, Sapar Köse ve diğer yiğitler eskiden babasının emrinde olduklarını ve kabul ederse onunda emrinde olmak istediklerini söyler. Köroğlu onları emrine alır ve hep birlikte Hünkâr’la savaşmaya gider (AN1; MA1).

7. Köroğlu’nun İntikam Alması ve Tanınması

Babasının kırk yiğidiyle bir araya gelen Köroğlu, tüm hazırlıklarını yaptıktan sonra, Hünkâr’ın yüz bin kişilik ordusuyla karşı karşıya gelir, onları bozguna uğratar. Hünkâr Padişah’ı savaş meydanında, oğlunu da yolda gelirken öldüren Köroğlu ve yiğitleri, dönüş yolunda önce Sapar Köse’nin kulübesine, oradan da Çandıbil’e gelirler. Çandıbil’e gelen Köroğlu, halkını yüceltir, onlarla mutluluk içinde yaşar (AN1; MA1).

Motifler

B401. Yardımcı at.

Kırat, Köroğlu'nun en büyük yardımcısıdır (AN1; MA1).

B710.2. Hızlı ve akıllı atın olağandışı kökeni.

Kıratı doğuracak olan kısırak nehirden çıkan at ile çiftleşir (AN1:9; MA1:15).

(T) B804. Paha biçilemez hayvanlar: At.

Kırat, paha biçilmez bir attır (AN1:23; MA1:31)

(T) B805. Dengi olmayan hayvanlar: At.

Kırat, eşi benzeri olmayan bir attır (AN1:23; MA1:31)

C842. Güneş ışığına maruz kalma yasağı.

Kırat, ahırın bir deliğinden gelen güneşe maruz kaldığı için tekrar ahıra kapatılır (AN1:25; MA1:33)

D1001. Sihirli tükürük.

Cıgalı Bey'in evinde bekleyen yaşlı aksakallı adam Cıgalı Bey'in mezarlıktan getirdiği torununun ağzına üç defa tükürür (AN1:7).

F836. Sıradışı yay.

İsfahan'da bulunan ve hiç kimsenin geremediği yayı Köroğlu gerer (AN1:37; MA1:43).

F638. Güçlü okçu.

Köroğlu, kimsenin geremediği yayı gerip oku yedi filden geçirir (AN1:41; MA1:44).

F1068. Realist rüya.

Cıgalı Beyin rüyasına Hızır Aleyhisselam gelip, gelinin mezarına gitmesini ister(AN1:7).

Cıgalı Bey, Kırat'ın doğacağını rüyasında görür (AN1:21; MA1:30)

Cıgalı Bey'e rüyasında gelininin mezarına gitmesi söylenir (MA1:4)

(T) F781.3. Işıktan arındırılmış ahır.

Cıgalı Bey Kırat'ı yerin altında ışıktan arındırılmış bir yerde büyütür (AN1:25; MA1:33)

H1155.1. Vahşi atı ehlileştirme ve binme.

Cıgali Bey ve Köroğlu, Kırat'ı ehlileştirir (AN1:25; MA1:34)

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Hünkâr padişah Cıgali Beyden kendisine dünyada eşi benzeri olmayan bir at getirmesini ister (AN1:9; MA1:14).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Köroğlu dedesinin verdiği tavsiyelerle Hünkâr'ın adamlarını atlatır (AN1:11; MA1:20).

K750. Tuzakla yakalama.

Cıgali Bey, mezardan çıkan torununu tuzak kurup yakalar (MA1:7).

M161.2. İntikam (kral, arkadaş ya da baba) veya öldürme andı.

Köroğlu Hünkâr padişahdan dedesi ve ailesinin intikamını alır (AN1:63; MA1:61).

N700. Tesadüfi karşılaşmalar.

Köroğlu, babasının arkadaşlarıyla tesadüfen karşılaşır (AN1:61; MA1:60).

N731.2.1. Kahraman babasının arkadaşlarıyla savaşır ve sonra onlara kendisini tanıtır.

Köroğlu, bilmeden babasının kırk yiğidi ile savaşır ancak bir süre sonra kendini onlara tanıttınca kırk yiğit onun himayesine girer (AN1:61; MA1:60).

P10. Krallar(Padişahlar).

Hünkâr padişah yedi memlekete hükmeder (AN1:9; MA1:11).

P11. Kralların(Hanların) seçimi.

Halk kendi aralarında istişare edip, Köroğlu'nu han olarak seçer (AN1:49; MA1:50).

Halk kendi aralarında istişare edip, Cıgali Bey'i han olarak seçer (MA1:1)

P12.1. Zalim kral.

Hünkâr padişah Cıgali Beyin gözlerini oyduktur (AN1:11; MA1:17).

Hünkâr padişah Köroğlu'nun amcası Mömin beyi öldürtür (AN1:11; MA1:18).

P16. Kralın hâkimiyetinin sonu.

Köroğlu Hünkâr padişahın ordusunu yenip, Hünkâr padişahı ve oğlunu öldürür (AN1:63; MA1:61).

P110. Kralın vezirleri.

Hünkâr padişahın vezirleri Cıgâlı Beyi kıskandıkları için padişahı ona karşı biletirler (AN1:9; MA1:16).

P291. Dede.

Köroğlu'nu büyüten her türlü bilgiyi ona öğreten dedesidir (AN1; MA1)

P320. Misafirperverlik.

Köroğlu ve dedesi küçük kulübelerinde kırk kalenderi misafir eder (AN1:13; MA1:23).

P551. Ordu.

Köroğlu, Hünkâr'ın yüz bin kişilik ordusuyla savaşır (AN1:63; MA1:61).

Q451.7. Ceza olarak kör bırakma.

Hünkâr Padişah, Cıgâlı Bey'i ceza olarak kör eder (AN1:11; MA1:17).

R10. Kaçırma.

Reyhan Arap, Köroğlu'nun yengesi Gülenam'ı kaçıır (AN1:21; MA1:27).

R10.1. Prenses(kız) kaçırma.

Reyhan Arap Şirvan padişahının kızı Gülenam'ı, kaçıır (MA1:3).

T81. Aşk acısından ölmek.

Eşinin zamansız ölümüne dayanamayan Adıbeğ bir süre sora ölür (AN1:7; MA1:5).

T100. Evlenme.

Gülenam ile Mömin Bey evlenir (AN1:7; MA1:3).

Adıbeğ evlenir (AN1:7; MA1:4).

(T) T131.10. Başlık parası.

Reyhan Arap Şirvan padişahının kızı Gülenam'ı, beş bin altın başlık parası verip alır (AN1:7).

T540. Olağanüstü doğum.

Köroğlu'nun mezarda doğup çıkması (AN1:7; MA1:5).

T581.2.1. Ölü gibi olan kadının mezarında doğan çocuk.

Köroğlu, ölmüş olan annesinin mezarında doğar (AN1:7; MA1:5).

T596. Çocuğa ad koyma.

Hızır Aleyhisselam Cığalı Beyin, mezardan getirdiği çocuğa, karanlık yurttan aydınlık yurda geldiği için Rövsen ismini verir (AN1:7).

Erenler Hızır Aleyhisselam'ın verdiği Rövsen ismini beğenmeyip ona görden çıktığı için Göroğlu ismini verirler (AN1:31).

Türkmen halkı, çocuk mezardan çıktığı için ona Ruşen ismini verir (MA1:8).

Topluluğun dışında oturan yaşlı adam çocuğa Köroğlu ismini verir (MA1:8).

T615. Doğaüstü büyüme.

Rövsen akranlarına göre çok daha çabuk büyür (AN1:7; MA1:9).

V200. Mukaddes şahıslar.

Köroğlu nehrin karşı kıyısında, iki aksakallı ihtiyarın tayının sırtını sıvazladığını görür (AN1:23; MA1:32).

Erenler Köroğlu'nun içini açıp ciğerini yıkadıktan sonra içini nurla doldurur (AN1:29).

Erenler Köroğlu'nun üç dileğini yerine getirir (AN1:29; MA1:36).

(T) V206. Hz. Hızır.

Hızır Aleyhisselam, Cığalı Beyin rüyasına gelip gelinin mezarına gitmesini söyler (AN1:7).

Hızır Aleyhisselam, Cığalı Beyin mezardan getirdiği çocuğun sırtını sıvazlayıp, onu "nefes oğulları" yapar (AN1:7).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Hz. Ali bir nara atınca Köroğlu'nun kaybolan atı hemen oraya gelir (AN1:29; MA1:36).

Hz. Ali, Köroğlu'na, kendisinin adını kıyamete kadar yaşatacağını söyler (AN1:29; MA1:37).

Köroğlu, kimsenin geremediği yayı Şir Hüda Piri'ni çağırıp gerer (AN1:41; MA1:44).

V223. Azizler mucizevi bilgiye sahiptirler.

Hz. Ali Köroğlu'nun kaybolan atını getirir (AN1:29; MA1:36).

Hızır Aleyhisselam, Cıgalı Beyin rüyasına gelip gelinin mezarına gitmesini söyler (AN1:7).

Hız. Ali, Köroğlu'na, kendisinin adını kıyamete kadar yaşatacağını söyler (AN1:29; MA1:37).

W152. Cimrilik.

Köroğlu'nun amcası Gencim Bey çok cimri biridir (AN1:47; MA1:51).

Z64. Atasözleri.

Dağdan arkası olanın taştan yüreği olur (MA1:2).

Garibin sözünü yerler almaz yerde de kalmaz (MA1:8).

Baş olmazsa gövde leş derler (MA1:13).

Değneğin iki ucu var (MA1:13).

Her yurdun avını kendi tazısıyla avlamalı (MA1:13).

Türkmen'e dürtmesen duymaz (MA1:19).

Kara keçe ak olmaz, eski düşman dost olmaz (MA1:19).

Eski düşman dost olmaz (MA1:26).

Oğlan acele, tudana vaktinde pişer (MA1:32).

Hazıra harman dayanmaz (MA1:51).

Gücü yetmeyene mezar kalır (MA1:43).

Er sözünden koyun boğazından (MA1:43).

Uzatandan yoldaş olmaz (MA1:45).

Yalnızın yâri Hüda (MA1:46).

İyi gören göz arslan, tarif etmekte sevap (MA1:46).

Verimsiz bağa varacağına keremli dağa derler (MA1:47).

Delinin bin sözü yanlış bir sözü doğru (MA1:51).

Dost geneşte (sohbette), at yarışta, mert savaşta derler (MA1:55).

Allah verirse kuluna getirir koyar yoluna (MA1:61).

Z 71.12. Formülistik sayı: 40.

Adıbeğ yanına kırk yiğit alır (AN1:5; MA1:2).

Köroğlu babasının kırk yiğidini yanına alır (AN1:63; MA1:61).

Köroğlu ve dedesine kırk derviş misafir olur (AN1:13; MA1:23).

Z71.1. Formülistik sayı: 3.

Erenler Köroğlu'ndan üç dilek dilemesini isterler (AN1:29; MA1:36).

Hz. Hızır Köroğlu'nun sırtına üç defa vurur ve ağzına üç defa tükürür (AN1:7).

1.1.2. Köroğlu'nun Evlenişi⁴**1. Köroğlu'nun Kırk Yiğidiyle Amcasının Sürüsünden Koyun Alması**

Köroğlu ve kırk yiğidi bir gün yağmadan eli boş dönünce, Sapar Köse adlı yiğidi onu aldatıp kalenin yolu burada diye amcası Gencim'in sürüsünün üzerine getirir (AN1). MA1'de ise Köroğlu ve yiğitleri Yıldız Dağı'ndaki nöbetçileri kontrolden dönerken, Sapar Köse onu aldatır ve amcası Gencim'in sürüsünün üzerine getirir (MA1). Sürüye yaklaşan Sapar Köse, kaleye eli boş dönmek için yanındaki üç beş kişiyi sürüden birkaç koyun almaya gönderir. Bunu duyan Köroğlu, duruma sinirler, ancak Sapar Köse, onu da ikna eder. Koyunlar getirildikten sonra hemen boğazlanıp kebab yapılır. Koyunlarının çalındığını duyan amcası, Köroğlu'nun meyhanesine gelip, ona küfürler yağdırdıktan sonra, kendisine "devletsiz ve sülpük ayaklı biri olduğunu" söyler. Amcasının bu sözleri karşısında beyninden vurulmuşa dönen Köroğlu, devletsizliğinin çocuk sahibi olamamasından, sülpük ayaklılığın ise mal ve zenginliğinin olmaması anlamını çıkarır ve bu duruma çok üzülür (AN1; MA1).

2. Köroğlu'nun Rüya Görmesi

Amcasının hakaretleri karşısında çok üzülen Köroğlu, meyhanesinin bir köşesine gelip uzanır. Bir süre sonra hislenip uykuya dalar. Onun uyduğunu gören kırk yiğidi de gelip uyurlar. Bu yatışına tana yakın Köroğlu bir rüya görür. Rüyasında açık sarı elbiseli, açık sarı sarıklı ihtiyar bir baba, bir perinin elinden tutup Köroğlu'nun kucığına bırakır. Ona üzülmemesini ve evleneceği kızın bu olduğunu söyledikten sonra, onun Köy-ü Kaf'ta Cihan Padişah'ının kızı, Ağayunus Peri olduğunu söyler. Köroğlu,

⁴ AN1: 66-95; MA1: 63-82

rüyanın etkisinden olacak ki peri kızının hâlâ kucağında olduğunu sanır ve yanındaki yastığa sarılıp öper. Bir süre sonra bunun peri kızı olmadığını anlar ve peri kızını meyhanenin içinde aramaya başlar. O karanlıkta, uyumakta olan yiğitlerini peri kızı zannedip sırayla hepsine sarılır, fakat hiçbirinin peri kızı olmadığını anlayınca üzülür. Bu esnada yiğitleri de kendilerine kimin sarıldığını anlamak için çırağı aydınlatınca, Köroğlu olduğu ortaya çıkar. Çırağı aydınlatan yiğitler, Köroğlu'nun donup kaldığını görünce, onu ayıltmak için kendisine çay verirler. Bir süre sonra kendine gelen Köroğlu, rüyasında gördüklerini yiğitlerine anlatıp sevdiği kızı aramaya gideceğini söyler (AN1; MA1).

3. Köroğlu'nun Sevdiği Kızı Aramaya Çıkması

Köroğlu'nun gideceğini gören Sapar Köse, ona; peri kızını arayıp bulacağını ve kendisini evlendireceğini, bu işin tam ona göre olduğunu söyleyince, Köroğlu; bu işi onların yapamayacağını ve ancak kendisinin yapabileceğini söyleyip, Kırat'ın getirilmesini emreder. Köroğlu atlanıp yola çıkacağı zaman yiğitlerine; kendisi gelene kadar amcasının sürüsüne dokunmamalarını tembihler. Bu aşk sarhoşluğuyla hiç durmadan günlerce yol giden Köroğlu, bir çölün ortasında aç ve susuz kaldığını fark eder (AN1; MA1). Bu halde etrafında bir kuyu ya da pınar arayıp da bulamayınca, rüyasına giren ihtiyarın şeytan olduğunu ve kendisi kandırıldığını düşünmeye başlar.

Susuzluktan iyice halsiz düşen Köroğlu, bir çıkış kapısı bulamayacağını ve bu çölde ölüp gideceğini düşünüp, Şir Hüda Pir'ini yardıma çağırır. Bir süre sonra atı da yürüyemeyecek hale gelince, Köroğlu; Allah'a yalvarıp ölmeden önce rüyasına giren ve onu kandıran o aksakallı ihtiyarı karşısına çıkarmasını, ancak o ihtiyardan öcünü aldıktan sonra, canını almasını ister. O, bunları dilerken bir tepenin yanına vardığını ve tepenin üstünde aksakallı ihtiyarın durduğunu görür. Duasının kabul olduğunu düşünüp tüm hiddetiyle ihtiyarın üzerine yürür. İhtiyar, kendisine seslenip, böyle bir kötülüğü aklından çıkarmasını ve kendisinin Şir Hüda Pir'i olduğunu söyler. Köroğlu hatasından dönüp, Şir Hüda Pir'inden af diler ve yanına varır. Şir Hüda Piri, kendisine ve atına, yanı başında duran pınardan su verdikten sonra çay ve tütün de ikram eder (AN1). MA1'de ise Köroğlu çölde aç ve susuz bir halde biraz daha yol gittikten sonra, karşısındaki dağın başını kara bulutlar kaplar ve şiddetli bir yağmur yağmaya başlar.

Köroğlu oradaki bir derenin kenarında oturup, hem kendisinin hem de Kırat'ın açlığını ve susuzluğunu giderdikten sonra dinlenmeye çekilir (MA1).

4. Köroğlu'nun Sevdiği Kızı Almak İçin Savaşması

Köroğlu dinlenip kendine geldikten sonra, Şir Hüda Pir, kendisine kible tarafında duran kaleyi gösterip, orasının Köy-ü Kaf olduğunu, sevdiği peri kızının o kalenin içinde olduğunu ve kırk gün önce kendisinin gördüğü rüyanın aynısını peri kızının da gördüğünü söyler. Köroğlu hazırlanıp kaleye doğru gitmek üzere iken, Şir Hüda Pir, kendisine; perinin cadı duasıyla kalenin kible kapısında durması için bir ejderha yaptığını, bu ejderhayı geçebilmesi için ona, nefes üflediği bir avuç toprağı verip, ejderhanın ağzına atmasını tembihler. Ejderhanın karşısına gelen Köroğlu, onu kendi gücüyle yenemeyeceğini anlayınca, Şir Hüda Pir'inin verdiği toprağı ejderhanın ağzına atar ve böylelikle ejderha ağaca dönüşür (AN1). MA1'de ise Köroğlu iyice dinlendikten sonra kalkıp tekrar yola koyulur ve birkaç zaman yol aldıktan sonra Köy-ü Kaf şehrine varır. Şehrin kapısına gelen Köroğlu, kapıda bir ejderhanın yattığını görünce, onunla konuşup yolundan çekilmesini ister. Ejderha çekilmeyeceğini söyleyince, Köroğlu onunla savaşır ve kanını sel gibi akıtıp onu öldürür (MA1). Kapıdan içeri giren Köroğlu kalenin içinde çok güzel bir konak görür. Konağa yaklaşır ve üç yüz atmış perisiyle birlikte oturan Ağayunus Peri'yi görür. Periler, Ağayunus Peri'ye dışarıda birisinin olduğunu haber verince, Ağayunus Peri, onu içeri almalarını söyler. Köroğlu içeri girince, Ağayunus Peri, onun rüyasında gördüğü kişi olduğunu anlar ve tüm perileri dışarıya çıkartır. İki âşık birbirleriyle konuşup hasret giderdikten sonra, Köroğlu orada kırk gün misafir kalır (AN1; MA1).

5. Köroğlu'nun Sevdiği Kızı Alıp Yurduna Dönmesi

Köroğlu, Köy-ü Kaf'ta kırk gün misafir kaldığını hatırlayınca, artık memleketine dönmesi gerektiğini Ağayunus Peri'ye açar. Ağayunus Peri, kendisinin hazır olduğunu, istediği zaman yola çıkabileceklerini söyler. Köroğlu, bu duruma çok sevinir ve hemen yol hazırlıkları yapmaya başlar. Yol hazırlıkları da bitip herkesle vedalaşıldıktan sonra, Köroğlu ve Ağayunus Peri yola revan olurlar (AN1). MA1'de Ağayunus Peri'den ayrılmak istemeyen Gülşirin de onlarla birlikte yola koyulur (MA1). Onlar Candıbil'e doğru yol alırken, Sapar Köse; Köroğlu gideli çok oldu, bu gün yarın dönmesi gerekir diyerek Candıbil'in dışına gözcü koydurtur (AN1). MA1'de ise yiğitlerden birinin

Köroğlu'nun peri kızını getirdiğini rüyasında görmesiyle Candıbil'in dışına gözcü koydurulur (MA1). Birkaç gün sonra gözcüler Köroğlu'nun peri kızını alıp geldiğini Sapar Köse'ye haber verince, Sapar köse, Köroğlu ve Ağayunus Peri'yi karşılamak için hazırlıklara başlar. Onlar geldikten sonra toy tertip edip en güzel şekilde düğünlerini yapar (AN1). MA1'de ise gözcülerden haber gelince, yiğitleri hazırlıklarını tamamlayıp Köroğlu'nu karşılamaya çıkar. Yiğitleri tarafından karşılanan Köroğlu, toya başlanması emrini verdikten sonra, Gülşirin'i de Handan Bahadır'a verdiğini söyleyip iki düğünü bir arada yaparlar (MA1).

Motifler

B11. Ejderha.

Peri kızının sarayının kapısını ejderha beklemektedir (AN1:77; MA1:68).

B11.2.1.13. sihirle yapılan ejderha.

Peri Kızı kapısını beklemesi için sihirle bir ejderha yapar (AN1:77; MA1:68).

B11.4.5. Konuşan ejderha

Ejderha Köroğlu ile konuşur (MA1:69).

B11.11. Ejderha ile savaş.

Köroğlu peri kızını almak için kapıdaki ejderha ile savaşır (AN1:79; MA1:69).

D935. Sihirli toprak.

Şir Hüda Pir, Köroğlu'na ejderhayı yenmesi için bir avuç toprak verir (AN1:77; MA1:69).

F124. Cinlerin (perilerin) ülkesine seyahat.

Köroğlu, rüyasında gördüğü peri kızını almak için onların ülkesi olan Köy-ü Kaf'a seyahat eder (AN1:79; MA1:68).

F200.1. Periler.

Köroğlu'nun rüyasında gördüğü kız bir peridir (AN1:71; MA1:65).

F220. Perilerin yaşadığı yer.

Ağayunus Peri Köy-ü Kaf denilen bir kalede yaşamaktadır (AN1:77; MA1:68)

F300. Perilerle evlenme.

Köroğlu Ağayunus peri ile evlenir (AN1:95; MA1:82).

Handan Bahadır Gülşirin peri ile evlenir (MA1:82).

F302.2. İnsanlar perilerle evlenirler ve kahramanı evlerine götürürler.

Köroğlu Ağayunus peri ile sözlendikten sonra birlikte Candıbil'e gelirler (AN1:87).

F302.3. Perilerin ölümcül insana aşkı.

Ağayunus Peri, Köroğlu'na âşık olur (AN1:79; MA1:69).

F303. İnsan ve perinin düğünü.

Köroğlu, Ağayunus peri ile Candıbil'e döndükten sonra dört bir tarafa haber salıp düğün yapar (AN1:95; MA1:82).

Handan Bahadır ile Gülşirin'in düğünü yapılır (MA1:82).

F329.4. Ölümlülerle ikamet eden periler.

Ağayunus Peri Köroğlu ile Candıbil de yaşar (AN1:95; MA1:82).

Gülşirin Handan Bahadır ile evlenip Candıbil'de yaşar (MA1:82).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu evleneceği kızı rüyasında görür (AN1:71; MA1:65).

Köroğlu'nun yiğitlerinden bir onun periler diyarından döneceğini rüyasında görür (MA1:79).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Ağayunus peri çok güzeldir (AN1:71; MA1:65).

H950. Zor görevleri başarma.

Köroğlu, peri kızına ulaşmak için ejderha ile savaşıp onu yener (AN1:79; MA1:69).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Ejderhayı öldüre bilmesi için Şir Hüda Piri Köroğlu'na yardım eder (AN1:77).

H1174.2. Ejderhayı yenmek.

Köroğlu ejderhayı Şir Hüda Piri'nin nefes üfleyip verdiği toprakla ağaca dönüştürür (AN1:79).

Köroğlu ejderhayı kendi gücüyle öldürür (MA1:69).

K2310. Kaçamak yoluyla aldatma.

Sapar Köse, Gencim'in sürüsüne gelmek için Köroğlu'na farklı yollardan gideceğiz deyip onu aldatır (AN1:67; MA1:63).

N823.3. Yardımcı yaşlı kadın.

Ağayunus Peri'nin yardımcısı yaşlı kadın onun Köroğlu ile gitmesini istemez (AN1:83; MA1:72).

T11.3. Rüyayla âşık olma.

Köroğlu peri kızını rüyasında görüp âşık olur (AN1:71; MA1:65).

T0. Aşk.

Köroğlu peri kızına âşık olur (AN1:71; MA1:65).

T133. Evlilik için yolculuk.

Köroğlu, peri kızını almak için yola çıkar (AN1:79; MA1:68).

T135. Düğün töreni.

Köroğlu ile Ağayunus Peri'nin düğünü yapılır (AN1:95).

Gülşirin ile Handan Bahadır'ın düğünü yapılır (MA1:82).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Köroğlu peri kızını bulmak için çıktığı yolda zor durumda kalınca Şir Hüda Piri'ni yardıma çağırır (AN1:77).

Şir Hüda Piri Köroğlu'na peri kızını alması için yardım eder (AN1:77).

Z10.2. Bitiş formülleri.

İyi yetsin murada, kötü kalsın utanca, onlar kalıp ne olacak, herkes yetsin murada (AN1:95).

Z64. Atasözleri.

Verimsiz bağlara varacağına, keremli dağlara var (MA1:68).

Bir kadınla dost olunca, onu kucaklayıp, sarmazsan, o seni ahmak sayıp, üstelik alay eder (MA1:79).

Savaşın öğüdü yok (MA1:79).

Oğlan zamanında tudana vaktinde pişer (MA1:79).

Gelen devlet derler (MA1:77).

Sözün azı iyi aşın tuzu (MA1:75).

Katar katar da olsa yük yerde kalmaz (MA1:85).

1.1.3. Arap'tan İntikam Alış⁵

1. Sapar Köse'nin Gencim'in Sürüsünden Koyun Çalması

Köroğlu evlenip eve kapanmadan önce, Sapar Köse'ye yaklaşık bir ay yetecek kadar erzak bırakır. Yemeden duramayan Sapar Köse, bir aylık erzakı on günde bitirince, birkaç adam yollayıp Gencim'in sürüsünden koyun çaldırır. Koyunlarının Köroğlu'nun adamları tarafından çalındığını duyan Gencim Bey, Köroğlu'nun evini basar ve kendisine; adamlarıyla hırsızlık yapmaktan başka hiçbir işe yaramadıklarını, daha Arap'tan yengesi Gülenam'ın intikamını bile alamadığını söyleyip onu azarlar. Amcasının bu yaralayıcı sözleri üzerine Köroğlu, adamlarına gelip; Arap'tan intikam almak için diğer gün yola çıkacaklarını, herkesin hazırlık yapmasını ister (AN1; MA1).

2. Köroğlu'nun Arap'tan İntikam Almak İçin Yola Çıkması

Amcasının söylediği sözlerden etkilenen Köroğlu, Arap'tan intikam almak için hazırlıklarını tamamlayıp adamlarının yanına varır (AN1; MA1). Bu sırada Köroğlu'nun zoruyla hazırlanan adamları ise bu savaşa gitmeyi hiç istemedikleri için Sapar Köse'den, onları savaşa götürmemesi için Köroğlu'nu ikna etmesini isterler. Sapar Köse, kırk tonne⁶ karşılığında bunu yapmayı kabul eder (AN1). MA1'de bu durum farklı bir gerekçeye dayandırılmıştır. Köroğlu gelip hep birlikte yola çıkıldıktan sonra Sapar Köse, Köroğlu'na yanaşır ona; Reyhan Arap'ın yengesini kaçırmaya geldiğinde tek başına olduğundan kendisinin de tek başına gitmesi gerektiğini söyler. Sapar Köse'nin söylediklerini yerinde bulan Köroğlu, bundan sonra tek başına gideceği için adamlarına Candibil'e dönmelerini emreder (AN1; MA1).

⁵ AN1:98-129; MA1:83-124

⁶ Para birimi, kuruş para.

3. Köroğlu'nun Arap'ın Kızını Kaçırması

Tek başına yola devam eden Köroğlu, yolda Arap'ın bir hemşerisine rastlar ve ondan; Arap'ın büyük bir eğlenceden sonra birkaç günlük uykuya yattığını öğrenir. Arap'ın memleketine varıp onun hala uykuda olduğunu gören Köroğlu, savaşmak için onu uyandırmaya çalışır. Bir süre  abaladıktan sonra Arap'ı uykusundan uyandıramayacağını anlayan Köroğlu, yengesinin yanına gider ve kendisini Candıbil'e götürmeye geldiğini söyler. Yengesi Köroğlu'na; artık yaşlandığını Arap'tan intikam almak istiyorsa onun biricik kızını kaçırması gerektiğini söyler. Köroğlu, yengesinin yardımıyla kızı zorla kaçırmaya çalışınca kız buna gerek olmadığını söyler ve eve gidip bohçasını hazırlayıp Köroğlu ile kaçar (AN1; MA1).

4. Köroğlu'nun Arap'la Savaşması

Köroğlu Arap'ın kızı Bibican'ı alıp gittikten sonra yengesi Gülennam, Arap'ı uyandırmadan önce Köroğlu'nun ona eziyet edip kızı öyle kaçırdığını zannetmesi için elbiselerini parçalayıp yüzüne çizikler atar. Gülennam, hazırlıklarını bitirdikten sonra adamlarının da yardımıyla g  te olsa Arap'ı uykusundan uyandırmayı başarır. Arap, uykudan uyanır uyanmaz Gülennam'dan olan biteni öğrenir ve hemen Köroğlu'nun peşine düşer.

Durup dinlenmeden at süren Arap, Köroğlu'na yetişir. Arap'ın kendilerine yetiştiğini gören Köroğlu, Bibican'ın verdiği akılla Arap'ın atının soğuması için onu lafa tutar. Bunlar bir süre karşılıklı konuşunca Arap'ın atı soğur ve yürüyemeyecek hale gelir. Köroğlu, kurtulduğunu zannedip atını sürmeye devam eder. Arap zor da olsa atını tekrar yürütüp peşlerine düşer. Köroğlu Aras nehrine gelip atıyla karşı tarafa geçer. Peşlerinden gelen Arap da atıyla karşı tarafa geçmeye çalışırken atının yorgun olmasından dolayı nehre düşer (AN1; MA1). Köroğlu Arap'ın peşlerini bırakası için okuyla “Ya Ali pirim” deyip Arap'ın atını ayağından vurur. Köroğlu'nun “Ya Ali pirim” dediğini duyan Arap, mağlubiyetini kabul edip geri döner (AN1). MA1'de ise Köroğlu'nun attığı ok Arap'ın atının ayağını par alayınca Arap, Köroğlu'nu yenemeyeceğini anlar ve mağlubiyetini kabul eder (MA1). Köroğlu, Arap'ın mağlubiyeti kabul edip döndüğünü görünce Bibican'la birlikte yollarına devam eder (AN1; MA1).

5. Köroğlu'nun Yurda Dönüp, Bibican'ı Gencim Bey İle Evlendirmesi

Arap'ı mağlup eden Köroğlu, durmadan at sürüp Candıbil'e varır. Candıbil'e gelip Bibican'ı Ağayunus Peri'ye teslim ettikten sonra yiğitlerinden birini amcası Gencim'e müjdecî olarak gönderir. Gencim Bey ilk başta kendisine müjdecî olarak gelen adamı başından savmaya çalışır. Ancak adamdan Köroğlu'nun kendisine Arabistan'dan bir kız getirdiğini duyunca hemen güzel elbiselerini giyinip Köroğlu'nun yanına koşar. Köroğlu, amcasına başından geçenleri anlatıp yengesinin intikamı için Arap'ın kızını getirdiğini ve kızı da kendisine verdiğini söyleyince sevincinden havalara uçan amcası, bütün mallarını ve servetini Köroğlu'na bıraktığını söyler. Köroğlu, amcasına on gün süren bir düğün yapıp onu Bibican'la evlendirir (AN1; MA1).

Motifler.

G100. Çok büyük dev.

Reyhan Arap bir dev cüssesine sahiptir (AN1:105; MA1:90).

G500. Yenilen dev.

Reyhan Arap, Köroğlu'na karşı açtığı savaşta yenilgiyi kabul edip geri döner (AN1:123; MA1:115).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Köroğlu, Bibican'ı kaçırdıkten yengesinden yardım alır (AN1:111; MA1:95).

J155. Kadınların verdiği akıl.

Köroğlu, Arap'ın kızını kaçırma fikrini yengesi Gülenam'dan alır (AN1:105; MA1:95)

Köroğlu, peşlerini bırakması için Arap'ın atını soğutma fikrini Bibican'dan alır (AN1:117; MA1:108).

M246. Dostluk antlaşması.

Reyhan Arap, Köroğlu'na yenildikten sonra, onunla dost olur (AN1:123; MA1:115).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, amcasının düğünü için on gün süren bir toy düzenler (AN1:129; MA1:124).

Q10. Mükâfatlandırılmış işler.

Amcası Köroğlu'na, kendisine Bibican'ı verdiği için tüm servetini verir (AN1:129; MA1:123).

R10.1. Prens(es)(kız) kaçıırma.

Köroğlu, Arap'ın kızı Bibican'ı kaçıırır (AN1:111; MA1:95).

T100. Evlenme.

Bibican ile Gencim Bey evlenir (AN1:129; MA1:124).

T135. Düğün Töreni.

Köroğlu, Bibican'ı amcası ile evlendirir (AN1:129; MA1:124).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Köroğlu, Reyhan Arap'a ok atmadan önce, Hz. Ali'yi yad eder (AN1:123).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Gencim Bey ile Bibican'ın nikâhı kıyılır (AN1:129; MA1:124).

W32. Cesaret.

Köroğlu Arap'la savaşmak için tek başına gitme cesaretini gösterir (AN1:103; MA1:86).

W45. Onur.

Gencim Bey'in sözleri Köroğlu'nu gururunu incitir (AN1:99; MA1:83).

Z64. Atasözleri.

Yakma pişersin kazma düşersin (MA1:114).

Yarıшта attan, yırtıшта kurttan, mal durumunu karttan, savaşı mertten (MA1:108).

Elinle yaptığını bedenle çekersin (MA1:104).

Kıyas kıyamete kalmaz (MA1:103).

Dost sohbette belli yiğit savaşta (MA1:86).

Yalnızın dostu Hüda (MA1:86).

Delinin bin sözünden bir sözü doğru (AN1:99; MA1:84).

Yeni küpün suyu soğuktur (MA1:83).

1.1.4. Övez'in Getirilişi⁷

1. Yaşlı Adamın (Hızır Aleyhisselamın) Köroğlu'na Övez'in Haberini Vermesi

Bir gün Köroğlu meyhanesinde otururken içeriye aksakallı bir baba gelir ve orada üç dört gün kalır. Aksakallı babanın yetmiş iki dilde konuşabildiğini ve bir seyyaha benzediğini gören Köroğlu, ondan meyhanesinin bir eksiğinin olup olmadığını sorar. Aksakallı baba, ona; meyhanesinin çok güzel olduğunu ancak içki sunacak on üç on dört yaşlarında bir oğlanlarının olmadığını, böyle bir oğlanın var olduğunu ve isminin de Övez/Ayvaz olduğunu söyleyip gider. Aksakallı babanın gittiğini gören Köroğlu, onun sıradan birisi olmadığını söyleyip, peşinden birkaç yiğidini yollar. Aksakallı babayı getirmek için çıkan yiğitler onu bulamayıp geri dönerler. Bu aksakallı babanın Hızır Aleyhisselam olduğu söylenir.

Aksakallı babadan Övez'in haberini alan Köroğlu, yerinde duramayıp Övez'i aramaya çıkar. Birçok memleket gezip Övez'i arayan Köroğlu, bir türlü aksakallı babanın tarif ettiği Övez'i bulamayıp Candibil'e eli boş döner (AN1; MA1).

2. Övez ve Ailesi

Yusuf Şah'ın padişahlığındaki Veyennam şehrinde Buldur Kasap adlı çok zengin bir adam yaşamaktadır. Bu zengin adam çocuk sahibi olamadığı için on iki kaburgasına on iki eş getirir. Getirdiği bu eşlerden sonuncusuna Allah çok güzel bir erkek çocuk nasip edince, Buldur Kasap on gün süren bir toy düzenleyip tek varisi ve gözdesi olan oğluna Övez ismini verir (AN1; MA1).

3. Övez'in Yusuf Şah'ın Hizmetine Girmesi

Güzel bir çocuk olarak doğan ve büyüdükçe güzelliği kat be kat artan Övez, bir gün dışarda arkadaşlarıyla oynarken avdan dönen Yusuf Şah'ın dikkatini çeker. Karşısında çok güzel bir çocuk gören Yusuf Şah, yardımcılarına çocuğun babasının kim olduğunu sorar. Yardımcıları ona; çocuğun Buldur Kasapın oğlu olduğunu söyleyince, derhal Buldur Kasap'ın çağırılmasını ister. Apar topar Yusuf Şah'ın huzuruna getirilen Buldur Kasap, onun ne isteyeceğini merak ettiği için sabırsızlanıp durur. Yusuf Şah, huzuruna çağırdığı Buldur Kasap'tan oğlu Övez'i sarayda kendisine hizmet etmesi için

⁷ AN1:132-255; MA1:125-206

isteyince, böyle bir istek karşısında ne diyeceğini bilemeyen Buldur Kasap, Şah'tan eşine danışmak için biraz mühlet isteyip evine döner.

Eşinden Şah'ın böyle bir istekte bulunduğunu öğrenen hanımı, kocasına oğlu Övez'i Şah'a hizmet için vereceğini söyler. Tek gözdesinin sarayda Şah'a hizmet edeceği için gururlan anne, oğlunu en güzel şekilde giydirip babasıyla Şah'ın sarayına gönderir. Buldur Kasap'ın oğlunu getirdiğini gören Şah ondan bir isteği olup olmadığını sorar. Şah kadar zengin olan Kasap, hiçbir isteğinin olmadığını söyleyip gider (AN1; MA1).

4. Hemdem Vezir'in Köroğlu'na Övez'in Yerini Söylemesi ve Köroğlu'nun Onu Almak İçin Yola Çıkması

Yusuf Şah'ın hizmetine girdikten sonra, etrafında kendisi gibi kırk yiğit toplayan Övez, Şah'ın yanından ayrılmamakta onunla her yere gitmektedir. Bir gün Veyennam'da tüccarlık yapan Hemdem adlı bir tacir, Yusuf Şah ile avdan dönen Övez'i görüp, güzelliğine hayran kalır. Övez'in güzelliği karşısından kendinden geçen bu tacir, onun Şah'ın hizmetinde olduğunu öğrenince, tüccarlığı bırakıp Şah'ın hizmetine girer. Övez'e daha yakın olabilmek için, Şah'ın hizmetine giren Hemdem, üç yıl içinde yaptığı işlerle vezirliğe kadar yükselir. Bir gün Yusuf Şah'ın Övez'siz ava çıkacağını duyan Hemdem Vezir, Övez'le tek başına kalmak için Şah'a rahatsız olduğunu söyleyip, onunla ava gitmez. Yusuf Şah ava çıktıktan sonra Övez'in yanına giden Hemdem Vezir ona; hasta olduğunu, kendisini öperse hastalığının geçeceğini söyler. Hemdem Vezir'in böyle bir istekte bulunduğunu gören Övez, ona; Yusuf Şah'tan izinsiz böyle bir şeyin olmayacağını, bu yüzden Şah gelene kadar beklemesi gerektiğini söyler. Birkaç gün sonra avdan dönen Yusuf Şah, Övez'den Hemdem Vezirin olayını öğrenince deliye döner ve Hemdem Veziri kırbaçlatır. Şah'tan horluk gören Hemdem Vezir, ona; Övez'i elinden almak için Köroğlu'nu üzerine salacağını söyleyip gider.

Şah'ın hizmetinden ayrılan Hemdem Vezir, bütün mallarını fakir fukaraya dağıttıktan sonra, sırtına heybesini, eline de himmet sopasını alıp Candibil'e doğru yola koyulur. Günler süren yolculuğun ardından Candibil'e varan Hemdem Vezir, bir müddet sonra Köroğlu'nun meyhanesinin kapısına gelir. O sırada yiğitleriyle meyhanesinde oturan Köroğlu, dışarıdan haberleşmek isteyen birisinin sesini duyunca, yiğitlerine gelen kişiyi içeri davet etmelerini söyler. Köroğlu'nun meyhanesine giren

Hemdem vezir, ona, Övez'den bahsedince, günlerdir deli gibi Övez'i arayan Köroğlu, haberi getiren konunun gözlerinden öper.

Hemdem Vezir'den Övez'in Veyannam'da olduğunu öğrenen Köroğlu, yol hazırlıklarını tamamladıktan sonra hiç vakit kaybetmeden yola çıkar. Onun tek başına yola çıktığını gören yiğitleri peşine düşer, ancak Köroğlu tek başına gideceğini söyleyip onları gönderir (AN1; MA1).

a. Köroğlu'nun Kalender'le Karşılışması ve Ona Yardım Etmesi

Övez'i almak için tek başına zorlu bir yolculuğa çıkan Köroğlu, yolda asık suratlı bir aygıra binmiş bir Kalender'le karşılaşır. Kalender'in Köroğlu'nun hizmetine girmek için Candibil'e gittiğini öğrenen Köroğlu, onu denemek için Köroğlu'nun çok gaddar ve zalim biri olduğunu söyler. Karşılaştığı adamın sözlerine itibar etmeyen Kalender, gitmekte ısrar edince, Köroğlu, Kalenderin bu konuda kararlı olduğunu anlayıp kim olduğunu ona söyler. Karşısındaki adamın Köroğlu olduğunu öğrenen Kalender, ona; Tebriz hanın akrabası olduğunu, han ölünce kızının onun yerine geçtiğini, kızın da hanlığı kendisiyle evlenecek olan kişiye vereceğini ancak şartlarının olduğunu, bu şartların; kırk gez yüksekliğindeki bir kaleyi atla aşmak, o aşıldıktan sonra, bir o kadar yükseklikte bulunan köşkün altından kubbesini okla vurmak ve son olarak yetmiş bir pehlivanı güreşte yenmek olduğunu söyler. Kalender'in içinde bulunduğu durumu öğrenen Köroğlu ona yardım edeceğini söyleyip birlikte Tebriz'e doğru yola koyulurlar.

Kalender'le yola çıkan Köroğlu, yolda dört piyadeyle karşılaşır ve onlara nereye gideceklerini sorar. Piyadeler, Köroğlu'nun hizmetine girmek için gittiklerini söyleyince, Köroğlu onlara kendisini tanıtır ve Kalender'le Tebriz'e gideceklerini, onu han yapınca onları da ona yardımcı yapacağını söyleyip, peşlerinden gelmelerini ister. Bir süre sonra beraberindekilerle Tebriz'e gelen Köroğlu, kırk gez yüksekliğindeki kaleyi kıratıyla aşıttıktan sonra köşkün altından kubbesini okuyla vurur. Köroğlu'nun bu iki zor görevi başardığını gören Kalender, son görevi yerine getirmek için paçalarını sıvazlayıp yetmiş bir pehlivanın karşısına çıkar. Pehlivanlarla güreşmeye başlayan Kalender, hepsini yere serip görevi tamamlar. Kalender'e yardım edip onu Tebriz'e han yapan Köroğlu, birkaç gün dinlendikten sonra gitmek için ondan müsaade ister. Köroğlu'nun gideceğini gören Kalender, ona her türlü yardımda bulunabileceğini

söyleyince, Köroğlu yardım istemediğini ancak kırk gün içerisinde dönmezse onu aramaya çıkmasını söyler (AN1; MA1).

b. Köroğlu'nun Çobanlarla Karşılığıması

Tebriş'den ayrıldıktan sonra günlerce yol giden Köroğlu, aç kalıp, yorgun düşünce etrafında bir yerleşim yeri aramaya başlar. Dağ tepe insan ve yiyecek bir şey arayan Köroğlu, bir koyun sürüsüyle karşılaşınca hemen çobanların içinde bulunduğu çadıra doğru gider ve çobanlara seslenir. İçerde bir koyunu pişirip yemek üzere olan çobanlar, dışardan birisinin sesini duyunca, onun yemeklerine ortak olmaması için başlarından savmaya çalışırlar. Çobanların tavırlarından bir şey sakladıklarını anlayan Köroğlu, çadırın içine girer ve yerde hazır olan yemeği hiç kimseye sormadan yemeye başlar. Yemeklerinin gelen yabancı tarafından izinsiz yenildiğini gören çobanlar sinirlenip ona saldırırlar. Köroğlu kendisine saldıranları dövüp çadırdan dışarı atar. Çobanların başı olan Şah Mürze, kendilerine saldıran bu kişinin Övez'in ismini duyup gelen Köroğlu olduğunu anlar ve onunla güzellikle konuşmak için içeriye girer. Günlerdir bir şey yemediği için önündeki yemeğe aç kurtlar gibi saldıran Köroğlu, içeriye giren çobanın Övez'den bahsettiğini duyunca, yemeği bırakıp çobanın yakasına yapışır. Çobandan sürünün Buldur Kasap'a ait olduğunu öğrenen Köroğlu, ona Buldur Kasap'ın kendilerinde kalan koyunlarını getirdiğini söyleyince, ellerindeki koyunlara zar zor bakan Şah Mürze, Köroğlu'na getireceği koyunlar için kızmaya başlar. Bir süre sonra Şah Mürze'den Veyennam'a çok yakın geldiğini öğrenen Köroğlu, Buldur Kasap'ın evine gitmek için ondan çobanlık cübbesini ister (AN1; MA1). Kendisi ve diğer çobanların bütün paraları cübbenin yakasında olduğu için onu vermek istemeyen Şah Mürze, Köroğlu'nun saldırısına uğrar. Bu saldırı sırasında cübbenin yakası yırtılır ve bütün paralar etrafa saçılmaya başlar. Etrafa saçılan paraları toplayıp dışarı çıkan Köroğlu, diğer çobanların kendisine saldırdığını görünce, hepsini orada öldürmek zorunda kalır (AN1). MA1'de Köroğlu, Şah Mürze'nin cübbesini vermediğini görünce onlara dokunmayıp oradan ayrılır (MA1).

5. Köroğlu'nun Veyennam'a Gelip Buldur Kasap'ın Evini Bulması

Çobanları öldürdükten sonra Veyennam'ın girişine gelen Köroğlu, orada küçük bir kulübe görür ve içerdekilere tanrı misafiri olduğunu söyleyip seslenir. Kulübeden çıkan yaşlı adam, ona; çok fakir olduklarını ve bu yüzden onu tanrı misafiri olarak kabul

edemeyeceklerini söyleyince, Köroğlu yaşlı adama biraz para verip, ondan kendisi gelene kadar atına bakmasını ve silahlarını da saklamasını ister. Paraları gören yaşlı adam Köroğlu'nun isteğini kabul edip, onu kendisine evlat bile edinir. Yaşlı adamla anlaşan Köroğlu, onun eski elbiselerini giyip şehre girer. şehrin pazarına gelen Köroğlu, pazardakilere koyun satacağını söyleyip hepsini kandırır. Dolandırılmaktan korkan pazar halkı bir süre sonra koyun almak için paralarını verdikleri bu adamın şehirde kimin tanıdığı olduğunu öğrenmek isteyince, Köroğlu, onlara; Buldur Kasap'ın yakını olduğunu ve onun evine gitmek istediğini söyler. Buldur Kasap'ı çok iyi tanıyan halk, ona Kasap'ın bir süre önce öldüğünü söyleyince Köroğlu feryat figan ağlamaya başlar, onun ağladığını gören halk, kollarından tutup Buldur'un avlusuna götürür. Buldur'un avlusuna gelen Köroğlu, hanımına atası ile Buldur'un çok eskiden dost olduklarını ve Buldur'un kendilerinde kalan koyunlarını getirdiğini söyler. Köroğlu'ndan bunları duyan Buldur'un hanımı, ondan, malları teslim alması için saraya gidip oğlu  vez'e haber vermesini ister (AN1; MA1).

6. Köroğlu'nun Yusuf şah'ın Sarayına Gitmesi

Buldur'un hanımından  vez'in sarayda olduğunu  ğrenen Köroğlu, hiç vakit kaybetmeden sarayın yolunu tutar. Yolda giderken birilerinin onu tanıma ihtimaline karşı kendini lağım suyuna ve toza bandıran Köroğlu, iyice tanınmaz hale gelip şah'ın huzuruna çıkar. Yusuf şah huzuruna gelen bu pislik içindeki adamı dinlemeyip, adamlarına iyice d vd rd kten sonra sarayından dışarı atar. Dayak yiyip saraydan kovulan Köroğlu, sarayın karşısındaki tepeye çıkıp beklemeye başlar. Burada kendisine doğru bir atlının geldiğini görünce onu karşılar. şah'ın ozanı olan bu atlı, namaz kılmak için atını ve sazını Köroğlu'na bırakır. Ozanın sazını eline alan Köroğlu, birkaç makamda çok güzel çalmaya başlayınca, bu durum namaz kılan ozanın dikkatini çeker. İşini bitirip Köroğlu'nun yanına gelen ozan, sazını ve atını ondan alıp saraya gider. Ozan saraydakilere tepenin üstünde bekleyen adamın çok iyi saz çaldığını söyleyince,  vez onu dinlemek istediğini şah'a bildirir. Pislik içindeki adamı görmek istemeyen şah,  vez'in ısrarlarına daha fazla dayanamayıp onu getirmeleri için iki adamını gönderir. İlkinde şah çağırdığı için gitmeyen Köroğlu, ikincide  vez çağırınca, kendini duru bir suda temizleyip saraya gider. Yusuf şah ile  vez'in huzuruna çıkan Köroğlu, birkaç güzel nağme söyleyip  vez'in g nl n  kazanır. Köroğlu'ndan hiç hoşlanmayan şah, onun nağmelerine daha fazla katlanamayıp uyumaya gider (AN1; MA1).

7. Köroğlu'nun Övez'i Kaçırması

Şahın uyumaya gittiğini gören saray çalışanları, Övez'in yalnız kaldığını görünce onu görmek ve sohbetine katılmak için toplanırlar. Toplanan bu kişiler Köroğlu'nun bir an önce gitmesini istedikleri için onu kovmaya çalışırlar. Bunların dediklerini dinlemeyip yerinde oturmaya devam eden Köroğlu, bir süre sonra saldırıya uğrayınca, hepsini dövüp Övez'i saraydan kaçıtır. Övez'i, babasının kendilerinde kalan koyunlarını verme bahanesiyle saraydan çıkararak Köroğlu, bir an önce yaşlı adamın kulübesine varmak için koşar adımlarla yürür. Yanında götürdüğü Övez'in yorulup yürüyemeyecek hale geldiğini görünce, onu sırtına bindirmek zorunda kalır. Köroğlu'nun sırtına binen Övez, ondan dinlenmek için biraz durmasını ister. Yorgun düşen Övez'i yere indiren Köroğlu, onun uyuduğunu görünce, silahlarını ve atını almak için tek başına yaşlı adamın kulübesine gider (AN1; MA1). Sabaha doğru yaşlı adamın kulübesine varan Köroğlu, silahlarına ve atına kavuştuktan sonra yaşlı adama Müslüman olması için çağrıda bulunur. Köroğlu'nun elinden kurtulamayacağını anlayan yaşlı adam Müslüman olmayı kabul eder. Yaşlı adamın Müslüman olduğunu gören Köroğlu, ona biraz daha tenne verip Övez'in yanına döner (AN1). MA1' de yaşlı adamı Müslüman etme durumu geçmemektedir (MA1). Övez'in kaçmış olmasından korkan Köroğlu, onun bıraktığı yerde ve hâlâ uykuda olduğunu görünce sevinir. Övez'i uykudan uyandıran Köroğlu, ona; kendisini, dün gece buraya kadar getiren kişinin kardeşi olarak tanıtır. Bütün bu başına gelenleri kötü bir rüyaya benzeten Övez, kendisini götüren kişiye koyunları istemediğini ve bir an önce saraya dönmek istediğini söyleyince, Köroğlu onu dinlemeyip yola devam eder. Bir süre sonra Övez'in mutsuz olduğunu gören Köroğlu, ona kimliğini açıklayıp, Candibil'e gittiklerini söyler. Ailesinden ve sevdiklerinden ayrılacağı için mutsuz olan Övez, Köroğlu'nun onun için birkaç nağme söylemesiyle mutsuzluğu gider (AN1; MA1).

8. Köroğlu'nun, Yusuf Şah'ın Peşinden Gönderdiği Ordusuyla Savaşması

Olanlardan habersiz sabah yatağından uyanan Yusuf Şah, dün gelen pis adamın gidip gitmediğini öğrenmek için meyhanesine adamlarını yollar. Meyhaneye gelip Övez'in kaçırıldığını öğrenen adamlar, hemen Yusuf Şah'a haber verirler. Bu kötü haberi alan Şah, falcılarını toplar ve Övez'in kim tarafından ve nereye kaçırıldığını

öğrenmek ister. Falcılar, kendisine Övez'i kaçıranın Köroğlu olduğunu ve bulunduğu yeri haber verince, Yusuf Şah, vezirine bin kişilik bir ordu verip peşlerinden yolar.

Övez'le birlikte Candıbil'e doğru yol alan Köroğlu, bir süre sonra peşlerinden bir ordunun geldiğini görünce, Övez'i bir dağın başına bırakıp, peşlerinden gelen ordunun karşısına çıkar. Bin kişilik ordusuyla Köroğlu'nun karşısına gelen vezir, bir süre sonra bütün adamlarının yok edildiğini görünce, kaçmak zorunda kalır. Vezirin bin kişilik ordusunu yenen Köroğlu ise, Övez'i bıraktığı yerde bulamayınca aramaya çıkar. Dağ bayır Övez'i arayan Köroğlu, onu küçük bir adanın üzerinde bulup yanına çağırır. Övez'i alıp konakladıkları yere getiren Köroğlu, yorgunluğunu atmak için çay içip çilim çektikten sonra dinlenmeye çekilir (AN1; MA1).

9. Kalender'in Ordusu İle Gelip Köroğlu'na Yardım Etmesi

Övez'i getirmesi için bin kişilik orduyla önden vezirini gönderen Yusuf Şah, onun hemen arkasından da Mustafa Bey'e büyük bir ordu verip gönderir. Vezirin hemen ardından yola çıkan Mustafa Bey, onun bir süre sonra tek başına geri geldiğini görünce, Köroğlu'na yenilip döndüğünü anlar. Emrindeki orduyla ilerlemeye devam eden Mustafa Bey, Köroğlu'na yakın geldiğini anlayıp, dağları top yağmuruna tutar. Top seslerinden irkilip yerinden kalkan Köroğlu, üzerini gelen orduyu görünce savaşmak için hazırlanmaya başlar. Bu sefer Övez'i yanından ayırmak istemeyen Köroğlu, onu atının arkasına alıp savaşa katılır. Binlerce kişiden oluşan bir orduyla savaşan Köroğlu, bir ara Mustafa Bey'le karşı karşıya gelince, Övez bu durumu fırsat bilip, Köroğlu'nun atından Mustafa Bey'in atına atlar. Bir süre sonra Övez'i Mustafa Bey'e kaptırdığını gören Köroğlu, daha güçlü bir saldırı yapmak için geri çekilmek zorunda kalır (AN1; MA1).

Mustafa Bey'in ordusunu yenmenin zor olacağını anlayan Köroğlu, o gece rüyasında Şir Hüda Pir'ini görür. Şir Hüda Pir ona; yarın Mustafa Bey'in ordusunu yeneceğini söyler (AN1). MA1'de Köroğlu rüyasında Şir Hüda Pir'i değil de sadece savaştığını görmektedir (MA1). Sabah uyanır uyanmaz savaş hazırlıklarına başlayan Köroğlu, karşısında ona yardıma gelen Kalender ve ordusunu görünce sevinir. Köroğlu'nun dönmediğini görüp ordusuyla onu aramaya çıkan Kalender, top seslerinin geldiği yöne ilerleyip Köroğlu'nu bulur. Kalenderin gelmesiyle gücüne güç katılan Köroğlu, karşısında duran Mustafa Bey'in ordusunu yenip dağıtır. Ordunun

dağılmasıyla Övez'i aramaya başlayan Köroğlu, onu ceset yığınlarının içinde bulup çıkarır. Kalenderin yardımıyla Mustafa Bey'in ordusunu yenen Köroğlu, onunla birlikte Tebriz'e gelir ve dinlenmek için orada bir ay kalır (AN1; MA1).

10. Sultan Övez'in, Övezcan'ı Köroğlu'ndan Çalmaya Kalkışması

Tebriz'in kuzey doğusunda Hıri adında bir yurt bulunmakta ve bu yurdun padişahına da Sultan Övez denilmektedir. Köroğlu'nun Veyennam'dan Övez'i getirdiği haberi Tebriz'in komşu yurtlarına ulaştığı gibi bu yurda da ulaşır. Övez'in haberini alan Sultan Övez, bu güzel çocuğa bir şekilde sahip olmak için Tebriz'e casus gönderir (AN1). MA1'de Yusuf Şah, Mustafa Bey'in öncülüğündeki ordusu da eli boş dönünce, Köroğlu ve Övez'in başına ödül koyar. Bu haber Sultan Övez'e de ulaşınca mükafatı almak için Köroğlu ve Övez'i yakalamak ister (MA1).

Tebriz'de Övez'le birlikte bir ay kalıp iyice dinlenen Köroğlu, kalendere gitmek istediğini söyleyince, kalender, Köroğlu'ndan, düğünü için birkaç gün daha kalmasını ister. Köroğlu ile Kalender arasında geçen bu konuşmayı dinleyen Sultan Övez'in casusu, aldığı bu bilgiyi hemen gidip Sultan'a bildirir. Kalenderin düğünü için de birkaç gün daha kalan Köroğlu, toy bittikten sonra Övez ve onları uğurlamaya gelen Kalender'le birlikte yola koyulurlar.

Köroğlu ve beraberindekiler yolda ilerlerken, Sultan Övez'in Köroğlu'ndan Övez almak için gönderdiği adamlar karşısına çıkar. Köroğlu'nun karşısına çıkan Sultan'ın adamları Övez'i zorla alamayacaklarını anlayınca, onlara Köroğlu ve Övez'i Hıri yurduna davet etmek için geldiklerini söylerler. Böyle bir davetin geldiğini gören Köroğlu, gelenleri kırmayıp icabet eder. Köroğlu ve beraberindekilerinin geldiğini gören Sultan Övez, o gece onlar için verdiği yemekte hepsinin içkisine uyku ilacı koyup, Övez'i kaçıtır. İlacın etkisinden üç gün sonra uyanıp kendine gelen Köroğlu, Övez'in kaçırıldığını görünce, Kalender'le birlikte Sultan Övez'i aramaya çıkar. Köroğlu ve Kalender Sultan Övez'in izini takip edip ilerlerken, yolda onun adamlarına rastlarlar. Köroğlu'nun Sultan Övez'e çok yaklaştığını gören Kalender, onun ölmesini istemediği için karşılaştıkları adamlarla Sultan'a yaptığı işten dönmesi için haber gönderir. Kalender'in haberini alan Sultan, yaptığı işten pişman olup Övez'i serbest bırakır, Övez'e kavuşan Köroğlu, Kalender'in araya girmesiyle Sultan'ı öldürmeyip affeder (AN1; MA1).

11. Köroğlu ve Övez'in Candıbil'e Dönmeleri

Başlarına gelen olaydan sonra Tebriz'e dönüp birkaç gün daha dinlenen Köroğlu, yol hazırlıklarını tamamladıktan sonra Övez'le birlikte Candıbil'e doğru yola koyulur. Onlar Candıbil'e varmak üzereyken, Sapar Köse Köroğlu'nun dönme vaktinin geldiğini söyleyip, hazırlıkları başlatır. Köroğlu geldiğinde haber vermeleri için Candıbil'in dışına gözcüler bırakan Sapar Köse, onları karşılamak için en iyi şekilde hazırlandıktan sonra beklemeye başlar.

Birkaç gün sonra Candıbil'in dışına bırakılan gözcüler Köroğlu ve Övez'in geldiğini haber verince, Sapar Köse ve Candıbil halkı onları karşılamaya çıkar. Halkı ve yiğitleri tarafından karşılanan Köroğlu, onlarla görüştüktan sonra yiğitlerini de alıp meyhanesine geçer (AN1; MA1). Övez'in güzelliğini görüp hayran kalan yiğitler, Köroğlu'nun emriyle onun elinden şarapta içmeye başlayınca mest olup kendilerinden geçerler. Köroğlu'nun yiğitlerine içki sunan Övez, Ağayunus Peri'sini özleyen Köroğlu'nu Peri'sinin yanına gönderir (AN1). MA1'de Ağayunus Peri meyhaneye gelip Övez'i yakasından bırakıp eteğinden çıkararak onunla kıyamete kadar ana oğul olurlar. Köroğlu da Övez ile kıyamete kadar ata oğul andı içer. Törenden sonra Ağayunus Peri tekrar Övez'i çağırıp ondan buralardan gitmeyeceğine dair Candıbil halkı huzurunda söz vermesini ister. Köroğlu'nu baba, Ağayunus Peri'yi de anne olarak kabul eden Övez, herkesin huzurunda onları bırakıp gitmeyeceğine dair söz verir. Övez'in yemin töreni de bitince, Köroğlu üç gün sürecek olan toyu başlatır (MA1).

Motifler.

(T)B214.1.13. Ağlayan at.

Köroğlu, Kırat'ı yaşlı adamın kulübesine bıraktığında Kırat ağlamaya başlar (AN1:165; MA1:150).

B599.2. İnsanın İmtihanı Geçmesinde Hayvanlar Yardımcı Olur.

Kalender'in imtihanı geçmesi için yardım eden Köroğlu, Kırat sayesinde kalenin duvarını aşar (AN1:149; MA1:138).

D1712.3. Rüyaların yorumlanması.

Köroğlu, Övez'in rüyasını yorumlar (AN1:197; MA1:167).

F610. Çok güçlü adam.

Kalender, tek başına yetmiş bir pehlivanı yener (AN1:151; MA1:138).

F638. Güçlü okçu.

Köroğlu, attığı okla köşkün altından kubbesini uçurur (AN1:149; MA1:138).

F873. Olağanüstü ordu.

Yusuf Şah'ın Köroğlu'nun üzerine gönderdiği ordu, olağanüstüdür (AN1:223; MA1:177).

F1068. Realist rüya.

Övez rüya görür (AN1:195; MA1:167).

Köroğlu, rüya görür (AN1:229; MA1:186).

H220. Çetin sınavlar.

Kalender, sevdiği kızı ve hanlığı almak için çetin sınavlara tabi tutulur (AN1:149; MA1:138).

H331.6. Talip olma mücadelesi: güreş.

Kalender, sevdiği kızı ve hanlığı almak için güreşir (AN1:149; MA1:138).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Yusuf Şah, vezirlerine Övez'i Köroğlu'nun elinden alma görevini verir (AN1:215; MA1:177).

Sultan Övez, adamlarına Övez'i Köroğlu'ndan alma görevini verir (AN1:239; MA1:192).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Köroğlu, Kalender'e sevdiği kızı ve hanlığı alması için yardım eder (AN1:149; MA1:138).

Kalender, Köroğlu'na savaşta yardım eder (AN1:229; MA1:193).

H1563. Hüner imtihanı.

Kalender, sevdiği kızı ve hanlığı almak için bazı imtihanlara tabi tutulur (AN1:151; MA1:138).

H1200. Araştırma.

Köroğlu, Övez'i araştırmaya başlar (AN1:133; MA1:127).

(T)J151.6. Veli kişiden öğrenilen bilgi.

Köroğlu, Mustafa Bey'in ordusunu yeneceğini Şir Hüda Pir'den öğrenir (AN1:229).

J155. Kadınların Verdiği Akıl.

Buldur Kasap'ın Hanımı oğlunu Şah'a verme konusunda eşine akıl verir (AN1:137; MA1:129).

K1810.1. Belirli kişilerin kıyafetlerini giyerek tebdil-i kıyafet.

Köroğlu, Veyennam'a girmeden önce çoban kıyafetleri giyer (AN1:167; MA1:150).

M110. Ant içmeler ve yeminler.

Övez, Köroğlu ve Ağayunus Peri kıyamete kadar aile olacaklarına dair karşılıklı ant içerler (MA1: 205).

M201. Pazarlık ve vaatlerin yapılması.

Köroğlu, Veyennam pazarında halkla koyun pazarlığında girişip, onlara vaatlerde bulunur (AN1:169; MA1:153).

M246. Dostluk antlaşması.

Köroğlu, Kalender'le dost olur (AN1:153; MA1:190).

M302.4.2. Fal baktırma.

Yusuf Şah, Övez'in kim tarafından ve nereye kaçırıldığını fal baktırarak öğrenir (AN1:215; MA1:176).

P10. Krallar (Padişahlar).

Yusuf Şah, Veyennam padişahıdır (AN1:135; MA1:128).

Sultan Övez, Hıri padişahıdır (AN1:237; MA1:192).

Kalender, Tebriz şahı olur (AN1:153; MA1:141).

P110. Kralın vezirleri.

Yusuf Şah, vezirlerine ordu verip Köroğlu'nun arkasından yollar (AN1:137; MA1:177).

(T) P230.0.1. Çocuksuzluk.

Buldur Kasap, çocuk sahibi olamamaktadır (AN1:135; MA1:128).

P320. Misafirperverlik.

Buldur Kasap'ın hanımı Köroğlu'na karşı misafirperver davranır (AN1:171; MA1:155).

P414. Avcılık.

Yusuf Şah, Övez'i av dönüşü görüp güzelliğine hayran kalır (AN1:137; MA1:128).

Hemdem vezir, Övez'i Şah'la avdan dönerken görür (AN1:137; MA1:130).

P431. Tüccar.

Hemdem vezir, Övez için tüccarlığı bırakır (AN1:137; MA1:130).

Köroğlu, Veyennam'da kendini koyun tüccarı olarak tanıtır (AN1:169; MA1:152).

P555. Savaşta yenilgi.

Yusuf Şah'ın gönderdiği ordular Köroğlu'na yenilir (AN1:231; MA1:187).

P634. Ziyafetler.

Hanlığı ve sevdiği kızı alan Kalender toy düzenler (AN1:153; MA1:141).

Sultan Övez'in adamları, Köroğlu ve Övez'i toya davet eder (AN1:239; MA1:193).

(T) P635. Karşılama törenleri.

Sapar Köse, Köroğlu ve Övez'i en iyi şekilde karşılar (AN1:253; MA1:199).

(T) P683. Müjde.

Sapar Köse'nin Köroğlu için Candibil'in dışına bıraktığı gözcüler, Köroğlu ve Övez'in gelişini müjdeler (AN1:251; MA1:199).

Q10. Mükâfatlandırılmış işler.

İmtihanları geçen kalender, sevdiği kıza ve hanlığına kavuşur (AN1:153; MA1:141).

Buldur Kasap oğlunu Şah'a getirince Şah ona, mükafat olarak bağımsızlık defteri verir (AN1:137; MA1:129).

Q102. Ödül olarak prenses.

İmtihanları geçen kalender, prensesle evlenir (AN1:153; MA1:141).

Q520. Pişmanlıklar.

Sultan Övez, yaptığı işten pişman olup Köroğlu'ndan af diler (AN1:247; MA1:197).

Q570. Ceza ve affetme.

Köroğlu, Sultan Övez'i öldürmeyip affeder (AN1:247; MA1:196).

R10. Kaçırma.

Köroğlu, Övez'i kaçıır (AN1:191; MA1:165).

Sultan Övez, Köroğlu'ndan Övez'i kaçıır (AN1:243; MA1:194).

T100. Evlenme.

Kalender, sevdiği kızla evlenir (AN1:153; MA1:141).

T145.0.1. Çok eşlilik.

Buldur Kasap, on iki tane eş alır (AN1:135; MA1:128).

T151.0.1. Erteleme hilesi.

Köroğlu, Övez'e koyunların yanına gitmeye az kaldı deyip kandır (AN1:207; MA1:172).

T596. Çocuğa ad koyma.

Buldur Kasap, oğlunu Övez/Ayvaz ismini verir (AN1:135; MA1:128).

T670. Çocukların evlat edinilmesi.

Köroğlu ve Ağayunus Peri, Övez'i kendilerine evlat edinirler (AN1:253; MA1:202).

(T) V206. Hz. Hızır.

Hızır Aleyhisselam, Köroğlu'na Övez'in haberini verir (AN1:133; MA1:126).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Köroğlu, Kalender'e yardım edeceği zaman Şir Hüda Pir'i yardıma çağırır (AN1:149).

Şir Hüda Pir, Köroğlu'nun rüyasına gelip ona savaşı kazanacağını söyler (AN1:229).

(T) V333. Müslüman olma.

Köroğlu, yaşlı çobanı Müslüman yapar (AN1:201).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Köroğlu, Kalender ile evleneceği kızın nikâhını kıyar (AN1:153).

W33. Kahramanlık.

Köroğlu büyük bir kahramanlık gösterip, Yusuf Şah'ın ordusunu yener (AN1:231; MA1:187).

W34. Sadakat /Bağlılık.

Köroğlu'na yürekten bağlı olan Kalender, kırk gün sora onun dönmediğini görünce aramaya çıkar (AN1:229; MA1:186).

Z64. Atasözleri.

Öyleyse eşiğini yel açsın, yel kapatsın (AN1:137).

Bir yıl keçi bakmış Türkmen'in kırk yıl aklına zararı dokunurmuş (AN1:141).

Aklın kalınlığı eşeğin palanı gibiymiş (AN1:141).

Yalnızın yâri Hüda (AN1:147).

Etini yiyen ala karga gitmez oralara (AN1:155).

Ak deveyi gördün mü (AN1:201).

Kaçanı kovalayıcı olma (AN1:217).

Kuşunu zamanında gönder (AN1:225).

At ürktüğü yerden, er korktuğu yerden (AN1:247).

Uğurlayandan yoldaş olmaz (AN1:249).

Başkası için çukur kazan kendisi düşer (MA1:196).

Sonuncu tükürük sakal ezmez (MA1:194).

Çağırılan yere üşenme çağırılmadık yerde görünme (MA1:193).

Ölü ayete doymaz diri izzete (AN1:171; MA1:154).

Bin kaygı bir iş bitirmez (MA1:149).

Dostunu eyleme, kazançtan kalmasın (MA1:141).

Delinin bin sözünden bir sözü doğru (MA1:131).

1.1.5. Övez'i Dara Çeken⁸

1. Övez'in Hastalanması

Köroğlu, Övez'i Veyennam'dan Candıbil'e getirdikten iki ay sonra, Övez hastalanıp yatağa düşer. Köroğlu, onun hastalandığını görünce, meyhanede yatırmayıp,

⁸ AN1:258-315; MA1:207-250

eve götürür. Eve getirdiği Övez'i Ağayunus Peri'ye teslim edip, ona iyi bakmasını söyler (AN1; MA1). Bu arada Köroğlu'nun yiğitleri de Övez'i göremedikleri için dedikodu çıkarmaya başlar. Köroğlu'nun Övez'i onlardan sakladığını, evine götürüp, bir tek kendisine hizmet ettirdiğini sanırlar. Övez, bir süre daha meyhaneye gelmeyince Sapar Köse, Köroğlu'nun adını kullanıp farklı şehirlerden kendilerine hizmet etmesi için dört oğlan getirir (AN1). MA1'de bu durum geçmemektedir. Üç ay sonra Övez iyileşince Köroğlu ile birlikte meyhaneye gelip tekrar hizmet etmeye başlar (AN1; MA1).

2. Hünkâr Padişahın Övez'i Kaçırması

Köroğlu'nun Övez adında çok güzel bir oğlan getirip meyhanesinde kendisine hizmet ettirdiği insanlar arasında yayılmaya başlayınca, bu haber Hünkâr Padişah'ın kulağına da gider. O da gıyabında Övez'e âşık olur ve haberin doğruluğunu teyit etmesi için casus bir ihtiyar Candibil'e gönderir (AN1). MA1'de ise Veyennam padişahı Yusuf Şah, Hünkâr Padişah'a gelip, Köroğlu'nun yurduna saldırdığını ve Övez'i kaçırdığını söylemesi üzerine Hünkâr padişah Candibil'e casus gönderir (MA1). Hünkâr, casusu gönderirken ona; üç hafta içinde dönmesini söyler. İhtiyar casus, Candibil'e gelip Övez'in güzelliğini görünce üç ay orada kalır. Üç ayın sonunda padişahın onu beklediğini hatırlayınca, hiç vakit kaybetmeden geri döner ve padişaha haberin gerçek olduğunu söyler.

Casustan bu haberi alan Hünkâr padişah, Övez'in kendi sarayında olmasını ister. Bunun için şehre tellal çektirip Övez'i getirene birçok altınla birlikte kızını da vereceğini söyleyince, Hünkâr'ın Mustafa adında gözü kara bir serdarı bu işe talip olur. Mustafa; binlerce cadı, sihirbaz, casus ve hayduttan oluşan bir ordu hazırlayıp yola çıkar. Candibil yakınlarına gelen bu ordu, Köroğlu ve adamlarını tuzağa düşürüp Övez'i kaçıır (AN1; MA1).

3. Köroğlu'nun Övez'i Kurtarmak İçin Yiğitleriyle Yola Çıkması

Düşükleri tuzaktan kurtulan Köroğlu ve yiğitleri etraflarına bakıp Övez'i göremeyince, onun Mustafa tarafından kaçırıldığını anlarlar. Köroğlu Övez'in kaçırılması karşısında deliye döner ve hemen orada yiğitleriyle istişare ettikten sonra hep birlikte yola çıkarlar. Mustafa'nın izni takip ede ede ilerleyen Köroğlu ve yiğitleri birkaç gün sonra Buldur Kalesi denilen bir yere varırlar. Mustafa'nın buraya uğrayıp

gittiğini anlayan Köroğlu, yiğitleri ile plan yapar ve kalenin içindekileri tuzağa düşürüp kaleyi alır. Kaleyi alan Köroğlu, herkesin onları Hünkârın adamları zannetmesi için yiğitlerine, kaledeki askerlerin elbiselerini giydirir. Köroğlu, Övez'i alıp geri döndüklerinde konaklamak için de kalede on yiğidini bırakıp yola öyle devam eder (AN1; MA1). MA1'de Köroğlu ve yiğitleri kaleden ayrıldıktan sonra; Köroğlu'nun üç yiğidi, Erhasan'ın yanına gelip ona; "Köroğlu yola çıktığında dağın başı dumanlı ise çıktığı yoldan geri dönerdi ama bu sefer dağın başı dumanlı olmasına rağmen geri dönmeyip yola devam etti. Biz başımıza bir şeylerin gelmesinden korktuğumuz için kaledeki arkadaşların yanına dönüyoruz" deyip, Köroğlu'na görünmeden onlardan ayrılırlar. Onların korkup kaçtığını gören Erhasan bu duruma çok üzülür (MA1).

4. Köroğlu'nun Övez'i Darağacından Kurtarması

Köroğlu, Hünkâr'ın kalesine yaklaştığında, kaleye doğru giden insanlardan, Mustafa'nın, Övez'i kaçırap getirdiği için, Hünkâr'ın, kızını ona verip toy düzenlediğini öğrenir. Bu haberden sonra durmadan at süren Köroğlu kaleye varır.

Bu sırada Övez'e kavuşan Hünkâr ise ondan kendisine hizmet etmesini ister. Övez, kendisine hizmet etmeyeceğini söyleyince, Hünkâr onu astırmak için meydana getirir. Köroğlu, kale kapısından girip, Övez'in asılmak üzere olduğunu görünce atıyla milleti ezmeye başlar. Onun milleti ezdiğini gören Hünkâr'ın cellatlarından biri, Köroğlu'na arkadan vurur. Köroğlu kendisine vuranın kafasını uçurunca Hünkâr'ın adamları Köroğlu'nu yakalayıp Hünkâr'ın huzuruna getirir. Hünkâr, Köroğlu'na niçin böyle bir şey yaptığını sorunca, Köroğlu; kendisini Azerbaycanlı bir tüccar olarak tanıtır kendisinin de Köroğlu'nun düşmanı olduğunu, Övez'in getirildiğini duyunca onu görmek için bu kadar acele ettiğini söyleyip, Hünkâr'ı kandırır. Bu söyledikleriyle Hünkâr'ın gözüne giren Köroğlu, ona iyice yaklaşır. Yiğitlerinin de gelip hazır olduğunu görünce, Hünkâr'a vurup onu atından düşürür. Hünkâr'ı deviren Köroğlu, Övez'i de alıp, yiğitleriyle vuruşa vuruşa kaleden çıkar (AN1; MA1).

5. Köroğlu ve Yiğitlerinin Peşlerinden Gelen Orduyu Yenip, Candıbil'e Dönmeleri

Köroğlu'nun, Övez'i alıp yiğitleriyle birlikte kaleden çıkmasından üç saat sonra kendine gelen Hünkâr, hemen Mustafa'yı çağırıp Övez'i geri getirmesini ister. Kendine çok güvenen Mustafa, Övez'i almak için tek başına yola çıkar. Hünkâr, onun tek başına

gittiğini görünce, Şah Sepit adlı serdarına beş yüz kişilik bir ordu verip arkasından gönderir.

Yiğitleriyle birlikte Buldur Kalesine gelen Köroğlu, biraz dinlenip tekrar yola koyulunca, arkalarından Mustafa'nın geldiğini görür. Köroğlu, Mustafa ile tek başına savaşacağını söyleyip onun karşısına çıkar (AN1; MA1). Mustafa ile bir süre mücadele eden Köroğlu, onu yenemeyeceğini anlayınca, Şir Hüda Pir'den yardım ister. Şir Hüda Pir'in gelip yardım etmesiyle Mustafa, Köroğlu'na yenilir. Köroğlu'na yenilen Mustafa, hemen orada Müslüman olur. Müslüman olduktan sonra, Köroğlu ile kardeş olup geri döner (AN1). MA1'de ise Mustafa'nın karşısına çıkan Köroğlu, onunla teke tek mücadeleye girişir. Bu mücadelede hiç kimse galip çıkmayınca, bunlar oturup dost olmaya karar verirler. Köroğlu ile bir süre sohbet eden Mustafa, onun Cıgalı Bey'in torunu olduğunu öğrenince, Cıgalı Bey'in dedesi Gicir Bey'e yaptığı iyiliği Köroğlu'na anlatıp dostluklarını iyice pekiştirir. Bir süre sonra Mustafa ve Köroğlu kucaklaşıp birbirlerinden ayrılırlar (MA1).

Köroğlu ile kardeş olup geri dönen Mustafa, yolda Şah Sepit'i görünce ona geri dönmesini söyler. Mustafa'dan bunları duyan Şah Sepit, onun, Köroğlu ile dost olduğunu anlayıp askerlerine onu tutuklamalarını emreder. Mustafa'nın ellerini arkadan bağlayıp yanına alan Şah Sepit, bir süre sonra Köroğlu'na yetişir. Şah Sepit'in geldiğini gören Köroğlu, onun yanında Mustafa'yı da görünce kardeşliklerinin yalan olduğunu düşünüp kahırlanır. Köroğlu ve yiğitleri üzerlerine gelen Şah Sepit ve ordusunu kılıçtan geçirip herkesi öldürür. Savaş bittikten sonra Mustafa'nın yanına giden Köroğlu, onun, elleri arkasında bağlı bir şekilde öldüğünü görünce, Şah Sepit tarafından zorla getirildiğini anlar ve onun için üzülür. Bu olayı da sağ salim atlatan Köroğlu ve yiğitleri, gönül rahatlığıyla Candıbil'e döner ve günlerce süren bir toy düzenleyip eğlenirler (AN1; MA1).

Motifler

(T)F750.1. Baş dumanlı dağ.

Köroğlu'nun üç yiğidi, dağın başı dumanlı olduğu halde Köroğlu'nu yola devam ettiğini görünce, başlarına bir şey geleceğinden korkup geri dönerler (MA1:220).

F873. Olağanüstü ordu.

Mustafa, Köroğlu ile savaşmak için bini sihirbaz, bini cadı, bini casus, bini haydut, bini azgın, bini top, bini ayaklı tüfek, bini büyük toptan oluşan bir ordu hazırlar (AN1:267; MA1:209).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Mustafa, Köroğlu ile savaşıp Övez'i getirme işini gönüllü olarak üstlenir (AN1:267; MA1:209).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Köroğlu, Hünkâr'a, kendisini Azerbaycanlı zengin bir tüccar olarak tanıtır (AN1:281; MA1:223).

K1810.1. Belirli kişilerin kıyafetlerini giyerek tebdil-i kıyafet.

Köroğlu yiğitlerine tanınmamaları için öldürdükleri Hünkâr'ın askerlerinin kıyafetlerini giydirir (AN1:277; MA1:218).

K1835. Casusluk için kılık değiştirme.

Hünkâr'ın, Övez için gönderdiği ihtiyar casus, Köroğlu'nun yiğitlerine kendini hoş sözlü ihtiyar bir baba olarak sevdirebilir (AN1:263; MA1:208).

L311.2. Zayıf ordulu kahraman strateji ile güçlü ordunun üstesinden gelir.

Köroğlu ve yiğitleri kendilerinden sayıca üstün olan Şah Sepit ordusunu Köroğlu'nun stratejisi ile yener (AN1:313; MA1:247).

M246. Dostluk antlaşması.

Köroğlu ile Mustafa birbirleriyle girdikleri mücadeleden sonra dost/kardeş olurlar (AN1:305; MA1:240).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Hünkâr, Mustafa'ya Övez'i getirme görevini verir (AN1:267; MA1:209).

Q10. Mükâfatlandırılmış işler.

Hünkâr, Mustafa'ya Övez'i getirdiği için beş yüz tümen altın ve kızını nikâhlayıp verir (AN1:267; MA1:218).

(T)Q102. Ödül olarak prenses.

Hünkâr, Övez'i getirene ödül olarak kızını vereceğini söyler (AN1:267; MA1:209).

R5. Savaş alanında yakalama.

Övez, savaş alanında boynuna kement takılıp yakalanır (AN1:269; MA1:213).

R110. Esirlikten kurtulma.

Övez, Köroğlu tarafından esirlikten kurtarılır (AN1:297; MA1:234).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu oğlu Övez'i Hünkâr'ın elinden kurtarır (AN1:297; MA1:234).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Övez savaş meydanında Hünkâr'ın adamları tarafından kaçırılır (AN1:269; MA1:213).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Köroğlu, Şir Hüda Pir sayesinde Mustafa'yı yener (AN1:303).

(T) V333. Müslüman olma.

Mustafa, Köroğlu ile savaştıktan sonra Müslüman olur (AN1:304).

W34. Sadakat/Bağlılık.

Övez, Köroğlu'na olan sadakatinden dolayı Hünkâr'a hizmet etmez (AN1:279; MA1:224).

W121. Korkaklık.

Köroğlu'nun üç adamı korkup kaleye geri döner (MA1:221).

Z64. Atasözleri.

Yarışı attan, mal toplamayı kırattan, yırtışı kurttan, savaşını mertten (MA1:219).

Z10.2. Bitiş formülleri.

İyi yetsin murada, kötü kalsın utanca, onlar kalıp ne olacak, herkes yetsin murada (AN1:315).

1.1.6. Hoşgeldi⁹

1. Övez'in Köroğlu'ndan Hanlığı Alması

Bir gün Övez, Köroğlu'na gelip; artık büyüdüğünü ve kendisinin de artık dinlenmesi gerektiğini bu yüzden kıratı, keskin kılıcı ve kırk yiğidin serdarlığını istediğini söyler. Köroğlu, ona; daha çok genç olduğunu söyleyince, Övez birkaç söz

⁹ AN2:4-71

söyleyip babasını ikna eder. Köroğlu, bilge biri olan Handan Bahadır'ın sözünden çıkmaması şartıyla Övez'e istediği şeyleri verip, onu han yapar.

Övez, istediklerini babasından aldıktan sonra, kırk yiğidiyle birlikte yurdunun hudutlarını dolaşmaya çıkar. Yiğitleriyle birkaç günlük yoldan sonra ejder ağzı denilen Veyennam sınırına gelir. Handan Bahadır, Övez'e; burada durmamaları gerektiğini dağın arkasında Veyennam'ın son şahı, Şah Sepit'in ordusunun olduğunu söylese de Övez, onu dinlemeyip oraya çadır kurduktur. Dinlenmek için durdukları bu yerde Övez, şarap içip iyice kendinden geçer. Fakat kırk yiğidi, tehlikenin yakınlarında olduğunu bildikleri için tedbirli davranıp, fazla içmezler (AN2).

2. Övez ve Kırat'ın Düşmana Esir Düşmesi

Dağın arkasında saldırmak için uygun zamanı kollayan Şah Sepit'in ordusu, Övez'in iyice sarhoş olduğunu görünce saldırıya geçer. Övez ve kırk yiğidine saldıran iki yüz bin kişilik bu ordu, sarhoş olup kendinden geçen Övez'i ve Kırat'ı tutsak eder. Kırk yiğit ise kendilerinden sayıca üstün olan bu orduyu yenemeyeceklerini anlayınca geri çekilmek zorunda kalırlar. Handan Bahadır'ı dinlemeyip kendi bildiğini yapan Övez, Kırat'la birlikte düşmana esir düşer ve Veyennam'a götürülür.

Bu olayın gerçekleştiği gün Ağayunus Peri bir rüya görür. Gördüğü rüyanın gerçek olup olmadığını öğrenmek için cadı duası okuyup tırnağına bakar. Tırnağına bakıp bütün olanları gören Ağayunus Peri, Köroğlu'na da olan biteni anlatır. Sabah olunca da kırk yiğit yaralanmış bir şekilde Övez ve Kırat olmadan Candibil'e döner (AN2).

3. Köroğlu'nun Övez ve Kırat'ı Kurtarmak İçin Yola Çıkması

Övez ve Kırat'ı esir veren ve yara bere içinde Candibil'e dönen yiğitler, Köroğlu'nun yanına gidecek yüzleri olmadığı için hiçbir yere uğramadan meyhaneye giderler. Olanları anlatmak için kimse Köroğlu'na gitmek istemeyince, en sonunda Handan Bahadır gelip durumu Köroğlu'na anlatır. Köroğlu, olanları bildiği için fazla şaşırılmaz. Yiğitler yaralarını sardıktan sonra Köroğlu yanlarına gelip Övez'i kurtarmak için yola çıkacağını, kendisiyle gelecek olanların yarına hazır olmasını ister.

Sabah olup Köroğlu hazırlıklarını bitirdikten sonra yiğitlerinin yanına gider. Kırk yiğidinden sadece on ikisi Köroğlu ile gitmeyi kabul eder. Köroğlu, kendisiyle gelmeyi

kabul eden on iki yiğidini alıp yola çıkar. Yola çıktıktan bir gün sonra Köroğlu ve yiğitleri savaşın olduğu yere gelirler. Köroğlu, Övez'in esir düştüğü yere bakıp hüzünlenir. Yol yorgunu olan yiğitler ise hemen orada uyumaya koyulurlar. Uykusu gelmeyen Köroğlu, Övez'i nasıl kurtaracağını düşünmeye başlar. Düşünüp de işin içinden çıkamayınca, Şir Hüda Pir'i çağırma kararı verir (AN2).

4. Köroğlu'nun Hoşgeldi Kalender Kılığına Girmesi

Övez'i kurtarmak için bir çıkar yol bulamayan Köroğlu, yardım etmesi için Şir Hüda Pir'i çağırır. Bir süre sonra Köroğlu'nun yanına gelen Şir Hüda Pir, ona; üzülmemesini Övez'in yaşadığını ve onu nasıl kurtaracağını anlatır. Köroğlu'na, buradan gittikten sonra Hoşgeldi Kalender olacağını ve Şah Sepit'in kalesine yiğitleriyle birlikte kalender kılığında gireceğini söyler. Saç ve sakallarının rengini değiştirmesi için de birisi ak birisi kara olmak üzere iki kuş tüyü verip gidecekleri yönü gösterdikten sonra ortadan kaybolur.

Köroğlu, Şir Hüda Pir'in verdiği kuş tüyleriyle kendisinin ve yiğitlerinin tiplerini değiştirdikten sonra yola çıkar. Kalenin yakınına varan Köroğlu ve yiğitleri, içinde dilenci kalenderlerin olduğu bir meyhaneye rastlar. Köroğlu, oradan haber almak için tek başına meyhaneye girer. Meyhanedekiler onu aralarına kabul etmeyip dövünce Köroğlu, hepsinin kafasını uçurur. Kalenderleri öldürdükten sonra yiğitlerini çağırır ve onların elbiselerini yiğitlerine giydirir. Kalender kılığına giren Köroğlu ve yiğitleri kalenin farklı kapılarından içeri girerler.

Şirvan kapısından selam vermeden giren Köroğlu, askerler tarafından yakalanıp şahın huzuruna çıkarılır. Şah Sepit, selam vermeden kapıdan girdiği için onun Köroğlu olduğunu iddia edince, Köroğlu da kendisinin Hoşgeldi Kalender olduğunu ve dilencilik yaptığını söyler. Buna inanmayan Şah Sepit, kalenderin Köroğlu olup olmadığını öğrenmek için Köroğlu'na esir düşen ve daha sonra da kaçan Şahberdi Şair'in getirilmesini emreder. Şahberdi Şair gelince karşısında duran kalenderin Köroğlu olduğunu söyler, ancak Köroğlu, kendisinin Hoşgeldi olduğunu Şah'a inandırınca Şahberdi Şair, Şah'ın adamlarından kırk kamçı yiyip çekip gider.

Şah Sepit, Köroğlu'nun Hoşgeldi olduğuna inandıktan sonra adamlarına onu güzel bir şekilde ağırlamalarını emreder. Köroğlu kendisine sunulan yemekleri yerken Kırat'a işkence yapıldığını görür ve Kırat'a hitaben birkaç söz söylemeye başlar. Kırat

Köroğlu'nun sesini duyunca çok yüksek bir sesle kişner. Bu durumu gören Şah'ın adamları hemen Şah'ın huzuruna varıp; kalenderin Köroğlu olduğunu Kırat'ın onun sesini duyunca kişnediğini haber verir. Şah Sepit, Hoşgeldi Kalender'i çağırıp bu durumu açıklamasını isteyince Hoşgeldi Kalender, bir zamanlar Köroğlu'na esir düştüğünde Kırat'ın bakıcılığını yaptığını Kırat'ın onun sesini tanıdığı için kişnediğini söyler. Kalenderin söylediklerine tekrar inan Şah, ona; eğer Kırat'a binebilirse onu kendisine hediye edeceğini söyler. Bunu duyan Hoşgeldi Kalender, Kırat'a biner ve etrafı dolaşmaya başlar. Kalenderin Kırat'a bindiğini gören Şah, Kırat'ı ona hediye eder (AN2).

5. Köroğlu'nun Övez'i Kurtarmak İçin Savaşması

Köroğlu, Hoşgeldi Kalender kılığında Kırat'ı Şah Sepit'ten aldıktan sonra Şah'a; kendileri için biraz atçılık oyunu yapmak istediğini ancak bunu yapmak için de keskin bir kılıca ihtiyacı olduğunu söyleyince Şah, istediği kılıcı kendisine verir.

Köroğlu istediği kılıca da kavuşunca at üstünde onlara çok güzel bir gösteri yapar. Yaptığı hareketlerin sıradan birisinin yapamayacağını anlayan Şah ve adamları, onun Köroğlu olduğuna kesin kanaat getirirler. Şah, Köroğlu'nu öldürmek için sarayın içine ve dışına ordular yığdıktan sonra, Övez'in getirilip asılmasını emreder. Övez getirilip darağacına çekileceği sırada Köroğlu etrafına bakıp yiğitlerinin gelmiş olduğunu görür ve Övez'i kurtarır. Övez'i sağlama aldıktan sonra Kırat'ıyla önlerinde duran ordunun üstünden uçar ve Şah'ı saklandığı yerde bulup öldürür. Yiğitleriyle büyük bir mücadeleye girişen Köroğlu, kalenin içinde hiç kimseyi sağ bırakmaz. Herkesin öldüğünü gören yiğitler, Şah'ın hazinesini talan etmeye kalkışınca Köroğlu buna izin vermez (AN2).

6. Köroğlu'nun Yaralanması ve Candıbil'e Dönmeleri

Köroğlu ve yiğitleri kalenin içini fethedince dışardaki orduların içine korku düşer ve kaçmaya başlarlar. Orduların kaçtığını gören yiğitler peşlerinden gider, ancak Köroğlu; "kaçanı kovucu olma" deyip yiğitlerine seslense de onlara sesini duyuramaz. Bu esnada arka tarafta hendek kurup pusuda yatmakta olan küçük bir ordu Köroğlu'nun tek başına kaldığını görünce onu hedefleyip beş yüz ayaklı tüfek atırır. On sekiz yerinden yara alıp atından düşmeyen Köroğlu, onların üstüne gider ve hepsini öldürür.

Kaçanların peşinden giden yiğitler, geri dönünce Köroğlu'nun yaralanmış olduğunu görür ve hemen Candibil'e doğru yola koyulurlar.

Bir süre yol aldıktan sonra Kayser pınarına gelen Köroğlu ve yiğitleri biraz dinlenmek için mola verirler. Köroğlu, durumu ağır olduğu için kendisinin mola vermeyeceğini ve bir an önce Candibil'e varması gerektiğini söyleyip yola devam eder. Bu sırada Candibil'de bir tepeye çıkıp Köroğlu'nun yolunu gözleyen Ağayunus Peri, onun tek başına döndüğünü görünce Övez'i kurtaramayıp savaştan kaçtığını zanneder ve onu karşılamaya gitmez. Ağayunus'un kendisini karşılamaya gelmediğini gören Köroğlu, eve gitmeyip meyhanesine gider. Ağayunus Peri, bir süre sonra onun yaralı olduğunu duyunca gidip onu eve getirir.

Köroğlu'nun durumunun çok ağır olduğunu gören Ağayunus Peri, Şir Hüda Pir'in, Köroğlu yaralandığında yaralarını iyileştirmesi için kendisine bir mendil verdiğini hatırlar ve gidip sakladığı o mendili getirir. Yaraları, Şir Hüda Pir'in verdiği mendille temizlenen Köroğlu, hemen iyileşince arkasından gelen yiğitlerinin de yaraları o mendille temizlenir ve iyileşir. Herkes iyileştikten sonra, Köroğlu bir toy düzenleyip, bu durumu kutlar (AN2).

Motifler

B41.2. Uçan at.

Kırat, Şah Sepit'i koruyan ordunun üstünden uçup ona ulaşır (AN2:53).

(T)B214.1.13. Ağlayan at.

Kırat tutsakken Köroğlu ile karşılaştığında ağlamaya başlar (AN2:39).

(T)B291.4.4. Haberci olarak turna.

Ağayunus Peri, Köroğlu'ndan haber almak için turnaların ayağına bir hat yazıp gönderir (AN2:29).

B312.5. Yardımcı güçlü at yakalanır.

Kırat, Şah Sepit'in adamları tarafından yakalanıp Veyennam'a götürülür (AN2:9).

B575. Erkeğin yardımcısı olan sadık hayvan.

Kırat o kadar sadıktır ki Köroğlu'ndan başkasını sırtına bindirmez (AN2:37).

C422. Belli bir kişinin kimliğini açığa çıkarma yasağı.

Köroğlu, yiğitlerine Övezi kurtarana kadar kendisine Hoşgeldi demelerini tembihler (AN2:21).

D40. Bir başka kişinin suretine dönüşme.

Köroğlu ve yiğitleri Şir Hüda Pir'in verdiği sihirli tüy sayesinde başka kişilerin suretine dönüşür (AN2:199).

D1021. Sihirli tüy.

Şir Hüda Pir, Köroğlu ve yiğitlerinin kılıkklarını değiştirmeleri için iki sihirli kuş tüyü verir (AN2:199).

D1069.1. Sihirli mendil.

Ağayunus Peri, Şir Hüda Pir'in verdiği mendil ile Köroğlu ve yiğitlerinin yaralarını temizleyince yaraları iyileşir (AN2:69).

D1812.3. Geleceği öğrenme araçları.

Ağayunus Peri tırnağına bakıp peri duası okuduktan sonra, Övez ve Kırat'ın düşman eline düştüğünü görür (AN2:11).

F950. Olağanüstü tedavi etme.

Köroğlu ağır yaralandığında Şir Hüda Pir'in verdiği mendille yarası temizlenince hemen iyileşir (AN2:69).

F1068. Realist rüya.

Ağayunus Peri, Övez ve Kırat'ın düşman eline düşmesini rüyasında görür (AN2:9).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Köroğlu Övez'i Şir Hüda Pir'in verdiği akılla kurtarır (AN2:9).

J154.0.1. Babanın nasihati.

Köroğlu, Övez'e Handan Bahadır'ın sözünden çıkmamasını nasihat eder (AN2:7)

J652. Uyarılara karşı dikkatsizlik.

Övez, Handan Bahadır'ın uyarılarını dikkate almayıp Kayser Pınarında çadır kurduktur (AN2:9).

K522. Hileyle ölümden kaçma.

Şah Sepit, Köroğlu'nu öldürmek istediğinde, Köroğlu hile ile Şahı kandırıp ölümden kurtulur (AN2:27).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Köroğlu, Şah Sepit'e yalan söyleyip kendisini Hoşgeldi Kalender olarak tanıtır (AN2:27).

K1827. Kutsal adam gibi kılık değiştirme.

Köroğlu ve yiğitleri Övez'i kurtarmak için kalender kılığına girer (AN.19).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Şah Sepit, Hoşgeldi Kalender'e Kırat'a bine bilirse atı kendisine vereceğini söyler (AN2:37).

M201.7. Düşmanla yapılan anlaşmanın teyit edilmesi.

Hoşgeldi Kalender, Şah'ın kendisine atı verdiği dair taşlı mühür basılmış ahname hazırlatır (AN2:37).

P16. Kralın hakimiyetinin sonu.

Köroğlu, Şah Sepit ve ordularını yok edip hakimiyetine son verir (AN2:53).

P12.1. Zalim kral.

Şah Sepit Övez'i asıp, Köroğlu'nu da öldürmek ister (AN2:47).

P14. Kralların özel uygulamaları.

Şah Sepit'e göre, darağacındaki adam bir kişinin yüzüne bakarsa baktığı kişi onun ortağı kabul edilip asılacağı için Övez darağacındayken kimsenin yüzüne bakmak istemez (AN2:49).

P234.3. Babanın sözünü dinlememe.

Köroğlu Övez'e Handan Bahadır'ın sözünden çıkmamasını söylemesine rağmen Övez denileni yapmaz ve tutsak düşer (AN2: 9).

P551. Ordu.

Şah Sepit'in iki yüz kırk bin kişilik ordusu Övez ve kırk yiğide saldırır (AN2:9).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Övez, Şah Sepit'in adamları tarafından Veyennam'a kaçırılır (AN2:9).

R5. Savaş alanında yakalama.

Şah Sepit'in adamları, Övez'i savaş alanında yakalayıp derdest eder (AN2:9).

R110. Esirlikten kurtulma.

Köroğlu, Övezi Şah Sepit'in elinden kurtarır (AN2:53).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu Övez'i Şah Sepit'in elinden kurtarır (AN2:53).

U110. Aldatmanın ortaya çıkması.

Şah Sepit, Hoşgeldi Kalender'in Köroğlu olduğunu anlayınca ordularını çağırıp etrafını çevirtir (AN2:47).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Köroğlu, Övez'i kurtarmak için Şir Hüda Pir'inden yardım ister (AN2:19).

W33.1. Kötü bir şekilde yaralanan savaşı dövüşmeye devam eder.

Köroğlu on sekiz yerinden yaralanmasına rağmen üzerine gelen orduyu yok eder (AN2:57).

Q421. Başını uçurarak cezalandırma.

Köroğlu kendisini döven kalenderlerin başlarını uçurarak öldürür (AN2:21).

Z64. Atasözleri.

Erin eri, kadının eri, kadından beri (AN2:15).

Kara karga kendi yavrusunu akça yavrum diye severmiş (AN2:47).

Bin kargaya bir taş (AN2:55).

1.1.7. Övez Evlenen¹⁰**1. Köroğlu'nun Övez'i Evlendirme Kararı Alması**

Bir gün Ağayunus Peri, Köroğlu'na; Övez'in evlenme yaşının geldiğini, babası olarak onu evlendirmesi gerektiğini söyleyince, Köroğlu, Ağayunus Peri'den; Övez için uygun kızın nerede olduğunu bulması için dua okuyup tırnağına bakmasını ister. Ağayunus Peri, ona; acele etmemesini, öncelikle il halkını çağırıp, bu konuyu onlarla istişare etmesini söyler.

¹⁰ AN2:74-121; MA1:251-283

Yemekler hazırlatan Köroğlu, halkının ileri gelenleriyle bu konuyu görüşür. Yurdun belirli yerlerinden gelen bu hanlar, Övez için uygun kızın onlarda olmadığını söyleyince, Köroğlu, Ağayunus Peri'ye istişareden bir şey çıkmadığını haber verir. Köroğlu'nu yanına çağırın Ağayunus Peri, kendisine; Övez için uygun olan kızın halkının arasında olmadığını, o kızın Gürcistan'da Leke Padişah'ının ortanca kızı Gülruh olduğunu söyler (AN2; MA1).

2. Köroğlu'nun Yiğitlerinin Leke Padişah'a Görücü Olarak Gitmesi

Köroğlu, Övez için uygun olan kızın Gürcistan'da olduğunu Ağayunus Peri'den duyduktan sonra, düşünceli bir şekilde meyhaneye, yiğitlerinin yanına gider. Köroğlu'nun düşünceli olduğunu gören yiğitleri, sebebini sorunca, Köroğlu onlara olan biteni anlatır. Olanları duyan Sapar Köse, yanına yedi sekiz yiğit alıp, Leke Padişaha görücü olarak gitmek için Köroğlu'ndan izin ister. Köroğlu, istediği izini verince, Sapar Köse yanına aldığı yiğitlerle birlikte yola çıkar.

Birkaç günlük yolun ardından Gürcistan'a varan yiğitler, Padişah'ın huzuruna çıkmak için saraya gider. Padişah, onları üç gün ağırladıktan sonra, dördüncü gün huzuruna çağırır. Huzura gelen Sapar Köse ve yiğitleri, Padişah'a; Köroğlu'nun yiğitleri olduklarını ve Candıbil'den kızı Gülruh'a görücü olarak geldiklerini söyler. Bu duruma çok sinirlenen Padişah, gelen yiğitleri adamlarına kırbaçlattıktan sonra, onlara verecek kızlarının olmadığını söyleyip, huzurundan kovar (AN2; MA1).

3. Gülruh'u Getirmek İçin Köroğlu'nun Tek Başına Yola Çıkması

Sapar Köse ve yiğitler Gürcistan'dan eli boş dönünce, Köroğlu kendisinin gitmesi gerektiğini anlar ve hazırlıklarını tamamladıktan sonra yola çıkar. Birkaç gün yol giden Köroğlu, bir nehrin kıyısına gelir. Bir türlü nehrin karşısına geçemeyince biraz dinlenmek için bir ağacın altına uzanır (AN2; MA1). Uzandığı yerde uykuya dalan Köroğlu, rüyasında Şir Hüda Pir'i görür. Şir Hüda Pir, ona; buradan gittikten sonra bir toya rast geleceğini, o toyda ozanlıkta, güreşte ve at yarışında başarılı olduktan sonra, oradan ayrılıp Gülruh'un bağbanı Sansar Baba'yı bulması gerektiğini söyler.

Köroğlu uyanınca rüya gördüğünü anlar ve Şir Hüda Pir'in dediklerini yapmak için hemen yola koyulur. Bir süre yol giden Köroğlu, Şir Hüda Pir'in dediği toya gelir. Orada yapılan müsabakalara katılır ve bütün müsabakaları kazanır. Müsabakaları kazanan Köroğlu, ödül olarak beş yüz tümen altın alıp, yoluna devam eder (AN2).

MA1’de ise Köroğlu, dinlenmek için uzandığı yerde o gece şafak sökene kadar uyur. Uyanıp tekrar yola düşen Köroğlu, yaşlı bir adama rastlar. Yaşlı adamla sohbet edip niçin yola çıktığını anlatınca, yaşlı adam kendisine; Leke Padişah’ı çok iyi tanıdığını, Gülruh’u almak istiyorsa onun bağbanı Sansar Baba’yı bulması gerektiğini söyler. Yaşlı adamdan bu bilgileri alan Köroğlu, ona teşekkür edip ayrılacağı zaman, yaşlı adam kendisini gideceği toya davet eder. Köroğlu onu kırmayıp davetine icabet eder. Yaşlı adamla toya gelen Köroğlu, orada yapılan müsabakalara katılır ve ozanlıkta, güreşte ve at yarışında birinci olup beş yüz tümen altın kazanır. Toyda iyice eğlenen Köroğlu kazandıklarını da alıp, tekrar yola koyulur (MA1).

Birkaç zaman daha yol giden Köroğlu, en sonunda gelip Sansar Baba’yı bulur. Sansar Baba’ya; Gülruh’u kaçırmak için geldiğini ve kendisinin de ona yardım etmesi gerektiğini söyleyince, Sansar Baba, ona bir şartla yardım edeceğini söyler ve ondan, Leke Padişah’ının memleketinden kaçabilmek için maddi destek ister. Köroğlu, müsabakalardan kazandığı beş yüz tümen altını kendisine verir (AN2; MA1).

4. Köroğlu’nun Gülruh’u Kaçırması

Köroğlu’ndan altınları alan Sansar Baba, kaçmak için bütün hazırlıklarını yaptıktan sonra, ona; saraya girdiğinde kızı kaçırabilmesi için önce Hobnuşan adında ki cadı yengesini ikna etmesi gerektiğini, aksi takdirde o cadının onu bir ağaca dönüştüreceğini söyleyip oradan hemen kaçır. MA1’de ise Hobnuşan, Gülruh’un annesi olarak geçer.

Sansar Baba gittikten sonra, Köroğlu sarayın içine girebilmek için etrafı dolaşmaya başlar. Bulduğu bir su deliğinden saraya girmeyi başaran Köroğlu, birkaç odadan geçtikten sonra, Gülruh’un odasını bulur. O esnada Hobnuşan adlı cadı da uyumakta olan Gülruh’un başucunda birisini görünce hemen oraya doğru gider. Gülruh’un odasına gelen Hobnuşan, karşısında Köroğlu’nu görünce, ne yapacağını bilemez hale gelir ve onunla tanışmak ister.

Hobnuşan cadı, Köroğlu ile bir süre konuştuktan sonra ona kanı ısınır ve onunla kardeş olur. Köroğlu artık kardeş olduğu Hobnuşan’dan Gülruh’u kaçırması konusunda yardım isteyince, Hobnuşan ilk başta biraz tereddüt etse de daha sonra Köroğlu’nu kırmaz ve Gülruh’u sihirle uyutup Köroğlu’na verir (AN2; MA1).

5. Köroğlu'nun Gülruh'u Candibil'e Getirip Övez İle Evlendirmesi

Hobnuşan'ın yardımıyla kızı alan Köroğlu, Candibil'e doğru yola koyulur (AN2; MA1). Köroğlu, birkaç gün yol aldıktan sonra, yorganlara sarıp atının arkasında götürdüğü Gülruh'un, atın sarsmasından dolayı açılan yüzünü görür. Gördüğü bu güzellik karşısında kendinden geçen Köroğlu, Gülruh'u kendine alma gibi kötü bir düşünceye kapılınca, gaipten bir ses duyar ve hemen bu kötü düşüncesinden dönüp tövbe eder (AN2).

Yoluna devam edip kızı Candibile getiren Köroğlu, uyanması için Hobnuşan'ın verdiği ilacı Ağayunus Peri'ye verip, onu uyandırmasını ister. Ağayunus'un ilacı koklatmasıyla kendine gelen Gülruh, nerede olduğunu sorar. Köroğlu, kendisini kaçırıp Candibil'e getirdiğini ve oğlu Övezcan'la evlendireceğini söyleyince, Gülruh, Övezcan ismini beğenmeyip kendisi gibi yiğit ve güçlü biriyle evlenmek istediğini söyler. Köroğlu, ona; Övezcan'la birlikte kırk yiğidinin de olduğunu, hangisini isterse onunla evlendirebileceğini söyleyip, sırayla hepsini ona gösterir. Gülruh, içlerinden sadece Övezcan'ı beğendiğini söyleyince, Köroğlu bu duruma çok sevinir ve hemen nikahlarını kıyıp, on gün sürecek olan bir düğün yapar (AN2; MA1).

Motifler

D1710. Sihirli güçlere sahip olma.

Hobnuşan sihirli güçlere sahip olan bir kadındır (AN2:99; MA1:268).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu'nun rüyasına gelen Şir Hüda Pir, ona nelerle karşılaşacağını bildirir (AN2:89).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Gülruh çok güzeldir (AN.101).

G200. Büyücü/cadı.

Hobnuşan büyülü bir kadındır (AN2:99; MA1:268).

H331.6. Talip olma mücadelesi: güreş.

Köroğlu, katıldığı toydaki güreşi kazanır (AN2:91; MA1:263).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Sapar Köse görücü olma görevini üstlenir (AN2:79; MA1:254).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Gülruh'u kaçırmada Hobnuşan'ın Köroğlu'a yardım etmesi (AN2:101; MA1:273).

H1594. Koşu yarışı.

Köroğlu'nun atı müsabakada katıldığı koşu yarışını kazanır (AN2:91; MA1:263).

(T)J151.6. Veli kişiden öğrenilen bilgi.

Köroğlu Gülruh'u almak için yapması gereken şeyleri Şir Hüda Pir'den öğrenir (AN2:89).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Köroğlu Sansar Baba'dan Gülruh'u kaçırma konusunda akıl alır (AN2:99; MA1:268).

Yolda karşılaştığı yaşlı adam Köroğlu'na Gülruh konusunda akıl verir (MA1:259).

J155. Kadınların Verdiği Akıl.

Ağayunus Peri, Köroğlu'na Övez'i evlendirmesi gerektiğini söylemesi (AN2:75; MA1:251).

Ağayunus Peri, Övez için en uygun kızın kim olduğunu Köroğlu'na söylemesi (AN2:75; MA1:252).

M246. Dostluk antlaşması.

Köroğlu, Hobnuşan ile dost/kardeş olur (AN2:107; MA1:272).

M302.4.2. Fal baktırma.

Toydakilerin hangi atın daha önce geleceğini bilmek için fal baktırmaları (MA1:260).

(T) N823. Yardımcı olarak baba.

Köroğlu Övez için Gülruhu kaçıtır ve onları muratlarına erdirir (AN2:107; MA1:273).

P320. Misafirperverlik.

Köroğlu yol üstünde rastladığı toyda çok iyi bir şekilde ağırlanır (AN2:89; MA1:260).

R10. Kaçırma.

R10.1. Prens (kız) kaçırma.

Köroğlu, Gülruh'u kaçıtır (AN2:107; MA1:273).

T100. Evlenme.

Övez ile Gülruh evlenir (AN2:117; MA1:280).

T130. Evlenme adetleri.

(T)T130.2. Görücü gitme.

Sapar Köse ve beraberindeki yiğitler, Övez' Leke Şah'ın kızını almak için görücü giderler (AN2:79; MA1:254).

T133. Evlilik için yolculuk.

Köroğlu, Övezcan'ı evlendirmek için yolculuğa çıkar (AN2:85; MA1:257).

T135. Düğün töreni.

Övez ile Gülruh'un düğünleri yapılır (AN2:117; MA1:280).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Şir Hüda Pir Köroğlu'nun rüyasına gelip ona yol gösterir (AN2:89).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Övezcan ile Gülruh'un nikahı kıyılır (AN2:117; MA1:280).

Z10.2. Bitiş formülleri.

İyi yetsin murada, kötü kalsın utanca, onlar kalıp ne olacak, herkes yetsin murada (AN2:121).

Z64. Atasözleri.

Cihanın eyvanı geniş, halı yetmez (AN2:93).

İhlasa murat demişler (MA1:271).

Dikili taşın ağırlığı olmaz (MA1:265).

İl onaylarsa atını kes (MA1:262).

Tavsiyeli toy dağılmaz (MA1:254).

Versen elinden vermesen yolundan (MA1:254).

Atılan ok geri dönmez (AN2:81; MA1:254).

Bal tatlı bala baldan tatlı (MA1:251).

Danışmalı don kısa olmaz (MA1:251).

Deliden doğru haber (MA1:273).

Ayıpsız bir adam olmaz (MA1:255).

1.1.8. Ayçemen¹¹

1. Köroğlu'nun Övez'i Evlendirmek İstemesi

Övez evlenme çağına gelince Köroğlu onu evlendirmek için kız aramaya başlar. Bir gün, Yakup adlı bir bezirgâna rast gelen Köroğlu, ondan gittiği şehirlerde Övez için güzel bir kız bakmasını ister. Günü gelip ticaret için yola çıkan Yakup bezirgân ticaretini tamamlayıp dönüş yolunda Hacıazım Yurdu'na uğrayınca o yurdun Alisultan adlı hanının Ayçemen adlı dünyalar güzeli kızını görür. Ayçemen'in güzelliğini gören Yakup bezirgân hiç vakit kaybetmeden Candıbil'e döner ve Köroğlu'na bu güzel kızın haberini verir (AN2).

2. Övez'in Ayçemen'i Almak İçin Yola Çıkması

Bezirgândan Ayçemen'in haberini alan Köroğlu, kızını almak için gideceğini söyleyince Övez, kendisi gitmek için izin ister. Köroğlu Övez'e, yanına Tebli Bahadır ve yüz yiğit alması karşılığında izin verir.

Övez, yanına Tebli Bahadır ve yüz yiğidi alıp yola çıkar. Birkaç gün yol aldıktan sonra Hacıazım Yurdu'na yakın bir yerde sekiz yüz kişilik bir orduyla karşılaşırlar. Övez ve beraberindeki yiğitler karşılıklarına çıkan bu orduyla amansız bir şekilde savaşır. Ancak cadılardan oluşan bu ordu, Övez'in yetmiş yiğidini şehit edince Övez ve yiğitleri bunları yenemeyeceklerini anlar ve bir dağın tepesine çekilirler (AN2).

3. Övez'in Zindana Atılması

Cadılardan oluşan ordu karşısında yenilgiye uğrayan ve yetmiş yiğidini şehit veren Övez, Ayçemen'i almanın başka bir yolunu bulmak için Tebli Bahadır ve yiğitlerini orda bırakıp tek başına şehre gelir. Şehirde Ayçemen'in sarayını bulup bağından içeriye girmeye çalışınca, bağban onu yakalar ve kim olduğunu sorar. Övez Ayçemen'e âşık olup geldiğini söyleyince bağban onu bir ağaca bağlayıp Ayçemen'e, bağına birisinin girdiğini haber verir.

---

¹¹ AN2:124-183

Haberi alan Ayçemen, gelenin kim olduğunu öğrenmek için kızlarından birisini gönderir. Giden kız, Övez'den bilgi alamayınca Ayçemen gelenin kim olduğunu merak eder ve bu sefer kendisi dışarı çıkar. Bir ağacın arkasına saklanan Ayçemen, Övez'in kendisine âşık olup geldiğini anlar ve aşığının sabrını sınamak için onu zindana atar.

Övez'i zindana atan Ayçemen, o gece rüyasında Hz. Ali'yi görür. Hz. Ali kendisine Övez'in hak aşığı olduğunu ve onu zindandan çıkarması gerektiğini söyleyince, Ayçemen sabah uyanır uyanmaz gidip Övez'i zindandan çıkarıp sarayına getirir (AN2).

4. Övez ve Tebli Bahadır'ın Ayçemen'i Almak İçin Mücadele Etmeleri

Övez, Ayçemen'le birlikte sarayda sefa içinde yaşarken Tebli Bahadır onu merak edip yanındaki yiğitlerle birlikte şehre gelir. Bu esnada Ayçemen'in bağbanı da Övez'in saraya girip üç gün çıkmadığını görünce gidip Alisultan'a olan biteni anlatır. Alisultan hemen iki adamını gönderip o yiğidi bulup getirmelerini emreder.

Şehre giren Tebli Bahadır ise bir yolunu bulup saraya girer ve Övez'i aramaya başlar. Tam Övez'i bulup hasret giderdikleri esnada Sultan'ın adamları gelip Övez'i almak istediklerini söyler. Övez, yerine Tebli Bahadır'ı gönderip durumu sultana açıklamasını ister. Tebli Bahadır, sultanın huzuruna çıkıp; Köroğlu'nun yiğitleri olduklarını ve kızı Ayçemen'i Övez'e istemeye geldiklerini söyleyince sultan, kızını alabilmeleri için bazı şartlarının yerine getirmeleri gerektiğini bu şartlarının; at yarıştırmak, güreşmek ve cadılardan oluşan ordusuyla savaşmak olduğunu, bunlardan galip geldikleri zaman kızı alabileceklerini söyler. Tebli Bahadır, hazırlanmaları için sultandan üç gün mühlet isteyip huzurundan ayrılır.

Sultan, bu üç gün içinde müsabakalar için tüm hazırlıkları bitirdikten sonra dördüncü gün müsabakalar başlar. Övez ve Tebli Bahadır bu müsabakalardan at yarışı ve güreşi kazanır. Ancak sıra cadı ordusuyla savaşmaya geldiğinde Tebli Bahadır Övez'e, bu savaşta Köroğlu'ndan yardım almaları gerektiğini söylemesine rağmen Övez, onu dinlemeyip savaşa girer. Bu zorlu savaşta Övez ve Tebli bahadır kalan otuz yiğitlerini de şehit verince geri çekilmek zorunda kalırlar (AN2).

5. Köroğlu'nun Yardıma Gelmesi ve Ayçemen'i De Alıp Yurda Dönmeleri

Övez, Cadı ordusuyla yaptığı savaşta kalan otuz yiğidini de şehit verince Tebli Bahadır ile birlikte bir dağın tepesine çekilir. Tebli Bahadır, Köroğlu'nu yardıma çağırmak için Övez'i orada bırakıp, Candibil'e doğru yola çıkar.

Candibil'de ise Övez'in dönmesini bekleyen Köroğlu, kırk gün geçip Övez dönmeyince yanına kırk yiğidini de alıp Hacıazım Yurdu'na doğru yola çıkar. Yolda Tebli Bahadır ile karşılaşan Köroğlu, olan biteni ondan öğrendikten sonra yiğitleriyle birlikte yola devam edip Övez'in yanına varır.

Köroğlu, Sultanın cadı ordusuyla savaşmadan önce ona bir hat gönderir. Sultan Köroğlu'nun gönderdiği hatta cevaben; şartlarının hâlâ geçerli olduğunu kızını almak istiyorlarsa cadı ordusunu yenmeleri gerektiğini söyler. Sultandan bu cevabı alan Köroğlu, cadı ordusuyla girdiği savaşı kazanır ve Ayçemen'i Övez'e alır.

Ayçemen'in babası, onları Candibil'e göndermeden önce bir toy düzenleyip, Ayçemen ile Övez'in düğünlerini yapar. On gün süren düğünün ardından Köroğlu, Ayçemen'in babasından izin isteyip hep birlikte Candibil'e dönerler. Candibil'e döndükten sonra tekrar bir toy düzenleyen Köroğlu, yedi gün sürecek bir düğün daha yapıp onları muratlarına erdirir (AN2).

Motifler

B599.2. İnsanın imtihanı geçmesinde hayvanlar yardımcı olur.

Övez, Ayçemen'i almak için yapılan koşuda Kırat sayesinde kazanır (AN2:161).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu, Övez'in başından geçenleri ve zor durumda olduğunu rüyasında görür (AN2:165).

Hz. Ali, Ayçemen'in rüyasına girer ve ona Övez'in onun hak aşığı olduğu söyler (AN2:145).

Şir Hüda Pir Övez'in rüyasına gelip, onun kurtulacağını söyler (AN2:173).

Şir Hüda Pir Köroğlu'un rüyasına gelip, cadılarla olan savaşını kazanacağını müjdeliler (AN2:179).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Ayçemen çok güzeldir (AN2:125).

F873. Olağanüstü ordu.

Alisultan'ın cadılardan oluşan olağanüstü ordusu (AN2:133).

(T) G300. Cadı ordusu.

Övez ve yiğitleri Ayçemen'i almak için cadı ordusu ile savaşır (AN2:133).

H220. Çetin sınavlar.

Alisultan, Ayçemen'i almak isteyen Övez'i çetin sınavlara tabi tutar (AN2:159).

H331.2. Müsabakayla evlilik imtihanı.

Alisultan, kızını almak isteyen Övez'i müsabakalarla imtihan eder (AN2:159).

H331.6. Talip olma mücadelesi: güreş.

Ayçemen'i almak için yapılan güreşte Övez'in yiğidi Tebli Bahadır birinci gelir (AN2:161).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Övez, Ayçemen'i alma görevini babasından gönüllü olarak ister (AN2:127).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Köroğlu, cadı ordusunu yenmesi için Övez'e yardım eder (AN2:179).

H1594. Koşu yarışı.

Ayçemen'i almak için yapılan yarışta Övez'in atı birinci gelir (AN2:161).

(T)J151.6. Veli kişiden öğrenilen bilgi.

Köroğlu cadılarla olan savaşını kazanacağını Şir Hüda Pir'den öğrenir (AN2:179).

Övez, kurtulacağını Şir Hüda Pir'den öğrenir (AN2:173).

P555. Savaşta yenilgi.

Övez ve yiğitleri cadı ordusu karşısında yenilgiye uğrayıp geri çekilir (AN2:133).

R41.3. Zindana hapsedme.

Ayçemen, Övez'i zindana hapseder (AN2:145).

Q10. Mükâfatlandırılmış işler.

Köroğlu, cadı ordusunu yendikten sonra mükâfat olarak Ayçemen'i alır (AN2:183).

Q102. Ödül olarak prenses.

Alisultan, söylediği üç şartı yerine getirmeleri karşılığında kızını vereceğini söyler (AN2:159).

R45. Dağda esaret (mağara, çukur, tepe).

Övez cadılarla yaptığı savaşı kaybedince dağın tepesine çekilip orada hapsolür (AN2:161).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu, Övez'i zor durumdan kurtarır (AN2:175).

T11.1. Sadece bahsedilmekten ve tanımlanmaktan dolayı âşık olma.

Bezirgânın gelip Ayçemen'den bahsetmesi üzerine Övez Ayçemen'e âşık olur (AN2:127).

T30. Âşıkların karşılaşması.

Övez ve Ayçemen zindanda karşılaşırlar (AN2:147).

T42. Âşıkların konuşması.

Övez ve Ayçemen ilk kez zindanda birbirleriyle konuşurlar (AN2:147).

T96. Âşıklar birçok maceradan sonra yeniden bir araya gelir.

Ayçemen ve Övez birbirinden ayrı düştükten sonra Köroğlu'nun yardımıyla tekrar birbirlerine kavuşurlar (AN2:183).

T100. Evlenme.

Övez ve Ayçemen evlenir (AN2:183).

T130. Evlenme adetleri.**(T)T130.1. Dünür olma.**

Köroğlu, Alisultan'la dünür olur (AN2:181).

T133. Evlilik için yolculuk.

Övez, Ayçemen'i almak için yola çıkar (AN2:129).

T135. Düğün töreni.

Ayçemen'in babası, kızı ile Övez'in düğününü yapar (AN2:183).

Köroğlu, Övez ile Ayçemen'in düğününü yapar (AN2:183).

V50. Dua.

Övez dağda mahsur kaldığında Allah'a dua eder (AN2:173).

(T)V56. Namaz.

Köroğlu yola çıkmadan önce namazlarını kılıp öyle yola çıkar (AN2:165).

Övez dağda mahsur kaldığında namazını kılıp Allah'a dua eder (AN2:173).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Şir Hüda Pir Övez'in rüyasına gelip, onun kurtulacağını söyler (AN2:173).

Şir Hüda Pir Köroğlu'un rüyasına gelip, cadılarla olan savaşını kazanacağını müjdelere (AN2:179).

Hz. Ali, Ayçemen'in rüyasına girer ve ona Övez'in onun hak aşığı olduğu söyler (AN2:145).

W33. Kahramanlık.

Köroğlu cadı ordusunu yener (AN2:179).

1.1.9. Servican¹²

1. Şah Sepit'in Köroğlu'nun Kalesine Saldırması

Hünkâr şahın, Servican adlı dünyalar güzeli bir kızı olup, şah bu kızını gözünden bile sakınmaktadır. Kimsenin ona ulaşmasını istemeyen Şah, köşkünün etrafına kat kat duvarlar ördürüp, onu orada tutar. Yedi iklimde hüküm süren Hünkâr Şah, bir tek Candibil'e sözünü geçiremediği için her gün deliye dönmekte ve bir çözüm yolu bulamadığı için de el mahkûm oturmaktadır. Yine bir gün aklına Köroğlu düşünce hiddetlenip, en iyi serdarlarından Şah Sepit'i kalabalık bir ordu ile Candibil'in üzerine gönderir. Gönderdiği bu ordudan Köroğlu'nun kalelerini yağmalamalarını ister (MA1).

Bir gün Köroğlu, yanına birkaç yiğidini de alıp ava çıkınca, Sapar Köse ve Övez'i yurda göz kulak olması için bırakır. Köroğlu ava gittikten sonra iki koyun kestirip, meyhanede keyif süren Sapar Köse, dışardan bazı seslerin geldiğini duyunca ne olduğunu anlamak için dışarı çıkar. Kapıya çıkan Köse, çiftçilerin yara bere içinde

¹² AN2:186-219; MA1:369-388

olduklarını görüp, onlardan olan biteni öğrenmeye çalışır. Çiftçilerden biri, ona; Hünkâr'ın serdarlarından Şah Sepit'in kalelerine saldırdığını ve bazılarını da esir alıp götürdüğünü söyleyince, diğer yiğitler ve Övez, hemen peşlerinden gitmek için ayaklanırlar. Sapar Köse, onları durdurup, düşmanın peşinden gitmeden önce, Köroğlu olmadığı için Ağayunus Peri'ye danışmayı uygun görür ve Ağayunus Peri'nin yanına gider (AN2; MA1).

2. Sapar Köse ve Övez'in Şah Sepit'le Savaşması

Kalelerine olan saldırı hakkında Ağayunus Peri ile görüşen Sapar Köse, onun tavsiyesi üzerine kendisi ve Övez baş olup, topladıkları diğer yiğitlerle birlikte düşmanın peşine düşer. Yola çıktıktan bir zaman sonra düşman ordusuna yetişen Köse ve Övez, onların sayıca üstün olduklarını görünce, Köroğlu'nun savaş taktiklerinden birisini uygulamaya karar verip, hemen işe koyulurlar. Yanına aldığı birkaç yiğitle dağın arkasından ordunun önüne çıkan Sapar Köse, Övez'in de arkadan saldırmasıyla harekete geçer ve ortalarına aldıkları Şah Sepit'in ordusunu bozguna uğratırlar. Ordusunun bozguna uğradığını gören Şah Sepit ise, birkaç adamıyla birlikte savaş meydanından kaçır (AN2; MA1).

3. Övez'in Esir Düşmesi

Köroğlu'nun taktiğini uygulayıp düşmanı dağıtan Sapar Köse ve Övez, esirleri kurtarıp ganimetleri topladıktan sonra, gösterdikleri bu üstün başarıyı şarap içerek kutlarlar. Övez şarabı biraz fazla kaçırınca, ellerinden kaçan Şah Sepit'i yakalamak için, peşinden gitme kararı alır. Sapar Köse onu bu kararından döndürmeye çalışır başaramayınca kendisi de birkaç yiğitle birlikte Övez'in peşinden gitmek zorunda kalır.

Bu olanlardan habersiz olan Hünkâr Padişah, Şah Sepit'in dönmediğini görünce, arkasından bir ordu daha hazırlatıp gönderir. Birkaç zaman yol giden Övez ve Sapar Köse, Hünkâr'ın gönderdiği bu ordu ile karşılaşır. Kendilerinden sayıca üstün olan bir ordu ile karşı karşıya gelen yiğitler, kanlarının son damlasına kadar savaşır. Bir süre sonra Övez'i Kırat'tan indirip esir alan düşman, Sapar Köse'yi de çok kötü bir şekilde yaraladıktan sonra çekip gider. Savaş meydanında tek kalan Kırat, Sapar Köse'nin yanına gelir, ancak Köse aldığı yaralardan dolayı yerinden kalkamadığı için Kırat'tan gidip Köroğlu'na haber vermesini ister (AN2; MA1).

4. Köroğlu'nun  vez'i Kurtarmak İçin Yola ıkması

Köroğlu avdan dönüp olan biteni yiğitlerinden öğrenince; bu durumun hiç iyi olmadığını, Sapar Köse ve  vez birkaç güne d nmezlerse peşlerinden gideceğini söyleyip, dinlenmek için meyhanesine gider. Köroğlu meyhaneye girdikten birkaç saat sonra dışarıdan Kırat'ın kişnemesini duyar. Yiğitleri ile birlikte dışarı çıkıp baktıkların da Kırat'ın ağladığını görür. Kırat'ın bu halini gören Köroğlu,  vez ve Sapar Köse'nin başına bir Şeylerin geldiğini anlar ve yiğitlerini de yanına alıp yola çıkar. Birkaç zaman yol aldıktan sonra Kırat onları savaşın olduğu yere getirir. Köroğlu ve beraberindeki yiğitler, Sapar Köse ile birlikte yaralanan arkadaşlarının yaralarını sardıktan sonra, yanlarına birkaç yiğit verip onları Candıbil'e gönderir. Onlar yola çıktıktan sonra Köroğlu, beraberinde kalan diğer yiğitlerle Hünkâr'ın yurduna doğru yola koyulur (AN2; MA1).

5. Köroğlu'nun Servican'ın Sarayına Girmesi

Köroğlu Hünkâr'ın yurduna yaklaşınca yiğitlerini kalender kılığına sokup Hünkâr'ın kalesinin etrafında dolanmaları için gönderir. Kendisi de Şah Kalender kılığına girip, Şehrin farklı bir tarafına doğru gider. MA1'de Köroğlu'nun yiğitleri kalender kılığına girmemektedir.

Kalender kılığına giren Köroğlu, biraz yürüdükten sonra önüne güzel bir bahçenin çıktığını görüp, o bahçeden içeriye girer. Bahçenin içinde güzel kızlar ve sazandeler görünce buranın Hünkâr'ın kızının yeri olduğunu anlar. Köroğlu, Hünkâr'ın kızı Servican'ın bir cadı olduğunu ve Zeynep adında bir cadı tarafından korunduğunu bildiği için bu bahçede temkinli bir Şekilde dolaşır. Zeynep cadı yabancı birinin bahçeye girdiğini görünce hemen büyülü güçleriyle ona saldırmaya başlar. Zeynep cadının birisine saldırdığını gören Servican, gelenin Köroğlu olduğunu anlar ve onu büyülü saldırılardan koruyup, Zeynep cadıyı öldürür (AN2; MA1).

Köroğlu'nun Servican'la birlikte  vez'i kurtarması Servican, Köroğlu'nu kurtardıktan sonra onu sarayına götürüp, en güzel Şekilde ağırlamaya çalışır. Köroğlu, Servican'ın cadı olmasından korkup kendisine gösterdiği bu ilgiden kötü bir Şeylerin çıkacağını zanneder ve çok rahat etmez. Servican, onu rahat olmaya ikna ettikten sonra,

derdini anlatmaya başlar. Kendisinin Övez'e âşık olduğunu ve onu kurtarmak için elinden gelen her şeyi yapacağını söyleyip, Köroğlu ile birlikte plan yapmaya başlar.

Servican, Köroğlu'na; babasının Övez'i asmak istediğini, bunu her defasında kendisinin önlediğini, ancak yarın tekrar asma kararı aldığını ve kendisinin tekrar önlemeye çalışacağını, eğer başaramazsa hep birlikte savaşıp onu kurtarmayı düşündüğünü söyleyince, Köroğlu söylediklerini yerinde bulur ve ondan yarın için Hünkâr'ın kalesinde buluşma sözü aldıktan sonra oradan ayrılır.

Sabah olup Hünkâr Övez'i astırmak için meydana getirince, Övez, Kalender kılığına girmiş olan Köroğlu ve yiğitlerini orada görüp, sevinmeye başlar. Hünkâr, Övez'in sevindiğini görünce, sinirlenir ve onun hemen asılmasını emreder. Servican'ın araya girmesiyle Hünkâr onu asmaktan vazgeçip, köşke gönderir. Gece olunca, Servican cadı duası okuyup herkesi uyutur ve Köroğlu ile birlikte Övez'i saraydan kaçıtır (AN2; MA1).

6. Köroğlu ve Yiğitlerinin Candibil'e Dönüp Servican'ı Mirim İle Evlendirmesi

Servican'ın yardımıyla Övez'i Hünkâr'ın elinden kurtaran Köroğlu, yiğitlerini de alıp Candibil'e doğru yola çıkar. Günler süren yolculuğun ardından Köroğlu ve beraberindekiler Candibil'e varır. Servican Candibil'e varıp, Övez'in Gülruh adında bir yarı olduğunu görünce, Köroğlu onu Mirim adlı zeki, hünerli ve güçlü bir yiğidiyle evlendirip düğünlerini yapar (AN2; MA1).

Motifler

(T)B214.1.13. Ağlayan at.

Kırat, Övez'in esir düşüp, Sapar Köse'nin yaralanması karşısında ağlar (AN2:199; MA1:376).

B291.2.1. Haberci olan at.

Sapar Köse, Köroğlu'na haber vermesi için Kırat'ı gönderir (AN2:195; MA1:375).

B401. Yardımcı at.

Kırat Övez ile birlikte düşmanla kendi usulleriyle savaşmaktadır (AN2:199; MA1:373).

D1710. Sihirli güçlere sahip olma.

Servican sihirli güçlere sahiptir (AN2:205; MA1:380).

Zeynep cadı büyüdü güçlere sahiptir (AN2:205; MA1:380)

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Servican çok güzeldir (AN2:207; MA1:369).

G200. Büyücü/cadı.

Sevican'ın dadısı Zeynep büyücüdür (AN2:205; MA1:379).

G260. Büyücülerin/cadıların şeytansı işleri.

Zeynep cadı Köroğlu'nu büyüdü güçleriyle öldürmeye çalışır (AN2:205; MA1:380).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Hünkâr Padişah Şah Sepit'e Köroğlu'na saldırma görevini verir (AN2:191; MA1:369).

H950. Zor görevleri başarma.

Övez ve Sapar Köse kendilerinden sayıca üstün olan Şah Sepit'in ordusunu yener (AN2:189; MA1:371).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Köroğlu, Övez'i kurtarıırken Servican'dan yardım alır (AN.211).

J10. Deneyimlerden elde edilen akıl.

Sapar Köse, Şah Sepit'in ordusunu yenmek için Köroğlu ile yaşadığı deneyimlerden yararlanır (AN2:189; MA1:371).

J155. Kadınların Verdiği Akıl.

Sapar Köse, Ağayunus'tan akıl alır (AN2:189; MA1:370).

K1810.1. Belirli kişilerin kıyafetlerini giyerek tebdil-i kıyafet.

Köroğlu ve yiğitlerini kalender kılığına girer (AN2:203).

K1827. Kutsal adam gibi kılık değiştirme.

Köroğlu, Şah Kalender Kılığına girer (AN2:203).

K1835. Casusluk için kılık değiştirme.

Şah Sepit'in casusları dilenci kılığına girer (AN2:191).

L311.2. Zayıf ordulu kahraman strateji ile güçlü ordunun üstesinden gelir.

Sapar Köse ve Övez, kendilerinden sayıca üstün olan Şah Sepit'in ordusunu strateji ile yener (AN2:191; MA1:371).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Servican ve Köroğlu Övez'i kurtarma konusunda anlaşılır (AN2:211; MA1:383).

M246. Dostluk antlaşması.

Servican, Köroğlu'nu Zeynep cadının elinden kurtarıp onunla dost olur (AN2:211; MA1:383).

P10. Krallar (Padişahlar).

Hünkâr Padişah Servican'ın babasıdır (AN2:191; MA1:369).

P12.1. Zalim kral.

Hünkâr Padişah, Övez'i astırmak ister (AN2:209; MA1:383).

P414. Avcılık.

Köroğlu birkaç yiğidiyle ava çıkar (AN2:187; MA1:369).

(T)P234.4. Annenin sözünü dinlememe.

Övez, annesinin sözünü dinlemeyip savaşta şarap içip sarhoş olur (AN2:195).

R5. Savaş alanında yakalama.

Düşman Övez'i savaş alanında esir alır (AN2:195; MA1:373).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Düşman Övez'i savaş alanında esir alıp kaçıtır (AN2:195; MA1:373).

R41.3. Zindana hapsedme.

Hünkâr Padişah, Övez'i zindana attırır (AN2:209; MA1:382).

R110. Esirlikten kurtulma.

Köroğlu, Övez'i kurtarır (AN2:217; MA1:387).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu, Övez'i kurtarır (AN2:217; MA1:387).

R162. Kahramanın, kaçırmanın kızı tarafından kurtarılması.

Övez, Hünkâr'ın kızı Servican'ın yardımıyla kurtarılır (AN2:217; MA1:387).

T11.1. Sadece bahsedilmekten ve tanımlanmaktan dolayı âşık olma.

Servican, Övez'i duyup ona âşık olur (AN2:209; MA1:382).

T100. Evlenme.

Servican ve Mirim evlenir (AN2:209; MA1:388).

T135. Düğün töreni.

Servican ve Mirim'in düğünü yapılır (AN2:219; MA1:388).

W34. Sadakat/Bağlılık.

Hünkâr Padişah, Övez'e Köroğlu'nu bırakıp kendi oğlu olmasını ister ancak Övez bunu kabul etmez (AN2:211; MA1:383).

Z64. Atasözleri.

Kızıl görse Hızır azar (AN2:209; MA1:382).

Yatanın üstüne kalkan gelmesin (AN2:193; MA1:372).

Serçeden korkan darı ekmez demişler (MA1:370).

Paldıma bereket kılıca hareket (AN2:193).

1.1.10. Övez ve Kırat¹³**1. Övez'in Ava Çıkması**

Bir gün, ava çıkmak için Köroğlu'ndan izin alan Övez, onun keskin kılıcını, sarı ok yayını, kırk gez mızrağını aldıktan sonra, Kırat'a biner ve Esen Pehlivan'ı da yanına alıp yola çıkar. İki gün iki gece yol giden Övez ve Esen Pehlivan, bir ava rastlamayınca dinlenmek için bir çınarın altına otururlar. Övez'e uyuyacağını söyleyen Esen Pehlivan, bir dev cüssesine sahip olduğu için, altında oturdukları çınarın gölgesi sadece yüzünü kapatabilmektedir.

Övez, çay içip yeterince dinlendikten sonra, ava devam etmek için Esen Pehlivan'ı uyandırmaya çalışır. Esen Pehlivan, çok yorgun olduğunu ve biraz daha uyuyacağını söyleyip yerinden kalkmaz. Onu kaldıramayacağını anlayan Övez, ava tek başına devam eder (AN2; MA2).

---

¹³ AN2:222-255; MA2:389-410

2. Gövdürgül Adlı Melunun Övez ve Kırat'ı Kaçırması

Esen Pehlivandan ayrılıp iki gün iki gece daha yol alan Övez, hiçbir av bulamayınca, çok sıkılıp geri dönmek ister. Ancak, girdiği çölde yolunu bir türlü bulamayıp kaybolur.

Bunlar olup biterken, Edil Şah'ın emriyle birkaç kez Candıbil'e gidip cadılık yapan Gövdürgül adlı melun, Övez'in zor durumda olmasını fırsat bilip, sihirle gündüze geceye çevirdikten sonra, Övez'i Kırat'la birlikte evine getirir. Gövdürgül, Övez'i evine getirdikten sonra, geceyi tekrar gündüze çevirir ve hizmetçilerine Övez'i iyi bir şekilde ağırlamalarını söyler. Kırat'ı ise kulağından kuyruğuna kadar kalın iplerle bağlatıp, yerin altına kilitler. Yedi gün boyunca Övez'i el üstünde tutan Gövdürgül, sekizinci gün, onu bir odaya kilitleyip, müjdeli haberi Edil Şah'a vermek için kuş kılığına girip uçar (AN2; MA2).

3. Gövdürgül'ün Övez ve Kırat'ı Serbest Bırakması

Övez'i o halde bırakıp, Edil Şahın huzuruna gelen Gövdürgül, olan biteni Şah'a anlattıktan sonra, Şah, kendisine bir sürü ödül verip, onu casusluk yapması için başka diyarlara gönderir.

Gövdürgül'ün Övez'i kilitleyip gitmesinin üzerinden otuz sekiz gün geçer. Övez, geçen bu zaman boyunca kapalı tutulduğu yerde kederlenip oturur. Köroğlu ise bir gece rüyasında Övez'in kederli olduğunu görüp uyanır. Gördüğü rüya karşısında üzülen Köroğlu, Sakı Melun adlı cadısını yanına çağırıp, ondan, Övez'den haber getirmesini ister. Sakı Melun, Övez'den haber almak için kırlangıç kılığına girip uçar. Uçtuktan bir zaman sonra gelip Övez'i bulur. Onun kapalı tutulduğu yere giren Sakı Melun, ondan iki gün daha sabretmesi gerektiğini, iki gün sonra Gövdürgül geldiğinde ona bu güne kadar kendisine ve atına iyi baktığı için teşekkür etmesini ve Gövdürgül'ün onu bırakması halinde ise kuzeye doğru yol almasını söyleyip, oradan ayrılır.

Sakı Melun gittikten iki gün sonra Gövdürgül çıkıp, evine gelir. Övez'in yanına gelen Gövdürgül, Edil Şah'ın emrinde olduğunu, onun isteği üzerine kendisini ve Kırat'ı hapsedtiğini söyler. Övez ise kendisine ve atına bu güne kadar iyi bakıldığını söyleyip, yaptıkları için Gövdürgül'e teşekkür eder. Bunun üzerine Gövdürgül, onu ve atını serbest bırakır (AN2; MA2).

4. Övez'in At Yarışına Katılması

Gövdürgül'ün serbest bıraktığı Övez, yara bere içinde olan Kırat'la birlikte Saki Melun'un dediği kuzey tarafa doğru yol alır. Bir süre yol aldıktan sonra Edil Şah'ın toy verdiğini duyup, toya katılmak için Şah'ın yurduna gelir. Yurdun kapısına gelen Övez, orada kırk kalenderle karşılaşır. Kalenderler Övez'e; Şah'ın at yarışı düzenlediğini, kendi adlarına onun atının yarışmasını istediklerini söyleyince, Övez bunu kabul eder. Şahın adamları ise, Övez'in atının ölmek üzere olduğunu ve yarışa sokulamayacağını söyleyip onu geri çevirmeye çalışır. Bunu duyun kalenderler Edil Şah'a kızmaya başlar, kalenderlerin kızdığını gören Şah, mecbur kalıp atı yarışa sokar.

Övez, Kırat'la üç günlük yolu alıp, diğer atlara yetişir. Atların dinlenme yerine gelen Övez, Kırat'ın halden düşüp yere yığıldığını görür. Çağırdığı seyislerle Kırat'ı yerinden kaldırmaya çalışır, ancak seyisler de gelip onu kaldıramayınca Övez onun aç olduğunu söyleyip kendisine yem verilmesine ister. Verilen yemi bir çırpıda yiyen Kırat, yerinde yatmaya devam eder. Gece olup herkes uyuyunca, Kırat yerinden kalkar ve atlar için getirilen bütün yemleri yer. Karnını iyice doyuran Kırat, suyunu da içtikten sonra tekrar yerine yatar.

Sabah olup bütün atlar yarış için hazır olunca, Övez atının hala yerden kalkmadığını, bu yüzden yarışa devam edemeyeceğini söyleyip, onları gönderir. Bir gün daha atının başında bekleyen Övez, onun kıpırdamadığını görünce, öldüğünü düşünüp tek başına yola koyulur. Bir süre sonra gözlerini açan Kırat, Övez'in gittiğini görünce, yerinden kalkıp uçarak onun yanına varır. Atının iyileştiğini gören Övez, çok sevinir ve hemen sırtına atlayıp yarışı tamamlamak için diğer atlıların peşinden gider. Övez ve Kırat, bütün atları geçip şahın atına yetişir. Şahın oğlu kendisine yetişen Övez'e; yarışın birincisine ablası Karagözayım'ın verileceğini söyleyip onun, kendisini geçmesine izin verir. Övez yarışı bitirip saraya varınca, Şahın seyisi kendi atlarının birinci gelmediğini görüp, Şah'a bunu herkesten gizlemesini söyler.

Bu durumu gören şahın karısı Nusacan, Övez'i sarayına götürüp ağırladıktan sonra, kızı Karagözayım'ı ona verir. Diğer gün olup Şah'ın atı yarıştan gelince, seyis, herkese Şah'ın atının birinci geldiğini söylemeye başlar. Bu haksızlığa daha fazla dayanamayan Nusacan, gelip herkesin içinde Övez'in atının birinci geldiğini ve bunun

gizlendiğini söyler. Bu durum karşısında, utancından ne yapacağını bilemez hale gelen Şah, seyisini öldürür (AN2; MA2).

5. Esen Pehlivan'ın Devlerle Güreşmesi

Bunlar olup biterken yedi padişahlıktan toy için gelen devler, olayların böyle olmasına sinirlenip Edil Şah'a bir hat gönderirler. Şah'a gönderdikleri hatta; sözde, toy için geldiklerini ortada bir toy göremedikleri için Şah'ın, karşılıklarına güreşçi çıkarmasını, aksi takdirde kızı Karagözayım'ı alıp gideceklerini ifade ederler.

Edil Şah kendisine gönderilen bu hat karşısında ne yapacağını bilemeyince, veziri Övez'den yardım istemesini söyler. Şah, Övez'i çağırıp, durumu ona anlatınca, Övez, onları yenebileceklerini söyleyip, Gövdürgül'ü Esen Pehlivan'ı çağırması için gönderir. Esen Pehlivan'ın uyuduğu yere gelen Gövdürgül, onu zorla yerinden kaldıramayacağını anlayınca, onu bir kamaşa dönüştürüp götürür. Şah'ın sarayına gelen Esen Pehlivan, karnının çok aç olduğunu ve doyurulmasını ister. Onun için kırk öküz kestirilip, kırk kazanda pişirildikten sonra, kendisine ikram edilir. Kesilen kırk öküzü yiyip karnını iyice doyuran esen pehlivan, devlerle güreşmeyeceğini söyleyip, yerinde oturur. Onun güreşmediğini gören Gövdürgül, kendini kadın kılığına sokup, onu güreşmesi için ikna eder. Devlerin başı Habeşi Dev ile güreşen Esen Pehlivan, onu yenince, diğer devler güreşmeyi göze alamayıp saraydan kaçar (AN2; MA2).

6. Övez'in Karagözayım'ı Alıp Candıbil'e Dönmesi

Esen Pehlivan'ın devleri yenip göndermesiyle rahat bir nefes alan Edil Şah, Övez'e, kendisini böyle bir beladan kurtardığı için tacını ve tahtını teklif eder. Övez, Şah'a; bunları kabul etmeyeceğini, Karagözayım ve kalenderlerle birlikte Candıbil'e dönmek istediğini söyleyince, Şah; hemen yol hazırlıklarına başlanmasını emreder. Yol hazırlıkları tamamlanan Övez ve beraberindekiler, Candıbil'e doğru yola koyulur. Candıbil'e varan Övez, olan biteni Köroğlu'na anlatıp, Karagözayım'ı Esen Pehlivan'a verdiğini söyler. Köroğlu, oğlunun yaptıklarıyla gurur duyup, mutlu olur (AN2; MA2).

Motifler

B41.2. Uçan at.

Kırat yarışı kazanmak için kanatlarını açıp uçar (AN2:241; MA2:401).

B184.1.1. Sihirli hıza sahip at.

Kırat öyle bir koşar ki kendisinden üç gün önce yola çıkan atları geçer (AN2:241; MA2:401).

B312.5. Yardımcı güçlü at yakalanır.

Gövdürgül, Övez'le birlikte Kırat'ı da tutsak eder (AN2:227; MA2:391).

B401. Yardımcı at.

Kırat, Övez'in en büyük yardımcısıdır (AN2; MA2).

B803. Aşırı yemek yiyen at.

Kırat diğer bütün hayvanların yemini yer (AN2:2437; MA2:398).

D200. İnsanın objeye dönüşmesi.

Gövdürgül Esen Pehlivanı bir kamışa dönüştürür (AN2:249; MA2:405).

D1710. Sihirli güçlere sahip olma.

Gövdürgül sihirli güçlere sahip (AN2:225; MA2:390).

Sakı melun sihirli güçlere sahip (AN2:229; MA2:393).

D2074. Sihirle büyüleme.

Gövdürgül, Övez'i büyüleyip evine götürür (AN2:225; MA2:390).

D2087. Sihirle çalma.

Gövdürgül, gündüzü geceye çevirip Övez'i kaçıtır (AN2:225; MA2:390).

F564.3.1. Olağanüstü uzun uyku.

Esen Pehlivan altı ay uyur (AN2:247; MA2:405).

F610. Çok güçlü adam.

Esen Pehlivan çok güçlü biridir (AN2:251; MA2:407).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu, Övez'in zor durumda olduğunu rüyasında görür (AN.227).

G100. Çok büyük dev.

Esen Pehlivan çok büyük bir cüsseye sahiptir (AN2:223; MA2:389).

Habeşi dev çok büyük bir cüsseye sahiptir (AN2:251; MA2:406).

G200. Büyücü/cadı.

Gövdürgül bir cadıdır (AN2:225; MA2:390).

Sakı melun bir cadıdır (AN2:229; MA2:393).

G211.4. Yırtıcı kuş şeklinde cadı.

Gövdürgül cadı kartal kılığına girer (AN2:247; MA2:405).

(T)G211.4.6. Kırlangıç şeklinde cadı.

Sakı melun kırlangıç kılığına girer (AN2:229; MA2:393).

G260. Büyücülerin/cadılarının şeytansı işleri.

Gövdürgül, gündüzü geceye çevirip Övezi kaçıtır (AN2:225; MA2:390).

Gövdürgül, Esen Pehlivan'ı kandırmak için kadın suretine girer (AN2:249; MA2:406).

(T) G312.8. Aşırı yemek yiyen dev.

Esen Pehlivan aşırı yemek yer (AN2:249; MA2:406).

G317. Güreşen dev.

Esen Pehlivan Habeşi devle güreşir (AN2:251; MA2:407).

G512. Dev öldürülür.

Esen Pehlivan Habeşi devi güreşte öldürür (AN2:251; MA2:407).

H220. Çetin sınavlar.

Övez, Edil Şah'ın toyunda çeşitli sınavlara tabi tutulur (AN2:233; MA2:396).

H331.2. Müsabakayla evlilik imtihanı.

Edil Şah, kızını vereceği kişiyi seçmek için müsabaka düzenler (AN2:233; MA2:396).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Edil Şah, Gövdürgül'e Övez'i kaçıtırma görevi verir (AN2:225; MA2:390).

H1594. Koşu yarışı.

Övez, Kırat'la Edil Şah'ın düzenlediği koşu yarışına girer ve kazanır (AN2:233; MA2:396).

J624. Ortak düşmana karşı birleşme.

Edil Şah, devlere karşı Övez'le birleşir (AN2:247; MA2:404).

K2256. Hain seyis.

Edil Şah'ın seyisi Övez'in atının birinci geldiğini gizler (AN2:245; MA2:403).

(T)M247. Büyücü ve kral arasındaki pazarlık.

Edil Şah ve Gövdürgül, Övez'i kaçırma konusunda anlaşır (AN2:227; MA2:390).

P10. Krallar (Padişahlar).

Edil Şah, ülkesinin padişahıdır (AN2:233; MA2:390).

P414. Avcılık.

Övez, Esen Pehlivan ile birlikte ava çıkar (AN2:223; MA2:389).

P634. Ziyafetler.

Edil Şah toy düzenleyip herkesi çağırır (AN2:233; MA2:395).

Q10. Mükâfatlandırılmış işler.

Edil Şah, Gövdürgül'ü Övez'i kaçırdığı için mükâfatlandırır (AN2:227; MA2:391).

Fakir Seyis Kırat'ın birinci geleceğini bildiği için Edil Şah tarafından mükâfatlandırılır (AN2:245).

Övez at yarışından birinci geldiği için Nusacan kızı Karagözayım'ı Övez'e verir (AN2:245; MA2:402).

R110. Esirlikten kurtulma.

Gövdürgül, esir tuttuğu Övez'i kırk gün sonra bırakır (AN2:231; MA2:394).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Övez, düşmanları Edil Şah tarafından kaçırılır (AN2:227; MA2:390).

S114. Deriyi yüzerek öldürme.

Edil Şah, seyisini derisini yüzdürerek öldürür (AN2:245; MA2:403).

(T)V56. Namaz.

Sakı melun Gövdürgül'ün yaptıklarını öğrenene bilmek için iki rekat namaz kılıp pirlerden yardım diler (AN2:229; MA2:393).

V200. Mukaddes şahıslar.

Edil Şah'ın toyuna Hindu diyarından kırk kalender katılır (AN2:233; MA2:395).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Sakı melun Gövdürgül'ün yaptıklarını öğrenebilmek için Şir Hüda Pir'den yardım diler (AN2:229; MA2:393).

Edil Şah, Övez'e kendisini devlerden kurtardığı için tahtını vermek ister (AN2:253; MA2:408).

Övez, Esen Pehlivan'a Habeşi devi yendiği için Karagözayım'ı verir (AN2:255; MA2:409).

1.1.11. Arap Reyhan¹⁴**1. Leke Şah'ın, Köroğlu İle Savaşması İçin Arap Reyhan'la Anlaşması**

Bir gün Leke Şah, çıktığı kuş avından dönüp kızı Gülruh'u tahtında göremeyince, deliye döner ve başına ne geldiğini öğrenmek için etrafı araştırmaya başlar. Sorduğu kişilerden bir cevap alamayan Şah, falcılarını çağırıp kızının nerede olduğunu öğrenmelerini ister. Bir süre uğraşan falcılar, Şah'a gelip, kızının Köroğlu tarafından kaçırıldığını haber verir.

Bu haberi alan Şah, hemen bir ordu toplayarak yola çıkarmak ister, ancak vezirleri, ona; bunun bir işe yaramayacağını, Araplardan birisiyle anlaşırsa Köroğlu'nu daha rahat bir şekilde yenebileceğini söyler. Vezirlerin söylediklerini yerinde bulan Şah, hemen Reyhan Arap'a bir hat gönderir. Hattı alan Reyhan Arap ve kardeşi Aman Arap, Köroğlu ile savaşmayı kabul etmez. Ancak onların en küçüğü olan Arap Reyhan onunla savaşmayı kabul eder ve hiç vakit kaybetmeden Şah'ın memleketine gelir. Şahın huzuruna gelip Köroğlu ile savaşacağını söyleyen Arap Reyhan, bir dev cüssesine sahip olduğu için ilk önce karnının doyurulmasını ister. Şah, onun bu isteğini yerine getirmek için bir deve kestirip kendisine ikram eder (AN2; MA1).

2. Arap Reyhan'ın Köroğlu İle Savaşmak İçin Yola Çıkması

Köroğlu ile savaşmak için Şah ile anlaşan Arap Reyhan, kendisine ikram edilen deveyi yiyip karnını da doyurduktan sonra yola çıkmak için Şah'tan bazı şeyler ister.

¹⁴ AN2:258-305; MA1:284-314

Şah, istediği şeylerle birlikte yol azığını da verince hiç vakit kaybetmeden Candıbil'e doğru yola çıkar. Yolun daha yarısında kendisine verilen azığı bitiren Arap Reyhan, yolun kalan diğer yarısını aç ve sefil bir şekilde almak zorunda kaldığı için üzölmeye başlar. Bu halde bir süre daha yol giden Arap, bir at yalkısı ile karşılaşınca hemen yalkıdan bir at çalar ve çaldığı atı pişirip yer. Bir zaman sonra karnı tekrar acıkan Arap, bir at daha çalınca yalkı çobanı yalkıdan iki atın eksildiğini anlar ve etrafı araştırmaya başlar. Etrafta iz süren çoban, biraz sonra dev cüsseli Arap'ı görür ve korkar. Korkudan ne yapacağını bilemeyen çoban, Köroğlu'na haber vermek için Candıbil'e gider (AN2; MA1).

3. Arap Reyhan'ın Köroğlu'nu Kaçırması

Köroğlu, yiğitleri ile meyhanede otururken yalkı çobanının geldiğini görür. Meyhaneye gelen çoban, dev cüsseli birisinin atlara dadandığını söyleyip onu biraz tarif etmeye başlayınca Köroğlu, onun Arap kardeşlerden biri olduğunu anlar ve yiğitleriyle birlikte onu yakalamak için yola çıkar. Yiğitleriyle Arap'ın izini süren Köroğlu, onu bulamayınca yalkıya tekrar geleceğini düşünüp o civarlarda beklemeye karar verir. Onlar oturup Arap'ın ortaya çıkmasını beklerken Köroğlu, Sapar Köse'ye; kırk yiğidi de yanına alıp biraz av getirmesini söyler. Sapar Köse yiğitlerle birlikte ava gittikten sonra Köroğlu, Övez'le oturup şarap içmeye başlar. İçtiği şarabın etkisiyle kendinden geçen Köroğlu, biraz uyuyacağını söyleyip Övez'i de kırk yiğidin arkasından ava gönderir.

Saklandığı yerden Köroğlu'nun tek başına kalıp uyduğunu gören Arap, bu durumu fırsat bilir ve uykuda olan Köroğlu'nun üstüne atlar. Büyük bir boğuşmadan sonra Köroğlu'nu yakalayan Arap, onu devesine iyice bağlar ve Leke Şah'a götürmek için yola çıkar. Köroğlu yattığı sırada onun başında duran Kırat ise Köroğlu'nun götürüldüğünü görünce peşinden gitmeye başlar. Kırat'ın peşinden geldiğini gören Köroğlu, ona; yardım getirmesi için Candıbil'e dönmesini söyler (AN2; MA1).

4. Övez'in Köroğlu'nu Kurtarmak İçin Yola Çıkması

Köroğlu'nun yardım getirmesi için gönderdiği Kırat, Candıbil'e gelip ağlamaya başlayınca onun tek başına geldiğini ve ağladığını gören, Ağayunus Peri, Köroğlu'nun başına bir şey geldiğini anlar ve telaşlanır. Bunlar olurken, Övez ve kırk yiğit de gelip Köroğlu'nu sorunca Ağayunus Peri, Köroğlu'nun başına bir şey geldiğinden emin olur.

Olan biteni öğrenmek için Övez'i yanına çağıran Ağayunus Peri, onu dinledikten sonra Köroğlu'nun kaçırıldığına kanaat getirir ve Övez'e, yiğitleri de yanına alıp Köroğlu'nu kurtarmak için yola çıkmasını söyler.

Ağayunus'tan bu emri alan Övez, hemen meyhaneye gelir ve yiğitlere bu durumu açıklar (AN2; MA1). Sapar Köse, Mirim ve Gammar dışında hiç kimse Köroğlu'nu kurtarmak için yola çıkmayı kabul etmeyince Övez, kendisiyle gelecek olanlarla birlikte hazırlıklarını tamamlayıp yola çıkar (AN2). MA1'de diğer yiğitlerin Köroğlu'nu kurtarmak için yola çıkmayı istememe durumu geçmemektedir. Övez, Köroğlu'nu kurtarmaya gitmeleri gerektiğini söyleyince Sapar Köse, Mirim ve Gammar atlanıp onunla birlikte yola çıkar (MA1).

5. Övez'in, Köroğlu'nu Kurtarması ve Candibil'e Dönmeleri

Köroğlu'nu kurtarmak için yola çıkan Övez ve beraberindekiler bir süre yol gittikten sonra Sapar Köse, Kırat'a binen Övez'in daha hızlı gitmek istediğini görünce, ona; hızını artırmasını kendilerinin onun izinden gelebileceklerini söyler. Sapar Köse'den hızlı gitmek için ruhsat alan Övez, Kırat'ı kamçılıyıp Arap Reyhan ve Köroğlu'na yetişir.

Övez'in geldiğini gören Köroğlu, bir şeyler söyleyip sevinmeye başlar. Arap Reyhan, Köroğlu'nun sevindiğini görünce Övez'in geldiğini anlar ve onunla savaşmak için karşısına çıkar. Köroğlu, Övez'in Arap Reyhan'ı yenebilmesi için bağlı olduğu yerden ona taktik vermeye başlar. Köroğlu'nun verdiği taktikleri düşünüp cesaretini toplayan Övez, Arap Reyhan'a saldırıp onu sert bir mızrak darbesiyle atından düşürür. Bu sırada Övez'e yetişen Gammar ve Mirim, Arap Reyhan'ın mızrak darbesiyle yere yığıldığını görünce onu tutmak için üstüne atlarlar. Arap Reyhan bir süre sonra kendine gelince Mirim ve Gammar'ı da alıp kaçmaya başlar. Bu durumu gören Övez, ikinci bir mızrak darbesiyle onu tekrar yere yıkar. O esnada çıkıp gelen Sapar Köse'nin atı kişneyince Köroğlu'nun üstünde bağlı olduğu deve ürküp kaçmaya başlar. Övez ve Sapar Köse, zorlukla deveyi durdurup Köroğlu'nu kurtarır (AN2; MA1).

Esareten kurtulan Köroğlu, Arap Reyhan'ın kafasını kestikten sonra çuvala koyduğu gövdesini file bağlayıp Gürcistan'a gönderir. Arap Reyhan'ın işini bitiren Köroğlu ve yiğitleri, Candibil'e dönmek için yola koyulurlar. Birkaç günlük yolun sonunda yiğitleriyle Candibil'e varan Köroğlu, kendisini kurtarmaya gelmeyen diğer

yiğitlerini eğlence yaparken görünce tepesi atar. Köroğlu'nun sinirlendiğini gören Övez, Arap'ın kafasından et parçaları kesip yemeleri için eğlenen yiğitlerin önüne atar. Övez'in yaptıklarını gören Köroğlu, tebessüm edip biraz yatıştır. Köroğlu'nun biraz da olsa yatıştığını gören Övez, karşına çıkıp onların kendi hatırı için bağışlanmasını ister. Köroğlu Övez'i kırmayıp onları bağışladıktan sonra Ağayunus Peri'sinin yanına gider (AN2).

MA1'de ise bu son kısım şöyle anlatılır: Köroğlu esaretten kurtulduktan sonra Övez'in mızrak darbeleriyle öldürdüğü Arap Reyhan'ın leşini file yükleyip geldiği yöne doğru gönderir. O esnada diğer yiğitleri de çıkıp gelir ve hep birlikte Candıbil'e doğru yola koyulurlar. Onlar Candıbil'e doğru yol alırken Ağayunus Peri, Gülşirin ve Gülrüh ile birlikte bir tepeye çıkıp onların yolunu gözleyip ağlamaktadır. Gülrüh, Köroğlu ve yiğitlerinin Yıldız Dağı'ndan indiğini görünce hemen Ağayunus Peri'ye müjdeyi verir. Bu müjdeli haberi alan Ağayunus Peri, gidip Köroğlu'nu karşılar ve dinlenmesi için onu haremine götürür (MA1).

Motifler.

(T)B214.1.13. Ağlayan at.

Kırat, Köroğlu'nu esaret altında görünce ağlar (AN2:273; MA1:297).

B291.2.1. Haberci olan at.

Köroğlu, Kırat'ı kendisini kurtarmaları için Candıbil'e haberci olarak gönderir (AN2:273; MA1:297).

B401. Yardımcı at.

Kırat, Köroğlu tutsak edildiğinde onu yalnız bırakmayıp peşinden gider (AN2:273; MA1:294).

B575. Erkeğin yardımcısı olan sadık hayvan.

Kırat, Köroğlu esir alınıp götürüldüğünde onların peşinden gider (AN2:273; MA1:294).

F610. Çok güçlü adam.

Arap Reyhan çok güçlü biridir (AN2:261; MA1:291).

(T) G74.1. arkadaşlarına insan eti yedirtme.

Övez savaşa gelmeyen yiğitlere Arap Reyhan'ın etini yedirir (AN2:305).

G100. Çok büyük dev.

Arap Reyhan çok büyük bir devdir (AN2:261; MA1:285).

G512. Dev öldürülür.

Arap Reyhan, Köroğlu tarafında öldürülür (AN2:301; MA1:310).

(T)H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Leke Şah, Köroğlu'nu öldürmesi için Arap Reyhan'a vazife verir (AN2:263; MA1:387).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Arap Reyhan, Köroğlu'nu öldürme işini gönüllü olarak üstlenir (AN2:261; MA1:285).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Övez, Arap Reyhan'ı yenmek için babasından akıl alır (AN2:291).

J1500. Zekice pratik cevap.

Köroğlu, Arap Reyhan'a verdiği pratik cevap sayesinde ölümden kurtulur (AN2:287; MA1:304).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Leke Şah ve Arap Reyhan, Köroğlu'nu öldürme konusunda anlaşır (AN2:263; MA1:287).

M302.4.2. Fal baktırma.

Leke Şah, kızının başına ne geldiğini öğrenmek için fal baktırır (AN2:259; MA1:284).

N815. Yardımcı olarak peri.

Ağayunus Peri Köroğlu'nun en büyük yardımcısıdır (AN2; MA1).

P10. Krallar(Padişahlar).

Leke Şah, Gürcistan padişahıdır (AN2:259; MA1:284).

P110. Kralın vezirleri.

Leke Şah'ın vezirleri onun Araplardan birisiyle anlaşmasını ister (AN2:259; MA1:284).

(T) P555.2.1.3. Öldürülen düşmanın kafatasını yanında getirme.

Köroğlu öldürdüğü Arap Reyhan'ın kafasını yanında Candıbil'e getirir (AN2:301).

(T)P683. Müjde.

Gülruh, Köroğlu'nun geldiğini Ağayunus Peri'ye müjdelir (MA1:312).

Q421. Başını uçurarak cezalandırma.

Köroğlu, Arap Reyhan'ı başını uçurarak cezalandırır (AN2:301).

(T)R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Köroğlu, Leke Şah'ın gönderdiği Arap Reyhan tarafından kaçırlır (AN2:273; MA1:291).

R0. Esaret.

Köroğlu, Arap Reyhan tarafından esir alınır (AN2:273; MA1:291).

R11. Canavar (dev) tarafından kaçırılma.

Köroğlu, dev olan Arap Reyhan tarafından kaçırlır (AN2:273; MA1:291).

R110. Esirlikten kurtulma.

Köroğlu, Övez sayesinde Arap Reyhan'ın elinden kurtulur (AN2:273; MA1:309).

R154.2. Oğlan babasını kurtarır.

Övez, babasını kurtarır (AN2:299; MA1:309).

S133. Kafasını keserek öldürme.

Köroğlu, Arap Reyhan'ın kafasını keserek öldürür (AN2:301).

W32. Cesaret.

Övez, cesaretini toplayıp Arap Reyhan'ı yener (AN2:297; MA1:309).

W33. Kahramanlık.

Övez, Arap Reyhan'ı yenerek büyük bir kahramanlık gösterir (AN2:297; MA1:309).

W34. Sadakat/ bağlılık.

Sapar Köse, Mirim ve Gammar, Köroğlu'na sadıktırlar (AN2:297).

W121. Korkaklık.

Bazı yiğitler korkaklık gösterip, Köroğlu'nu kurtarmak için Övez'le gitmez (AN2:279).

W154. Nankörlük.

Bazı yiğitler nankörlük edip, Köroğlu'nu kurtarmak için Övez'le gitmez (AN2:279).

1.1.12. Kırk Binler¹⁵

1. Leke Şah'ın Hünkâr Padişahla Anlaşıp Köroğlu'nun Üzerine Ordu İle Gelmesi

Köroğlu bir gün, yiğitleriyle birlikte keyif edip otururken, Handan Bahadır adlı yiğidinin keyifsiz olduğunu görüp yanına gider. Köroğlu'nun geldiğini gören Handan Bahadır, ona; Arap Reyhan'ı öldürerek iyi etmediklerini, artık çevrelerindeki herkesle düşman olduklarını söyleyip, sitem eder. Handan Bahadır'dan bunları duyan Köroğlu, onunla son durumları konuşup ne kadar haklı olduklarını anlattıktan sonra, haremine Ağayunus Peri'nin yanına gider. Köroğlu'nun dertlenip geldiğini gören Ağayunus Peri, onun dertlerini dinleyip, ona nasihatler eder. Kırk yiğidi de, Köroğlu meyhaneden ayrıldıktan sonra kederlenip oturunca, bu duruma fazla dayanamayan Sapar Köse, gelip efkârlarını dağıtması için Övez'i, Köroğlu'nu çağırmaya gönderir. Köroğlu gelince de bütün kederlerini bir kenara bırakıp, hep birlikte vakitlerini hoş edip otururlar (MA1).

Köroğlu, Arap Reyhan'ı öldürüp leşini bir çuval içinde Leke Şah'a gönderince, Leke Şah, gelen leşi, kafası olmadığı için Köroğlu'nunki zannedip sevinir. Aradan birkaç gün geçtikten sonra, kardeşi Arap Reyhan'dan haber alamayan Aman Arap, Şah'ın huzuruna gelip kardeşini sorar. Aman Arap'ın gelip kardeşini sormasıyla, ölenin Köroğlu olmadığı, Arap Reyhan olduğu ortaya çıkar. Aman Arap, kardeşinin ölümünden Şah'ı sorumlu tutup, hesap sormaya başlayınca, Leke Şah, ona; Hünkâr Padişah'la anlaşıklarını, Köroğlu'nun üzerine büyük bir orduyla gideceklerini söyleyip, onu sakinleştirir. Kardeşinin kanının yerde kalmayacağını öğrenen Aman Arap, memleketine döner. Leke Şah, Hünkâr Padişahla bir araya gelip, çevre yurtlardan da topladıkları büyük bir ordu ile Köroğlu'nu bitirmek için Candıbil'e doğru yola çıkar (AN2; MA1).

2. Övez'in Gelen Orduya Karşı Tek Başına Gitmesi ve Esir Düşmesi

Köroğlu, Leke Şah ve Hünkâr Padişah'ın birleşip büyük bir ordu ile kendisine saldıracığı haberini alınca, iki yiğidini gözlemci olarak Candıbil'in girişine bırakır ve diğer yiğitleriyle birlikte meyhanesinde demlenip yatar.

¹⁵ AN2:309-365; MA1:315-349

Hünkâr Padişah'ın komutanlığındaki ordu Candıbil'e yaklaşınca, Ağayunus Peri, havaya kalkan toz ve dumandan Candıbil'e yaklaşan şeyin bir ordu olduğunu anlar ve Gülşirin'i Köroğlu'na haber vermesi için meyhaneye gönderir. Gülşirin, meyhaneye gelip Candıbil'e doğru bir ordunun geldiğini söyler, ancak kimseden bir tepki göremeyince herkesin sarhoş olduğunu anlar (AN2; MA1). Bir tek Övez, diğerlerinden daha az içtiği için Gülşirin'in dediklerini duyar ve gelen ordudan haber almak için kimseyi uyandırmadan Kırat'a atlayıp gider.

Köroğlu'nun gözcülük için gönderdiği yiğitlerinden biri, Övez'in tek başına ve sarhoş bir halde gittiğini görünce, Köroğlu'nun yanına gelip zor da olsa ona, Övez'in tek başına gittiğini bildirir (AN2). Köroğlu kendine gelip, yiğidinin söylediklerini hatırlayınca, gelen ordudan haber almak için çalışanlardan birisinin atını alıp yola çıkar (AN2; MA1).

3. Köroğlu'nun Övez'i Kurtarması (Övez'i Ellerinden Alması)

Köroğlu aldığı atla Candıbil'in dışına kadar çıkınca, Hünkâr'ın gözcülük yapması için gönderdiği beş yüz kişilik bir ordusu ile karşılaşır. Ordunun başındaki Esen Padişah, gelen kişiyi Köroğlu'nun çalışanlarından biri zannedip yanına çağırır. Çağırıldığını gören Köroğlu, tanınmadığını anlayınca, kendisini Azerbaycanlı olarak tanıtır. Köroğlu onlarla biraz konuşup, gelen ordu hakkında bilgi aldıktan sonra, hepsini oyuna getirip öldürür (AN2; MA1). İşini bitirdiği ordunun ve Esen Padişah'ın kulak ve burunlarını kesip, bir çuvalın içinde Esen Padişah'la birlikte Hünkâr'a gönderdikten sonra, ganimetleri de toplayıp Candıbil'e döner. Aldığı ganimetlerle Candıbil'e dönen Köroğlu, yiğitlerini toplar ve Övez'i almak için Hünkâr'ın ordusunun karşısına çıkar.

Övez ve Kırat'ı ele geçirdiği için danışmanlarıyla oturup sevinen Hünkâr, Köroğlu'nun savaşmak için geldiği haberini alınca, hemen dışarı çıkar. Bu esnada Övez'i sarhoş haliyle yakalayıp Hünkâr'a getiren Kerem Deli adlı komutan, Hünkâr'dan Kırat'ı ister. Hünkâr kendisine Kırat'ı verip onu Köroğlu'nun üstüne yollar. Hünkâr'ın ordusunun karşısında bekleyen Köroğlu, Kırat'ı getiren Kerem Deli'yi etkisiz hale getirdikten sonra, onu affedip tekrar Hünkâr'a yollar.

Bir süre sonra Hünkâr, Köroğlu ile konuşmak için onu yanlarına çağırınca, Köroğlu, belki Övez'i kurtarırım diye tek başına çıkıp gider. Hünkâr, Kırat'a binip gelen Köroğlu'ndan, Kırat'ın kendileri için biraz oyun yapmasını isteyince, Köroğlu

Övez olmadan Kırat'ın oyun yapmadığını söyleyip, Övez'in getirilmesini ister. Hünkâr, Övez'i getirtince, Köroğlu Övez'i yanına alır ve etraftakilerin hepsini öldürdükten sonra, yiğitlerinin yanına döner (AN2).

4. Köroğlu'nun Ordu Toplayıp Hünkâr'ın Ordusunu Yenmesi

Köroğlu'nun çıkardığı kargaşadan korkup çadırına kaçan Hünkâr, Köroğlu'nun Övez'i alıp götürmesinden sonra, olan biteni değerlendirmek ve yeni bir taktik geliştirmek için bütün danışmalarını toplar.

Övez'i kurtaran Köroğlu ise yiğitlerinin yanına döndükten sonra, Hünkâr Padişah'ın bundan sonra rahat durmayacağını düşünür ve ordu toplamak için Candıbil'e döner (AN2). Birkaç gün içinde ordusunu toplayan Köroğlu, bütün hazırlıklarını tamamladıktan sonra, Hünkâr'la savaşmak için yola çıkar.

Köroğlu'nun ordu toplayıp geldiğini gören Hünkâr, savaşmadan önce ona elçilerle bir hat gönderip; Ağayunus Peri'yi, Gülruh'u ve keskin kılıcını istediğini söyler. Köroğlu, Hünkâr'ın gönderdiği hatta olumsuz yanıt verip tekrar Hünkâr'a yollar. (AN2; MA1). Köroğlu'ndan olumsuz yanıt alan Hünkâr, danışmanlarının tavsiyesiyle dev cüsseli İlyahorları Köroğlu ile savaşmak için meydana çıkarır. Köroğlu'nun ordusundakiler İlyahorları görüp korkmaya başlayınca, Köroğlu onlara, korkmamaları gerektiğini ve İlyahorlarla kendisinin savaşacağını söyleyip meydana çıkar.

İlyahorlardan biriyle karşı karşıya gelen Köroğlu, onu yenemeyeceğini anlayınca, Şir Hüda Pir'den yardım ister. Şir Hüda Pir gelip, İlyahor'un ensesinden vurunca, İlyahor yere devrilir. İlyahor'un devrildiğini gören Köroğlu, yerden kalkıp keskin kılıcıyla onu ikiye böler. Bunu gören diğer İlyahorlar, Köroğlu ile savaşmaktan korkup, geri kaçır. Olan biteni izleyen Köroğlu'nun yiğitleri ise İlyahorların korkup kaçtığını görünce, cesaretlenip hep birlikte Hünkâr'ın ordusuna saldırır (AN2). Köroğlu ve yiğitleri, giriştikleri bu amansız mücadelede Hünkâr'ın ordusunu bozguna uğratıp, dağıtır (AN2; MA1). MA1'de Hünkâr Padişah, ordusunun bozguna uğrayıp döndüğünü görünce, Köroğlu'nu yenmek için büyük ve güçlü serdarlarını öne sürmeye başlar. İlk önce Mustafa Han ve beraberindeki orduyu Köroğlu'nun üzerine salan Hünkâr, onların yenilip dönmesi üzerine, son kozu olan Kaşgari Han ve askerlerini yollar. Hünkâr'ın gönderdiği bu son ordu da yenilip dönünce, kalan bütün ordusu dağılıp kaçmaya başlar (MA1).

5. Köroğlu'nun Pusuya Düşürülmesi

Yiğitleriyle birlikte Hünkâr'ın ordusunu bozguna uğratan Köroğlu, yiğitleri ganimetleri toplarken, Üçyüzlük Dağı'nın dumanlı olduğunu görüp, haberleşmek için dağa doğru yürür (AN2). Türküler söyleyip dağın yamacına gelince, o esnada ordusuyla birlikte kaçmakta olan Hünkâr'ın komutanlarından Sultan Tokmak, Köroğlu'nun sesini duyar. Tüfekli ordusuyla Köroğlu'na yaklaşan Sultan Tokmak, adamlarıyla anlaşır Köroğlu'nu pusuya çeker. Pusuya düşen Köroğlu, adamların tüfeklerinden çıkan kurşunlarla kırk yerinden yara alır.

Tüfek sesini duyan Övez ve diğer yiğitler dağın yamacına gelince, Köroğlu'nun yaralandığını görür ve onu hemen Candıbil'e götürür. Yaralı bir şekilde Candıbil'e getirilen Köroğlu, meyhanesine götürülüp, yaraları sarılmaya çalışılır. Olayı duyan Ağayunus Peri, hemen meyhaneye gelir ve Köroğlu'nu alıp eve götürür. Evde Ağayunus'un, iyileşmesi için gözü gibi baktığı Köroğlu, yiğitlerine; birkaç güne kadar iyileşeceğini söyleyip, toy yapmalarını söyler (AN2; MA1).

Motifler.

(T)B214.1.13. Ağlayan at.

Köroğlu, yaralandığında Kırat başında durup ağlar (AN2:361; MA1:345).

B312.5. Yardımcı güçlü at yakalanır.

Kırat, Hünkârın eline düşer (AN2:333).

B401. Yardımcı at.

Kırat Köroğlu'nun en büyük yardımcısıdır (AN2;MA1).

(T)F750.1. Başı dumanlı dağ.

Üçyüzlük dağın başının dumanlı olduğunu gören Köroğlu onunla haberleşmek için yanına gidince pusuya düşer (AN2:359).

F873. Olağanüstü ordu.

Hünkâr, hazırladığı olağanüstü bir orduyla Köroğlu'na saldırır (AN2:311; MA1:335).

G100. Çok büyük dev.

İlyahor'lar çok büyük cüselere sahipler (AN2:353).

G500. Yenilen dev.

İlyahor, Köroğlu'na yenilir (AN2:355).

G512. Dev öldürülür.

Köroğlu, İlyahor'u öldürür (AN2:355).

G570. Korkutulan dev.

Arkadaşlarının Köroğlu'na yenildiğini gören diğer İlyahor'lar korkup kaçar (AN2:355).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Köroğlu, Şir Hüda Pir'in yardımıyla İlyahor'u yener (AN2:355).

J610. Tedbir.

Leke Şah ve Hünkâr Padişahın ordu toplayıp üzerine geleceğini duyan Köroğlu, tedbir amaçlı Candıbil'in dışına iki adamını yerleştirir (AN2:311; MA1:321).

J624. Ortak düşmana karşı birleşme.

Leke Şah ve Hünkâr Padişah, Köroğlu'na karşı birleşirler (AN2:311; MA1:321).

K730. Kurbana tuzak kurma.

Köroğlu'nun tek başına dağa doğru geldiğini gören Sultan Tokmak ona tuzak kurup adamlarıyla ateş eder (AN2:359; MA1:345).

K1816. Hizmetçi gibi kılık değiştirme.

Köroğlu, Esen Padişah'a kendini hizmetçi/çalışan diye tanıtır (AN2:317; MA1:329).

K1810. Tebdil-i kıyafetle aldatma.

Köroğlu hizmetçi kılığına girip, Esen Padişahı aldatır (AN2:325; MA1:325).

P10. Krallar (Padişahlar).

Leke Şah ve Hünkâr Padişah, Köroğlu'nun düşmanıdır (AN2:311; MA1:321).

P551. Ordu.

Hünkâr Padişah'ın kırk binlerden oluşan ordusu (AN2:311; MA1:335).

P552. Savaş düzenleri.

Hünkâr Padişah, Köroğlu ile savaşmadan önce İlyahor'ları meydana çıkarır (AN2:353).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Candıbil'e döndükten sonra toy düzenletir (AN2:365; MA1:349).

R0. Esaret.

Övez ve Kırat Hünkâr'ın elinde esir tutulur (AN2:333).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Övez ve Kırat, Kerem Deli tarafından kaçırılır (AN2:333).

R110. Esirlikten kurtulma.

Övez ve Kırat, Hünkâr'ın elinden kurtarılır (AN2:349).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu, Övez'i Hünkâr'ın elinden kurtarır (AN2:349).

S172. Burnu kesmek ya da ezmek.

Köroğlu, Esen Padişah ve adamlarının burun ve kulaklarını kesip Hünkâr'a yollar (AN2:327).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Köroğlu, İlyahor'u yenemeyince Şir Hüda Pir'i yardıma çağırır (AN2:355).

Z64. Atasözleri.

Bin kaygı bir iş bitirmez (MA1:320).

1.1.13. Övez Küsen¹⁶

1. Övez'in, Köroğlu'ndan Annesinin Yanına Gitmek İçin İzin Alması

Hünkâr'ın ordusuyla yaptığı savaşta yaralanan Köroğlu, kırk gün geçmesine rağmen hâlâ iyileşmeyince, Sapar Köse ve diğer yiğitler, Köroğlu'nun bundan sonra ayağa kalkamayacağını söyleyip mallarını aralarında bölüşürler. Yiğitler yaptıkları bu bölüşmeye Övez'i katmayıp, ona hizmetçi gibi davranmaya başlayınca, Övez bu duruma çok alınır ve bunların elinde harap olmaksızın, Köroğlu hayattayken ondan izin alıp annesinin yanına gitmeyi daha uygun bulur (AN2). MA1'de kırk yiğidin Köroğlu'nun mallarını kendi aralarında paylaşması durumu söz konusu olmayıp,

¹⁶ AN2:368-397; MA1:350-368

Övez'in gitmek istemesinin nedeni ise kırk yiğidin onu hor görüp ayak işlerinde çalıştırmasıdır (MA1). Hasta yatağında yatan Köroğlu'na, bu düşüncesini zorda olsa bir gün açınca, Köroğlu onun gidip gelmeyeceğini söyleyip, izin vermek istemez. Ancak Övez, Kur'an'a el basıp bir yıl sonra döneceğini söyleyince Köroğlu mecbur kalıp izin verir (AN2; MA1).

2. Övez'in Annesine Kavuşması

Köroğlu'ndan izin alan Övez, atına binip Veyennam'a doğru yola çıkar. Uzun bir yolculuğun ardından Veyennam'a varan Övez, büyüyüp koca adam olduğu için onu kimse tanımaz. Şehre girip rastladığı birisinden annesinin yaşayıp yaşamadığını sorar. Sorduğu kişi, kendisine; annesinin yaşadığını ve şu an haremde olduğunu söyleyince hiç vakit kaybetmeden annesinin yanına gider. Annesine kavuşup onunla hasret gideren Övez, ona; bundan sonra yanından ayrılmayacağını söyleyip, onunla yaşamaya başlar.

Övez Veyennam'a gittikten altı ay sonra iyileşip ayağa kalkan Köroğlu, her gün meyhanesine gidip yiğitleriyle birlikte Övez'in yokluğunu yâd eder. Övez'in gidişi ve Köroğlu'nun ona olan özlemi bu şekilde tam üç sene devam eder (AN2; MA1).

3. Övez'in Ordu Toplayıp Candıbil'in Üzerine Yürümesi

Veyennam padişahı olan Yusuf Şah, Övez'in Candıbil'den dönmesinin üzerinden üç yıl geçmesine rağmen ona hiçbir ilgi ve alaka göstermez. Şah'ın bu ilgisizliğini gören Övez, bir gün huzuruna çıkıp, kendisine neden bu kadar ilgisiz davrandığını sorunca Şah ona; Köroğlu'ndan yüz bulmayıp döndüğünü ve bu yüzden kendisini görmek istemediğini söyleyip, huzurundan kovmak ister. Şah'ın hiddetlendiğini gören Övez, ona; Köroğlu'nun şimdiye kadar muhakkak öldüğünü, eğer kendisine bir ordu verirse gidip kalesini talan edeceğini ve perisini de alıp buraya getireceğini söyler. Peri lafını duyan Şah, ona istediği orduyu toplayıp gitmesi için izin verir. Birkaç gün içinde bin kişilik bir ordu toplayan Övez, hiç vakit kaybetmeden Candıbil'e doğru yola çıkar (AN2; MA1).

4. Övez'in Köroğlu İle Savaşması

Övez topladığı ordusu ile Candıbil'in üzerine gelirken, Köroğlu gece rüyasında Övez'in şah olup bir ordunun başında durduğunu görür. Sabah olunca gördüğü rüyayı gelip yiğitlerine anlatan Köroğlu, Övez'in Candıbil'in üzerine bir ordu ile gelmesinden

korktuğunu söyleyip, dertlenmeye başlar. Onun Övez için dertlendiğini gören biri, yanına gelip ona; kendisi hasta yatağındaiken yiğitlerinin yaptığı mal bölüşmesinden dolayı Övez'in küsüp gittiğini söyleyince, bir olan derdi bin olur ve üzüntüsünden ne yapacağını bilemez hale gelir.

Köroğlu bu dertlerle hem dem olup meyhanesinde otururken, Övez topladığı ordusuyla gelip Candibil'in karşına çadırını kurar ve hendekler kazımaya başlar. Candibil'i almak için gelen Övez, Köroğlu'nun yaşayıp yaşamadığını öğrenmek için birkaç adamını Candibil'e bilgi almaları için gönderir. Casusluk için meyhaneye gelen adamlar, Köroğlu'nu sormaya başlayınca, Köroğlu gelen bu adamları iyice korkutur. Köroğlu'ndan korkan adamlar, Övez'in bir orduyla geldiğini söyler. Bu haberi duyan Köroğlu ve yiğitleri, hemen atlanıp Övez'i karşılamak için yola çıkar.

Yiğitleriyle çıkıp Övez'in karşısına gelen Köroğlu, selam verip Övez'den selamına karşılık alamayınca, üzülüp beklemeye başlar. Köroğlu'nun selamını almayan Övez, hiddetlenip adamlarını onların üstüne yollar. Köroğlu ve yiğitleri üstelerine gelen adamların hepsini öldürür (AN2; MA1).

5. Övez'in Pişman Olup Köroğlu İle Barışması

Köroğlu'nun karşısında ordusunun çoğunu kayıp veren Övez, son kozu olan Giciroğlu Mustafa'yı çağırır. Çok güçlü bir yiğit olan Mustafa, zamanında Köroğlu'nun babası Adıbeğ, onun babasının hayatını kurtardığı için Köroğlu ile savaşmak istemez. Mustafa'yla görüşen Övez, onu Köroğlu ile savaşması için meydana çıkarır. Köroğlu ile bire bir mücadeleye giren Mustafa, onu yere düşürdükten sonra, babasının meselesini Köroğlu'na anlatır. Mustafa'dan olanları duyan Köroğlu, yerinden kalkıp onunla kucaklaşır.

Övez, son kozunu da kaybettiğini görünce, yanına gelen Sapar Köse'den onu Köroğlu ile barıştırmasını ister. Övez'i alıp Köroğlu'nun yanına gelen Sapar Köse, Övez'in, çok pişman olduğunu söyleyip, affedilmesi için elinden geleni yapar. Övez de, huzuruna geldiği Köroğlu'ndan özür dileyip onu affetmesini isteyince, Köroğlu dayanamayıp onu affeder. Köroğlu ve Övez barıştıktan sonra yanlarına Mustafa'yı da alıp, Candibil'e dönerler. Candibil'de günlerce toy düzenleyen Köroğlu, Mustafa'yı birkaç gün daha misafir ettikten sonra onu memleketine uğurlar (AN2; MA1).

Motifler

D1712.3. Rüyaların yorumlanması.

Köroğlu, Övez'i gördüğü rüyasını hiç iyiye yormaz (AN2:379; MA1:355).

F610. Çok güçlü adam.

Gıcıroğlu Mustafa çok güçlü biridir (AN2:387; MA1:363).

F873. Olağanüstü ordu.

Övez'in topladığı ordu olağanüstü özelliktedir (AN2:377; MA1:354).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu rüyasında Övez'in bir orduya baş olduğunu görür (AN2:377; MA1:355).

H11.1. Baştan geçeni hikâye ederek tanıma.

Gıcıroğlu Mustafa, babasının söylediklerini Köroğlu'na anlatınca dost oldukları ortaya çıkar (AN2:389; MA1:363).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Övez, Köroğlu ile savaşma görevini gönüllü olarak üstlenir (AN2:377; MA1:354).

J10. Deneyimlerden elde edilen akıl.

Övez, Candibil'in etrafına iyi bildiği için Köroğlu ile savaşmaya geldiğinde bulunduğu yere hendekler kazdırır (AN2:379; MA1:356).

M246. Dostluk antlaşması.

Köroğlu, Gıcıroğlu Mustafa ile dost olur (AN2:391; MA1:364).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Övez, Köroğlu'na bir yıl içinde döneceğini söyleyip Kur'an'a el basar (AN2:371; MA1:350).

P10. Krallar (Padişahlar).

Yusuf Şah Veyennam padişahıdır (AN2:375; MA1:354).

P231. Anne ve oğul.

Övez ve annesi uzun bir aradan sonra bir araya gelir (AN2:373; MA1:352).

P231.3. Anne sevgisi.

Övez'in annesi oğluna olan sevgisinden, Övez'i müjdeleyip gelen herkese bütün mallarını dağıtır (AN2:373; MA1:351).

(T) P231.0.1. Annenin oğlu için düzenlediği toy.

Övez döndüğü için annesi toy düzenler (AN2:375; MA1:353).

(T)P233.12. Çocuğun babasına savaş açması.

Övez, babası Köroğlu'na savaş açar (AN2:387; MA1:361).

P234.3. Babanın sözünü dinlememe.

Övez, Köroğlu'nun sözünü dinlemeyip, Candibil'e dönmez (AN2:375; MA1:353).

Övez, Köroğlu'nun sözünü dinlemeyip, ona karşı savaşır (AN2:385; MA1:361).

P551. Ordu.

Övez, Köroğlu ile savaşmak için büyük bir ordu toplar (AN2:377; MA1:354).

P555. Savaşta yenilgi.

Övez, Köroğlu'na karşı açtığı savaşı kaybeder (AN2:391; MA1:365).

P556. Savaşta meydan okuma.

Giciroğlu Mustafa, Köroğlu'na teke tek savaşmak için meydan okur (AN2:389; MA1:363).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Övez'le barıştıktan sonra toy düzenler (AN2:397; MA1:368).

Q520. Pişmanlıklar.

Övez, babasına karşı yaptığı savaş için pişman olur (AN2:393; MA1:366).

Q570. Ceza ve affetme.

Köroğlu, Övez'i cezalandırmaktan vazgeçip affeder (AN2:393; MA1:366).

W154. Nankörlük.

Köroğlu'nun yiğitleri, o hasta diye nankörlük edip mallarını kendi aralarında bölüşürler (AN2:369).

Övez, Köroğlu'na karşı nankörlük edip, ona karşı savaş açar (AN2:387; MA1:354).

1.1.14. Moruk Kadın¹⁷

1. Balıbey'in Kırat'ı Çalması İçin Moruk Kadınla Anlaşması

Köroğlu yaralarından kurtulup, Övez oğluna da kavuştuktan sonra, o yıl bütün savaşlarını Nişafur üzerine yapıp, halkına göz açtırmaz (AN3). MA2'de ise giriş kısmı şöyle anlatılır: Başka ülkelerin sultanları, kendi tüccarlarını, kervanlarını geçirmek bahanesiyle fırsat buldukça, Candibil halkını yağmalayıp esir etmektedirler. Bir gün kuzeydoğudaki Nişafur padişahının kervanları Candibil'in bir tarafından girip, sakince oturan halkı bozguna uğrattınca, Köroğlu bunu duyar ve hemen atlanıp kervancıları yakalar. Yakaladığı kervancıları iyice bir kamçıladıktan sonra ellerini arkalarından bağlayıp, Nişafur padişahına gönderir (MA2). Nişafur padişahı Balıbey, Köroğlu'ndan kurtulmanın bir yolunu bulmak için sipahilerini toplayıp, onlara akıl danışır. Balıbey, danıştığı sipahilerinin önerilerini beğenmeyince, yaşlı bir veziri, ona; Köroğlu'nun, atı olmadan hiçbir şey yapamayacağını, bu yüzden atını çalması gerektiğini söyler. Bu fikri yerinde bulan Balıbey, hemen memlekete tellal çektirip, Köroğlu'nun atını çalıp getirene beş yüz tümen altın ve ömür boyu maaş vereceğini bildirir.

Balıbey'in kalesinde, yüz seksen yaşına basmış yaşlı bir cadı kadın ve kocası yaşamaktadır. Bu yaşlı çift sefalet içinde yaşadıkları için, padişahın gelen bu haber, onlara çok cazip gelir ve yaşlı kadın hiç vakit kaybetmeden saraya gider. Padişahın huzuruna gelen Moruk kadın, Kırat'ı getirme işine talip olduğunu söyleyince, Padişah yaşından ötürü tereddüt etmeye başlar. Padişahın tereddüt ettiğini gören vezirler, Moruk kadının işinde iyi olduğunu bildikleri için, ona kefil olurlar. Vezirlerinin kefil olduğunu gören Padişah, görevi kendisine verir (AN3; MA2).

2. Köroğlu'nun Moruk Kadını Yolda Bulup Candibil'e Getirmesi

Padişah'tan beş yüz tümen altın alıp kocasına bırakan Moruk kadın, bir eşek satın alıp, Candibil'e gitmek için Gürcistan'a giden kervanlardan birinin peşine takılır. Moruk kadın, takıldığı kervanın peşinden Candibil'e yakın geldiğini anlayınca, kervandan ayrılır. O esnada, sınırlarından geçen kervancılardan haraç almak için yola çıkan Köroğlu, kervancıların izini sürerken bir çukurda eşeğiyle duran Moruk kadını görür. Köroğlu, Moruk kadının yanına yaklaşıp hal hatırını sorunca, kadın ona; yolunu

¹⁷ AN3:4-129; MA2:411-483

kaybettiğini ve buralarda ölmek üzere olduğunu söyler. Moruk kadına acıyan Köroğlu, onu alıp Candibil'e getirir.

Köroğlu'nun getirdiği kadını Ağayunus Peri görünce, Köroğlu'ndan onu hemen öldürmesini ister. Aksi takdirde bu Moruk kadının başına bir iş açacağını söyler. Ağayunus'un dediklerini dinlemeyen Köroğlu, Moruk kadını meyhane getirip, ona, orada bakmaya başlar (AN3; MA2).

3. Moruk Kadının Kırat'ı Çalması

Köroğlu'nun meyhanesinin bir köşesinde yaşamaya başlayan Moruk kadın, kendisine alışması için her gün gidip Kırat'a ot verir. Birkaç ay boyunca bu işi tekrarlayan Moruk kadın, Kırat'ın kendisine iyice alıştığını görünce, kimsenin olmadığı zamanlarda Kırat'a binip dolaşmaya da başlar. Bir gün, Kırat'ı götürebileceğine kanaat getirince, büyü yapıp Köroğlu ve yiğitlerini hasta eder. Hastalanan Köroğlu ve yiğitleri Moruk kadından kendilerine bir ilaç vermesini ister, Moruk kadın, onlara ilaç diye uyku şurubu verir. Şurubu içen herkes bir süre sonra uyumaya başlar. Ağayunus Peri dâhil herkesi uyutan Moruk kadın, Kırat'ı alıp Nişafur'a doğru yola çıkar. Yiğitleriyle birlikte üç gün sonra uyanan Köroğlu, Kırat'ı yerinde bulamayınca, hemen Moruk kadını aramaya başlar, onun da eşeğini bırakıp, ortalıktan kaybolduğunu görünce, Kırat'ın çalındığını anlar (AN3; MA2).

4. Köroğlu'nun Kalender Kılığına Girip Moruk Kadının Peşinden Gitmesi

Kırat'ın Moruk kadın tarafından kaçırıldığından emin olan Köroğlu, hemen Ağayunus Peri'ye gelip, Kırat'ın nereye götürüldüğünü öğrenmesini ister (AN3; MA2). Cadı duası okuyup tırnağına bakan Ağayunus Peri, Kırat'ın Moruk kadın tarafından Nişafur'a götürüldüğünü görür (AN3). Köroğlu'na, Kırat'ın Nişafur'a götürüldüğünü söyleyen Ağayunus Peri, onu bulmasının kolay olmayacağını, bu yolda eza ve cefa çekeceğini söyler. Köroğlu, Kırat'ın peşinden gideceğini söyleyince, Ağayunus Peri, ondan kalender kılığına girmesini ister. Ağayunus Peri'yi dinleyip kalender kılığına giren Köroğlu, yiğitlerine, bir seneye kadar döneceğini söyleyip, yola çıkar.

Yaya bir şekilde yola çıkan Köroğlu, birkaç gün yol yürüdükten sonra, ayakları şişer ve açlık çekmeye başlar (AN3; MA2). O, bu halde yürümeye devam ederken karşısına bir aksakallı baba çıkıp ona yolculuğu ile ilgili sorular sorar. Yorgun ve sinirli olan Köroğlu, aksakallı babayı tersleyince, o da birden ortadan kaybolur. Onun ortadan

kaybolduğunu gören Köroğlu, hata ettiğini anlar ve bu durumu görüşmek için Şir Hüda Pir'ini çağırır. Çağrısına kimsenin gelmediğini gören Köroğlu, biraz daha yürüyünce karşısına kendi koyun sürüsü çıkar. Köroğlu, sürüye iyice yaklaşıncaya, çobanlar kalender kılığına girmiş olan Köroğlu'nu hemen tanırlar. Köroğlu'nu konuk eden çobanlar, ona; birkaç gün burada beklerse, Kırat'ın dönüp geleceğini söylerler. Çobanları dinleyip birkaç gün bekleyen Köroğlu, Kırat'ın dönmediğini görünce tekrar yola çıkar (AN3). MA2'de ise yürümekten ayakları şişen ve iyice yorulan Köroğlu, içinden bir koyun sürüsüne rastlamayı diler ve biraz yürüdükten sonra önüne bir koyun sürüsü çıkar. Sürünün çobanları derviş kılığına girmiş bu adamı Köroğlu'na benzetseler de korkularından sormazlar. Köroğlu, onların yanında bir gece kalıp iyice dinlendikten sonra tekrar yola çıkar (MA2).

5. Köroğlu'nun Nişafur'a Gelmesi

Çobanlardan ayrıldıktan sonra, günlerce aç ve susuz bir halde yol yürüten Köroğlu, yaşamından iyice umudunu kestiği bir anda, Şir Hüda Pir gelir ve ona yiyecek bir şeyler verdikten sonra, ondan, gözlerini kapatmasını ister. Birkaç saat sonra gözlerini açan Köroğlu, bir şehrin karşısında olduğunu görür. Şir Hüda Pir, ona; burasının Nişafur olduğunu söyleyip ortadan kaybolur (AN3). MA2'de ise çobanların yanından ayrılan Köroğlu, birkaç gün daha yol aldıktan sonra bir çayın kenarına gelir ve karşıya geçmek için bir geçit aramaya başlar. O esnada atına bir şeyler yüklemiş olan bir ihtiyar gelip, Köroğlu'na; beş akçe karşılığında onu karşıya geçireceğini söyler. Beş akçe karşılığında ihtiyarla karşıya geçen Köroğlu, akşama kadar yürüyünce, karşısına bir çadır çıkar. Çadırın içindeki aksakallı ihtiyar, ona Nişafur şehrini gösterir ve Köroğlu şehre doğru yürümeye başlar (MA2).

Moruk kadının Kırat'ı getirdiğini gören Balıbey ise, Köroğlu'nun Kırat'ın peşinden gelme ihtimalini düşünüp, şehre tellal çektirir. Tellallar, Padişahın; yabancı bir Türkmen'i evinde konuk edeni öldüreceğini bütün şehre duyurur. Bu durumdan habersiz, şehre gelen Köroğlu, kalacak bir yer bulmak için çaldığı bütün kapılardan kovulur. Şehirde kimsenin tanrı misafiri kabul etmediğini görünce, şehrin dışında, içerisinde gürültülerin geldiği bir meyhane dikkatini çeker. Bu meyhanenin kapısına gelen Köroğlu, içerde kalenderlerin değişik sazlar çalıp eğlendiklerini görür. Onlara selam verip, kendisini de aralarına almalarını isteyince, kalenderler, onu aralarına

almayıp, kovarlar. Köroğlu, eline sazını alıp çalmaya başlayınca, onun çok iyi saz çaldığını gören kalenderler, hemen onu içeri davet ederler. Bütün gece kalenderlerle nameler söyleyip eğlenen Köroğlu, sabah olunca kalenderlerin çıkıp dilendiklerini görür. Birkaç gün kalenderlerle takılan Köroğlu, çok becerikli olduğu için kalenderler onu kendilerine baş yaparlar (AN3; MA2).

6. Köroğlu'nun Kırat'ın Yerini Bulması

Kalenderlere baş olan Köroğlu, bir süre daha onlarla yaşadıkdan sonra, boşa zaman harcadığını ve Kırat'ı hâlâ bulamadığını düşünüp, onlarla yollarını ayırır (AN3; MA2). Kalenderlerden ayrıldıktan sonra, şehirde çerçi pazarını dolaşan Köroğlu, gördüğü yaşlı bir adama selam verir. Yaşlı adam, Türkmen olduğu için onun selamını almayacağını söyler. Köroğlu, yaşlı adama; aslen Azerbaycanlı olduğunu Türkmenlerin arasında fazla kaldığı için öyle konuştuğunu söyleyip, onu Türkmen olmadığına ikna eder. Bir süre yaşlı adamla sohbet eden Köroğlu, ondan, padişahın Türkmen için tellal çıkartma meselesini de öğrenir. Yaşlı adam, oğlu olmadığı için Köroğlu'ndan, ona oğul olmasını ister. Köroğlu bunu kabul eder ve yaşlı adamın evinde kalmaya başlar (AN3). MA2'de ise kalenderlerden ayrılan Köroğlu, çerçi pazarında yaşlı bir tüccara kanı ısınıp selam verir. Tüccar ona kim olduğunu sorunca, bu civarlardan olduğunu ve babası öldüğü için de kimsesiz kaldığını söyler. Onun kimsesiz olduğunu gören yaşlı adam, oğlu olmadığı için Köroğlu'ndan oğul olmasını ister. Köroğlu bunu kabul eder ve onunla yaşamaya başlar ((MA2).

Yaşlı adamın yanında yaşamaya başlayan Köroğlu, kalender kılığına girip her sabah erkenden şehri dolaşmaya çıkar. Yine bir gün, kalender kılığında dolaşırken, girdiği bir sokakta tesadüfen Kırat'ın tutulduğu yeri görür. Geceyi bekleyen Köroğlu, hava karardıktan sonra bir delik bulup Kırat'ın yanına girer. İçeri girip, Kırat'ın zor durumda olduğunu görünce, hemen boynuna sarılır. Kırat'la hasret gideren Köroğlu, bir süre sonra etrafı araştırmaya başlar. Biraz ilerleyince, bir kulübenin içinde bakıcıların yemek hazırladığını görür. Birkaç zaman orada bekleyen Köroğlu, bakıcıların uyduğunu görünce, içeriye girip bütün yemekleri toplar. Yemekleri aldıktan sonra Kırat'ın önüne de bol bol yem koyup, girdiği delikten çıkıp gider. Oradan aldığı yemekleri getirip yaşlı adama veren Köroğlu, sabah olunca yine Kırat'ın bulunduğu sokağa gider (AN3; MA2).

7. Koroğlu'nun Moruk Kadını Öldürmesi

Kırat'ın bulunduğu sokağa gelen Koroğlu, karşıdan dört şatırın eşliğinde yaşlı bir kadının geldiğini görünce, yoldan geçen birisinden gelen kadının kim olduğunu sorar. Sorduğu kişi, ona; o kadının, Koroğlu'nun atını çalan cadı olduğunu ve Padişahın emriyle on günde bir gelip Kırat'a yem verdiğini söyler. Bunları duyan Koroğlu, Moruk kadının şatırlarının arasına girebilmek için hemen gidip bir şatır elbisesi satın alır.

Kırat'ın yemini vermek için gelen Moruk kadın, Kırat'ın önünde bolca yem görünce, bakıcılara; kimin ata bu kadar yem verdiğini sorar. Bakıcılar korkudan biz verdik dese de Moruk kadın onlara inanmayıp şüphelenmeye başlar. Koroğlu'nun geldiğini düşünen Moruk kadın, hemen Padişaha gider ve hastalandığı için işi bırakmak istediğini söyler. Padişah, isteğini kabul edip, onu dinlenmesi için evine gönderir.

Satın aldığı şatır elbisesini giyen Koroğlu, Moruk kadının, evine gitmek için çıktığını görünce, onun şatırlarının arasına karışıp, evine doğru yol alır. Evine gelen Moruk kadın, Koroğlu'nun korkusundan kapılarını iyice kilitler (AN3; MA2). Şatırlarla birlikte evin içine giren Koroğlu, gece olunca diğer dört şatırı öldürüp evin bahçesindeki kuyuya atar. Yukarı kata çıkan Koroğlu, iki hizmetçi kızı görünce, onları da öldürmek zorunda kalır. Öldürdüğü hizmetçilerin cesetlerini de kuyuya atan Koroğlu, Moruk kadının odasına çıkar. Odaya girip, Moruk kadını uykusundan uyandıran Koroğlu, kulaklarını kestikten sonra, ocaktan aldığı kızgın bir şişle canını alır (AN3). MA2'de ise Şatırlarla birlikte eve giren Koroğlu, herkes uyuduktan sonra, yaşlı kadının odasına girer ve onu boğarak öldürür (MA2). Moruk kadının işini bitiren Koroğlu, evin içini dolaşmaya başlar. Girdiği bir odada onun Padişah'tan aldığı hazineyi bulur. Bulduğu hazineyi sırtlayan Koroğlu, herkesin Moruk kadının nargileden öldüğünü sanması için, nargileyi cesedin üstüne devirip ateşe verir. Moruk kadından kökten kurtulan Koroğlu, ondan aldığı hazineyi de getirip yaşlı adama verir (AN3; MA2).

8. Koroğlu'nun Kırat'a Seyis Olması

Moruk kadının ölümünün üzerinden on gün geçtikten sonra, haberi şehre yayılmaya başlar. Padişah, onun nasıl öldüğünü merak ettiği için, bizzat gidip eve bakar. Evi gezen Padişah, Moruk kadının, nargilenin devrilmesiyle öldüğüne kanaat getirince, sarayına döner. Aradan birkaç gün geçtikten sonra, Kırat'ın bakıcıları Padişah'a gelip, Kırat'ın yanına hiç kimseyi yaklaştırmadığını haber verir. Padişah,

Moruk kadın da olmadığı için Kırat'a bakacak birisinin bulunması için şehre tellal çektirir.

Padişah'ın çıkarttığı tellalı duyan Köroğlu, yaşlı adama gelip; eskiden Köroğlu'nun seyisliğini yaptığını bu yüzden Padişah'ın dediği ata bakabileceğini söyler. Oğlundan bunu duyan yaşlı adam, onun için gidip Padişah'la konuşacağını söyler. Padişah'ın huzuruna çıkan yaşlı adam, kendisine; Kırat'a bakabilecek bir kardeşinin olduğunu söyleyince, padişah, hemen gelip işe başlamasını ister. Padişahın huzuruna gelen Köroğlu, ondan, Kırat için en güzel yemleri, kendisi içinde en güzel yemekleri ister. Padişah, Köroğlu'nun dediği şeylerin hepsini getirttikten sonra, Köroğlu, kırk gün boyunca atını en iyi şekilde besleyip iyileştirir (AN3; MA2).

9. Köroğlu'nun Kırat'ı Kaçırması

Kırat'ın iyice iyileştiğini gören Padişah, Köroğlu'ndan Kırat'ın kendileri için biraz oyun yapmasını isteyince, Köroğlu, Padişah'a; Kırat'ın oyun yapabilmesi için kendisi ve atın en iyi şekilde giyinip kuşandırılması gerektiğini söyler. Bunun üzerine Padişah, Köroğlu'nun istediği her şeyin getirilmesini emreder. Bir süre sonra istenilen malzemeler gelince, Köroğlu, Kıratı en iyi şekilde eyerleyip, kendisi de en güzel zırh ve silahları kuşandıktan sonra, meydana çıkar. Padişahın yaşlı bir veziri Köroğlu'nu, silahları kuşanmış ve zırhlar içinde görünce, şüphelenip padişahı uyarır. Padişah, vezirine; "kim bu silahları takırsa Köroğlu gibi görünür" deyip, onu dinlemez.

Padişah, en iyi şekilde kuşanıp meydana çıkan Köroğlu'ndan, name söylemesini ve Kırat'ın da biraz oyun yapmasını ister. Köroğlu, kaçmak için en uygun zamanı kollamak için bir iki name söyleyip, Padişahı oylar. Kaçmak için uygun zamanın geldiğini gören Köroğlu, Kırat'ı mahmuzlayıp kaleden kaçır. Köroğlu'nun, Kırat'ı kaçırdığını gören Padişah, şaşkınlığını üzerinden attıktan sonra ordusunu toplayıp Köroğlu'nun peşine düşer. Kaleden uzaklaşan Köroğlu, Padişah'ın ordusunu toplayıp peşinden geldiğini görünce, geri dönüp onlarla savaşıyor (AN3; MA2). Üzerine gelen orduyu dağıtıp, Padişah'ı da öldüren Köroğlu, Kırat'la birlikte yara aldığı için yürüyerek yola devam eder (AN3). MA2'de Köroğlu, üzerine gelen orduyu dağıtınca Padişah tek başına kaldığını görüp kaçır. Padişahın kaçtığını gören Köroğlu, onu kovalamayıp, Kırat'ıyla yaralı bir şekilde yoluna devam eder (MA2).

10. Köroğlu'nun Candıbil'e Dönmesi

Hem Kırat hem kendisi yaralı olan Köroğlu, birkaç zaman daha yol yürüdüktan sonra bir koyun sürüsüyle karşılaşır. Karşılaştığı bu sürü, Padişah'ın olduğu için çobanlar Köroğlu'nu tanıyıp, ona saldırır. Köroğlu, çobanları öldürdükten sonra, odun toplamak için arkadaşlarından ayrılan bir başka çobanın geri döndüğünü görür. Karşılaştığı çabana, kendisine zarar vermeyeceğini söyleyip, ondan biraz yemek pişirmesini ister. Çobanın pişirdiği yemeklerden yiyip, iyice dinlenen Köroğlu, Kırat'ın da yaralarını sardıktan sonra, çobanla vedalaşıp, Candıbil'e doğru yola çıkar (AN3; MA2).

Köroğlu Candıbil'e doğru yol alırken, Candıbil de ise, Sapar Köse ve beraberindeki yiğitler, Köroğlu'nun öldüğünü söyleyip, sarayına el koymayı düşünür. Onların bu düşüncesini fark eden Övez, hemen hareme gidip Ağayunus Peri'yi uyarır. Ağayunus Peri, Övez'e; haremden kalıp kapıyı arkadan kilitlemesini ister. Sapar Köse ve beraberindekiler hareme gelip kapının arkadan kilitlendiğini görünce, Övez'e kapıyı açmasını söyler. Övez, kapıyı açamayacağını söyleyince de, Sapar Köse ve beraberindekiler kapıyı taşlarla zorlamaya başlar (AN3).

Bunlar olup biterken Köroğlu, Candıbil sınırlarına varıp, kendi koyun sürüsüyle karşılaşır. İlk başta Köroğlu'nu tanımayan çobanlar, yanlarına gelenin Köroğlu olduğunu anlayınca, ona en iyi şekilde hizmet etmeye başlar. Köroğlu, çobanlardan birini müjdecisi olarak gönderdikten sonra kendisi de arkasından yola çıkar. Müjdecisi olarak gelen çoban, Candıbil'e varıp, Ağayunus Peri'ye müjdeyi verir. Ağayunus Peri, ilk başta çobana inanmaz, ancak çoban yemin ettikten sonra ona inanır. Çoban, müjdeci olarak Ağayunus Peri'den onu evlendirmesini ister. Ağayunus Peri onun bu isteğini kabul eder (AN3; MA2). Köroğlu'nun geldiği haberi Sapar Köse ve beraberindekilere de ulaştıncaya, onlar da korkup telaş etmeye başlar. Sapar Köse, beraberindeki yiğitlere korkmamalarını söyleyip, hemen Köroğlu'nu karşılamak için Candıbil'in dışına çıkar. Köroğlu gelince, Sapar Köse, ona; Övez'in namusuna göz dikip haremden Ağayunus Peri'yle birlikte kaldığını söyler. Sapar Köse'den bunları duyan Köroğlu, beyninden vurulmuş gibi döner ve hiç kimseyle konuşmadan direkt meyhanesine gider. Ağayunus Peri, Sapar Köse'nin yaptıklarını duyunca, hemen meyhaneye gelip, Övez'in ve kendisinin suçsuz olduğunu, Sapar Köse'nin yaptığı bütün kötülükleri Köroğlu'na anlatır. Köroğlu,

Ağayunus Peri'ye ve Övez'e haksızlık yaptığını anlayıp, hemen Sapar Köse ve beraberindekilerin cezasını vermek ister. Ağayunus Peri, onları affetmesini söyleyip, beraber haremlerine giderler (AN3).

MA2'de kırk yiğidin, Köroğlu'nun öldüğünü zannedip, haremine saldırma durumu yer almamakta olup, bu son kısım şöyle anlatılmaktadır: Ağayunus Peri çobandan müjdeyi aldıktan sonra kırk yiğitle birlikte hazırlıklar yapıp, Köroğlu'nu karşılar. Yurduna varıp sevdiklerine kavuşan Köroğlu, onlara başından geçenleri anlattıktan sonra, Ağayunus Peri'siyle dinlenmek için haremine çekilir (MA2).

Motifler.

B41.2. Uçan at.

Kırat, Balıbey'in kalesinden uçarak çıkar (AN3:95; MA2:467).

B312.5. Yardımcı güçlü at yakalanır.

Köroğlu'nun en büyük yardımcısı olan Kırat, tutsak edilir (AN3:13; MA2:443).

B401. Yardımcı at.

Kırat, Köroğlu'nun en büyük yardımcısıdır (AN3:73; MA2:426).

B575. Erkeğin yardımcısı olan sadık hayvan.

Kırat, Köroğlu'ndan başka hiç kimseyi yanına yaklaştırmaz (AN3:73; MA2:453).

D1710. Sihirli güçlere sahip olma.

Moruk kadın, sihirli güçlere sahiptir (AN3:7; MA2:415).

D1812.3. Geleceği öğrenme araçları.

Ağayunus Peri, cadı duası okuyup tırnağına baktıktan sonra, Kırat'ın nereye götürüldüğünü görür (AN3:15).

D2087. Sihirle çalma.

Moruk kadın, Kırat'ı sihirle çalar (AN3:13; MA2:415).

F576. Olağanüstü çirkin kadın.

Moruk kadın çok çirkin biridir (AN3:9; MA2:413).

G200. Büyücü/cadı.

Moruk kadın, bir cadıdır (AN3:7; MA2:415).

(T) G218. İhtiyar kadın şeklindeki cadı.

Moruk kadın, ihtiyar kadın şeklinde bir cadıdır (AN3:7; MA2:415).

G260. Büyücülerin/cadılarının şeytansı işleri.

Moruk kadın, Köroğlu ve yiğitlerini büyü yapıp hasta eder (AN3:11; MA2:415).

G275. Cadı mağlup edilir.

Köroğlu, Moruk kadını evinde yakalayıp öldürür (AN3:71; MA2:451).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Moruk kadın, Kırat'ı çalma işini gönüllü olarak üstlenir (AN3:7; MA2:412).

H1135. Görev: tek başına orduyu yok etme.

Köroğlu, Balıbey'in ordusunu tek başına yok eder (AN3:99; MA2:470).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Balıbey, Moruk kadına, Kırat'ı çalma işini verir (AN3:7; MA2:411).

(T)J151.6. Veli kişiden öğrenilen bilgi.

Köroğlu, Şir Hüda Pir sayesinde Nişafur'un yerini öğrenir (AN3:29).

Köroğlu, çadırdaki yaşlı adam sayesinde Nişafur'un yerini öğrenir (MA2:427).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Balıbey, Kırat'ı kaçırma fikrini yaşlı vezirinden alır (AN3:5; MA2:411).

J155. Kadınların Verdiği Akıl.

Köroğlu, kalender kılığına girmeyi Ağayunus Peri'den öğrenir (AN3:9; MA2:420).

J652. Uyarılara karşı dikkatsizlik.

Köroğlu, Ağayunus Peri'nin Moruk kadın hakkındaki uyarılarını dikkate almaz (AN3:9; MA2:414).

K1810. Tebdil-i kıyafetle aldatma.

Köroğlu, kalender kılığına girip Balıbey'i kandırır (AN3:73; MA2:454).

K1827. Kutsal adam gibi kılık değiştirme.

Köroğlu, Kırat'ı bulmak için kalender kılığına girer (AN3:17; MA2:420).

K2110. İftira etmek.

K2110.1. İftira edilen eş.

Sapar Köse, Ağayunus Peri'ye, Köroğlu'nu aldatıyor diye iftira atar(AN3:119).

(T) K2110.2. İftira edilen oğul.

Sapar Köse, Övez'in, Köroğlu'nun namusuna göz diktiğini söyleyip iftira atar (AN3:119).

K2297. Hain arkadaşı.

Köroğlu'nun yiğitleri, Köroğlu öldü diye sarayına el koymak ister (AN3:111).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Balıbey, Moruk kadınla, Kırat'ı çalması için anlaşır (AN3:7; MA2:412).

(T)M247. Büyücü ve kral arasındaki pazarlık.

Balıbey, Moruk kadına, Kırat'ı çalması karşılığında beş yüz tümen altın verir (AN3:7; MA2:412).

P10. Krallar (Padişahlar).

Balıbey, Nişafur'un padişahıdır (AN3:7; MA2:411).

P16. Kralın hakimiyetinin sonu.

Köroğlu, Nişafur padişahı Balıbey'i öldürür (AN3:99).

P110. Kralın vezirleri.

Balıbey'in yaşlı veziri onu Köroğlu'na karşı uyarır (AN3:87; MA2:461).

P551. Ordu.

Balıbey, Köroğlu ile savaşmak için bir ordu toplar (AN3:97; MA2:468).

Q10. Mükafatlandırılmış işler.

Balıbey, Kırat'ı getiren Moruk kadına beş yüz tümen altın verir (AN3:13; MA2:412).

Ağayus Peri, müjdeyi getiren çobana, mükafat olarak onu evlendirme sözü verir (AN3:117; MA2:480).

Q211. Ölümle cezalandırma.

Köroğlu, Moruk kadını ölümle cezalandırır (AN3:71; MA2:451).

Q212. Cezalandırılan hırsızlık.

Köroğlu, Moruk kadını, Kırat'ı çaldığı için öldürür (AN3:71; MA2:451).

Q570. Ceza ve affetme.

Köroğlu, Sapar Köse ve beraberindeki yiğitleri cezalandırmayıp affeder (AN3:129).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Kırat, Balıbey tarafından kaçırlır (AN3:13; MA2:417).

(T)V56. Namaz.

Köroğlu, Kırat'ı kurtarmak için yola çıkmadan önce iki rekat namaz kılar (AN3:15).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Köroğlu, Kırat'ı bulmak için çıktığı yolda zorda kalınca Şir Hüda Pir'i çağırır (AN3:29).

W33. Kahramanlık.

Köroğlu, Balıbey'in ordusunu tek başına yenerek büyük bir kahramanlık gösterir (AN3:99; MA2:470).

W34. Sadakat/ bağlılık.

Övez, Köroğlu'na sadık olduğu için, harem kapısını Sapar Köse'ye açtırmaz (AN3:111).

W154. Nankörlük.

Sapar Köse ve beraberindeki yiğitler, Köroğlu'nun yokluğunu fırsat bilip sarayına saldırır (AN3:111).

Z64. Atasözleri.

Kurt yavrusu evcilleştirilmez (AN3:5).

Hünerinden bereket bul (AN3:23).

Bin kaygı bir iş bitirmez (MA2:418).

İyi yiğidin yası yedi yıldır (MA2:418).

Eğer eşek yüke gelmezse, yükü eşeğe götür (MA2:468).

Yarın ki kuyruktan bugünkü ciğer iyidir (MA2:424).

Alta düşen namert (MA2:470).

Âcize düşman olmak namerdin işidir (MA2:470).

1.1.15. Köroğlu ve Balı Bey¹⁸

1. Dilber Cemal'in Köroğlu'na Hat Göndermesi

Nisfcihan şehrinde, Balı Bey, Dolu Bey ve Depel Bahadır adlı üç kardeş han yaşamaktadır. Bu kardeşlerin en küçüğü olan Depel Bahadır'ın karısı Dilbercemal, Köroğlu'nun adını duyup ona âşık olur. Bir gün üç kardeş avlanmak için şehirden bir kaç günlüğüne çıkınca, Dilbercemal, yaşlı bir kadın bulur ve ona, Köroğlu'na vermek üzere bir hat verip, Candibil'e gönderir. Yaşlı kadın, uzun bir yolculuğun ardından Candibil'e gelip, hattı Köroğlu'na verir. Hattı okuyan Köroğlu, Ağayunus Peri'ye Dilbercemal'in onu çağırdığını söyleyince, Ağayunus Peri, Köroğlu'na; yaşlı kadını öldürmesini ve oraya gitmemesini söyler. Köroğlu, Ağayunus'un sözünü dinlemeyip, hattı getiren yaşlı kadınla birlikte Nisfcihan'a doğru yola çıkar (AN3; MA2).

2. Köroğlu'nun Dilbercemal'e Gelmesi

Ağayunus Peri'nin sözünü dinlemeyip, yaşlı kadınla birlikte yola çıkan Köroğlu, birkaç zaman yol aldıktan sonra, geceyi geçirmek için büyük bir hana gelir. Handa uyurken, rüyasında kendini zincirlere bağlanmış ve kanlar içinde görüp, uyanır. Gördüğü rüyayı düşünen Köroğlu, bu gidişini pek hayra yormaz. Handaki konaklamanın ardından yola devam edip, Nisfcihan'a gelen Köroğlu, yaşlı kadının evinde elbiselerini değiştirip, dilenci kılığına girer. Girdiği kılıkla, Dilbercemal'in konağının kapısına gelir ve kapıdakileri birkaç altınla kandırdıktan sonra, içeri girmeyi başarır. Konağın içine giren Köroğlu, Dilbercemal'in odasını bulup yanına girer. Dilbercemal, odasına giren dilenciden korkmaya başlayınca, Köroğlu kendini ona tanıtır. Gelenin Köroğlu olduğunu anlayan Dilbercemal, hemen boynuna sarılıp, onu en iyi şekilde ağırlar (AN3; MA2).

---

¹⁸ AN3:132-157; MA2:584-592

3. Balı Bey'in Köroğlu'nu Tutsak Etmesi

Köroğlu, Dilbercemal'in konağına girdikten yedi gün sonra Balı Bey, Dolu Bey ve Depel Bahadır çıktıkları avdan dönerler. Köroğlu'nun Dilbercemal'in konağından çıkmadığını gören hizmetçiler, başlarına bir şey gelmesinden korktukları için hemen gidip Balı Bey'e; Dilbercemal'in konağına yedi gündür birisinin girdiğini ve hala çıkmadığını söylerler. Balı Bey, anlatılanlardan gelenin Köroğlu olduğunu düşünür ve birkaç cellat gönderip, onu tutuklatır. Tutuklattığı kişiyi eli kolu bağlı bir şekilde huzuruna getiren Balı Bey, ona; Köroğlu olup olmadığını sorunca, Köroğlu, tanınmadığını anlayıp, kendisinin Köroğlu olmadığını söyler. Balı Bey, karşısındaki kişinin Köroğlu olmadığını söylemesi üzerine, yalan söylediğini düşünüp, onu çeşitli işkencelere maruz bıraktırır.

4. Balı Bey'in Köroğlu'nu Serbest Bırakması

Balı Bey, gördüğü o kadar işkenceye rağmen hâlâ Köroğlu olmadığını söyleyen adımı, etrafındakilerinin de ısrarı üzerine affedip, en iyi şekilde ağırladıktan sonra serbest bırakır. Balı Bey'in serbest bıraktığı Köroğlu, yaşlı kadının evine gelip elbiselerini değiştirdikten sonra, Kırat'a binip gider. Köroğlu yolda giderken Balı Bey'in yılıksını görür ve birkaç çobanını öldürdükten sonra, karşısına çıkması için Balı Bey'e haber gönderir. Haberi alan Balı Bey, ordu toplayıp Köroğlu'nun üzerine gelince, Köroğlu bütün ordusunu kırıp, onu esir alır. Balı Bey'i tutsak edip Candibil'e getiren Köroğlu, çektiği bütün işkenceleri Balı Bey'e de çektirdikten sonra onu serbest bırakır. Balı Bey gitmeden önce Köroğlu'na dostluk teklif eder, ancak Köroğlu ona güvenmediğini söyleyip dostluk anlaşmasını kabul etmez (AN3; MA2).

5. Dolu Bey ve Depel Bahadır'ın Övez'i Tutsak Etmesi

Bunlar olup biterken Balı Bey'in kardeşleri Dolu Bey ve Depel Bahadır da bir ordu toplayıp Köroğlu'nun üzerine gelir. Topladıkları orduyla Candibil'e yaklaşan Dolu ve Depel Beyler meydana gözcülük yapan Övez'i tek başına görünce tutup kaçırlar (AN3).

6. Köroğlu'nun Övez'i Kurtarıp Candibil'e Dönmeleri

Övez'i kaçıran Dolu ve Depel Beyler Köroğlu'na bir hat gönderip, Övez'in ellerinde olduğunu söyler. Hattı alan Köroğlu, Övez'i kurtarmak için kırk yiğidini de

yanına alıp yola çıkar. Bir süre yol aldıktan sonra, Dolu ve Depel Beylerin ordusuyla karşılaşan Köroğlu, yiğitleriyle birlikte karşılaştıkları bu orduyu kılıçtan geçirip, Övez'i kurtarır. Köroğlu, Övez'i kurtardıktan sonra, mağlup ettiği ordunun ganimetlerini de toplatıp, Candibil'e döner (AN3).

Motifler.

D1712.3. Rüyaların yorumlanması.

Köroğlu, handa uyurken gördüğü rüyayı kötüye yorar (AN3:133; MA2:584).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu, handa kaldığı gece rüya görür (AN3:133; MA2:584).

J652. Uyarılara karşı dikkatsizlik.

Ağayunus Peri, Köroğlu'nu Dilbercemal'e karşı uyarmasına rağmen Köroğlu onu dinlemez (AN3:133; MA2:584).

K522. Hileyle ölümden kaçma.

Köroğlu, Balı Bey'in elinden Köroğlu olduğunu inkar edip kurtulur (AN3:145; MA2:589).

K1501. Kocasını aldatan kadın.

Dilbercemal kocasını aldatır (AN3:137; MA2:585).

K1817.1. Dilenci kılığında aldatma.

Köroğlu, dilenci kılığına girip herkesi kandırır (AN3:135; MA2:585).

N823.3. Yardımcı yaşlı kadın.

Dilbercemal, Köroğlu'nu getirmesi için yaşlı kadını gönderir (AN3:133; MA2:584).

P14. Kralların özel uygulamaları.

Balı Bey, Köroğlu'na özel işkenceler uygular (AN3:141; MA2:589).

P414. Avcılık.

Balı Bey, Dolu Bey ve Depel Bahadır ava çıkar (AN3:133; MA2:584).

P551. Ordu.

Balı Bey, topladığı ordu ile Köroğlu'nun üzerine yürür (AN3:145; MA2:591).

Q10. Mükafatlandırılmış işler.

Dilbercemal, Köroğlu'na hat götüren yaşlı kadına altınlar verir (AN3:133; MA2:584).

R0. Esaret.

Köroğlu, Balı Bey'in eline esir düşer (AN3:139; MA2:587).

Balı Bey, Köroğlu'nun eline esir düşer (AN3:145; MA2:591).

Övez, Dolu ve Depel Beylerin eline esir düşer (AN3:147).

R5. Savaş alanında yakalama.

Köroğlu, Balı Bey'i savaş alanında esir alır (AN3:145; MA2:591).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Övez, Dolu ve Depel Beyler tarafından kaçırılır (AN3:147).

R110. Esirlikten kurtulma.

Balı Bey, esir aldığı Köroğlu'nu serbest bırakır (AN3:145; MA2:591).

Köroğlu, esir aldığı Balı Bey'i serbest bırakır (AN3:145; MA2:592).

Övez, Dolu ve Depel Beylerin elinden Köroğlu tarafından kurtarılır (AN3:157).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu, Övez'i Dolu ve Depel Beylerin elinden kurtarır (AN3:157).

S400. Zalimce işkenceler.

Balı Bey, Köroğlu'na zalimce işkenceler uygular (AN3:141; MA2:589).

T11.1. Sadece bahsedilmekten ve tanımlanmaktan dolayı âşık olma.

Dilbercemal, Köroğlu'nun ismini duyup ona âşık olur (AN3:133; MA2:584).

Z64. Atasözleri.

Yarım güne yarış yok derler (MA2:582).

1.1.16. Tellihanım¹⁹

1. Övez'in Esenhan'ın Kızı Tellihanım'ı Almak İçin Yola Çıkması

Köroğlu, evlenme çağına gelmiş olan oğlu Övez için uygun bir kız aramaktadır. Bir gün, İsfihan yurdunda Esenhan adlı padişahın Tellihanım adında bir kızı olduğu haberi gelince, Övez, tek başına gidip kızı almak için babasından izin ister. Köroğlu, ona; tek başına bu işin üstesinden gelemeyeceğini söyleyip izin vermek istemez. Övez, babasına; bir yiğit olduğunu ve sevdiği kızı kendisinin gidip alması gerektiğini söyleyince Köroğlu, yanına Demircioğlu ve birkaç yiğidini verip öyle gönderir (AN3).

2. Övez'in Esenhan'a Esir Düşmesi

Demircioğlu ve birkaç yiğidiyle yola çıkan Övez, günler süren yolcuğun ardında İsfihan'a ulaşır. Yiğitleri ile şehrin kapısına gelen Övez, önce Demircioğlu'nu elçi olarak Esenhan'a gönderir. Esenhan'ın huzuruna gelen Demircioğlu, kendisine; Köroğlu'nun selamını ilettikten sonra, kızı Tellihanım'ı Övez için istemeye geldiğini, eğer vermezse zorla alacağını söyleyip, Esenhan'ı tehdit eder. Esenhan, Köroğlu gelseydi belki verirdim ama sizlere verecek kızım yok deyip, Demircioğlu'nu huzurundan kovar.

Esenhan'dan olumsuz yanıt alan Demircioğlu, olup biteni gelip Övez'e anlatınca, yiğitleriyle atlanan Övez, padişahın ordusunu saldırır. Zorlu bir mücadeleye girişen Övez ve yiğitleri, kendilerinden sayıca üstün olan bu orduyu yenemeyip, onlara esir düşerler (AN3).

3. Köroğlu'nun Övez'i Kurtarmak İçin Yola Çıkması

Esenhan, savaş meydanında mağlup edip, esir aldığı, Övez ve yanındaki yiğitleri zindana atar. Bunlar olup biterken Köroğlu, bir gün rüyasında Övez'in zor durumda olduğunu görüp uyanır. Gördüğü rüyayı Ağayunus Peri'ye anlatan Köroğlu, Övez'in zor durumda olduğuna kanaat getirince, yiğitlerini toplayıp yola çıkar. Hiç durmadan at süren Köroğlu, yarım aylık yolu iki günde alır ve yiğitleriyle birlikte İsfihan'ın karşısına gelir (AN3).

4. Köroğlu'nun Övez'i Kurtarması

---

¹⁹ AN3:160-191

Yiğitleriyle birlikte İsfihan'a, Övez'i kurtarmaya gelen Köroğlu, şehrin çok kalabalık olduğunu görünce, oradan geçen birisinden, Esenhan'ın, Övez'i ve yanındaki yiğitleri bugün dara çekeceğini haber alır. Bu haber üzerine Köroğlu, yiğitlerine; şehre tek başına gireceğini, şehrin içerisindeki bir bayrağı gösterip, o bayrak indikten sonra şehre girmelerini söyler. Tek başına şehre giren Köroğlu, Esenhan'ın huzuruna gelince, padişahın vezirleri, onu, sırtındaki dutarından ötürü ozan sanıp, nağme söylemesini isterler. Köroğlu birkaç nağme söyledikten sonra, Esenhan, onun Köroğlu olduğunu anlar ve etrafındakilere onu yakalamalarını emreder. Durumun farkına varan Köroğlu, orada bulunan bayrağı indirdikten sonra padişahın ordusuna saldırır. Şehrin dışında bekleyen yiğitler, bayrağın indiğini görünce, onlarda şehre girip padişahın ordusuna saldırmaya başlar. Büyük bir mücadelenin ardından Köroğlu ve yiğitleri, Esenhan'ın ordusunu kılıçtan geçirip, Övez ve beraberindekileri kurtarır (AN3).

5. Köroğlu'nun Tellihanım'ı Kaçırması

Esenhan'ın ordusunu yenen Köroğlu, Övez'i de alıp yiğitleriyle birlikte şehrin dışına çıkınca, Tellihanım'ın yerini öğrenmek için etrafı araştırmaya başlar. Bu araştırmalar sonucunda, Tellihanım'ın başka bir vilayette tutulduğunu ve Burcu Bey adlı bir hanla evlendirileceğini öğrenir. Tellihanım'ın yaşadığı vilayete gelen Köroğlu, yiğitlerini şehrin dışında bırakıp, Burcu Bey'in elçisi kılığında Tellihanım'ın yanına gider. Köroğlu, Tellihanım'ın kapısına gelip, Burcu Bey'den mektup getirdiğini söyleyince, Telli hanım mektubu alması için yardımcılarından birisini gönderir. Köroğlu, gelen kıza, mektubu sadece Tellihanım'a vereceğini söyleyip onu eli boş gönderir. Tellihanım, mektubun gelmediğini görünce mecbur kalıp dışarı çıkar. Köroğlu mektubu almaya gelen Tellihanım'ı tutup kaçırır.

Tellihanım'ın kaçırıldığı haberini alan Burcu Bey ve abisi Reyhan, hemen bir ordu toplayıp Köroğlu'nun peşine düşer. Yiğitleriyle birlikte üzerlerine gelen bu orduyu da yenen Köroğlu, Burcu Bey'i öldürüp, abisini memleketleri başsız kalmasın diye serbest bırakır (AN3).

6. Köroğlu'nun Yiğitleriyle Birlikte Candıbil'e Dönmesi ve Övez'i Evlendirilmesi

Tellihanım'ı kaçırıp, Burcu Bey ve abisi Reyhan'ın ordusunu dağıtan Köroğlu ve yiğitleri birkaç günlük yolun ardında Candıbil'e varırlar. Köroğlu, Candıbil'e vardktan

sonra, Övez'in düğünü için hemen toy hazırlıklarını başlatır. Toyun yapıp herkesin eğlendiği bir sırada, Övez, kendisi Tellihanım'ı getirmediği için onunla evlenmeyeceğini söyleyip yakınmaya başlayınca, yiğitlerden biri bu durumu hemen gidip Köroğlu'na bildirir. Duyduklarına çok sinirlenen Köroğlu, Candıbil'i terk edip gideceğini söyler. Halkın ısrarı ve Övez'in gelip ondan özür dilemesi üzerine bu kararından vazgeçer. Köroğlu'nun kararından vazgeçmesiyle toy kaldığı yerden devam eder ve Övez ile Tellihanım evlenip muratlarına erer (AN3).

Motifler.

D1712.3. Rüyaların yorumlanması.

Köroğlu, Övez'i gördüğü rüyasını kötüye yorar (AN3:165).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Tellihanım çok güzel bir kadındır (AN3:161).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu, rüyasında Övez'in darda olduğunu görür (AN3:165).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Övez, Tellihanım'ı gidip getirme görevini gönüllü üstlenir (AN3:161).

H950. Zor görevleri başarma.

Köroğlu, zor görevleri başarıp Tellihanım'ı Övez'e alır (AN3:185).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Övez, Tellihanım'ı getirme görevinde babasının yardımını alır (AN3:183).

J1115.5. Zeki ozan

Köroğlu söylediği nağmelerle Esenhan'ı Övez'i öldürmemesi için oyalır (AN3:177).

K1839.7. Yabancı elçi gibi kılık değiştirme.

Köroğlu, Tellihanım'a Burcu Bey'in elçisi olduğunu söyler (AN3:185).

P10. Krallar(Padişahlar).

Esenhan, İsfihan'ın padişadır (AN3:161).

P234.3. Babanın sözünü dinlememe.

Övez, Tellihanım konusunda babasının sözünü dinlemez (AN3:161).

P551. Ordu.

Övez ve yiğitleri Esenhan'ın ordusuyla savaşır (AN3:165).

Köroğlu ve yiğitleri, Burcu Bey'in ordusuyla savaşır (AN3:187).

P555. Savaşta yenilgi.

Övez ve yiğitleri, Esenhan'ın ordusuna yenilir (AN3:165).

P634. Ziyafetler.

Esenhan, Övez'i dara çekeceği için toy vermektedir (AN3:169).

Köroğlu, Övez'in evliliği için toy vermektedir (AN3:191).

R0. Esaret.

Övez ve yiğitleri, Esenhan'a esir düşer (AN3:165).

R5. Savaş alanında yakalama.

Övez ve yiğitleri, savaş alanında tutsak edilir (AN3:165).

R10. Kaçırma.

R10.1. Prenses(kız) kaçırma.

Köroğlu, Tellihanım'ı kaçıır (AN3:187).

R41.3. Zindana hapsedme.

Esenhan, Övez ve beraberindekileri zindana hapseder (AN3:165).

R110. Esirlikten kurtulma.

Köroğlu, Övez ve beraberindekileri esaretten kurtarır (AN3:183).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu, Övez'i kurtarır (AN3:183).

T11.1. Sadece bahsedilmekten ve tanımlanmaktan dolayı âşık olma.

Övez, kendisine bahsedilen Tellihanım'a âşık olur (AN3:161).

T100. Evlenme.

Övez, Tellihanım'la evlenir (AN3:191).

T133. Evlilik için yolculuk.

Övez, Tellihanım'ı almak için yola çıkar (AN3:163).

T135. Düğün töreni.

Övez ile Tellihanım'ın düğünü yapılır (AN3:191).

1.1.17. Erhasan²⁰**1. Köroğlu'nun Çocuk Sahibi Olmak İstemesi (Köroğlu'nun Pirlerinden Çocuk Dilemesi)**

Ağalı Han ve Cığalı Bey'den sonra Candibil'e han olan Köroğlu, bir gün kendisi için pirlere ruhsat diler. Pirlere razı olup kendisine ne dileği olduğunu sorunca Köroğlu, onlardan; şan, şöhret ve kılıcının keskin olmasını diler. Pirlere onun dilekleri için Allah'a dua eder ve duaları kabul olur. Köroğlu pirlere ayrılıp Candibil'e döndükten sonra dünyanın gelip geçiciliği aklına düşer ve soyunu devam ettirecek bir çocuk dilemediği için üzölmeye başlar. Bu üzüntüye fazla dayanamayıp pirlere tekrar çağırır ve onlardan bu sefer çocuk diler. Pirlere, kendisine; dileğinin bir olup iki olamayacağını ancak Erem padişahının bir kızı olduğunu, onu alırsa ondan izini sürecek bir oğlu olacağını söyler (AN3).

2. Köroğlu'nun Erem Padişahının Kızına Talip Olması

Pirlere, Erem padişahının kızı için ruhsat alan Köroğlu, durumu gelip Ağayunus Peri'ye ve kırk yiğidine açtıktan sonra hiç vakit kaybetmeden Erem vilayetine doğru yola çıkar. Aylar sürecek olan yolu Kırat'ıyla birkaç günde alıp Erem padişahının huzuruna gelir. Padişah kendisine niçin geldiğini sorunca, Köroğlu; kızına talip olduğunu söyler. Köroğlu'nun geliş sebebini öğrenen Padişah, ona; Buldur Kasap'ın elinde bir oğul olduğunu, gidip onu kızına kardeş olması için getirirse kızını kendisine vereceğini söyler.

Köroğlu, Buldur Kasap'tan oğlunu almak için Padişah'tan dört boynuzlu altın saçlı bir koç ister. Padişah kendisine istediği koçu verince hiç vakit kaybetmeden yola düşer ve sora sora Buldur Kasap ve oğlunu bulur. Koç karşılığında oğlunu almak için Buldur Kasap'ı ikna eden Köroğlu, Övez'i alıp yola çıkar. Oğlundan ayrılan Buldur

---

²⁰ AN3:194-277

Kasap bir süre sonra gidip Padişaha söyler. Haberi alan Padişah, onları yakalamaları için önden Kengan adlı pehlivanını gönderir. Övez ile birlikte bir an önce Erem'e varmak için durmadan at süren Köroğlu ise peşlerinden bir pehlivanın geldiğini görünce, durup kendisini pehlivana tanıtır. Kengan pehlivan, peşine düştüğü kişinin Köroğlu olduğunu öğrenince onunla dost olur ve ondan; elini, ayağını bağlayıp yola öyle devam etmesini ister. Köroğlu denileni yapıp yola çıktıktan sonra peşlerinden hemen padişah gelir. Padişah, gelip Kengan pehlivanı o halde görünce Köroğlu'nun peşinden gitmekten vazgeçip döner.

Kengan pehlivandan ayrılıp yola devam eden Köroğlu, bir bezirgâna rastlar. Bezirgân, kendisine; yolunun başka padişahların askerleri tarafından tutulduğunu söyleyince, Köroğlu, Erem'e gitmekten vazgeçip, Candibil'e gitmeye karar verir. Düşmanlarının tuzağına düşmemek için Candibil yoluna giren Köroğlu, Fulu Beyin ordusuyla karşılaşır. Köroğlu, Fulu Beyin elinden güzellikle kurtulamayacağını anlayınca, bir nara atıp ordusunu korkutur. Atılan naradan korkan ordu dağılmaya başlayınca, Köroğlu, Övez'i de alıp Candibil'e gelir. Köroğlu Candibil'e geldikten sonra peşinden Kengan pehlivanında geldiğini görünce sevinir (AN3).

3. Köroğlu'nun Erem Padişahının Kızı Gülsanem İle Evlenmesi

Hem Buldur Kasap'ın oğlu Övez'i alan hem de Kengan pehlivan adlı dostuna kavuşan Köroğlu, yiğitleriyle meyhanesinde oturup eğlenmektedir. Yiğitlerine saz çalan Köroğlu, şarabın dozunu iyice kaçırınca, kendinden geçip sazını kırar. Köroğlu'nun kırılan sazı için üzüldüğünü gören Kengan pehlivan, ona; sazının tamir edilebileceğini, yolda gelirken bir saz ustası gördüğünü söyler. Bu haber üzerine Köroğlu, kırılan sazını da alıp, yiğitleriyle birlikte, saz ustasının yurduna gitmek için yola çıkar. Birkaç günlük yoldan sonra saz ustasının yanına gelen Köroğlu, sazının hemen tamir edilmesini isteyince, usta; sazının hemen tamir edilemeyeceğini söyleyip onu başından savmaya çalışır. Bu duruma sinirlenen Köroğlu, kendini ustaya tanıttınca, usta hemen sazını tamir edip kendisine verir. Sazını alan Köroğlu, ustadan bir çırak da alıp yiğitleriyle birlikte Candibil'e gönderir.

Yiğitlerini Candibil'e gönderen Köroğlu, Erem padişahına gitmek için yola düşer. Uzun ve yorucu bir yolculuğun ardından Erem şehrine varan Köroğlu, padişahın kızı Gülsanem'in sarayına gelir. Gülsanem, sarayına gelen bu yiğidi tanımadığı için içeri

almak istemez. Köroğlu girmek için kapıları zorlayınca, Gülsanem babasına haber verir. Haberi alan padişah, kızının sarayına zorla girmeye çalışan kişinin, huzuruna getirilmesini emreder. Padişahın huzuruna gelen Köroğlu, başından geçenleri ona anlatınca, Padişah, kızı Gülsanem'i kendisine verdiğini söyleyip düğünlerini yapar.

Gülsanem'le evlenip Padişahın sarayında üç ay kalan Köroğlu, eşini de alıp Candıbil'e dönmeye karar verince, düşmanlarının yolda pusu kurup kendisini beklediğini haber alır. Bu haberi alan Köroğlu, eşine; kendisini yanında götürüp tehlikeye atmayacağını, bir oğlu olursa adını Hasan koymasını, on beş yaşına geldiğinde kendisine vermesi için ona, bir kamçı, bir yüzük ve bir hat bırakır. Herkesle vedalaşan Köroğlu, yola çıkmadan önce, eşinden; kıratın çiftleştiği attan da bir kulan doğarsa, adını Akkuş koyup, oğluna vermesini ister. Yol hazırlıklarını tamamlayan Köroğlu, hiç vakit kaybetmeden yola koyulur ve uzun bir yolculuğun ardından Candıbil'e varır (AN3).

4. Kırat'ın Fulu Bey'in Eline Düşmesi ve Köroğlu'nun Onu Kurtarması

Erem şehrinden dönen Köroğlu, eşi dostuyla görüşüp hasret giderdikten sonra, kendi bağının o yıl meyve vermediğini görür. Canı meyve çeken Köroğlu, kırklarından Fulu Bey'in bağından meyve getirmelerini isteyince, Kengan pehlivan ile Övez bu işe talip olur. Atlarına binip Fulu Bey'in bağına gelen Övez ve Kengan pehlivan, meyveleri toplamaya başlayınca, bekçiler tarafından tuzağa düşürülüp yakalanır. Fulu Bey'in huzuruna getirilen Övez ve Kengan pehlivan, ondan kendilerini serbest bırakmasını isteyince, Fulu Bey, bir şartının olduğunu, Köroğlu; Kırat'ını kendisine verirse onları serbest bırakacağını söyleyip, Övez'i Köroğlu'na haber vermesi için Candıbil'e gönderir. Candıbil'e gelen Övez, olan biteni ve Fulu Bey'in şartını Köroğlu'na bildirince, Köroğlu, Kırat'ı Övez'e verip, Kengan pehlivanı geri getirmesini ister. Kırat'ı getirip Fulu Bey'e veren Övez, Kengan pehlivanı alıp Candıbil'e döner.

Kengan pehlivan ve Övez'in sağ salim döndüğünü gören Köroğlu, Kırat'ı geri almak için kılık değiştirip yollara düşer. Bir süre yol yürüyen Köroğlu, Fulu Bey'in bağına gelir ve kendini bahçıvana tabip olarak tanıtır. Onun tabip olduğunu duyan bahçıvan, ona; Fulu Bey'in Köroğlu'ndan bir at aldığını ve bu atın yanına hiç kimseyi yaklaştırmadığını söyleyince, Köroğlu; o atı iyileştirebileceğini söyler. Bunun üzerine bahçıvan Köroğlu'nu alıp Fulu Bey'in sarayına götürür. Fulu Bey'e Kırat'a bakacak iyi

bir tabip geldiği haberi verilince, Fulu Bey, halkını meydanda toplayıp, onun da meydana getirilmesini emreder. Herkes toplanınca, Fulu Bey tabibin bakması için Kırat'ın getirilmesini emreder. Meydana getirilen Kırat, Köroğlu'nu görünce kişnemeye başlar ve Köroğlu onun sırtını biraz sıvazlayınca da sakinleşip durur. Bu manzarayı gören Fulu Bey, onun tabip olmadığını, Köroğlu olduğunu, atın bu yüzden sakinleştiğini söyleyip onu tutuklatır. Bu durumu gören halk, Fulu Bey'i, onun Köroğlu olmadığına, fakir bir tabip olduğuna ikna edince, Fulu Bey onu serbest bırakır ve ondan Kırat'a binmesini ister. Köroğlu, Kırat'a binmek için kadife elbiseye, keskin kılıca ve mızrağa ihtiyaç olduğunu söyleyince, Fulu Bey hemen istediği şeyleri temin edip verir. İsteddiği şeylere kavuşan Köroğlu, giyinip kuşandıktan sonra Kırat'ına atlayıp saraydan kaçar. Onun kaçtığını gören Fulu Bey hemen peşinden askerlerini yollar. Peşinden askerlerin geldiğini gören Köroğlu, onlara dönüp bir nara atınca, bütün askerler korkup kaçar. Askerleri savurduktan sonra yoluna devam eden Köroğlu, karşısına çıkan bir bezirgândan da beş yüz altın haraç alıp, Candıbil'e döner (AN3).

5. Erhasan'ın, Babası Köroğlu'na Kavuşması

Köroğlu, Erem şehrinden gittikten dokuz ay sonra, eşi Gülsanem bir oğul dünyaya getirir. Oğlunun adını Hasan koyan Gülsanem, vakti gelince onu mektebe gönderir. Hasan on beş yaşına gelip mektebi bitirince, annesi; kıratın çiftleştiği kısraktan doğan, Akkuş adını verdiği atı kendisine verir. Bir pehlivan olan Hasan, bir gün dağ bayır dolaşırken yorgun düşüp bir dağ başında uykuya dalar. Rüyasına, yeşil örtülü hacılar gelip, kendisine; babasının Köroğlu olduğunu ve gidip onu bulmasını söyler. Uykudan uyanan Erhasan, hemen annesine gelir ve babasının kim olduğunu sorar. Annesi, ona; babasının Köroğlu olduğunu söyler ve Köroğlu'nun bıraktığı emanetleri oğluna verir.

Babasının Köroğlu olduğunu öğrenen Erhasan, ondan kalan emanetleri de annesinden aldıktan sonra, babasına kavuşmak için annesiyle vedalaşıp, hemen yola çıkar. Hiç durmadan yol kat eden Erhasan, birkaç gün sonra Candıbil'e yaklaşır. Erhasan'ın geldiğinden habersiz meyhanesinde yiğitleriyle mey içip yatan Köroğlu, şehre birisinin yaklaştığını sezince, çıkıp bakmaları için Övez'i ve diğer yiğitlerini uyandırır. Gelenin kim olduğunu öğrenmek için kaleye çıkan Övez, Köroğlu'na; bir atlının geldiğini ve atının da kırata benzediğini söyleyince, Köroğlu, gelen atlıyı karşılaması için Övez'i gönderir. Erhasan'ı karşılamaya çıkan Övez, onunla biraz

konuştuktan sonra isminin Hasan olduğunu öğrenir. Hasan ismini duyan Köroğlu, gelenin oğlu Hasan olduğunu anlar ve hemen gidip onu kucaklayıp evine götürür. Oğlunun geldiğine çok sevinen Köroğlu, her tarafa haber salıp üç ay süren bir toy verir (AN3).

6. Köroğlu'nun Dürbey İle Savaşmak İçin Yola Çıkması

Oğlu Erhasan'ın gelmesiyle sevinci katlanan Köroğlu, bir gün her iki oğlu ve yiğitlerini de alıp ava çıkar. Bunlar avdayken, yanlarına tanımadıkları bir yiğit gelir ve onlara katılmak istediğini söyler. Köroğlu gelen yiğidi aralarına kabul edip, avlanmalarına kaldıkları yerden devam eder. Bir zaman sonra, aralarına yeni katılan bu yiğit, Köroğlu'na yaklaşır, Dürbey adlı bir padişahın Müslümanlara çok eziyet ettiğini ve bu konuda bir etkisinin olup olmayacağını sorunca, Köroğlu, Candibil'e döner dönmez Dürbey'in üzerine yürüyeceğini söyler.

Yiğitleriyle çıktıkları avdan dönen Köroğlu, Dürbey'le savaşmak için hazırlıklarını tamamlayıp yola çıkar. Erhasan, Övez ve kırk yiğidiyle Dürbey'in yurduna gelen Köroğlu, Övez'i, bilgi toplaması için şehre gönderir. Elbiselerini değiştirip dilenci kılığına giren Övez, şehre girer girmez, Dürbey'in adamları tarafından yakalanıp tutsak edilir. Övez'in şehre gittiği gece bir rüya gören Köroğlu, rüyasında, yeşil sarıklı bir hacı kendisine; Övez'in tutsak edildiğini, onu kurtarmak için de şehre kible tarafından girmesi gerektiğini söyleyip kaybolur.

Köroğlu sabah olup, uykusundan uyanınca şehre doğru yürümeye başlar. Birisinin şehre doğru geldiğini gören askerler, hemen Dürbey'e haber verirler. Haberi alan Dürbey, askerlerine; gelenin Köroğlu olabileceğini, bu yüzden gelir gelmez, yakalanıp huzuruna getirilmesini emreder. Askerler tarafından yakalanıp, Dürbeyin huzuruna getirilen Köroğlu, kendisinin bir bezirgân olduğunu, dün şehre yolladığı adamından haber alamadığı için çıkıp geldiğini söyleyince, Dürbey, onun söylediklerinin doğru olup olmadığının araştırmalarını ister. Bir süre sonra askerler, eli ayağı bağlı bir şekilde Övez'i huzura getirince, Dürbey gelenin Köroğlu olmadığına inanıp, onların gitmelerine izin verir.

Övez'i, sağ salim Dürbey'in elinden alan Köroğlu, yiğitlerinin yanına varınca, onlara; diğer gün Dürbey ile savaşacaklarını söyler. Babasının dediklerini duyan Erhasan, ondan; Dürbey'le tek başına savaşmak için izin ister. Köroğlu ilk başta buna

çok sıcak bakmaz, ancak Erhasan'ın kararlı olduğunu görünce ona gerekli izini verir. Babasından izin alan Erhasan, savaş günü, iki rekât namaz kılıp, pirlarına yalvardıktan sonra, karşısında duran Dürbey'in ordusuna saldırır. Tek başına bütün orduyu dağıtan Erhasan, bir tepeye çıkınca, Dürbey'e yardıma gelen Erdilhan'ın ordusunu görür. Gelen orduya; vakti gelince Köroğlu'nun onlarla da savaşacağını söyleyip, onları geri yollar. Erhasan'ın başarısı karşısında gururlanan Köroğlu, yiğitleriyle birlikte Candıbil'e döner (AN3).

7. Erhasan'ın Sevdiği Kızı Almak İçin Yola Çıkması

Bir gün, dağ seyrine çıkan Erhasan, çok yorulunca bir dağın başında uykuya dalar. Uyuduğu yerde rüyasına yeşil sarıklı bir hacı gelip, kendisine; Derim şehrinde Kara Vezir'in kızı Beklimhan'ın hak aşığı olduğunu ve bir an önce gidip onu alması gerektiğini söyler. Uykudan uyanan Erhasan, gelip, gördüğü rüyayı babasına anlatır. Babası ona; tek başına gitmemesini, Kara Vezir'in pehlivan oğullarının olduğunu söylese de, Erhasan onu dinlemeyip, tek başına gitmekte ısrar eder. Oğlunun tek başına gitmekte kararlı olduğunu gören Köroğlu, ona, sakalından kopardığı üç kıl verip, zora düştüğünde ateşe atmasını söyler. İstemeyerek de olsa oğluna izin veren Köroğlu, onu Candıbil'in sınırlarına kadar uğurlar.

Nice zaman yol kat eden Erhasan, sonunda Erim şehrine varır. Şehre girdikten sonra bir çardak başında oturan Beklimhan'ı bulur ve onunla konuşur. Beklimhan, kendisi için gelen aşığına, abilerinin çok gaddar olduğunu ve bir an önce kaçmaları gerektiğini söylese de, Erhasan ona; bu kadar korkmamasını, kendisini ilerdeki dağda bekleyeceğini söyleyip oradan uzaklaşır. Erhasan gittikten sonra hazırlıklarını yapan Beklimhan, hiç vakit kaybetmeden onun peşinden gider. Beklimhan'ın gittiğini görenler, babasına gelip kızının biriyle kaçtığını söyleyince Kara Vezir, oğullarını toplayıp peşlerine düşer. Bekimhan'a kavuşan Erhasan, tam gidecekleri anda, Kara Vezir'in oğullarıyla peşlerinden geldiğini görünce durup onlarla savaşması gerektiğini anlar. Kara Vezir'in ordusu ve oğullarıyla üç gün savaşan Erhasan, on iki yerinden yara alınca geri çekilmek zorunda kalır (AN3).

8. Erhasan'ın Dara Düşmesi ve Köroğlu'nun Gelip Onu Kurtarması

On iki yerinden yara alıp dağa çekilen Erhasan, yaralı haliyle onlarla daha fazla savaşamayacağını anlayınca, babasının verdiği üç kılı ateşe atar. Köroğlu, o gece bir

rüya görür. Rüyasında yeşil sarıklı bir hacı, kendisine; oğlunun çok zor durumda olduğunu ve onu kurtarması gerektiğini söyler. Uykudan uyanan Köroğlu, sabah namazını kılar ve oğlunu sağ salim kurtarabilmek için Allah'a dua eder. Hava aydınlanıp yiğitleri de uyanınca, gördüğü rüyayı onlara da anlatır ve hep birlikte silahlanıp yola çıkarlar. Birkaç günlük yolun ardından yiğitleriyle Erhasan'ın savaştığı yere gelen Köroğlu, orada beklemekte olan Beklimhan'la karşılaşır. Bir süre Beklimhan'la konuşan Köroğlu, onun gerçekten Erhasan'ın hak aşığı olduğunu anlar ve onu da alıp Erhasan'ın yanına gelir. Oğlunun yaralandığını gören Köroğlu, onun yaralarını merhemleyip sardıktan sonra, Kara Vezir'le savaşır ve onu mağlup eder. Köroğlu'na yenilen Kara Vezir, kızı Beklimhan'ı, Erhasan'a verdiğini söyler. Oğlu, gelini ve yiğitleriyle birlikte Candıbil'e dönen Köroğlu, Beklimhan'ı Erhasan'la nikâhlayıp düğünlerini yapar (AN3).

9. Erhasan'ın Eldirhan İle Savaşmak İçin Köroğlu'ndan İzin Alması

Günlerden bir gün, Erhasan, babası Köroğlu'na gelip, Eldirhan ile savaşacağına söz verdiğini ve bu yüzden kendisine izin vermesini ister. Köroğlu, ona; söz veren kişi sözünde durmalı deyip, istediği izni verir. Babasından izin alan Erhasan, Övez ve kırk yiğidi de yanına alıp, yola çıkar. Bir süre yol giden yiğitler, Bedbaht Dağı'nı dumanlı görünce, Erhasan'a; Bedbaht Dağı dumanlı olduğunda çıktıkları yoldan geri döndüklerini, bunu da Köroğlu'ndan öğrendiklerini söylese de, Erhasan onlara; korkmamalarını ve yola devam etmelerini söyler. Erhasan'ı yalnız bırakmayıp yola devam eden yiğitler. Birkaç gün sonra Erdilhan'ın ordusu ile karşılaşır. Yiğitleriyle Eldirhan'ın ordusuyla karşı karşıya gelen Erhasan, kırk yiğidi bir dağın başında bırakıp, Övez'le birlikte savaşa girer. Övez'le birlikte Eldirhan'ın ordusunu bozguna uğratan Erhasan, ordudan kalan ganimetleri kırk yiğidi arasında paylaşırken hastalanıp yatağa düşer. Kırk yiğit, onun bir süre kalkamayacağını görünce, başka bir orduya yem olmamak için Övez'i başında bırakıp, Candıbil'e doğru yola çıkar. Övez'in başında beklediği Erhasan ise, günden güne iyileşmeye başlar. Bir gün askerler etraflarını sarınca, Erhasan kaçmayı başarır, ancak Övez kaçamayıp ellerine düşer (AN3).

10. Övez İle Erhasan'ın Dara Düşmesi ve Köroğlu'nun Onları Kurtarması

Övez ve Erhasan'ı arkalarında bırakıp Candıbil'e dönen kırk yiğit, Köroğlu'na gelip Övez ve Erhasan'ın daha sonra geleceğini söyler. Bu durumdan hiç hoşlanmayan

Köroğlu, gece olunca rüyasında Övez ve Erhasan'ın başından geçenleri görür. Sabah olunca yiğitlerini toplayan Köroğlu, onlara yaptıkları iş için kızdıktan sonra hep birlikte silahlanıp yola çıkar. Yiğitleriyle bir süre yol giden Köroğlu, Eldirhan'ın, Ağamet serdar öncülüğünde gönderdiği üç bin kişilik ordusuyla karşılaşır. Karşısına çıkan bu orduyu yiğitleriyle bozguna uğratar ve ordunun serdarını affedip Eldirhan'a elçi olarak gönderir. Ordusu bozguna uğratılan Ağamet serdar, Eldirhan'a gelip, Köroğlu ile yaptığı savaşı anlatır. Köroğlu'nun, ordusunu bozguna uğrattığını ve kendisine meydan okuduğunu gören Eldirhan, yeni bir ordu toplayıp yola düşer.

Eldirhan'ın geldiğini gören Köroğlu, savaşmadan önce Övez'i sağ salim almak istediği için ihtiyar kılığında girip, Eldirhan'ın karşısına çıkar. Belini büküp Eldirhan'ın yanına gelen Köroğlu, ona; artık ihtiyarlayıp son demlerini yaşadığını, bu yüzden ölmeden önce Övez'ini görmek istediğini söyler. Köroğlu'nun bu haline acıyan Eldirhan, onun, oğlunu görmesine izin verir. Askerlerle Övez'in yanına gelen Köroğlu, onu görür görmez, askerlere dönüp bir nara atar. Atığı nara ile irkilen askerler kaçışmaya başlar. Askerlerin korkup kaçtığını gören Köroğlu, Övez'le birlikte onları kovalayıp öldürür. Bir süre sonra kırk yiğide de gelince Eldirhan'ın tüm ordusunu mağlup ederler. Eldirhan'ın ordusunu yenip ganimetlerini toplayan Köroğlu ve yiğitleri, Erhasan'ı bulmak için yola düşer.

Etraflarını saran askerlerden kaçmayı başarıp yollara düşen Erhasan ise, olan bitenden habersiz Candıbil'e doğru gelir. Candıbil'e gelip kimseyi bulamayınca, yerinde duramayıp tekrar yola çıkar. Candıbil'den bir hayli uzaklaştıktan sonra Köroğlu ve kırk yiğidi karşısında görünce çok sevinir. Erhasan'ı karşısında gören Köroğlu ise her iki oğluna sağ salim kavuştuğu için Allah'a şükürler eder (AN3).

Motifler

B312.5. Yardımcı güçlü at yakalanır.

Kırat, Fulu Bey'in elinde esir kalır (AN3:209).

B575. Erkeğin yardımcısı olan sadık hayvan.

Fulu Bey'in elinde esir kalan Kırat, Köroğlu'ndan başka yanına kimseyi yaklaştırmaz (AN3:211).

D1023. Sihirli kıl.

Köroğlu, sakalından kopardığı üç kılı Erhasan'a verip, zora düştüğünde ateşe atmasını söyler (AN3:241).

(T)F750.1. Baş dumanlı dağ.

Köroğlu'nun yiğitleri Erhasan'a; Köroğlu sefere çıktığında Bedbaht Dağı'nın baş dumanlı ise, işinin yolunda gitmeyeceğini düşünüp çıktığı yoldan geri dönerdi der (AN3:257).

F1068. Realist rüya.

Erhasan'ın rüyasına gelen, yeşil sarıklı hacı, ona; babasının Köroğlu olduğunu söyler (AN3:217).

Köroğlu'nun rüyasına giren yeşil sarıklı hacı, ona; Övez'in esir düştüğünü haber verir (AN3:227).

Erhasan'ın rüyasına gelen, yeşil sarıklı hacı, ona; evleneceği kızın kim olduğunu söyler (AN3:239).

Köroğlu'nun rüyasına giren yeşil sarıklı hacı, ona; Erhasan'ın zora düştüğünü söyler (AN3:251).

Köroğlu, Övez ve Erhasan'ın başına gelenleri rüyasında görür (AN3:261).

H80. İşaretlerle tanıma.

Köroğlu, çocuğuna vermesi için eşine bıraktığı yüzük ve kamçı sayesinde oğlunu tanır (AN3:223).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Erem padişahı, Köroğlu'na Buldur Kasap'ın oğlunu getirme görevi verir (AN3:195).

H950. Zor görevleri başarma.

Erhasan tek başına Dürbey'in ordusuyla savaşır (AN3:235).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Erhasan, Dürbey'in ordusuyla savaşma görevini gönüllü üstlenir (AN3:233).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Erhasan, gidip evleneceği kızın alma görevinde, Köroğlu'ndan yardım alır (AN3:255).

H1135. Görev: tek başına orduyu yok etme.

Erhasan, tek başına Dürbey'in ordusunu yok eder (AN3:235).

(T)J151.6. Veli kişiden öğrenilen bilgi.

Erhasan, rüyasına gelen yeşil sarıklı hacıdan babasının kim olduğunu öğrenir (AN3:217).

Köroğlu, rüyasına gelen yeşil sarıklı hacıdan, Övez'in esir düştüğünü öğrenir (AN3:227).

Erhasan, evleneceği kızı, rüyasına giren yeşil sarıklı hacıdan öğrenir (AN3:235).

J652. Uyarılara karşı dikkatsizlik.

Kırk yiğit, Bedbaht dağına dumanlı görüp, Erhasan'ı uyarır, ancak Erhasan onları dinlemez (AN3:255).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Köroğlu, Fulu Bey'e kendisinin bir tabip olarak tanıtıp, Kırat'ı elinden alır (AN3:211).

Köroğlu, Dürbey'e kendisini bezirgan olarak tanıtıp, Övez'i elinden alır (AN3:227).

Köroğlu, Eldirhan'a yaşlandığını ve artık elinden bir şey gelmediğini söyleyip, onu kandırır (AN3:269).

K750. Tuzakla yakalama.

Meyve almak için Fulu beyin bağına giren Kengan ve Övez bağın içindeki tuzağa düşüp Fulu Bey'e esir düşer (AN3:209).

K1810.1. Belirli kişilerin kıyafetlerini giyerek tebdil-i kıyafet.

Köroğlu, Fulu Bey'in memleketinde kendini tabip olarak tanıtır (AN3:211).

Köroğlu, Dürbey'e kendisini bezirgan olarak tanıtır (AN3:227).

K1817.1. Dilenci kılığında aldatma.

Övez, Dürbey'in şehrine girebilmek için dilenci kılığına girer (AN3:227).

K1835. Casusluk için kılık değiştirme.

Övez, casusluk yapmak için dilenci kılığına girer (AN3:227).

K1921.4. Ebeveyn çocuğunu hayvanla takas eder.

Köroğlu Buldur Kasap'a koç verip Övez'i alır (AN3:197).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Köroğlu, Erem padişahı ile bir anlaşma yapar (AN3:195).

M246. Dostluk antlaşması.

Köroğlu, Kengan ile dost olur (AN3:201).

N731. Baba ile oğlun beklenmedik karşılaşması.

Köroğlu ile Erhasan beklenmedik bir şekilde karşılaşırlar (AN3:223).

P10. Krallar (Padişahlar).

Erem padişahı, Gülsanem'in babasıdır (AN3:195).

Dürbey, Müslümanlara zulüm eden bir padişaktır (AN3:225).

P414. Avcılık.

Köroğlu, her iki oğlunu alıp ava çıkar (AN3:225).

P551. Ordu.

Dürbey'in, Köroğlu'nun karşısına çıkardığı ordusu (AN3:233).

Eldirhan'ın, Erhasan'ın karşısına çıkardığı ordusu (AN3:259).

P634. Ziyafetler.

Erem padişahı, kızının düğünü için toy verir (AN3:209).

Köroğlu, Erhasan'a kavuştuğu için üç toy verir (AN3:223).

Q10. Mükafatlandırılmış işler.

Köroğlu, Erem padişahının verdiği görevleri yerine getirince, Padişahın kızını alır (AN3:209).

Q102. Ödül olarak prenses.

Köroğlu, Erem padişahının verdiği görevleri yerine getirince, Padişahın kızını alır (AN3:209).

Q570. Ceza ve affetme.

Köroğlu, Eldirhan'ın üzerine gönderdiği Ağamet serdarı cezalandırmayıp affeder (AN3:267).

R0. Esaret.

Kengan, Fulu Bey'e esir düşer (AN3:209).

Övez, Dürbey'in askerlerine esir düşer (AN3:227).

Övez, Eldirhan'ın eline esir düşer (AN3:261).

R10.1. Prens(es)(kız) kaçırma.

Erhasan, Beklimhan'ı kaçıırır (AN3:243).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Övez, Eldirhan'ın adamları tarafından kaçırılır (AN3:261).

R110. Esirlikten kurtulma.

Kengan, Köroğlu tarafından kurtarılır (AN3:209).

Köroğlu, Kırat'ı esaretten kurtarır (AN3:213).

Köroğlu, Övez'i Dürbey'in elinden kurtarır (AN3:229).

Köroğlu, Övez'i Eldirhan'ın elinden kurtarır (AN3:275).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu, Övez'i Dürbey'in elinden kurtarır (AN3:229).

Köroğlu, Erhasan'ı düştüğü zor durumdan kurtarır (AN3:253).

R225. Aşığı ile kaçma.

Beklimhan Erhasan ile kaçır (AN3:243).

S52. Zalim kayınpeder.

Beklimhan'ın babası Kara Vezir, Erhasan'ı öldürmek ister (AN3:245).

T11.1. Sadece bahsedilmekten ve tanımlanmaktan dolayı âşık olma.

Erhasan'ın, rüyasına gelen yeşil sarıklı hacı ona Beklimhan'dan bahsetmesiyle Erhasan Beklimhan'a âşık olur (AN3:239).

T30. Âşıkların karşılaşması.

Erhasan, Derim şehrine girince, bir çardak altında Beklimhan ile karşılaşır (AN3:243).

T100. Evlenme.

Köroğlu, Gülsanem'le evlenir (AN3:209).

Erhasan, Beklimhan ile evlenir (AN3:255).

T130. Evlenme adetleri.

(T)T130.1. Dünür olma.

Köroğlu, Derim padişahı ile dünür olur (AN3:255).

T133. Evlilik için yolculuk.

Erhasan, sevdiği kızı almak için yola çıkar (AN3:241).

T135. Düğün töreni.

Köroğlu ile Gülsanem'in düğünü yapılır (AN3:209).

Erhsan ile Beklimhan'ın düğünü yapılır (AN3:255).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Erhasan ile Beklimhan'ın nikâhı kıyılır (AN3:255).

V50. Dua.

Erhasan, Dürbey ile savaşmadan önce namaz kılıp, dua eder (AN3:233).

Köroğlu, Erhasan'ı kurtarmak için yola çıkmadan önce, yasin okuyup dua eder (AN3:251).

(T)V56. Namaz.

Köroğlu, Dürbey ile savaşmadan önce iki rekat namaz kılar (AN3:229).

Erhasan, Dürbey ile savaşmadan önce iki rekat namaz kılar (AN3:233).

Köroğlu, Erhasan'ı kurtarmak için yola çıkmadan önce namaz kılar (AN3:251).

Köroğlu, Övez'i kurtarmak için yola çıkmadan önce namaz kılar (AN3:263).

W33. Kahramanlık.

Erhsan, Dürbey'in ordusuyla tek başına savaşarak büyük bir kahramanlık gösterir (AN3:235).

1.1.18. Gülayım İle Erhasan²¹

1. Erhasan'ın Gelip Köroğlu'na Evlat Olması ve Gülayım İçin Rüya Görmesi

Bir demirci ustasının oğlu olan Erhasan, anne ve babasını kaybettikten sonra Köroğlu'nun adını duyup Candıbil'e gelir. Ailesini kaybedip Candıbil'e gelen

²¹ MA2:536-583

Erhasan'dan iyi bir yiğit çıkacağını düşünen Köroğlu onu yanına çırak olarak alır. Köroğlu'na çırak olan Erhasan kısa zamanda iyi bir koç yiğit olup yetişince, Köroğlu onu evlat edinir.

Günlerden bir gün Erhasan, kırklara azık, kendisine de seyahat olsun diye yanına dört beş atlı alıp ava çıkar. Birkaç gün av süren Erhasan, iyice yorulunca yanındakilerle dinlenmek için bir tepenin üstüne çıkıp konaklar. Beraberindekilerle avladıkları etlerden kebab yapıp yiyen, çay içip çilim çeken Erhasan, o gece bir rüya görür. Rüyasına giren aksakallı ihtiyar, ona; Erzurum şehrinde Hasan Şah'ın kızı Gülayım'ın hak âşığı olduğunu bu yüzden gidip onu alması gerektiğini söyleyip kaybolur. Uykudan uyanan Erhasan gördüklerinin rüya olduğunu anlayınca beraberindekilerle toparlanıp Candıbil'e döner (MA2).

2. Gülayım'ın Erhasan'a Elçi Göndermesi

Çıktığı avda Gülayım'ın rüyasını gören Erhasan Candıbil'e döndükten sonra gördüğü rüyayı içinde daha fazla tutamayıp Köroğlu'na anlatır. Rüyayı Köroğlu'na anlattıktan sonra ondan Erzurum'a gitmek için izin ister. Köroğlu, ona; Erzurum'un çok uzak, Hasan Şah'ınsa çok gaddar biri olduğunu, bu yüzden biraz beklemesi gerektiğini söyleyip, izin vermez.

Candıbil'den beş menzil uzaklıktaki bir dağın üzerinden yedi gece gündüzlük yol geçmektedir. Köroğlu'nun yiğitleri de bu yolda nöbet tutmakta ve gelen geçenden haraç almaktadır. Bir gün Köroğlu'nun canı sıkılınca nöbet tutmaya yiğitlerini göndermeyip kendisi gider. Yedi gün nöbet beklen Köroğlu, sekizinci gün uzaktan bir karartının geldiğini görünce düşman askeri zannedip beklemeye geçer. Kendisine yaklaşanların bir ticaret kervanı olduğunu gören Köroğlu, onlara kim olduklarını sorar. Karşısındakinin Köroğlu olduğunu anlayan kervancıbaşı, hemen öne atılıp, kendilerini Erzurum şahının kızı Gülayım'ın Erhasan'a elçi olarak gönderdiğini söyler. Gelenlerin düşman olmayıp elçi olduklarını anlayan Köroğlu, kervancıbaşından meseleyi anlatmasını ister. Köroğlu'na; Gülayım'ın Erhasan'a giyaben âşık olduğunu ve onları Erhasan'a haber vermeleri için gönderdiğini söyleyince Köroğlu duyduklarına çok sevinir ve onların gönüllerini hoş ettikten sonra geri yollar (MA2).

3. Erhasan'ın Gülayım'ı Almak İçin Yola Çıkması

Erhasan için gelen elçileri mükâfatlandırıp gönderen Köroğlu, hiç vakit kaybetmeden Candıbil'e döner ve yiğitlerini toplar. Onlara Gülayım'ın gönderdiği elçilerin haberini veren Köroğlu, Erhasan'ın yerine birisinin Erzurum'a gitmesini ister. Erzurum yolunun çok çetin ve Hasan Şah'ın da çok gaddar biri olduğunu bilen yiğitler, bu işi almaya yanaşmazlar. Köroğlu konuyu açtığı sırada mecliste bulunun Erhasan kimsenin gitmek istemediğini görünce, Köroğlu'ndan kendisine izin vermesini ister. Erhasan'ın tek başına göndermek istemeyen Köroğlu, yiğitlerinin de bu konuda gönülsüz olduklarını görünce, mecbur kalıp izin verir.

Yol hazırlıklarını tamamladıktan sonra Köroğlu'nun keskin kılıcını ve kıratını alan Erhasan, ondan helallik aldıktan sonra yola koyulur. Erhasan'ı yolcu edip meyhanesine dönen Köroğlu, biraz oturup düşününce onu tek başına gönderdiğine pişman olur. Bu pişmanlıkla daha fazla oturamayan Köroğlu, silahlarını takındıktan sonra Mecnundeli'ye binip peşinden gider. Üç gün sonra bir gece yarısı Erhasan'a yetişen Köroğlu, atını onun üzerine sürmeye başlayınca, Erhasan üzerine gelen atlıya karşı gelip, meydan okumaya başlar. Erhasan'ın yiğitçe davrandığını gören Köroğlu, onunla gurur duyup kendini tanıtır. Üzerine gelenin Köroğlu olduğunu anlayan Erhasan, ondan yaptığı iş için özür dileyip, ayaklarına kapanır. Köroğlu, onu yerden kaldırıp yiğitliğini ve cesaretini över. Erhasan'ın yiğitliğinden şüphesi kalmayan Köroğlu, onu tek başına yola gönderip Candıbil'e döner (MA2).

4. Erhasan'ın Erzurum'a Gelmesi ve Gülayım'ı Kaçırması

Köroğlu'ndan ayrıldıktan sonra hiç durmadan at süren Erhasan, günler süren yolculuğunun ardından Erzurum'a varır ve kalenin kapısına gelir. Kapıda bekleyen muhafız, padişahın izni olmadan onu içeri almayacağını söyleyince, Erhasan ona; İsfahan'dan atını satmak için geldiğini, atını satıp gideceğini söyler. Erhasan'a inanan muhafız, ona bir altın vermesi karşılığında kapıyı açar. Kapının açıldığını gören Erhasan, muhafızın istediği altını vermeden içeriye girer.

Şehrin içine girip Gülayım'ın konağını arayan Erhasan, orada bir süre dolaştıktan sonra tepesi altın kaplama bir köşk görür. Gülayım'ın bu köşkte olabileceğini düşünen Erhasan, köşkün önüne geldikten sonra, nağme söyleyip Kırat'ı oynatır. Kırat'ın oyun ettiğini gören halk toplanmaya başlar. Halkın toplandığını gören Gülayım ve

yardımcıları da çıkıp Kırat'ı izlemeye başlar. Atın hünerlerini ve yiğidin güzelliğini gören Gülayım gelenin Erhasan olduğunu anlayıp, yanına çağırır. Gülayım'ın çağrısı ile köşke giden Erhasan onun güzelliği karşısında kendinden geçer. Yanına gelen sevdiğini test etmek isteyen Gülayım ondan karşıdaki bir ağaca ok atmasını ister. Gülayım'ın isteği üzerine ağaca ok atan Erhasan, onu yerinden söker. Yiğidinin güçlülüğünden şüphesi kalmayan Gülayım, köşküne gidip erkek kıyafetlerini giyindikten sonra onunla birlikte kaçar (MA2).

5. Erhasan'ın Hasan Şah'ın Ordusuyla Savaşması ve Yaralanması

Gülayım ile Erhasan kaçtığını gören bahçıvan, Hasan Şah'tan bir şeyler koparırım umuduyla gidip ona haber verir. Kızının Köroğlu'nun evlatlığıyla kaçtığını duyan Şah, Karaman adlı komutanını bin sekiz yüz atlıya baş edip peşlerinden yollar. Onlar gittikten sonra kendisi de kırk bin kişilik bir ordu toplayıp yola düşer.

Yola çıktıktan sonra Candibil'e varmak için hiç durmadan at süren Gülayım ile Erhasan peşlerinden Karaman adlı komutanın ordusuyla geldiğini görünce, durup onunla savaşır. Gülayım ile Erhasan'a yenilen komutan, canını kurtarıp kaçar. Peşlerinden gelen orduyu yenip dağıtan âşıklar, hiç vakit kaybetmeden tekrar yola koyulurlar.

Kırk bin kişilik ordusu ile kızını almak için yola düşen Hasan Şah, yolda Karaman adlı komutanının yenilip döndüğünü görünce, sinirlenir. Komutanını başarısızlığından dolayı iyice azarlayan Şah, hiç durmayıp yola devam eder. Birkaç günlük takibin ardından Gülayım ve Erhasan'a yetişen Hasan Şah, kızına seslenip ondan çıktığı yoldan geri dönmesini ister. Erhasan'ı çok seven Gülayım babasının karşısına geçip, sevdiği erkeği bırakmayacağını söyler. Kızının bu konuda kararlı olduğunu gören Hasan Şah, beş pehlivan oğlunu ve ordusunu onların üzerine salar. Üzerine gelen beş pehlivanı ağır yaralayan Erhasan, Gülayım'ın da yardıma gelmesiyle, karşılarına çıkan ordu ile savaşmaya başlarlar. Gülayım'la birlikte üç gün üç gece omuz omuza savaşan Erhasan birçok yerinden yara alınca geri çekilmek zorunda kalır. Yiğidin yaralandığını gören Gülayım, onu atından indirip yaralarını sardıktan sonra, karşı tarafa bir şey belli etmemek için onun kıyafetlerini giyip savaşmaya devam eder (MA2).

6. Köroğlu ve Yiğitlerinin Erhasan'ın Yardımına Gelmesi

Erhasan'ın Candibil'de yaşayan Zühre adlı kız kardeşi, onun gidip dönmediğini görünce, oturup kaygılanmaya başlar. Her gün kardeşinin yolunu gözleyen Zühre, bir gece rüyasında kardeşi Erhasan'ın çok zor durumda olduğunu görüp uyanır. Gördüğü rüyayı sabah gelip Köroğlu'na anlatan Zühre, ona; Erhasan için kaygılandığını söyler. Erhasan'ın geri dönme konusunda geç kaldığını bilen ve onun için kaygılanan Köroğlu, Zühre'ye bir şey belli etmeyip, biraz teselli verdikten sonra onu evine yollar. Zühre'yi gönderdikten sonra yiğitlerini toplayan Köroğlu, onlara; Erhasan'ın çok geç kaldığını bu yüzden onu aramak için yola çıkacaklarını söyler.

Yiğitleriyle hazırlanıp yola çıkan Köroğlu, birkaç günlük yoldan sonra Erhasan'ın savaştığı yere gelir. Savaş meydanına gelen Köroğlu ve yiğitleri Kırat'ın üzerindeki Erhasan zannedip yardımına koşarlar. Birkaç atlının kendisine yardıma geldiğini gören Gülayım, hemen gidip Erhasan'a yardıma gelenlerin kim olduğunu sorar. Günlerdir Köroğlu'nun yolunu gözleyen Erhasan, Gülayım'a gelenlerin Köroğlu ve yiğitlerinin olduğunu söyler. Onların yardıma geldiğini öğrenen Gülayım, Erhasan'ın yaralarını tekrar merhemleyip sardıktan sonra kendisini tanıtmak için Köroğlu'nun yanına gider. Yanına gelen kişinin Erhasan olduğunu zanneden Köroğlu, onun Gülayım olduğunu anlayınca böyle kahraman bir geline sahip olduğu için çok sevinir. Gelinini savaştırmayıp Erhasan'ın yanına gönderen Köroğlu, yiğitleriyle Hasan Şah'ın ordusunu dağıttıktan sonra Erhasan'ın yanına gider (MA2).

7. Köroğlu ve Beraberindekilerin Hasan Şah'ı Yenmesi ve Hep Beraber Yurda Dönmeleri

Köroğlu ve yiğitlerinin gelmesiyle, ordusu iyice dağılan Hasan Şah, yenileceğini anlayınca kalan askerleri ile birlikte Erzurum'a kaçar. Erzurum'a geldikten sonra Köroğlu'nun gelip sarayına saldıracağından korkan Hasan Şah, bu korkuya daha fazla dayanamayıp, Köroğlu'na teslimiyetini bildiren bir hat yazıp gönderir.

Yiğitleriyle Erhasan'a sağ salim kavuştuğu için şükreden Köroğlu, onun biraz daha iyileşmesi için başında beklemeye başlar. Onlar bekledikleri esnada Hasan Şah'ın hat verip gönderdikleri elçiler gelir. Gönderdiği hatta bütün mal varlığını Köroğlu'na bahsettiğini söyleyen Hasan Şah, yaptığı işten büyük bir pişmanlık duyduğunu da

söyleyince, Köroğlu, elçilere; onun hiçbir şeyini istemediğini, malı çoksa fakir fukaraya dağıtmasını söyleyip onları yollar.

Birkaç gün sonra Erhasan'ın iyileştiğini gören Köroğlu, herkesi toplayıp Candıbil'e doğru yola koyulur. Erhasan ve Gülayım adına çok sevinen Köroğlu, daha yolda iken onların nikahlarını kıymak ister. Köroğlu'nun sevinçten yerinde duramadığını gören yiğitleri, ona Erhasan'ın iyice iyileşmesi için sabretmesi gerektiğini söyler. Yiğitlerinin haklı olduğunu gören Köroğlu, Erhasan'ın iyileşmesini bekler. Köroğlu ve beraberindekiler Candıbil'e döndükten bir ay sonra Erhasan ve Gülayım'ın toyunu düzenleyip onları muratlarına erdirirler (MA2).

Motifler.

F565.1. Savaşçı kadın.

Gülayım, Erhasan'ın kıyafetlerini giyip babasının ordusuna karşı savaşır (MA2:571).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Gülayım çok güzeldir (MA2:538).

F610. Çok güçlü adam.

Erhasan attığı ok ağacı kökünden kaldırır (MA2:538).

F610.0.1. Çok güçlü kadın.

Gülayım kılıcıyla babasının filini ikiye böler (MA2:571).

F621. Ağaç söken olağanüstü güçlü insan.

Erhasan attığı ok ağacı kökünden söker (MA2:538).

F638. Güçlü okçu.

Erhasan attığı ok ağacı kökünden söker (MA2:538).

F1068. Realist rüya.

Erhasan'ın rüyasına giren aksakallı ihtiyar ona Gülayım'ın hak aşığı olduğunu söyler (MA2:536).

Erhasan, Gülayım'ın rüyasına girer (MA2:539).

Zühre, rüyasında Erhasan'ın zor durumda olduğunu görür (MA2:571).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Hasan Şah, Karaman adlı komutanına kızını Erhasan'dan almasını ister (MA2:562).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Erhasan, Erzurum'a gidip Gülayım'ı getirme görevini gönüllü olarak üstlenir (MA2:541).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Erhasan, Karaman komutanın ordusunu Gülayım'ın yardımıyla yener (MA2:564).

(T)J151.6. Veli kişiden öğrenilen bilgi.

Erhasan, Gülayım'ın hak aşığı olduğunu rüyasına gelen aksakallı ihtiyardan öğrenir (MA2:536).

K170. Sahte basit pazarlıkla aldatma.

Erhasan, kapıdaki muhafızı bir altın vereceğini söyleyerek aldatır (MA2:548).

K620. Bekçiyi kandırarak kaçma.

Erhasan, kapıdaki muhafıza bir şey vermeden kaçır (MA2:549).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Erhasan, kapıdaki muhafıza kendini at bakıcısı olarak tanıtır içeri girer (MA2:548).

K1817.4. Tüccar olarak kılık değiştirme.

Gülayım, Erhasan'a gönderdiği elçileri tüccar kılığına sokar (MA2:538).

K1837. Kadın erkek kıyafetlerini giyerek kılık değiştirir.

Gülayım, Erhasan'la kaçacağı zaman erkek kıyafetlerini giyer (MA2:557).

M302.4.2. Fal baktırma.

Hasan Şah, kızının kendisiyle savaştığını fal baktırınca öğrenir (MA2:569).

P10. Krallar(Padişahlar).

Hasan Şah, Erzurum yurdunun şahıdır (MA2:536).

P414. Avcılık.

Erhasan yanına dört beş atlı alıp ava çıkar (MA2:536).

P551. Ordu.

Hasan Şah, Gülayım ile Erhasan'ın peşinden bir ordu toplayıp gider (MA2:562).

P555. Savaşta yenilgi.

Hasan Şah, Köroğlu ve yiğitlerine yenilir (MA2:578).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Erhasan ve Gülayım'ın toyunu düzenler (MA2:583).

Q10. Mükâfatlandırılmış işler.

Köroğlu, Gülayım'dan gelen elçilere getirdikleri haber için hediyeler verir (MA2:539).

Q520. Pişmanlıklar.

Hasan Şah, Köroğlu ile savaştığına pişman olur (MA2:579).

Q570. Ceza ve affetme.

Köroğlu, Hasan Şah'ı cezalandırmayıp affeder (MA2:580).

R10.1. Prens(es)(kız) kaçıрма.

Erhasan, Gülayım'ı kaçıır (MA2:559).

R10.1.2. Âşık, sevgilisini zalim babası veya erkek kardeşinin elinden kaçıır.

Erhasan, Gülayım'ı zalim babası ve erkek kardeşlerinin elinden kaçıır (MA2:559).

R45. Dağda esaret(mağara, çukur, tepe).

Erhasan ve Gülayım, bir tepede mahsur kalıp savaşır (MA2:571).

R225. Âşığı ile kaçma.

Gülayım Erhasan ile kaçır (MA2:559).

T0. Âşk.

Erhasan ve Gülayım birbirlerine âşık olurlar (MA2:553).

T11.1. Sadece bahsedilmekten ve tanımlanmaktan dolayı âşık olma.

Erhasan, rüyasına giren aksakallı ihtiyarın Gülayım'dan bahsetmesiyle ona âşık olur (MA2:536).

T30. Âşıkların karşılaşması.

Erhasan, Gülayım'la karşılaşınca kendinden geçer (MA2:552).

T42. Âşıkların konuşması.

Erhasan'la Gülayım havuz başında bir birleriyle konuşurlar (MA2:553).

T97. Baba, Kızının Evliliğine Muhalefet Eder.

Hasan Şah, Gülayım'ın Erhasan ile evlenmesini istemez (MA2:566).

T100. Evlenme.

Erhasan ile Gülayım evlenir (MA2:583).

T131.1.3. Ailenin muhalefetine rağmen evlenme.

Gülayım, babasının istememesine rağmen Erhasan ile kaçıp evlenir (MA2:583).

T135. Düğün töreni.

Erhasan ile Gülayım'ın düğünü yapılır (MA2:583).

T670. Çocukların evlat edinilmesi.

Köroğlu, Erhasan'ı kendisine evlat edinir (MA2:536).

(T) V301. Nikah kıyma.

Erhasan ile Gülayım'ın nikahı kıyılır (MA2:583).

W33. Kahramanlık.

Erhasan, büyük bir kahramanlık gösterip Hasan Şah'ın ordusuyla savaşır (MA2:566).

1.1.19. Peri Küsen²²

1. Köroğlu'nun Ağayunus Peri Hakkında Kötü Düşüncelere Kapılması

Köroğlu, Kırat'ı Nişafur'dan getirdikten sonra, yiğitleriyle meyhanesinde kırk gün keyif edip eğlenir. Kırkıncı günün sonunda sarhoş olup meyhaneden çıkan Köroğlu, Ağayunus Peri'nin Övez oğlanla yürüdüğünü görünce, aklına Sapar Köse'nin çıkardığı dedikodu gelir ve kötü düşüncelere kapılmaya başlar. İttiği şarabın mestliğiyle, akıselim düşünemeyen Köroğlu, Ağayunus Peri'ye ve Övez'e kızıp, kavga çıkarır (AN3).

2. Ağayunus Peri'nin Küsüp Köy-ü Kaf'a Dönmesi

Köroğlu'nun kapıldığı düşüncelere ve çıkardığı kavgaya çok üzülen Ağayunus Peri, hemen haremine gelir ve Gülşirin'e; Köy ü Kaf'a döneceklerini söyleyip,

²² AN3:280-303

bohçalarını hazırlamasını ister. Gülşirin bohçaları hazırlarken, Övez ve hizmetçiler, gelip, Ağayunus Peri'ye gitmemesi için yalvarır. Hiç kimseyi dinlemeyen Ağayunus Peri, üzüntüsünü birkaç nağmeyle anlattıktan sonra, Gülşirin ile birlikte Yıldız Dağı'na doğru yürür. Dağa vardıktan sonra, Gülşirin ile iki güvercin kılığına girip, Köy ü Kaf'a doğru uçar (AN3).

3. Övez'in Ağayunus Peri'yi Geri Getirmek İçin Yola Çıkması

Ağayunus Peri'nin gitmesiyle hanesi virana dönen Köroğlu, her gün içip ağlamaktadır. Günlerce bu halde yaşayan Köroğlu, oturup akliselim bir şekilde düşünmeye başlayınca, Ağayunus Peri'ye ve Övez'e haksızlık ettiğini anlar. Geç de olsa hatasını fark eden Köroğlu, yaptığı şeyden ötürü çok pişman olur. Ağayunus Peri'nin yokluğuna daha fazla dayanamayan Köroğlu, Övez'e gidip bütün pişmanlığını dile getirir. Bir süre Övez'le dertleşen Köroğlu, ondan; Köy-ü Kaf'a gidip Ağayunus Peri'yi geri getirmesini ister.

Babasının çok acı çektiğini gören Övez, Ağayunus Peri'yi geri getirmek için Kırat'a binip, yola çıkar. Kanatlarını açıp asumana uçan Kırat, aylar sürecek olan bu yolu birkaç günde alıp, Köy-ü Kafa varır. Kırat'la şehrin girişine gelen Övez, karşısında kocaman bir dev görünce, korkmaya başlar. Şehri korumak için bekleyen bu dev, Övez ve Kırat'ı görünce ağızından ateş çıkartıp onlara saldırır. Gelen saldırıyı Kırat sayesinde atlatan Övez, Allah'a ve pirlere kendilerine güç vermesi için dua etmeye başlar. Edilen duanın hikmetiyle güç kazanan Kırat, asumana uçup, devin üstüne konar. Yaptığı bu hareketle devi şaşırtan Kırat, arka ayaklarıyla düşmanın kafasına vurup onu yere devirir. Devin düştüğünü gören Övez, kılıcını çıkarıp, kafasını keser (AN3).

4. Övez'in Ağayunus Peri'yi Alıp Candibil'e Dönmesi

Tırnağına bakıp Övez'in geldiğini gören Ağayunus Peri, onu karşılamaları için birkaç perisini gönderir. Periler, Övez'i karşılayıp Ağayunus Peri'nin sarayına getirir. Sarayda en iyi şekilde ağırlanan Övez, Ağayunus Peri'ye; Köroğlu'nun, onun yokluğundan ötürü çok acı çektiğini ve bu yüzden onu götürmeye geldiğini söyler. Övez'in geldiğine çok sevinen Ağayunus Peri, onunla Candibil'e dönmeyi kabul eder.

Hiç vakit kaybetmeden yola çıkan Övez ve Ağayunus Peri, birkaç gün sonra Candibil'e varır. Onların geldiğini gören Köroğlu, yiğitlerine; hemen toy

düzenlemelerini emreder. Ağayunus Peri'nin gelişine çok sevinen Köroğlu, birkaç gün toy yapıp eğlendikten sonra, ihtiyaç sahiplerine tenne ve erzak dağıtır (AN3).

Motifler.

B41.2. Uçan at.

Kırat, Ağayunus Peri'yi almaya gideceği zaman kanatlarını açıp asumana uçar (AN3:283).

B401. Yardımcı at.

Övez, en büyük yardımcısı olan Kırat sayesinde devi yener (AN3:289).

B599.2. İnsanın imtihanı geçmesinde hayvanlar yardımcı olur.

Övez, Köy-ü Kaf'a girmek için önüne çıkan devi Kırat sayesinde yener (AN3:289).

D1812.3. Geleceği öğrenme araçları.

Ağayunus Peri, cadı duası okuyup tırnağına bakınca, Övez'in geldiğini görür (AN3:289).

F124. Cinlerin (perilerin) ülkesine seyahat.

Övez, küsüp giden ağayunus Peri'yi geri getirmek için Köy-ü Kaf'a seyahat eder (AN3:283).

F234.1.15. Kuş biçimindeki periler.

Ağayunus Peri, Köy ü Kaf'a gideceği zaman Gülşirin ile güvercin kılığına girer (AN3:283).

F282. Periler havada seyahat ederler.

Ağayunus Peri, Köy ü Kaf'a gideceği zaman Gülşirin ile güvercin kılığına girip havada seyahat eder (AN3:283).

G100. Çok büyük dev.

Köy ü Kaf'ı koruyan dev çok büyüktür (AN3:285).

G500. Yenilen dev.

Köy ü Kaf'ı koruyan dev, Övez'e yenilir (AN3:289).

G512. Dev öldürülür.

Köy ü Kaf'ı koruyan dev, Övez tarafından öldürülür (AN3:289).

G512.1.2. Devin başı kesilir.

Övez, Köy ü Kaf'ı koruyan devin başını keser (AN3:289).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Övez, devi öldürme görevinde Kırat'tan yardım alır (AN3:289).

K2110. İftira etmek.**K2110.1. İftira edilen eş.**

Köroğlu, Ağayunus Peri ile Övez'i yan yana görünce Sapar Köse'nin onlara attığı iftirası aklına gelip karısı hakkında kötü düşüncelere kapılır (AN3:281).

(T) K2110.2. İftira edilen oğul.

Köroğlu, Ağayunus Peri ile Övez'i yan yana görünce Sapar Köse'nin onlara attığı iftirası aklına gelip oğlu hakkında kötü düşüncelere kapılır (AN3:281).

P320. Misafirperverlik.

Ağayunus Peri, kendisini almaya gelen Övez'i en iyi şekilde ağırlar (AN3:291).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Ağayunus Peri'nin dönmesi üzerine, toy düzenler (AN3:297).

Q520. Pişmanlıklar.

Köroğlu, Övez ve Ağayunus Peri'ye yaptıklarından dolayı çok pişman olur (AN3:283).

S133. Kafasını keserek öldürme.

Övez, Köy ü Kaf'ı koruyan devin kafasını keser (AN3:289).

V50. Dua.

Övez, Köy ü Kaf'ı koruyan devi, yenmede zorlanınca dua eder (AN3:287).

W33. Kahramanlık.

Övez, büyük bir kahramanlık gösterip Köy ü Kaf'ı koruyan devi öldürür (AN3:289).

W32. Cesaret.

Övez, cesaretini toplayıp Köy ü Kaf'ı koruyan devle savaşır (AN3:289).

W181. Kıskançlık.

Ağayunus Peri ile Övez'i yan yana gören Köroğlu kıskançlaşır (AN3:281).

Z64. Atasözleri.

Korkan yumruk önce vurur (AN3:285).

1.1.20. Merdivenli²³

1. Huraman Peri'nin Köroğlu'nu İsfihan'a Çağırması

Köroğlu'nun namı yayılmaya başlayınca, onun yiğitliğini ve yaptığı işleri duyup ona âşık olanların sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Köroğlu'nun adını duyup ona âşık olanlardan biri de, periler şehri olan İsfihan'ın, Cihan Şah adlı padişahının kızı Huraman Peri'dir. Köroğlu'nun aşkından deliye dönen Huraman Peri, babasından habersiz Köroğlun'a bir hat gönderip onu İsfihan'a çağırır.

Bir gün Köroğlu, yiğitleriyle meyhanesinde otururken, Huraman Peri'nin hat verip gönderdiği adamı meyhaneye gelir ve hattı Köroğlun'a verir. Yiğitlerine, Huraman Peri'nin gönderdiği hattı okuyan Köroğlu, onlardan, İsfihan'a gidip gitmeme konusunu değerlendirmelerini ister. Köroğlu'nun birkaç yiğidi ona, bunun bir tuzak olabileceğini ve gitmemesi gerektiğini söylese de, Handan Bahadır adlı yiğidi, bunun bir tuzak olmadığını, Huraman Peri'nin Köroğlun'a âşık olduğu için onu çağırdığını söyler. Handan Bahadır'ın söylediklerini yerinde bulan Köroğlu, İsfihan'a gideceğini söyleyip, atının hazırlanmasını emreder. Köroğlu'nun gideceğini gören Sapar Köse, ondan; bu görevi kendisine vermesini ister. Köroğlu, kendisini bu görev için uygun görmediğini söyleyip, görevi ona vermez. Onlar kendi aralarında kimin gideceğini tartışırken, Övez yerinden kalkıp, bu göreve kendisinin talip olduğunu söyler. Köroğlu, Övez'in böyle bir konuda yiğitlik gösterip öne atılmasına çok sevinir ve görevi kendisine verir (AN3).

2. Övez'in Huraman Peri'yi Almak İçin İsfihan'a Gelmesi

Köroğlu'ndan, İsfihan'a gidip Huraman Peri'yi getirme görevini alan Övez, hiç vakit kaybetmeden hazırlıklarını yapar ve Kırat'a binip, yola çıkar. Günlerce süren yolcuğun ardından İsfihan'a varan Övez, yaşlı bir kadına misafir olur. Yaşlı kadın kendisine kim olduğunu ve nereden geldiğini sorunca, Övez, ona; Köroğlu'nun askeri olduğunu, onunla ters düştüğü için, en iyi atlarından birini alıp kaçtığını söyler.

---

²³ AN3:306-321

Övez'in, başından geçenleri dinleyen yaşlı kadın, ona; istediği kadar evinde kalabileceğini söyler (AN3).

3. Övez'in, Huraman Peri'yi Kaçırması

Övez'in, kendisi için İsfihan'a geldiğinden habersiz olan Huraman Peri, Köroğlu'nun gelmesinin yakın olduğunu düşünüp, Köroğlu geldiğinde onunla kaçabilmek için iyi bir ata sahip olması gerektiğinin farkına varır ve hiç vakit kaybetmeden iyi bir at aramaya başlar. Huraman Peri, arayıp da istediği atı bulamayınca, babasına gidip, Köroğlu'nun İsfihan'a saldırmaya geleceğini, kendisine Köroğlu'nun Kırat'ı kadar iyi bir at bulursa, onunla savaşabileceğini söyler. Bu yalana inanan babası, iyi bir at bulunması için şehre tellal çektirir.

Olan bitenden habersiz bir şekilde şehirde dolaşan Övez, Şah'ın çıkarttığı tellalları duyunca, hemen yaşlı kadının evine gelir ve Kırat'ı alıp Huraman Peri'nin sarayına gider. Huraman Peri'nin sarayının önüne gelen Övez, kapıda bir sürü atın beklediğini görünce, bir yolunu bulup en öne geçer. Kapıya varan Övez, yardımcılara; Huraman Peri için çok iyi bir at getirdiğini söyleyip, onun dışarı çıkmasını ister. Yardımcılarının durumu bildirmesiyle dışarıya çıkan Huraman Peri, Övez'e kim olduğunu ve nereden geldiğini sorar. Övez, Köroğlu'nun askeri olduğunu, onunla ters düşünce, en iyi atını çalıp kaçtığını söyler. Köroğlu'nun gelmeyip, yerine Övez'i gönderdiğini anlayan Huraman Peri, üzölmeye başlar. Övez, Huraman Peri'nin de bir şeyler fark ettiğini anlayınca, ondan; getirdiği atın hünerlerini görmesi için binmesini ister. Övez'in niyetini anlayan Huraman Peri, Kırat'a biner. Huraman Peri'yi Kırat'a bindiren Övez, kendisi de hemen arkasına biner ve onu saraydan kaçıır (AN3).

4. Övez ve Huraman Peri'nin Dağda Esir Kalması

Övez, Huraman Peri'yi saraydan kaçırdıktan sonra, yardımcılarını hemen Şah'a gidip kızının saraya gelen bir atlı tarafından kaçıırıldığını haber verir. Bu haberi alan Cihan Şah, hiç vakit kaybetmeden ordusunu toplar ve peşlerine düşer. Övez, Cihan Şah'ın bir orduyla peşlerinden geldiğini görünce, onları atlatmak için bir dağın tepesine sığınır. Onların dağın tepesine çıktığını gören Cihan Şah, adamlarına dağın etrafını sarmalarını emreder. Şah'ın adamlarının dağın etrafını sardığını gören Övez, oradan kurtulamayacaklarını anlar ve Kırat'ı yardım getirmesi için Candibil'e gönderir. Kırat'ın dağdan uçarak gittiğini gören Şah ve adamları bu durum karşısında şaşkına döner. Bir

süre sonra Cihan Şah, Övez ile Huraman Peri'nin hâlâ dağın tepesinde olduklarını fark edince, adamlarına dağa merdiven dayamalarını emreder.

Bunlar olup biterken, Kırat, uzun bir yol kat edip Candibil'e varır. Köroğlu, Kırat'ın tek başına geldiğini görünce, Övez'in çok zor durumda olduğunu anlar ve hemen yiğitlerine gidip yola çıkmak için hazırlık yapmalarını emreder. Yiğitleri yol hazırlıkları yaparken, Köroğlu onları beklemeden yola çıkar (AN3).

5. Köroğlu'nun Övez ve Huraman Peri'yi Kurtarması ve Candibil'e Dönmeleri

Yiğitlerini beklemeden yola çıkan Köroğlu, hiç durmadan yol kat edip Övez'in tutsak edildiği dağın yakınlarına gelir. Köroğlu günlerce durmadan at sürdüğü için yorulduğunu fark eder ve dinlenmek için atından iner.

Köroğlu'nun geldiğinden habersiz olan Cihan Şah ise, dağa dayadığı merdivenlerle, Övez ile Huraman Peri'ye ulaşmaya çalışır. Övez ve Huraman Peri ise merdivenlerden çıkan adamların üstüne kocaman kayalar atarak onların yukarıya çıkmalarını engeller. Onlara bu şekilde ulaşamayacağını anlayan Cihan Şah, vezirlerinden birisinin tavsiyesi üzerine kendisi merdivenlerden tırmanmaya başlar. Huraman Peri, babasının merdivenlerden tırmandığını görünce, Övez'e, taş atmamasını söyler.

Övez, bu zorluklarla boğuşurken, ona çok yaklaştığının farkında olmayan Köroğlu ise dinlenmek için bir yer arar. Kırat, Övez'e yaklaştıklarını bildiği için onun dinlenmesine izin vermez. Kırat'ın dinlenmesine izin vermediğini gören Köroğlu, yerinden kalkıp biraz daha yol gidince olayların geliştiği yere varır. Övez'in zor durumda olduğunu gören Köroğlu, atından inip Şah'ın adamlarına saldırmaya başlar. Köroğlu'nun saldırmasıyla adamların dikkatleri dağılır. Adamların dikkatlerinin dağılmasını fırsat bilen Kırat, dağa çıkar ve Övez ile Huraman Peri'yi oradan kurtarır. Onların kurtulduğunu gören Köroğlu, yiğitleri gelene kadar Şah'ın adamlarıyla savaşır. Yiğitlerinin gelmesiyle Şah'ın adamlarını yener ve onlardan kalan ganimetleri de toplayıp hep birlikte Candibil'e dönerler. Köroğlu, Candibil'e döndükten sonra, Huraman Peri'yi Handan Bahadır ile nikahlayıp düğünlerini yapar (AN3).

Motifler.

B291.2.1. Haberci olan at.

Övez, Kırat'ı yardım çağırması için haberci olarak Köroğlu'na gönderir (AN3:317).

B401. Yardımcı at.

Kırat, Övez ve Huraman Peri'nin esaretten kurtulmasını sağlar (AN3:317).

F124. Cinlerin (perilerin) ülkesine seyahat.

Övez, Huraman Peri'yi almak için onları ülkesi olan İsfihan'a seyahat eder (AN3:309).

F220. Perilerin yaşadığı yer.

Periler, İsfihan'da yaşar (AN3:307).

F300. Perilerle evlenme.

Handan Bahadır ile Huraman Peri evlenir (AN3:321).

F302.3. Perilerin ölümlü insana aşkı.

Huraman Peri, Köroğlu'na aşık olur (AN3:307).

F303. İnsan ve perinin düğünü.

Handan Bahadır ile Huraman Peri'nin düğünü yapılır (AN3:321).

F329.4. Ölümlülerle ikamet eden periler.

Handan Bahadır ile evlenen Huraman Peri, Candibil'de yaşamaya başlar (AN3:321).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Huraman Peri çok güzeldir (AN3:307).

F848. Olağanüstü merdiven.

İsfihan'dan Huraman Peri'yi kaçırın Övez, bir dağın başına sığınınca, Huraman Peri'nin babası Cihan Padişah onlara erişme bilmek için dağa olağanüstü büyüklükte merdivenler dayar (AN3:317).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Övez, Huraman Peri'yi getirme işini gönüllü olarak üstlenir (AN3:309).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Övez, Huraman Peri'yi getirme işinde Köroğlu'ndan yardım alır (AN3:321).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Köroğlu, Huraman Peri'ye gitme fikrini Handan Bahadır'dan alır (AN3:307).

Cihan Şah, dağda tutsak aldığı Övez'e ulaşma fikrini bir vezirinden alır (AN3:319).

(T)J154.3. Arkadaşlara danışma.

Köroğlu, Huraman Peri'den gelen hattı aldıktan sonra gidip gitmeme konusunu yiğitlerine danışır (AN3:307).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Huraman Peri, babasına, Köroğlu ile savaşıacağı yalanını söyleyip ondan at ister (AN3:309).

N823.3. Yardımcı yaşlı kadın.

Övez, İsfihan'a geldiğinde yaşlı bir kadında misafir kalır (AN3:309).

N832. Yardımcı olarak oğul.

Övez Huraman Peri'yi almaya babasının yerine gider (AN3:307).

P10. Krallar(Padişahlar).

Cihan Padişah, İsfihan padişahıdır (AN3:307).

P551. Ordu.

Cihan Padişah, ordusunu toplayıp Övez'in peşine düşer (AN3:315).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Candıbil'e döndükten sonra, toy verir (AN3:321).

R10.1. Prenses(kız) kaçırma.

Övez, Huraman Peri'yi kaçıırır (AN3:315).

(T)R12.5. Kız kandırılarak ata bindirilir ve kaçıırılır.

Övez, Huraman Peri'yi kandırarak ata bindirip kaçıırır (AN3:315).

R45. Dağda esaret(mağara, çukur, tepe).

Övez ve Huraman Peri, dağda esir kalır (AN3:315).

R110. Esirlikten kurtulma.

Övez ve Huraman Peri, Köroğlu'nun yardıma gelmesiyle esaretten kurtulur (AN3:321).

R153.2. Baba çocuğunu kurtarır.

Köroğlu, Övez'i esaretten kurtarır (AN3:321).

T11.1. Sadece bahsedilmekten ve tanımlanmaktan dolayı âşık olma.

Huraman Peri, Köroğlu'nun adını duyup ona âşık olur (AN3:307).

T100. Evlenme.

Handan Bahadır ile Huraman Peri evlenir (AN3:321).

T135. Düğün töreni.

Handan Bahadır ile Huraman Peri'nin düğünü yapılır (AN3:321).

1.1.21. Harmandeli²⁴

1. Harmandeli'nin Köroğlu'nu Rum Vilayetine Çağırması

Rum vilayetinde Arslan zengin adında, yedi padişah kadar serveti olan bir bey yaşamaktadır. Bu bey çocuk sahibi olamadığı için on iki kaburgasına on iki eş alır. En son aldığı hanımı hamile kalır ve dokuz ay sonra bir kız çocuğu dünyaya getirir. Allah'tan bir erkek çocuk dileyen Arslan Bey, dünyaya gelen kız çocuğuna da şükür deyip, onun için toy temaşa düzenler. Toya gelen beylerden kızı için isim bulmalarını isteyince, gelen beyler aralarında istişare edip ona Harmandeli ismini verirler.

Aradan yıllar geçer ve Harmandeli büyüyüp evlenme çağına gelir. Bir gün onun için görücüler gelince, Arslan Bey onu çağırıp bu konudaki görüşünü sorar. Harmandeli, babasına; evleneceği erkeği kendisinin seçeceğini söyleyip, ondan hazinesinin yarısını ister. Babası razı olup hazinesinin yarısını verince, Harmandeli aldığı bu hazineyle üç yüz atmış bahçe ile içinde köşkler ve saraylar yaptırır. Yaptırdığı bu yere üç yüz atmış cariye ile yerleştikten sonra, şehre tellal çektirip; kendisini ozanlıkta ve güreşte yenen kişiyle evleneceğini, yenilenin ise kellesinden olacağını haber verir. Bu haberi duyup da kendine güvenen bir sürü yiğit gelir, ancak Harmandeli'ye yenilip canlarından olurlar (AN4; MA2). MA2'de ise Harmandeli'ye yenilenlerin kafası kesilmeyip, herkese rezil edileceği söylenir (MA2). Harmandeli kendisine uygun olanın bu vilayette olmadığını anlayınca, falcılarını çağırıp, onlardan kendisi için münasip olan kişiyi bulmalarını ister. Çağırılan falcılar uygun kişiyi bulamadıklarını söyleyince, bunların en yaşlısı olan cadı kadın çağırılır. Harmandeli'nin

²⁴ AN4:4-105; MA2:484-535

huzuruna gelen yaşlı kadın ona, Çardaklı Candıbil denilen bir yurttan Köroğlu adlı yiğidin haberini verir. Bu haber üzerine Harmandeli, yaşlı kadına, en iyi atlardan birini ve istediği kadar da altın verdikten sonra onu Candıbil'e, Köroğlu'nu çağırması için elçi olarak gönderir (AN4; MA2).

2. Köroğlu'nun Rum Vilayetine Gelmesi ve Harmandeli'ye Yenilip Geri Dönmesi

Harmandeli'nin, Köroğlu'nu çağırması için gönderdiği yaşlı kadın, birkaç günlük yolun ardından Candıbil'e gelir ve Köroğlu'nu bulur. Köroğlu, yanına gelen atlıya kim olduğunu sorunca, yaşlı kadın ona; elçi olduğunu ve Rum vilayetinden Harmandeli'nin onu çağırdığını haber verir. Bu haber üzerine Köroğlu, yola çıkmadan önce Ağayunus Peri'nin yanına gider ve gelen haberi ona da iletir. Ağayunus Peri, Köroğlu'na; gitmemesini, giderse de ilk önce Âşık Aydın Pir'in dergâhına uğrayıp ondan ruhsat almasını söyler.

Ağayunus'un söylediklerine tamam deyip ayrılan Köroğlu, hazırlıklarını tamamlayıp Kırat'ı eyerledikten sonra hiç vakit kaybetmeden yola çıkar. Durup dinlenmeden at süren Köroğlu birkaç günlük yoldan sonra Rum vilayetine varır ve Harmandeli'nin konağına gelir. Yaşlı kadından Köroğlu'nun geleceğini haber alan Harmandeli, onu konağın bahçesinde bekler. Konağa giren Köroğlu, kendisini bekleyen Harmandeli'ye, ozanlıkta ve güreşte yenilince, Harmandeli onu da diğer kaybedenler gibi öldürmek ister (AN4; MA2). Öldürüleceğini anlayan Köroğlu, Harmandeli'ye; Mirim/Merem ve Gammar/Kamber adlı iki yiğidinin olduğunu ve onlara el vermeden ölmek istemediğini söyleyip, yalvarır. Harmandeli onu, o yiğitlerinin hatırına affeder ve ona; bir gün yiğitlerini buraya getirirse, kendisine uygun olanıyla evlenebileceğini söyleyip, onu serbest bırakır (AN4). MA2'de ise Harmandeli, Köroğlu'nu yiğitliği için affedip gönderir (MA2).

3. Köroğlu'nun Mirim ve Gammar İle Rum Vilayetine Gelmesi ve Eli Boş Dönmesi

Rum vilayetine gelip istediğini alamayan Köroğlu, Candıbil'e dönmek için buruk bir halde yollara düşer. İçindeki bu buruklukla kaç gün yol gittiğini dahi anlamayan Köroğlu, en sonunda Candıbil'e vardığını görüp atından iner. Köroğlu'nun geldiğini gören Ağayunus Peri, ona neler yaptığını sorunca, Köroğlu kaçamak cevaplar verip

meyhanesine gider (AN4; MA2).Tırnağına bakıp onun başından geçenleri bilen Ağayunus Peri, üstüne gitmeyip konuyu kapatır (AN4).

Rum vilayetinden geldikten sonra yerinde duramayan Köroğlu, Mirim ve Gammar'ı Harmandeli'nin yanına götürmeye karar verir. İki yiğidini yanına alan Köroğlu, onlara birlikte ava gideceklerini söyleyip, Rum vilayetinin yolunu tutar. Yiğitlerini av diye oyalayıp Harmandeli'nin bahçesinin yanına getiren Köroğlu, önce Gammar'ı kendilerine meyve toplaması için bahçeye gönderir. Hiç bir şeyden habersiz bahçeye giren Gammar, cariyeler tarafından yakalanıp Harmandeli'nin huzuruna getirilir. Harmandeli'ye kendisini âşık olarak tanıtan Gammar, bir name söyleyince, Harmandeli onu öldürmeyip bir odaya kapatır. Gammar'ın gidip dönmediğini gören Köroğlu, peşinden Mirim'i de bahçeye gönderir. Gammar'ın peşinden bahçeye giren Mirim, bir yandan meyve toplarken bir yandan da Gammar'ı arar. Bu esnada bahçede bir oğlanın daha dolandığını gören cariyeler onu da yakalayıp Harmandeli'nin huzuruna götürürler. Bahçesine giren bu kişide kendini âşık diye tanıtip name söyleyince, Harmandeli onu da beğenmeyip diğer tuttukları kişiyle birlikte öldürülmesini emreder. Ölümüne gittiklerini gören Mirim, Harmandeli'ye bir arzım var deyip, namesinde Köroğlu'ndan bahseder. Namede Köroğlu'nun isminin geçtiğini gören Harmandeli, kendisine Köroğlu'nu nereden tanıdığını sorunca, Mirim ona; Köroğlu'nun Mirim ve Gammar adlı yiğitleri olduklarını söyler. Bunun üzerine Mirim ve Gammar'ı serbest bırakan Harmandeli, onlarla Köroğlu'na, buradan gitmeleri için haber gönderir. Köroğlu'nun yanına gelen Mirim ve Gammar, ona Harmandeli'nin haberini verince, Köroğlu; bu seferde olmadı deyip, âşık Aydın Pir'in yanına gitmeye karar verir (AN4; MA2).

4. Köroğlu'nun Âşık Aydın Pir'in Dergâhına Gelmesi

Köroğlu, Harmandeli'nin yanından tekrar eli boş dönünce, Ağayunus Peri'nin dediğini yapmak için Âşık Aydın Pir'in yanına gitmesi gerektiğini anlar ve yiğitleriyle birlikte Şehr-i Bostan'a doğru yola çıkar. Birkaç günlük yoldan sonra Şehr-i Bostan'a varan Köroğlu ve iki yiğidi, dinlenmek için bir zengine konuk olurlar. Orada bir iki gün dinlenen Köroğlu, ev sahibine; Âşık Aydın Pir'in dergâhına gideceğini söyleyip, ondan; kendisi dönene kadar iki yiğidi ile atlarına bakmasını ister. Yiğitlerine bakmayı kabul eden ev sahibine biraz da altın bırakan Köroğlu, Âşık Aydın Pir'in dergâhına gitmek

için yollara düşer. Sora sora dergâhı bulan Köroğlu, Pir'e kendini zorla kabul ettirdikten sonra, savaştı kıyafetlerini çıkarıp Pir'in verdiklerini giyer. Birkaç gün Pir'in yanında kalan Köroğlu, bu süre zarfında dervişlerin yaptığı ibadetlere katılmayıp, yemeğini yedikten sonra sakin bir odaya çekilip yatar. Bir gece Âşık Aydın Pir bir rüya görür ve sabah namazından sonra dervişlerini toplayıp onlardan rüyasını yorumlamalarını ister. Orada bulunan ve Pir'in rüyasını dinleyen dervişler sırayla gelip yorumlarını yapar, ancak Pir, hiç birisinin yorumunu beğenmez. Bu esnada Köroğlu'nun yattığını gören dervişlerden biri ona, Pir'in bir rüya gördüğünü ve kimsenin yorumlayamadığını söyleyince, yattığı yerden kalkan Köroğlu, rüyayı kendisinin yorumlayabileceğini söyleyip, Pir'in yanına koşar. Pir'in rüyasını dinleyen Köroğlu, ona; rüyasının yağmacılığa işaret ettiğini ve bu yüzden silahlanıp yağmaya çıkmaları gerektiğini söyler. Köroğlu'ndan bunları duyan Pir, öyle bir şeyin fitratlarına aykırı olduğunu ve yapmayacaklarını ifade edince, Köroğlu sinirlenip dergâhı terk eder. Dergâhtan ayrılan Köroğlu, yiğitlerini de alıp Candıbil'e geri döner (AN4; MA2).

5. Âşık Aydın Pir'in Kerem Deli İle Birlikte Harmandeli İçin Rum Vilayetine Gelmesi

Âşık Aydın Pir'in, pirlük dercesine erişmiş olan Kerem Deli adlı bir dervişi olup, bu derviş Pir'inin gördüğü rüyanın yorumunu bilmektedir. Kerem Deli, diğer bütün dervişlerin rüyayı yorumlayamadıklarını görünce, rüyayı yorumlamak için Âşık Aydın Pir'in yanına gelir ve ona; rüyasının Rum vilayetindeki Harmandeli'ye işaret ettiğini söyler. Kerem Deli'nin rüyasını doğru yorumladığını gören Âşık Aydın Pir, ona; birlikte Rum vilayetine gideceklerini söyledikten sonra diğer dervişlerine izin verip dergahtan yollar.

Diğer gün hazırlıklarını tamamlayan Kerem Deli ve Pir'i, Rum vilayetine doğru yola çıkarlar. Birkaç günlük zorlu yolcuğun ardından Rum vilayetine varan bu iki derviş, Harmandeli'nin bahçesinin yanına gelirler. Âşık Aydın Pir, Harmandeli'nin nasıl biri olduğunu öğrenmek için, Kerem Deli'yi, cariyelerin uykuda olduğu bir anda bahçeye gönderir. Pir'inin emriyle bahçeye giren Kerem Deli kimseye görünmeden Harmandeli'nin sarayına girer ve onu uykusundan uyandırır. Uykudan uyanan Harmandeli, karşısında sarıklı bir oğlan görünce, ona burada ne aradığını sorar. Harmandeli'ye yolcu olduğunu ve biraz ateş almaya geldiğini söyleyince, Harmandeli

onun sırtındaki dutarını görüp, ondan bir name söylemesini ister. Kerem Deli onu kırmayıp bir name söyler, Kerem Deli'nin namesini beğenen Harmandeli onu denemek için dutarını alıp başında kırar. Bu duruma çok sinirlenen Kerem Deli ona cevaben bir name daha söyleyince, Harmandeli onu yakalayıp öper. Neye uğradığını şaşırın Kerem Deli utancından kalkıp kaçar. Harmandeli'nin elinden zor kaçan Kerem Deli, Pir'inin yanına geldikten sonra, başından geçenleri ona bir bir anlatıp, onun bir deli olduğunu söyler.

Kerem Deli'den olanları duyan Âşık Aydın Pir, onun bir deli olmadığını aksine çok akıllı biri olduğunu ve bu yüzden onu oyuna getirmeden yenemeyeceklerini ifade eder. Karşısındakini yenmenin kolay olmayacağını anlayan Pir, kerametler gösterip onu korkutma başlar. Pir'in kerametleri sayesinde çıkardığı sesler Harmandeli'yi korkutmaya başlayınca, Harmandeli evliyalara adak vermek için sarayından çıkar. Onun saraydan çıktığını gören Pir, Kerem Deli ile anlaşp bir mezarın içine girer. Evliyaların yanından dönen Harmandeli, Kerem Deli'nin bir mezarın başında beklediğini görünce, ona; burada ne aradığını sorar. Kerem Deli, ölen Pir'inin mezarının başında beklediğini söyleyip, onunla fazla ilgilenmez. Kerem Deli'nin kendisiyle ilgilenmediğini, gören Harmandeli, ona bir name söyleyip cevap vermesini bekler. Namesine cevap mezardan çıkan Pir tarafından verilince, Harmandeli yenilgiyi kabul edip, onları sarayına götürür. Arslan Bey kızının yaşlı bir Pir'e yenilip onunla gideceğini duyunca, Âşık Aydın Piri ve Kerem Deli'yi kırbaçlatıp huzurundan kovar. Arslan Bey'den gördüğü bu kötü muamele pirin çok zoruna gitmesine rağmen sabredip beklemeye başlar (AN4; MA2).

Bu olaylar olup bittikten sonra, Hünkâr Padişah bir gece rüyasında Âşık Aydın Pir'i görüp uyanır. Gördüğü rüyadan etkilenen Hünkâr, hemen Pir'in yanına gitmek için yola koyulur. Pir'i sorup giden Hünkâr onun Rum vilayetinde olduğunu öğrenince oraya doğru yol alır ve gelip piri bulur. Âşık Aydın Pir, başından geçenleri Hünkâr'a anlatınca, Hünkâr, Arslan Bey'in yanına gider ve ondan hatasını telafi etmesini ister. Hünkâr'a vergi borcu olan Arslan Bey, onun dediklerini ikiletmeyip, Âşık Aydın Pir'den özür diler ve kızını da Kerem Deli'ye verir (AN4). MA2'de ise Âşık Aydın Pir, Köroğlu'nun rüyasına gelmekte ve Hünkâr'ın yukarıdaki rolünü Köroğlu üstlenmektedir (MA2).

6. Âşık Aydın Pir'in Harmandeli'yi Kerem Deliye Alıp, Şehr-i Şirvan'a Dönmesi

Harmandeli'yi Kerem Deli için Aslan Bey'den alan Âşık Aydın Pir, Harmandeli'ye haber yollayıp yol hazırlıklarını yapmasını söyler. Yol için hazırlıklarını tamamlayan Harmandeli, babasının servetinin yarısını da aldıktan sonra, âşık Aydın Pir ve Kerem Deli ile Şehr-i Şirvan'a gitmek için yola çıkarlar. Şehr-i Şirvan'a bir günlük yol kalınca, Pir, orada yaşayan Kerem Deli'nin babası Usta Badam'a müjdecî olarak birisini yollar. Müjdecî onlardan önce varıp Usta Badam'a haberi verince Usta Badam müjdecîye bir altın verip onları beklemeye başlar. Müjdeciden sonra şehre gelen Âşık Aydın Pir ve beraberindekiler, on gün on gece süren bir toy düzenleyip, Harmandeli'yi Kerem Deli'ye nikâhlayıp verir (AN4; MA2). Kerem Deli birkaç gün eşinin yanında kaldıktan sonra, çıkıp pirinin yanına gider Babasının servetini yanında getiren Harmandeli ise orada üç yüz atmış bahçe ile köşkler yaptırıp, içinde yaşamaya başlar (AN4). MA2'de ise olaylar Harmandeli ile Kerem Deli'nin evlenip yaptırdığı köşklerinde mutlu bir şekilde yaşamalarıyla sona erer (MA2).

7. Köroğlu'nun Harmandeli İçin Şehr-i Şirvan'a Gelmesi

Bir gün yiğitleriyle yol kesmeye çıkan Köroğlu, her zaman vaktinde geçen bir kervanın on gün geç geldiğini görünce, kervancılara neden geciktiklerini sorar. Kervancılar ona; Şehr-i Şirvan'da Harmandeli ile Kerem Deli'nin düğününe katıldıklarını söyleyince, Köroğlu aldığı bu habere hem şaşırır hem de sevinir. Harmandeli'nin Şehr-i Şirvan'da olduğunu duyan Köroğlu, hiç vakit kaybetmeden Şehr-i Şirvan'a doğru yola çıkar. Onun tek başına bir yerlere gittiğini gören Sapar Köse, peşinden gitmeye başlar. Köse'nin peşinden geldiğini gören Köroğlu ona geri dönmesini söyler. Bir şartla döneceğini söyleyen Sapar Köse, Köroğlu'ndan dönerken kendisi için yanında bir kız getirmesini ister. Köroğlu, Sapar Köse'nin bu isteğine tamam deyip yoluna devam eder

Birkaç gün sonra Şehr-i Şirvan'a varan Köroğlu, Usta Badam'ın yanına gidebilmek için sazını kırar. Usta Badam, sazı kırık olan Köroğlu ile fazla ilgilenmeyince, Köroğlu, ona kim olduğunu söyler. Karşısındakinin Köroğlu olduğunu duyan Usta Badam, onun sazını hemen tamir ettikten sonra, ondan bu gece ona misafir olmasını ister. Usta Badam'ın teklifini kabul eden Köroğlu, kendileri için pişirilen

yemeğe uyku ilacı atıp herkesin uyumasını sağlar. Herkesin uyuduğunu gören Köroğlu, Harmandeli'nin sarayına gider. Harmandeli karşısında Köroğlu'nu görünce çok şaşırır ve ona hemen buradan gitmesini söyler. Köroğlu ona; gitmeyeceğini söyleyip o gece onunla uyur (AN4).

8. Köroğlu'nun Usta Badam'ın Kızını Sapar Köse İçin Kaçırması

Geceyi Harmandeli'nin yanında geçiren Köroğlu, sabah olunca Harmandeli ondan gitmesini ister. Harmandeli'nin yanından gitmek istemeyen Köroğlu, onun ısrar ettiğini görünce, Candıbil'e dönmek için sarayından ayrılır. Saraydan ayrılan Köroğlu, Usta Badam'ın kızlarını görünce, Sapar Köse'ye verdiği sözü hatırlar ve ustanın en büyük kızını kaçıır. Kızının Köroğlu tarafından kaçırıldığını duyan Usta Badam, hemen atlanıp Köroğlu'nun peşine düşer. Köroğlu'na yetişen Usta Badam, ona; kızının nişanlı olduğunu söyleyip, bırakmasını isteyince, Köroğlu onun yerine başka birini vermesini söyler. Kızını Köroğlu'ndan alamayacağını anlayan Usta Badam, evine geri döner. Kızı Candıbil'e getiren Köroğlu, onu Sapar Köse ile nikâhlayıp düğünlerini yapar (AN4).

Motifler

B184.1.1. Sihirli hızı sahip at.

Yaşlı kadının tulparı, altı aylık yolu altı günde alır (AN4:11; MA2:489).

D1710. Sihirli güçlere sahip olma.

Yaşlı kadın sihirli güçlere sahiptir (AN4:11; MA2:487).

D1712.3. Rüyaların yorumlanması.

Âşık Aydın Pir'in rüyasını Kerem Deli yorumlar (AN4:55; MA2:517).

D1812.3. Geleceği öğrenme araçları.

Ağayunus Peri, tırnağına bakıp Köroğlu'nun başından geçenleri görür (AN4:31).

(T) G218. İhtiyar kadın şeklindeki cadı.

Köroğlu'na elçi olarak giden yaşlı kadın bir cadıdır (AN4:9; MA2:487).

F565.2. Kuvvetli Kadın.

Harmandeli çok kuvvetli biridir (AN4:7; MA2:485).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Harmandeli çok güzeldir (AN4:73; MA2:531).

F1068. Realist rüya.

Âşık Aydın Pir, Harmandeli'nin rüyasını görür (AN4:49; MA2:514).

Hünkâr Padişah, Âşık Aydın Pir'i rüyasında görür (AN4:69).

Köroğlu, Âşık Aydın Pir'i rüyasında görür (MA2:528).

H310. Evlilik imtihanı.

H310.3. Şiirle imtihan.

Harmandeli, evleneceği kişiyi şiirle sınavarak seçer (AN4:5; MA2:485).

H331.2. Müsabakayla evlilik imtihanı.

Harmandeli, evleneceği kişiyi müsabakayla seçer (AN4:5; MA2:485).

H331.6. Talip olma mücadelesi: güreş.

Köroğlu, Harmandeli'yi almak için onunla güreşir (AN4:23; MA2:499).

H335.0.2. Kız kendi evliliği için yarışma belirler.

Harmandeli, kendi evliliği için bir yarışma düzenler (AN4:5; MA2:485).

H1381. Bilinmeyen kahramanın araştırılması.

Harmandeli, kendisi için uygun olan kişiyi araştırmaya başlar (AN4:7; MA2:485).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Hünkâr Padişah, Arslan Bey'den kızını Âşık Aydın Pir'e vermesini ister (AN4:73).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Kerem Deli, Âşık Aydın Pir'in verdiği akılla Harmandeli'ye sahip olur (AN4:63; MA2:527).

J155. Kadınların verdiği akıl.

Ağayunus Peri, Köroğlu'na Âşık Aydın Pir'e uğramasını söyler (AN4:15; MA2:492).

J652. Uyarılara karşı dikkatsizlik.

Ağayunus Peri, Köroğlu'nu Harmandeli'ye karşı uyarır (AN4:15; MA2:492).

J1115.5. Zeki ozan.

Aşık Aydın Pir, şiirle Harmandeli'yi yener (AN4:65; MA2:524).

K1860. Ölü (bayılma) numarasıyla aldatma.

Âşık Aydın Pir, ölü numarası yapıp Harmandeli'yi oyuna getirir (AN4:65; MA2:524).

K2310. Kaçamak yoluyla aldatma.

Köroğlu, Mirim ve Gammar adlı yiğitlerini ava çıkacağız diye Rum vilayetine getirir (AN4:33; MA2:504).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Harmandeli, Köroğlu'nu öldürmeyeceğine söz verir (AN4:33; MA2:502).

Köroğlu, Sapar Köse'ye kız getireceğine dair söz verir (AN4:81).

M302.4.2. Fal baktırma.

Harmandeli, kendisine uygun olan kişiyi bulmak için fal baktırır (AN4:7; MA2:485).

N823.3. Yardımcı yaşlı kadın.

Yaşlı kadın, Harmandeli için Köroğlu'nu bulur (AN4:7; MA2:486).

(T) P230.0.1. Çocuksuzluk.

Arslan Bey'in çocuğu olmaz (AN4:5; MA2:484).

P634. Ziyafetler.

Arslan Bey, doğan çocuğu için toy düzenler (AN4:5; MA2:484).

Âşık Aydın Pir, Kerem Deli'nin düğünü için toy düzenler (AN4:79; MA2:535).

Köroğlu, Sapar Köse'nin düğünü için toy verir (AN4:103).

(T) P683. Müjde.

Usta Badam'a oğlunun geldiği müjdesi verilir (AN4:77; MA2:534).

Q10. Mükâfatlandırılmış işler.

Harmandeli, kendisi için Köroğlu'nu getiren yaşlı kadına altınlar verir (AN4:7; MA2:489).

Kerem Deli, giriştiği mücadelenin sonunda Harmandeli'yi alır (AN4:73; MA2:535).

Q102. Ödül olarak prenses.

Kerem Deli, giriştiği mücadelenin sonunda Harmandeli'yi alır (AN4:73; MA2:535).

Q551. Ceza olarak sihirli tecelliler.

Arslan Bey, Âşık Aydın Pir'i kırbaçlatıp gönderince, Hünkâr Padişah rüya görür ve gelip Arslan Bey'e kızar (AN4:69).

Arslan Bey, Âşık Aydın Pir'i kırbaçlatıp gönderince, Köroğlu rüya görür ve gelip Arslan Bey'e kızar (MA2:528).

Q570. Ceza ve affetme.

Harmandeli, Köroğlu'nu öldürmeyip affeder (AN4:29; MA2:502).

Q421. Başını uçurarak cezalandırma.

Harmandeli, kendisine yenilenlerin başını uçurur (AN4:5).

R10. Kaçırma.**R10.1. Prens(es)(kız) kaçırma.**

Köroğlu, Usta Badam'ın kızını Sapar Köse için kaçıır (AN4:97).

T100. Evlenme.

Harmandeli, ile Kerem Deli evlenir (AN4:79; MA2:535).

Sapar Köse, Usta Badam'ın kızı ile evlenir (AN4:103).

T133. Evlilik için yolculuk.

Köroğlu, Harmandeli için yolculuğa çıkar (AN4:17; MA2:493).

Âşık Aydın Pir ve Kerem Deli, Harmandeli için yolculuğa çıkar (AN4:55; MA2:518).

T135. Düğün Töreni.

Harmandeli, ile Kerem Deli'nin düğünü yapılır (AN4:79; MA2:535).

Sapar Köse, Usta Badam'ın kızının düğünü yapılır (AN4:103).

T145.0.1. Çok eşlilik.

Arslan Bey, on iki eş alır (AN4:5; MA2:484).

T596. Çocuğa ad koyma.

Toy için gelen beyler Arslan Bey'in kızına ad koyar (AN4:5; MA2:484).

V50. Dua.

Âşık Aydın Pir, Harmandeli'yi yenmek için dua eder (AN4:63; MA2:523).

V200. Mukaddes şahıslar.

Âşık Aydın Pir, mukaddes bir şahıstır (AN4:43; MA2:523).

Duyduğu seslerden korkan Harmandeli, evliyalara adak verir (AN4:63; MA2:524).

V220. Azizler.

Âşık Aydın Pir, evliyalardandır (AN4:43; MA2:513).

V223. Azizler mucizevi bilgiye sahiptirler.

Âşık Aydın Pir, Harmandeli'nin ne yapacağını önceden bilir (AN4:63; MA2:524).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Âşık Adın Pir, Harmandeli ile Kerem Deli'nin nikâhlarını kıyar (AN4:79; MA2:535).

Köroğlu, Usta Badam'ın kızını Sapar Köse'ye nikâhlar (AN4:103).

Z64. Atasözleri.

Mestte akıl olmaz (AN4:17).

Yarınki kuyruktan bugünkü ciğer (AN4:29).

Yol uzak söz kıyasına iyi (AN4:55).

Sözün azı yemeğin tuzu derler (MA2:518).

1.1.22. Sapar Mehrem²⁵**1. Sapar Köse'nin Eşi Gülşirin'in Kaçması**

Köroğlu'nun gözdesi ve ata dostu olan Sapar Mehrem, yiğitleri içinde ona en yakın olan kişidir. Bir gün Köroğlu bu gözde yiğidi için, Şehr-i Bostan yurdundan Usta Badam'ın kızı Gülşirin'i kaçıtır ve ona nikâh kıyıp verir. Nikâhtan sonra herkesi çağırıp toy veren Sapar Köse, toy bittikten sonra eşinin yanına gider, odaya girip de, eşini orada bulamayınca telaşlanıp dışarı çıkar. Gülşirin'i aramak için dışarıya çıkan Köse, onu, at üstünde erkek kıyafetleri içinde görünce şaşırır. Atlanıp gitmek üzere olan Gülşirin, Sapar Köse'ye bakıp; halletmesi gereken bir işinin olduğunu, onu hallettikten sonra döneceğini söyler ve atını kamçılıyıp gider. Gülşirin gittikten sonra ne yapacağını bilemeyen Sapar Köse, akıl danışmak için Köroğlu'nun yanına gelir. Köroğlu'na, olan

²⁵ AN4:108-147

biteni anlatıp, ondan Övez’le birlikte Gülşirin’in peşinden gitmek için izin ister. Köroğlu ilk başta ikisini yalnız göndermek istemez, ancak Sapar Köse’nin ısrar etmesi üzerine mecbur kalıp izin verir (AN4).

2. Sapar Köse ve Övez’in Gülşirin’i Geri Getirmek İçin Yola Çıkması

Övez ile birlikte Şehr-i Bostan’a gitmek için Köroğlu’ndan izin alan Sapar Köse, hiç vakit kaybetmeden silahlanıp yola çıkar. Üç günlük yolun sonunda Övez’le bir gücüne²⁶ varıp, dinlenmek için eşyalarını bırakırlar. Dinlenmek için seçtikleri bu yer, kalenderlere ait olduğundan sabah olunca kalenderlerin başı olan Şah Kalender gelip onları uyandırır. Şah Kalender’le tanışan, Sapar Köse ve Övez, niçin yollara düştüklerini kendisine anlatınca, Şah Kalender onlara; Yazım Berzengi adlı bir pehlivanın, Usta Badam’ı, Gülşirin’i kendisine vermediği için esir aldığını, Gülşirin’in de babasını kurtarmak için kaçtığını söyler. Şah Kalender’den bunları duyan Sapar Köse, Gülşirin ve ailesini kurtarmak için Köroğlu’nun hilelerine başvurmak gerektiğini anlar ve bu konuda Şah Kalender’den yardım ister. Şah Kalender, onlara yardım etmeyi kabul edince Sapar Köse ona; Övez ve kendisinin de kalender kılığına gireceğini ve hep birlikte Yazım Berzengi’nin yanına gidip onları kurtaracağını söyler. Onların planını yerinde bulan Şah Kalender, üç gün sonra gideceklerini söyleyip onlardan o güne kadar beklemelerini ister (AN4).

3. Sapar Köse’nin Yazım Berzengi’nin Eline Düşmesi

Şah Kalender’le Gülşirin ve ailesini kurtarmak için plan yapan Sapar Köse, Övez’le yalnız kalınca, ona; üç güne kadar bekleyemeyeceğini bu yüzden gidip Gülşirin’i görüp geleceğini söyler. Sapar Köse’yi tek başına gitmemesi konusunda uyaran Övez, onun söz dinlemediğini görünce Kırat’a binip gitmesini ister. Övez’le vedalaşıp Kırat’a binen Sapar Köse, birkaç zaman yol aldıktan sonra Şehr-i Bostan’a gelir. Şehre gizlice girip Gülşirin’i bulan Sapar Köse, ona; kendisini ve ailesini en kısa zamanda kurtaracağını söyler. Bu esnada, yabancı birinin şehre girdiğini fark eden askerler, gelip onu yakalar ve Berzengi’nin yanına götürür. Berzengi, ona; kim olduğunu ve bu şehirde ne aradığını sorunca, Sapar Köse, kendisine; Köroğlu’nun adamı olduğunu, Usta Badam’a olan borçlarını ödemek için geldiğini söyler. Berzengi, onun üzerinde borçlarını ödemek için değerli bir şeyler göremeyince, söylediklerine

²⁶ Ufak dallı, gür yapraklı, meyvesiz büyük bir ağaç.

inanmayıp, onu tutsak eder. Sapar Köse yakalandığı sırada, durumu fark edip kaleden uçarak kaçan Kırat ise, Övez'in yanına gitmek için yola koyulur (AN4).

4. Övez ve Kırk Kalenderin Sapar Köse İle Gülşirin'in Ailesini Kurtarması

Sapar Köse gittikten sonra oturup gelmesini bekleyen Övez, bir süre sonra Kırat'ın tek başına döndüğünü görünce, onun Berzengi'nin askerlerine yakalandığını anlar ve gidip durumu Şah Kalender'e anlatır. Şah Kalender Övez'e; şimdi bir şey yapamayacaklarını, dedikleri güne kadar beklemek zorunda olduklarını söyler.

Sapar Köse'nin sağ salim kurtulması için üç gün sabredip oturan Övez, üçüncü gün Şah Kalender'in emriyle hep birlikte yola koyulurlar. Övez'in de aralarında bulunduğu Şah Kalender ve arkadaşları, Berzengi'nin huzuruna çıkıp kendisine; bu gece sazlı sözlü bir eğlence tertip etmek için geldiklerini söylerler. Bunu duyan Berzengi, onları en iyi şekilde ağırlar. Gece olup eğlence başlayınca, Şah Kalender, Berzengi ve adamlarının içkilerine bayıltıcı ilaç koyar. Bir süre sonra Berzengi ve adamları bayılınca, Övez gidip Sapar Köse'yi tutulduğu yerden kurtarır. Kurtulan Sapar Köse, Övez ile birlikte Berzengi'nin askerleriyle savaşmaya başlar. Onlar savaşırken Berzengi de bir şekilde kendine gelir ve savaşa katılır. Övez ve Sapar Köse, savaş meydanında büyük bir kahramanlık gösterip Berzengi'nin ordusunu bozguna uğratar (AN4).

5. Övez ve Sapar Köse'nin Yazım Berzengi'yi Esir Alıp Candıbil'e Dönmeleri

Övez ve Sapar Köse, Şah Kalender ve beraberindeki kalenderlerin de yardımıyla Berzengi'nin askerlerini tamamen mağlup ettikten sonra, tuzak kurup Berzengi'yi de esir alırlar. Yurdu ve ailesi esaretten kurtulan Gülşirin, Sapar Köse ve beraberindekilere çok minnettar kalır. Sevdiği kadının ailesini ve yurdunu esaretten kurtaran Sapar Köse, bu savaştan kendisine büyük bir pay çıkartıp böbürlenir. Şehr-i Bostan'da her şeyi yoluna koyan Sapar Köse, sevdiği kadın, yol arkadaşı Övez ve esir aldığı Yazım Berzengi'yle birlikte Candıbil'e dönmek için yola koyulur. Birkaç günlük yolun ardından hep birlikte Candıbil'e varırlar.

Onların, Gülşirin ve ailesini kurtarıp sağ salim döndüklerini gören Köroğlu, esir olarak yanlarında getirdikleri Berzengi'yi de affeder. Köroğlu'nun kendisini affettiğini gören Berzengi, tövbe edip onunla dost olur. Bunun üzerine Köroğlu, yapacağı toya

Berzengi'yi de davet eder. Birkaç günlük toyun ardından Köroğlu, Berzengi'yi memleketine uğurlar (AN4).

Motifler

B41.2. Uçan at.

Sapar Köse, Berzengi'nin askerlerine yakalanınca, Kırat kaleden uçarak kaçır (AN4:129).

B291.2.1. Haberci olan at.

Sapar Köse'nin yakalandığını Kırat gelip, Övez'e haber verir (AN4:131).

B401. Yardımcı at.

Kırat, savaşta Övez'e yardım eder (AN4:133).

F610. Çok güçlü adam.

Yazım Berzengi, çok güçlü ve dev cüsseli biridir (AN4:129).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu, Övez ve Sapar Köse dönmeden önce rüya görür (AN4:141).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Sapar Köse, Gülşirin'i gidip getirme görevini gönüllü olarak üstlenir (AN4:117).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Sapar Köse ve Övez, Gülşirin ve ailesini kurtarma görevinde, kalenderlerden yardım alır (AN4:133).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Sapar Köse ve Övez, Berzengi'ye saldırma, konusunda Şah Kalender'den akıl alır(AN4:125).

J154.0.1. Babanın nasihati.

Köroğlu, oğlu Övez'e ve Sapar Köse'ye nasihatte bulunur (AN4:117).

J652. Uyarılara karşı dikkatsizlik.

Övez, Sapar Köse'yi Berzengi'ye tek başına gitmemesi konusunda uyarmasına rağmen, Sapar Köse onu dinlemez (AN4:125).

K750. Tuzakla yakalama.

Övez ve Sapar Köse, Berzengi'ye tuzak kurup onu yakalarlar (AN4:137).

M246. Dostluk antlaşması.

Köroğlu, Berzengi ile dost olur (AN4:145).

P634. Ziyafetler.

Sapar Köse, kendi düğünü için toy verir (AN4:109).

Köroğlu, Sapar Köse ve Övez sağ salim döndüğü için ziyafet verir (AN4:145).

Q10. Mükafatlandırılmış işler.

Sapar Köse, Gülşirin'in ailesini esaretten kurtardığı için, ona tekrar kavuşur (AN4:139).

Q570. Ceza ve affetme.

Köroğlu, Berzengi'yi cezalandırmayıp affeder (AN4:143).

R0. Esaret.

Gülşirin'in ailesini Berzengi, esir alır (AN4:123).

Sapar Köse, Berzengi'nin eline esir düşer (AN4:131).

Berzengi, Sapar Köse ve Övez'e esir düşer (AN4:137).

R10.1. Prenses(kız) kaçırma.

Köroğlu, Gülşirin'i Sapar Köse ile evlendirmek için kaçıtır (AN4:109).

R110. Esirlikten kurtulma.

Övez, Sapar Köse'yi kurtarır (AN4:133).

Övez ve Sapar Köse, Berzengi'yi mağlup edip Gülşirin'in ailesini esaretten kurtarır (AN4:137).

Berzengi, Köroğlu'nun kendisini affetmesiyle esaretten kurtulur (AN4:143).

T96. Âşıklar birçok maceradan sonra yeniden bir araya gelir.

Gülşirin ve Sapar Köse, birçok maceradan sonra tekrar birbirlerine kavuşurlar (AN4:139).

T100. Evlenme.

Gülşirin ve Sapar Köse evlenir (AN4:109).

T135. Düğün Töreni.

Gülşirin ve Sapar Köse'nin düğünü yapılır (AN4:109).

W33. Kahramanlık.

Övez ve Sapar Köse, Berzengi ile yaptıkları savaşta büyük bir kahramanlık gösterir (AN4:133).

W117. Övünme.

Sapar Köse, Gülşirin'in ailesini esaretten kurtardığı için kendisiyle övünür (AN4:139).

W196. Sabır eksikliği.

Sapar Köse üç daha sabretmediği için Berzengi'nin eline esir düşer (AN4:131).

Z64. Atasözleri.

Sabırlı olmak altın (AN4:121).

Kötülük yaddan çıkmaz, iyilik yerde kalmaz (AN4:143).

1.1.23. Handan Bahadır²⁷

1. Sapar Köse'nin, Handan Bahadır(Batır)'ın Yaptığı Şakaya Küsüp Candibil'i Terk Etmesi

Bir gün Koroğlu, Harmandeli'den borç alamaya Şirvan'a gidince, onun yerine Sapar Köse yiğitlere baş olur ve onları çeşitli işlere koşturtup, canlarından bezdirir. Sapar Köse'nin ava gönderdiği, akıllı ve şakacı biri olan Handan Bahadır, çıktığı avdan gece yarısı dönünce, herkesi uykuda bulur. Onların uykuda olmalarını fırsat bilip, şaka olsun diye Seytek Gırma'nın para kesesini, Sapar Köse'nin koltuğunun altına koyar. Sabah olup da Seytek Gırma para kesesini bulamayınca, onu, yiğitlerin arasında aramaya başlar. Para kesesini Sapar Köse'nin koltuğunun altında bulan Gırma, Köse'yi hırsızlık yapmakla suçlar. Parayı çalmadığına kimseyi inandıramayan Sapar Köse, Candibil'i terk etmeye karar verir.

Olayların kötüye gittiğini gören Handan Bahadır, gidip onlara, bunun bir şaka olduğunu ve kendisinin yaptığını söylese de, hiç kimseyi inandıramaz. Yaptığı işten pişmanlık duyan Handan Bahadır, akıl danışmak için Ağayunus Peri'nin yanına gider.

---

²⁷ AN4:150-177

Handan Bahadır'ı dinleyen Ağayunus Peri, ona; üzülmemesini, Sapar Köse'nin er geç pişman olup geri döneceğini söyler (AN4).

2. Sapar Köse'nin Hünkâr Padişah'ın Adamlarına Esir Düşmesi

Arkadaşlarına sinirlenip Candibil'i terk etme kararı alan Sapar Köse, gitmemesi için kendisine yalvaran Handan Bahadır'ı da dinlemeyip yola çıkar. Onun gitmekte kararlı olduğunu gören Handan Bahadır, ikna edip geri getirme umuduyla peşinden gider.

Birkaç menzil yol giden Sapar Köse, yaptığı işten çok pişman olur, ancak geri dönmeyi gururuna yediremediği için yola devam eder. O, bu pişmanlıkla yoluna devam ederken, Hünkâr Padişah'ın, Köroğlu'nu tuzağa düşürüp yakalamaları için gönderdiği adamları, Sapar Köse'nin geldiğini görünce, onu tuzağa düşürüp yakalar (AN4).

3. Handan Bahadır'ın Sapar Köse'yi Kurtarmak İçin Hünkâr'ın Yurduna Gelmesi

Sapar Köse'yi geri getirmek için peşinden yola düşen Handan Bahadır, onun izini takip eder. Bir süre sonra izlerin çoğaldığını ve başka bir yöne doğru gittiğini görünce, şüphelenip, o yöne doğru atını hızlandırır. Birkaç menzil sonra, önünde yol alan atlıları görür ve belli etmeden onlara yaklaşır. Onların yakınına gelen Handan Bahadır, Sapar Köse'yi, eli ayağı bağlı bir şekilde adamların elinde görünce, planlı ve sabırlı davranmadan Sapar Köse'yi kurtaramayacağını anlar ve bu yüzden kaleye kadar onları takip eder.

Sapar Köse'yi yakalayan adamların arkasından kaleye gelen Handan Bahadır, yaşlı bir kadının evine gelip, tanrı misafiri olmak istediğini söyler. İlk başta onu evine almak istemeyen yaşlı kadın, onun temiz yüzlü biri olduğunu görünce, evine kabul eder. Handan Bahadır'ı evine kabul eden bu kadın, Padişahın ordubasının hizmetinde görev yapmaktadır (AN4).

4. Handan Bahadır İle Servigül'ün Sapar Köse'yi Kurtarması

Evine misafir olduğu yaşlı kadının bütün işlerin yapan Handan Bahadır, bir süre sonra kadının güvenini ve sevgisini kazanır. Kadın, Handan Bahadır'ı artık bir oğlu olarak gördüğü için, onu yanında saraya götürmeye başlar. Bir gün Handan Bahadır, sarayda dolaşırken, ordubasının kızı Servigül, onu görür ve ona kim olduğunu sorar,

Servigül'e kendini, âşık olarak tanıtan Handan Bahadır, iki name söyleyince, Servigül ona âşık olur. Handan Bahadır'a büyük bir aşk duyan Servigül, onu bir an olsun yanından ayırmak istemez. Kendisi de Servigül'e âşık olan Handan Bahadır, onunla konuşup, kaleye niçin geldiğini ve ne yapmak istediğini anlatır. Handan Bahadır'ı dinleyen Servigül, ona yardım etmeyi kabul eder. Babasının ordubaşı kıyafetini Handan Bahadır'a giydirir ve birlikte gidip Sapar Köse'yi tutulduğu yerden kurtarırlar (AN4).

5. Sapar Köse'nin, Handan Bahadır'ı Uyutup, Servigül'ü Kaçırması

Servigül'le birlikte Sapar Köse'yi kurtaran Handan Bahadır, gelip yaşlı kadınla vedalaştıktan sonra, Candıbil'e gitmek için, üçü birlikte yola koyulurlar. Bunlar, bir süre sonra dinlenmek için mola verince, Servigül'ün güzelliğini gören, Sapar Köse kendinden geçip, şomluk düşünmeye başlar. Bu güzel kızı Handan Bahadır'a bırakmak istemeyen Köse, onlara uyku ilacı koklatır. Bir süre sonra ikisinin de kendinden geçtiğini görünce, Handan Bahadır'ı bağlayıp, Servigül'ü kaçıır. Birkaç menzil sonra kendine gelen Servigül, Sapar Köse'nin kendisini kaçırdığını anlayınca, onu dövmeye başlar. Sapar Köseyi dövüp atını alan Servigül, hemen Handan Bahadır'ın yanına gelir ve onu bağlı bulunduğu yerden kurtarır. Sapar Köse'nin yaptıkları karşısında hiddetlenen Handan Bahadır, onu gördüğü yerde öldüreceğini söyleyip yoluna devam eder (AN4).

6. Handan Bahadır'ın Sapar Köse'yi Affetmesi ve Candıbil'e Dönmeleri

Servigül ile Candıbil'e varmak üzereyken yolda Sapar Köse'yle karşı karşıya gelen Handan Bahadır, Onu öldürmek için üzerine yürüyünce, Sapar Köse ondan af dilemeye başlar. Sapar Köse'nin pişman olup af dilediğini gören Servigül, Handan Bahadır'dan onu affetmesini ister. Servigül'ü kırmayan Handan Bahadır, onu affedip, hiçbir şey olamamış gibi hep beraber Candıbil'e dönerler.

Candıbil'e varan Handan Bahadır, Servigül'ü Ağayunus Peri'nin yanına bıraktıktan sonra, Köroğlu'nun hâlâ dönmediğini öğrenir ve ondan önce döndüğü için sevinir. Handan Bahadır, Candıbil'e döndükten sonra, Sapar Köse'nin yaptıklarından hiç kimseye bahsetmez, ancak tırnağına bakıp her şeyi gören Ağayunus Peri, onların bu konuda sustuklarını görünce, Handan Bahadır'ın ne kadar erdemli davrandığını anlar ve onunla gurur duyar.

Birkaç gün geçip, Köroğlu Şirvan'dan dönünce, yanında getirdiği Usta Badam'ın kızı Gülşirin'i Sapar Köse'ye nikâh kıyıp vereceğini söyler. Köroğlu'nu karşılamaya gelen Ağayunus Peri, ona; Handan Bahadır'ın yaptığı yiğitliği ve Servigül'ü de anlatınca, Köroğlu, çifte nikâh kıyacağını söyleyip, hemen toy hazırlıklarına başlanmasını emreder. Handan Bahadır'ı Servigül'le, Sapar Köse'yi de Gülşirin'le nikâhlayan Köroğlu, düğünlerini yapıp onları muratlarına erdirir (AN4).

Motifler

D1812.3. Geleceği öğrenme araçları.

Ağayunus Peri, tırnağına bakıp Sapar Köse'nin yaptığı hainliği görür (AN4:173).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Servigül, çok güzeldir (AN4:163).

J155. Kadınların Verdiği Akıl.

Handan Bahadır, Sapar Köse, konusunu Ağayunus Peri'ye danışır (AN4:157).

J1631. Pahlıya mal olan şaka.

Handan Bahadır'ın Sapar Köse'ye yaptığı şaka, Köse'nin memleketi terk etmesine sebep olur (AN4:151).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Handan Bahadır, Sapar Köse'yi kurtarma görevinde Servigül'den yardım alır (AN4:167).

K1810.1. Belirli kişilerin kıyafetlerini giyerek tebdil-i kıyafet.

Handan Bahadır, ordubaşı kıyafetini giyip Sapar Köse'yi kurtarır (AN4:167).

K2297. Hain arkadaş.

Sapar Köse, Handan Bahadır'a ihanet eder (AN4:167).

N823.3. Yardımcı yaşlı kadın.

Handan Bahadır, Hünkâr'ın yurduna geldiğinde yaşlı kadına konuk olup, onun sayesinde saraya girer (AN4:161).

P320. Misafirperverlik.

Yaşlı kadın, Handan Bahadır'ı evine konuk eder (AN4:161).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Handan Bahadır ile Sapar Köse'nin düğünü için ziyafet verir (AN4:175).

Q570. Ceza ve affetme.

Handan Bahadır, Sapar Köse'nin yaptığı hainliği cezalandırmayıp affeder (AN4:171).

R0. Esaret.

Sapar Köse, Hünkâr Padişah'ın adamlarına esir düşer (AN4:159).

R10. Kaçırma.

Sapar Köse, Servigül'ü kaçıır (AN4:167).

R10.1. Prens(es)(kız) kaçırma.

Köroğlu, Usta Badam'ın kızı, Gülşirin'i kaçıır (AN4:175).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Sapar Köse, Hünkâr'ın adamları tarafından kaçırılır (AN4:159).

R110. Esirlikten kurtulma.

Handan Bahadır, Sapar Köse'yi esirlikten kurtarır (AN4:167).

T0. Âşk.

Handan Bahadır ile Servigül birbirlerine âşık olurlar (AN4:165).

T100. Evlenme.

Handan Bahadır ile Servigül evlenir (AN4:175).

Sapar Köse ile Gülşirin evlenir (AN4:175).

T135. Düğün Töreni.

Handan Bahadır ile Sapar Köse'nin düğünleri yapılır (AN4:175).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Handan Bahadır ile Servigül'ün nikâhları kıyılır (AN4:175).

Sapar Köse ile Gülşirin'in nikâhları kıyılır (AN4:175).

W33. Kahramanlık.

Handan Bahadır, büyük bir kahramanlık gösterip, Sapar Köse'yi kurtarır (AN4:167).

W154. Nankörlük.

Sapar Köse, Handan Bahadır'a nankörlük eder (AN4:167).

Z64. Atasözleri.

Bir kelleden iki kelle iyi (AN4:155).

Akıllı düşünene kadar aptal sudan geçer (AN4:159).

Evdeki söz sokağa çıkmasa iyi (AN4:159).

Kulağın altı olsun (AN4:169).

Hıyanetin ömrü beş gün (AN4:169).

Yaman niyetinden bulmadan kalmaz (AN4:169).

Alışılmış adet öldüğünde biter (AN4:173).

1.1.24. Bezirgân²⁸**1. Ağayunus Peri'nin Köroğlu'na Bezirgân'ı Haber Vermesi**

Bir gün Ağayunus Peri Köroğlu'nu küçümsediğini fark edince, bu yaptığının günah olup olmadığını öğrenmek için kitaplar karıştırmaya başlar. Baktığı bir kitapta, "Her kadın erine gönlünde darı gibi kin saklıyorsa yeri cehennem" denilen cümleyi görür ve yaptığının fena olduğunu anlayıp bir daha yapmamaya karar verir (AN4).

Köroğlu kırk yiğidiyle çıktığı avdan dönünce Ağayunus Peri onu kapıda karşılayıp en iyi şekilde ağırlamak için etrafında kelebekler gibi dönmeye başlar. Perisinden böyle bir ilgi gören Köroğlu, bundan kendine bir pay çıkarıp iyice kabırır. Onun kabardığını gören Ağayunus Peri, ona; kendine bu kadar güvenmemesini söyleyince, Köroğlu, bu güne kadar yaptığı bütün yiğitlikleri sıralamaya başlar. Köroğlu'nun bu sözleri üzerine Ağayunus Peri ona, büyük bir kahraman olan Akbeyoğlu Bezirgân'ın on sekiz yıldır haraç vermeden sınırlarından geçtiğini haber verir. Bu haberi alan Köroğlu, Ağayunus Peri'den tırnağına bakıp Bezirgân'ın yerini öğrenmesini ister. Cadı duası okuyup tırnağına bakan Ağayunus Peri, Köroğlu'na Bezirgân'ın yerini söyler. Bezirgân'ın yerini öğrenen Köroğlu, yerinde duramayıp yiğitlerinin yanına gider (AN4; MA2).

²⁸ AN4:180-249; MA2:593-652

2. Köroğlu'nun Bezirgân İle Karşılaşması ve Onunla Kardeş Olması

Ağayunus Periden Bezirgân'ın haberini alan Köroğlu, meyhaneye gelip durumu yiğitlerine açar ve bu güne kadar alamadıkları haraçlarını almak için hep birlikte silahlanıp yola çıkarlar. Bezirgân'ın geçeceği yeri bilen Köroğlu, yiğitleriyle gelip, onun yolun üstünde saklanırlar. Saklandığı yerde Bezirgân'ın geçmesini bekleyen Köroğlu, karşıdan kervanıyla dev cüsseli birisinin geldiğini görünce korkmaya başlar. Uzun yoldan gelen Bezirgan, dinlenmek için kervanını durdurur ve karnını doyurmak için etrafta bir av aramaya başlar. Aç ve yorgun olan Bezirgân, etrafı dolaşırken, Köroğlu ve yiğitlerinin binip geldikleri atlarından birisini bulur ve hemen boğazlar. Kestiği atı kazana koyup iyice pişiren Bezirgân, birkaç dakika içinde onu midesine indirir.

Saklandığı yerden olan biteni izleyen Köroğlu, cesaretini toplayıp Bezirân'ın karşısına çıkar. Kendisini Köroğlu'nun adamı olarak tanıtip bu güne kadar vermediği haracı vermesini ister. Bezirgân, karşısına çıkan kişiye; kimseye verecek haracının olmadığını söyleyip, onu başından savmaya çalışır. Bezirgân'ın haraç vermeye yanaşmadığını gören Köroğlu, onun gücünü anlamak için kimsenin çekemediği yayını ona verip çekmesini ister. Bezirgân eline aldığı yayı çekince, Köroğlu onun gücünü anlayıp oradan uzaklaşır.

Yiğitlerini saklandıkları yerden toplayan Köroğlu, Bezirgân'la savaşmayacağını söyleyip, onlara geri dönme emri verir. Bu kararı duyan Sapar Köse ve diğer yiğitler, Bezirgan'ı gözleriyle görmedikleri için Köroğlu'na, korktuğunu söyleyip, onunla dalga geçmeye başlar. Yiğitlerinin ısrarı ve sözleri üzerine kararından dönmek zorunda kalan Köroğlu, onlarla birlikte tekrar Bezirgân'ın peşine düşer. Birkaç dakikalık yoldan sonra Bezirgân'a yetişen Köroğlu ve yiğitleri, onu devesinden düşürmek için yirmişerli gruplara ayrılıp öyle saldırırlar. Bezirgân üzerine gelen saldırıları bertaraf eder (AN4; MA2). Köroğlu'nun yiğitlerini dağıtan Bezirgân onu da altına alır. Köroğlu ile konuşan Bezirgân, onunda kendisi gibi tek olduğunu ve ölünce yurdunun da sahipsiz kalacağını duyunca, onu öldürmekten vazgeçip kardeş olmaya karar verir (AN4). MA2'de ise Bezirgân ile Köroğlu karşı karşıya gelince, Bezirgân ona Leke Şah ile Hünkâr padişahın onu öldürmesi için gönderdiğini ancak kendisinin böyle bir şey yapmayı ticaretle geçindiğini söyler. Bezirgân'dan bunları duyan Köroğlu yaptığı işten pişman olup

onunla kardeş olur (MA2). Köroğlu ile kardeş olan Bezirgân, ona beş yüz tümen altın verip, gönderir (AN4; MA2).

3. Köroğlu'nun Tuzak Kurup Bezirgân'ı Öldürmesi

Bezirgân'la kardeş olan Köroğlu, onun hamlesiyle savrulup kaçan yiğitlerinin yanına gelince, onlara Bezirgân'la kardeş olduğunu ve ondan beş yüz tümen altın aldığını söyler. Yiğitleri bu durumun hiç iyi olmadığını söyleyip onun aklını karıştırmaya kalkışsa da, Köroğlu onları dinlemeyip, Candibil'e doğru yola çıkar. Yiğitleriyle Candibil'e yaklaşan Köroğlu, her zaman geçerken uğradığı yaşlı kadına uğrayıp birkaç tenne vermek ister (AN4; MA2). MA2'de bu yaşlı kadının Leke Şah ve Hünkâr padişah tarafından gönderildiği söylenir (MA2). Köroğlu'nun geldiğini gören yaşlı kadın ona bu gün neler yaptığını sorunca, Köroğlu, ona; Bezirgân'la yaşadıklarını anlatır. Köroğlu'ndan olanları öğrenen yaşlı kadın, içinden kötülük geçtiği için ona, Bezirgân'ı öldürmemekle hiç iyi bir şey yapmadığını söyleyip, onu bezirgana karşı doldurur. Yaşlı kadının söylediklerine kanan Köroğlu, hemen yiğitlerini toplayıp Bezirgân'ın üzerine yürüme emri verir.

Yiğitleriyle tekrar Bezirgân'ın peşine düşen Köroğlu, onu devesinin üzerinde uyurken görüp, ok atmaya başlar. Köroğlu'nun attığı oklarla yaralanıp devesinden düşen Bezirgân, Köroğlu'nu başucunda görünce ondan böyle bir şeyi beklemediğini söyleyip, son nefesini vermeden önce Köroğlu'ndan, kendisi için bir mezar yapmasını ve kardeşi Aysultan'ı da Karahan devden korumasını ister. Bezirgân'ın öldüğünü gören Köroğlu, yiğitlerine onun cesedini gömmelerini emreder. Böyle bir işin gereksiz olduğunu düşünen yiğitleri Köroğlu'nu bu düşüncesinden vazgeçirip, Bezirgân'ın mallarıyla birlikte Candibil'e dönerler (AN4; MA2).

4. Köroğlu'nun Bezirgân'ı Öldürdüğüne Pişman Olup Mallarını Kardeşi Aysultan'a Yollaması

Bezirgân'ı öldürüp yiğitleriyle birlikte mallarına el koyan Köroğlu, Candibil'e dönünce, Ağayunus Peri'nin ona hiç iyi davranmadığını görür. Köroğlu, Ağayunus'a bu ilgisizliğin nedenini sorunca, tırnağına bakıp her şeyi gören Ağayunus Peri, ona Bezirgân'a yaptıklarını bildiğini ve onu öldürmekle büyük bir haksızlık ettiğini söyler. Ağayunus'tan bunları duyan Köroğlu, oturup üzölmeye başlayınca, Ağayunus Peri ona;

kötü kalpli yaşlı kadını öldürmesini, Bezirgân'ın cenazesini kaldırıp ona bir kümbet yaptırmasını ve ondan aldığı bütün malları kardeşine yollamasını söyler.

Ağayunus'un dediklerini yerinde bulan Köroğlu hatasını telefi etmek için, yaşlı kadını öldürdükten sonra, Bezirgân'ın cenaze namazını kıldırıp onu yaptırdığı kümbetin içine gömer ve ondan kalan malları da Sapar Köse'nin öncülüğünde, kardeşi Aysultan'a yollar (AN4; MA2). MA2'de Köroğlu, bu olaya sebep olan Veli Dönek ve Hacı Sumsar adlı adamlarını da cezalandırır (MA2). Malları Gürcistan'a götüren Sapar Köse, Aysultan'a; abisinin Köroğlu'nun memleketinde hastalanıp öldüğünü söyler (AN4; MA2).

5. Aysultan'ın Abisi Bezirgân'ın Öcünü Almak İçin Candıbil'e Gelmesi

Abisi Bezirgân'ın ölüm haberinden sonra tek başına kalıp yasını tutan Aysultan, şehirde abisinin öldürüldüğü yönünde haberler duyunca, bunun doğru olup olmadığı teyit etmek için, şehre tellal çektirir. Köroğlu Bezirgân'ı öldürdüğü sırada oradan geçmekte olan bir tüccar bütün olanları gördüğü için, gelip hepsini Aysultan'a anlatır. Tüccardan olan bitene öğrenen Aysultan, sarayında oturup Karahan deve yem olmaktansa gidip Köroğlu'nu bulup abisinin öcünü almayı tercih eder. Aldığı bu kararı gerçekleştirmek için erkek kıyafetleri giyip, silahlarını kuşandıktan sonra Candıbil'e doğru yola çıkar.

Bezirgân'a yaptıklarından ötürü birkaç gün hiçbir şey yapmadan oturup üzülen Köroğlu ve yiğitleri, acılarını biraz unutmak için ava çıkarlar. Onlar avdayken üzerlerine doğru sakalsız bir erkeğin geldiğini görünce ona kim olduğunu ve buralarda ne aradığını sorarlar. Yanlarına gelen kişi, kardeşi Bezirgân'ı öldüren Köroğlu'nu aradığını söyleyince, Köroğlu gelenin Aysultan olduğunu anlar ve ona Köroğlu'nun yağmacılığa gittiğini, atmış gün sonra döneceğini söyler. Aysultan, onlara; Köroğlu'nu bekleyeceğini, ondan öcünü almadan dönmeyeceğini söyleyince, Köroğlu onun gücünü görmek için ondan kendisiyle savaşıp güreşmesini ister. Karşısındakinin teklifini kabul eden Aysultan onunla mücadeleye girişip onu yener. Bir süre sonra Aysultan onlara abisinin mezarının olup olmadığını sorunca, Köroğlu ve yiğitleri Aysultan'ı Bezirgân'ın kümbetine getirirler. Köroğlu'nun abisi için bir kümbet yaptırdığını gören Aysultan onun iyi bir yiğit olduğunu düşünmeye başlar. Aysultan'a daha fazla yalan söylemek istemeyen Köroğlu, ona kendisinin Köroğlu olduğunu söyleyip, belinden çıkardığı kılıcı

Aysultan'a uzatıp, ondan abisinin öcünü almasını ister. Köroğlu'nun yiğitçe davranıp doğruları söylediğini gören Aysultan, onu öldürmeyeceğini, aksine kabul ederse kardeş olmak istediğini söyler. Aysultan'dan bunları duyan Köroğlu, onunla kardeş olmayı kabul eder ve birlikte Candıbil'e dönerler (AN4; MA2).

6. Köroğlu'nun Aysultan'la Birlikte Karahan Deve Savaş Açması

Köroğlu ile kardeş olan Aysultan ona; Hint şehrinde Karahan Türe adlı bir devin kendisine musallat olduğunu, abisi öldüğü için de şehrine saldıracağına söyleyince, Köroğlu, Aysultan'a; Candıbil'e gidip birkaç gün dinlendikten sonra Karahan devin üzerine yürüyeceğine söz verir.

Köroğlu ve Aysultan Candıbil'e gelip birkaç gün dinlendikten sonra, tüm hazırlıklarını tamamlayıp, kırk yiğitle birlikte Karahan devin işini bitirmek için Gürcistan'a doğru yola koyulurlar. Birkaç günlük yolun ardından Gürcistan'a yaklaşan Köroğlu ve beraberindekiler, şehirden insanların göç ettiklerini görünce, Karahan devin gelip şehrin etrafını sardığını öğrenirler. Aysultan'ı yanına çağıran Köroğlu, Karahan devi yenmek ona akıl danışır. Aysultan, Köroğlu'na; devi sarayın içinde tek başına tuzağa düşürüp öldürürlerse adamlarının korkup dağılacığını söyler.

Karahan devi tuzağa düşürmek isteyen Köroğlu ve beraberindekiler, gizlice saraya girdikten sonra, Aysultan Karahan devi tek başına sarayına çağırır. Karahan devin saraya girdiğini gören Köroğlu ve yiğitleri bir yerlere saklanırlar. Aysultan Karahan devi oyalayınca Köroğlu saklandığı yerden çıkıp, bulduğu ilk fırsatta onu kılıcıyla ikiye bölüp öldürür. Karahan devi öldüren Köroğlu, yiğitleriyle birlikte, geride kalan askerlerle birkaç gün savaşır sonuç alamayınca, rüyasına Şir Hüda Pir gelip kendisine yardım edeceğini söyler. Gördüğü rüyadan sonra kalan askerleri de yenen Köroğlu, yurdu düşmandan temizleyip Aysultan'ın yanına gider (AN4; MA2).

7. Köroğlu'nun Candıbil'e Dönüp Aysultan'ı Taymaz Adlı Yiğidiyle Evlendirmesi

Bezirgânın yurdunu düşmandan temizleyen Köroğlu, birkaç gün orada dinlendikten sonra, Aysultana; Candıbile dönmeleri gerektiğini eğer isterse, onlarla Candıbil'e gelebileceğini söyler. Onlardan ayrılmak istemeyen Aysultan, Köroğlu'nun bu teklifini kabul eder. Bezirgân'ın yurduna, yönetmeleri için vezirler bırakan Köroğlu, Aysultan'ı da alıp Candıbil'e doğru yola çıkar. Birkaç günlük yolun sonunda

beraberindekilerle Candibil'e varan Köroğlu, Aysultan'ı Taymaz adlı yiğidiyle nikâhlayıp, kırk gün kırk gece süren bir düğün yapar (AN4; MA2).

Motifler

D1812.3. Geleceği öğrenme araçları.

Ağayunus Peri, tırnağına bakıp, Bezirgân'ın yerini Köroğlu'na söylüyor (AN4:185; MA2:597).

F610. Çok güçlü adam.

Bezirgân çok güçlüdür (AN4:183; MA2:596).

F836. Sıradışı yay.

Bezirgân, Köroğlu'nun kimsenin çekemediği yayını çeker (AN4:189; MA2:602).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu, Şir Hüda Pir'i rüyasında görür (AN4:245; MA2:647).

G100. Çok büyük dev.

Bezirgân, çok büyük bir cüsseye sahip (AN4:187; MA2:599).

G110. Devasa devin malları.

Bezirgân'ın develere yüklü ola malları (AN4:187; MA2:599).

G500. Yenilen dev.

Karahan dev Köroğlu'na yenilir (AN4:239; MA2:644).

G512. Dev öldürülür.

Köroğlu, Bezirgân'ı öldürür (AN4:207; MA2:620).

Köroğlu, Karahan devi öldürür (AN4:239; MA2:644).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Karahan devin öldürülmesi için Köroğlu Aysultan'a yardım eder (AN4:239; MA2:624).

(T)J151.6. Veli kişiden öğrenilen bilgi.

Köroğlu, Karahan devin ordularını yeneceğini Şir Hüda Pir'den öğrenir (AN4:245; MA2:647).

J155. Kadınların verdiği akıl.

Köroğlu Bezirgân'ı öldürdükten sonra Ağayunus Peri, ona ne yapması gerektiğini söyler (AN4:209; MA2:622).

J652. Uyarılara karşı dikkatsizlik.

Köroğlu, Ağayunus Peri'nin uyarılarını dikkate almaz (AN4:185; MA2:599).

J1500. Zekice pratik cevap.

Bezirgân, Köroğlu'nun yayını alınca Köroğlu pratik bir cevapla yayını onun elinden alır (AN4:189; MA2:602).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Sapar Köse Aysultan'a abisinin hastalıktan öldüğü yalanını söyler (AN4:1213; MA2:624).

K1816. Hizmetçi gibi kılık değiştirme.

Köroğlu, Bezirgân'a kendini hizmetçi/çalışan diye tanıtır (AN4:189; MA2:602).

K1837. Kadın erkek kıyafetlerini giyerek kılık değiştirir.

Aysultan erkek kıyafetlerini giyip Köroğlu'nun üzerine gider (AN4:215; MA2:626).

K2297. Hain arkadaşı.

Hacı Sumsar ve Veli Hirtman Köroğlu'na ihanet eder (MA2:620).

M161.2. Ya intikamını alacağı ya da öleceğine dair yemin etme.

Aysultan ya abisinin intikamını alacağına yada öleceğine yemin eder (AN4:215; MA2:626).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Köroğlu, Bezirgân'la anlaşır (AN4:199; MA2:610).

M205. Anlaşma veya vaatlerin bozulması.

Köroğlu, Bezirgân'la yaptığı anlaşmayı bozar (AN4:205; MA2:619).

M246. Dostluk antlaşması.

Köroğlu, Bezirgân ile dost olur (AN4:199; MA2:610).

N823.3. Yardımcı yaşlı kadın.

Yaşlı kadın Köroğlu'nu Bezirgân'a karşı doldurur (AN4:209; MA2:620).

P414. Avcılık.

Köroğlu ve kırk yiğidi avdan döner (AN4:181; MA2:593).

P431. Tüccar.

Bezirgân bir tüccardır (AN4:181; MA2:599).

P532. Haraç (Vergi) ödeme.

Bezirgân vergi ödemeyeceğini söyleyince Köroğlu tarafından öldürülür (AN4:207; MA2:620).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Aysultan ile Taymaz'ın düğünü için toy verir (AN4:247; MA2:651).

Q211. Ölümle cezalandırma.

Köroğlu, kendisini aldatan yaşlı kadını öldürür (AN4:211; MA2:620).

Q520. Pişmanlıklar.

Köroğlu, Bezirgân'ı öldürdüğü için çok pişman olur (AN4:207; MA2:620).

Q570. Ceza ve affetme.

Bezirgân, Köroğlu'nu öldürmeyip affeder (AN4:205; MA2:619).

T100. Evlenme.

Aysultan ile Taymaz evlenir (AN4:247; MA2:651).

T135. Düğün Töreni.

Aysultan ile Taymaz'ın düğünü yapılır (AN4:247; MA2:651).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Şir Hüda Pir, Köroğlu'nun rüyasına gelir (AN4:245; MA2:647).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Köroğlu, Aysultan'ı Taymaz Bey ile nikâhlar (AN4:247; MA2:651).

U110. Aldatmanın ortaya çıkması.

Köroğlu, yaşlı kadının kendisini aldattığını öğrenir (AN4:209; MA2:620).

Aysultan, Köroğlu'nun adamlarının abisinin ölümü konusunda onu aldattığını öğrenir (AN4:215; MA2:626).

W32. Cesaret.

Köroğlu, cesaretini toplayıp Karahan devin karşısına çıkar (AN4:239; MA2:644).

W33. Kahramanlık.

Köroğlu, büyük bir kahramanlık gösterip Karahan devi öldürür (AN4:239; MA2:644).

Z64. Atasözleri.

Her yurdun tavşanını kendi tazısı ile avlarlar (AN5:233; MA2:640).

İşini yaman bil, iyi çıksa ikbaline (AN4:193; MA2:606).

Delikanlının belli ikrarı olmaz (AN4:199).

Büyük adamın içi boş olur (AN4:201).

Delikanlının ikrarı olmaz (AN4:205).

Oyunda atanda olsa üt (MA2:630).

El eli yıkar iki el birleşip yüzü (MA2:610).

El eli yıkar iki el birleşip yüzü (MA2:598).

Kaçan kurtulur duran tutulur (MA2:648).

Alta düşen namert (MA2:648).

Koç yigide hamle de bir kuvvettir (MA2:642).

Hemedan uzaksa balkabağı yakın (MA2:605).

Kuru sözden pilav olmaz (MA2:602).

Z71.12. Formülistik sayı: 40.

Taymaz Bey ile Aysultan'ın kırk gün kırk gece düğünü yapılır (AN4:247; MA2:651).

1.1.25. Köroğlu Bey İle Davut Serdar²⁹**1. Gürcistan Halkının Davut Serdar'ı Kendilerine Han Seçmeleri**

Bezirgân'ın vasiyetini yerine getirmek için Aysultan'la Candıbil'e gelen Köroğlu, Karahan devi öldürüp yurdu düşmanlardan temizledikten sonra, Aysultan'la birlikte Candıbil'e dönmeden önce, Gürcistan'a bir han seçmeyi düşünür. Köroğlu bir müddet

²⁹ AN5:4-87; MA2:653-692

sonra bu düşüncesini Aysultan'a açınca, Aysultan ona; han olacak kişinin halkın kendisinin seçmesinin daha uygun olacağını söyler. Aysultan'ın söylediklerini yerinde bulan Köroğlu, halkın ileri gelen beylerini çağırıp, onlardan kendi aralarından birini han seçmelerini ister. Bunun üzerine oturup istişare eden beyler, Bezirgân'ın en iyi adamı ve sadık dostu olan Davut Serdar'ı kendilerine han olarak seçmeyi uygun görürler. Aldıkları bu kararı gelip, Köroğlu ve Aysultan'la da paylaşan beyler, Davut Serdar'ı çağırılmaları için birkaç kişiyi gönderirler.

Bu olanlardan habersiz, Bezirgân'ın ölümüne üzüлp evine kapanan Davut Serdar, kapısına gelenleri görünce, onlara neden geldiklerine sorar. Gelen adamlar, ona; halkın ileri gelenlerinin kendisini Gürcistan'a han seçtiklerini ve onu Köroğlu ile birlikte Bezirgân'ın kalesinde beklediklerini haber verirler. Bu haberi alan Davut Serdar en iyi giysilerini giyip, kendisini bekleyenlerin huzuruna gider. Davut Serdar'ın geldiğini gören Köroğlu ve Aysultan ona, Gürcistan'ı ve halkını emanet eder. Onlardan böyle bir emanet alan Davut Serdar, halkına ve yurduna çok iyi bakacağına bütün halkın önünde söz verir. Kendi istekleriyle hanlarını seçen halk, birkaç gün sürecek olan bir toy düzenlerler. Toy bittikten sonra askerlerini toplayıp eğitmeye başlayan Davut Serdar, onları gitmeden önce Köroğlu'nun da görmesini ister.

Gürcistan'la ilgili bütün problemleri halleden Köroğlu, Aysultan'a birkaç gün daha dinlendikten sonra Candıbil'e döneceklerini söyler. Bunun üzerine Aysultan Köroğlu ve yiğitlerini Gürcistan'ın güzelliklerini görmeleri için ava çıkarır. Birkaç günlük avdan sonra geri dönen Köroğlu, Bezirgân'ın gömülü olan hazinesini çıkarıp Aysultan'ın kalesine getirir. Çıkardığı hazineyi ikiye bölen Köroğlu, Davut Serdar'ı çağırıp, ayırdığı bir yarıyı halka hizmette kullanması için ona verir. Köroğlu'ndan hazineyi alan Davut Serdar, ondan gitmeden önce, yetiştirdiği askerleri görmesini ve bu konu ile ilgili ona akıl vermesini ister. Davut Serdar'ın yaptığı bu işe çok sevinen Köroğlu, yiğitleriyle birlikte askerlerin yanına gelip onları savaş taktikleri konusunda eğitir (AN5; MA2).

2. Köroğlu İle Aysultan'ın Candıbil'e Dönmesi

Gürcistan'ın, Davut Serdar gibi bir hana kavuşup, hiçbir eksiğinin kalmadığını gören Köroğlu, herkese, artık Candıbil'e dönme vaktinin geldiğini haber verir. Bu haber üzerine Aysultan ve yiğitler yol hazırlıklarına başlarken, Köroğlu ve yiğitlerine büyük

bir minnet duyan Davut Serdar ve Gürcistan halkı de onları en iyi şekilde uğurlamak için toplanırlar. Köroğlu ile dost ve kardeş olan Davut Serdar onu, ülkesinin sınırlarına kadar yolcu ettikten sonra döner.

Aysultan ve yiğitleri ile Candıbil'e dönmek için yola çıkan Köroğlu, Davut Serdar'ın onları yolcu edip dönmesinden sonra, hiç durmadan at sürüp Candıbil'e yaklaşırlar. Candıbil'e bir günlük yolun kaldığını gören Köroğlu, Veli Hırtman'ı müjdeci olarak Ağayunus Peri'ye gönderir.

Onların Candıbil'e doğru yola çıktıklarından habersiz olan Ağayunus Peri, bir gece kötü bir rüya görüp uyanır. Sabah olunca gördüğü rüyanın etkisinden kurtulamayan Peri, Gürcistan'dan haber alabilmek için Candıbil'den geçen kervancılardan Gürcistan ile ilgili bir haber olup olmadığını sorar. Kervancılardan biri, ona; Gürcistan'da Köroğlu'nun çok iyi işler başardığını ve yakında döneceğini haber verince, bu güzel haberi verenleri Ağayunus Peri konuk edip, onlara en güzel yemeklerden ikram eder. Aldığı bu haberle içi rahatlayan Ağayunus Peri, her gün çıkıp Köroğlu'nun yolunu gözlemeye başlar. O, bu umutla oturup beklerken, Veli Hırtman gelip ona Köroğlu'nun müjdesini verir. Veli Hırtman'dan bu müjdeyi alan Ağayunus Peri, ona istediği kadar altın verdikten sonra, toy hazırlıklarının başlaması için emir verir. Toy hazırlıklarını tamamlayan Ağayunus Peri, onların geldiğini görüp, Candıbil halkıyla onları karşılarlar. Yurduna ve ailesine kavuşan Köroğlu, herkesi toya davet edip eğlenirler. Bu toyda Aysultan ve Taymaz Bey de birbirlerini görüp beğenirler (AN5; MA2).

3. Aysultan ve Taymaz Bey'in Birbirlerine Âşık Olmaları

Gürcistan'dan dönen Köroğlu, birkaç gün dinlendikten sonra, Aysultan ve yiğitlerini alıp ava çıkar. Köroğlu ile ava çıkan Aysultan, Taymaz Bey'i ilk gördüğü andan beri çok beğendiği için av boyunca gözünü ondan ayırmaz. Aysultan'a karşı boş olmayan Taymaz Bey de aynı şekilde gözlerini ondan ayıramamaktadır. Aşk ateşinde yanan bu iki âşık Köroğlu'na olan saygılarından dolayı birbirlerine açılmayıp, uzaktan birbirlerine hasretle bakarlar. Birkaç gün av süren Köroğlu ve beraberindekiler, iyice eğlenip gönüllerini hoş ettikten sonra dönerler (AN5). MA2'de ava çıkma durumu geçmemektedir.

Avdan döndükten sonra, her gün Taymaz Bey'i düşünen Aysultan, onsu yapamayacağını anlayınca, gidip durumu Köroğlu'na açmaya karar verir. Bir gün Köroğlu, Ağayunus Peri ile hareminde otururken, Aysultan'ın geldiğini görüp onu ağırlarlar. Köroğlu'nun huzuruna gelen Aysultan derdini bir name ile anlatınca, Köroğlu, onun evlenmek istediğini duyup sevinir. Aysultan'dan gizlice sevdiği kişinin Taymaz Bey olduğunu öğrenen Ağayunus Per'i, durumu gelip Köroğlu'na anlatınca, Köroğlu, Taymaz Beyi çağırıp, Aysultan'a karşı bir şeyler his edip etmediğini sorar. Köroğlu'ndan Aysultan ismini duyan Taymaz Bey, utanarak da olsa onu çok sevdiğini gizleyemeyip söyler. Taymaz Bey'in de Aysultan'a âşık olduğunu gören Köroğlu, onları evlendirmeye karar verir (AN5; MA2).

4. Aysultan İle Taymaz Bey'in Evlenmesi

Köroğlu'ndan evlilik lafını duyan Taymaz Bey, sevincinden ne yapacağını bilemeyip, Köroğlu'na sarılır. Taymaz Bey'in sevincini paylaşan Köroğlu, ondan; toy hazırlıklarını yapana kadar bu durumu kimseye söylememesini ister. Köroğlu'nun bu kararına saygı duyan Taymaz Bey, Aysultan'la evleneceklerini hiç kimseye söylemez. Taymaz Bey'le görüşükten sonra, beylerini çağırıp, oğul evlendirip kız vereceğini söyleyen Köroğlu, onlardan; düğün gününü ve komşu diyarlardan düğüne kimlerin davet edileceğini belirlemelerini ister. Bir ay sonraya düğün günü belirleyen beyler, Köroğlu'na düğüne kimlerin geleceğini söylemesi için Molla Maşrık'ı çağırmasını söylerler. Köroğlu'nun çağırmasıyla gelen Molla Maşrık, İran'dan, Turan'dan ve Sultan'dan adamlar çağırmanın gerekli olduğunu söyledikten sonra, Veli Hırtman'ın Sultan'dan gelecek olan beylerle arasının iyi olduğunu ağzından kaçıır. Molla'dan bu sözü duyan Köroğlu, Veli Hırtman'ın peşine Mirim ve Gammar adlı yiğitlerini takar. Toya gelecek olanlar da belirlendikten sonra, Köroğlu başta Davut Serdar olmak üzere, bütün davetlilere haber gönderir.

Bütün hazırlıklar tamamlanıp toy günü yaklaşınca, davetlilerde birer birer gelmeye başlar. Toya gelenleri karşılayan Köroğlu, Sultan'dan gelen, Hasan ve Osman Beylere, Veli Hırtman'ın çok saygı gösterdiğini ve peşlerinden bir an olsun ayrılmadığını görünce, Mirim ve Gammar'a onları her daim takip etmelerini söyler.

Davut Serdar ve bütün konuklar gelip yerlerini aldıktan sonra, toyu başlatan Köroğlu, kimin düğünü için geldiklerini bilmeyen halka ve konuklarına, Taymaz Bey ve

Aysultan'ı evlendireceğini söyleyip, onları toy alanına çağırır. Düğün için çok güzel hazırlanan Taymaz Bey ve Aysultan, düğün alanına gelip toya katılırlar. Düğünde çeşitli Türkmen geleneklerini yansıtan oyunlar oynanıp eğlenceler yapıldıktan sonra, nikâhı kıyması için Molla Maşrık çağırılır. Osman ve Hasan Beylerin casusu olarak Candıbil'de yaşayan Molla Maşrık, nikâhın kıyılmaması için, Osman ve Hasan Beylerle, bir oyun çevirirler. Bunların peşinde olan Mirim ve Gammar oyunlarını fark edip bozunca, nikâh başka biri tarafından kıydırılır. En sonunda nikâhları kıyılan Taymaz Bey ve Aysultan, büyük bir sevinç içinde muratlarına ererler (AN5; MA2).

5. Veli Hırtaman'ın Casus Olduğu Ortaya Çıması ve Cezalandırılması

Aysultan ve Taymaz Bey'in düğünlerini yapıp onları muratlarına erdiren Köroğlu, toya gelen misafirlerini birer birer uğurlamaya başlar. İlk önce Davut Serdar ve beraberindekileri uğurlayan Köroğlu, Davut Serdar'ın Bezirgân'ın kümbetine uğrama isteğini kırmayıp, onları oraya götürür. Bezirgân'ın yanına girip onunla vedalaşan Davut Serdar, beraberindekilerle birlikte Gürcistan'a doğru yola koyulur.

Hasan ve Osman Beyler ile Veli Hırtman'ı takip eden mirim ve Gammar, onların kendi aralarındaki konuşmalarına şahit olunca, gelip bütün olanları Köroğlu'na anlatır. Hasan ve Osman Beyler, başta Molla Maşrık olmak üzere, Zeynel kadın ve Veli Hırtman'ı, Köroğlu ile dostlarının aralarını bozmaları için casus olarak Candıbil'e göndermiş olup, onları yeri geldiğinde kullanmaktadır. Olanları duyan Köroğlu, Zeynel kadın ve Veli Hırtman yüzünden kardeş olduğu Bezirgân'ı öldürdüğünü hatırlayınca onların hepsini öldürmek ister. Ancak bir süre sonra sakin kafa ile düşünmeye başlayınca Osman ve Hasan Beylerin misafir olarak geldiklerini, bu yüzden onları öldürmenin uygun olmayacağını düşünüp, bir sonraki hamlelerine kadar onları memleketlerine uğurlar. Osman ve Hasan Beyleri uğurlan Köroğlu, Veli Hırtman'ı yakalatıp suçunu itiraf ettirdikten sonra, onu ve Zeynel kadını öldürmeyip, zindana atar. Molla Maşrık'ı da huzuruna çağırın Köroğlu, onunda suçunu itiraf edip, bir daha hiçbir şey yapmayacağına dair Kur'an üzerine yemin ettiğini görünce affedip yollar (AN5; MA2).

Motifler

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Aysultan çok güzeldir (AN5:57; MA2:668).

F1068. Realist rüya.

Aysultan, abisini rüyasında görür (AN5:19; MA2:661).

Ağayunus Peri, Köroğlu'nu rüyasında görür (AN5:27; MA2:665).

(T)G113. Devlin hazinesi.

Köroğlu, Bezirgan'ın hazinesini bulur (AN5:19; MA2:661).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Veli Hirtman, yalan söyleyip herkesi aldatır (AN5:81; MA2:691).

K1835. Casusluk için kılık değiştirme.

Veli Hirtman, casusluk için asıl kimliğini gizler (AN5:83; MA2:691).

K2297. Hain arkadaş.

Veli Hirtman, Köroğlu'na karşı hainlik yapar (AN5:83; MA2:691).

M110. Ant içmeler ve yeminler.

Halkına baş olan Davut Serdar onlara iyi davranacağına söz verir (AN5:9; MA2:655).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Davut Serdar'dan halkına iyi davranacağına dair Köroğlu'na söz verir (AN5:9; MA2:655).

Molla Maşrik, yaptığı hataları bir daha tekrarlamayacağına dair yemin eder (AN5:83; MA2:691).

M246. Dostluk antlaşması.

Köroğlu, Davut Serdar ile dost olur (AN5:9; MA2:655).

N511. Yeraltındaki hazine.

Köroğlu, Bezirgan'ın yeraltındaki hazinesini çıkarır (AN5:19; MA2:661).

P10. Krallar(Padişahlar).

Davut Serdar Gürcistan'a han olur (AN5:7; MA2:654).

P11. Kralların seçimi.

Gürcistan halkı Davut Serdar'ı han olarak seçer (AN5:7; MA2:652).

P111.4. Kral güç ve kahramanlık temelinde seçilir.

Gürcistan halkı Davut Serdar'ı vasıflarından dolayı han olarak seçer (AN5:7; MA2:652).

P320. Konukseverlik.

Ağayunus Peri, Köroğlu'ndan haber verev kervancıları konuk edip en güzel şekilde ağırlar (AN5:29; MA2:666).

Köroğlu, toya gelen konuklarını en iyi şekilde ağırlar (AN5:55; MA2:679).

P414. Avcılık.

Köroğlu, Gürcistan'da Aysultan ve Davut Serdar ile ava çıkar (AN5:19; MA2:660).

Köroğlu, Aysultan ve yiğitleriyle birlikte ava çıkar (AN5:37).

P634. Ziyafetler.

Gürcistan halkı Davut Serdar'ı han seçtikten sonra toy verir (AN5:11; MA2:656).

Ağuyunus Peri, Köroğlu'nun dönüşü için toy düzenler (AN5:35; MA2:670).

Köroğlu, Aysultan'ın düğünü için toy düzenler (AN5:57; MA2:679).

(T) P635. Karşılama törenleri.

Aysultan'ın düğünü için gelen konukları halkın Candibil'in zenginleri tarafından karşılanıp, evlerinde konuk edilir (AN5:55; MA2:679).

(T) P683. Müjde.

Ağayunus Peri, Köroğlu'nun müjdesini getiren Veli Hırtaman'a altınlar verir (AN5:31; MA2:667).

Q36. Tövbeden dolayı ödül.

Molla Maşrık, tövbe edince Köroğlu onu affeder (AN5:83; MA2:691).

R41.3. Zindana hapsetme.

Köroğlu, Veli Hırtman'ı ve Zeynel kadını zindana atar (AN5:83; MA2:691).

T0. Âşk.

Aysultan ve Taymaz Bey birbirlerine âşık olurlar (AN5:37; MA2:671).

T15. İlk görüşte âşık olma.

Aysultan ve Taymaz Bey birbirlerine ilk görüşte âşık olurlar (AN5:37; MA2:670).

T34. Âşıklar sosyal bir toplulukta görüşürler.

Aysultan ve Taymaz Bey, toylarda ve av törenlerinde görüşebilmektedir (AN5:37; MA2:670).

T100. Evlenme.

Aysultan ve Taymaz Bey evlenir (AN5:57; MA2:680).

T135. Düğün Töreni.

Aysultan ve Taymaz Bey'in düğünü yapılır (AN5:57; MA2:680).

V50. Dua.

Gürcistan halkı Köroğlu'na dua eder (AN5:15; MA2:659).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Aysultan ve Taymaz Bey'in nikâhı kıyılır (AN5:63; MA2:683).

W154. Nankörlük.

Veli Hırtman, Köroğlu'na nankörlük eder (AN5:83; MA2:691).

W34. Sadakat.

Davut Serdar, Bezirgân'a çok sadık biridir (AN5:73; MA2:684).

W171. İkiyüzlülük.

Veli Hırtman, Molla Maşrık ve Zeynel kadın ikiyüzlüdür (AN5:83; MA2:691).

Z64. Atasözleri.

Bin işçiden bir başçı (AN5:5; MA2:653).

Hemedan uzak olsa da kabak yakın (AN5:37).

Verenden al, vurandan kaç (AN5:71).

Misafir atandan da büyük (AN5:71).

1.1.26. Tebli Bahadır³⁰

1. Köroğlu'nun, Esenhan'ın Ordusunu Kırıp Oğullarını Kör Etmesi

Yaptığı işlerle namını her tarafa yayan Köroğlu'nun dostu olduğu kadar düşmanları da bulunmaktadır. Onun ata babasından beri en büyük düşmanlarından biri de Kızılbaş ilinin padişahı Esenhan'dır. Yol kesip, gelen geçen kervancılardan haraç alan Köroğlu, bir gün Kızılbaş ilinden İsfahan'dan gelen kervancılardan da haraç alınca, Kızılbaş ilinin padişahı bu durumu duyup, küplere biner. Köroğlu'na çok sinirlenen Esenhan, kırk yiğidine iki oğlunu baş edip, Köroğlu'nu öldürmeleri için gönderir.

İsfahan'dan yola çıkan Esenhan'ın oğulları, Candıbil'e gelip Köroğlu ile büyük bir mücadeleye girişirler. Köroğlu üzerine gelen bu adamlardan otuz sekizinin kellesini uçurduktan sonra, Esenhan'ın oğullarının da gözlerini oyar. Kalan iki kişiye de atlarının başlarını yediren Köroğlu, onları Esenhan'a olan biteni anlatmaları için öldürmeyip geri gönderir (AN5; MA2).

2. Köroğlu'nun Tebli Bahadır'ı Esenhan'ın Ordusundan Haber Alması İçin Göndermesi

Köroğlu'nu öldürmeleri için iki oğlu ile kırk yiğidini gönderen Esenhan, Köroğlu'nun oğullarına ve adamlarına yaptıklarını duyunca çılgına döner. Bu son olanlarla Köroğlu'na olan kını ikiye katlanan Esenhan, onu bitirmek için hemen bir ordu toplamaya başlar. Bu esnada ticaret için İsfahan'da bulunan Candıbilli Hasan tüccar, Esenhan'ın, Köroğlu'nun üzerine yürümek için ordu topladığını görünce, bu durumu Köroğlu'na haber vermek için hiç vakit kaybetmeden Candıbil'e doğru yola çıkar. Birkaç günlük yoldan sonra Candıbil'e varan Hasan tüccar, Köroğlu'nu bulur ve ona olan biteni anlatır. Hasan tüccardan bu haberi alan Köroğlu, haberin doğru olup olmadığını öğrenmek için Tebli Bahadır'ı İsfahan'a göndermek ister. Aslen İsfahanlı olan Tebli Bahadır, Gülşirin tarafından her fırsatta Kızılbaş olmakla suçlandığı için, Köroğlu'nun bu isteğini yerine getirmek istemez. Köroğlu, Tebli Bahadır'ın bu işe gönülsüz olduğunu görünce, onun böyle davranmasının sebebinin Gülşirin olduğunu anlar ve günlünü almak için onu öven bir nağme söylemeye başlar. Söylediği nağme ile

³⁰ AN5:90-145; MA2:693-729

Tebli Bahadır'ın gönlünü alan Köroğlu onu Esenhan'ın ordusundan haber alması için İsfahan'a gönderir (AN5; MA2).

3. Tebli Bahadır İle Esenhan'ın Bir Olup, Köroğlu'nu Tuzağa Düşürmesi

Köroğlu'nun, Esenhan'ın ordusundan haber alması için gönderdiği Tebli Bahadır, yedi günlük yoldan sonra, İsfahan'a varıp, şehre girer. Şehre yabancı birisinin girdiğini gören askerler, onu yakalayıp Esenhan'ın huzuruna çıkarır. Esenhan'ın huzuruna gelen Tebli Bahadır, ona; aslen İsfahanlı olduğunu ve bu güne kadar Köroğlu'nun serdarlığını yaptığını söyledikten sonra Köroğlu'nu öven bir nağme söylemeye başlar. Onun Köroğlu'nu övdüğünü gören Esenhan, ona; niçin İsfahan'a geldiğini sorunca, Tebli Bahadır Esenhan'a; Köroğlu'nun, kendisinin hazırladığı ordudan haber almak için gönderdiğini ancak Köroğlu'nun akrabası olan Gülşiren'e çok kızdığı için ona yardım etmeyeceğini söyler. Tebli

Bahadır'dan bunları duyan Esenhan ona pek güvenmek istemez. Esenhan'ın kendisine güvenmediğini gören Tebli Bahadır, ona; Köroğlu'nu yakalaması için yardım edeceğini söyleyince, padişah bu işi nasıl yapacağını sorar. Esenhan'a, Köroğlu'nun kızlara ve eğlenceye düşkün olduğunu, savaşmak için İsfahan'a geldiğinde onu kızlarla karşılayıp, içkisine ilaç koyduktan sonra yakalaya bileceklerini söyler. Tebli Bahadır'ın söylediklerini yerinde bulan Esenhan, ona bunları yapması için izin verir.

Yiğitleri ile Candıbil'de oturup, Tebli Bahadır'dan haber bekleyen Köroğlu, günler geçip onun dönmediğini görünce, yiğitlerini toplayıp, İsfahan'a doğru yola çıkar. Günler süren yolculuğun ardından yiğitleriyle İsfahan'a varan Köroğlu, onlarla şehre birlikte girmeyip, her birisini farklı taraflardan şehre girmeleri için yollar. Yiğitlerini farklı yönlere gönderdikten sonra tek başına şehre doğru yürüyen Köroğlu, biraz ilerleyince, bir yerlerden müzik seslerinin geldiğini duyar. Seslerin geldiği tarafa yönelen Köroğlu, kızların meclis kurup eğlendiklerini görünce, hemen aralarına katılır. Kızların meclisine girip kendinden geçen Köroğlu, bir süre sonra kızların arasında saklanmış olan cadının verdiği ilaçlı içkiyi içip bayılır. Saklandığı yerden Köroğlu'nun tuzağa düşmesini bekleyen Tebli Bahadır, onun bayıldığını görünce, elini ayağına bağlayıp ölmesi için onu bir çöle bıraktırır. Köroğlu'nu ölüme terk eden Tebli Bahadır, kıratı alıp, Esenhan'ın huzuruna gelir. Tebli Bahadır'ın Köroğlu'nun işini bitirip

döndüğünü gören Esenhan, onu kıratı bırakması için uzaktaki bir yılıya gönderir (AN5; MA2).

4. Hızır Aleyhisselamın Gelip Köroğlu'nu Kurtarması

Tebli Bahadır'ın ölmesi için çöle bıraktığı Köroğlu, birkaç saat sonra uyanınca, elinin ve ayağının bağlı olduğunu görüp, üzülür. Ellerini çözmek için bir müddet çırpının Köroğlu, kurtulamayacağını anlayınca, Şir Hüda Pir'ini yardıma çağırır. O halde birkaç saat bekleyen Köroğlu, kible tarafından sarıklı ve cübbeli bir atlının geldiğini görünce, sevinir. Köroğlu'nun yanına gelen bu kişi Hızır Aleyhisselam olup, onun ellerini ve ayaklarını çözdükten sonra, ona; nasıl bu hale düştüğünü sorar. Biraz dinlenip kendine gelen Köroğlu, Hızır Aleyhisselam'a başından geçenleri anlatınca, Hızır Aleyhisselam, ona, Kırat'ını bulması için yardım edeceğini söyler. Köroğlu'nu atına bindiren Hızır Aleyhisselam ondan gözlerini kapatmasını ister. Bir müddet sonra Köroğlu'ndan gözlerini açmasını isteyen Hızır Aleyhisselam ona; İsfahan'a geldiklerini, gösterdiği yoldan giderse, İstanbul padişahı Cafer Han'ın oğlu Hasan Bey'le karşılaşacağını, Hasan Bey'in, Esenhan'ın kızı Gülperi'nin hak aşığı olduğunu, onun atını alıp Kırat'ı bulduktan sonra, Gülperi ile Hasan Bey'i muratlarına erdirmesi gerektiğini söyleyip ortadan kaybolur.

Bunlar olurken, Candıbil'de, Gülşirin, rüyasında Köroğlu'nun darda olduğunu görüp, uyanır. Gördüğü rüyayı Ağayunus Peri'ye anlatan Gülşirin, onun Köroğlu için bir şey yapmadığını görünce, Köroğlu'ndan haber almak için savaş kıyafetlerini giyip, İsfahan'a doğru yola çıkar (AN5; MA2).

5. Köroğlu'nun Kırat'ı Kurtarması

Hızır Aleyhisselamın kurtardığı Köroğlu, onun gösterdiği yola koyulup yürümeye başlayınca, bir müddet sonra karşısına bir atlının çıktığını görüp, onunla selamlaşır. Hızır Aleyhisselam, olanları Hasan Bey'e de anlattığı için, Hasan Bey karşısındakinin Köroğlu olduğunu anlayınca, hemen atını ona verir. Hasan Bey'in atı da Kırat gibi olağanüstü güçlere sahip olduğu için onun atıyla yola düşen Köroğlu, Tebli Bahadır'a hemen yetişir. Köroğlu'nun peşinden geldiğini gören Tebli Bahadır, yaptığı namertliğe üzülüp, kendini Aras nehrine atmaya karar verir. Tebli Bahadır'ın Aras nehrine atlayacağını gören Köroğlu ona son anda yetişip, atlamasına izin vermez. Köroğlu, Tebli Bahadır'a neden böyle bir namertlik yaptığını sorunca, Tebli Bahadır boynunu

büküp susar. Tebli Bahadır'ın konuşmadığını gören Köroğlu, onu ve atları alıp İsfahan'a döner.

İsfahan'da, Köroğlu'ndan kurtulduğu için tahtında içi rahat bir şekilde oturan Esenhan, biraz akliselim düşünmeye başlayınca, Köroğlu'nun hemen öldürülmesi gerektiğini anlayıp, adamlarına onu bıraktıkları yerden geri getirmeleri için emir verir. Adamlarını Köroğlu'nu almaya gönderen Esenhan, onun için darağacı kurdurup beklemeye başlar. Köroğlu'nu almaya giden adamlar onun orada olmadığını görünce, gelip durumu Esenhan'a bildirirler. Bu haberi alan Esenhan, Köroğlu'nu elinden kaçırdığına üzülüp, sarayına döner (AN5; MA2).

6. Köroğlu'nun Esenhan'ı Yenip, Kızı Gülperi'yi Hasan Bey'le Evlendirmesi

Kıratı kurtarıp İsfahan'a dönen Köroğlu, yiğitlerini toplayıp başından geçenleri anlattıktan sonra, onlara Esenhan'a saldıracaklarını söyleyip, hazırlanmalarını ister. İsfahan'a geldikten sonra Köroğlu'ndan ayrılan Tebli Bahadır ise Esenhan'ın yanına varıp, ona; Köroğlu'nun kurtulduğunu ve en kısa zamanda saldırıya geçeceğini haber verir. Tebli Bahadır'dan bunları duyan Esenhan, vezirlerini toplayıp çare aramaya başlar. Yiğitleriyle Esenhan'ın ordusuna saldıran Köroğlu, üç gün boyunca savaşırlar.

Savaşın üçüncü günü İsfahan'a varan Gülşirin, Tebli Bahadır'ın Köroğlu'nun karşısında yer aldığını görünce, hemen onun karşısına çıkar ve birkaç hamleden sonra onu altına alıp öldürmek ister. Gülşirin'in Tebli Bahadır'ı öldüreceğini gören Köroğlu, Tebli Bahadır'ı onun elinden alıp adamlarına teslim eder.

Köroğlu ve yiğitlerinin ordusunu kırdığını gören Esenhan, Köroğlu'na gelip mağlubiyetini bildirir. Esenhan'ın aman dilediğini gören Köroğlu, ondan; hazinesinin dörtte üçünü ve kızı Gülperi'yi de Hasan Bey için aldıktan sonra, her sene vergisini vermesi şartıyla onu affeder. Köroğlu'nun kendisini öldürmeyip affettiğini gören Esenhan, ona; gerçekten iyi bir yiğit olduğunu ve Tebli Bahadır'ın bunu her fırsatta dile getirdiğini söyleyince, Köroğlu, Gülşirin'e bakıp Tebli Bahadır'ı da affettiğini söyler.

İsfahan'da işleri yoluna koyduktan sonra, Hasan Bey ile Gülperi'nin nikâhını kıyıp düğünlerini yapan Köroğlu, birkaç günlük toyun ardından onları İstanbul'a yollar. Toydan sonra Esenhan'la dostluk için anlaşma yapan Köroğlu, İsfahan'da birkaç gün daha dinlendikten sonra yiğitleriyle birlikte Candibil'e döner (AN5; MA2).

Motifler**B184.1.1. Sihirli hıza sahip at.**

Hasan Bey'in atı sihirli bir hıza sahiptir (AN5:115; MA2:709)

(T)B214.1.13. Ağlayan at.

Köroğlu'nun yakalandığını gören Kırat, ağlamaya başlar (AN5:115; MA2:).

B291.2.1. Haberci olan at.

Köroğlu, İsfahan'a geldiğinde, Kırat, Tebli Bahadır'ın atının kokusunu alıp, köroğlu'na onların orada olduklarını kişneyerek haber verir (AN5:111; MA2:706).

B312.5. Yardımcı güçlü at yakalanır.

Köroğlu'nu tutsak eden Tebli Bahadır, Kırat'ı da tutsak etmek için götürür (AN5:115; MA2:709).

B740. Hayvanların olağanüstü güçleri.

Hasan Bey'in atı, Kırat gibi olağanüstü güçlere sahiptir (AN5:125; MA2:717).

F565.2. Kuvvetli Kadın.

Gülşirin, Köroğlu'nun zorda olduğunu anlayınca, ona yardıma gelip savaşa katılır (AN5:139; MA2:724).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Gülperi çok güzeldir (AN5:111; MA2:707).

F1068. Realist rüya.

Gülşirin, Köroğlu'nun darda olduğunu rüyasında görür (AN5:119; MA2:711).

G200. Büyücü/cadı.

Kızların meclisindeki cadı, Köroğlu'na ilaçlı içki içirir (AN5:113; MA2:703).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Esenhan, Tebli Bahadır'a, Köroğlu'nu yakalama görevini verir (AN5:117; MA2:703).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Köroğlu, Hızır Aleyhisselam'ın sayesinde Kırat'ı bulur (AN5:119; MA2:711).

(T)J151.6. Veli kişiden öğrenilen bilgi.

Köroğlu, Hızır Aleyhisselam'ın verdiği bilgiler sayesinde Kırat'a kavuşur (AN5:119; MA2:711).

K730. Kurbana tuzak kurma.

Tebli Bahadır, Esenhan ile anlaşır Köroğlu'na tuzak kurar (AN5:107; MA2:708).

K750. Tuzakla yakalama.

Tebli Bahadır, Köroğlu'na bayıltıcı ilaç içirip onu yakalar (AN5:113; MA2:703).

K2297. Hain arkadaşı.

Tebli Bahadır, Köroğlu'na hainlik eder (AN5:107; MA2:708).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Tebli Bahadır, Köroğlu'nun yakalanması konusunda Esenhan ile anlaşır (AN5:107; MA2:703).

Esenhan, Köroğlu ile ticaret konusunda anlaşır (AN5:145; MA2:729).

M246. Dostluk antlaşması.

Esenhan, Köroğlu ile dost olur (AN5:145; MA2:729).

P10. Krallar (Padişahlar).

Esenhan, İsfahan'ın padişahıdır (AN5:91; MA2:693).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Hasan Bey ve Gülperi'nin düğünü için toy verir (AN5:143; MA2:728).

P431. Tüccar.

Esenhan'ın ordu topladığını gören Hasan tüccar, gelip Köroğlu'nu haberdar eder (AN5:93; MA2:693).

P551. Ordu.

Esenhan'ın Köroğlu ile savaşması için topladığı ordu (AN5:137; MA2:723).

Q421. Başını uçurarak cezalandırma.

Köroğlu, Esenhan'ın adamlarının kafalarını keserek cezalandırır (AN5:91; MA2:693).

Q451.7. Ceza olarak kör bırakma.

Köroğlu, ceza olarak Esenhan'ın oğullarının gözlerini oyar (AN5:91; MA2:693).

Q520. Pişmanlıklar.

Tebli Bahadır, Köroğlu'na yaptıklarından dolayı pişmanlık duyar (AN5:129; MA2:).

Q570. Ceza ve affetme.

Köroğlu, Esenhan'ı öldürmeyip affeder (AN5:141; MA2:).

Koroğlu, Tebli Bahadır'ı öldürmeyip affeder (AN5:143; MA2:).

R0. Esaret.

Köroğlu, esir düşer (AN5:113; MA2:708).

Kırat, esir düşer (AN5:115; MA2:709).

R10. Kaçırma.

Tebli Bahadır, Kırat'ı kaçıırır (AN5:115; MA2:709).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Kırat, düşman tarafından kaçırılır (AN5:115; MA2:709).

R110. Esirlikten kurtulma.

Köroğlu, Hızır Aleyhisselam tarafından kurtarılır (AN5:117; MA2:710).

Köroğlu, Kırat'ı esirlikten kurtarır (AN5:131; MA2:).

T0. Âşk.

Hasan Bey ve Gülperi birbirlerine âşıktır (AN5:117; MA2:711).

T100. Evlenme.

Hasan Bey ve Gülperi evlenir (AN5:143; MA2:728).

T135. Düğün Töreni.

Hasan Bey ve Gülperi'nin düğünü yapılır (AN5:143; MA2:728).

V50. Dua.

Köroğlu, Esenhan ile savaşmadan önce Allah' ve pirlere dua eder (AN5:135; MA2:722).

(T) V206. Hz. Hızır.

Hızır Aleyhisselam, Köroğlu'na yardım eder (AN5:117; MA2:711).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Köroğlu zora düştüğünde Şir Hüda Pir'i çağırır (AN5:115; MA2:709).

V223. Azizler mucizevi bilgiye sahiptirler.

Hızır Aleyhisselam mucizevi bilgilere sahiptir (AN5:117; MA2:711).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Köroğlu, Hasan Bey ve Gülperi'nin nikâhını kıyar (AN5:143; MA2:).

W154. Nankörlük.

Tebli Bahadır, Köroğlu'na nankörlük eder (AN5:107; MA2:708).

Z64. Atasözleri.

Çok yaşayandan sorma çok gezenden sor (AN5:93).

Bir ayıp ile er ölmez (AN5:139).

Bezîrgânın gideni görünmez de geleni görünür (MA2:735).

1.1.27. Belagerdan³¹**1. Ağayunus ve Miskal Perilerin Köroğlu'na Küsüp, Kırat İle Birlikte İrem Bağı'na Gitmesi**

Hasan Han'ın Tellihan'ı Arzrum yurdundan getirmesinin üzerinden bir ay geçmesine rağmen Köroğlu onları evlendirmeyince, halk arasında Köroğlu, Tellihan'ı kendisine alacak dedikodusu yayılmaya başlar. Bu dedikoduları duyan ve bu duruma daha fazla katlanamayan Ağayunus Peri, gelip kuması Miskal Peri'yi de ikna ettikten sonra ikisi birlikte İrem Bağı'na gitmeye karar verirler. Periler Köroğlu'nun peşlerinden Kırat'ı sayesinde İrem Bağı'na gelebileceğini bildikleri için Kırat'ı da yanlarında götürmenin bir yolunu aramaya başlarlar. Bu iş için Köroğlu'nun seyisi Gecdimhan'ı gözlerine kestiren periler, onu İrem Bağı'nda bir peri ile evlendirmek vaadiyle kandırırlar. Perilerin vaadine kanıp onlarla anlaşılan Gecdimhan, bir sabah erkenden kıratı eyerleyip yola çıkar. Kırat'ı önde gönderen periler, kumru kılığına girip ona yetişirler.

---

³¹ AN5:148-253

Övez'i oğlu gibi gören Ağayunus Peri, onunla vedalaşmadan gitmek istemediği için o gece gelip gizlice Övez'le vedalaşır. İçtiği şarabın etkisinde olan Övez, Ağayunus Peri'nin gelişini hayal zannedip uykuya dalar. Sabahleyin herkesten önce uyanan Övez, dünü biraz hatırlayınca Ağayunus Peri'nin yanına gitmek için hareme doğru yola düşer. Ağayunus Peri ve Miskal Peri'yi haremde bulamayan Övez, Kırat'ın da yerinde olmadığını görünce dürbününü alıp yola bakar. Dürbünden perileri ve Kırat'ın üzerindeki Gecdim'i gören Övez, meyhaneye gelip durumu Köroğlu'na haber verir. Övez'den bu haberi alan Köroğlu, dürbünle bakıp onların gittiğini görünce hayata küsüp Tövekgel Dağı'ndaki mağaraya kapanır (AN5).

2. Övez'in Perileri ve Kırat'ı Getirmek İçin Yola Çıkması ve Bela İle Karşılaşması

Perilerin gitmesiyle hayattan küsüp mağaraya kapanan Köroğlu, onu ikna edip evine götürmek için gelen hiç kimseyi dinlemeyip mağaradaki yaşamına devam eder. Köroğlu'nun bu durumda olmasına çok üzülen Övez, mağaraya gelip Köroğlu'ndan perileri ve Kırat'ı geri getirmek için izin ister. Övez'den bunları duyan Köroğlu, ona; Kırat olmadan bu işi yapamayacağını söyleyip, onu vazgeçirmeye çalışır. Bu işi yapmakta kararlı olan Övez, Köroğlu'nu ikna ettikten sonra kalender kıyafetini giyip yola çıkar.

Birkaç gün durup dinlenmeden yol yürüyen Övez, Bela Dağı'na bir türlü varamadığını görünce kurda kuşa yem olacağını düşünmeye başlar. Bu korkularla birkaç zaman daha yoluna devam eden Övez, dinlenmek için durduğu bir yerde karşısına Bela adlı canavar çıkar. Övez karşılaştığı bu canavardan korkmasına rağmen ona korktuğunu belli etmeyip karşısına dikilir. Bela canavara kendini çok güçlü biri diye tanıttınca Bela canavar onun Belagerdan olduğunu zannetmeye başlar. Onun Belagerdan olup olmadığını test etmek isteyen Bela canavar, ondan siyah taşı elleriyle un ufak etmesini isteyince Övez, yolda görüp aldığı bir kuş yumurtasını Bela canavara göstermeden çıkarıp ellerinin arasında ezmeye başlar. Onun taşı ezdiğini gören Bela canavar, karşısındakinin Belagerdan olduğuna ikna olup, ayaklarına kapanır. Bela canavarın aman dilediğini gören Övez, ona; kendisini İrem Bağı'na götürmesini emreder. Belagerdan'ın elinde ölmek istemeyen Bela canavar, onu sırtına alıp İrem Bağı'na doğru yola çıkar. Yükseklerden uçup birkaç ay sürecek olan yolu birkaç saatte

alan Bela canavar, Övez'i getirip İrem Bağı'na giden yolun ağzına bırakır. Övez'i İrem Bağı'na getiren Bela canavar, ona gideceği yolu gösterdikten sonra oradan uzaklaşır (AN5).

3. Övez'in İrem Bağına Gelmesi

Bela canavarın yardımıyla İrem Bağı'na gelen Övez, bağı doğru biraz ilerleyince karşısına içinden seslerin geldiği bir kulübe çıkar. Yaklaşıp kulübeye bakan Övez, Gecdim'i kör edilmiş bir halde kulübenin içinde bulur. Övez'in sesini duyan Gecdim, ona; perilerin onu kör edip buranın içine bıraktığını söyler. Gecdim'in yaptığı hatanın cezasını çektiğini düşünen Övez, onu orada bırakıp yoluna devam eder.

Gecdim'den ayrıldıktan sonra biraz daha yol yürüyen Övez, karşısına aniden yaşlı ve çok çirkin bir cadı kadın çıkınca korkmaya başlar. Övez'e yaklaşan yaşlı kadın, ona; Köroğlu'nun oğlu olduğunu ve Kırat ile periler için geldiğini söyleyince, yaşlı cadıya güvenmeyen Övez, ona; Köroğlu'nun oğlu olmadığını bir kalender olduğunu söyler. Övez'in kimliğini gizlediğini gören yaşlı kadın, ona; Köroğlu'nun analığı olduğunu ve Kırat ile perileri almasına yardım edeceğini söyleyip onu evine götürür. Yaşlı kadına inanıp evine gelen Övez, onun kazanda canavarlar pişirdiğini görünce temkinli davranmaya başlar. Övez'i evine konuk eden yaşlı kadın, ona; yerin üstünden İrem Bağı'na giremeyeceğini, ancak yerin altından tünel kazıp bağına girebileceğini, bağına girmek için kazacağı tünelle cam şişeli havuzun altına gideceğini ve periler havuza girince camı kıracağını söyler. Övez'e bu bilgileri veren yaşlı kadın, niyetini bozup Övez'i kazana atmaya kalkışınca Övez, ondan önce davranıp onu kazana atar.

Yaşlı kadının tuzağından son anda kurtulan Övez, onun düştüğü kazanda kaynayıp yok olduğunu görünce, hemen işe koyulup dediği tüneli kazımaya başlar. Birkaç günlük tünel kazısından sonra cam havuzun altına gelen Övez, perilerin havuza gelmesi için beklemeye koyulur. Ağayunus Peri ile havuza gelen periler, onun uyarılarını dinlemeyip havuza girince, Ağayunus Peri onları bırakıp sarayına döner. Perilerin havuza girdiğini gören Övez, oturup beklediği yerden camı kırınca, kırılan delikten akan suyla birlikte Akkız Peri'de gelip sıkışır. Bu durumu gören diğer periler, Akkız Peri'yi yerin yuttuğunu söyleyip kaçırlar. Sıkıştığı yerden Övez tarafından kurtulan Akkız Peri, Övez'e âşık olup onu saraya götürür. Akkız Peri'nin sağ salim döndüğünü gören periler, ona başına ne geldiğini sorunca, Akkız Peri onlara, kendisini

Övez'in kurtardığını söyleyip onu Ağayunus Peri'nin karşısına çıkarır. Karşısında bir anda Övez'i gören Ağayunus Peri, bir anlık öfke ile onun zindanı atılmasını emreder. Geldiği gibi zindana atılan Övez, annesinin yaptığı işe bir anlam veremeyip beklemeye başlar. Övez'in zindana atılmasına çok üzülen Akkız Peri, Ağayunus Peri'den Övez'i oradan çıkarıp dinlemesini ister. Siniri geçip akliselim düşünmeye başlayan Ağayunus Peri, onun zindandan çıkarılmasını emreder. Zindandan çıkıp Ağayunus Peri'nin karşısına gelen Övez, ona; Köroğlu'nun derdinden öldüğünü söyleyince, Ağayunus Peri oturup üzölmeye başlar (AN5).

4. Övez'in Arzıgöl'ü Almak İçin Zenniler Yurduna Gitmesi

Köroğlu'nun ölüm haberini alan Ağayunus Peri, olanlardan kendisini sorumlu tutar. Bu yüzden Candıbil'e gidip ona olan son görevini yerine getirmek için girişimlere başlar. Cenazeye katılmaları için farklı diyarlardan kişilere haber gönderen Ağayunus Peri, Zenniler yurdundaki Arzıgöl'e de Övez'i göndermeye karar verir. Övez'e zırh ve keskin kılıçla birlikte Kırat'ı veren Ağayunus Peri, onu Arzıgöl'ü alıp gelmesi için gönderir.

Bilmediği bir diyara doğru yola düşen Övez, zorlu bir yolculuğun ardından Zenniler yurduna varır. Şehre giren Övez, orta yaşta bir kadının gelip Kırat'ı sıvazladığını görünce şaşırır. Övez'in şaşırıldığını gören kadın ona; bu atın Köroğlu'nun Kırat'ı olduğunu ve Köroğlu'nun daha önce Zenniler yurduna geldiğinde yanında kaldığını söyleyip onu evine davet eder. Kadının yüzünden kötü bir olamadığını anlayan Övez, onunla gitmeyi kabul eder. Övez'e, Köroğlu'nun oğlu olduğu için anası sayıldığını söyleyen kadın, ona buraya niçin geldiğini sorunca, Övez, kendisini Ağayunus Peri'nin Arzıgöl için gönderdiğini söyler. Arzıgöl'ün çok gaddar biri olduğunu bilen kadın, Övez'in başına bir şey gelmemesi için onu uyarır. Övez, Arzıgöl'ün karşına direk çıkıp tehlikeye düşmemek için kalenderden kendisine kalan sihirli kalpağı kafasına geçirip yaşlı adam kılığına girer. Girdiği kılıkla pazara gidip biraz mal alan Övez, Arzıgöl'ün evinin önüne tüccar gibi gelir. Arzıgöl evinin önüne gelen tüccarı kovunca, Övez planının tutmadığını anlayıp kadının evine döner. Övez'in bir şey halletmeden döndüğünü gören kadın, Arzıgöl'ün yanına kendisi gitmeye karar verir. Arzıgöl'ün yanına gidip oğlu ile kendisine misafir geleceğini haber veren kadın, akşam olunca Övez'le birlikte Arzıgöl'ün evine giderler. Evine misafir olarak gelen

Övez'e âşık olan ve onun için şarap içip kendinden geçen Arzıgül, Övez'i bırakmak istemeyince, kadın onu Övez'in önüne Kırat'a bindirip, İrem Bağı'na doğru yollar (AN5).

5. Övez ve Perilerin Hep Birlikte Candıbil'e Dönmeleri

Arzıgül'ü alıp İrem Bağı'na doğru yol alan Övez, bir süre sonra onun kendine geldiğini görünce, ona bütün olan biteni anlatır. Övez'den olanları dinleyen Arzıgül, sevdiği kişiyle gittiği için mutluluğunu bozmayıp, yola devam eder. Bir süre sonra İrem Bağı'na varan Övez ve Arzıgül, Ağayunus ve diğer periler tarafından karşılanıp dinlenmeleri için saraya götürülürler.

Övez'in Arzıgül'ü getirmesiyle, Candıbil'e dönme zamanın geldiğini gören Ağayunus Peri, cenazeye katılmak için gelen diğer perilerle birlikte yol hazırlıklarına başlar. Hazırlıklarını tamamlayan periler, Ağayunus Peri ve Miskal Peri ile birlikte kırk üç kumru olup yola çıkarlar. Onlarla birlikte hazırlıklarını tamamlayan Övez de Kırat'ına binip yola düşer. Bunlar yolun yarısına gelince, Övez, Ağayunus Peri'ye, misafirleri karşılamak için önden gidip hazırlık yapması gerektiğini söyleyip, onlardan ayrılır. Atını hızlandırıp, perilerden önce Candıbil'e varan Övez, doğruca Köroğlu'nun yanına gelir. Övez'in Kırat'ı alıp döndüğünü gören Köroğlu, kapandığı mağaradan çıkıp onu karşılar. Köroğlu'nun yanına gelen Övez, ona; perileri Köroğlu öldü deyip getirdiğini, bu yüzden periler geldiğinde ölü taklide yapmasını söyler. Övez'in perileri getirmek için böyle bir yola başvurduğunu gören Köroğlu, bu oyunu sürdürmek için mağarasına gidip ölü gibi yatar. Kırk yiğidi çağırıp, olanları onlara da anlatan Övez, bütün hazırlıklarını tamamlayıp perileri beklemeye başlar. Bir süre sonra Candıbil'e varan periler, Köroğlu'nun cenazesini görmek istediklerini söyleyince, Övez onları Köroğlu'nun yattığı mağaraya götürür. Mağaraya gelen periler hep birlikte Köroğlu için üzümlü ağlaşırlar. Perilerin üzüldüğünü gören Övez, Köroğlu'nun başucuna geçip Allah'a onu diriltmesi için dua etmeye başlar. Övez'in duasından iyice sıkılan Köroğlu yerinden yavaş yavaş kalkınca misafir olarak gelen bütün periler mağaradan kaçarlar. Köroğlu'nun dirildiğini gören Övez, dualarının kabul olduğunu söyleyip, Köroğlu'nun boynuna sarılır. Yerinden kalkan Köroğlu, "ne kadar çok uyumuşum" deyip her iki eşine bakar. Bir süre sonra Ağayunus Peri ve Miskal Peri'yi yanına alıp mağaradan çıkan Köroğlu, yiğitlerine toy hazırlıklarına başlamaları için emir verir. Büyük bir toy

düzenleyen Köroğlu, Tellihan'ı Hasan'a, Arzıgül'ü Övez Han'a, Akkız Peri'yi Sakı Can'a Ağayunus ile gelen kırk perinin her birisini bir yiğidine nikâh kıyıp verir (AN5).

Motifler.

B184.1.1. Sihirli hıza sahip at.

Kırat sihirli hıza sahiptir (AN5:229).

B401. Yardımcı at.

Övez, en büyük yardımcısı Kırat sayesinde Zenniler yurduna seyahat eder (AN5:229).

D921. Sihirli Göl (Havuz).

Övez, İrem bağına girmek için yerin altından kazdığı tünelle sihirli cam havuza ulaşır (AN5:191).

D1021. Sihirli tüy.

Bela canavar, Övez'e zora düştüğünde ateşe atması için bir tüy verir (AN5:187).

D1710. Sihirli güçlere sahip olma.

Bela canavar sihirli güçlere sahiptir (AN5:183).

İhtiyar kadın sihirli güçlere sahiptir (AN5:191).

D1067.2. Sihirli kep(kasket).

Övez, kalenderden kendisine kalan sihirli kalpak sayesinde yaşlı adam kılığına girer (AN5:233).

D2135. Sihirle havada seyahat.

Bela canavar, Övez'i sihirle havada İrem bağına götürür (AN5:183).

F124. Cinlerin (perilerin) ülkesine seyahat.

Övez, Ağayunus Peri ve Miskal Peri'yi geri getirmek için İrem bağına seyahat eder (AN5:169).

F200.1. Periler.

Ağayunus Peri ve Miskal Peri, peri arkadaşlarının yanına döner (AN5:247).

F220. Perilerin yaşadığı yer.

İrem Bağı, perilerin yaşadığı yerdir (AN5:199).

Zenniler yurdu perilerin yaşadığı yerdir (AN5:229).

F234.1.15. Kuş biçimindeki periler.

Ağayunus ve beraberindeki periler kumru kılığına girip uçarlar (AN5:247).

F282. Periler havada seyahat ederler.

Ağayunus ve beraberindeki periler kumru kılığına girip havada seyahat ederler (AN5:247).

F300. Perilerle evlenme.

Köroğlu, kırk periyi kırk yiğidi ile evlendirir (AN5:253).

F303. İnsan ve perinin düğünü.

Övez ve diğer kırk yiğidin perilerle olan düğünleri yapılır (AN5:253).

F329.4. Ölümlülerle ikamet eden periler.

Köroğlu'nun kırk yiğidi ile evlenen periler Candıbil'de yaşarlar (AN5:253).

F531.6.2.1. Devler, dağlarda veya mağaralarda yaşarlar.

Bela canavar Bela dağında yaşar (AN5:175).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Tellihan çok güzeldir (AN5:149).

Arzıgül çok güzeldir (AN5:235).

Akkız çok güzeldir (AN5:203).

F576. Olağanüstü çirkin kadın.

Övez, irem başına varmada önce çok çirkin bir cadı kadınla karşılaşır (AN5:191).

G11.2. İnsan yiyen canavar.

Bela canavar insan yer (AN5:175).

G11.3. Yamyam cadı.

Övez İrem Bağı'nın girişinde rastladığı yaşlı kadın tarafından yenilmekten son anda kurtulur (AN5:191).

G11.6. İnsan yiyen kadın.

Övez İrem Bağı'nın girişinde rastladığı yaşlı kadın tarafından yenilmekten son anda kurtulur (AN5:191).

(T)G151.1. Kafa üstü yürüyen canavar (dev).

Bela canavar kafa üstü yürüyüp ayakları havada olan canavardır (AN5:175).

(T) G218. İhtiyar kadın şeklindeki cadı.

İrem Bağı'da Övez'i karşılayan kadın, ihtiyar cadıdır (AN5:191).

G260. Büyücülerin/cadılarının şeytansı işleri.

İhtiyar cadı Övez'i kazana atıp öldürmek ister (AN5:199).

G274. Cadı tuzağa düşürülür.

Övez, cadıyı tuzakla kazana düşürür (AN5:199).

G275. Cadı mağlup edilir.

Övez, cadıyı kazana atıp öldürür (AN5:199).

G570. Korkutulan dev.

Övez, Bela canavarı korkutur (AN5:181).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Övez, periler ve Kırat'ı getirme görevini gönüllü olarak üstlenir (AN5:169).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Ağayunus peri, Kırat'ı beraberinde götürebilmek için Gecdim'den yardım alır (AN5:159).

J155. Kadınların verdiği akıl.

Övez, ihtiyar cadının verdiği akıl sayesinde İrem Bağı'na girer (AN5:197).

J1500. Zekice pratik cevap.

Övez, Bela canavara zekice verdiği cevapla ölümden kurtulur (AN5:177).

K100. Hileli pazarlıklar.

Övez, Bela canavarla hileli bir pazarlık yapar (AN5:183).

K170.1. Adam ve dev arasındaki hileli dostluk.

Övez ve Bela canavar arasında hileli bir dostluk kurulur (AN5:183).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Ağayunus Peri, Gecdim'i aldatıp İrem Bağı'na götürür (AN5:153).

Övez, Bela canavarı aldatır (AN5:181).

Övez, Ağayunus Peri'yi Köroğlu öldü diye aldatır (AN5:227).

K1860. Ölü (bayılma) numarasıyla aldatma.

Köroğlu, ölü numarası yapıp Ağayunus Peri'yi ve diğer perileri aldatır (AN5:249).

K1827. Kutsal adam gibi kılık değiştirme.

Övez, İrem Bağı'na gidebilmek için kalender kılığına girer (AN5:171).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Ağayunus Peri, Gecdim ile Kırat'ı götürebilmek için anlaşır (AN5:153).

Övez, Bela canavar ile anlaşır (AN5:181).

M246. Dostluk antlaşması.

Övez, Bela canavar ile dost olur (AN5:187).

K522. Hileyle ölümden kaçma.

Övez, hile ile Bela canavarın elinden kurtulur (AN5:181).

N823.3. Yardımcı yaşlı kadın.

Övez, yaşlı kadın sayesinde İrem Bağı'na girmenin yolunu öğrenir (AN5:197).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Övez ve kırk yiğidinin düğünü için toy düzenler (AN5:253).

(T)Q451.7.0.1.1. Ceza olarak iki gözünü kaybetme.

Gecdim, köroğlu'na ihanet ettiği için iki gözünü kaybeder (AN5:189).

Q520. Pişmanlıklar.

Ağayunus Peri ve Miskal Peri, yaptıkları işten dolayı pişman olurlar (AN5:187).

R41.3. Zindana hapsedme.

Ağayunu Peri, Övez'i zindana atar (AN5:211).

T0. Aşk.

Akkız, Övez'e âşık olur (AN5:213).

Arzıgül, Övez'e âşık olur (AN5:243).

T15. İlk görüşte âşık olma.

Akkız ilk görüşte Övez'e âşık olur (AN5:213).

Arzıgül ilk görüşte Övez'e âşık olur (AN5:243).

T100. Evlenme.

Övez ve kırk yiğit perilerle evlenir (AN5:253).

T135. Düğün Töreni.

Övez ve kırk yiğidin perilerle dünleri yapılır (AN5:253).

(T) V301. Nikâh kıyma.

Övez ve kırk yiğidin perilerle nikâhları kıyılır (AN5:253).

W32. Cesaret.

Övez, büyük bir cesaret gösterip Bela canavarın karşısına çıkar (AN5:177).

W154. Nankörlük.

Gecdim, Köroğlu'na nankörlük eder (AN5:159).

Z64. Atasözleri.

Aklın varken eteğini kapat (AN5:149).

Bekarın alını karadır (AN5:151).

Umulanın Tanrı'sı bir (AN5:151).

Dizmek bir adamın elinden gelir, bozmak her adamın elinden gelir (AN5:165).

Tevekkelin işini Allah bilir (AN5:169).

Yatıp kalacağına atıp kal (AN5:177).

Herşeyi öğren de öğren (AN5:199).

Yiğide bin çeşit hüner de azdır (AN5:199).

Aldatmaya oğlan iyi, Hüda vursun yaşlıyı (AN5:199).

Hüda verse kuluna getirip verir eline (AN5:203).

Her yurdun tilkisini kendi tazısı ile avlarlar (AN5:227).

1.1.28. Gencim Bey ve Hıdırali Zengin³²

1. Şahdarhan'ın, Köroğlu'na Elçi Gönderip, Ondan Vergi İstemesi

Bir gün yiğitleri ile meyhanesinde oturan Köroğlu, yaylaya çıkan yılkıısından haber getirmesi için Sakı adlı yiğidine görev verir. Köroğlu'ndan bu görevi alan Sakı, Kırat'a binip yaylaya doğru yola çıkar. Yeşillikler içindeki yaylaya gelen Sakı, yılkıyı kontrol ettikten sonra biraz gezmek için ava çıkar. Yaylanın güzel yerlerini gezip av süren Sakı, karşıdan tam tekmil bir ordunun geldiğini görünce çobanlara yılkıyı kaleye götürmelerini emreder. Gelen ordunun düşman olmasından korktuğu için yılkıyı kaleye gönderen Sakı, haber almak için gelen orduya doğru gider. Ordunun yanına varan Sakı onların Köroğlu'na, Şahdarhan'dan elçi olarak geldiklerini görünce önlerine düşüp onları kaleye götürür.

Yüz atmış kişilik elçi ordusuyla kaleye gelen Sakı, Köroğlu'na durumu anlattıktan sonra elçilerin getirdiği hattı uzatır. Şahdarhan, gönderdiği hatta Köroğlu'na meydan okuyup ondan vergi isteyince Köroğlu, Övez'den elçilere güzel bir ders vermesini ister. Elçileri kalenin içine alan Övez, onları bekletip iyice yorduktan sonra burunlarını kırdırıp gönderir. Neye uğradıklarını şaşırان pehlivan gibi elçiler, korkup Şahdarhan'ın yurduna doğru kaçarlar (AN5).

2. Köroğlu'nun Elçileri Öldürmesi İçin Arkalarından Gencim Bey'i Göndermesi

Şahdarhan'ın gönderdiği hatta karşılık elçilere güzel bir ders verip gönderen Köroğlu, biraz sakin kafayla düşünmeye başlayınca onları öldürmediğine pişman olur. Hiçbir şey için geç olmadığını gören Köroğlu, işlerini bitirmesi için Gencim Bey'i bir orduya baş edip peşlerinden gönderir. Gidişinin üzerinden beş gün geçip Gencim Bey dönmeyince, Köroğlu arkasından bir ordu ile birlikte Övez'i gönderir. İki gün sonra onun arkasından da Hasan Han ile Sakı Han'ı gönderen Köroğlu, içi rahat etmeyince kendisinden habersiz kimseyi kaleye almamalarını tembihleyip Seytek Gırma'yı yiğitleriyle dış kaleye, Bedrüstem'i de iç kaleyi bıraktıktan sonra kalanlarla birlikte yola koyulur.

³² AN5:256-341

Sözde Köroğlu'nun verdiği görev için yola koyulan Gencim Bey, emrindeki orduyu görünce, elçilerin peşini bırakıp, yağmacılık yapmaya karar verir. Düşmanın peşini bırakıp yağmacılığa soyunan Gencim Bey, etraftan haber almak için birkaç yiğidi haberci olarak gönderir. Oturup gönderdiği yiğitlerden haber bekleyen Gencim Bey, Övez ve Köroğlu'nun peşinden geldiğini görünce çılgına döner. Köroğlu'na peşinden geldiği için çok kızan Gencim Bey, onunla biraz tartıştıktan sonra, kaleye döneceğini söyleyip adamlarını toplamaya başlar (AN5).

3. Gencim Bey'in Candıbil Kalesine Saldırması

Adamlarını toplayıp kaleye doğru yola çıkan Gencim Bey, Köroğlu'na çok kızdığı için haremi basıp perileri alma gibi kötü bir düşünceye kapılmaya başlar. Bu düşünceyle kaleye varan Gencim Bey, kapıların kendisine açılmadığını görünce, adamlarına kaleye saldırma emri verir. Gencim Bey'in adamlarıyla kaleye saldırdığını gören Seytek Gırma, hemen taarruza geçip onları püskürtür. Adamlarının püskürtüldüğünü gören Gencim Bey, askerlerinin canlanmaları için onlara; kaleyi almaları halinde Köroğlu'nun perilerini vereceğini söyler. Peri lafını duyan askerler, büyük bir mücadeleye girişip, Seytek Gırma'yı yaraladıktan sonra dış kapıyı geçerler. Ne yapacaklarını bilemeyen Candıbil'in yaşlıları, Gencim Bey ve askerlerine gelip, onlardan bu kardeşkanını dökmelerine bir son vermelerini isterler. Yaşlıların bu sözleri üzerine bazı askerler savaşmayı bırakırken, bazıları da Gencim Bey gibi çıktıkları bu yoldan dönmeyip, savaşmaya devam eder. Askerleriyle kaleden içeri giren Gencim Bey, hanlığını ilan ettikten sonra Seytek Gırma'yı darağacında astırır (AN5).

4. Ağayunus ve Beraberindeki Gelin Kızların Hıdırali Zengin'e Sığınması

Gencim Bey'in dış kaleyi alıp Seytek Gırma'yı astığını gören Bedrüstem, Ağayunus'u çağırıp ondan akıl sorar. Gencim Bey'in kendileri için kaleye saldırdığını bilen Ağayunus Peri, Bedrüstem'e; Hıdırali Zengin'e sığınmak için bu akşam diğer peri ve gelin kızlarla birlikte kaleyi terk edeceğini söyler. Ağayunus'un dediklerini yerinde bulan Bedrüstem, gece olunca, bütün kızlara erkek kıyafeti giydirip, onları iplerle kaleden sarkıtır. Ağayunus ve Miskal Peri öncülüğündeki bu kızlar, Hıdırali Zengin'in yurduna varmak için yola koyulurlar. Yaya olarak çıktıkları bu yolda çok zorluk çeken peri kızlar, dinlenmek için buldukları bir pınarın başına gelip otururlar.

Köroğlu'nun çok yakın dostu olan Hıdırali Zengin, bu zenginliğini çok cimri olan yaşlı babasına borçludur. Hiçbir şey yemeyip mal biriktiren yaşlı baba, tek elbiseye sahip olduğu için, elbisesi yıkanınca, kuruyana kadar yorgana sarılıp bekler. Yine bir gün elbisesini yıkatıp kuruması için bekleyen yaşlı baba, torunundan at yilkısının kaybolduğu haberini alınca, atları bulmak için üzerine aldığı bir şalla yollara düşer. Çıplak halde atına binip yilkısını aramaya çıkan yaşlı baba, perilerin dinlenmek için oturduğu pınarın başına gelince, cin gördüğünü zannedip korkmaya başlar. Yaşlı adamın korktuğunu gören Miskal Peri ona; başlarından geçeni anlatıp, Hıdırali Zengin'in evini aradıklarını söyleyince, onların karşısına çıplak çıktığı için utanmaya başlayan yaşlı adam onlardan kendisini takip etmelerini ister. Bir müddet sonra atını hızlandırıp perilerden ayrılan yaşlı adam, onlardan önce eve varıp torunlarını onları karşılaması için yollar. Köroğlu'nun perilerini karşılayıp onları en iyi şekilde ağılayan Hıdırali Zengin'in ailesi, evde olmayan Hıdırali Zengin'e gelmesi için de haber yollarlar. Konuklarının olduğunu duyup evine gelen Hıdırali Zengin, Ağayunus Peri ile görüşükten sonra, Gencim Bey'in saldırma ihtimaline karşı adamlarını toplamaya başlar (AN5).

5. Gencim Bey'in Ağayunus ve Beraberindekileri Almak İçin Hıdırali Zengin'e Saldırması

Ağayunus Peri ve diğerlerinin kaleden kaçtıklarından habersiz olan Gencim Bey, hanlığını ilan ettikten sonra adamlarına iç kaleye saldırma emirini verir. Tüm güçleriyle iç kaleye saldıran Gencim Bey ve askerleri, Bedrüstem'in savunmasına karşı duramayıp geri çekilmek zorunda kalırlar. Kaleyi vermemek için büyük bir mücadele sarf eden Bedrüstem, Gencim Bey'e perilerin kalede olmadıklarını söyleyince, Gencim Bey, nereye kaçtıklarını öğrenmek için etrafa adam gönderip beklemeye başlar. Bir süre sonra adamlarından perilerin Hıdırali Zengin'e kaçtıklarını haber alan Gencim Bey, kaleye olan saldırısını durdurup, adamlarıyla Hıdırali Zengin'in üzerine yürür.

Gencim Bey'in Hıdırali Zengin'e saldırmak için geldiğini gören Ağayunus Peri, Köroğlu'na haber vermesi için Miskal Peri'yi gönderirken, Gülnar'la birlikte periler yurdundan gelen ve çok güçlü olan Hasan Capkır'ı çağırması içinde Gülnar Peri'yi gönderir. Erkek kıyafetlerini giyen periler, kendilerine verilen görevi yerine getirmek için yola koyulurlar.

Hıdırali Zengin'e gelip perileri isteyen Gencim Bey, onun ayak direttiğini görünce, saldırıya geçer. Hıdırali Zengin'in adamları sayıca çok olmasına rağmen, savaş taktiği bilen Gencim Bey'in adamlarına karşı birçok kayıp verip, geri çekilirler. Gencim Bey'in adamlarının içinde olan ve dev cüssesiyle herkesi korkutan Yese Doymaz adlı kişi, karşısındakilerin tecrübesiz olduklarını görünce, meydana çıkıp kendisine rakip çıkarılmasını ister. Onun meydana çıkıp rakip istediğini gören Hıdırali Zengin'in pehlivan olan çobanlarından biri, hiç tereddüt etmeden karşısına çıkar. Pehlivan olan rakibiyle bir süre mücadele eden Yese Doymaz, onu pehlivanlıkta yenemeyeceğini anlayınca, kılıçla saldırıp onu öldürür.

Bu arada Ağayunus Perin'in Hasan Capkır'ı çağırması için gönderdiği Gülnar Peri, büyük bir arayışın ardından onu bulur ve olanları anlatır. Gülnar Peri'den olan biteni öğrenen Hasan Capkır, hiç vakit kaybetmeden Hıdırali Zengin'in evine doğru yola çıkar. Hıdırali Zengin'in evine gelen Hasan Capkır, Gencim Bey'in ordusunun karşısına çıkıp, onları çil yavrusu gibi dağıtır. Ordusunun dağıldığını gören Gencim Bey, canını kurtarmak için Candıbil'e doğru kaçır. Hıdırali Zengin ve perileri düştükleri bu zor durumdan kurtaran Hasan Capkır, avlanmak için tekrar ormana döner (AN5).

6. Köroğlu'nun Övez'i Kaledeki Düzeni Sağlaması İçin Göndermesi

Şahdarhan'ın ordusunu yenmek için Gencim Bey ile geri dönmeyip yola devam eden Köroğlu ve yiğitleri, bir süre sonra Şahdarhan'ın ordusu ile karşı karşıya gelirler. Karşı karşıya gelen bu iki ordu, herhangi bir hamlede bulunmayıp günlerce beklerler.

Ağayunus'un Köroğlu'na haber vermesi için gönderdiği Miskal Peri, günlerce süren yolculuğun ardından, gece herkesin uykuda olduğu bir anda iki ordunun karşı karşıya geldiği yere varır. Karanlık olduğu için yanlışlıkla Şahdarhan'ın ordusunun içerisine giren Miskal Peri, Köroğlu'nun çadırına gittiğini zannedip, en büyük ve aydınlık olan çadıra doğru yürür. Yerde yatan askerlerin üstünden geçip çadıra varan Miskal Peri, tahtında uyuyan Şahdarhan'ı Köroğlu zannedip, uyandırmaya çalışır. Başucunda bir kadının durduğunu ve Köroğlu'nun adını zikrettiğini gören Şahdarhan, Miskal Peri'nin onu öldürmek için geldiğini zannedip korkudan gözlerini açmaz. Uyandırmaya çalıştığı kişinin Köroğlu olmadığını gören Miskal Peri, korkup kaçmaya başlar. Büyük bir korku ve telaşla çadırdan kaçan Miskal Peri yanında getirdiği hançerini Şahdarhan'ın başucunda unuttur. Çadırdan çıktıktan sonra hiç durmadan

koşmaya devam eden Miskal Peri, Köroğlu'nun gözcü olarak bıraktığı yiğitlerine yakalanır. Miskal Peri'yi yakalayan yiğitler, casus yakaladıklarını zannedip, Sakı yiğidin yanına getirirler. Erkek kıyafetleri içindeki Miskal Peri'yi gören Sakı, onu hemen tanır. Miskal Peri'yi oturtup, ondan bütün olanları dinleyen Sakı, hemen gidip durumu Köroğlu'na bildirir.

Olanları duyan Köroğlu, kaledeki düzeni sağlaması için hiç vakit kaybetmeden Övez'i gönderir. Kaleye gelen Övez, Köroğlu'nun gönderdiği hattı Bedrüstem'e verince Bedrüstem kapıları açar ve Övez'i içeri alır. Kaledeki yıkık yerleri onarıp düzeni sağlayan Övez, gidip perileri Hıdırali Zengin'in yanından alır (AN5).

7. Köroğlu'nun Şahdarhan'la Dost Olup Candıbil'e Dönmesi

Kalesine olanlardan sonra fazla bekleyemeyeceğini anlayan Köroğlu, Şahdarhan'a; kendisini öldürmek için geldiğini ancak daha fazla beklemeyip geri döneceğini belirten bir hat yazıp gönderir. Miskal Peri'nin olayından sonra Köroğlu'ndan iyice korkan Şahdarhan, ondan gelen hattı da görünce, yaptığı işe pişman olup, onunla dost olmaya karar verir. Dostluk anlaşması yapmak için Köroğlu ile ortada buluşan Şahdarhan, ona, kızı Ayhumar ile birlikte bir sürü altın ve hediyeler verir. Şahdarhan'a bütün istediklerini yaptıran Köroğlu, ona hediyeler verip gönderir.

Şahdarhan'la dost olduktan sonra, yiğitleriyle Candıbil'e dönen Köroğlu, olanları halkına unutturmak için büyük bir toy düzenler. Bütün eş dostuyla birlikte Hıdırali Zengin'i de çağıran Köroğlu, Ayhumar'ı Bedrüstem'e bahşettiğini söyler.

Bütün yaptıklarından sonra, Candıbil'e gelip evine kapanan Gencim Bey, Köroğlu'nun korkusundan dışarı çıkmaz. Onun korkudan evden çıkmadığını gören eşi Bibican, Ağayunus Peri'ye gelip, Köroğlu'nun onu affetmesi için aracı olmasını ister. Hıdırali Zengin'e durumu anlatan Ağayunus Peri, ondan ricacı olmasını isteyince, Hıdırali Zengin Köroğlu'nu, amcasını affetmesi için ikna eder. Köroğlu'nun onu affettiğini duyan Gencim Bey evden çıkıp toya katılır (AN5).

Motifler.

F610. Çok güçlü adam.

Yese Doymaz çok güçlü biridir (AN5:313).

Hasan Capkır çok güçlü biridir (AN5:313).

F568.1. Çıplak erkek.

Hıdırali Zengin'in babası, elbisesini yıkattığı için perilerin karşısına çıplak çıkar (AN5:301).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Elçiler Şahdarhan'ın isteği ile Köroğlu'na gelirler (AN5:261).

J155. Kadınların verdiği akıl.

Ağayunus Peri Bedristem'e akıl verir (AN5:289).

J1820. Yanlış anlaşılmalardan dolayı yapılan uygunsuz hareket.

Yanlışlıkla Şahdarhan'ın çadırına giren Miskal Peri onu Köroğlu zannedip uyandırmaya çalışır (AN5:325).

K1837. Kadın erkek kıyafetlerini giyerek kılık değiştirir.

Ağayunus ve diğer periler kaleden kaçarken erkek kıyafeti giyerler (AN5:295).

K2217. Hain amca/dayı.

Gencim Bey, Köroğlu'na karşı hainlik eder (AN5:287).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Şahdarhan ve Köroğlu, savaşmama konusunda anlaşılır (AN5:335).

M246. Dostluk antlaşması.

Şahdarhan ve Köroğlu dost olurlar (AN5:333).

N832. Yardımcı olarak erkek.

Hıdırali Zengin Gencim Bey'e karşı Köroğlu'na yardım eder (AN5:305).

P10. Krallar(Padişahlar).

Şahdarhan Saray yurdunun padişahıdır (AN5:261).

P294. Amca/dayı.

Gencim Bey, Köroğlu'nun amcasıdır (AN5:279).

P320. Misafirperverlik.

Hıdırali Zengin ve ailesi perileri çok iyi ağırlar (AN5:305).

P412. Çoban.

Hıdırali Zengin'in çobanları, Gencim Bey'e karşı savaşır (AN5:313).

P551. Ordu.

Şahdarhan büyük bir ordu ile Köroğlu'nun üzerine gelir (AN5:277).

P555. Savaşta yenilgi.

Gencim Bey, Köroğlu'nun kalesine açtığı savaşta yenilgiye uğrar (AN5:321).

P556. Savaşta meydan okuma.

Yese Doymaz Hıdırali Zengin'in adamlarına meydan okur (AN5:315).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, seferden döndükten sonra büyük bir toy verir (AN5:339).

Q10. Mükafatlandırılmış işler.

Bedristem kaleyi vermemek için sarf ettiği mücadelenin sonunda bir kızla mükafatlandırılır (AN5:339).

Q102. Ödül olarak prenses.

Bedristem kaleyi vermemek için sarf ettiği mücadelenin sonunda perenses kızı ödül olarak alır (AN5:339).

Q520. Pişmanlıklar.

Gencim Bey yaptığı işten pişman olur (AN5:341).

Q570. Ceza ve affetme.

Köroğlu, Gencim Bey'i cezalandırmayıp affeder (AN5:341).

S71. Zalim dayı/amca.

Gencim Bey, çok zalim biri olur (AN5:281).

W33. Kahramanlık.

Seytek Gırma ve Bedristem çok büyük bir kahramanlık gösterir (AN5:287).

W34. Sadakat/ bağlılık.

Seytek Gırma ve Bedristem Köroğlu'na çok sadıktırlar (AN5:279).

Hıdırali Zengin, Köroğlu'na çok sadık biridir (AN5:311).

W152. Cimrilik.

Hıdıralı Zengin'in babası çok cimri biridir (AN5:279).

W154. Nankörlük.

Gencim Bey, Köroğlu'na nankörlük eder (AN5:281).

Z64. Atasözleri.

Delinin bin sözü aptal, bir sözü lazım (AN5:273).

Giymeye keten iyi, durmaya vatan (AN5:275).

Hüda verse kuluna, getirip koyar yoluna (AN5:277).

Acıkmiş eşek attan çevik (AN5:277).

Kötünün attığı acı söz taştan sert değer (AN5:277).

Adam kızmasa malum olmaz (AN5:279).

Tavsiye almayan tavsiyeye zar olur (AN5:281).

Namusu olmayanın imanı olmaz (AN5:283).

Akıllıya bir söz yeter (AN5:283).

Akıllı hileye gelmez (AN5:287).

Bela gelince örtünüp gelmez (AN5:287).

Merdin işi mert, namerdinki dert (AN5:287).

Merde menzil çok (AN5:287).

Arslan yavrusu arslan olur (AN5:287).

Ağır gün bıktırır, hafif gün delirtir (AN5:287).

Zengin erden dağ çekinir (AN5:289).

Ayıpsız dost isteyen dostsuz kalır (AN5:293).

Kulun akli geç gelir (AN5:293).

Kulübeden eyvan iyi, yaman dosttan hayvan iyi (AN5:293).

İnsan başı taştan katı (AN5:295).

Halk söylese kalp söylemez (AN5:297).

Bereket ölçü ile zenginlik toplama ile (AN5:297).

- Huyly at kakılmaz kakılsa da yıkılmaz (AN5:299).
- Göz kendisine inanır kulak başkalarına (AN5:299).
- Atı ağır yol sınar, kadını ağır gün sınar (AN5:301).
- Hatunda akıl olmaz, eşekte şekil (AN5:305).
- Zengin övünse bulunur, fakir, garip övünse kapanır (AN5:307).
- İnsanın koçağı boş olur (AN5:313).
- Tavsiye almayan sonra tavsiyeye zar olur (AN5:313).
- Yaman adam sırrın açar, namert adam yağıdan kaçar (AN5:319).
- Namert olam, sağca olam (AN5:319).
- Mert bir defa ölür, namert yüz defa (AN5:319).
- Bir ere sıra bir şire (AN5:319).
- Yatanın üstüne kalkan gelmesin (AN5:325).
- Hatunun yamanı erin zevali, hatunun iyisi erin kemali (AN5:325).
- İyi hatun huyu, evde döker terini, yaman hatun huyu yere sokar erini (AN5:325).
- Hırsız aydınlıktan korkar (AN5:327).
- Mezarlığa ölü gelmese mezarıcı küreğini eyeler (AN5:327).
- Kimin arabasına binsen ona yakışır türkü söyle (AN5:331).
- İt gedadan korkar geda itten korkar (AN5:331).
- Görene göz, işitene kulak (AN5:333).
- Yiğidin kanı yüz yıllık, ar-namusu bin yıllık (AN5:333).
- Namusuz erden namuslu kız iyi (AN5:333).
- Çok kişiye danış, bildiğini yap (AN5:335).
- Eşeğin kösteği olmaz (AN5:337).
- İtin intikamı uyansa kemiğe bakmaz (AN5:337).
- Çakmak taşını, ateşe karşı alan, ahmak (AN5:337).
- Yiğidin hayali dilinden bilinir (AN5:339).

Bir g nahtan er  lmez (AN5:341).

 rdek kendini kaz sayar, serçe kendini baz sayar (AN5:341).

Ağlamak isteyen  ocuk atasının sakalıyla oynar (AN5:341).

1.1.29.  vez'in Oğlu Nurali³³

1. Nurali'nin Yiğitleriyle Ava çıkması

 vez'in on iki yaşlarında olan oğlu Nurali, MA2'de on altı on yedi yaşlarında, dedesi Köroğlu'na gelip, arkadaşlarıyla ava çıkacağını, bu yüzden kendisine Kırat'ı ve silahları vermesini ister. Nurali'nin daha  ocuk olduğunu düşünen Köroğlu, ona istediklerini vermeyip geri yollar. Dedesi Köroğlu'ndan bir Şey alamayan Nurali, Ağayunus Peri'nin yanına gidip, dedesinin ona av için istediği Şeyleri vermediğini söyleyip ağlamaya başlar. Nurali'nin gözyaşlarına dayanamayan Ağayunus Peri, Köroğlu'nun yanına gider ve ona Nurali'nin istediği Şeyleri vermesini söyler. Köroğlu; Nurali'nin daha  ocuk olduğunu ve bu yüzden böyle bir sorumluluğu vermeyeceğini söyleyip onu da gönderir. Köroğlu'nun izin vermediğini gören Ağayunus Peri, bütün sorumluluğu üzerine alıp, Nurali'ye istediği Şeylerle birlikte Kırat'ı da verip arkadaşlarıyla ava yollar (AN5; MA2).

2. Nurali'nin Nehen Şah'ın Toyuna Gelmesi

Dedesinin Kırat'ıyla birlikte en iyi silahları da kuşanan Nurali, arkadaşlarıyla birlikte avlanmak için bir gece-gündüz yol gidip, Kızılbaşların Şahı olan Nehen Şah'ın sınırlarına varır. Geldikleri yerde durup dürbünüyle etrafına bakan Nurali, güneybatı tarafında bir toy düzenlendiğini görünce, arkadaşlarıyla toya katılmak için o tarafa doğru yola koyulur. Beraberindekilerle bir müddet sonra Nehen Şah'ının oğlu için düzenlediği sünnet toyuna varan Nurali, askerler tarafından karşılanıp Nehen Şah'ın huzuruna götürülür. Nehen Şah'ın huzuruna çıkan Nurali, kendisini Köroğlu'nun torunu diye tanıtınca, Köroğlu'ndan çekinen Şah, onu ve arkadaşlarını en iyi Şekilde ağırlar.

Geldikleri toyda gönüllerince eğlenen Nurali ve arkadaşları, toyda yapılan yarışta Şah'ın dünyalar güzeli kızı için Karahan Pehlivan adlı kişinin kimseye aman vermediğini görünce, yarışa katılmaya karar verirler. Köroğlu'ndan çekinen Nehen Şah,

³³ AN5:344-381; MA2:730-753

Nurali'nin böyle tehlikeli bir yarışa katılmasını istemeyip, onu aldığı bu karardan vazgeçirmeye çalışır. Nehen Şah'ın Köroğlu'ndan çekindiği için izin vermediğini gören Nurali, bütün sorumluluğu üzerine aldığını belirten bir hat yazıp Şah'a verir. Yarış için büyük bir sorumluluk alan Nurali, kendi gücüyle yarışını tamamlayamayacağını görünce, Kırat'tan yardım ister. Nurali'nin isteği üzerine bütün gücünü kullanan Kırat, onun yarışını kazanmasını sağlar. Küçük bir çocuğa yenildiği için öfkelenen Karahan Pehlivan ise onunla savaşaacağını bildiren bir hat yazıp Şah'a gönderir. Karahan Pehlivan'dan gelen hattı Nurali'ye okuyan Nehen Şah, ondan akıl vermesini isteyince, Nurali de bir hat yazıp, Karahan Pehlivan'a gönderir. Kendisine gelen hatta Nurali'nin Köroğlu'nun torunu olduğunu öğrenen Karahan Pehlivan, onunla savaşmayı göze almayıp barışmak için gelip ondan af diler. Karahan Pehlivan'ın hatasını anlayıp af dilediğini gören Nurali, onu affeder (AN5; MA2).

3. Nurali'nin Tutsak Edilmesi

Katıldığı yarışını kazanıp kahraman olan Nurali, Şah'ın kızı Zülfizerrin'in de dikkatini çeker. Nurali'nin yarışındaki kahramanlığından etkilenen Zülfizerrin, en güzel şekilde süslenip, gece Nurali'nin çadırına gider. Nurali çadırına gelen Zülfizerrin'i en güzel şekilde ağırlayıp birlikte uyurlar. Gece uyanıp Zülfizerrin'i yatağında göremeyen dadısı, durumu hemen Şah'a bildirir. Etrafı aramaya başlayan Şah, kızını Nurali'nin çadırında görünce, deliye döner ve Nurali ile arkadaşlarını tutuklatıp Şehr-i Cürcan'a götürür. Nurali'nin tutsak edilip götürüldüğünü gören Kırat, ağlayıp Candibil'e döner (AN5; MA2).

4. Nurali'den Haber Alması İçin Köroğlu'nun Hekim Adlı Kişiyi Göndermesi

Meyhanesinde yiğitleriyle oturan Köroğlu, Kırat'ın sesini duyunca hemen yerinden fırlayıp dışarı çıkar. Kıratın tek başına gelip ağladığını gören Köroğlu, Nurali'nin başına bir şey geldiğini anlayıp, Ağayunus Peri'nin yanına gider. Ağayunus Peri'ye gelen Köroğlu, ondan tırnağına bakıp Nurali'nin yerini öğrenmesini ister. Dua okuyup tırnağına bakan Ağayunus Peri, onun Şehr-i Cürcan'a götürüldüğünü söyler.

Ağayunus'tan bu bilgiyi alan Köroğlu, Şehr-i Cürcan'a gidip, Nurali'den haber getirecek birisinin bulunması için şehre tellal çektirir. O sırada dul ve herkese borcu olan Hekim adlı biri, Köroğlu'nun çektirdiği tellalı duyunca, hiç vakit kaybetmeden

meyhaneye gelir. Köroğlu'nun huzuruna çıkan Hekim, ona; bu işi yapabileceğini ancak herkese borçlu olduğunu söyleyince, Köroğlu, onu o borçlarından kurtarıp, Şehr-i Cürcan'a gönderir.

Uzun bir yolculuğun ardından Şehr-i Cürcan'a gelen Hekim, bir mescidi kendisine mesken edindikten sonra, şehir halkına; her dertten anlayan bir hekimin geldiğini haber verir. Şehre iyi bir hekimin geldiğini duyan Nehen Şah, hasta olan atını iyileştirmesi için yanına gönderir. Yaşlı bir adamın verdiği bilgi sayesinde Şah'ın atını iyileştiren Hekim, Şah'ın gözüne girip ondan bir sürü mükâfat alır. Hekime güvenmeye başlayan Şah, ona çocuk sahibi olamayan son eşini gönderip, ondan eşine okuyup üflemesini ister. Şah'ın kendisine gönderdiği eşini çok beğenen Hekim, onu oyuna getirip Şah'tan boşattıktan sonra mescidi ateşe verip kadını kaçıtır (AN5; MA2).

5. Köroğlu İle Nehen Şah'ın Karşı Karşıya Gelmesi

Karısının Hekim tarafından kaçırıldığını öğrenen Şah, Nurali ile birlikte bütün adamlarını toplayıp Hekim'in peşine düşer. Kaçırdığı kadını Candibil'e doğru götüren Hekim ise peşinden Şah'ın adamlarıyla geldiğini görünce, Candibil yakınlarında bir mağaraya sığınır. Adamlarıyla Hekim'in peşini bırakmayan Şah, onun gözden kaybolduğunu görünce, adamlarını etrafı araştırmaları için gönderir. Bu arada kaçırıldığı kadınla mağarada saklanan Hekim, kadının da onda gönlü olduğunu görünce sevinir.

Bütün bu olan bitenlerden habersiz Hekim'in haber getirmesini bekleyen Köroğlu, ondan haber gelmediğini görünce, yiğitlerini toplayıp yola koyulur. Yiğitleriyle Candibil'in dışına çıkan Köroğlu, önlerine bir ordunun çıktığını görünce, gelenlerin kim olduğunu öğrenmek için dürbünüyle bakar. Dürbünüyle karşısına çıkan orduya bakan Köroğlu, gelenlerin Nehen Şah ve adamları olduğunu görünce şaşırır. Etrafa biraz daha dikkatli bakan Köroğlu, mağarada saklanmakta olan Hekim'i bir kadınla görünce, meseleyi anlayıp gülmeye başlar.

Bu olanlara bir son vermek isteyen Köroğlu, Nehen Şah'a bir hat yazıp gönderir. Köroğlu'nun etrafını sardığını öğrenen Nehen Şah, onunla savaşmayı göze alamadığı için ona; bire bir adam savaştırmayı önerir. Köroğlu'na bu teklifi gönderen Nehen Şah, korkudan ne yapacağını bilemediği için yaşlı vezirine danışır. Veziri ona; Nurali'den özür dileyip, onu Köroğlu'nun karşına çıkarmasını söyleyince, Nehen Şah, Nurali'nin yanına gelip ondan özür dilemeye başlar. Şah'ın pişman olup özür dilediğini gören

Nurali, onu affeder. Nurali'nin kendisini affettiğini gören Şah, onu Köroğlu'nun karşısına çıkmaya ikna eder. Bütün silahlarını kuşanıp, tanınmamak için de yüzünü kapatan Nurali, Köroğlu'nun karşısına çıkıp savaşmaya başlar. Karşısındakinin Nurali olduğunu bilmeyen Köroğlu onu öldürmek isteyince, Zülfizerrin araya girip Köroğlu'na her şeyi anlatır. Öldürmek istediği kişinin Nurali olduğunu öğrenen Köroğlu, deliye döner. Köroğlu'nun her şeyi öğrendiğini gören Nurali yüzünü açar ve dedesiyle kucaklaşır. Onların bu halini gören Nehen Şah, sonunun geldiğini anlayınca, Köroğlu'nun ayaklarına kapanır. Nehen Şah'ı, yaptığı her şeye rağmen affeden Köroğlu, mağarada saklanan Hekim'e de haber verip, yurda döner. Yurda döndükten sonra Zülfizerrin'i Nurali'ye verdiğini söyleyen Köroğlu, onlar için büyük bir toy düzenler (AN5; MA2).

Motifler.

B41.2. Uçan at.

Kırat, girdiği yarışta uçarak diğer atları geçer (AN5:355; MA2:736).

(T)B214.1.13. Ağlayan at.

Nurali tutsak edilip götürülünce Kırat ağlamaya başlar (AN5:363; MA2:741).

B291.2.1. Haberci olan at.

Nurali'nin kaçırıldığını gören Kırat, gelip Köroğlu'na haber verir (AN5:363; MA2:741).

B401. Yardımcı at.

Nurali'nin girdiği yarışta en büyük yardımcısı Kırat'tır (AN5:353; MA2:735).

B599.2. İnsanın imtihanı geçmesinde hayvanlar yardımcı olur.

Nurali'nin müsabakayı kazanmasında Kırat yardımcı olur (AN5:353; MA2:735).

B740. Hayvanların olağanüstü güçleri.

Kırat, Nurali ile girdiği yarışta diğer atların hepsini öldürüp ilerler (AN5:353; MA2:735).

D1812.3. Geleceği öğrenme araçları.

Ağayunus Peri, tırnağına bakıp Nurali'nin nereye götürüldüğünü görür (AN5:363; MA2:741).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Zülfizerrin çok güzeldir (AN5:349; MA2:732).

F610. Çok güçlü adam.

Karahan Pehlivan çok güçlü biridir (AN5:349; MA2:732).

F575.3. Olağanüstü güzellikte çocuk.

Nurali, çok güzel bir çocuktur (AN5:349; MA2:732).

H331.2. Müsabakayla evlilik imtihanı.

Nurali sevdiği kızı almak için müsbakaya katılır (AN5:351; MA2:733).

(T) H921.1.1. Kralın verdiği vazifeler.

Nehen Şah, Nurali'ye Köroğlu'na karşı savaşma görevini verir (AN5:375; MA2:749).

H959. Görevler gönüllü olarak üstlenir.

Nurali, ölümcül olan yarışa gönüllü olarak katılır (AN5:351; MA2:734).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Nurali, katıldığı yarışı Kırat'ın yardımıyla kazanır (AN5:353; MA2:735).

H1594. Koşu yarışı.

Nurali sevdiği kızı almak için Kırat'la koşu yarışına katılır (AN5:351; MA2:733).

J152. Bilgeden alınan akıl.

Karahan Pehlivan hata yaptığını anlayınca onun yanındaki bilge bir kişi ona yol gösterir (AN5:359; MA2:738).

Hekim, Şah'ın atını yaşlı adamın verdiği bilgi sayesinde iyileştirir (AN5:365; MA2:743).

Nehen Şah'ın akıllı yaşlı veziri ona akıl verir (AN5:373; MA2:748).

K1700. Yalan yoluyla aldatma.

Nehen Şah, Nurali'nin yüzünü kapatıp Köroğlu'nun karşısına savaşçı olarak çıkartır (AN5:377; MA2:749).

M200. Anlaşmalar ve söz vermeler.

Nurali, Nehen Şah ile Köroğlu'ya savaşma konusunda anlaşır (AN5:377; MA2:749).

M246. Dostluk antlaşması.

Karahan Pehlivan hatasını anlayınca, Nurali ile dost olur (AN5:361; MA2:739).

Nehen Şah, hatasını anlayınca gelip Köroğlu ile dost olur (AN5:381; MA2:753).

N731. Baba ile oğlun beklenmedik karşılaşması. (dede torun)

Nurali ve Köroğlu beklenmedik bir şekilde karşılaşırlar (AN5:377; MA2:749).

N731.2. Baba ile oğlun dövüşmesi. (dede torun)

Köroğlu bilmeden torunu Nurali ile dövüşür (AN5:377; MA2:749).

P10. Krallar (Padişahlar).

Nehen Şah, Kızılbaş yurdunun şahıdır (AN5:347; MA2:731).

P110. Kralın vezirleri.

Nehen Şah'ın akıllı yaşlı veziri ona yol gösterir (AN5:373; MA2:748).

(T) P230.0.1. Çocuksuzluk.

Nehen Şah'ın son eşinin çocuğu olmamaktadır (AN5:367; MA2:743).

P414. Avcılık.

Nurali, arkadaşları ile ava çıkar (AN5:345; MA2:731).

P551. Ordu.

Nehen Şah, bütün ordusunu toplayıp Hekim'in peşine düşer (AN5:371; MA2:746).

P634. Ziyafetler.

Nehen Şah, oğlunun sünneti için toy düzenler (AN5:349; MA2:732).

Köroğlu, Nurali'ye kavuştuktan sonra toy düzenler (AN5:381; MA2:753).

Q10. Mükafatlandırılmış işler.

Hekim, Şah'ın atını iyileştirince, Şah onu mükafatlandırır (AN5:367; MA2:743).

Tüm zorluklara katlanan Nurali, sonunda mükafat olarak prensesi alır (AN5:381; MA2:753).

Q102. Ödül olarak prenses.

Tüm zorluklara katlanan Nurali, sonunda prensesi alır (AN5:381; MA2:752).

Q520. Pişmanlıklar.

Karahan Pehlivan, Nurali'ye karşı yaptığı hatadan dolayı pişman olur (AN5:359; MA2:739).

Nehen Şah, Köroğlu'na karşı yaptığı hatalardan pişmanlık duyar (AN5:381; MA2:752).

Q570. Ceza ve affetme.

Nurali, Karahan Pehlivan'ı cezalandırmayıp affeder (AN5:361; MA2:739).

Nurali, Nehen Şah'ı cezalandırmayıp affeder (AN5:375; MA2:749).

Köroğlu, Nehen Şah'ı cezalandırmayıp affeder (AN5:381; MA2:753).

R0. Esaret.

Nurali, Nehen Şah'ın elinde esir olur (AN5:361; MA2:741).

R10. Kaçırma.

Hekim, Nehen Şah'ın karısını kaçıır (AN5:367; MA2:744).

(T) R36. Düşman tarafından kaçırılma.

Nehen Şah, Nurali'yi esir aldıktan sonra Şehr-i Cürcan'a götürür (AN5:363; MA2:741).

R45. Dağda esaret (mağara, çukur tepe).

Hekim, kaçırdığı Şah'ın karısı ile mağarada esir kalır (AN5:369; MA2:746).

R110. Esirlikten kurtulma.

Nurali, Nehen Şah'ın elinden kurtulur (AN5:375; MA2:749).

Hekim ve kaçırdığı kadın Köroğlu'nun Nehen Şah ile anlaşması üzerine kurtulurlar (AN5:379; MA2:753).

T0. Aşk.

Nurali ile Zülfizerrin bir birlerine âşık olurlar (AN5:357; MA2:739).

T96. Âşıklar birçok maceradan sonra yeniden bir araya gelir.

Nurali ile Zülfizerrin birçok maceradan sonra tekrar kavuşurlar (AN5:379; MA2:752).

T100. Evlenme.

Nurali ile Zülfizerrin evlenir (AN5:381; MA2:753).

U110. Aldatmanın ortaya çıkması.

Nehen Şah, Hekim'in karısını kaçırdığını görünce onun sahtekar olduğunu anlar ve peşine düşer (AN5:369; MA2:745).

Köroğlu, karşısında savaştan kişinin Nurali olduğunu anlayınca, şahın sahtekarlık yaptığı ortaya çıkar (AN5:379; MA2:751).

W121. Korkaklık.

Karahan Pehlivan, Nurali'nin Köroğlu'nun torunu olduğunu anlayınca çok korkar (AN5:359; MA2:739).

Z64. Atasözleri.

Mertten hem kork, hem iyilik bekle (AN5:359).

Okumadan molla olan, gagalamadan karga olan (AN5:365).

Mert çocuğundan hem kork, hem iyilik bekle (AN5:375).

Bezirganın gideni görünmez de geleni görünür (MA2:735).

1.1.30. Ahmet Bey'in Evlenişi³⁴

1. Ahmet Bey'in Güldestan'ı Rüyasında Görmesi

Köroğlu ile aynı soydan olan Ahmet Bey, Gaysar yurdundaki Makul Şah'ın Güldestan adlı kızını rüyasında görerek âşık olur. Bu aşk acısına daha fazla dayanamayan ve sevdiği kıza bir an önce kavuşmak isteyen Ahmet Bey, Gaysar yurduna gidip Güldestan'ı almak için Köroğlu'ndan Kırat'ı ister. Ahmet Bey'in böyle hayırlı bir iş için gideceğini gören Köroğlu, hemen ertesi gün Kırat'ı eyerleyip verir. Yol hazırlıklarını tamamladıktan sonra Kırat'ı alan Ahmet Bey, Gaysar yurduna doğru yola koyulur (AN5).

2. Ahmet Bey'in Güldestan'ı Almak İçin Yola Çıkması

Âşık olduğu kıızı almak için Gaysar yurduna doğru yola düşen Ahmet Bey, Yıldız Dağına varınca oradaki büyük çınarın altında biraz dinlenmek için atından iner. Çok eski zamanlarda Kaf Dağı'ndan getirilip dikilen bu çınar, altında buz gibi suyuyla akan pınarı ve geniş gölgelikler veren dallarıyla gelen geçenleri gölgesinde ağırlar. Bu büyü ve devasa çınarın altına gelen Ahmet Bey, buz gibi pınarın suyuyla yıkandıktan sonra dinlenmek için ağacın altındaki sekiye uzanıp uyur.

³⁴ AN5:384-405

Candıbil’de Köroğlu’nun Ahmet Bey ve Handan Bahadır gibi gözde yiğitlerini kıskanan ve onların yerinde gözleri olan Veli Dönek ve Veli Hirtman adlı iki hain yaşamaktadır. Bu iki hain, Köroğlu’nun gözdeleri olabilmek için Ahmet Bey ve Handan Bahadır gibi yiğitleri teker teker öldürmeye karar verirler. Aldıkları bu kararı bir an önce gerçekleştirmek isteyen hainler, Ahmet Bey’in yola tek başına çıkmasını fırsat bilerek arkasından giderler. Ahmet Bey’in peşinden çınarın altına gelen bu iki hain, onun uykuda olduğunu görünce iki yandan göğsünü hedef alarak silahlarını ateşlerler. Üzerinde elmas suyu verilmiş kurşun geçirmeyen rişbentli³⁵ olan Ahmet Bey, vurulduğunu hissedince uyanıp kendisini vuranların peşine düşer. Bir müddet sonra kendisini vuranları yakalayan Ahmet Bey, onların Veli Dönek ve Veli Hirtman olduklarını görünce şaşırır. Yakalanan bu iki hain Ahmet Bey’e onu yanlışlıkla vurduklarını söyler, ondan af dilemeye başlarlar. Hainlerin pişman olup af dilediğini gören Ahmet Bey, onları affeder (AN5).

3. Ahmet Bey’in Gaysar Yurduna Gelmesi

Kendisini vuranları affedip gönderen Ahmet Bey, sevdiği kıza bir an önce kavuşmak için hiç vakit kaybetmeden tekrar yola koyulur. Birkaç günlük yolculuğun ardından Gaysar yurduna varan Ahmet Bey, kalenin büyük kapısından girerek kalabalık Pazar meydanını gelir. Kalabalığın içinde haberleşmek için birilerini arar, ancak orada kimseyle konuşamayacağını anlayınca kalabalığın dışına çıkar. Pazarın dışında tek başına oturup kenevir satan orta yaşlarda bir kadın gören Ahmet Bey, onunla konuşmak için yanına gider. Yanına gelen kişinin Ahmet Bey olduğunu gören kadın onu tanıdığını söyleyince Ahmet Bey, Köroğlu’nun bahsettiği Maral Mana’nın yanına geldiğini anlar. Ahmet Bey’i evine getirip en iyi şekilde ağırlayan Maral Mana ona niçin geldiğini sorunca, Ahmet Bey Makul Şah’ın kızı Güldestan için geldiğini söyler. Ahmet Bey’in Güldestan’a âşık olup geldiğini gören Maral Mama, Güldestan’ın sazendesi olduğu için, eğlenceye gideceği gün Ahmet Bey’i de kadın kılığında sokarak yanında götürür.

Güldestan’ın eğlencesine katılmak için kadın kılığında Maral Mama ile saraya gelen Ahmet Bey, kendisini Güldestan’a Maral Mama’nın yeğeni olarak tanıtır. Maral Mama’nın gelmesiyle eğlenceyi başlatan Güldestan, onun yeğenine de kanı ısındığı için ilgi göstermeye başlar. Geldiği andan itibaren gözlerini Güldestan’dan ayıramayan

---

³⁵ Çelik yelek.

Ahmet Bey, onun güzelliği karşısında kendinden geçer. Bir süre sonra eğlencede oyun havası çalınca Güldestan Ahmet Bey'in de oynamasını ister. Güldestan'dan böyle bir teklifin geldiğini gören Ahmet Bey ondan içinde oynamak için altın leğen ister, bunun üzerine Güldestan emir verip altın leğeni getirtir. Altın leğenin geldiğini gören Ahmet Bey leğenin içinde oynamaya başlar. Oynadığı oyunlarla herkesi kendine hayran bırakan Ahmet Bey, Güldestan'ın gönlünde büyük bir yer edinir. Eğlence bittikten sonra Ahmet Bey'i bırakmak istemeyen Güldestan, Maral Mama'nın araya girmesiyle bu karardan vazgeçip onları uğurlar (AN5).

4. Ahmet Bey'in Güldestan'ı Kaçırması

Maral Mama ile Güldestan'ın eğlencesinden dönen Ahmet Bey, ona kızı nasıl kaçıracağına sorar. Güldestan'ın güzellikle kapıdan çıkarılamayacağını anlayan Maral Mama, Ahmet Bey'e kalenin alçak bir yerinden Kırat'la içeri girmesini, içeri girdikten sonra Güldestan'ın bahçesindeki havuzun suyundan içmesini ve orada beklemesini söyler. Maral Mama'ya verdiği bilgiler ve bu güne kadar yaptığı yardımlar için teşekkür eden Ahmet Bey onunla vedalaştıktan sonra kaleye doğru yola koyulur. Bir süre sonra kaleye girmek için Maral Mama'nın tarif ettiği yere gelen Ahmet Bey, Kırat'ın kanatlanıp duvarı aşmasıyla içeriye girer. Daha sonra Güldestan'ın bahçesini bulur ve orada Kırat'ı serbest bırakıp havuzun başında uyur.

Ahmet Bey'in serbest bıraktığı Kırat, bahçede gezinmeye başlayınca Güldestan'ın yardımcıları hemen onu fark eder. Bahçede güzel ve oyunbaz bir at bulan yardımcılar gidip Güldestan'a haber verirler. Bahçeye gelip atı gören Güldestan, sahibinin bulunması için yardımcılarını dört bir yana salar. Bahçede atın sahibini arayan yardımcılar, Ahmet Bey'i havuz başında uyurken bulurlar. Ahmet Bey'i uyandıran yardımcılar, ona bibilerinin atını satın almak istediğini söyleyince, Ahmet Bey onlara atı bedava vereceğini söyler. Atı bedava almak istemeyen Güldestan, Ahmet Bey'den pahasını söylemesini ister. Güldestan'ı oyuna getirmek isteyen Ahmet Bey, ondan pahasını biçmesi için ata binmesini ister. Hiçbir şeyden habersiz ata binen Güldestan, atın huysuzlandığını görünce inmeye çalışır. Güldestan'ın inmek için çabaladığını gören Ahmet Bey, atın üstüne atlayıp onu kaçıtır (AN5).

5. Ahmet Bey'in Makul Şah İle Savaşıp Yurda Dönmesi

Ahmet Bey'in, Güldestan'ı kaçırdığını gören yardımcılar, hiç vakit kaybetmeden Şah'a gelip haber verirler. Kızının kaçırıldığını haber alan Makul Şah, Abcoş adlı devini kızını getirmesi için peşlerinden yollar. Abcoş dev yola çıktıktan sonra Şah da ordusunu toplayıp peşlerinden yola çıkar.

Güldestan'ı kaçırap Candibil'e doğru yola koyulan Ahmet Bey, peşlerinden devin geldiğini görünce savaşmak için karşısına çıkar. Ahmet Bey'le karşı karşıya gelen Abcoş dev, ondan kızı bırakıp gitmesini ister. Böyle bir teklifi kabul etmeyen Ahmet Bey, kılıcıyla Abcoş deve saldırır. Endamına Ab-ı Zemzem suyu verilen Abcoş dev, Ahmet Bey den gelen kılıç darbelerinden hiç etkilenmez. Kendi gücüyle Abcoş devi yenemeyeceğini anlayan Ahmet Bey, pirini yardıma çağırır. Asumandan inen Kırk Erenler ona kırk berzengin³⁶ gücünü verirler. Böyle büyük bir güce kavuşan Ahmet Bey, devi alıp yere çaldıktan sonra kafasını keser. Devle olan savaşını bitiren Ahmet Bey, Makul Şah'ın da ordusuyla geldiğini görünce dönüp onlarla da savaşmaya başlar. Ahmet Bey'in tek başına bir orduyla savaştığını gören Güldestan, yerinde oturmayıp Ahmet Bey'e yardım etmek için savaşa katılır. Bir gün süren savaşın sonunda Makul Şah yenilgiyi kabul eder ve onları serbest bırakır.

Güldestan'la birlikte Makul Şah'ın ordusunu yenen Ahmet Bey, hiç vakit kaybetmeden yola koyularak Candibil'e gelir. Candibil'de Köroğlu ve il halkı tarafından karşılanan Ahmet Bey, Köroğlu'nun verdiği birkaç günlük toyun ardından Güldestan'la muratlarına ererler (AN5).

Motifler

B41.2. Uçan at.

Kırat, Güldestan'ı almak için kale duvarının üzerinden uçup içeri girer (AN5:397).

D921. Sihirli Göl (Havuz).

Ahmet Bey, Güldestan'ın bahçesindeki şarap tadı veren havuzun suyundan üç yudum içer ve uyur (AN5:397).

E80. Hayat suyu.

---

³⁶ Efsanevi bir canavar.

Abcoş devin endamına ab-1 zezem suyu verildiği için kılıç darbeleri kendisine zarar vermemektedir (AN5:403).

F571.1. Olağanüstü güzellikteki kadın.

Güldestan çok güzeldir (AN5:385).

F610. Çok güçlü adam.

Abcoş dev çok güçlü biridir (AN5:403).

Ahmet Bey çok güçlü biridir (AN5:403).

F628.2.3. Kuvvetli adam devi öldürür.

Ahmet Bey, Abcoş devi öldürür (AN5:403).

F811. Olağanüstü ağaç.

Ahmet Bey'in gölgesinde dinlendiği çınar ağacı Kaf dağından getirilmiş olup olağanüstü genişlikte dallara sahiptir (AN5:385).

F811.14. Dev gibi ağaç.

Ahmet Bey'in gölgesinde dinlendiği çınar ağacı Kaf Dağı'ndan getirilmiş olup çok büyüktür (AN5:385).

F90. Hayat ağacı.

Ahmet Bey'in gölgesinde dinlendiği çınar ağacı Kaf Dağı'ndan getirilmiş olan hayat ağacıdır (AN5:385).

(T)F899.4. Altın leğen.

Ahmet Bey, içinde oynamak için Güldestan'dan altın leğen ister (AN5:395).

F824. Olağanüstü zırh.

Ahmet Bey, üzerine elmas suyu verilmiş kurşun geçirmeyen rişbentli giyer (AN5:387).

F1068. Realist rüya.

Ahmet Bey, Güldestan'ı rüyasında görür (AN5:385).

G100. Çok büyük dev.

Abcoş dev büyük bir cüsseye sahiptir (AN5:403).

G500. Yenilen dev.

Abcoş dev Ahmet Bey'e yenilir (AN5:403).

G512. Dev öldürülür.

Ahmet Bey, Abcoş devi öldürür (AN5:403).

H950. Zor görevleri başarma.

Ahmey Bey, Güldestan'ı kaçııp babasının ordusuyla savaşır (AN5:403).

H970. Yerine getirilen görevlerde yardım.

Maral ana, Ahmet Bey'e Güldestan'ı kaçırmayı için yardım eder (AN5:387).

Güldestan, Ahmet Bey'e savaşta yardım eder (AN5:403).

(T)J152.2.1. Yaşlı kadının nasihatı.

Maral Mama Ahmet Bey'e nasihat verir (AN5:397).

J155. Kadınların Verdiği Akıl.

Maral ana, Ahmet Bey'e Güldestan'ı nasıl kaçıracağını söyler (AN5:393).

Güldestan, Ahmet Bey'e Abcoş devi nasıl öldüreceğini söyler (AN5:403).

K1836. Kadın elbisesi giyen tebdil-i kıyafetle adam.

Ahmet Bey, Güldestan'ın yanına gidebilmek için kadın kıyafeti giyer (AN5:393).

K2297. Hain arkadaş.

Veli Dönek ve Veli Hırtman Ahmet Bey'i öldürmek ister (AN5:387).

K2310. Kaçamak yoluyla aldatma.

Güldestan'ı kaçırmak isteyen Ahmet Bey, onu kandırıp ata bindirir (AN5:401).

N823.3. Yardımcı yaşlı kadın.

Maral ana Ahmet Bey'e yardımcı olur (AN5:393).

P10. Krallar (Padişahlar).

Makul Şah, Gaysar yurdunun padişahıdır (AN5:385).

P551. Ordu.

Ahmet Bey, Makul Şah'ın ordusuyla savaşır (AN5:403).

P634. Ziyafetler.

Köroğlu, Ahmet Bey'in gelişinin üzerine toy düzenler (AN5:405)

Q10. Mükâfatlandırılmış işler.

Ahmet Bey, giriştiği mücadelenin sonunda mükâfat olarak Güldestan'ı alır (AN5:405).

S133. Kafasını keserek öldürme.

Ahmet Bey, Abcoş devin başını keserek öldürür (AN5:403).

Q520. Pişmanlıklar.

Veli Dönek ve Veli Hırtman yaptıkları işten dolayı pişman olurlar (AN5:387).

Q570. Ceza ve affetme.

Ahmet Bey, Veli Dönek ve Veli Hırtman'ı öldürmeyip affeder (AN5:387).

R10.1. Prens(es)(kız) kaçırma.

Ahmet Bey, Güldestan'ı kaçıırır (AN5:401).

T0. Aşk.

Ahmet Bey, Güldestan'a âşık olur (AN5:385).

T11.1. Sadece bahsedilmekten ve tanımlanmaktan dolayı âşık olma.

Ahmet Bey, Güldestan'a gıyabında âşık olur (AN5:385).

T11.3. Rüyaıyla âşık olma.

Ahmet Bey Güldestan'ı rüyasında görüp âşık olur (AN5:385).

T131.1.3. Ailenin muhalefetine rağmen evlenme.

Güldestan, babasının istememesine rağmen Ahmet Bey ile kaçıp evlenir (AN5:401).

(T)R12.5. Kız kandırılarak ata bindirilir ve kaçırılır.

Ahmet Bey, Güldestan'ı kandırarak ata bindirip kaçıırır (AN5:401).

T100. Evlenme.

Ahmet Bey, Güldestan ile evlenir (AN5:405).

T133. Evlilik için yolculuk.

Ahmet Bey, sevdiği kızı almak için yolculuğa çıkar (AN5:385).

V200. Mukaddes şahıslar.

Kırk Erenler Ahmet Bey'e kırk berzengi gücü verir (AN5:397).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Ahmet Bey, Abcoş dev ile savaşacağı zaman Şir Hüda Pir'den kendisine güç vermesini ister (AN5:397).

W33. Kahramanlık.

Ahmet Bey, büyük bir kahramanlık gösterip, Makul Şah'ın ordusunu yener (AN5:403).

Z10.2. Bitiş formülleri.

Yahşı yetsin murada, Yaman kalsın utanca, Yaman kalıp ne olacak, O da yetsin murada (AN5:405).

Z 71.12. Formülistik sayı: 40.

Ahmet Bey'e kırk erenler gelip, kırk berzenginin gücünü verir (AN5:397).

Z64. Atasözleri.

Sabır Rahman'dan (AN5:385).

Uyku yastık istemez, sevgi görkem (AN5:385).

Alışılmış kılık, bağlasan da durmaz (AN5:393).

1.1.31. Köroğlu'nun Ölümü³⁷

1. Yaşlanan Köroğlu'nun Tek Başına Kalıp Üzülmesi

Köroğlu, yüz yirmi yaşına gelince yaşlanıp el ve ayaktan düşer. Övez ve Erhasan'ını da toprağa gömen Köroğlu, Ağayunus Peri ve Gülşirin'le birlikte yaşamaktadır. Ayaklarında derman kalmayan Köroğlu, tek başına kalkıp dolaşamadığı için oturduğu yerde acı çekip üzülür. Köroğlu ile aynı kaderi paylaşan Kırat'ı da onun gibi yaşlandığı için eski güzelliğini ve gücünü kaybetmiş bir halde ortalıklarda dolaşıp, insanların verdiği yemlerle karnını doyurmaktadır. Vefalı olan Kırat, her gün gelip Köroğlu'nun kapısında kişner. Kırk yiğidini ve Övez'ini kaybeden Köroğlu, kalan tek dostunun sesini duyunca teselli bulup moral kazanır.

Ömrünün sonuna geldiğini anlayan Köroğlu, son bir defa kalesini, meyhanesini ve yiğitleriyle gezip eğlendiği yerleri görmek ister. Ağayunus Peri onun bu isteğini yerine

³⁷ AN5:408-449; MA2:754-776

getirmek için Gülşirin'le birlikte kollarından tutup, istediği bütün yerleri gezdirir. Bir zamanlar yiğitleriyle gezip eğlendiği yerleri gören Köroğlu, oralarda geçirdiği güzel anılarını hatırlayıp hüzünlenir. Bu gezi sırasında gözü Kırat'ına düşen Köroğlu, onun düştüğü hali görünce üzülüp ağlamaya başlar (AN5; MA2).

2. Köroğlu'nun Yıldız Dağı'ndaki Bir Mağaraya Çekilmesi

Ağayunus ve Gülşirin sayesinde son kez de olsa dünya gözüyle ömrünün geçtiği yerleri gören Köroğlu, ölümün kendisine çok yakın olduğunu bildiğinden ve il halkının kendisini bu zor durumda görmesini istemediğinden, Yıldız Dağı'nda bir mağaraya çekilme kararı alır. Onun aldığı bu karara saygı duyan Ağayunus Peri, Gülşirin ile birlikte kollarından tutup, Yıldız Dağı'na doğru yola koyulurlar. Onların evden çıkıp gittiğini gören Kırat, hiç tereddüt etmeden peşlerinden gider. Yıldız Dağı'nı çok iyi tanıyan Köroğlu, kendisi için en uygun mağarayı bulup yerleşir (AN5; MA2). Yerleştiği mağarada Ağayunus ve Gülşirin ile birlikte üç gün azıksız oturan Köroğlu, onları hatırlayan birilerinin olmadığını görünce üzülüp ellerini göğe açar. Kendilerine azık göndermesi için Allah'a ve Pir'ine dualar eden Köroğlu, bir süre sonra mağaranın kible tarafında bir pınarın aktığını ve Akkuşun yiyecek getirdiğini görünce şükredip oturur (AN5). Birkaç gün sonra onların yaşadığı mağaraya yolu düşen bir çoban, içerde Köroğlu ve Ağayunus Peri'nin yaşadığını görünce bütün azığını onlara bırakır. Köroğlu'nun mağaraya çekildiğini duyan diğer çobanlar ve il halkı her gün onlara azık getirmeye başlarlar (AN5; MA2).

3. Köroğlu'nun Ağayunus Peri'yi Kaf Dağı'na Geri Göndermesi

Yıldız Dağı'nda bir mağara çekilip ölümü bekleyen Köroğlu, bir gece rüyasında Pir'ini görür. Rüyasına giren Pir'i, ona; artık ölüme çok yaklaştığını bu yüzden Ağayunus Peri'yi Kaf Dağı'na göndermesini söyler. Sabah uykudan uyanan Köroğlu, Ağayunus Peri'yi zor da olsa Kaf Dağı'na dönmesi için ikna eder. Köroğlu'ndan ayrılmak istemeyen Ağayunus Peri, onun ısrarına dayanamayıp gider. Köroğlu'nu tek başına bırakıp yurduna perilerin yanına gelen Ağayunus Peri, perilerin onu istemediğini görünce tekrar Köroğlu'nun yanına döner. Ağayunus Peri gittikten sonra Köroğlu'nu yalnız bırakmayan Pir'leri, Ağayunus'un tekrar döndüğünü görünce, Köroğlu'na onu göndermesini söyler. Ağayunus Peri'yi karşısına alan Köroğlu, ona; Pir'lerinin burada kendisini yalnız bırakmadığını bu yüzden Kaf Dağı'na dönmesi gerektiğini söyleyip,

onunla vedalaşır. Köroğlu'nun yalnız olmadığını anlayan Ağayunus Peri, gönlü buruk da olsa Kaf Dağı'na dönüp eskisi gibi tahtına oturur (AN5; MA2).

4. Hünkâr Padişahın Köroğlu'nu Öldürmesi İçin Ordu Göndermesi

Köroğlu'nun ölmek üzere olduğu için Yıldız Dağı'nda bir mağaraya çekildiği haberi halk arasında yayılmaya başlayınca, bu durum Hünkâr Padişah'ın kulağına da gider. Köroğlu'na karşı olan kini bir türlü dinmeyen Hünkâr, onu kendi elleriyle öldürmek için yedi komutanına binlerce kişiden oluşan bir ordu verip, Yıldız Dağı'na gönderir.

Köroğlu'nun yaşadığı mağaranın önüne gelen bu yedi komutan ve beraberlerindeki ordu, Köroğlu'ndan korktukları için mağaraya girmeye yanaşmazlar. En son aralarından birini haber alması için mağaraya gönderen komutanlar, Köroğlu'nu diri bir şekilde alamayacaklarını anlayınca, hep birlikte saldırmaya karar verirler. Köroğlu o yaşlı ve güçsüz haliyle üzerine gelen ordu ile savaşıp onları püskürtmeyi başarır (AN5; MA2).

5. Köroğlu ve Kırat'ın Ölümü

Köroğlu ile giriştikleri savaşta askerlerinin çoğunu kaybeden komutanlar, onu öldürmenin bir yolunu bulmak için bir araya gelirler. Köroğlu'nu kılıçla öldüremedikleri için toplanıp istişare eden komutanlar, onu bin ayaklı tüfekte öldürmeye karar verirler. Bin ayaklı tüfeği mağaranın ağzına getirip yığan komutanlar, hepsini aynı anda ateşleyince, Köroğlu birçok yerinden yara alıp yere yığılır. Ölmek üzere olan Köroğlu, son nefesini vermeden önce gür bir sesle yoldaşı olan Kırat'ını yanına çağırır. Onun yere yığıldığını gören komutanlar, yaklaşp kafasını keserler. Köroğlu'nun sesini duyup gelen Kırat, mağaranın önünde askerleri görünce saldırmaya başlar. O güçsüz ve bitkin haliyle askerlere saldıran Kırat, birçok yerinden yara alıp, Köroğlu'nun yanına mağaraya girer. Yaralı haliyle kendini mağaraya atan Kırat, Köroğlu'nun başsız bedenini yerde görünce yüksek bir sesle kişneyip ağlamaya başlar. Kırat'ın sesini duyan il halkı Köroğlu'nun başına bir şey geldiğini anlayıp, Yıldız Dağı'na doğru koşar.

Sarayında oturup, Köroğlu'nun diri bir şekilde getirilmesini bekleyen Hünkâr Padişah, komutanlarının Köroğlu'nun kellesini getirdiklerini görünce, deliye döner. Hünkâr'ın kızdığını gören komutanlar, ona; Köroğlu'nu kılıç gücüyle yenemediklerini

ancak ayaklı tüfekler sayesinde öldürebildiklerini söyleyince, Köroğlu'nu kendi elleriyle öldüremediği için kızgın olan Hünkâr, komutanlarından bunları da duyunca yedisinin de kellelerini uçurtur (AN5; MA2).

Köroğlu'nun başına gelenlerden habersiz tahtında oturan Ağayunus Peri, içine bir sıkıntı düşünce, Köroğlu'nun başına bir şey geldiğini anlayıp yola çıkar. Uzun bir yolculuğun ardından Yıldız Dağı'na varan Ağayunus Peri, mağaranın ağzında il halkının doluştuğunu görünce, hemen içeri girer. Girdiği mağarada Köroğlu ve Kırat'ın cansız bedenlerini gören Ağayunus Peri, üzüлüp ağlamaya başlar. Toplanan il halkı ve Ağayunus Peri, Köroğlu ve Kırat'ın cenazelerini kaldırıp yan yana gömdükten sonra yaslarını tutarlar (AN5).

MA2'de ise bu son kısım şöyle anlatılır; Kırat'ın sesini duyup Yıldız Dağı'ndaki mağaraya ilk gelen çobanlar olur. Mağaranın içinde Köroğlu'nun başsız cesedini gören çobanlar, kesilen başı geri getirmek için Hünkâr'ın askerlerini takip etmeye başlar. Askerleri takip ederek şehre kadar gelen çobanlar, Köroğlu'nun başını meydanda asıldığı yerden alıp Candıbil'e getirir. Köroğlu'nun kesilen kafasını Candıbil'e getiren çobanlar, Ağayunus Peri'nin de geldiğini görüp, cenazeyi kaldırırılar. Köroğlu ve Kırat'ını yan yana defneden il halkı, Köroğlu'nun mezarı için büyük bir türbe yaptırırlar (MA2).

Motifler.

(T)B214.1.13. Ağlayan at.

Köroğlu'nun öldüğünü gören Kırat ağlamaya başlar (AN5:447; MA2:776).

B330. Yardımcı hayvanın ölümü.

Köroğlu'un en büyük yardımcısı olan Kırat ölür (AN5:447; MA2:776).

B401. Yardımcı at.

Kırat, Köroğlu'nun zorda olduğunu görünce yardıma koşar (AN5:447; MA2:775).

B575. Erkeğin yardımcısı olan sadık hayvan.

Kırat, Köroğlu'nu son nefesinde bile yalnız bırakmaz (AN5:447; MA2:775).

F220. Perilerin yaşadığı yer.

Kaf Dağ'ı Ağayunus Peri'nin yurdudur (AN5:429; MA2:767).

F610. Çok güçlü adam.

Köroğlu, o yaşlı ve güçsüz halde bile bir orduya karşı koyar (AN5:445; MA2:775).

F900. Olağanüstü oluşumlar (kerametler).

Köroğlu ölmek üzereyken kapandığı mağarada bazı kerametler gösterir (AN5:427).

F1068. Realist rüya.

Köroğlu'nun rüyasına gelen Şir Hüda Pir, ondan Ağayunus Peri'yi memleketine göndermesini ister (AN5:429; MA2:764).

K800. Hile ile öldürme

Hünkar'ın adamları Köroğlu'nu hile ile öldürürler (AN5:447; MA2:775).

(T) N829. Yardımcı olarak halk.

Köroğlu'nun zor durumda olduğunu gören halk mağaraya koşar (AN5:447).

N841. Yardımcı olarak çoban.

Köroğlu'nun zor durumda olduğunu gören çobanlar mağaraya koşarlar (MA2:776).

P10. Krallar(Padişahlar).

Hünkâr Padişah, Köroğlu'nun düşmanıdır (AN5:439; MA2:771).

P551. Ordu.

Hünkâr Padişah, Köroğlu'nu getirmeleri için bir ordu gönderir (AN5:439; MA2:771).

P555.2.1.1. Öldürmenin ilan edilmesi (Öldürülen düşmanın kafası sergilenir).

Hünkâr Padişah'ın sergilediği Köroğlu'nun kafasını gece olunca çobanlar çalıp getirir (MA2:776).

Q33. Dua etmekten dolayı ödül.

Dua eden Köroğlu'na Allah yiyecek gönderir (AN5:427).

Q421. Başını uçurarak cezalandırma.

Hünkâr, ceza olarak yedi komutanının kafasını uçurur (AN5:447; MA2:776).

R45. Dağda esaret (mağara, çukur tepe).

Köroğlu sığındığı mağarada esir kalır (AN5:447; MA2:775).

S133. Kafasını keserek öldürme.

Hünkâr'ın komutanları Köroğlu'nun kafasını keserler (AN5:447; MA2:775).

T212. Âşık çifti ayıran ölüm.

Köroğlu ve Ağayunus Peri, ölümle birbirlerinden ayrılırlar (AN5:447; MA2:776).

V50. Dua.

Köroğlu, Allah'a ve Pir'lerine dua eder (AN5:425).

V52. Duanın mucizevi gücü.

Köroğlu dua ettikten sonra mağaranın kible tarafından bir pınar akmaya başlar ve Ak kuş onlara yiyecek getirir (AN5:427).

V57. Duanın amacı.

Köroğlu, kendilerine yiyecek vermesi için Allah'a ve Pir'lerine dua eder (AN5:425).

(T) V207. Hz. Ali (Şir Hüda Pir).

Ölmek üzere olan Köroğlu'nu Şir Hüda Pir yalnız bırakmaz (AN5:431; MA2:764).

W33. Kahramanlık.

Köroğlu, yaşlı haliyle Hünkâr'ın üzerine gönderdiği orduyu yenip büyük bir kahramanlık gösterir (AN5:445; MA2:775).

W34. Sadakat/ bağlılık.

Ağayunus Peri, Gülşirin ve Kırat yaşlanıp elden ayaktan düşen Köroğlu'nu yalnız bırakmazlar (AN5:409; MA2:754).

(T)Z100.0.1. Ölüm sembolü olarak yaşlılık.

Köroğlu'nun yaşlanması onun öleceğinin belirtisidir (AN5:411; MA2:754).

Z292. Kahramanın ölümü.

Köroğlu ölür (AN5:447; MA2:776).

Z64. Atasözleri.

Ölmezsen ihtiyarlarsın (AN5:411; MA2:754).

1.2. ŞİİRLER

1.2.1. Köroğlu'nun Türeyişi Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN1		MA1		Hece ³⁸	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...a kurbanım	1. şiir	5 beyit	-	-	Aruza da heceye de uymuyor. Hecesi bozuk.	aa ba ca	Köroğlu ve dedesinin kulübesine misafir olan Şah Kalender, onları över.
2	Gülennam dek söwer ýary görmedim	2. şiir	4	4. şiir	4	11'li	abab ccbb	Şah Kalender Gülennam'ın güzelliğini över.
3	... oldy	3. şiir	4	7. şiir	4	8'li	abab ccbb	Gülennam yengesini hatırlayan Köroğlu, duygularını dile getirir.
4	...Gyrat	4. şiir	4	8. şiir	4	8'li	abab ccbb	Köroğlu, dedesine tayını tarif eder.
5	...dir	5. şiir	4	9. şiir	4	11'li	abab ccbb	Erenlerin yanına varan Köroğlu kendisini ve atını över.
6	... diydiler	6. şiir	5	10. şiir	4	11'li	abcb dddb	Erenlerin yanından dönen Köroğlu, dedesine gördüklerini anlatır.
7	...Jygaly ogly	7. şiir	6	11. şiir	6	11'li	abab ccbb	Köroğlu, dedesine erenlerden hangi mesleği istediğini söyler.
8	...ýa Hezret Alydyr	8. şiir	6	-	-	8'li	abcb dddb	Köroğlu, süngüsünü almak istediği Pir'e kendi Pir'ini över.
9	...haýsy ýanda bilebilmedim	9. şiir	4	13. şiir	6	11'li	abcb dddb	Candibil'e gelen Köroğlu, amcası Gencim Bey'e kendini tanıtır
10	...begler, har almaga gideýliň	10. şiir	4	14. şiir	6	11'li	abab ccbb	Hünkar'la savaşmaya giden Köroğlu, yiğitlerini savaşa davet eder.
11	...en ýörsün	11. şiir	4	15. şiir	4	8'li	abcb dddb	Savaşmaya giden Köroğlu, yiğitlerine savaşma nedenini açıklar.

³⁸ Şiir incelemesinden hece ve kafiyeyle ilgili bilgi AN dikkate alınarak verilmiştir. MA'da Türkmen Türkçesi metin yer almamaktadır. Türkiye Türkçesine aktarılan kısımlarda da aktarmadan kaynaklı hece-kafiye değişiklikleri olduğu düşünülerek şiir incelemesinde kullanılmamıştır.

12	...di bugün	-	-	1. şiiir	4	8'li	-	Gencim Bey, babası Cıgalı Bey'e bir torunun olduğunu müjdelir.
13	... eyledi	-	-	2. şiiir	4	Hecesi bozuk	-	Cıgalı Bey, torunun büyümesinden duyduğu mutluluğu dile getirir.
14	Bu gamlardan kurtar beni	-	-	3. şiiir	5	8'li	-	Hünkar'ın elinden çektiği zulümlerden yakınan Cıgalı Bey, Allah' a ve pirlere yalvarır.
15	Gözyaşı döküşün aldı canımı Şiirin 3. Dörtlüğünde nakarat, Derin "ah" çekişin aldı canımı şeklindedir.	-	-	5. şiiir	4	11'li	-	Reyhan Arap tarafından kaçırılan Gülenam, ardında bıraktığı Köroğlu ve dedesi için duygularını dile getirir.
16	Zalim ayrılık ayrılık	-	-	6. şiiir	5	8'li	-	Köroğlu, kaçırılan yengesinin ardından, düştüğü ayrılığı anlatır.
17	... ıcı olma	-	-	12. şiiir	6	Hecesi bozuk	-	Cıgalı Bey, Köroğlu'na öğüt verir.

1.2.2. Köroğlu'nun Evlenişi Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN1		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...gerekdir yigide	1. şiir	6	1. şiir	6	8'li	abcb dddb	Amcasından azar işiten Köroğlu, içine düştüğü durumu yiğitlerine beyan eder.
2	Yşk oduna meni heýran eýledi Son dörtlükte nakarat, Ady Ağayunus dildâr eýledi şeklindedir.	2. şiir	5	2. şiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu, yiğitlerine rüyasında gördüğü periyi anlatır.
3	Meni yetir perizada	3. şiir	5	-	-	8'li	abcb dddb	Çölde kaybolan Köroğlu, Şir Hüda Pir'ini yardıma çağırır.
4	Bent eýleme, perizadyň ýoluny	4. şiir	4	3. şiir	4	11'li	abcb dddb	Perinin kapısına gelen Köroğlu, orada duran ejderhaya, çekilmesi için durumunu açıklar.
5	...mydy, nädi	5. şiir	4	4. şiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Ağayunus Peri'ye geldiğini haber verir.
6	...olsun	6. şiir	4	5. şiir	4	8'li	abab cccb	Ağayunus'un kararsız olduğunu gören Köroğlu, kendini över.
7	Yör gideýli biziň ile, perizat 3. dörtlük, Sür gideýli biziň ile, perizat Son dörtlük ise Bir-birewiň gadryn bilgin, perizat şeklinde nakaratlıdır.	7. şiir	4	6. şiir	4	11'li	abab cccb	Köroğlu, Ağayunus Peri'yi Candıbil'e davet eder.
8	Haýsy hanyň ogly ekeniň bilemedim 4. dörtlük, Haýsy çölün jereni ekeniň bilemedim Son dörtlük ise Aç ekeniň, baý ekeniň bilmedim şeklinde nakaratlıdır.	8. şiir	5	7. şiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu'na güvenen ve onunla yola çıkan Ağayunus Peri, bu uğurda duyduğu korkuyu dile getirir.
9	...bolar	9. şiir	4	8. şiir	4	8'li	abcb dddb	Ağayunus'un korkusunu gören Köroğlu, kendi dürüstlüğü ve mertliğini över.
10	Begler, gutlaň şu gün nâzlim toýuny Son dörtlükte nakarat, Gyzlar gutlaň şu gün nâzlim toýuny şeklindedir.	10. şiir	4	9. şiir	4	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Ağayunus Peri'yi görmeye gelen halkı toy tutmaya davet eder.

1.2.3. Arap'tan İntikam Alış Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN1		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...ar günündür	-	-	1. şiiir	5	-	-	Arap'tan intikam almak için yola çıkan Köroğlu, Kırat'ına bakar ve duygularını dile getirir.
2	...yengem geldi mi?	-	-	2. şiiir	7	-	-	Arap'ın yurduna varan Köroğlu, yengesini hatırlar ve onu yad eder.
3	... oldu	-	-	3. şiiir	5	-	-	Köroğlu, halini soran hizmetçilere içinde bulunduğu durumu beyan eder.
4	...nerelisin sen?	-	-	4. şiiir	6	-	-	Köroğlu ile karşılaşan Gülenam ona kim olduğunu sorar.
5	...den gelirim	-	-	5. şiiir	5	-	-	Köroğlu, yengesine hangi yurttan geldiğini söyler.
6	...Göroğlu'nu bildin mi?	-	-	6. şiiir	5	-	-	Gülenam, Türkmen yurdundan gelen Köroğlu'nu tanıyamayıp, ona Köroğlu'nu sorar.
7	Kalk Bibican, uyan şimdi	-	-	7. şiiir	4	-	-	Gülenam, Bibican'ı uyandırmak için nameyi söyler.
8	...kalk şikara gidelim	-	-	8. şiiir	5	-	-	Bibican'ı uykusundan uyandıramayan Gülenam bir name daha söyler.
9	...üstüne	-	-	9. şiiir	6	-	-	Köroğlu, eşikte gördüğü Bibican'ın güzelliğini över.
10	Şiirde Gülendama, ...babam kırar bizi Bibican ...mezem redifiyle söyleşirler.	-	-	10. şiiir	6	-	-	Köroğlu'nun kendisini kaçırmak için geldiğini anlayan Bibican, babasına haber verip vermemeyi Gülenam'la karşılıklı istişare eder.
11	...bu yerden	1. şiiir	8	11. şiiir	8	8'li	abcb dddb	Köroğlu ile Bibican'ın karşılıklı konuşmaları üzerinedir.
12	...suw ber, içeyli!	2. şiiir	4	12. şiiir	5	8'li	abcb dddb	Bibican'ı kaçırmak isteyen Köroğlu, ona yaklaşmak için su ister.
13	...dı Göroğlu	-	-	13. şiiir	4	11'li	-	Gülenam, uyuyan Arap'ı uyandırmak için bu nameyi söyler.
14	...dy yaranlar!	3. şiiir	5	14. şiiir	5	11'li	abcb dddb	Gülenam Arap'a, kızının Köroğlu tarafından kaçırdığını haber verir.

15	...masyn	4. şiiir	4	15. şiiir	5	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Arap'a duyduğu öfkesini dile getirir.
16	...Reyhana dövüşelim	-	-	16. şiiir	4	-	-	Köroğlu Arap'a meydan okur.
17	Akılsız Göroğlu, nadan Göroğlu	-	-	17. şiiir	4	-	-	Köroğlu'na kızan Arap, ona olan öfkesini dile getirir.
18	...ölür sen!	5. şiiir	6	18. şiiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, peşinden gelen Arap'a dönmesini söyler.
19	Atına at, babamı azat eyle sen	-	-	19. şiiir	4	-	-	Bibican, Köroğlu'ndan babasını öldürmemesini ister.
20	Sakın sen Kırat'ı koyma hövüre	-	-	20. şiiir	4	-	-	Köroğlu'na yenilen Arap, ona birkaç öğüt verir.
21	...bolsun	6. şiiir	4	21. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Arap, Köroğlu'na Bibican'ı kendisine emanet ettiğini söyler.
22	Berekella, Gyra, saña Son dörtlük, Berekella jan at, saña şeklinde nakaratlıdır.	7. şiiir	4	22. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Kırat'ının yaptıklarını görür ve onu över.
23	...getirdim	-	-	23. şiiir	8	-	-	Köroğlu, yiğitlerine Arap'ın yurdundan ne getirdiğini dile getirir.
24	...up geldim	8. şiiir	4	24. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu, amcasına yaptığı işleri anlatır.
25	Ağa can, Aarab'ın kızını vereyim	-	-	25. şiiir	6	-	-	Köroğlu amcasına, Arap'ın kızını kendisi için getirdiğini söyler.

1.2.4. Övez'in Getirilişi Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN1		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...eyläyin	1. şiir	4	1. şiir	4	11'li	abcb dddb	Hemdem vezir, Köroğlu'na Övez'in haberini verir.
2	...Öwezim	2. şiir	4	2. şiir	4	11'li	abcb dddb	Övez'den haber alan Köroğlu onunla ilgili duygularını dile getirir.
3	2. ve 3. dörtlükler ...içer diğer dörtlükler ...geçer rediflidir.	3. şiir	6	3. şiir	6	8'li	abcb dddb	Köroğlu, yiğitlerine niçin yola çıktığını beyan eder.
4	... Yar meniñki, yar meninki	4. şiir	9	4. şiir	9	8'li	abcb dddb	Köroğlu ile Kalender, Han'ın kızı için deyişirler.
5	Gider boldym han Öweze Şiirin son dörtlüğünde nakarat, Gider boldym jan Öweze şeklindedir.	5. şiir	4	5. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu Kalender'e, Övez'i almak için gitmesi gerektiğini söyler.
6	İlk üç nakarat "Sözle-ha, goç yiğit haydan gelirsin" son nakarat ise "Sözle-ha beg oğly, nirden geler sen" şeklindedir.	6. şiir	4	6. şiir	4	11'li	abab cccb	Şah Mürze Köroğlu'na nereden ve niçin geldiğini sorar.
7	Yyglama Gyrat, yyglama	7. şiir	4	7. şiir	4	8'li	abcb dddb	Bir süreliğine Kırat'ından ayrılmak zorunda olan Köroğlu, ayrılık acısını dile getirir.
8	...islärin	8. şiir	4	8. şiir	4	11'li	abab cccb	Köroğlu, Kasap'ın karısına kendini tanıtır.
9	...lary bardyr	9. şiir	6	9. şiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Yusuf Şah hakkındaki yerici görüşlerini beyan eder.
10	...laryñ, Öwez	10. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, Övez Can'ın güzelliğini tarif eder.
11	Goşun bilen gul diýgeniñ rastmydy	11. şiir	4	10. şiir	4	11'li	abab cccb	Köroğlu tarafından kaçırılan Övez, düştüğü durumu dile getirir.
12	Eý Hudaýa, men belalardan belaga uçradym	12. şiir	4	-	-	15'li	aaab cccb	Övez, gördüğü rüyayı Köroğlu'na beyan eder.
13	Geldi, Öwez oğlum geldi	13. şiir	4	11. şiir	4	11'li	abab cccb	Köroğlu Kırat'a, Övez'i getirdiğini haber verir.

14	Goç yigit, nirden geler sen Şiirin 1. Dörtlüğünde nakarat, Beg ogly nirden geler sen şeklindedir.	14. şiiir	4	12. şiiir	4	8'li	abab cccb	Övez, Köroğlu'na kim olduğunu ve nereden geldiğini sorar.
15	...aglama	15. şiiir	5	13. şiiir	5	8'li	abab cccb	Köroğlu Övez'e, gerçek kimliğini ve onu kaçırdığını söyler
16	Senin bilen gidebilmen, Görögly Şiirin son dörtlüğünde nakarat, Şondadany gidebilmen, Görögly şeklindedir.	16. şiiir	4	-	-	11'li	abcb dddb	Övez Can, Köroğlu ile gitmek istemediğini beyan eder.
17	...dan ayrılmadymy	17. şiiir	9	14. şiiir	9	11'li	abab cccb	Köroğlu Övez'e, Adem'den Hatam'a ayrılık çekenlerin haberini verir.
18	Daglara bar, daglara bar	18. şiiir	4	15. şiiir	7	8'li	abab cccb	Köroğlu Kırat'a, peşlerinden orduların geldiğini bildirir.
19	...di diğeyş sen	19. şiiir	4	16. şiiir	4	11'li	abab cccb	Övez'i bıraktığı yerde bulamayan Köroğlu, onu kaybettiğini düşünür ve üzüntüsünü dile getirir.
20	...daglar	20. şiiir	5	17. şiiir	5	8'li	abab cccb	Övez'in dağa çekildiğini öğrenen Köroğlu, dağa bakıp sevincini beyan eder.
21	...Öwez	21. şiiir	4	18. şiiir	2	8'li	abab cccb	Övez'i sınamak isteyen Köroğlu, onun hakkındaki görüşlerini söyler.
22	...sandym	22. şiiir	4	19. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Övez'i Mustafa'ya kaptıran Köroğlu, üzüntüsünü dile getirir.
23	...i	23. şiiir	4	20. şiiir	4	11'li	abab cccb	Köroğlu, Mustafa'nın gönderdiği elçilere Övez'den başka hiçbir şey istemediğini bildirir.
24	...lar geldi	24. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, kendisine yardıma gelen Kalender'i görünce sevincini dile getirir.
25	... Öwezim	25. şiiir	4	21. şiiir	4	11'li	abcb dddb	Övez'in isteği üzerine Köroğlu ona nağme söyler.
26	... Öwezim, dolanaly daglara	26. şiiir	5	22. şiiir	5	11'li	abcb dddb	Övez'i güzel bir şekilde giydiren Köroğlu, onun güzelliğini över.
27	2. dörtlük ...ötürer diğier dörtlükler ...getirer rediflidir.	27. şiiir	6	23. şiiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, kendisinden nasihat isteyen Kalender'in ağasına nasihatte bulunur.
28	Öwez, meş doldur, doldur	28. şiiir	4	-	-	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Övez'den kendilerine şarap ikram etmesini ister.
29	...Öwez janym haneş	29. şiiir	3	24. şiiir	3	8'li	abab cccb	Övez'i kaybeden Köroğlu, onun yokluğunda duyduğu acıyı dile getirir.
30	... Töwriz gideşli	30.	4	25.	4	8'li	aaab cccb	Köroğlu Övez'e, Tebriz'e gideceklerini beyan

		şiiir		şiiir				eder.
31	Geldi, Öwez oğlan geldi	31. şiiir	3	26. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu, yiğitlerine Övez'i getirdiğini haber verir.
32	Begler şerap için Öwez golundan	32. şiiir	4	28. şiiir	4	11'li	abab cccb	Köroğlu, yiğitlerine Övez'in elinden şarap içmelerini ister.
33	...geldin mi	-	-	27. şiiir	4	-	-	Övez'in geldiğini gören Ağayunus Peri, onunla ilgi duygularını dile getirir.
34	...senindir	-	-	29. şiiir	6	-	-	Övez'i getirdiğine çok sevinen Köroğlu, onunla ilgili duygularını beyan eder.
35	Şahım oda atsa dönmem yolumdan	-	-	30. şiiir	3	-	-	Övez, Köroğlu ve Ağayunus Peri'den ayrılmayacağını sözünü verir.
36	...Ayvaz can	-	-	31. şiiir	5	-	-	Köroğlu, toy için toplanan halka Övez hakkındaki sevincini dile getirir.

1.2.5. Övez'i Dara Çeken Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN1		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...y bilen	1. şiiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, Köse ve onun getirdiği oğlanlarla alay eder.
2	...gümmür-gümmürlendi	2. şiiir	5	1. şiiir	8	8'li	abab cccb	Savaşa hazırlanan Köroğlu, yiğitlerine savaş öncesi telkinlerde bulunur.
3	...dy bu gün	3. şiiir	4	3. şiiir	4	8'li	abab cccb	Övez'i düşmana kaptıran Köroğlu, içinde bulunduğu kötü durumu yiğitlerine beyan eder.
4	...y gördüñmi	4. şiiir	5	4. şiiir	5	11'li	abcb dddb	Turnaları gören Köroğlu, Övez'inden haber sorar.
5	İlk dörtlük ...bolmady diğeri dörtlükler ...gelmedi rediflidir.	5. şiiir	5	7. şiiir	5	11'li	abab cccb	Dar ağacının altında olan Övez, Köroğlu'nu yad eder.
6	Sen onda ÷yğla, men munda	6. şiiir	5	8. şiiir	5	8'li	abab cccb	Övez'i kaçıran Padişah'ın karşısına çıkan Köroğlu, onun ayrılığından duyduğu acıyı dile getirir.

7	...üstüne	7. şiiir	6	9. şiiir	6	8'li	abab cccb	Övez'i almak için yiğitlerinin hazır olduğunu gören Köroğlu, onlara ne yapmaları gerektiğini söyler.
8	...bolar	8. şiiir	4	10. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu yiğitlerine daha iyi savaşmaları için telkinlerde bulunur.
9	Şiirde Köroğlu, Dön, söweş et, Mustapa beg, Mustafa Bey ise, Lailaha yllalladyr nakaratlarıyla deyişmektedirler.	9. şiiir	8	12. şiiir	8	8'li	abab cccb	Köroğlu ile Mustafa Bey karşılıklı söyleşirler.
10	...Mustapa beg	10. şiiir	4	13. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Mustafa Bey'e Müslümanlığını ve verdiği sözleri hatırlatır.
11	...gaça-gaç	11. şiiir	5	14. şiiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu, Şah Sepit'i tuzağa düşürmek için oyalır.
12	Mustapa begim, senmi sen	12. şiiir	4	15. şiiir	4	8'li	abab cccb	Mustafa Bey'in Şah Sepit tarafından zorla getirilmiş olduğunu gören Köroğlu, onunla ilgili duygularını dile getirir.
13	Sakin Ayvaz Han'ım şarap içmesin	-	-	2. şiiir	4	11'li	-	Köroğlu, Övez için Handan Bahadır'a nasihatlerde bulunur.
14	Ayıp değil mi kaçıp ile varmak	-	-	5. şiiir	4	11'li	-	Erhasan, onları bırakıp giden arkadaşlarına sitem eder.
15	...lar size yol olsun	-	-	6. şiiir	7	11'li	-	Arkadaşlarının onları savaşta yalnız bırakmasına üzülen Erhasan, duygularını dile getirir.
16	Ya alalım ya ölelim yiğitler	-	-	11. şiiir	9	11'li	-	Yiğitlerinin Övez'i almak için hazır olduklarını gören Köroğlu, onlara bakıp hislerini beyan eder.

1.2.6. Hoşgeldi Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN2		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...ny biler	1. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Övez Köroğlu'na büyüdüğünü ve seferlere çıkabileceğini bildirir.
2	Tur, Göroglym, Gyratyňdan aýryldyň	2. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Övez ve Kırat'ın düşman eline düştüğünü Köroğlu'na haber verir.
3	...meýdan içinde	3. şiir	4	-	-	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Övez'i düşman eline bırakıp meyhaneye dönen yiğitlerini azarlar.
4	Salma muhannesi hergiz meýdana	4. şiir	3	-	-	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Köroğlu'ndan Övez'i tek başına bile olsa kurtarmasını ister.
5	...en gelsin	5. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, kendisiyle savaşa gelecek olanları meydana çağırır.
6	Gül Öwezi ýene görmek bolarmy 2. dörtlükte nakarat, Han Öwezi ýene görmek bolarmy şeklindedir.	6. şiir	3	-	-	11'li	abab cccb	Hemdem vezir, Övez'in düşman eline düşmesi üzerine, üzüntüsünü dile getirir.
7	Aldyrdym, Öweziň göwnü almadym Son dörtlükte nakarat, Wadaryg Öweziň göwnü almadym şeklindedir.	7. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Övez'in düşmanın eline düştüğü yere gelen Köroğlu, üzüntüsünü beyan eder.
8	Haldan habar gel al indi 2. dörtlükte nakarat, Bir mürewwet gel kyl indi şeklindedir.	8. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Övez için üzülen Köroğlu, Şir Hüda Pir'ini yardıma çağırır.
9	...ogly	9. şiir	4	-	-	11'li	abcb dddb	Şahberdi, Şah Sepit'e gelenin Köroğlu olduğunu söyler.
10	...a salam diýgeý sen	10. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, kendisi için gelen turnaları görür ve onlarla sevdiklerine selam gönderir.
11	Malym Gyrat, bir dön indi	11. şiir	4	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Kırat'ını tutsak halde gören Köroğlu, bu durumdan duyduğu üzüntüyü dile getirir.
12	...lidir	12. şiir	4	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Şah Sepit'e Kırat'ın huylarına beyan eder.

13	...ar günün geldi	13. şiiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Kırat'ını kurtarmaya çalışan Köroğlu, ondan büyük bir gayret göstermesini ister.
14	...bermenem	14. şiiir	3	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Şah Sepit'e Kırat'ının pahasını söyler.
15	Häzir boluñ, jan agalar, gyrmasyñ	15. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Kalenderin Köroğlu olduğunu anlayan Lalepoş, Şah Sepit'e sonunun geldiğini bildirir.
16	...hoş indi	16. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Övez'in annesi oğlunu ölüme göndereceği için üzüntüsünü dile getirir.
17	...di bolgaý	17. şiiir	3	-	-	8'li	abab cccb	Övez annesine, ağlayıp üzülmemesini söyler.
18	...üstüne	18. şiiir	3	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, yiğitlerini savaşa davet eder.
19	...bir ýandan	19. şiiir	3	-	-	8'li	abab cccb	Düşmanın üzerine yürüten Köroğlu, onlara korkmadığını bildirir.
20	Gyrat meni perizada tiz ýetir 2. dörtlükte nakarat, Gyrat meni Çandybile tiz ýetir şeklindedir.	20. şiiir	3	-	-	11'li	abab cccb	Yaralanan Köroğlu, Kırat'ından onu bir an önce Candibil'e yetiştirmesini ister.
21	...an jaýa ýetişdik	21. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Handan Bahadır, Övez'e nasihatlerde bulunur.
22	Şum habaryñ bardyr senin	22. şiiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu için gönderdiği turnaların döndüğünü gören Ağayunus Peri, duygularını dile getirir.
23	Ağayunus Peri, ...bigaýrat ýeke geldiñmi redifiyle, Köroğlu, Atdym- çapdym aldym geldim Öweziñ nakaratıyla deyişirler. Son dörtlükte nakarat, Günde-de döwranyñ menem şeklindedir.	23. şiiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu'nun yalnız döndüğünü gören Ağayunus Peri, onunla münakaşaya girer.
24	Näme özüñ bizden pynhan eder sen 2. dörtlükte nakarat, İndi özüñ bizden pynhan eder sen şeklindedir.	24. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, seferden dönen Köroğlu'na neden kendilerinden uzak durduğunu sorar.
25	Aýlanaýyn atyñ bilen özünden	25. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu'nun ağır yaralı olduğunu gören Ağayunus Peri, bu durumdan duyduğu üzüntüyü dile getirir.
26	...gyjda- gyj	26. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Yiğitlerinin de sağ salim döndüğünü gören Köroğlu, mutluluğunu dile getirir.

1.2.7. Övez Evlenen Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN2		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...yp getirin	1. şiir	4	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Övez için görücülüğe gidecek olan yiğitlerine nasihatlerde bulunur.
2	...tä men gelinçäm	2. şiir	5	1. şiir	4	11'li	abab cccb	Köroğlu, yiğitlerine nasıl bir toy hazırlamaları gerektiğini beyan eder.
3	...ebilmedim	3. şiir	5	2. şiir	5	11'li	abcb dddb	Önüne çıkan engeli aşamayan Köroğlu, Övez'i yârine kavuşturamayacağı için üzüntüsünü dile getirir.
4	...meñzemez	4. şiir	5	3. şiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu, misafiri olduğu ihtiyara yurdunu tarif eder.
5	Oýan-ha, patşanyñ gyzy	5. şiir	4	4. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, Gülrüh'un güzelliği karşısında duygularını dile getirir.
6	...ikimiz zowky-sapa süreýli	6. şiir	4	5. şiir	4	11'li	abab cccb	Hobnuşan'ın kendisine bir kötülük yapmasından korkan Köroğlu, onu övmeye başlar.
7	...indi	7. şiir	5	6. şiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, ayrı düşecekleri için Hobnuşan'ın üzüldüğünü görünce onu teselli eder.
8	...gara zülpüñ seniñ	8. şiir	5	7. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, Gülrüh'un güzelliği karşısında kendinden geçer ve duygularını beyan eder.
9	...gyzlar geleydi	9. şiir	5	8. şiir	8	Hecesi bozuk	abab cccb	Gülrüh, Övez'i beğendiğini söyleyince, Köroğlu bu duruma sevinir ve duygularını dile getirir.
10	Ne bag duýdy, ne bagbanyñ	10. şiir	4	9. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, Gülrüh'a kendisini nasıl kaçırdığını beyan eder.

1.2.8. Ayçemen Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN2		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	Ayçemen dek nazenini görmedim	1. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Yakup bezirgan, Övez için gördüğü kızı tarif eder.
2	Gije-gündiz ahy-zarym sözläyin 1. dörtlükte nakarat, Yüregimde herne baryn sözläyin şeklindedir.	2. şiiir	3	-	-	11'li	abcb dddb	Övez, Yakup'tan aldığı haberi Köroğlu'na bildirir.
3	Köroğlu, Gal Öwezim men gideyin yollara, Övez, Gal beg ogly men gideyin yollara nakaratlarıyla söyleşirler. 3. dörtlükte nakarat, Gyzył gan dökerin silden sillere şeklindedir.	3. şiiir	8	-	-	11'li	abab cccb	Övez ve Köroğlu, kızı kimin gidip alacağı konusunu karşılıklı münakaşa eder.
4	Bar, Öwezim, saglyk bile görelı 1. dörtlükte nakarat, Bar Öwezim bir Allaga tabşyrdym şeklindedir.	4. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez'i yola gönderecek olan Köroğlu, ona iyi dileklerde bulunur.
5	...size tabşyrdym 1. dörtlükte redif, ...saña tabşyrdym şeklindedir.	5. şiiir	6	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, Övez için Allah'a ve büyük zatlara dua eder.
6	...a uçradyk	6. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Zor durumda kalan Övez, düştüğü durumu beyan eder.
7	...da görünmez	7. şiiir	4	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Ayçemen'in başına giren Övez, onu göremediğinden yakınır.
8	...men seni gördüm	8. şiiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Babakul, Övez'in içinde bulunduğu durumu kendisine beyan eder.
9	...li Son dörtlükte ayak hatalıdır.	9. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez, Babakul'a ailesi ve durumu hakkında bilgi verir.
10	Övez, ...göründi, Novhalı, ...geler sen redifleriyle deyişirler.	10. şiiir	8	-	-	11'li	abab cccb	Övez ve Novalı, birbirlerini tanımak için karşılıklı münakaşa ederler.
11	...lere 5. dörtlükte ayak hatalıdır.	11. şiiir	10	-	-	8'li	abab cccb	Övez'in nereli olduğunu öğrenmek isteyen Novalı, onunla atışır.

12	...biziñ bile	12. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Novalı, Övez'e kendisini Ayçemen'in çağırıldığını haber verir.
13	...ar	13. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Zindana düşen Övez, içinde bulunduğu durumu beyan eder.
14	...geler	14. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Ayçemen'in geldiğini gören Övez, onun güzelliğini över.
15	Övez, Bilmen Aÿ dogdy ÿa-da çyrakmy Ayçemen, Bilmen Öwez, nä yerlerden gelir sen nakaratlarıyla deyişirler. 6. dörtlükte nakarat, Yarym Öwez, ne yerlerden gelir sen şeklindedir.	15. şiiir	10	-	-	11'li	abcb dddb	İlk kez karşılaşan Övez ve Ayçemen, karşılıklı söyleşirler.
16	Sür Öwez'im bu gün döwran seniñdir Son dörtlükte nakarat, Em Öwez'im bu gün döwran senindir şeklindedir.	16. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Babasının Övez'i tutuklatacağını duyan Ayçemen, üzüntüsünü dile getirir.
17	...ende bardyr tomaşa	17. şiiir	5	-	-	8'li	abcb dddb	Ayçemen'in sarayına gelen Tebli Bahadır, Övez'e geldiğini haber vermek için bulduğu ilk pencereden bu nameyi söyler.
18	...y	18. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Tebli Bahadır, ilk pencereden bir şey çıkmadığını görünce, ikinci pencereye gelip sesini övez'e duyurmaya çalışır.
19	Göç, Öwezim, bu gün göçer günüñdir Şiirin 3. dörtlüğünde nakarat, Tır, Öwezim, bu gün göçer günüñdir şeklindedir.	19. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	İkinci pencereden de sesini kimseye duyurmadığını gören Tebli, üçüncü pencereye gelir ve bu nameyi söyler.
20	...mazdan burun	20. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Ayçemen, Övez'e birlikte kaçmayı teklif eder.
21	İymegil gam, galma, narym	21. şiiir	7	-	-	8'li	abab cccb	Ayçemen'in endişelenip korktuğunu gören Övez, onu teskin eder.
22	Beg Teblim, beg, merdana bol	22. şiiir	6	-	-	8'li	abab cccb	Övez, savaşmak üzere olan yiğitlerine güç vermek için bu nameyi söyler.
23	Galdyñ, Öwez, saglyk bile görelı	23. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Tebli Bahadır Övez'e, düştükleri bu zor durumdan kurtulmak için gidip Köroğlu'na haber vereceğini bildirir.

24	...e salam diyer sen	24. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Tebli'nin Köroğlu'na haber vermeye gideceğini duyan Övez, düştüğü duruma üzülür ve duygularını dile getirir.
25	...gördüm	25. şiiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, Övez'le ilgili gördüğü rüyayı yiğitlerine anlatır.
26	Köroğlu, ...mazdan burun, Tebli, ...neyläyin redifleriyle deyişirler.	26. şiiir	18	-	-	11'li	abab cccb	Tebli Bahadır'la karşılaşan Köroğlu, ona başlarına ne geldiğini sorar.
27	...dan bir yşarat bersene	27. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Tebli ile Köroğlu'nun gelmediğini gören Övez, düştüğü duruma üzülür ve duygularını beyan eder.
28	...yma	28. şiiir	5	-	-	8'li	abcb dddb	Köroğlu'nun kendisine yardıma geldiğini gören Övez, sevincini dile getirir.
29	Ayak itibariyle problemlidir.	29. şiiir	4	-	-	8'li	-	Övez'e sağ salım kavuşan Köroğlu, sevincini beyan eder.
30	...maga	30. şiiir	7	-	-	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Alisultan'a yazdığı hattı yiğitlerine okur.
31	...bolsun	31. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, Alisultan'dan gelen hattı yiğitlerine duyurur.
32	...e	32. şiiir	8	-	-	8'li	abab cccb	Ayçemen'i almaya gelen Köroğlu, onunla karşılıklı atışır.
33	...er sen	33. şiiir	4	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Alisultan'a istediği bütün şartları yerine getirdiğini bildirir.
34	...göründi- göründi	34. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Candibil'e varan Köroğlu, memleketine kavuşmanın sevincini dile getirir.

1.2.9. Servican Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN2		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...ym diýgeý sen	1. şiir	7	1. şiir	7	11'li	abab cccb	Yaralanan ve zora düşen Sapar Mehrem, Köroğlu'na haber vermesi için Kırat'a durumunu beyan eder.
2	Atlanyň, beglerim, ganym üstüne	2. şiir	7	3. şiir	4	11'li	abab cccb	Kırat'tan Köse ve Övez'in zorda olduğunun haberini alan Köroğlu, yiğitlerine hazırlanmalarını söyler.
3	Köroğlu, Perizadym nä üçin geýdiň garany, Kız, Onuň üçin menem geýdim garany nakaratlarıyla deyişirler. 5. dörtlükte nakarat, Rast sözle nä üçin geýdiň garany şeklindedir.	3. şiir	6	4. şiir	6	11'li	abab cccb	Köroğlu, köşkün bahçesinde karalar giyip oturan kızdan haber almak için onunla karşılıklı konuşur.
4	Ganym meni çekme dara 4. dörtlükte nakarat, Zalym meni çekme dara şeklindedir.	4. şiir	6	5. şiir	6	8'li	abab cccb	Darağacında olan Övez, Köroğlu'nun kendisine yardıma geldiğini görünce sevincini dile getirir.
5	...dilär göwnüm	5. şiir	4	6. şiir	3	Hecesi bozuk	abab cccb	Servican Köroğlu'na, ölse de Övez'den dönmeyeceğini bildirir.
6	...Kırat'ın avazı geldi	-	-	2. şiir	6	-	-	Kırat'ın sesini duyan Köroğlu, ona alan özlemine dile getirir.

1.2.10. Arap Reyhan Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN2		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...eylärin	1. şiiir	5	1. şiiir	5	8'li	abab cccb	Arap Reyhan, Leke Şah'a kendi gücünü ve Köroğlu'nu nasıl yıkacağını beyan eder.
2	...yörsün	2. şiiir	5	2. şiiir	4	8'li	abab cccb	Arap Reyhan, Leke Şah'a Köroğlu'nun üzerine nasıl yürüyeceğini bildirir.
3	...getirem	3. şiiir	4	3. şiiir	4	11'li	abcb dddb	Arap Reyhan Leke Şah'a, Köroğlu'nu ölümü, dirimi istediğini sorar.
4	...gardaş aman-aman	4. şiiir	5	5. şiiir	5	8'li	abab cccb	Arap'ın tuzağına düşen Köroğlu, öldürülmemek için ona yalvarır.
5	...diyegey sen	5. şiiir	5	7. şiiir	5	11'li	abab cccb	Yakalanan Köroğlu, Kırat'tan Candıbil'e gidip yardım çağırmasını ister.
6	...bildiñizmi	6. şiiir	5	10. şiiir	5	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri, gelen yiğitlerden Köroğlu'nu sorar.
7	...üstüne	7. şiiir	4	11. şiiir	4	8'li	abab cccb	Övez, Köroğlu'nu kurtarmak için yiğitleri savaşa davet eder.
8	Hoşwagt-horram, byrada	8. şiiir	5	12. şiiir	5	8'li	abab cccb	Köroğlu'nu tutsak eden Arap, onunla alay eder.
9	...sen men-menlik etme	9. şiiir	5	13. şiiir	5	8'li	abab cccb	Köroğlu, kendisini tutsak eden Arap'a meydan okur.
10	...Görogly	10. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu'na yetişen ve düştüğü hali gören Övez, ona durumun iyi olmadığını beyan eder.
11	...magyñ gerek	11. şiiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu, tutsak edildiği yerden Övez'e savaş taktiği verir.
12	Berekella han Öwezim Şiirin 1. Dörtlüğünde nakarat, Saña gurban jan Öwezim şeklindedir.	12. şiiir	4	18. şiiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, Övez'in Arap karşısındaki başarısını över.
13	...gassabyñ ogly	13. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Söyledikleriyle Övez'i kıran Köroğlu, gönlünü almak için yalvarır.
14	...gerek	14. şiiir	5	19. şiiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu yiğitlerine, Övez'in kendisini onlardan daha iyi tanıdığını söyler.

15	...ya	15. şiiir	5	22. şiiir	6	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Övez için affettiği yiğitlere ne iş yapacaklarını bildirir.
16	Niçin kara bağlanırsın	-	-	4. şiiir	4	-	-	Şarap içip mest olan Köroğlu, Kırat'a neden takatsiz durduğunu sorar.
17	Atım atma beni öldür	-	-	6. şiiir	4	-	-	Köroğlu, Arap'tan Kırat'ın yerine kendisini öldürmesini ister.
18	...helal olsun	-	-	8. şiiir	4	-	-	Köroğlu, tutsak haldeyken peşini bırakmayan Kırat'ını över.
19	...yarden ayırdı	-	-	9. şiiir	5	-	-	Kırat'ın acıklı sesini duyan Ağayunus Peri, bir şeylerin yolunda gitmediğini beyan eder.
20	Çandibil'den, ne Balkan'dan gelen var	-	-	14. şiiir	3	-	-	Tutsak olan Köroğlu, peşinden birilerinin gelmediğini görünce üzüntüsünü dile getirir.
21	...tuğum vardır	-	-	15. şiiir	4	-	-	Arap'ın elinde tutsak olan Köroğlu, ona içinde bulunduğu duruma fazla güvenmemesini söyler.
22	...Kırat'ın avazı geldi	-	-	16. şiiir	4	-	-	Kırat'ın sesini duyan Köroğlu, kurtulacağı için sevincini dile getirir.
23	...merde rastladım	-	-	17. şiiir	4	-	-	Arap'ın endamını gören Övez, bu konudaki duygularını beyan eder.
24	...oldu	-	-	20. şiiir	4	-	-	Övez ile Köroğlu'ndan bir haber alamayan Ağayunus Peri, üzüntüsünü dile getirir.
25	...geldi	-	-	21. şiiir	4	-	-	Gülruh, Ağayunus Peri'ye Köroğlu ve Övez'in geldiğini müjdelir.
26	...serdar oldun Ayvaz can	-	-	23. şiiir	3	-	-	Ağayunus Peri, Övez'in yaptığı kahramanlıkları över.

1.2.11. Kırk Binler Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN2		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...bu nâ duman boldy	1. şiiir	5	6. şiiir	5	8'li	abab cccb	Gülşirin, meyhanenin kapısına gelir ve Candibil'in üzerine orduların geldiğini haber verir.
2	...dan gelen bar	2. şiiir	4	8. şiiir	4	Hecesi bozuk	abab cccb	Meyhaneye gelen Metel, Candibil'in üzerine orduların geldiğini söyler.
3	...gelmişdir	3. şiiir	10	9. şiiir	10	Şiirin ilk mısraı 13'lü diğerleri 11'lidir.	abab cccb	Ozanlar Köroğlu'na Candibil'in üzerine gelen ordu hakkında bilgi verir.
4	...lerim bardyr	4. şiiir	5	10. şiiir	5	Hecesi bozuk	abcb dddb	Esenhan'ın isteği üzerine Köroğlu kendini öven bu nameyi söyler.
5	...an çağda	5. şiiir	9	11. şiiir	10	8'li	abab cccb	Köroğlu, düşman askerlerine kendi savaş taktiklerini beyan eder.
6	...bir yana	6. şiiir	4	13. şiiir	4	8'li	abab cccb	Köse'nin isteği üzerine Köroğlu kederlenmeyi bırakır ve güzel temennilerde bulunur.
7	Nedir, dövüşmäge goÿmyÿar begler	7. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Kırat'ın üstüne binen Kerem Deli, Şah'ın isteği üzerine bu nameyi söyler.
8	...gerek	8. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, Kırat'ını tarif eder.
9	...meÿdan içinde	9. şiiir	5	14. şiiir	7	8'li	abcb dddb	Övez'i kurtarmaya çalışan Köroğlu, Şah'ın isteği üzerine nameyi söyler.
10	...in gözlär	10. şiiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Kendi yalnızlığına üzülen Köroğlu, hislenir ve duygularını dile getirir.
11	...sen medet ber	11. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Zora düşen Köroğlu, Peygamberi ve evliyaları yardıma çağırır.
12	...ap gaçdy Son dörtlükte ayak hatalıdır.	12. şiiir	6	17. şiiir	5	8'li	abcb dddb	Düşman ordusunun dağılıp kaçtığını gören Köroğlu, duyduğu sevinci dile getirir.
13	Üçyüzlük dag, neçün gitmez dumanyñ	13. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Üçyüzlük dağını dumanlı gören Köroğlu, bunun nedeni sorar.

14	...bolar, soltanyım	14. şiiir	4	18. şiiir	5	11'li	abab cccb	Yaralan Köroğlu, düşmana belli etmemek için gücünü ve cesurluğunu över.
15	...dy beg ogly	15. şiiir	4	21. şiiir	4	11'li	abcb dddb	Yaralanan Köroğlu, içine düştüğü durumu yiğitlerine beyan eder.
16	Men aýlansam atyň bilen özünden 1. dörtlük Aýlanaýyn atyň bilen özünden, 3. Dörtlük, Aýlanaýyn atyň bilen donundan, şeklinde nakaratlıdır.	16. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu'nun yaralı halini gören Ağayunus Peri, duyduğu üzüntüyü dile getirir.
17	...ım ne oldu	-	-	1. şiiir	4	-	-	Köroğlu, Handan Bahadır'a neden kaygılı olduğunu sorar.
18	...ır Göroğlu	-	-	2. şiiir	4	-	-	Handan Bahadır, Leke Şah'ın üzerlerine bir ordu göndereceğini beyan eder.
19	...belli Göroğlu	-	-	3. şiiir	4	-	-	Ağayunus, Köroğlu'nun endişelerini dindirmek için ona nasihatlerde bulunur.
20	...ıdır	-	-	4. şiiir	6	-	-	Köroğlu'nun moralinin düzeldiğini gören Ağayunus Peri, sevincini dile getirir.
21	Gamlanma gönlüm sabreyle	-	-	5. şiiir	5	-	-	Ağayunus'un varlığından mutluluk duyan Köroğlu, sevincini beyan eder.
22	...Göroğlu	-	-	7. şiiir	5	-	-	Meyhaneye gelen Ağayunus Peri, Köroğlu'na Candıbil'in üzerine orduların geldiğini haber verir.
23	...gelsin	-	-	12. şiiir	9	-	-	Düşmanların kalabalık geldiğini gören Köroğlu, eşe dosta haber verilmesini ister.
24	...ıp da getir	-	-	15. şiiir	5	-	-	Hünkar, Mustafa Han'a Köroğlu'nu tutup getirmesini söyler.
25	...günüdür	-	-	16. şiiir	6	-	-	Köroğlu, savaşmak için karşısına çıkan Kaşgari Han'a yiğitliğini beyan eder.
26	...ım ne oldu	-	-	19. şiiir	6	-	-	Köroğlu'nun yaralı bir şekilde döndüğünü gören Ağayunus Peri, duygularını dile getirir.
27	Gülşirin can ağlaşalım	-	-	20. şiiir	3	-	-	Köroğlu'nu yaralı halde yatağa yatıran Ağayunus Peri, hislenir ve üzüntüsünü beyan eder.

1.2.12. Övez Küsen Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN2		MA1		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...düşdüm	1. şiir	4	1. şiir	4	8'li	abab cccb	Övez, annesine nereye gittiğini beyan eder.
2	Övez eğlendi, gelmedi Son dörtlükte nakarat, Zalym eğlendi gelmedi şeklindedir.	2. şiir	4	2. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, Övez'i gördüğü rüyasını yiğitlerine anlatır.
3	Ya seniñdir, ya meniñdir Son dörtlükte nakarat, Ya meniñdir ya seniñdir şeklindedir.	3. şiir	4	3. şiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Övez'in gönderdiği elçilere kendini tanıtır.
4	...seni	4. şiir	5	4. şiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Övez'e verdiği sözleri hatırlatır.
5	...Mustapa beg	5. şiir	5	5. şiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, kendinden güçlü gördüğü Mustafa Bey'e yalvarır.
6	...dyr Övez	6. şiir	5	6. şiir	5	8'li	abab cccb	Övez'le barışan Köroğlu, sevincini dile getirir.

1.2.13. Moruk Kadın Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN3		MA2		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...gerekdir	1. şiir	4	1. şiir	4	11'li	abcb dddb	Kırat'ı çalınan Köroğlu, onu hatırlayınca duygularını dile getirir.
2	Arap atly, demir dnly Görogly Son dörtlükte nakarat, Laçyn gözli, şir penjeli Görogly şeklindedir.	2. şiir	5	2. şiir	4	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Köroğlu'na yokluğunda ne hale düşeceğini beyan eder.
3	...ynjytmañ	3. şiir	5	3. şiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu Kırat'ı bulmak için yola çıkmadan önce, Ağayunus ve diğer sevdiklerini yiğitlerine emanet eder.
4	...jy bolma	4. şiir	7	4. şiir	10	8'li	abcb dddb	Köroğlu, çıktığı yoldan dönünceye kadar, yiğitlerine tutmaları için nasihat verir.
5	Yetişiwir, Şahymerdan ya aly	5. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Zora düşen Köroğlu, Şir Hüda Pir'ini çağırır.
6	Çandybilde besledigim Gyrat, gel	6. şiir	4	5. şiir	7	11'li	abab cccb	Dağın tepesine çıkan Köroğlu, Kırat'ını çağırır.
7	...ydyr	7. şiir	5	6. şiir	5	8'li	abcb dddb	Kırat'ı hatırlayan ve üzülen Köroğlu, duygularını dile getirir.
8	...ımdan boldy	8. şiir	4	7. şiir	4	11'li	abcb dddb	Köroğlu, kalenderlere hikayesini beyan eder.
9	...ar bir gün	9. şiir	5	8. şiir	5	8'li	abab cccb	Köroğlu, kendisinden ziyafet bekleyen kalenderlere name ile cevap verir.
10	İsledigim soradygym Gyrat sen Son dörtlükte nakarat, Hesindeşim baş yoldaşym Gyrat sen şeklindedir.	10. şiir	4	9. şiir	4	11'li	abab cccb	Kırat'ını bulan Köroğlu, onu kurtaracağını söyleyip teselli eder.
11	...a seni	11. şiir	6	10. şiir	7	8'li	abab cccb	Köroğlu, bulduğu Moruk kadına ne kadar kızgın olduğunu beyan eder.
12	...gözel oldy	12. şiir	5	11. şiir	5	8'li	abab cccb	Kırat'a binen Şah Ali, oyun etmesi için bu nameyi söyler.
13	...bolar	13. şiir	5	12. şiir	4	8'li	abcb dddb	Kırat'ın oyun etmemesi üzerine Şah Ali tekrar name söyler.
14	Menem eýe bolsam maly-mülklere Son dörtlükte nakarat, Laçyn göwün	14. şiir	4	13. şiir	4	11'li	abab cccb	Kıratın oyun etmediğini gören Şah Ali, Köroğlu'nun öldüğünü beyan eder.

	telwas eder köllere şeklindedir.							
15	...arzan bolsun	15. şiir	6	14. şiir	6	8'li	abcb dddb	Kırat'ını oyun etmesi için hazırlayan Köroğlu, ona bakar ve duygularını dile getirir.
16	...bolaýdy	16. şiir	5	15. şiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Padişah'a Kırat'ın pahasını söyler.
17	...a	17. şiir	4	16. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, Padişah'a kim olduğunu beyan eder.
18	Geliñ gullar döwüşeliñ Nakarat 1. Dörtlükte, Geliñ begler döwüşeliñ, son dörtlükte ise, Gel-ha gullar döwüşeliñ şeklindedir.	18. şiir	4	17. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu karşısında duran düşmanı savaşmaya davet eder.
19	...gelsin bu meýdana	19. şiir	5	18. şiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Padişah'a ne kadar ciddi ve kararlı olduğunu bildirir.
20	Gyrat, meni çandybile sen ýetir	20. şiir	4	19. şiir	4	11'li	abcb dddb	Köroğlu, yaralanan Kırat'ını över.
21	...oldy	21. şiir	5	20. şiir	5	8'li	abab cccb	Yurdunu, perisini hatırlayan Köroğlu, özlemine dile getirir.
22	...ýerindemi	22. şiir	4	21. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, havada uçan turnalardan yurdunu ve sevdiklerini sorar.
23	...im daglar	23. şiir	4	22. şiir	4	11'li	abab cccb	Kendi yurdunun dağımı gören Köroğlu, sevincini dile getirir.
24	...ymdan	24. şiir	5	23. şiir	5	8'li	abcb dddb	Zor durumda kalan Ağayunus Peri, Köroğlu'nun yokluğundan duyduğu üzüntüyü beyan eder.
25	Böleyin gap orta ýaryn bereýin Son dörtlükte nakarat, Hemme hazynamyñ baryn bereýin şeklindedir.	25. şiir	4	24. şiir	4	11'li	abcb dddb	Köroğlu'nun geldiğini gören Ağayunus Peri, sevincini dile getirir.
26	Senin balañ meniñ balam imesmi Son dörtlükte nakarat, Senin balañ meniñ guzym imesmi şeklindedir.	26. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu'nun yanına gelen Ağayunus Peri, Övez'le kendisinin masum olduğunu bildirir.
27	...y gerekdir	27. şiir	7	25. şiir	7	11'li	aaab cccb	Yalnızlığına ve arkasından olan işlere üzülen Köroğlu, üzüntüsünü dile getirir.
28	...gadyryn nä bilsin	28. şiir	6	26. şiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu, yiğitlerine kıymet bilmedikleri için yakınır.

1.2.14. Koroğlu İle Balı Bey Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN3		MA2		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...oldy	1. şiir	5	1. şiir	5	8'li	abcb dddb	Kadınların oyununa gelen Koroğlu, düştüğü durumu dile getirir.
2	...mydyr, nedir	2. şiir	5	2. şiir	5	8'li	abab cccb	Dilberin odasına giren Koroğlu, onun güzelliğini över ve kendini tanıtır.
3	...lere	3. şiir	5	3. şiir	4	8'li	abcb dddb	Dilber Cemal'in kendisine sarılmasıyla çoşan Koroğlu, sevincini dile getirir.
4	Baly begim men Gorogly degilem 4. dörtlükte nakarat, Çyn özüm men Gorogly degilem şeklindedir.	4. şiir	8	4. şiir	5	11'li	abab cccb	Tutsak edilen ve Balı Bey'in karşısına çıkarılan Koroğlu, kendisinin Koroğlu olmadığını beyan eder.
5	...lerim galdy	5. şiir	5	5. şiir	4	11'li	abab cccb	Asılmak üzere olan Koroğlu, felekten şikayet eder.
6	...ha medet, ha medet	6. şiir	5	6. şiir	5	8'li	abab cccb	Zora düşen Koroğlu, Allah'ı ve pirlirini yardıma çağırır.
7	Körün oğlun tutan günler nej oldy 1. dörtlükte nakarat, Körün oğlun tutan günler ne boldy şeklindedir.	7. şiir	5	7. şiir	4	11'li	abab cccb	Koroğlu, kendisine işkence eden Balı Bey'e aynısını yapar ve onun içine düştüğü durumu beyan eder.
8	Göndergey sen jan Öwez'im göreysin	8. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez'inden ayrılan Koroğlu, hayalinden Balı Bey'e duygularını dile getirir.
9	... ümi 1. dörtlükte redif hatalıdır.	9. şiir	4	-	-	11'li	abcb dddb	Övez'inden ayrı düşmeye dayanamayan Koroğlu, bu üzüntüsünü beyan eder.
10	...bolar	10. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Başı dumanlı dağları gören Koroğlu, kendi acısını hatırlar ve üzüntüsünü dile getirir.
11	...dy sandym	11. şiir	4	-	-	81'li	abcb dddb	Övez'in acısıyla düşmanın üzerine yürüyen Koroğlu, havada uçan huma kuşlarını görünce duygulanır ve bu nameyi söyler.
12	...dı Mustapa beg	12. şiir	4	-	-	8'li	abcb dddb	Düşmanlarını kılıçtan geçiren Koroğlu, Mustafa Bey'e üstünlüğünü beyan eder.
13	...ler, Öwez	13. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Koroğlu, korkudan kendini Araz nehrine atan Övez'i yanına çağırır.
14	...dygyñ barmy	14. şiir	5	-	-	8'li	abcb dddb	Övez'in nehirde gittikçe battığını gören Koroğlu onu tekrar çağırır.

1.2.15. Tellihamım Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN3		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...ol dayñ ýollary	1. şiir	6	-	-	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Övez'e gitmek istediği yolun çok çetin olduğunu bildirir.
2	...mak gerekdir	2. şiir	5	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Övez'i Demircioğlu ile birlikte istediği yola gönderen Köroğlu, onlara nasihatlerde bulunur.
3	...da gördüm	3. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, Övez'le ilgili gördüğü rüyayı Ağayunus Peri'ye beyan eder.
4	...en yörsün	4. şiir	6	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, yiğitlerini Övez'i kurtarmak için yola çıkmaya davet eder.
5	...eglendi, gelmedi	5. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Yiğitleriyle Övez'i kurtarmak için yola çıkan Köroğlu, oğlunu hatırlayınca duygularını dile getirir.
6	...bir yana	6. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Düşman askerleriyle karşılaşan Köroğlu, yiğitlerine nasihatlerde bulunur.
7	...üstüne	7. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu yiğitlerine düşmanı yenmesi için telkinlerde bulunur.
8	...er gaça-gaç	8. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Toya katılan Köroğlu, Padişah'ın isteği üzerine bu nameyi söyler.
9	...bile	9. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Padişah'tan sonra Vezir ve vekiller de name isteyince Köroğlu onları da kırmaz ve bu nameyi söyler.
10	...ymyza	10. şiir	5	-	-	8'li	abcb dddb	Köroğlu'nun namelerini beğenen Padişah, ondan tekrar name isteyince Köroğlu mecbur kalır ve bu nameyi söyler.
11	...üstüne	11. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Söylediği şiirden Padişah'ın rahatsız olduğunu gören Köroğlu, onu kızdırmak için tekrar aynı tarzda söyler.
12	...lerim bardyr	12. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, Padişah'a kim olduğunu beyan eder.

13	...ın begler	13. şiiir	5	-	-	8'li	abcb dddb	Etraflarının düşman askerleriyle sarıldığını gören Köroğlu, yiğitlerini cesaretlendirecek sözler sarf eder.
14	...medik muhannes olsun	14. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, savaşan yiğitlerinin kaçmamaları ve yüreklenmeleri için nice güzel örnekler verir.
15	...gerekdir	15. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez ve Demircioğlu'nu kurtaran Köroğlu, yiğitlerine nasihatlerde bulunur.
16	Kız, Sürül mundan haramzada hojasyn, Köroğlu, Mana hoja diyme hoja däl men nakaratlarıyla deyişmektedirler.	16. şiiir	8	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu ile Tellihanım'ın yardımcısı olan kız karşılıklı atışrlar.
17	Jan saña gurban Öwezim	17. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Övez'in pehlivanlığını gören Köroğlu, bu konudaki sevincini dile getirir.
18	Öweziñ toýunda uklamañ begler	18. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez'in toyunda her şeyin yolunda gittiğini gören Köroğlu, sevincini beyan eder.

1.2.16. Erhasan Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN3		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	Ogul maña, guýun saña neýlär sen	1. şiir	3	-	-	11'li	abab cccb	Kasap'ın yanına gelen Köroğlu, ona koç verip oğul ister.
2	Ýyglama, jan balam, men-de neýläýin	2. şiir	4	-	-	Hecesi bozuk	abcb dddb	Köroğlu, ailesinden ayrıldığı için ağlayan Övez'i teskin eder.
3	Köroğlu, Gyýma maña arap ogly, Kengan, Gyýmaz saña arap ogly nakaratlarıyla deyişmektedirler.	3. şiir	8	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, Övez'i almaya gelen Kengan ile karşılıklı atışır.
4	Fuly begim, men Görogly degilem Son dörtlükte nakarat, Çyn özüm men Görogly degilem şeklindedir.	4. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, Fulu Bey'e kendisinin Köroğlu olmadığını beyan eder.
5	...ler budur	5. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Övez'i Candıbil'in yakınlarına getiren Köroğlu, ona yurdunu tarif eder.
6	Ussa, gaýyr meniň bu gün saymy	6. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, sazının tamirini sonraya bırakan Kurban ustaya kendini tanıtır.
7	Şiirde uyak kusurludur.	7. şiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Erem Padişahının kızına gelen Köroğlu, onun güzelliğini ve ona olan sevdasını dile getirir.
8	...sem	8. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Fulu Bey'in elinde olan atına kavuşan Köroğlu, içinde bulunduğu durumu beyan eder.
9	Senden gaýdan enesinden dogmasyn	9. şiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu, peşinden gelen Fulu Bey ve askerlerine meydan okur.
10	Gelip, bize pajyň bergil	10. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, yolda karşılaştığı Bezirgandan haraç ister.
11	Guzym seni bir Allaga tabşyrdym 1. dörtlükte nakarat, Balam seni bir Allaga tabşyrdym şeklindedir.	11. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Erhasan'ı yola salan annesi, onun için iyi dileklerde bulunur.
12	Şiirde 1. ve 2. Dörtlükler, Janym enem aýralygyň günüdür, diğeri dörtlükler, Men neýläýin aýrylygyň günüdür şeklinde nakaratlıdır.	12. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Annesinden ayrılacak olan Erhasan, ayrılık acısını dile getirir.

13	Övez, Bergin bedew atyňny, Erhasan, Bermenem bedew atymy nakaratlarıyla deyişmektedirler. 1. dörtlükte nakarat, Ber bize bedew atyňny şeklindedir.	13. şiir	8	-	-	8'li	abab cccb	Övez, Candibil'e gelen Erhasan'ı tanımadığı için karşılıklı atışirlar.
14	...geldi	14. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Oğlu Erhasan'a kavuşan Köroğlu, sevincini dile getirir.
15	...da geldim	15. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Erhasan Köroğlu'na başından geçenleri beyan eder.
16	Yalan diyme Görogly sen	16. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Dürü Bey, kim olduğunu saklayan Köroğlu'na, kendisinin Köroğlu olduğunu söyler.
17	...Görolyny göreň yok	17. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, Dürü Bey'e kendini tarif eder.
18	...gerekdir	18. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, Padişah'a meydan okur.
19	...toý-baýramyn göreýin	19. şiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu, yola çıkan Erhasan'ı Allah'a ve Pirlere emanet eder.
20	...üçin şu meýdana gelmişem 3. dörtlükte redif, ...üçin ýalňyz özüm gelmişem şeklindedir.	20. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Erhasan, karşılaştığı düşman askerlerine meydan okur.
21	...geler	21. şiir	5	-	-	8'li	abcb dddb	Erhasan, Eldir Han'a atası Köroğlu'nun gelecek ayın başında kendisiyle savaşacağını haber verir.
22	...saňa amanat Son dörtlükte redif, ...Hudaga amanat şeklindedir.	22. şiir	7	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, Erhasan'a öğüt verir.
23	Rugrat berseň, derim illere giderin	23. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Erhasan Köroğlu'na sevdiği kızın haberini verir.
24	...den aýyrma	24. şiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Erhasan'ı tek başına yola gönderen Köroğlu, duyduğu kaygıyı dile getirir.
25	Beklimhan, Taýgyl ýarym sen bu ýerden nakaratıyla, Erhasan ise, ...etdim redifiyle deyişmektedirler. 2. dörtlükte redif, ...ädim şeklindedir.	25. şiir	8	-	-	8'li	abab cccb 2. dörtlükte uyak abcb şeklindedir.	Erhasan'a kavuşan Beklimhan, kaçma fikri üzerine karşılıklı söyleşirler.
26	...lyk bile görüşeli	26. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Savaşmak için meydana çıkmaya hazırlanan Erhsan, Beklimhan ile vedalaşır.
27	Hetdiň bolsa, muna meýdan, gel indi	27. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Savaş alanına gelen Erhasan Padişaha meydan okur.

28	...dan aýryp bilmez sen	28. şiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Beklimhan babasına Erhasan'la kendi isteği ile gittiğini bildirir.
29	...a meni aman yetirgil 4. dörtlükte redif, ...Hasanyma aman yetirgil şeklindedir.	29. şiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Rüyasında Erhasan'ın zor durumda olduğunu gören Köroğlu, Allah'tan ve Pirlерinden yardım diler.
30	...di azyzym	30. şiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu ile karşılaşan Beklimhan, düştükleri zor durumları ona beyan eder.
31	Ärhasanym tur, yerinden 4. dörtlükte nakarat, Oýan balam tur, yerinden şeklindedir.	31. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Erhasan'la karşılaşan Köroğlu, ona ne durumda olduğunu sorar.
32	Aýp dälmi, gaýdyp ile barmaga	32. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Erhasan, yola birlikte çıktığı yiğitlerin dönmek istediklerini duyunca, üzüntüsünü dile getirir.
33	Hetdiň bolsa, muna meýdan, gel indi	33. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Düşman askerleriyle karşılaşan Erhasan, onlara meydan okur.
34	...dan aýyrma	34. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Yaralı olan Erhasan'la yalnız kalan Övez, düştükleri duruma üzüлüp Allah'a yalvarır.
35	...günler ötüp gitdi	35. şiir	5	-	-	8'li	abcb dddb	Rüyasında Erhasan ile Övez'in zorda olduğunu gören Köroğlu, duyduğu endişe ve korkuyu dile getirir.
36	Guzymdan bir habar geldi	36. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, Erhasan ve Övez ile ilgili gördüğü rüyayı Ağayunus Peri'ye beyan eder.
37	...mak gerekdir	37. şiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Kırklarıyla yola çıkan Köroğlu, onlara güç vermesi için telkinlerde bulunur.
38	Ne sebäpden, jan Öwezim bagladyň 3. dörtlük, Ol sebäpden, jan Öwezim bagladyň, 2. Dörtlük ise, Ne sebäpden, Öwez jany bagladyň şeklinde nakaratlıdır.	38. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Düşmanlarını mağlup eden ve yakalayan Köroğlu, onlara yaptıklarının hesabını sorar.
39	Goç Görogly, goýber, öldürme bizi	39. şiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu'na esir düşen Ağamet, ondan kendisini affetmesini ister.
40	...gelendir	40. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu tarafından serbest bırakılan Ağamet, Eldir Han'a gider ve başından geçenleri ona beyan eder.
41	Bu garrylyk hiç kimseden galmady 4. dörtlük, Şum garrylyk hiç kimseden galmady, son dörtlük ise,	41. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Eldir Han'ın huzuruna gelen Köroğlu, yaşlılığın kendisini düşürdüğü zor durumdan bahseder.

	Şu garrylyk hiç kimseden galmady şeklinde nakaratlıdır.							
42	Göyberseñiz, han Öwezim göreýin	42. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Eldir Han'a yaşlandığını söyleyen Köroğlu, son bir defa Övez'ini görmek istediğini söyler.
43	...gelen eken	43. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu'nun geldiğini duyan Övez, sevincini dile getirir.
44	Hetdiñ bolsa, muna meýdan, gel indi	44. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez'i zindandan kurtaran Köroğlu, Eldir Han'a meydan okur.
45	Atam Görogludan habar beregör Son dörtlükte nakarat, Atam beg oglundan habar beregör şeklindedir.	45. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu ve Övez'i kaybeden Erhasan, duyduğu üzüntü ve kaygıyı dile getirir.

1.2.17. Gülayım İle Erhasan Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN		MA2		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	İzin ver bana Erzurum'a gideyim	-	-	1. şiir	5	-	-	Erhasan, gördüğü rüyayı Köroğlu'na beyan eder.
2	...görmedim	-	-	2. şiir	4	-	-	Erhasan Köroğlu'na, Gülayım'ın güzelliğini tarif eder.
3	...var mı ki	-	-	3. şiir	6	-	-	Köroğlu yiğitlerine, Erzurum'a gidip Gülayım'ı getirecek biri var mı diye sorar.
4	Bırakın gideyim yarin yoluna	-	-	4. şiir	4	-	-	Köroğlu'nun teklifini Erhasan, kabul ettiğini beyan eder.
5	Var git Hasan bir Allah'a teslimsin	-	-	5. şiir	6	-	-	Erhasan'ı yola salan Köroğlu, onun için iyi dileklerde bulunur.
6	...namert olsun	-	-	6. şiir	9	-	-	Erhasan, üzerine gelen kişinin kim olduğunu bilmediği için ona meydan okur.
7	Tanımadı deden seni Hasan han	-	-	7. şiir	5	-	-	Köroğlu, Erhasan'a kendini tanıtır.
8	Tövbe olsun günahımı geç sultanım	-	-	8. şiir	5	-	-	Erhasan, bilmeden Köroğlu'a meydan okuduğu için ondan af diler.
9	Maşallah yiğit oğlum	-	-	9. şiir	4	-	-	Erhasan'ın yiğitliğini ve bağlılığını gören Köroğlu, onun hakkındaki duygularını dile getirir.

10	...ünü göreyim	-	-	10. şiir	3	-	-	Erhasan'ı uğurlayan Köroğlu, toyunu hayal edip duygularını beyan eder.
11	Bana yetir Gülayım'ı	-	-	11. şiir	4	-	-	Erzurum'a varan Erhasan, yârini yad eder.
12	Neredesin Gülayım can Son dörtlükte nakarat, Nerededir Gülayım can şeklindedir.	-	-	12. şiir	5	-	-	Şehre giren Erhasan, Gülayım'ı nerede bulacağını bilmediği için şaşkınlığını dile getirir.
13	Oyna Kıratım oyna sen (dize sayısı 4 olmayıp 6 dır.)	-	-	13. şiir	3	-	-	Gülayım'ın babasının köşküne gelen Erhasan, Kırat'ı oynatır ve yârini anar.
14	Kıratımın fiyatı Gülayı'la başabaş	-	-	14. şiir	5	-	Muham mes aaaab ccccb	Erhasan, Gülayım'ın gönderdiği kıza Kırat'ını tarif eder.
15	...a benzersin	-	-	15. şiir	5	-	-	Gülayım'ı gören Erhasan aşkını dile getirir.
16	...ım sana	-	-	16. şiir	6	-	-	Gülayım Erhasan'a olan duygularını beyan eder.
17	...üne kurban olayım	-	-	17. şiir	6	-	-	Erhasan'ın yiğitliğini gören Gülayım, onu över.
18	...ı vardır	-	-	18. şiir	9	-	-	Erhasan, Gülayım'a Candibil'i tarif eder.
19	Götür yârim sen bu yerden	-	-	19. şiir	3	-	-	Erhasan'ın zarar görmesini istemeyen Gülayım, ona doğru yolu beyan eder.
20	Gel Gülayım Çandibil'e yürü şimdi 2. dörtlükte nakarat, Görelim diyorsan Çandibil'e yürü şimdi şeklindedir.	-	-	20. şiir	4	-	-	Erhasan, Gülayım'ın gönlünü almak için, duygularını dile getirir.
21	...bana yol ver	-	-	21. şiir	7	-	-	Gülayım'ı kaçırın Erhasan, yolu açması için kapıdaki muhafıza yalvarır.
22	...dı gitti	-	-	22. şiir	8	-	-	Bahçivan, Hasan Şah'a kızının kaçırıldığını haber verir.
23	Dön geriye gir meydana ey korkak	-	-	23. şiir	4	-	-	Karaman, Erhasan'a meydan okur.
24	Haddin varsa gel meydana Karaman Son dörtlükte nakarat, İstiyorsan gel meydana Karaman şeklindedir.	-	-	24. şiir	5	-	-	Erhasan, Karaman'a kendi gücünü beyan eder.
25	...me	-	-	25. şiir	3	-	-	Gülayım, Erhasan'a peşlerinden bir ordunun geldiğini haber verir.
26	...amazsın sen	-	-	26. şiir	3	-	-	Gülayım, babasına Erhasan'la kendi isteğiyle kaçtığını bildirir.
27	Şiirde Gülayım, Benim için garip	-	-	27. şiir	5	-	-	Yaralanan Erhasan, Gülayım ile karşılıklı söyleşirler.

	ölen Hasan'ım nakaratıyla, Erhasan da, ...mecalim kalmadı redifiyle deyişirler.							
28	Bu gün bana yardım edecek günüdür	-	-	28. şiir	6	-	-	Düşmanla tek başına savaşmak zorunda kalan Gülayım, Allah'tan yardım diler.
29	...ecekseniz benimle	-	-	29. şiir	3	-	-	Savaşmak için babasının karşısına çıkan Gülayım, gücünü beyan eder.
30	...can balam	-	-	30. şiir	5	-	-	Kendisiyle savaşanın kendi kızı olduğunu öğrenen Hasan Şah, ona girdiği yoldan dönmesini söyler.
31	...döndürmem ben yüzümü	-	-	31. şiir	5	-	-	Gülayım, babasına girdiği yoldan dönmeyeceğini bildirir.
32	...m gelmedi	-	-	32. şiir	5	-	-	Zühre, kardeşi Erhasan'la ilgili gördüğü rüyayı Köroğlu'na anlatır.
33	...Erhasan gelir	-	-	33. şiir	3	-	-	Köroğlu, Zühre'yi sakinleştirmek için Erhasan'ın iyi olduğunu söyler.
34	Yürüyün beğler Erzurum'a varalım	-	-	34. şiir	5	-	-	Köroğlu, yiğitlerini Erzurum'a Erhasan'a yardım etmeye davet eder.
35	...lar yetişti	-	-	35. şiir	5	-	-	Köroğlu'nun kendisine yardıma geldiğini gören Erhasan, sevincini dile getirir.
36	...Hasan can	-	-	36. şiir	7	-	-	Gülayım, Erhasan'a kendisine yardıma gelenlerin kim olduğunu sorar.
37	...ı vereyim	-	-	37. şiir	5	-	-	Köroğlu'nun gücünü gören Hasan Şah, onu affetmesi için yalvarır.
38	...du azizim	-	-	38. şiir	5	-	-	Gülayım, Köroğlu ve yiğitlerine başından geçenleri beyan eder.
39	...ım kalk yerinden	-	-	39. şiir	4	-	-	Erhasan'ı yaralı halde gören Köroğlu, üzüntüsünü dile getirir.
40	Yol ver üstünden Gülayım geçsin 1. dörtlükte nakarat, Dolanın önünüzden Gülayım geçsin şeklindedir.	-	-	40. şiir	3	-	-	Gülayım'ın yiğitliğini ve bağlığını gören Köroğlu, onu över.

1.2.18. Peri Küsen Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN3		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	Men, gitdim, dolanman Çandybiline	1. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu'na küsen ve Candıbil'i terk eden Ağayunus Peri, üzüntüsünü dile getirir.
2	Bir hata iş etdim, indi neyläyin 1. dörtlükte nakarat, Zor hata iş etdim, indi neyläyin şeklindedir.	2. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri'ye karşı hata ettiğini söyleyen Köroğlu, pişmanlığını dile getirir.
3	...gyn Gyrat	3. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri'yi geri getirmek için Kırat'la yola çıkan Övez, atının yaptıklarını görünce onu över.
4	...larym menin	4. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Deve karşı olan korkusunu belli etmek istemeyen Övez, ona çok güçlü olduğunu beyan eder.
5	Bu azapdan gutar meni 1. ve sonuncu dörtlükler, Bu gazapdan gutar meni şeklinde nakaratlıdır.	5. şiiir	5	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Zor duruma düşen Övez, Allah'ı ve pirlarını yad eder.
6	Hoş gelip sen biziñ menzil-mekana	6. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	İrem Bağı'na Övez ve Kırat'ın geldiğini gören Ağayunus Peri, sevincini dile getirir.
7	Ene jan, turgun, yola düş Son dörtlükte nakarat, Jan ene, turgun, yola düş şeklindedir.	7. şiiir	6	-	-	8'li	abab cccb	İrem Bağı'na gelen Övez, Ağayunus Peri'ye küskünlüğü bırakmasını ve Candıbil'e geri dönmesini ister.
8	...a döner	8. şiiir	7	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, yiğitlerine nasihatlerde bulunur.
9	...señ, ne boldy	9. şiiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, kendisini affetmesi için Ağayunus Peri'den özür diler.
10	...perizat	10. şiiir	7	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Ağayunus Peri Köroğlu'nu affedince, Köroğlu bundan duyduğu sevinci dile getirir.
11	...daş gerek	11. şiiir	6	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu ile barışan Ağayunus Peri, ona nasihatlerde bulunur.
12	Toýdur bu gün, toýdur bu gün	12. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri'nin geri dönmesine çok sevinen Köroğlu, mutluluğunu beyan eder.

1.2.19. Merdivenli Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN3		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...bolsun	1. şiir	3	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu, kendisini çağıran kızın Handan Bahadır'a layık olduğunu beyan eder.
2	...a	2. şiir	4	-	-	8'li	abcb dddb	Övez, yaşlı kadına atını padişahın kızına satacağını bildirir.
3	...dyr bu atym	3. şiir	3	-	-	11'li	abcb dddb	Padişahın kızını kaçırmaya gelen Övez, Kırat'ını tarif eder.

1.2.20. Harmandeli Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN4		MA2		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	Bar-da, mama jan habar ber 3. ve 4. Dörtlüklerde nakarat, Bar- da kempir jan habar ber şeklindedir.	1. şiir	4	1. şiir	5	8'li	abab cccb	Harmandeli, yaşlı cadıdan gidip Köroğlu'nu getirmesini ister.
2	...syn diydi	2. şiir	4	2. şiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu'nun yanına gelen yaşlı cadı, ona Harmandeli'nin haberini verir.
3	...dan salam gelipdir	3. şiir	4	3. şiir	3	11'li	abab cccb	Köroğlu, Ağayunus Peri'ye Harmandeli'nin kendisini çağırdığını bildirir.
4	Alsañ nesihatym gitme, Görogly 2. dörtlük, Rugsat almaý ondan gitme Görogly, son dörtlük ise, Şudur nesihatym gitme, Görogly şeklinde nakaratlıdır.	4. şiir	5	4. şiir	5	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Köroğlu'na Harmandeli'ye gitmemesi konusunda nasihatlerde bulunur.
5	Köroğlu, Näzlim, bir suw ber, içeyli, Harmandeli, Düş, özün suwdan içewer nakaratlarıyla	5. şiir	10	7. şiir	10	8'li	abab cccb	Köroğlu ile Harmandeli, hararetle bir şekilde karşılıklı söyleşirler.

	deyişmektedirler. 1. dörtlükte Gyz oğlan suw ber içeyli, son dörtlükte ise, Atıñ öwürde gaçawer şeklinde nakarat deyişmektedir.							
6	...görünür	6. şiiir	5	8. şiiir	5	8'li	abcb dddb	Harmandeli'nin altında kalan Köroğlu, kurtulmak için onu över.
7	...derýaýy-ummana 1. dörtlükte redif hatalıdır.	7. şiiir	5	9. şiiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, Harmandeli'den af diler.
8	...yp geldim	8. şiiir	4	10. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Ağayunus Peri'ye ne tür işler becerdiğini anlatır.
9	Atyñ näçag, özün ýaraly geldin	9. şiiir	4	11. şiiir	4	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, bir iş beceremeden dönen Köroğlu ile alay eder.
10	...maga geldim	10. şiiir	4	12. şiiir	4	11'li	abab cccb	Harmandeli'ye kendisini âşık diye tanıtan Gammar, duygularını dile getirir.
11	...dolanar	11. şiiir	4	13. şiiir	4	8'li	abab cccb	Mirim de Harmandeli'ye kendini Âşık olarak tanıtır ve duygularını beyan eder.
12	Şu gün meni azat eýle, periler Son dörtlükte nakarat, Hâzir meni azat eýle periler şeklindedir.	12. şiiir	4	14. şiiir	4	11'li	abab cccb	Mirim, Harmandeli'ye kendisini affetmesi için yalvarır.
13	...dir	13. şiiir	8	15. şiiir	8	8'li	abcb dddb	Köroğlu ile Âşık Aydın Pir karşılıklı söyleşirler.
14	...geldi	14. şiiir	4	16. şiiir	4	11'li	abab cccb	Âşık Aydın Pir, gördüğü rüyayı sofilerine beyan eder.
15	...bolaýdy	15. şiiir	4	17. şiiir	4	11'li	abcb dddb	Kerem Deli, Pir'in gördüğü rüyayı yorumlar.
16	Ajap oğlan бага seýle gelipdir	16. şiiir	5	18. şiiir	5	11'li	abab cccb	Kerem Deli, Harmandeli'ye duygularını beyan eder.
17	...şar men	17. şiiir	5	19. şiiir	6	8'li	abcb dddb	Harmandeli'den gördüğü kötü muameleye çok kızan Kerem Deli, kapısına gelir ve onu yerer.
18	...mesem-ölem	18. şiiir	4	20. şiiir	4	11'li	abab cccb	Kerem Deli, Harmandeli'nin güzelliğini ve ona karşı olan duygularını dile getirir.
19	...sen	19. şiiir	12	21. şiiir	12	8'li	abab cccb	Harmandeli ile Âşık Aydın Pir, karşılıklı deyişirler.
20	...a gözüm düşdi	20. şiiir	5	22. şiiir	4	Şiirin ilk mısraı	Muhammes	Âşık Aydın Pir, Hünkar'ın isteği üzerine bu

		şiiir		şiiir		15'li diğerleri 14'lüdüir.	aaaab ccccb	nameyi söyler. AN4'teki ikinci bent 4'lükten oluşmaktadır ve MA2'de yer almamıştır.
21	...bersin	21. şiiir	5	23. şiiir	5	8'li	abab cccb	Åşık Aydın Pir, gönül maksadını Arslan Zengin'e beyan eder.
22	...a gidem	22. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, Şirvan'a niçin gideceğini Sapar Köse'ye bildirir.
23	...getir	23. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Sapar Köse, Köroğlu'na isteklerini beyan eder.
24	Ussa sazým gaýyr gardaş bolaýly Son dörtlükte nakarat, Ussa Badam gaýyr gardaş bolaýly şeklindedir.	24. şiiir	5	-	-	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Usta Badam'a kardeş olmayı teklif eder.
25	...boldumy	25. şiiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu, Harmandeli'ye geldiğini haber verir.
26	...sam nije olar	26. şiiir	7	-	-	8'li	abcb dddb	Harmandeli'nin konağına giden Köroğlu, onunla karşılıklı söyleşir.
27	Ne bag duýdy, ne bagbanyñ	27. şiiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Hizmetçi, Usta Badam'a Köroğlu'nun yaptıklarını haber verir.
28	Taşla, Göogly, naçarym	28. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Usta Badam, Köroğlu'na olan kızgınlığını dile getirir.
29	...göwnüm	29. şiiir	4	-	-	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Sapar Köse'nin isteği üzerine toy için duyduğu sevinci beyan eder.
30	...sın bedev	-	-	5. şiiir	4	-	-	Kırat'ının durumuna sevinen Köroğlu, duygularını dile getirir.
31	Buradan Gülharman geçti mi	-	-	6. şiiir	3	-	-	Harmandeli'nin bahçesindeki güzellikleri gören Köroğlu, çoşar ve duygularını beyan eder.

1.2.21. Sapar Mehrem Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN4		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	Atdan düş indi, düş indi	1. şiir	6	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Sapar Köse, eşi Gülşirin'in gitmek üzere olduğunu görünce, gitmemesi için ona yalvarır.
2	Men mundan gitmeli boldum 1. dörtlük, Öyüme etmeli boldum, 2. dörtlük, İndi men gitmeli boldum şeklinde nakaratlıdır.	2. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Sapar Köse'yi bırakıp gitmek üzere olan Gülşirin, onun üzüldüğünü görünce teskin eder.
3	Şiir, Agam Görogly, rehim eyle ve Serdar Görogly, rehim eyle nakaratlarından oluşmaktadır.	3. şiir	6	-	-	8'li	abab cccb	Sapar Köse, eşinin peşinden gidebilmek için Köroğlu'ndan Övez'i yoldaş olarak ister.
4	...eýlärin	4. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Sapar Köse'den Gülşirin'in gittiğini öğrenen Köroğlu, peşinden gitmek için hazırlık yapılmasını ister.
5	...ıñ ýigitler	5. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez'le Sapar Köse'yi Şehr-i Bostan' uğurlayan Köroğlu, onlara nasihatler eder.
6	Mert ýigitler aýdyň-nirden bolar siz 4. ve 5. dörtlüklerde nakarat, Şir ýigitler aýdyň-nirden bolar siz şeklindedir.	6. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez'le Sapar Köse'yi gören Kalender, onlara nereye gideceklerini sorar.
7	Diñle galandar galandar Son dörtlükte nakarat, Sözle galandar galandar şeklindedir.	7. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Övez kendilerini Şah Kalender'e tanıtır.
8	...y	8. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Sapar Köse'yi gören Gülşirin, içine düştüğü durumu ona beyan eder.
9	Gülşirin jan Çandybile gideli Son dörtlükte nakarat, Yör Gülşirin Çandybile gideli şeklindedir.	9. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Gülşirin'i gören Sapar Köse, sevinir ve duygularını dile getirir.
10	...üstüne	10. şiir	5	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Zor durumda kalan Övez, Köroğlu'nun öğütlerini hatırlar ve bu konudaki duygularını beyan eder.
11	Dolansyn meýdan, dolansyn	11.	12	-	-	8'li	abab cccb	Savaşa giren Övez, Köroğlu'nun namelerini

		şiir						söyleyerek dostlarını yardıma çağırır.
12	...eyledim	12. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Eşini ve onun ailesini zor durumdan kurtaran Sapar Köse, sevincini beyan eder.
13	Sapar Mährem, Sapar Mährem	13. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Sapar Köse'nin hiddetlendiğini ve büyüklük tasladığını gören Övez, onu insafli olmaya davet eder..
14	...gedi	14. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Övez ve Sapar Köse'nin döndüğünü gören Köroğlu, sevincini dile getirir.
15	...ekenin, han Görogly	15. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu'nun insafını gören Yazım Berzengi, onu över ve ondan af diler.
16	Şiir, Aman baryñ, han yigitler ve Yagşy baryñ, han yigitler şeklinde nakaratlıdır.	16. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Köroğlu ile dost olan ve onda misafir kalan Yazım Berzengi, gitmek istediğini bildirince, Köroğlu ona nasihatlerde bulunur.

1.2.22. Handan Bahadır Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN4		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	Geçirgin, gitmegin mundan 3. dörtlükte nakarat, Geçirgin, gitgin mundan şeklinde nakaratlıdır.	1. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Handan Bahadır, Köse'ye geri dönmesi için yalvarır.
2	Gaÿdyp gelmen bu dergähe	2. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Sapar Köse, Handan Bahadır'a geri dönmeyeceğini bildirir.
3	Doñboÿunlyk mert yigide yaraşmaz Son dörtlükte nakarat, Doñboÿunlyk kylma saña yaraşmaz şeklindedir.	3. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Sapar Köse'ye yalvaran Handan Bahadır, ondan özür diler.
4	...y bardyr	4. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri'nin köşküne gelen Handan Bahadır, onu över.
5	...geler bir gün	5. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Handan Bahadır'ı dinleyen Ağayunus Peri, ona tavsiyelerde bulunur.

6	...den çykyp	6. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Esir düşen Sapar Köse, düştüğü durumu beyan eder.
7	Musapyr men, myhman algyn bu gije	7. şiiir	3	-	-	11'li	abab cccb	Handan Bahadır, yaşlı kadına Tanrı misafiri olmak istediğini bildirir.
8	...tapylmaz	8. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Handan Bahadır, Servigül'ün güzelliğini över.
9	...mestana. Mestana	9. şiiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Servigül'e âşık olan Handan Bahadır, duygularını dile getirir.
10	...a ýetdiň	10. şiiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Handan Bahadır'dan Servigül'ü çalan Sapar Köse, duyduğu sevinci beyan eder.
11	...ym, barmy sen	11. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Servigül'e kavuşan Handan Bahadır, sevincini dile getirir.
12	Akmak sen, külli akmak	12. şiiir	4	-	-	8'li	abcb dddb	Handan Bahadır, Sapar Köse'yi affettiğini söyler.
13	... eýläýin 1. dörtlükte redif, ...edýin şeklindedir.	13. şiiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Handan Bahadır, yaptığı işleri Ağayunus'a beyan eder.
14	Handan batyr, hoş gelip sen	14. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Handan Bahadır'ı yaptığı işlerden dolayı över.
15	Toýy başlaň toýy başlaň	15. şiiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Handan Bahadır ile Sapar Köse'nin toyunu yapan Köroğlu, sevincini dile getirir.

1.2.23. Bezirgân Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN4		MA2		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...dum armanym galmady	1. şiir	5	1. şiir	10	8'li	abab cccb	Köroğlu, Ağayunus Peri'ye bu güne kadar yaptığı işleri haber verir.
2	...ha, Görogly-Görogly	2. şiir	4	2. şiir	6	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Köroğlu'na Bezirgan'ın haberini verir.
3	...Bezirgene uçradym	3. şiir	5	5. şiir	9	8'li	abab cccb	Bezirgan'ın dev cüssesini gören Köroğlu, duyduğu korkuyu dile getirir.
4	Gaÿyt-ha, Bezirgen, ýol munda	4. şiir	4	6. şiir	7	8'li	abab cccb	Köroğlu, Bezirgan'a doğru yolu beyan eder.
5	Köroğlu, Gel pajym ber Akbeg oglu nakaratıyla, Bezirgan ise, Görogly redifiyle deyişmektedirler.	5. şiir	8	7. şiir	10	8'li	abab cccb	Köroğlu ile Bezirgan haraç verme konusunda karşılıklı söyleşirler.
6	Gelse yürduñ harap eder Bezirgen Son dörtlükte nakarat, Gelse perizadyñ alar Bezirgen şeklindedir.	6. şiir	4	9. şiir	4	11'li	abab cccb	İhtiyar kadın Köroğlu'nu Bezirgan'a karşı biletir.
7	...bardyr	7. şiir	4	10. şiir	5	8'li	abab cccb	Köroğlu'nu altına alan Bezirgan ona düştüğü durumu bildirir.
8	...Bezirgen	8. şiir	4	12. şiir	4	11'li	abcb dddb	Öldürdüğü Bezirgan'ın altında kalan Köroğlu, düştüğü durumu dile getirir.
9	Bezirgen deÿ biçäräni neýledin	9. şiir	4	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Ağayunus Peri, Köroğlu'na Bezirgan'a ne yaptığını sorar.
10	...Görogly men boldum	10. şiir	5	11. şiir	10	8'li	abcb dddb	Köroğlu Ağayunus Peri'ye kendini namert Bezirgan'ı da mert diye anlatır.
11	...in eýesi Bezirgen hany	11. şiir	4	14. şiir	4	11'li	abcb dddb	Aysultan, malları getiren yiğitlere abisini sorar.
12	...mi sen	12. şiir	5	17. şiir	6	8'li	abab cccb	Köroğlu ve yiğitlerinin yanına gelen Aysultan, onlara kimi aradığını söyler.
13	...en agammy sen	13. şiir	4	18. şiir	4	8'li	abab cccb	Abisinin cesedini gören Aysultan, duyduğu üzüntüyü dile getirir.
14	Sebäp nädir meniñ agam öldürdi 3. dörtlükte nakarat, Ne sebäpden	14. şiir	4	19. şiir	4	Hecesi bozuk	abab cccb	Aysultan, kırklara abisinin niçin öldürüldüğünü sorar.

	meniñ agam öldürdi şeklindedir.							
15	Sen aglama senin ağañ bolaýyn Son dörtlükte nakarat, Aýsoltan aglama ağañ bolaýyn şeklindedir.	15. şiiir	4	20. şiiir	4	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Aysultan'a abisi olmayı teklif eder.
16	...bardyr	16. şiiir	4	24. şiiir	4	8'li	abab cccb	Yola çıkan Köroğlu, yiğitlerine nereye gideceklerini beyan eder.
17	...a 3. dörtlükte redif hatalıdır.	17. şiiir	5	25. şiiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu, korkan yiğitlerine telkinlerde bulunur.
18	Yat edeýin agam seni 1. dörtlükte nakarat, Yat eýläýin agam seni şeklindedir.	18. şiiir	4	26. şiiir	4	8'li	abab cccb	Zor durumda kalan Aysultan ağasını yad eder.
19	...yñ günüdür	19. şiiir	4	27. şiiir	4	11'li	abab cccb	Karahan devi başından salamayan Aysultan, düştüğü zor durumu beyan eder.
20	...üstüne	20. şiiir	4	29. şiiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, yüksek bir yere çıkar ve kırk yiğidini çağırır.
21	...boldy	21. şiiir	4	30. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Yiğitlerinin eksik olduğunu gören Köroğlu, başlarına ne geldiğini sorar.
22	...gerek	22. şiiir	4	31. şiiir	5	8'li	abab cccb	Köroğlu, Aysultan'ı Candibil'e davet eder.
23	...bolsun	23. şiiir	4	33. şiiir	4	8'li	abcb dddb	Aysultan'ı Taymaz Bey'e nikahlayan Köroğlu, duyduğu sevinci dile getirir.
24	...hoşça kal şimdi	-	-	3. şiiir	4	-	-	Bezirgan'ın üzerine sefere çıkacak olan Köroğlu, Ağayunus ile vedalaşır.
25	Göroğlu'na vergini ver, beğ oğlu	-	-	4. şiiir	6	-	-	Köroğlu, Bezirgan'dan vergisini vermesini ister.
26	Şiirde Köroğlu, ...Bezirgen, Bezirgan, ...Göroğlu ayaklarıyla deyişmektedirler.	-	-	8. şiiir	9	-	-	Birbirleriyle kardeş olan Bezirgan ve Köroğlu, karşılıklı söyleşirler.
27	...ti seni	-	-	13. şiiir	5	-	-	Ağayunus Peri, Bezirgan'ın Ölümünden duyduğu acıyı dile getirir.
28	...eyim	-	-	15. şiiir	5	-	-	Abisinin emanetlerini alan Aysultan, onun yokluğunda duyduğu üzüntüyü beyan eder.
29	Senin ile görüşelim	-	-	16. şiiir	5	-	-	Köroğlu, karşısına çıkan yiğide ne aradığını sorar.
30	Bezirgan'ım, benim ağabeyim öldü	-	-	21. şiiir	4	-	-	Ağayunus ile karşılaşan Asultan abisinin ölümünden duyduğu acıyı onunla paylaşır.
31	...en gelsin bu meydana	-	-	22. şiiir	4	-	-	Köroğlu yiğitlerine, Gürcistan'a sefere gideceğini söyler.

32	...ım hoşça kal şimdi	-	-	23. şiir	3	-	-	Sefere çıkmadan önce abisinin mezarına gelen Aysultan, onunla vedalaşır.
33	...geldi	-	-	28. şiir	3	-	-	Karahan devi öldürmek için yaklaşan Köroğlu, ona kim olduğunu bildirir.
34	...a benzer	-	-	32. şiir	4	-	-	Köroğlu, kendisini karşılamaya gelen Ağayunus Peri'yi görünce duyduğu mutluluğu dile getirir.

1.2.24. Köroğlu ve Davut Serdar Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN5		MA2		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	Şiirde uyak kusurludur.	1. şiir	8	1. şiir	8	11'li	abab cccb	Köroğlu ile Davut Serdar karşılıklı söyleşirler.
2	...uny	2. şiir	5	2. şiir	5	11'li	abab cccb	Ordusunu toplayan Davut Serdar, onlara Köroğlu'nun dostluğundan ve kahramanca savaşmaları gerektiğinden bahseder.
3	...indi	3. şiir	5	3. şiir	5	Hecesi bozuk	abab cccb	Davut Bey, Köroğlu'na yurdunu tarif eder.
4	...y	4. şiir	6	4. şiir	6	11'li	abab cccb	Köroğlu, Davut Bey'in ordusunun eksiklerini söyler ve onlara nasihatlerde bulunur.
5	Yoluñyz ak bolsun, siz hoş geldiñiz	5. şiir	7	5. şiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu ve yiğitlerini Candibil'e uğurlayan Davut Bey, onlarla vedalaşır.
6	...indi	6. şiir	8	6. şiir	8	11'li	abab cccb	Aysultan, yurduna ve halkına veda eder.
7	...dünizmi	7. şiir	6	7. şiir	5	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri, yoldan geçen kervana Köroğlu'nu sorar.
8	...an, Göröglym	8. şiir	5	8. şiir	5	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Gürcistan'dan gelen Köroğlu ve beraberindekileri karşılar ve duyduğu sevincini dile getirir.
9	...dum-da geldim	9. şiir	7	9. şiir	6	11'li	abab cccb	Yurduna ve sevdiklerine kavuşan Köroğlu, duyduğu sevinci beyan eder.
10	...mak gerek	10. şiir	6	10. şiir	6	8'li	abab cccb	Aysultan, Köroğlu'na ne istediğini bildirir.

		şiiir		şiiir				
11	...bolsun	11. şiiir	5	11. şiiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu, topladığı kişilere Taymaz Bey ve Aysultan'ın toyunu haber verir.
12	...sinler	12. şiiir	5	13. şiiir	5	11'li	abab cccb	Köroğlu, topladığı kişilere toy hazırlıklarına başlamalarını söyler.
13	...aly dostlar	13. şiiir	7	14. şiiir	7	11'li	abab cccb	Toydaki misafirlerin isteği üzerine Köroğlu, toy için duyduğu sevinci dile getirir.
14	...döwran siziñki	14. şiiir	5	15. şiiir	5	11'li	abab cccb	Aysultan ile Taymaz Bey'in nikahına kıyan Köroğlu, onları eve göndermeden önce birkaç nasihatte bulunur.
15	...Bezirgen	15. şiiir	5	16. şiiir	5	11'li	abab cccb	Dostu Bezirgan'ın kümbetine gelen Davut Bey, büyük bir özlemlle onu anar.
16	...diýgeý sen	16. şiiir	7	17. şiiir	7	11'li	abcb dddb	Davut Bey'i uğurlayan Aysultan, iline ve halkına selam söyler.
17	...indi	17. şiiir	6	18. şiiir	5	8'li	abab cccb	Davut Serdar, Köroğlu ve Aysultan'la vedalaşır.
18	...salam getirdim	18. şiiir	5	19. şiiir	5	11'li	abab cccb	Davut Bey, Gürcistan halkına Köroğlu ve Aysultan'ın selamlarını iletir.
19	...iji bolma	19. şiiir	6	20. şiiir	5	11'li	abab cccb	Bezirgan konusunda yaptığı hataları yad eden Köroğlu, kendini yerer.
20	...gelsin	-	-	12. şiiir	6	-	-	Ağayunus Peri, gelenlere Aysultan ve Taymaz Bey'in toyu için yapılacak olan hazırlıkları bildirir.

1.2.25. Tebli Bahadır Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN5		MA2		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...un kördüm	1. şiir	5	1. şiir	5	11'li	abab cccb	Hasan tüccar Köroğlu'na Esenhan'ın ordu topladığını haber verir.
2	...Teblim sen, Teblim sen	2. şiir	7	2. şiir	7	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Gülşirin'in küstürdüğü Tebli'nin gönlünü alır.
3	...gal indi, gal indi	3. şiir	5	3. şiir	5	8'li	abcb dddb	Kendisini uğurlamaya gelen kırklarla vedalaşan Tebli Bahadır, onlara gitmelerini söyler.
4	...mydyr, nedir	4. şiir	5	4. şiir	5	8'li	abab cccb	Tebli Bahadır, Esenhan'ın bağındaki güzellikleri tarif eder.
5	...bardyr	5. şiir	8	5. şiir	8	11'li	abcb dddb	Tebli Bahadır, Esenhan'a Köroğlu'nun kim olduğunu beyan eder.
6	...göreñ yok	6. şiir	6	6. şiir	6	11'li	abab cccb	Tebli Bahadır, Köroğlu'na laf atan Esenhan'a Köroğlu'nu över.
7	...dyñ	7. şiir	5	7. şiir	5	8'li	abcb dddb	Esenhan, Köroğlu'nu öven Tebli Bahadır'ı azarlar.
8	Safarman düşdi köñlüne	8. şiir	5	8. şiir	5	8'li	abab cccb	Sefere çıkmak üzere olan Köroğlu, Kırat'ını över.
9	...keçen, daglar	9. şiir	5	9. şiir	5	8'li	abab cccb	Yolda giderken Tebli'nin geçtiği yerleri gören Köroğlu, hüznlenir ve duygularını dile getirir.
10	...kelipdir	10. şiir	4	10. şiir	4	11'li	abab cccb	Tebli Bahadır, Esenhan'a Köroğlu'nun geldiğini bildirir.
11	...laryñdan	11. şiir	5	11. şiir	5	8'li	abcb dddb	Gelin kızların meclis kurduklarını gören Köroğlu, gördüğü güzelliklerini över.
12	...maña medet berer gününidir	12. şiir	5	12. şiir	5	11'li	abab cccb	Zora düşen Köroğlu, Pirlirini yad eder.
13	...budur	13. şiir	5	13. şiir	5	Hecesi bozuk	abab cccb	Köroğlu, Hızır Baba'ya karşısında duran şehrin neresi olduğunu beyan eder.
14	...ylahym	14. şiir	5	14. şiir	5	8'li	abcb dddb	Rüyasında Köroğlu'nun zorda olduğunu gören Gülşirin, sabah uyanınca onu yad eder.
15	...sen, senden züryat bolmady	15. şiir	5	15. şiir	5	11'li	abab cccb	Gülşirin, Köroğlu için bir şey yapmayan

		şiir		şiir				Ağayunus Peri'yi azarlar.
16	...yp gelen Son dörtlükte ayak hatalıdır.	16. şiir	5	16. şiir	5	8'li	abcb dddb	Ağayunus Peri, Gülşirin'e Köroğlu'nun yaptığı hataları beyan eder.
17	...mese	17. şiir	5	17. şiir	5	8'li	abab cccb	Köroğlu'na yardım etmek için yola çıkan Gülşirin, onun geçtiği yerleri görür ve duygularını dile getirir.
18	...my 3 ila 8. dörtlüklerde ayak hatalıdır.	18. şiir	8	18. şiir	8	8'li	Şiirin uyak yapısı problemlidir.	Köroğlu'na atını veren Hasan yiğit, düştüğü aşkın acısını beyan eder.
19	...bolgaý	19. şiir	6	19. şiir	5	8'li	Şiirin ikinci dörtlüğünün uyak yapısı hatalıdır. Diğer dörtlüklerde uyak abab cccb... şeklindedir.	Bindiği atın hünerini gören Köroğlu, onu över.
20	...gura	20. şiir	5	20. şiir	5	8'li	abcb dddb	Köroğlu ile karşılaşan Tebli Bahadır, yaptığı namertliği dile getirip pişman olur.
21	...yñ barmy	21. şiir	4	21. şiir	4	8'li	abcb dddb	Köroğlu, Övez'in yaptığı hatayı kendisine bildirir.
22	...günüdir	22. şiir	6	22. şiir	6	11'li	abab cccb	Esenhan'ın yanına gelen Tebli, yaptığı namertliği ve Köroğlu'nun geldiğini beyan eder.
23	...dan İspihandan gelen bar	23. şiir	4	23. şiir	4	11'li	abab cccb	Savaşa hazırlık yapan Köroğlu, yiğitlerini çağırır ve onlara telkinlerde bulunur.
24	Ya seniñdir ya meniñdir	24. şiir	5	24. şiir	5	8'li	abcb dddb	Esenhan'ın sarayına gelen Köroğlu, ona meydan okur.
25	...senden harym alaýyn 2. dörtlükte redif, ...janyñ haryn alaýyn şeklindedir.	25. şiir	5	25. şiir	4	11'li	abab cccb	Tebli ile karşılaşan Gülşirin ona duyduğu nefreti dile getirir.
26	...imi azat eýle 1. dörtlükte redif, ...kabul eýle şeklindedir.	26. şiir	5	26. şiir	5	8'li	abcb dddb	Esenhan, Köroğlu'ndan af diler.
27	...e	27. şiir	6	27. şiir	6	8'li	abab cccb	Murat maksadına yeten Köroğlu, duyduğu sevinci beyan eder.

1.2.26. Belagerdan Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN5		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	Ertir säher mün Gyratyň biline	1. şiir	9	-	-	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Gecdimhan'a Candibil'den kaçacaklarını, ondan Kırat'ı alıp onlarla kaçmasını söyler.
2	Bibim, rugsat bolsa, münsem Gyraty	2. şiir	6	-	-	Hecesi bozuk	aaab cccb	Gecdimhan, Ağayunus Peri'ye tekliflerini kabul ettiğini bildirir.
3	Zeberteň Gyraty müner Gejdımhan	3. şiir	5	-	-	11'li	aaab cccb	Ağayunus Peri Gecdimhan'ı över.
4	Tä görýänçäk, Öwez balam, hoş indi Son dörtlükte nakarat, Tä görýänçäk, amanda bol, hoş indi şeklindedir.	4. şiir	7	-	-	11'li	aaba ccca	Ağayunus Peri, Övez'le vedalaşır.
5	Hem atyňdan, hem ýaryňdan aýryldyň	5. şiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Övez, Köroğlu'na perilerinin ve Kırat'ının gittiğini haber verir.
6	Öler bolsaň beg Görogly, öl indi 1. dörtlükte nakarat, Görer bolduň beg Görogly, öl indi şeklindedir.	6. şiir	3	-	-	11'li	abab cccb	Kırat'ının ve perilerinin gittiğini gören Köroğlu, üzüntüsünü dile getirir.
7	Rugsat bergil Erem бага бараýын Son dörtlükte nakarat, Munda durman Erem бага бараýын şeklindedir.	7. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez, Köroğlu'ndan İrem Bağı'na gitmek için izin ister.
8	Öwez oglum gitme Erem bagyna 3. dörtlükte nakarat, Gyrat diýip gitme Erem bagyna şeklindedir.	8. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Köroğlu Övez'e, İrem Bağı'na gitmemesini söyler.
9	Ak ýol diläp ugrat meni ýoluma 1. dörtlükte nakarat, Pata berip ugrat meni ýoluma şeklindedir.	9. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Övez, İrem Bağı'na gitmek için Köroğlu'na yalvarır.
10	Sag baryp salamat gelgin, Öwez jan 1. dörtlükte nakarat, Aman-esen baryp gelgin Öwez jan şeklindedir.	10. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	İrem Bağı'na gitmek için hazırlanan Övez'e, Köroğlu iyi dileklerde bulunur.
11	Kysmatymda beýle günler bar eken	11. şiir	5	-	-	11'li	aaab cccb	Yürüyerek İrem Bağı'na gitmeye çalışan Övez,

								zorluklarla karşılaşınca, Kırat'ı aklına düşer ve üzüntüsünü dile getirir.
12	...gel indi	12. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Yürüyerek yol giden Övez, Kırat'la gezdiği günleri aklına gelince hüznünü beyan eder.
13	...yñ	13. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Övez'le karşılaşan Bela canavar, ona sonunun geldiğini söyler.
14	...geldi	14. şiir	8	-	-	8'li	abab cccb	Bela ile karşılaşan Övez, korktuğunu belli etmez ve ona meydan okur.
15	Belagerdan dostum, meni öldürme	15. şiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Bela, Belagerdan sandığı Övez'e kendisini öldürmemesi için yalvarır.
16	Aç gözüñi, äleme et tomaşa Son dörtlükte nakarat, Aç gözüñi, et Ereme tomaşa şeklindedir.	16. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Övez'i sırtına alan Bela canavar, ona nereden gittiklerini beyan eder.
17	Öldürmagin meni, köpdür hyzmatym	17. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Belegerdan Bela canavara kendisini öldüreceğini söyleyince, Bela canavar ona yalvarır.
18	... dönük, Gyratymny neýlediñ	18. şiir	4	-	-	11'li	aaab cccb	Övez, Geccimhan'dan Kırat'a ne olduğunu sorar.
19	Öweze meñzetdim owazyñ seniñ	19. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Övez'in sesini duyan Geccimhan, ona başından geçenleri bildirir.
20	...yigit kaýdan geler sen	20. şiir	5	-	-	11'li	aaaa bbba	Övez'le karşılaşan yaşlı kadın, ona kim olduğunu sorar.
21	...den bihabar	21. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Övez, kendisini soran yaşlı kadına yalandan bir şeyler söyler.
22	...üp bir gedaýy öldürme Son dörtlükte redif, ...äp bigünäni öldürme şeklindedir.	22. şiir	3	-	-	11'li	aaab cccb	Övez, kendisini öldürmeye çalışan yaşlı kadına kendisinin Övez olmadığını beyan eder.
23	...Öwez jan	23. şiir	5	-	-	11'li	aaab cccb	Övez'in söylediklerine inanmayan yaşlı kadın, ona Övez olduğunu kanıtlar.
24	Zynhar goýuñ, şu howuza girmäñler	24. şiir	5	-	-	11'li	aaab cccb	Ağayunus Peri, kendilerine bir insanın yaklaştığını hissedince, peri kızları uyarır.
25	Adammy ýa perimi sen habar ber Son dörtlükte nakarat, Hyrydar men kim bolar sen habar ber şeklindedir.	25. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Akkız kendisini kurtaran Övez'e kim olduğunu sorar.
26	...eýlesem	26. şiir	6	-	-	11'li	aaab cccb	Övez, Akkız'a kim olduğunu beyan eder.
27	Gam iýme, Öwezim, salamatda bol	27. şiir	7	-	-	11'li	aaab cccb	Gelenin Övez olduğunu anlayan Akkız, ona yardım edeceğini söyler.

28	...y gördüm	28. şiir	6	-	-	11'li	aaab cccb	Akkız, peri kızlarına dünyadan haber verir.
29	...yeg idi	29. şiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Zindana atılan Övez, düştüğü duruma üzüdür ve üzüntüsünü dile getirir.
30	...ym barmysyñ	30. şiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Övez'in yanına zindana gelen Akkız, ona ne halde olduğunu sorar.
31	...amanmy	31. şiir	11	-	-	11'li	aaba ccca	Övez'le karşılaşan Ağayunus Peri, ona İrem Bağı'na niçin geldiğini sorar.
32	...sen diyip ýyglaryn	32. şiir	8	-	-	11'li	aaab cccb	Anasının sözleri üzerine yurdu aklına gelen Övez, duygularını dile getirir.
33	Hahy gitgin, hala galgyn, Öwez jan	33. şiir	9	-	-	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Övez'i en iyi şekilde ağırlar ve sevincini dile getirir.
34	Göroglynyñ söwer ýary senmi sen	34. şiir	10	-	-	11'li	abab cccb	Övez, anasına Koroğlu'nun düştüğü durumu beyan eder.
35	...dy diýgeý sen	35. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Ağayunus, Övez'e yapacağı vazifeyi bildirir.
36	Habar bergin, balam, kaýdan geler sen	36. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Övez'in yanına yaklaşan yaşlı kadın, ona kim olduğunu sorar.
37	...en saýýat bolar men	37. şiir	4	-	-	11'li	aaab cccb	Övez, kim olduğunu soran yaşlı kadına yalandan bir şeyler söyler.
38	Alyñ allaýar, allaýar 1. dörtlükte nakarat, İçin allaýar, allaýar şeklindedir.	38. şiir	5	-	-	8'li	aaab cccb	Övez'in gelişine sevinen Arzıgül, duygularına beyan eder.
39	Alyñ allaýar, allaýar Son dörtlükte nakarat, Galar allaýar, allaýar şeklindedir.	39. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Övez, Arzıgül'ün güzelliğini tarif eder.
40	...gin enem jan	40. şiir	6	-	-	11'li	aaba ccca	Uykudan uyunan Arzıgül, Övez'in nerede olduğunu sorar.
41	Gelip derwezäni açyñ, ýüzbaşy	41. şiir	6	-	-	11'li	aaab cccb	Arzıgül'ü kaçıran Övez, muhafızlara kapıyı açmaları için kendini över.
42	...geldi Öwez jan	42. şiir	4	-	-	11'li	aaab cccb	Kırat'ın sesini duyan Koroğlu, yiğitlerine bakıp sevincini dile getirir.
43	Görogla dirilik bergin, hudaýym	43. şiir	4	-	-	11'li	aaab cccb	Övez, Koroğlu'nun canını bağışlaması için Allah'a yalvarır.

1.2.27. Gencim Bey ve Hıdırali Zengin Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN5		MA		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...geler siz	1. şiir	5	-	-	11'li	aaab cccb	Candıbil'e doğru bir ordunun geldiğini gören Sakı can, onlara kim olduklarını sorar.
2	...boldy	2. şiir	3	-	-	11'li	aaab cccb	Köroğlu, karşısına geçen ve konuşmadan ağlayan Sakı'ya ne olduğunu sorar.
3	...ibergin	3. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Şahdarhan, Köroğlu'na meydan okur.
4	Çandybilden habardar bol, Seytek jan	4. şiir	7	-	-	11'li	abab cccb	Üzerlerine düşman ordusunun geldiğini haber alan Köroğlu, yiğitlerine nasihatlerde bulur.
5	Ya al indi, ya öl indi, türkmenim	5. şiir	6	-	-	11'li	abab cccb	Gencim Bey, Türkmen yiğitlerini Köroğlu'na karşı biletir.
6	...bolmañ	6. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Candıbil'in yaşlıları, Gencim Bey'le hareket eden yiğitlere kötü yolda olduklarını bildirir.
7	Şiirde Bedrüstem, Maslahat ber alaç nâme ne diyr sen nakaratıyla, Ağayunus ise, ...senindir redifiyle deyişirler.	7. şiir	8	-	-	11'li	abab cccb	Ağayunus ve Bedrüstem kalenin gidişatı için karşılıklı söyleşirler.
8	...yñ gullar üstüne	8. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Gencim Bey, kaleye saldırmak için topladığı yiğitlere vaatlerde bulunur.
9	Hydyraly baýy yzlap bararmyz	9. şiir	5	-	-	11'li	abab cccb	Miskal Peri yaşlı adama kendilerini tanıtır.
10	...dy diýgeý sen	10. şiir	6	-	-	11'li	aaba ccca	Ağayunus Peri, Miskal ve Gülnar Peri'ye Hasan Capkır ve Köroğlu'na haber vermelerini söyler.
11	...ler aşyp Hasan geldi	11. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Hasan Capkır'ın geldiğini gören Ağayunus Peri sevincini dile getirir.
12	...çağ-çağ 1. dörtlükte redif, ...dag-dag şeklindedir.	12. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Düşmanları dağıtan Hasan Capkır, Ağayunus Peri'ye yaptığı işleri beyan eder.
13	...gyn soltany	13. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Yanlışlıkla, Şahdarhan'ın çadırına giren Miskal Peri, onu Köroğlu zanneder ve uyandırmaya çalışır.
14	Razy boldum oglum senden	14. şiir	4	-	-	Hecesi bozuk	abab cccb	Köroğlu, Bedrüstem'e gönderdiği hatta ondan razı olduğunu beyan eder.
15	...a yetişdim	15. şiir	4	-	-	11'li	abab cccb	Kan dökmeden savaşı kazanan Köroğlu, yurdunun sınırlarına varınca sevincini dile getirir.

1.2.28. Koroğlu'nun Ölümü Koluna Ait Şiirler

	Redif/Nakarat	AN5		MA2		Hece	Kafiye	Muhteva
		Nu	Beyit/ Dörtlük	Nu	Dörtlük			
1	...günlerim yine gel indi	1. şiir	5	1. şiir	5	11'li	abab cccb	Yaşlanan Koroğlu, yiğitleriyle gezip eğlendiği yerleri görür ve hüznünü dile getirir.
2	...ar Görogly	2. şiir	3	2. şiir	3	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, yaşlandığı için hüzünlünen Koroğlu'nu teselli eder.
3	...dünyâ degilmi sen	3. şiir	4	6. şiir	4	8'li	abab cccb	Yiğitleriyle eğlendiği meyhaneye gelen Koroğlu, hüznünü dile getirir.
4	...sa ne diyr sen	4. şiir	4	7. şiir	4	11'li	abab cccb	Koroğlu'nun eskileri yad ettiğini ve ağladığını gören Ağayunus Peri, ona nasihatlerde bulunur.
5	...en günlerim	5. şiir	8	3. şiir	8	11'li	abab cccb	Övez'in gezdiği yerleri gören Koroğlu, ağlar ve duygularını dile getirir.
6	...ardyñ	6. şiir	5	4. şiir	5	8'li	abcb dddb	Kırat'ını yaşlanmış ve bitkin halde gören Koroğlu, üzüntüsünü beyan eder.
7	...di belki	7. şiir	3	5. şiir	3	8'li	abab cccb	Kırk yiğidin meclis kurduğunu ve eğlendiğini zanneden Koroğlu, doğru olup olmadığını Ağayunus Peri'ye sorar.
8	...hoş gal indi	8. şiir	6	8. şiir	5	8'li	abab cccb	Kırk yiğidinin mezarına gelen Koroğlu, onlarla vedalaşır.
9	...bile	9. şiir	4	9. şiir	4	11'li	abab cccb	Koroğlu'nun kalesine baktığını ve üzüldüğünü gören Ağayunus Peri onu teselli eder.
10	...istârin	10. şiir	5	-	-	8'li	abab cccb	Mağaraya kapanan Koroğlu, Allah'a yalvarır.
11	...bolar Son dörtlükte redif, ...olar şeklindedir.	11. şiir	4	-	-	8'li	abab cccb	Kimsesizlikten incinen Koroğlu, duygularını dile getirir.
12	Onuñ üçin gam iymegil Görogly 1. dörtlükte nakarat, Munuñ üçin gam iymegil Görogly şeklindedir.	12. şiir	4	10. şiir	3	11'li	abab cccb	Koroğlu'nun üzüldüğünü gören Ağayunus Peri, onu teselli eder.
13	Ölerin senden ayrılmın 3. dörtlük, Gilerin senden ayrılmın, 4. Dörtlük, Gezerin senden ayrylmın şeklinde nakaratlıdır.	13. şiir	5	12. şiir	4	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Koroğlu'na ondan hiç ayrılmayacağını söyler.

14	Bar Yunus jan menziliňe gaýt indi Son dörtlükte nakarat, Bar Yunus jan mekayňa gaýt indi şeklindedir.	14. şiir	4	11. şiir	4	11'li	abcb dddb	Köroğlu, Ağayunus'tan memleketine dönmesini ister.
15	...nym ýene geldiňmi	15. şiir	6	13. şiir	6	11'li	abab cccb	Ağayunus'un periler yurduna gidip tekrar döndüğünü gören Köroğlu, duygularını beyan eder.
16	...meýinçä gideýinmi	16. şiir	4	14. şiir	4	8'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Köroğlu'na gitmemesi gerektiğini söyler.
17	...görümdi	17. şiir	4	15. şiir	4	11'li	abab cccb	Ağayunus Peri, Köroğlu'na neden döndüğünü açıklar.
18	...m	18. şiir	4	16. şiir	4	11'li	abab cccb	Ağayunus'un vefakarlığını gören Köroğlu, bu konuda duyduğu sevinci beyan eder.
19	...digim bardyr	19. şiir	4	17. şiir	3	8'li	abab cccb	Köroğlu, kendisini tehdit eden düşmanlarına gücünü bildirir.
20	...ardym begler	20. şiir	4	18. şiir	5	11'li	abab cccb	Düşmanlarını savuran Köroğlu, gücünü ve kuvvetini onlara beyan eder.
21	...en barmy	21. şiir	5	19. şiir	4	8'li	abab cccb	Köroğlu, düşmanlarına ölümün kaçınılmaz olduğunu bildirir.
22	...dugym bardyr	22. şiir	4	20. şiir	4	11'li	abab cccb	Düşmanın saldırıya geçtiğini gören Köroğlu, son kez duygularını dile getirir.

SONUÇ

Çalışmada Türkmen Köroğlu Destanı'nın Annagılı Nurmemmet tarafından yayımlanan "Göroğlu Türkmen Halk Destanı" ve Mustafa Arslan'ın "Köroğlu Destanı'nın Türkmen Versiyonu Üzerinde Mukayeseli Bir İnceleme" adlı doktora tezinden faydalanarak epizot, motif ve şiir incelemesi yapıldı.

Batı varyantlarına göre Doğu varyantları destanın en eski tabakalarından izler taşıdığı için mitolojik motifler yönünden oldukça zengindir. Doğu grubu içinde yer alan Türkmen Köroğlusu bu yönüyle araştırmacılarca en eski ve en hacimli varyant olarak gösterilmektedir.

Büyük bir kahramanlık destanı olan ve nazım nesir karışık anlatılan Türkmen Köroğlusu, romantik unsurların yanında mitolojik unsurların çok yoğun olduğu bir anlatıdır. Kahramanın olağanüstü doğumu, olağanüstü bir ata sahip olması, olağanüstü diyarlara seyahat etmesi ve insan dışındaki varlıklar olan perilerle olan münasebeti bunun en güzel örneklerini teşkil eder. Mitolojik varlık olan ejderha, dev, canavar ve cadılar da destanda yer almaktadır. Anlatıda Köroğlu'nun bu varlıklarla olan mücadelesi geniş yer tutmakta ve kahraman genellikle bu olağanüstü varlıkları Şir Hüda Pir'inin yardımlarıyla yenebilmektedir.

Çalışmada otuzu AN'den, yirmisi de MA'dan olmak üzere toplam elli kol incelenmiştir. MA'daki on dokuz kol AN ile ortaktır. Hoşgeldi; Ayçemen; Tellihanım; Erhasan; Peri Küsen; Merdivenli; Sapar Mehrem; Handan Bahadır; Belagerdan; Gencim Bey ve Hıdırali Zengin; Ahmet Bey'in Evlenmesi adlı kollar AN'de yer alıp MA'da yer almamaktadır. MA'da yer alıp da AN'de yer almayan ise Gülayım ile Erhasan adlı koldur.

İncelemenin sonunda toplam 996 motif tespit edilmiş olup Motif İndeks'te yer alan Olağanüstülükler, Hayvanlar, Devler, Aldatmalar, İmtihanlar, Mükâfatlar ve Cezalar, Esirler ve Kaçaklar, Cinsiyet, Cemiyet ve Din gibi motif guruplarının yoğun olduğu görülmüştür. Destanın ortak olan kollarında, AN'de yer alan bazı motiflerin MA'da yer almadığı, MA'da yer alan bazı motiflerin de AN'de yer almadığına rastlanılmıştır. Bunun sebebinin destanı anlatan kişilerin tutumundan kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Şiirler başlığında ise destan metnindeki şiirler karşılıklı olarak muhteva ve şekil özellikleri yönünden tablolar halinde incelenmiştir. Şiirlerin yapısı, genel itibarıyla koşma şeklinde ve dörtlüklerden oluşmaktadır. Bazı şiirlerde hece bozuklukları görülmektedir. Şiir incelemesinde hece ve kafiyeyle ilgili bilgi AN dikkate alınarak verilmiştir. MA'da Türkmen Türkçesi metin yer almamaktadır. Türkiye Türkçesine aktarılan kısımlarda da aktarmadan kaynaklı hece-kafiye değişiklikleri olduğu düşünülerek şiir incelemesinde kullanılmamıştır. Övez ve Kırat, Ahmet Bey'in Evlenişi ve Övez'in Oğlu Nurali adlı kollarda da şiirler yer almamaktadır.

KAYNAKÇA

- Acınan, Başak, *Türk Sinemasında Köroğlu Destanı*, (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011.
- Aktaş, Yakup, *Göroğlu Türkmen Gahramançılık Eposu*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 1996.
- Arıkan, Metin, *Köroğlu'nun Kazak Varyantları*, (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1999.
- Arslan, Mustafa, *Köroğlu Destanının Türkmen Versiyonu Üzerinde Mukayeseli Bir inceleme* (Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1997.
- Arslan, Mustafa, "Göroğlu'nun Türkmen Versiyonuna Ait Anlatmaların Tespiti ve Bazı Problemler", *Milli Folklor Dergisi*, 38. sayı, 1998, 69- 73.
- Arslan, Mustafa, "Köroğlu Destanı'nın Türkmen Benzer Metninde Genç Kahramanlar Hakkında Hikâyeler", *Milli Folklor Dergisi*, 51. Sayı, 2001, 42- 50.
- Arsunar, Ferruh, *Köroğlu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1963.
- Aydın, Ahmet Türker, *Osmaniye Düziçili Âşık Mustafa Çabuk'tan Derlenen Köroğlu Türkülü Hikâyeleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir 2016.
- Aydın Kasımoğlu, Handan, "Türkmen Halk Destanı Göroğlu Üzerine Mitolojik İncelemeler", *Gazi Türkiyat Dergisi*, 8. sayı, 2011, 238- 256.
- Bakırcı, Nedim, "Köroğlu Destanlarında Köroğlu ve Binitinin Kıyafet (Şekil) Değiştirmesi", *Turkish Studies Dergisi*, 5. sayı, 2010, 860- 878.
- Baki, Yasemin, "Köroğlu Destanı'nın Türkmenistan ve Elaziz Varyantı Üzerine Bir Kuram Denemesi", *Tarihin Peşinde Dergisi*, sayı 9, 2013, 327- 356.
- Bars, M. Emin, "Atasözleri ve Köroğlu Destanı'nda Bazı Kullanımları", *Turkish Studies Dergisi*, 3. sayı, 2008, 212- 223.
- Bars, M. Emin, "Köroğlu Destanı'nda At, Kadın, Silah", *Turkish Studies Dergisi*, 3. sayı, 2008, 155- 178.

- Bars, M. Emin, “Köroğlu Destanı’nda Metinlerarası İlişkiler”, *Publication of Association Esprit, Soci  t   et Rencontre Dergisi*, sayı 5, 2012, 213- 229.
- Bayat, Fuzuli, *K  roğlu; Şamandan AŐıka Alptan Erene*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- Bayat, Fuzuli, *Türk Destancılık Tarihi Bağlamında Köroğlu Destanı (Türk Dünyasının Köroğlu Fenemonolojisi)*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2009.
- Bayat, Fuzuli, “Köroğlu Destanında Kasapoğlu”, *Acta Turcica Dergisi*, sayı 2, 2011, 79- 88.
- Bayaz, Hüseyin, *Köroğlu Antep Rivayeti*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2015.
- Beydili, Celal, *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Yurt Yayınları, Ankara 2003.
- Boratav, P. Naili, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1969.
- Boratav, P. Naili, “Anadolu’da ve Türkmenler Arasında Köroğlu Destanının İzlerine Dair Yeni Notlar”, *Türkiyat Mecmuası*, C. 5, 1936, 79- 86.
- Boratav, P. Naili, “Köroğlu Hakkında”, *Folklor ve Edebiyat II (1982)*, Adam Yayıncılık, İstanbul 1983, 229-235.
- Boratav, P. Naili, “Köroğlu Kimdir?”, *Folklor ve Edebiyat II*, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara 1945, 103-109.
- Boratav, P. Naili, *Köroğlu Destanı*, Bilgesu Yayınları, Ankara 2016.
- Boratav, P. Naili, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.
-  etin, Halil, *Koblandı Batır, AlpamiŐ ve Köroğlu Destanlarının Kazak Vesiyonunun Halk Bilimsel Açıdan İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla 2016.
- Çetindağ S me, G lde, *Köroğlu Merkezli Hikâyelerin Sembolik Açılımı*, (Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2011.
- Dilçin, Cem, * rneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2016.
- Ekici, Metin, *Türk Dünyasında Köroğlu (İlk Kol) İnceleme ve Metinler*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

- Ekici, Metin, “Celali İsyancıları ve Köroğlu”, *Prof. Dr. Fikret Türkmen Kitabı*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 2012, 37-53.
- Elçin, Şükrü, *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.
- Erkan, Serdar, *Anadolu Sahası Köroğlu Anlatılarında Tema ve Ezgi Meselesi*, (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012.
- Erşahin, İbrahim, *Kahraman Maraş Masaları Üzerine Tip ve Motif Araştırması*, (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.
- Gaffaroğlu, Safiye Ceren, *Tematik İlişkiler Bağlamında Köroğlu Destanı ve Köroğlu Oyunu*, (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Garriyev, B.A., *Türk Dünyasında Köroğlu Anlatmaları* (Çev. Fikret Türkmen, Muvaffak Duranı, Feyzullah Rahmankul), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.
- Geldiyev, G., Karayunusoğlu, Y., *Karşılaştırmalı Türkmen Atasözleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2017.
- Gökben Saluk, Reyhan, *Köroğlu Destanı'nın Uygur Versiyonu*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008.
- Günay, Umay, *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2015.
- Günendi, S. Doğan, *Türk Folklorunda Köroğlu*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Güneş, Asuman, *Köroğlu Destanı'nın Ayvaz Kolu*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.
- İdrisi, Habib, *Köroğlu Destanı'nın Azeri Rivayeti Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1992.
- İçel, Hatice, *Köroğlu'nun Bolu Beyi Kolu Üzerine Bir İnceleme*, Kömen Yayınları, Konya 2010.

- Kara, M., Karadoğan, A., *Türkmen Türkçesi Türkiye Türkçesi Deyimler Sözlüğü*, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2014.
- Karadavut, Zekeriya, *Köroğlu'nun Ortaya Çıkışı*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, Bişkek 2002.
- Kaftancıoğlu, Ümit, *Köroğlu Kol Destanları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1979.
- Kaplan, Mehmet, "Köroğlu", *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar III Tıp Tahlilleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1985, 101-111.
- Kırbaşoğlu, Filiz, *Köroğlu Destanı'nın Özbek Rivayeti Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1993.
- Kırbaşoğlu, Filiz, *Köroğlu Destanı'nın Özbek Varyantları Üzerine Bir Araştırma-Göroğlu'nun Doğuşu, Yunus Peri, Hasanhan, Miskal Peri, Avazhan, Göroğlu'nun Ölümü-* (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2000.
- Kıyak, Yurdagül, *Şehname ve Köroğlu Destanlarında Baş Kahraman Tiplerinin Karşılaştırılması*, (Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2010.
- Korkmaz, Mehmet, *Çukurovalı Âşık Mehmet Demirci (Köroğlu)'nin Hikâye Anlatıcılığı Üzerine Bir Araştırma*, (Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2003.
- Koz, Sabri (Haz.), *Tüfek İcat Oldu Mertlik Bozuldu Köroğlu Kitabı*, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2014.
- Köprülü, M. Fuat, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1981.
- May, Cihan, *Ahmed Adnan Sayugun'un Köroğlu Operası'ndaki Karakterlerin Türk Edebiyatı ve Türk Mitolojisi Açısından Karşılaştırmalı Analizi ve Müzikal Çözümlemesi*, (Yüksek Lisan Tezi), Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2015.
- Nurmemmet, Annagülü, *Göroğlu Türkmen Halk Destanı 8 cilt*, Bilig Yayınları, Ankara 1996.

- Ögel, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi I- II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- Özgül, Mustafa, *Köroğlu ve Kaçak Nebi Destanlarının Benzer Tarafları*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2004.
- Özkan, İsa, “Köroğlu Destanında Kahraman ve Atının Doğuşu ile İlgili Motiflerin Tahlili”, *Türk Dili Dergisi*, sayı 549, 1997, 223-233.
- Özmen, Seçkin, *Türk Sinemasında Destan Filmleri ve Bir Uygulama Örneği Olarak “Köroğlu” Filmi*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- Reichl, Karl, *Türk Boylarının Destanları; Gelenekler, Şekiller, Şiir Yapısı* (Çev. Metin Ekici), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.
- Savcı, Esra Bilge, *Köroğlu Destanı ‘Hikâyet-i Köroğlu Sultan’* (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016.
- Seyhan, Gülşen, *Köroğlu Destanı (Azerbaycan Varyantı) İncele-Metin* (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1990.
- Sadıglı, Sadıg, *Azerbaycan Sahası Köroğlu Destanı’nda Etnografya ve Toponomiler*, (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012.
- Sağdıç, Hayrettin, *Köroğlu Destanı’nın Kazakça Jambıl Nüshası*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- Şahin, H. İbrahim, *Türkmen Destanları ve Destancılık Geleneği*, Kömen Yayınları, Konya 2010.
- Şahin, H. İbrahim, “Türkmenistan Sahası Köroğlu Anlatmalarında Kadın Tipler”, *Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011)*, 2012, 563-572.
- Şişman, Bekir, *Kazakistan’da Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Bu Gelenek İçerisinde Köroğlu Destanı* (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1998.
- Thompson, Stith, *Motif- Index of Folk-Literature*, Indiana University Press, Bloomington, 1955-1958.

- Topal, İzzet, *Köroğlu Destanı*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 1996.
- Turgut, Belgin, *Sarıncı, Bököy-Kedeykan (Köroğlu ile İlgili Kırgız Destanları)*, (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2000.
- Türkmen, Fikret, “Köroğlu Hikâyelerinin Yayılma Sahaları ver Menşe Meselesi”, *E.Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 4. sayı, 1985, 9-19.
- Türkmen, Fikret, “Köroğlu Hikâyelerinin Anadolu ve Türkmen Varyantları”, *E.Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 5. sayı, 1989, 7-12.
- Yıldırım, Pınar, *Ahmed Adnan Saygun'un “Köroğlu Operası”nın İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.
- Yıldırım, Dursun, “Köroğlu Destanı'nın Orta Asya Rivayetleri”, *Milli Folklor Dergisi*, 4. sayı, 1989, 10- 11.
- Zengin, Eyüp, *Köroğlu Türkmen Kahramanlık Destanı*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 1996.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ercan ESEN
Doğum Yeri ve Tarihi	DERİK – 23.06.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (2013)
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dünyası Halk Bilimi Ana Bilim Dalı (2017)
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	-
İş Deneyimi	
Stajlar	-
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	-
İletişim	
E-Posta Adresi	ercn.esen@gmail.com
Tarih	06.12.2017